

Martial. lib. 4. *Qua vicina pluit Vipsanis porta columnis.*
 Tibull. lib. 2. *Multus ut in terras deplueritque lapis.* Sta-
 tius; *Saxa pluunt.* Plinius lib. 2. cap. 56. *Effigies, quæ*
pluerat, spongiarum fere similis fuit. Virgil. [Georg. IV.
 81.] *non densior aëre grando, Nec de concussa tantum pluit*
ilice glandis: idem; *Magnus dum Casar ad altum Fulmi-*
nat Euphratem: idem; *Porta tonat Cæli.* Plinius in
 procemio; *Quanto tu patris ore laudes tonas.* Cicero;
Jove tonante, & fulgurante. Terentius; *Lucescit hoc*
jam: sic enim dispungendus locus; Nam *Hoc* antiqui
 cælum appellabant. Plautus Amphit. *Eamus, Am-*
phitruo, lucescit hoc jam; idem Curcul. *Nam hoc qui-*
dem haud multo post luce lucebit. „ [Nepos in Pelop.
 „ *Vesperascente cælo Thebas possunt pervenire.* Plaut.
 „ Amph. *Nunc te, Nox, mitto, ut cedas diei, ut mor-*
 „ *talibus illucescat luce clara, & candida;* 5 Subaudi
 „ *Cælum:* Idem Capt. *Atra pix te agitet, tuoque capi-*
 „ *ti illuceat.*] Cicero pro Milone; *Ei elucescet ali-*
quando ille dies.

Miseret, tædet, piget, pudet, pœnitet, nominativum
 habent cognatum; ut lib. 2. cap. 8. in Genitivi con-
 structione diximus; sed hunc non exprimunt, utpote
 certissimum, alios tamen admittunt. „ [Plaut. Stich.
 „ actu 1. sc. 1. *Me quidem hæc conditio nunc non pœnitet.*
 „ Justin. XI. 3. *Athenienses sicut primi defecerant, ita pri-*
 „ *mi* 6 *pœnitere cœperunt;* subaudi *se,* quasi esset, *pœ-*
 „ *na affecerunt.*] Terent. Adelph. *Quem neque pudet*
quidquam, neque metuit quemquam. Ovid. ad Pisonem;
Nec pudeat Phœbea Chelys, si creditur illis Pulsari mani-
bus,

5. Subaudi Cælum] Immo ve-
 ro Dies, de quo agitur istic loci.
 Et sic mox in Verbis Ciceronis.

6. Pœnitere] Cic. de Invent.
 II. 13. *Utrum id facinus sit, quod*
pœnitere fuerit necesse. Sueton.
 Claud. 43. *Signa quadam pœnitent-*
is de matrimonio Agrippina dedit.

Vitell. 15. *Nec multo post pœni-*
tens facti, h. e. pœnitens se ob
 negotium illius facti. Sall. Hi-
 stor. I. *pœnitens consilii.* Idem in
 fragm. *Non pœniturus.* Vide &
 supra ad II. 3. p. 168. & 169.
 & infra ad Cap. 3. in Verbo *Pœ-*
nitet, & Pudet.

bus, quibus & contenditur arcus: „[& 3. Artis v. 776.
 „Præcipue nostrum est, quod pudet, inquit, opus; id est,
 „quod pudore afficit.] Martialis; Nulli, Thai, ne-
 gas, sed si te non pudet istud, Hoc saltem pudeat, Thai,
 negare nihil. Plaut. Pseud. Quod pudet, facilius fer-
 tur, quam illud, quod piget: idem Mercat. Nihil Cha-
 rine te quidquam pudet. Lucanus; Semper metuit, quem
 sæva pudebunt supplicia. Terent. Phor. Quod te obsecro,
 ne plus minusve faxit, quod nos postea pigeat: idem A-
 delph. Non te hæc pudent? Seneca lib. 1. de Ira: Ira
 ea tædet, quæ invasit, id est, detestatur & odio habet.
 Gell. lib. 1. Verbis ejus defatigati pertædissent, Cic.
 Plura me ad te scribere pudet; ubi infinitum pro suppo-
 sito est „[quasi dixisset, scriptio plurium pudet me.]
 Plaut. Stich. Idne pudet te? idem Cassina: Ita nunc
 pudeo, atque ita nunc pæveo: Valer. Flacc. lib. 2. de
 Vulcano; Adclinem scopulo inveniunt, misereantque, fo-
 ventque. „[Lucr. l. 3. Vivus enim sibi cum proponit
 „quisque futurum, Corpus uti volucres lacerent in morte,
 „feræque, Ipse sui miseret; ubi subaudimus Se, ut
 „sensus sit, ipse se miserum facit miseria sui. (At
 „vide Notas supra p. 168.) Cicero, Tædet id ipsum,
 „vehementerque pænitet; id est, tædio est, tædio me
 „afficit.]

Delectat, Juvat, Decet, Oportet, Libet, Personalia,
 & vere Activa sunt, siue in tertiis, siue in aliis perso-
 nis. An quum dicis, multos castra juvant, & hostem
 ferire juvat, illic juvant est personale, hic impersonale?
 Ridiculum. Cicero pro Balbo; Est enim aliquid, quod
 non oporteat, etiamsi liceat; quidquid vero non licet, certe
 non oportet. Terent. Adbuc, Archillis, quæ adsolent, quæ-
 que oportent, signa ad salutem esse, omnia huic esse video: i-
 dem; Hæc facta ab illo oportebant, Syre. Lucanus lib. 3.
 Non robore picto Ornatas decuit fulgens tutela carinas. Cic.
 1. Officior. Nec velle experiri, quam se aliena deceant; id
 enim maxime quemque decet, quod est cujusque maxime suum.
 Plaut.

Plaut. Stichus; *Secundas fortunas decent superbia*: idem Pseud. *Ubi lepos, jocus, risus, vinum, ebrietas decent.* Martialis in Spectaculis, de leone occiso; *Herculeas potuit qui decuisse manus.* Finge leonem loqui, apte diceret; *Ego deceo manus Herculeas.* Statius lib. 10. Thebaid. elegantissime usus est prima persona, quum sacerdos quidam sic Apollinem alloquitur; *Si non dedecui tua jussa, tulique prementem.* Columella lib. 5. cap. 12. *Mulieres quidem si lactis copia premuntur, cytisum aridum in aqua macerari oportet.* Plaut. Mostell. *Nam quod tibi lubet, idem mihi libet.*

Curritur, Statur, Ambulatur, vere personalia sunt, & vere passiva; ut, *Trepidabatur a Cesare*, deest *trepidatio*: nam sine nomine & verbo non fit oratio. *Nomen* voco rectum ipsum cum Aristotele. Vidit hoc Priscianus lib. 18. pag. 1133. sic disputans; *Sed si quis & hæc omnia impersonalia velit inspicere penitus, ad ipsas res verborum referentur, & sunt tertiæ personæ, etiamsi primæ & secundæ deficiant; unde Participia inveniuntur, curritur, cursus, & decurso spatio.* Idem paulo post pag. 1134. *Teste sapientissimo domino Apollonio, & Doctore meo Theodisto, quod in institutione artis grammaticæ docet, possunt habere intellectum nominativum ipsius rei, quæ in verbo intelligitur: Nam quum dico curritur, cursus intelligitur; & sedetur, sessio: Et ambulatur, ambulatio; evenit, eventus. Sic & similia. Quæ res in omnibus verbis etiam absolutis necesse est ut intelligatur, Ut, Vivo vitam; & Ambulo ambulationem; & sedeo sessionem; & Curro cursum.* Hæc aurea Prisciani verba si Grammatici intellexissent, non tot tenebris hætenus essent offuscati. Apollonii verba si quis requirat, hæc sunt ex 3. lib. de Syntaxi. Μέλει Σωκράτει, ὅπερ ἐπινοῶ ἢ αὐτὸ ἀναδέχεσθαι νοκμένην εὐθείαν, ἢ κατὰ τὴν παρυφισαμένην πελάγματος ἐν τῷ Μέλει.

Contra Priscianum stulte admodum & proterve debacchatur

bacchatur Augustinus Saturnius lib. 3. cap. 11. in suo
 sophistico Mercurio, quem nostra Minerva supplantabit.
 Illius verba sunt; *Nec satis habes, Prisciane, quod ipse
 te levitatis infamas, nisi etiam Apollonium, & Theocti-
 stum præceptorem tuum, una tecum traducas?* Dii te era-
 dicent Prisciane, cum tua ista doctrina; sic enim primum
 tollis omnia impersonalia passivæ terminationis; nam qui-
 bus verbis nominativus ejusmodi intelligitur, ea manifeste
 sunt personalia: deinde sic omnibus passivam tribuis signifi-
 cationem. Verum enim vero ratio tamen isthæc tua, si
 vera, ea per totam verbi naturam ac declinationem subin-
 telligatur oportet; neque enim major ratio Præsentis,
 quam ceterorum Temporum. Itaque qui nominativus verbo
 præsentis temporis per te intelligitur, idem vel per to-
 tam reliquam ejusdem verbi naturam ac declinationem
 subintelligatur necesse est. Quare quum Tacitus ait,
 procursum ab hoste; Et Cicero; non est ab isto perse-
 veratum; & Plinius Cæcilius; a quibusdam reclama-
 tum est; Et Livius, migrandum est a parentibus, hic
 ego te, hic te appello, Prisciane, dic obsecro, tuus iste no-
 minativus an hujusmodi verbis præteriti perfecti temporis
 recte intelligi potest? nullum enim excipis, nec tempus, nec
 impersonale. Age, periculum faciamus. Procursum est
 procursus; Divi boni, quid hoc portenti est? Persevera-
 tum est perseveratio; proclamatum est proclamatio;
 migratum est migratio; sessum est sessio; ambulatum
 est ambulatio; peroratum est peroratio. O mentis
 inops, qui intellectus iste tuus, quæ dicendi ratio, vel potius
 quæ insania? Hæc ille futilis Mercurius; nunc Miner-
 vam audiamus.

Dii te eradicent Augustine, cum tuis istis cavillis.
 Sic enim tollit Priscianus omnia impersonalia passivæ
 terminationis. Fateor libentissime; quis enim sanus
 non tolleretur? nam quibus verbis nominativus ejusmo-
 di intelligitur, ea manifeste sunt personalia, ut tu ve-
 rissime asseris. Deinde sic omnibus passivam tribuit
 significa-

significationem. Fateor id quoque; nam quæ dementia est dicere; *Curritur, todos corren*, „[*tutti corrono*]; „*Pugnat, todos pelean*; „[*tutti combattono*]; *Vivitur, todos viven*, [tutti vivono?] quum potius dicendum sit, *correse, pelease, vive se*, „(*si corre, si combatte, si vive*; Germanice, *Man lauft! man streitet! man lebet*;) ut, *Hac melius itur in agrum, Por aqui se va mejor al campo*, „[*per di qua meglio si va al campo*]. Præterea quî magis tibi venit in mentem, hæc verba significare actionem, quam cætera passiva; ut, *amatur, legitur*: Nam si, *curritur ab omnibus*, significat omnes currunt: tum *veritus amatur ab omnibus*, significat, Omnes amant veritatem; & *cadimur ab hostibus*, *hostes cadunt nos*. Decepit te Grammaticorum turba, quæ plane sensu communi caret. Tertium, quod Prisciano objicis, hoc est; si in *curritur* & *ambulatur* intelligitur *cursus* & *ambulatio*, in *cursum est* & *ambulatum est* intelligeretur *cursus* & *ambulatio*. O mentis inops, quæ te vexat dementia? Hic tecum fustibus agendum erat, non ratione. An nescis omnia verba in *or* carere præteritis? Quæ te impulit dementia, ut *procursum est, perseveratum est*, esse præteritum Verbi diceres? Participia sunt, Augustine, & quum participium dico, ⁷ nomen adjectivum dico: dicimus enim, *decursum est campus, decursa est ætas, decursum est spatium*. Tum deinde, quotiescunque participium, seu adjectivum, sine substantivo ponitur in neutrali terminatione, pro substantivo desiderat vel totam orationem; ut, *Nuntiatum est regem venire*; vel infinitum sui verbi; ut, *pugnatum est*, subintellige *pugnare*; vel denique deest *negotium*; ut, *lectum est*, subaudi *negotium*. Et quum dicimus in activa *vivo, curro, dormio*, melius intelligitur infinitum, quod vere nomen verbale est,

7. Nomen Adjectivum dico] verbi *procurrere* in passivo. Vide Sed quod tamen tempus adsignificat. Et proinde *procursum est* revera significat præteritum quæ disputavi supra ad Lib. I. cap. 15. in init.

est, ut Priscianus docet, quam aliud nomen, propriusque adhæret verbo suum infinitum, quam nomen ipsum verbale; ut, *vivo vivere*, quam *vivo vitam*; & *curro currere*, quam *curro cursum*; atque ita in passiva; *Curritur currere*, & *cursum est currere*. Et hæc Prisciani fuit doctrina, quam tu nullo modo es assequutus. A Prisciano stat Linacer lib. 6. quum agit de Ellipfi. *Appellativum*, inquit, *aliquod ejusdem significationis, cum absolutorum cæterorumque neutrorum passivis iis, quæ nos genus vocamus tertium passivorum, subaudiri*, Apollonio, ac Prisciano placere video; ut quum *sedetur*, sessio; quum *curritur*, cursus. Quod si quem tantorum virorum auctoritas movet, non video, cur is verba hujusmodi impersonalia statuatur, potius quam personalia per defectum nominativi, qui videlicet certus est, & propterea non apponitur: nam qui ab hoc ejusdem significationis nominativo diversus est, is, utpote incertus plane, proferendus est. Ovidius; *Jam tertia vivitur ætas*. Martial *Tota mihi dormitur hyems*. Horat. *Magna, minorve, foro si res certabitur unquam*. Hactenus ille: nunc ad Activorum disputationem transcamus.

CAP. II.

Omnia verba, [non substantiam, sed accidens significantia] esse Activa, aut Passiva. Rejiciuntur Neutra, & Communia, & commentitiæ Grammaticorum species.

Grammatici nescio quo errore inducti, verba omnia in quinque genera diviserunt, Activum, Passivum, Neutrum, Commune, Deponens. Nobis autem, inquit Cæsar Scaliger, satis sit, universum verborum ambitum in duo dividere, quæ actionem & passionem significent; quemadmodum horum utrumque ad unum, quippe ad ipsum EST, quod est utriusque radix & fundamentum. Hanc Scaligeri rationem sic confirmare possumus;

fumus; Philosophia, id est, recta & incorrupta judicandi ratio, nullum concedit medium inter Agere & Pati: omnis namque motus aut actio est, aut passio; imo, si rem penitus inspicias, actio & passio nihil differunt, nisi ratione quadam, [annon, relatione quadam?] sicut *Acclive*, & *declive*. Id quod docet Aristotel. 3. *Phyfic. cap. 3.* Quare quod in rerum natura non est,

1. *Quare quod in rerum Natura non est.* Vult dari in rerum naturâ nihil medium inter Actionem & Passionem, quum omnis motus sit aut Actio aut Passio: atque ideo Verba Neutra, quæ nec Actionem nec Passionem notent, non existere, quum Res talis non existat. Nolo equidem de his Philosophorum scitis eorumque vero sensu nunc disputare, ostendam mox discrimen satis magnum esse inter Actiones, alteram transeuntem ad & in Patientem, alteram non transeuntem, sed permanentem in Agente. Actio autem transiens dedit appellationem verbo plane Activo apud Grammaticos, quod idcirco habet etiam semper passivum sibi respondens. At neque *Activa* tali modo, neque *Passiva*, sunt, quæ Actionem in se permanentem notant, nec passivam formam Verbi Personalis in Ufu Linguae habent, & ideo *Neutra* a Grammaticis dicuntur. Qualia sunt *currere*, *ire*, *cadere*, &c. sed maxime ea, quæ nullo in motu consistunt nec animi nec corporis, verum in quiete; Atque ideo ipsum illud *Quiescere*, tum *sedere*, *jacere*, *valere*, & similia verba, medium quid revera notant inter veram Actionem & Passio-

nem, sed & propriam idcirco, non Activam, ipso Ufu Linguae habent constructionem. Sed tamen quia duplex est tantum terminatio Verborum in O & OR, idcirco Grammatici omnia in O exeuntia, sive sint Transeuntis, sive Permanentis, Actionis, appellarunt quoque *Activa*, & ita accipienda sunt Prisciani verba, quæ Sanctius mox adfert, in quibus ille etiam *Neutra* seu *Absoluta* comprehendit. Sed de his uberius agimus in proximis seqq. Ceterum quod Auctor nihil dari significationis Neutrius, h. e. nec Activæ in Passivum transeuntis, nec Passivæ ab Activo profectæ, probare nititur ex locis Ciceronis, id vero alienissimum est & ineptissimum. Prior locus occurrit Academ. IV. 12. Ubi Cicero distinguit inter animal & inanimum: *Inter Inanimum & Animal hoc maxime interest, quod Inanimum nihil agit, Animal agit aliquid: nihil enim agens ne cogitari quidem potest.* Quibus in verbis nemo non videt, posteriora referri non ad naturam Actionis, sed ad *Animal*, quod esse nequit, quin aliquid agat. Alter reperitur de Nat. Deor. II. 16. ubi verba illa de *Deo* unice dicuntur ad probandam ejus providentiam ex eo, quod existit,

est, ne nomen quidem habebit. *Nil enim agens*, inquit Cicero 2. Acad. *ne cogitari quidem potest quale sit*: idem secundo De natura Deor. *Mibi*, inquit, *qui nihil agit, esse omnino non videtur.* * Quid igitur agent verba

sistit, quia si nihil agat, neque esse aut exsistere videatur. Ea vero nihil pertinent ad Grammaticam hanc controversiam. In Superioribus locus ille Scaligeri exhibetur mutilus: nam in medio omissum est integrum comma, unde repetendum erat verbum, quod requiritur ad supplendum sequentium sensum. Nempe, *significent: atque eo cetera omnia, tanquam ad signa, recipere, quemadmodum horum utrumque ad unum*, &c. intellige ex proximo commate *recipere*, h. e. referre.

2. *Quid igitur agent verba Neutra &c.* Idem saltem, quod Nomina Neutra, quæ utique nec Masculini, nec Feminini, sunt Generis, quum tamen item in rerum natura aliud Genus non sit. Distinctionis causa inventæ sunt hæ verborum appellationes in arte Grammatica, quia quoddam discrimen occurrebat in natura significationis eorum, & ita proprie & κατ' ἐξοχὴν verba *Activa* sunt dicta, quibus significatur actio unius transiens in aliud, & quæ idcirco Accusativum requirunt, quo, ut ait ipse Vossius, qui ceteroqui Sanctium in hisce sequitur, de Construct. cap. 21. *actionis objectum vel effectus notatur.* Neutra ergo sunt ex sententia Grammaticorum, quibus nec Actio unius transiens in alterum, nec Passio unius profecta ab alio

designatur, & quæ usu vulgari accusativum sibi additum non habent, quia eorum actio proxime accedit ad habitum animi vel corporis, certe per se ipsa sine ullo extra se objecto aut effecto absolvitur: unde & *Absoluta* vocantur. Et ego sane, ut vere dicam, minime ineptam arbitror, in indaganda significatione & natura verborum, distinctionem illam *actionis permanentis & transeuntis*, quam hoc capite ita prorsus rejicit Auctor. Etenim aliud longe est *sedere, jacere, dormire, calere, &c.* aliud *verberare, amare, docere, legere &c.* Illorum enim actio, quia non exferitur in alium, nihil ideo extra se producit, sed ab & in uno eodemque homine fit & absolvitur; nullum ergo requirit patientem, & proinde *permanens* in agente concipi debet, & recte etiam ita dici potest: cum e contrario istorum actio semper tendat in objectum suum vel effectum, quæ sunt extra ipsum agentem, præterquam in reciprocis actionibus, atque idcirco *transiens* non incommode appelletur. Ut adeo alia sit illorum actionis vel significationis natura, alia horum: & illorum quidem vel non appellanda sit Actio, si actio concipi non debet, nisi quæ transeat ab se in aliud, aut aliquid passionis sive in ipso agente, sive extra eum, producat: vel in arte

DE VERBIS ACTIVIS, NEUTRIS AC DEPONENT. 271
 verba *Neutra*, si nec activa, nec passiva sunt? nam
 si

arte saltem Grammatica statui debeat Actio sine relato effectæ Passionis, quicquid ex philosophia in contrarium disputat Sanctius. Certe ipse etiam Usus in Lingua Latina apertissime istiusmodi diversas actiones, verbis hanc in rem de industria formatis, distinxit. Nam exhibet ea nobis diversa ejusdem plane originis & significationis Verba, nisi quod altera sint prorsus Activa, altera effectum istius actionis, quietem, & rem in se permanentem, notent, atque adeo vere sint Neutra. Et ideo utraque diversis conjugationibus quoque distinguuntur, Veluti *Sedare, Placare, Rigare, Fugare, Cavare, Clarare, Albare, Pendere, Facere*. a *Pendo, Facio*, quæ Activa sunt, at eorum effectum notantia, & Neutra, sunt, *Sedere, Placere, Rigere, Fugere, Cavere, Clarere, Albere, Pendere* a *Pendeo, Facere* a *Faceo*. Sed & postquam eadem Lingua habuit jam verba Neutra *calendi, stupendi, patendi* &c. formavit tamen etiam inde plane Activa, *calefacere, stupefacere, patefacere*, &c. Quorsum? nisi ut ab actione illorum, quæ est in se permanens, alia & diversa actio, quæ est transiens ab se in aliud, vel rediens ad se ipsum, distinguatur his verbis proprie eam in rem formatis. Et hæc causa, quare idem Usus linguarum quibusdam verbis semper fere addat Accusativum ab iis rectum, vel quod Accusativi vicem obtinet, aliis nunquam: seu, ut Sanctius diceret, quibusdam adjungat Ac-

cusativum alienum & varium, quo patiens designatur, in aliis intelligi velit cognatum, qui nihil significat. Ceterum quod aliquando reperitur Cognatus ille Accusativus verbis additus, id vero per se nihil me movet ad naturam talium Verborum habendam pro vere Activa, quæ proinde semper requirat Accusativum, ut vult Sanctius. Nam iste quidem casus non magis directe & proxime regitur semper a Verbo, quam cognatus Ablativus; seu Ille æque, ac Hic, sæpissime pendet a præpositione, & significat aliquando simpliciter Modum rei, aliquando Emphaticam intensiorem. Modum significari patet ex eo, quod plerumque reperitur cum Epitheto, quo manifeste modus rei designatur: is vero ut designari queat, requiritur utique cognatum verbi Nomen Substantivum, cui addi possit illud Modum significans Epitheton. Quum sine Epitheto occurrit, plerumque majorem tantummodo Emphasin declarat, æque ac in Lingua Orientali מות המות moriendo morieris: in lingua Græca, *μὲν μὲν*, Æl. Var. Hist. VIII. 15. *ἰδὼν εἶδον*, Actor. VIII. 34. In Latina, *parce parcus* apud Plaut. Aulul. quod male mutat Meursius in Mantissa cap. 4. Similiter Aulul. II. 8. 23. *nisi ego intro huc propero propero currere*. pro quo Idem dixit II. 2. 4. *Nunc domum properare propero*. Et sic *memoria meminisse, vitâ vivere, mori morte*. Sed eodem plane sensu & modo dicitur etiam mo-

si agit, aliquid agit; si vivit, aliquid vivit: cūr enim

ri mortem, ut scilicet Accusativus regatur a suppressa sua præpositione, quæ est *κατὰ*; æque ac Ablativus a sua. Vide & Cap. seq. ad Verbum *Æstuo*, & lib. IV. cap. 3. & 4. ubi *mortem*, & *morte occumbere*, promiscue dictum fuisse probatur. Quapropter sine ulla ferme hæsitacione admitterem ego in Linguam Latinam Verba *Neutra* seu *Absoluta*, nullum Accusativum vel expresse vel intellectum desiderantia, siquidem Natura & usus pleratumque saltem linguarum distinxisse videtur significationes Verborum in significationes actionis, vel *transcuntis* in objectum, vel *permanentis* in se ipsa: cujus posterioris significationis verba ideo etiam in Lingua Latina sine Accusativo enunciantur, & semper enunciari possunt, quippe quum Accusativus ille cognatus si maxime addatur, nihil faciat ad variandam significationem rei, propter quam tamen inventa sunt singula vocabula, & ipsæ Linguæ. Speciem tamen quandam habet, quod adfert Sanctius cap. seq. init. contra hanc sententiam: reperiri scilicet Neutrorum quoque Passiva, maxime Imperfonalia; quæ ut ipsa non videntur ei construi posse sine Ellipsi Nominativi, sic ergo & istam Accusativi, licet non necessarij, confirmare videntur Ellipsin in Activa forma. Sed neque in eo magnam inesse argumenti vim, vel hinc liquet, quod & a *Sum*, quod utique verbum est Substantivum, & proinde vere *Neutrum* ac *Abso-*

lutum, formari potest *Estur*, sicuti patet ex composito *Potestur*, *poteratur*, quorum exempla vide apud Vossium de Anal. III. 36. Sed & ipsa vox, *Estur*, sed pro editur, occurrit apud Plautum loco mox proferendo. Jam sicuti hoc non evincit, *non sum* esse verbum Activum, si nec *caletur*, *statur* &c. evincunt *Calear*, *Sto*, &c. vere esse Activa, quæ Accusativum requirant, quum Veteres videantur sæpe illa imperfonalia passiva formavisse, ut non ita attenderint constructioni seu rationi Grammaticæ, quæ Nominativum ante Verba Finita requirit, quam significationi ipsius Actionis. Atque idcirco, inprimis si responderent ad interrogationem factam per Verbum passivum, concinnius sibi visi sunt ejusdem formæ verbum adhibere, etiam si illud ceteroqui, nec ejus significatio, haberet aut admitteret Passivum. Ut adeo Terentius in Eun. II. 3. ad *Quid agitur?* maluerit eodem modo respondere, *Stat*, pro, *ego sto*, seu *agitur statio*. Plautus Persa. I. 1. 17. ad eandem interrogationem respondet, *Vivitur*, pro *ego vivo*, pro quo etiam dixisse potuisset *Estur*, pro *Ego sum*. Sic ibid II, 5. 8. *Quid agitur, Sagaristrio, ut valetur?* h. e. quo pacto valet? Et sic porro alij, pro homines calent, dixerunt *caletur*, licet ceteroquin horum & similium passiva non magis sint in usu, nec concipi queant, quam *Sum*. Aliquando etiam Infinita Passiva conjunguntur diverforum

verforum Verborum, Neutrorum & Activorum, sensu fere Impersonali. Livius xxvi. 8. *Fabius Max. abscedi a Capua, terrerique & circumagi ad nutus comminationesque Hannibalis, flagitiosum ducebat*; ubi *abscedi* nulum certe Accusativum suppositum habet; sed & reliqua videntur impersonaliter istuc adhibita solam notare Actionem vel Rem suorum Verborum: quem in usum sæpe & potissimum adhibentur Passiva illa Infinita, etiam cum Activis & actionem meam significantibus. Plautus Mostell. iv, 2. 42. *nunquam hic triduum in unum desitum est esse* (pro *edere*) & *bibi*. At quare hic *Bibi* potius dicit, quam *Bibere*? Scilicet, quia illud majorem habet speciem Impersonalis locutionis, quam ergo habet etiam *esse*. Et v. 43. *triduum in unum est haud intermissum hic esse & bibi, Scorta duci, pergracari, filicinas, tibicinas ducere*. Hic vero, fateor, etiam Personales occurrere constructiones, sed talis eæ sunt Verbi, quod solum per se simplicem & absolutam actionem notare non poterat. Nam *Ducere* & *Duci* per se solum absolutam actionem nullam notat, & ideo in Impersonali constructione nusquam, ut putem, reperietur. Sed & sæpe diversæ prorsus naturæ verba eodem plane modo in eadem periodo construuntur. Vide infra III, 3, 15. Sed de his accuratius & uberius egi Cap. seq. ad Verbum *Ambulare viam*, & ad cap. 8. Sed & quod Cap. sup. de Impersonalibus Lo-

cutionibus diximus, iis simpliciter & unice actionem denotari, quæ inest in significatione verbi, sine ulla cogitatione Personæ, aut Nominativi, id vel maxime locum habet in hisce Passivis Neutrorum, *Statutur, Calatur, &c.* Ea vero Impersonalis locutionis verba ut integrum habent sensum absque Nominativo, atque ideo neque requirunt eum, neque expressum habent, sic eorum Activa, quia actionem in se permanentem notant, & sensum per se absolvunt ac perficiunt, eadem ergo ratione neque desiderant Accusativum sibi addi, neque requirunt non additum. Dicam amplius: Etiam ipsa illa vere Activa, quæ actionem in aliud transeuntem notant, non semper habere additum sibi Accusativum, nec requirere eum, ad sensum locutionis absolvendum, nisi quod intelligi tamen possit *aliquid*, sed quo res seu objectum actionis relinquitur in incerto, seu quo nullum declaratur objectum certum, & quod ideo fere semper omittitur. Nam sicuti & illorum Activorum Impersonales locutiones Passivæ simpliciter & absolute notant actionem rei, quæ Verbo notatur, nec finiuntur in ullam certam personam aut suppositum, in quod illa actio rei proprie se exserat: Veluti apud Plautum Pœnulo IV. 2. 13. *Bibitur, estur, quasi in popina*: Sensus enim in his est integer & absolutus, licet nullus addatur nec intelligatur Nominativus, quia Auctor tantum

vocas, si tollis quid agant? An nescis omnem causam effici-

significare. voluit, ipsam rem, quæ illis notatur verbis, fieri, non vero, quid ejus rei fiat, h. e. quid bibatur aut edatur. Sic ergo & Activa simpliciter aliquando ipsam notant actionem rei, nec quidquam amplius, atque ita, ut non dirigatur ista locutio in certum actionis objectum. Veluti quum roganti *quid agis?* respondeo, *Edo*: nihil aliud tunc significo, quam me facere actionem edendi. Verum quidem est, non me posse *Edere*, nisi *aliquid* sit, quod edam: at nos hic non enarramus naturam rerum, sed indagamus Grammaticæ sensum, vim, & rationem loquendi, ex usu Linguae, prout eum reperimus. Sic Terent. Adelph. I. 2. 38. *Amat? dabitur a me argentum.* & Andr. I. 2. *Meum gnatum rumor est amare*, h. e. habere amicam. Quibus verbis utroque in loco nihil aliud Poeta vult dicere, quam illum, de quo agit, amori esse implicitum, atque adeo actionem designat simplicem sine objecto, quo illa tendat. Sed & ita jubemus aliquem *Tacere*, h. e. generaliter seu simpliciter silentium præstare nobis sine ullo certæ rei respectu, quæ taceri debeat. Ea vero ubi respicitur, addi debet in Accusativo, & ita Verbum, quod modo notabat simplicem, & ferme dixerim quoque in se permanentem actionem, tunc notabit vere transeuntem in objectum certum. Quin adeo hæc vera sunt, ut multa Verba primitus notantia actionem transeuntem, quia tamen

accepisse videntur paulatim usu vulgi significationem quoque actionis permanentis, acceperint ergo etiam constructionem neutralem. Sic enim *invideo tibi bona* active dicitur, at *invideo bonis tuis* neutraliter, q. d. præsto bonis tuis actionem invidendi ea. Vide me infra ad Verbum *Invideo*. Sed & ita *Bene alicui Velle*, & similia plura. Vide & Priscianum lib. 18. p. 1160. 1162. Neque vero negare ea, quæ hic affirmamus, poterit Sanctius, si attenderit ad illa, quæ ipse in simili plane negotio statuit. Etenim infra cap. 4. de Passivis hanc dedit Regulam: *Passivum Verbum nihil præter suppositum desiderat*, & porro rejicit omnes locutiones, quibus creditur vulgo res Agens in Passiva forma designari. At vero annon eadem est ratio relationis mutæ in Patiente, quæ in Agente? Quod si ergo Passio Grammaticæ potest concipi absque Agente, h. e. ut Agens in passiva locutione neque exprimatur diserte, neque intelligatur necessario, quæ tum causa est, quare & Actio, etiam illa, quæ natura sua transit semper in aliud, Grammaticæ tamen concipi nequeat, quin quæratur semper, quasi necessario addendus aut intelligendus. Patiens, ad sensum locutionis absolvendum? Sed & eadem ratio, si quid valeret, postularet quoque Nominibus Verbalibus, & actionem significantibus, ut *Lectio*, *Visus*, *Auditus* &c. addi semper Genitivum, quo Passivum Actionis objectum significetur;

efficientem debere necessario effectum producere? Deinde etiam effectum non posse consistere sine causa? Quanto rectius Aristoteles, qui libro primo de generatione & interitu asserit, *in omni actione alterum esse quod agat, alterum quod patiatur*. A Philosophis, inquis, ista sumis; metuebam ne a lenonibus diceres; quasi ulla sit ars, quæ possit esse a ratione aliena. Itaque verba Neutra neque ulla sunt, neque natura esse possunt, quoniam illorum nulla potest demonstrari definitio. Sed si Philosophos spernis, audi etiam Grammaticos antiquos. Priscianus Lib. 8. cap. de Verbo. *Verbum est pars orationis cum temporibus, sine casu, agendi vel patiendi significativum*. Hac, inquit, definitione,

omnia

cetur; quod nemo, opinor, dixerit. Vide etiam quæ notavi ad cap. 4. init. Relinquamus ergo Verbis actionem in se permanentem vere notantibus, & sensum sine Accusativo absolutibus, suam constructionem, nec oneremus ea Casu, quem non requirunt. Ceterum si maxime omnia in O exeuntia requirerent plane Accusativum, non tamen vel sic semper in iis, quæ videntur Neutra, intelligerem Cognatum, quem tantopere Sanctius noster urget, sed sæpissime Reciprocum, cuius Ellipsis in lingua Latina frequentissima est, etiam in Verbis, quæ natura & usu suo actionem transcurrentem constanter notant, sed quæ etiam neutraliter sæpe per istam Ellipsin videntur poni. Tale est vulgatum illud, *quod bene vertat*. Sic Sueton. Calig. 50. *Amatorio medicamento, sed quod in furorem verterit*. Aug. cap. 98. *Exercentes Ephebi*. Sall. 1. Histor. in oratione Philippi,

Ignoscendo Populi Romani magnitudinem auxisse, h. e. crevisse. Ita *tondere, lavare*, & quamplurima similia, in constructione neutrali, sed ut intelligatur reciprocum se, passim occurrunt. Vide Rivium, & Manut. ad Sall. Catil. 6. Putschium ad Jug. 104. & maxime Vossium Anal. III. 3. & me infra ad Vocem *Adversari* in Cap. 3, & ad Lib. IV. cap. 3. circa finem. Quid ergo? Prorsus censeo posse ac debere retineri in arte Grammatica appellationem *Neutrorum*, vel certe *Absolutorum*, ut, quoniam usu constructionis, & natura significationis, distincta sunt ab aliis, quæ actionem transeuntem notant, & quorum significatio requirere ideo videtur Accusativum, in quem tendat actio, secus quam se res habet in hisce, ut, inquam, proinde etiam appellatione aliqua distinguantur ab illis *Activis*, quasi *κατ' ἴξιν* ita dictis. Plura in hanc rem vide ad Caput sequens.

omnia tam *Finite*, quam *Infinite* verba comprehenduntur; & *Neutra* etiam, quæ dicuntur absoluta; & *Deponentia* omnino naturaliter vel in actu sunt, vel in passione. Eadem fere Anton. Nebriss. lib. 3. *Verbum*, inquit, est pars orationis declinabilis, cum modis & temporibus, agendi vel patiendi significativa. Apertius Cæsar Scaliger; Quibus, inquit, manifestum est, verba neutra non esse ab activis sejuncta. Fatentur itaque omnes, quum rationem admittunt ducem, verba tantum in Activa & Passiva posse dividi. Sed statim revertuntur ad ineptias grammaticas, multa genera verborum comminiscens, & quod pejus est, per terminationes in *o*, & *or*, dividentes; 3 quasi verborum natura per terminationes &

acci-

3. *Quasi verborum natura per terminationes &c.*] Quidni, si duplex est natura verborum, Activa & Passiva, Linguae eam suis etiam terminationibus distinxerint, & cuique propriam dederint? Certe quum in Lingua Latina duplex modo sit terminatio verborum, *O* & *OR*, prout etiam duplex modo est natura Rerum, quæ Verbis significantur, & quum altera sit propria Verbis Actionem quamcunque, sive transeuntem, sive permanentem, significantibus, altero vero isti, ut passio actioni, respondeat, & revera, si primitivam Verborum significationem spectes, passionem quoque notet, nulla est causa, quare per terminationes illas Genera seu Naturam verborum dividere refugiamus. Nollem hæc captari ab Ursino, qui To. 1. pag. 426. excipit & opponit hisce *Neutra*, quæ neque Actionem neque Passionem notent. Nam adnumerantur hæc Activis laxius sumptis,

quippe actionem quoque, sed in se permanentem, significantibus. Nempe *Activa* modo laxiore sensu dicuntur, ut comprehendant etiam *Neutra*, unde ipsi Veteres iis omnibus tribuerunt unam eandemque terminationem in *O* exeuntem, modo considerantur, ut proprie dicta *Activa*, & actionem in aliquod objectum tendentem notantia, quando opponuntur *Neutris*, inde dictis, quod Actionem & Passionem proprie dictam non notent, non vero quod nihil notent Actionis qualiscunque; sed quæ *Neutra* vitandæ istius ambiguitatis causa paulo rectius forsitan vocantur etiam *Absoluta*. Ceterum nihil in eo novi, quod una Appellatio modo laxius modo strictius sumatur. Nam ut *Activa* hic, sic in jure Civili *Adoptio* modo utramque sui speciem complectitur, modo alteram speciem tantum notat, & opponitur *Arrogationi*. Æque porro absolum est, quod ait, quædam

dam etiam Verba in O exeuntia Passionem notare, veluti *Vapulo*, *Pereo*, *Veneo*, *Cado*, *Caleo*, *Ardeo*, *Calesco* &c. At vero quærenda in his erat primitiva eorum significatio, quæ a vera & proprie dicta passione deprehenderetur semper aliena, adeo certe, ut eo nomine nulla hic deberet fieri objectio. De *Vapulo* agemus postea. *Pereo* quid aliud proprie notat, quam *Eo* & *pergo* usque ad Finem viæ meæ ita, ut non amplius exstem? Quid *Veneo* aliud, quam *Venum* eo? Si ergo *Eo*, & reliqua ejus Composita, non sunt Passivis adnumeranda, quare magis *Pereo*, *Intereo*, *Veneo*? Sed & *Cado* quare magis Passivæ est significationis, quam *Labor*? quod ipse Urfinus pag. 439. dicit non Passivam, sed *Neutram habere significationem, licet non sit tamen Neutrum, sed Depo- nens*. Quapropter & hæc verba, si maxime Significationis Passivæ quid haberent, vel sic tamen in ratione Grammatica Passivis non forent adscribenda, aut ab reliquis in O exeuntibus se- greganda, quasi diversæ ab iis essent naturæ. Neque enim quan- do de natura Verborum Gramma- tica agitur, spectanda adeo Vul- garis eorum, & posterioris quidem temporis, significatio, quam Pri- ma origo. Ipse Urfinus pag. 421. probe hæc distinguit, quan- do Verbum *Exsistere* docet *Verbis Substantivis adjici* quidem posse, *si usum vulgarem spectes, non i- sens, si originem, primamque & propriam ejus notionem, respicias*. Eodem ergo modo rem se ha-

bere in reliquis, quæ Passionem quandam notare illi videntur, agnoscere debuisset. Sed ait jam Sanctius, & cum eo fere Urfinus, multa in OR exeuntia, quæ *Deponentia* appellantur, Activa omnino sunt. At ego vix dubitem, hæc quoque verba primi- tivo usu & significatione, sed quæ nunc nobis maximam par- tem lateat, fuisse vere passiva. Quin ipsa id declarat appellatio *Deponentium*. Nam quid depo- fuisse dicuntur? nisi significationem Passivam, quam ergo antea habuerunt. Sed & duæ hæ ter- minationes in O & OR vi- dentur omnino duplici verbo- rum naturæ ex primo institu- to constanter & proprie respon- disse. Quod autem postero- rum temporum usus immane quantum in nonnullis a primi- tiva eorum significatione & constructione recessit, id ve- ro accidit etiam quamplurimis in aliis, adeo ut propria & prima vocum significatio sæpe prorsus sit per recentiorem obliterata, & constructioni etiam propriæ successerit dein plane figurata, perpetuo sui usu speciem pro- priæ & nativæ præferens. Im- mo vero dum posteriores sæpe tantum attenderunt usui vocabu- lorum, qui suo tempore obtine- bat, neque perpexerunt aut in- dagaverunt semper nativam eo- rum significationem; sæpe illi, prout phrasæ parum Grammaticæ interpretabantur, etiam longius errando processerunt, & eam verbis dedere constructionem, quæ neutiquam cum primitiva

liud est, *Afficio te injuria*, aliud, *prosequor te injuria*? & *ofcu-*

conveniret, & eorum significationem etiam aliquantulum inverteret. Quum dicitur *adire Regem*, certum est mihi, dictum id primitus, ut ostendamus infra contra Urfinum, per Ellipfin pro *adire ad Regem*, atque adeo Accusativum non regi proxime a Verbo. Sed tamen ipsi Veteres plerique aliter eum acceperunt, ut patet ex eo, quod in passivis locutionibus eum converterunt in Nominativum, ut dixerint, *Rex adiur*, & similia innumera. Vide cap. seq. in voce *Adeo*, & maxime Notas ad vocem *Ambulo*, *Dubito*, *Obstrepo*, *Pene-ro*. Hoc vero, si rem recta ratione æstimes, primitus revera ortum ex errore Grammatico, sed tamen deinceps usu continuo, penes quem est jus & norma loquendi, abunde est comprobatum. Similiter mutata paulatim etiam Verbis Activis sua aliquando Significatio, dum unius verbi occurrunt sæpe diversissimæ significationes, ab eadem tamen origine descendentes per varios ductus. *Luere* Latinis significat proprie lavare, & sic purgare, ut patet ex compositis. At vero ea significatio in desuetudinem abiit, & usu invaluit, ut hoc verbum quasi proprie designaret purgationem seu expiationem criminis, quæ sit sacrificio piaculari, redemptione pecuniaria, aut qualicunque pœna. Hinc *luere culpam spiritu* Phædr. fab. 68. *Ut cades aliquo piaculo lueretur*, Liv. I. 26. Sic ergo recte & convenienter adhuc primitivæ significationi dici-

tur *luere peccatum*, apud Virgil. *Æn.* X. 32. ubi vide Servium: prorsus ut *lavare peccatum* apud Terentium Phorm. V. 7. 80. *Venias nunc presibus lautum peccatum tuum*. At vero non ita recte porro, sed κατὰ χροῖαν planè, *luere pœnam* dixerunt dein multi, h. e. præstare & solvere pœnam, atque ea ratione expiare culpam. Et hoc tamen adeo invaluit, ut *luere* idcirco simpliciter in significato solvendæ pecuniæ aut æris alieni frequenter dein fuerit positum. Adde his, quæ tradimus de Verbo *Pascere* Cap. seq. ad Vocem *Adversor*, & de Verbo *Desiderare* ad vocem *Ambulare*. Sed & sic proprie dicitur apud Terentium Adelph. V. 2. 7. *An tibi iam mavis cerebrum dispergi hic*? At improprie, imo ex abusu, III. 2. 19. *capite eum in terram statuerem, ut cerebro dispergat viam*. Jam vero sic quoque Deponentia, licet primitus haud dubie fuerint passiva, pleraque nunc præferunt significationem activam, propter frequentem olim usum figuratæ locutionis, quæ Accusativum addit passivis, sed quam ut propriam, & tanquam a Verbo vere activæ significationis rectam acceperunt tandem nonnulli, & ita deinceps adhibuerunt eam posteriores tam frequenter, ut in plerisque locis non amplius possit nunc figurate exponi. Immo formarunt hinc tandem etiam Verbalia Nomina Activo sensu, ut *Admirator*, *Adulator*, *Consolatio*, *Interpretatio*, &c. Sed & ita factum, ut paulatim per istas locu-

locutiones Verba ipsa continuo usu multum descivisse videantur a pristina sua significatione. Sic putem *Vereor* proprie nihil fuisse aliud, quam pudore & metu afficior, in metu & verecundia sum; atque adeo esse Passivum vere, five dicam *Vereor te*, h. e. propter te, five *Vereor abs Te*, h. e. in metu sum mali abs Te, five *Vereor. Tibi*. Cæf. B. Gall. V. 9. *Eominus veritus navibus, quod in litore molli deligatas ad anchoram relinquebat*, h. e. in metu agens, ne quid mali eveniret navibus: Nam quod apud Gellium XV. 13. alio sensu & magis passivo phrasibus hæc ex Novio citatur, vitio vel imprudentiæ Scriptoris id tribuo, æque ac reliqua istius Capituli passiva Verborum *Utor, Hortor, Consolor*. Cujusmodi vitiorum non immunes fuere ipsi Veteres, ut vel ex Cicerone liquet, modo hæsitante ipso, modo aliis talia exprobrante. Porro *Sequor aliquem* a *Secus*, idem esse arbitrer, quod jungor alicui pone tergum. Ex Activis quoque forinata similiter sunt Passiva seu Deponentia, significatione quidem adeo mutata, ut prorsus videatur ab illâ Activorum esse diversa. Etenim quid *aperire & operire ostium, domum, caput, rem* significet, est notissimum. Hinc jam *operiri* dicitur Homo proprie & primitus, qui tegitur, veluti stragulis in lecto apud Plaut. Pseudolo II. 2. 71. *Fube sis te operiri, beatus eris, si consudaveris*. Deinde vero etiam is, cui clauduntur fores, cui occluditur prospectus vel introitus, & qui ideo expectare debet, dum rursus aperiatur, quod opertum erat. Hinc jam absolute pro consistere

alicubi & morari ponitur apud Sallust. Jug. 91. *Ante lucis adventum pervenit in locum tumultuosum, ibique cum omnibus copiis operitur. Sed ubi dies cæpit &c.* Et cap. 101. *Consul adversum omnia paratus ibidem operitur*. Denique simpliciter pro expectare, morari, Plaut. Mostell. III. 2. 100. *Quid istic, obsecro, tam diu Resististi?* resp. *Seni otium non erat, id sum operitus*, h. e. propter id tam diu istic restiti, expectavi. Et passim cum Accusativo, *Operiri aliquem*. Sueton. Claud. 34. *accitum ab Urbe carnificem vesteram usque operiri perseveravit*. Videmus hinc, qua via & ratione Verbum natura sua passivum acceperit paulatim speciem & constructionem Deponentis, & longe etiam recesserit ab Activi sui significatione. Sic & *Morari* proprie videtur notare, in mora esse, moram agere, quo sensu passivum est ab obsoleto *Moro*, quod ex Nævio nobis servavit Diomedes pag. 395. ut adeo *Moror* pro *Moro Me*, reciproco sensu, videantur adhibuisse Veteres. Hinc jam, non modo absolute dicitur *morari*, sed & cum Accusativo, ut & cum Infinito apud Plautum, *Non moror te mihi precatorem, Non moror aliena opera mihi plures fieri liberos, Complexum hujus nihil moror*, h. e. non curo, non desidero, vel proprie, moram non ago propter illam rem. At longius dein recedit illud Terentii, *Egomet convivas moror*, Et Livii, *Nihil se morari Magistrum Equitum*, h. e. se eum missum facere. *Nemo sit moratus, quin, ubi velint, abeant*. In his *Morari* notat in mora esse alteri, quod ad alterum, per

quam moram alter facere non possit, quod velit. Hinc cum duplici Accusativo apud Plautum Pœn. IV. 2. 89. *Num quid aliud me morare?* h. e. num propter quid aliud in mora mihi es, quo minus abeam? Multa vero verba etiam sunt, quæ rei mutuae habent significationem, & ideo in Passivo potissimum adhibentur, sed figurate cum Accusativo. Talia sunt *amplecti, complecti, osculari, suavari, pacisci, &c.* quæ vere item, non Deponentia, sed Passiva sunt, & quia rem mutuae actionis notant, magis adhibita reperiuntur, quam eorum Activa. Sed & quamplurima sunt Passiva, quæ dicuntur Deponentia, quæ Activam nunc videntur habere significationem per causam moræ, qua detinent se, vel versantur, homines in ea actione. Huc refero *Augurari, auspicari, aucupari, assentiri, assentari, comitari, contemplari, lachrymari, medicari, meditari, venerari*, h. e. in augurando, auspicando, &c. occupari, & versari. Quæ forsitan origo etiam fuit vel ratio verborum plerorumque, quæ in utraque terminatione O & OR idem videntur notare, id quod clarius haud dubie probari posset, si omnium originem ac primitivam significationem haberemus exploratam. Denique confirmatur id, quod dixi, vel maxime ex quibusdam, quæ inter Deponentia numerantur, & tamen maxime cum Ablativo, qui creditur significare ipsum Actionis objectum, construuntur, veluti *Potior, fruor, utor, fungor, vescor*. Hæc enim, & similia, vere esse passiva per *ra Potior*, de quo Cap. seq. ago, &

Vescor, demonstrari abunde potest. Explicatur hoc quidem, tanquam si proprie significet Edere aliquid, & ideo etiam cum Accusativo junctum reperiatur. Vide cap. seq. in v. *Vescor*. Sed tamen vel sic vere est passivum, & passivam habet natura sua significationem, quæ est, hac vel illa esca aut cibo ali, & sustentari in vita. Sic Gell. IX. 4. *eos vesci avium & ferarum venatibus*. Et ibid. *nullo cibatu vespentem, sed spiritu florum visitantem*. Cic. de Nat. D. II. 64. *Sus quid habet præter escam*. Et mox, *quod erat ad vescendum hominibus apta*, h. e. ut ex ea esca viverent. Et cap. 23. de Diis, *neq; escis, neq; potumibus vescuntur*, h. e. aluntur. Hinc *argentum factum ad vescendum*, de patinis & vasis, unde homines cibum sumunt, apud Liv. XXII. 52. Clarissime Ulpianus I. 33. Dig. de rebus auct. jud. poss. *Si bona pupilli creditores possidere cœperint, deminutio ex his fieri debet, vescendi pupilli causa*. *Vescendi*, h. e. ut alatur & sustentetur. Similiter apud Lucretium I. 191. *mortalia sacra* (h. e. omnia animantia) dicuntur *vesci e terra*, h. e. ali & sustentari in vita. Eodemque modo videtur accipiendum, quod legimus V. 73. *Quove modo genus Humanum, variante loquela, Cœperit inter se vesci per nomina rerum*, h. e. quomodo Homines, quum varietas esset loquelæ suæ, cœperint nomina certa rerum omnium invenire, & ita mutuo inter se subsidio sustentari in vita. Manifeste ex his videmus significationem Verbi genuinam & passivam, quæ

quæ etiam ratio, quare maxime cum ablativo reperitur junctum. Et proinde Accusativus quando occurrit, explicandus is figurate, ut cum aliis passivis. Is ipse tamen si magis in hoc verbo fuisset frequentatus, mutasset tandem prorsus in opinione hominum veram ejus significationem & constructionis rationem, sicuti revera jam cœpit, dum verbum illud haberi jam cœptum pro Deponenti, h. e. activæ significationis & constructionis. Quapropter miror valde, Ursinum p. 429. verba *Utor & Fruor pro vere Deponentibus haberi velle, quæ passiva significatione deposita in activam transferint*: idque eo argumento, quod etiam passive reperiantur posita, pro, adhibeor ad usum & voluptatem. Inde enim confici vult, fuisse ergo verba Communia, quæ utramque sub una terminatione admiserint significationem, sed tamen Passivam dein deposuerint, retenta sola activa Adhibendi quid suum in usum. At vero rarissima est illa Passiva nimis significatio, & sine dubio ex errore Scriptorum orta, quum vulgaris horum Verborum significatio etiam ipsa sit Passiva, sed lenius, & notet juvari atque affici utilitate vel voluptate ex aliqua re, atque ideo frequentissime illa cum Ablativo construuntur. Sed & absolute *Fui* simpliciter pro lætari ponitur apud Tacitum Hist. III. 83. ubi cum *exsultabant* conjungitur. Vide Gronovium Patrem Observ. II. 4. extr. & Plinium Paneg. cap. 34. Sed & sic fere Terent. Adelph. V. 8. 27. *Agellum huic demus, quisruatur*,

h. e. Unde, vel, Ut lætius agat, vivatque. Sic *Uti quacunquere* notat proprie juvari ea suam ad utilitatem, Livius XLIV. 26. *Quinque millia Equitum sat esse, quibus uti ad bellum possent, & quorum multitudinem ipsi non timeant*. Quid hoc est aliud quam juvari? quum minore numero juvari non possent, a majore autem malum sibi metuerent. Florus II. 6. *Victoria quum posset uti, frui maluit*, h. e. quum posset illa victoria juvari ad bellum conficiendum, maluit ea lætari, & se oblectare. Sic Sall. Jug. 38. *Nox & prada castrorum hostes, quo minus victoria uterentur, remorata sunt*. Sed & sic passim ponitur pro juvari in vita sustentanda, Vide Gronov. Patr. de Pec. Vet. II. 7. ubi exponit hæc Ciceronis verba, *Cetera res, quæ expetuntur, oportuna sunt singulis rebus fere singulis; divitiæ, ut utare; opes, ut colare; honores ut laudare*. Ubi omnia sunt passiva, & notant commodum aliquod, quod ex diversis rebus diversum percipias. Habet dein & alias significationes, actales, quæ non ita directe respondeant *quæ juvari*, sed neque *quæ adhibere suum in usum*, ut solent vocabula paulatim longius recedere a propria & primitiva significatione. Talia sunt apud Corn. Nepotem, *Duro admodum initio adolescentie est usus: quum intima Ciceronis familiaritate uteretur. Sosilo usus est Doctore: Patre usus est diligenter*. h. e. habuit tale Initium, Doctorem, Patrem, &c. Et sic passim *adversa uti Fortuna, adversa usumus tempestate in mari, valetudine uti minus commoda, Supplicio uti in aliquem*. Verum ita paula-

latim ad alieniora progressam sæpe verborum significationem, declaratum jam est supra Verbo *Luere*. Quin liquet id etiam ex Verbo *Censere*, quod ab æstimatione bonorum, ad sententiam in Senatu quacunque de re dicendam, ac denique ad vulgarem *putandi* & *arbitrandi* significationem transiit. Sed nos de Passivo nunc agemus, quo dicimur *Censeri aliqua re*, Liv. l. 43. *Hæc classis censebatur undecim milibus*. Scilicet ipsi quidem cives bona sua in censum deferebant; sed a Magistratibus etiam *censebantur* illi, si forte parum justo pretio ipsi ea detulissent: sed & si quid omitterent, cogi poterant a Censoribus, ut id quoque deferrent; & sic tunc ipsi Cives, & patrimonium ipsorum, *Eo quoque censeri* dicebantur. Hinc jam ortum, ut homines etiam extra hunc proprie dictæ censonis casum dicerentur *censeri ea re*, cujus in ipsorum æstimatione habetur ratio. Sed usus obtinuit, ut pro Ablativo in istis locutionibus tum propriis, tum translatis, etiam Accusativus & crebro quidem adhiberetur, eodem tamen sensu, eademque constructionis ratione, ellipsi scilicet propositionis. Quam tamen quia non observarunt Viri quidam Doctissimi, verbum hoc passivum pro activo, & accusativum, tanquam si proxime ab eo regeretur, acceperunt, interpretando *Censeri*, per *in Censum profiteri*, vel etiam per ipsum activum *Censere*. Sic certe Lipsius ad Tacitum exposuit illud Ovidii, *Hanc probat, ex primis dilectam semper ab annis, Est inter comites Marcia censa suas*. Ait

enim, *Est censa, pro Censuit. Satis nove, immo antique, ut Affectatus est regnum, pro affectavit, &c.* At vero sensus est, Marcia ad eo hanc dilexit, ut semper eam inter comites suas habuerit, & ita, quando fuit censa comitum suarum nomine, hujus quoque nomine inter illas fuerit censa, seu, hujus quoque ratio fuerit habita in censu comitum Marcie. Vide etiam Gronovium Patrem Observ. IV. 3. extr. & ibi Addenda. Dicitur autem *censeri hanc rem*, eadem ratione, qua *expleri mentem, moveri vultum, purgari bilem, indui aures aselli* &c. quæ Auctor infra adfert in Ellipsi præposit. *κατὰ*. Hæc vero documento sint, etiam Viros Doctissimos verba vere Passiva accepisse pro Deponentibus per causam figuratæ locutionis, quam non perspiciebant, & ita nativam quoque significationem illis mutasse. Quod si id accidit hodie Viris sedulo indagantibus linguæ Latinæ vim & naturam, multo facilius id evenisse necesse est plerisque Veterum, qui nondum constituta Grammatica, eam ejusque rationem in constructionibus ignorantes, nec investigantes, simpliciter ex usu vulgi loquebantur. Unde haud dubie factum, ut hodie multa istorum, quæ dicuntur *Deponentia*, prorsus etiam videantur passivam significationem revera deposuisse, seu nihil amplius passivi tum in vulgari significatione, tum in constructione, præ se ferre. Id quod tanto factum proclivius, quod, licet propria ipsorum verborum significatio mutata videatur ex passiva in activam, eadem tamen

tamen maneat saepe quod ad sensum. Nam eodem recidit, siue *vescor cibum* exponas per, Alor & sustentor cibo, siue per, Edo cibum. Sic *gravari matrem, prætoria*, idem est, siue interpreteris, Molestia affici & onerari ad conspectum matris vel prætiorum, siue simpliciter, Fastidire matrem vel prætoria. Sed tamen ista ratione etiam Verba prorsus Passiva, & quorum Activa frequentissimo sunt in usu, *Deponentia* per Constructionem suam & significationem haberi & dici eodem jure possent. Quando Horatius ait Epist. II. 2. *ut qui Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa moxetur*, quid hoc aliud est, quam quod alibi idem dicit *Cyclopa saltare*, quæ phrasis Activa habetur? Quare ergo *Moveri Satyrum*, non itidem activæ habebitur significationis, & ipsum illud *Moveri* Deponens? tanto magis, quia, si Passive id interpretemur, durissima statuenda est Ellipsis, *moveri xalâ, secundum, Satyrum* vel *Cyclopa*, h. e. moveri ita, ut videaris esse Satyrus vel Cyclops, moveri motu solito Satyri vel Cyclopi. Quin hæc ipsa durities supplendi simul & interpretandi fecit, ut *saltare Cyclopa*, Activa quoque, sed perperam, a plerisque habeatur locutio, non Neutra. Et tamen, quin *Moveri* sit etiam in hac phrasi mere Passivum, nemo, opinor, dubitabit. At si paulatim in desuetudinem abiisset Activum *Moveo*, æque ac tot alia Activa, & si phrasis hæc magis fuisset frequentata, nullum est dubium, quin & *Moveor* Deponentibus jamdudum fuisset adscriptum: æque ac multa etiam

alia Verba in OR exeuntia, quorum Activa plane interciderunt, & quæ ideo non tam Passivam, quam Neutralem, videntur nunc habere significationem & Constructionem, licet Passiva tamen vere sint: veluti *Gnascor*, quod passivum est ab antiquo *Genare*, quod est a Gr. γενάω, ut ipse id Ursinus ostendit Observ. cap. XII. p. 223. 224. Hinc Plautus Pœn. V. 4. 13. *Eo sumus gnata genere*. Et sine G, Tacitus Hist. I. 16. *Generari & nasci A Principibus, fortuitum*, ubi manifeste *to Nasci* passivo sensu adhibetur. Vûlgo tamen etiam inter Deponentia refertur, non quidem Activæ, sed Neutrius significationis. Adde his omnino, quæ Cap. seq. ad Verbum *Adversor* disputamus. Neque tamen existimo, omnia omnino Deponentia habuisse olim sua Activa in O exeuntia, & fuisse primitus Passivæ prorsus significationis. Nec enim dubito, quin multa ejus generis serius sint formata ad exemplum & instar aliorum, Deponentium speciem & usum jam habentium, atque ideo statim tunc acceperint constructionem & significationem, qualem illa priora jam habebant, vel habere credebantur. Talia putem fuisse multa ex iis maxime, quæ ab Nominibus sunt formata, & neutrali adhibentur significatione. Veluti, *Admiculor, Argumentor, Calumnior, Hariolor, Morigeror*, &c. Refragatur superioribus, vel potius cavillatur ea, quæ hic disputavimus, Ursinus pag. 427. Nam quid est, nisi cavillari? quando ibi rejicit, quod dixi, *Vix dubitare me, Deponentia quoque, primitivo usu*

usu & significatione, sed qua nunc nobis maximam partem lateat, fuisse vere passiva, quum ipse in ead. pag. dixerit paulo ante, *Hoc affirmare licet, omnia in OR primitus fuisse passiva*. Quid enim aliud ego dico aut volo? qui illud semper non ex posteriore illorum verborum usu, sed ex eorum origine & primitiva significatione probare annitor, & probandum contendo. At ille nunc excipit, quæ a Neutris in O exeuntibus sunt orta, quæ non possint dici absolute primitus fuisse passiva. Quis non miretur, ab eodem Viro in eadem pagina tam contraria affirmari? Talia autem esse ait, *altercor, auspikor, cunctior*. At vellem singulorum indagasset aut exposuisset originem ac rationem. Ego in superioribus jam rationem dedi & *Auspicari*, ut notet scilicet in auspiciando occupari & versari longiore mora, quam ego originem credo multorum Deponentium ab Neutris maxime, sed & ab Activis quibusdam proprie dictis, ortonum, qualia esse videntur *Metior, Populor, Largior, Cavillor, Blandior, Dominor*, aliaque supra jam dicta. *Altercor* autem refero ad mutua actionis Verba, de quibus itidem jam egi. At *Cunctior* ad utrumque referri potest, ut notet vel Mutuam actionem conjungendi se invicem, vel potius Harere & morari in *cunctando*, h. e. contrahendo cunctos socios vel commilitones. Nam quin a *Cunctus*, quod pro *conjunctus* dicitur, descendat, nullum mihi est dubium. Hinc *Cunctari in bello* dicuntur, qui quasi aliquid subsidii adhuc expectent, pugnare nondum volunt. Sed

& hinc *percunctari* pro interrogare, inquirere sciscitando: quod cum Festo per V potius scribendum, quam per O cum Verrio Flacco, derivante hoc verbum a *Conto* nautico, censeam. Construitur autem illud saepe cum duplici Accusativo. Plaut. Mil. Gl. II, 3, 21. *Num tibi lippus videor?* resp. *Medicum istuc, tibi melius, percunctarier*. Pseud. I, 5, 47. *Sunt quæ Te volumus percunctari*. Occurrit quoque passim *percunctari rem*, pro, inquire in rem. Cicero de Divin. II, 36. *Solebat ex me percunctari nostri augurii disciplinam*. Plaut. Afin. II, 4, 45. *Si esses percunctatus me ex aliis, crederes mihi*, h. e. inquisivisses in me. Accusativi autem hi neutiquam reguntur proxime ab ipso Verbo, sed a Præpositione per Ellipsin omissa. Nam *percunctari aliquem* notat cunctari & morari circa aliquem, ex quo rem prius exquirere vis, plane ut *Consulere aliquem*, de quo alibi egimus. At *percunctari rem* notat cunctari & morari in re investiganda, plane ut *Consulere aliquem*. Utrobique intelligitur Præpositionis Græcæ (*κατα*) vis. Ceterum neque deponentium, quæ ab Activis transitivis sunt, obscuratam seu obliteratam significationem passivam, statui vult mecum Vir Doctiss. sed potius immutatam & conversam in Activam. At valde vellem scire, qui conceperit factam illam immutationem: an subito impetu & arbitrato, censet, uno temporis momento, Passiva isthæc transiisse ad Activam significationem? At quam inepta hæc foret & inconsulta affirmatio? Etenim si habuerunt pri-

primitus significationem passivam, eamque immutarunt in Activam, necessario id utique paulatim factum fuisse debuit quatenus ratione vel causa, ut ita obliterata sensim fuerit prior significatio & constructio, & tandem invaluerit nova seu activa. At qua ratione & qua tandem causa acceperint activam significationem & constructionem, id vero in singulis & omnibus commonstrare, difficile est factu, nec fieri possit, nisi explorata prius foret omnium primitiva significatio. In multis, credo, casu, vel ex abusu & errore vulgi aut ipsorum Scriptorum, cujus ratio nulla nunc certe dari queat, factam esse illam immutationem. Quam enim exputabimus rationem, quare aut unde *Exsecrari* eandem acceperit significationem & constructionem, quam *Exsecrare* habuisse debuit? aut quare multa in OR exeuntia reperiuntur æque & passivam olim, & activam, habuisse significationem, veluti *Comperior*, *Interpretor*, &c. Complurium, & variam, in superioribus jam dedi rationem, sed omnium investigare aut promittere neutiquam velim, ut sæpe jam dixi. Ipse Ursinus *casu abolita* Deponentium activa censet p. 426. At quo casu, incertum relinquit. Hoc tamen certum, multa nobis, ut Deponentia, apud melioris ævi Scriptores occurrere, quorum olim Activa forma quoque, in literam O desinens, fuit usitata, ut vel ex uno liquet Plauto. Sic pro *Morigerari* legimus in *Amphitr.* III, 3, 26. *dum mihi morigero*: pro *Mendicari* ibid. IV, 2, 12. a

me mendicas malum: pro *ludificari* ibid. IV, 37, & 13. *Nunquam me ludificabit inultus: quem nunc omnes ludificant*: pro *Congruacari* Bacchid. IV, 4, 91. *quod in lustris comedim, & congracem*; pro *Contemplari* Mostell. I, 3, 16. *quin me aspice & contempla*; pro *interminari* Mil. Glor. II, 3, 42. *quis homo interminat*: pro *Fabulari* ibid. II, 4, 18. *quæ cum hoc insano fabulem*: pro *Auspicari* Persa IV, 6, 7. *lucro faciundo ego auspicavi*. Plura sunt ejus generis, quæ ex Plauto & Veterum Poëtarum fragmentis, apud Nonium maxime, colligi facile possint. Vide ejus Caput de *Contrariis Generibus Verborum*. Quod vero Ursinus etiam a Neutrorum Impersonalibus Passivis Deponentia multa ait formata, id vero satis est ineptum. Nam pone, quia etiam *Altercare* dixerunt Veteres; hincporro *Altercatur* dictum fuisse, pro, fit altercatio: Quis jam nexus, quæ verisimilitudo, ut inde postea, dixerint *Altercor* eodem sensu, quo antea dixerant *Alterco*, h. e. facio altercationem? Longe rectius quorundam Deponentium, & maxime verborum in OR desinentium, quæ utramque reperiuntur habuisse significationem, originem repeteremus a Græcis, quorum Verba, quæ dicuntur *Media*, ad passivam propius accedunt formam, & tamen vel utramque, vel activam potissimum, habent significationem. Sed tamen nulla in re magis, quam in Verborum conjugationibus, recesserunt a Græcis Latini: ut adeo neque inde multum elici queat.

oscular te, & basio te? 4 Activa hæc sunt omnia natura, quocunque fine terminentur: nam quæ vocantur *Deponentia*, activa omnino sunt; neque enim ideo ita dicuntur, quia sint aliud genus ab activis; sed [quia] fuerunt aliquando *Communia*, quæ simul actionem, & passionem significarent, sed quia deposuerunt passivam significationem, dicta sunt *Deponentia*, quasi dicas, *Activa deponentia*. Quum igitur in usu fuerunt verba *Communia*, nulla erant *Deponentia*, nunc quia sunt *Deponentia*, 5 nulla erunt *Communia*: quis enim nunc latine dicat; *Tu amplecteris a me, & tu oscularis a me*; &, *liber interpretatur a præceptore*. Quod si dicas, reperiri aliqua Participia in utraque significatione, dicam, id totum esse

4. *Activa hæc sunt &c.*] Quæ Auctor hic disputat, aliena prorsus sunt. Nec enim ex significatione, eaque non propria, sed per circuitum longiorem ducta & translata, constitui debet ratio Grammatica Verborum. Nec magis ex ea in verbis in OR exeuntibus admittere debuisset *Deponentia* Active prorsus construenda, quam in Verbis in O desinentibus agnoscere vult Neutra, quæ non sint Activa constructionis. Sed & supra in Adverbiis & Conjunctionibus I. 17. & 18. diserte a Grammatici cura remouet Significationem vocularum. Quando autem dicimus, *Prosequor te injuria*, possunt ea quidem etiam Passive accipi & exponi, sed per circuitum quendam. Sensus enim est, Ego jungor tibi & vestigiis tuis, facienda tibi injuria. *Deponentia* vero a Grammaticis, ad translata significationem & constructionem tantum attendentibus, dicta sunt, quia cum olim habuissent Passivam ve-

re significationem, & ejus speciem ac terminationem retinerent, usu tamen ipso ejus significationem videbantur tandem deposuisse.

5. *Nulla erant communia*] At Vide Voss. Anal. III. 5. & 6. ubi & videbis exempla *Tu amplecti & interpretari* in sensu passivo. Immo & *ulcisci*, quod etiam apud Livium V, 49, reperias, *in conspectu habentur omnia, quæ defendi, repetique & ulcisci fas sit*. Et adde Gellium XV. 13. Sed tamen vel sic suspecta mihi pleaque, ut ex imperitia vel negligentia Scriptorum orta, quum insuper hæc significatio *Deponentium* plane passiva, sit rarissima, & vix, extra Participia, apud unum alterumve Scriptorem reperitur. Sed excusabunt hæc forsan Grammatici exemplo Mediorum apud Græcos. Nonnulla etiam explicatione commoda iuvare poterunt. Vide me ad Caput sequens, & Verbum *Potior*.

esse a me, qui assero ⁶ aliquando fuisse verba *Communia*, quorum vestigia remanent in aliquibus participiis. Quid, quod ex tuis Deponentibus adducam Participia passionem significantia? Ante Ciceronem multa verba fuerunt *Communia*; unde ipse in Officiis citat ex veteri poeta; *O domus antiqua, quam dispari domino dominaris?* Inserit & Sallustius in Jugurtha orationem C. Memmii, in qua legitur; *quidquid sine sanguine civium ulcisci nequit.* Cicero in Oratore perfecto cap. 56. dixit; *Pes enim, qui adhibetur ad numeros, partitur in tria.* Partitur ibi passivum esse a *Partio*, dicendum est, non commune; quamquam mihi locus suspectus est, & fortasse legendum, *Numeros partitur*, id est, dividit. Itaque jam constat, omnia verba aut esse Activa, aut Passiva, ut ex Aristotele comprobavimus. Unde falsum est & illud, quod ex Categoriis Dialectici disputant, *inter agere & pati medium esse jacere, stare, & situm esse*; nam si jacet, aut sedet, aut situs est, aliquid agit: sedet enim sessionem, & stat stationem. [At Vide Notas in superioribus.] Ego enim illas Categorias, sive Prædicamenta, Aristotelis non esse, multis argumentis possum comprobare. Multo minus illa ferenda sunt apud Philosophos & Theologos tritissima, *de actionibus permanentibus, & trans-euntibus*; nam si actio est, aliquid agit.

Turpiter lapsi multis modis Grammatici, qui verba, seu activa, seu neutra, sive deponentia, in Species partiti sunt. Primo quia *Species* in grammatica non id, quod tu fingis, significant, sed id quod lib. 1. cap. 3. significavimus. Deinde nemo est, qui non videat, verba primæ *Speciei*, sive *ordinem* vocare malis, esse etiam vel sextæ vel quartæ, & aliarum etiam esse posse; nam

amo

6. Aliquando fuisse Verba *Communia*] Non hæc est ratio participiorum, quæ in utraque, activa & passiva, significatione reperiuntur, sed quod ipsa illa Participia Præterita, veluti *A-* *matus* &c. quæ Auctor hic intelligit, olim utriusque revera fuerint, & potissimum Activæ, significationis. Vide me supra ad I. 15. pag. 134. &c.

amo te, dicimus; & *insania est amare tanti*; & *id amo te*; & *ecquid nos amas de fidicina istac*; & *ubi sunt qui amant a Lenone*, apud Plautum. Itaque si omnia verba sunt diversarum specierum, quid opus est his Speciebus, id est tricis, & fallaciis? Dicam clarius, si omnia verba sunt omnium ordinum, aut si nullum verbum in his ordinibus habet propriam sedem, ita ut in aliam transire non possit, manifesta insania est iis Speciebus puerorum ingenia distorquere. Postremo in hoc maxime peccatur, quod etiam si verum sit, verba primæ classis regere accusativum, quisnam sit ille accusativus, ignoratur: quid enim est apud Latinos; *Fœmina reponit genus*, aut *mas reponit genus*, nullo monstrante? Aut quis unquam dixit, *ego amo Deum*, & *Deus amatur a me*? 7 num etiam dices, *facio orationem*; & *do tibi damnum*, & multa hujusmodi. Ex optimis scriptoribus hæc discenda sunt, non ex arte grammatica: nec grammatica docet latine loqui, sed Latinum sermonem ad Artem refert, ut tu postea ex latina imitatione latine loqui discas. Quum igitur, secluso verbo Substantivo, omnia verba sint aut Activa aut Passiva, intelligendum est, Activa omnia vel in varios transire accusativos; ut, *facere verba*, *fidem*, *finem*: vel in unicum tantum, id est, in suum; ut, *vivere vitam*; *mori mortem*; *egere egestatem*; *furere furorem*. De quibus Ruffianus Rhetor. lib.

7. Num etiam dices] Nullam mihi constare causam, quare non recte dici queat, *ego amo Deum*, supra ad pag. 9. & 10. sum testatus. Quin diserte ita Plautus Pœnulo I. 2. 70. *Deos quoque edepol & AMO & Metuo*. & Seneca Epist. 47. *Id Dominoparum esse, quod Deo satis est, quicollitur & amatur*. Similiter *facio orationem*, sensu componendi, quidni ferri æque possit? ac dicitur *facio apologum*, h. e. comminiscor,

apud Plaut. Stich. IV. 1. 64. Et sic apud Cic. de Sen. cap. 7. *Sophocles ad summam senectutem tragœdias fecit*. Petron. Poëma, Et, *mortuo Epigramma facere*. Porro phrasin damni dandi confirmat utique celebris illa locutio in Lege Aquilia, *Damni injuria dati*. Sed & sic Terent. Andr. I. 1. 116. *Nam si illum objurges, vitæ qui auxilium tulit, quid facias illi, qui dederit damnum aut malum*.

lib. 2. pag. 35. sic ait; *Figura per pleonasmum*; ut, *Mortem occumbere*, & *obire diem*; & *vivere vitam*, & *pugnare pugnam*, & *ire iter*. In quibus five addas, five tollas accusativum, idem manet sensus, & totidem virtute vocabula enarrantur. Idem enim est, *Vivo* & *Vivo vitam*: idem, *Careo pecuniarum*, & *Careo caritatem pecuniarum*: idem est, *Egeo medici*, & *Egeo egestatem medici*. Unde enim esset in passiva, *Egetur*, *Sedetur*, *Statur*, nisi active diceretur, *egeo egestatem*, *sedeo sessionem*, *sto statum*, five *stationem*? Sed jam nobis objicies, cur hos accusativos non invenimus? ⁸ quia vitium esset apponere, vel saltem archaismus: nam olim frequens erat, *nocere noxam*; *servire servitutem*; nunc nisi addendum sit adjectivum, pleonasmus erit: ut enim supervacuum est dicere, *Gaudemus gaudium*, ita necessario dicemus; *Tuum vel alienum gaudium gaudebimus*; *hunc furere furorem*; *consimilem ludere ludum*. Et Græcis quidem, ut inquit Budæus in Commentariis, familiare est, omnibus verbis seu transitivis, seu absolutis, seu passivis, seu deponentibus, nomina substantiva ab eisdem deducta in accusativo calu subicere.

Illud porro non est leviter advertendum, verba, quæ uni tantum accusativo deserviunt, ut, *Vivo*, *Dormio*, posse

8. *Quia Vitium esset apponere*] An ergo Vitium ex natura artis proficiscitur? aut an ars postulat sibi apponi, quod Vitium est? denique an ars linguæ & ratio ac vis loquendi flagitat adhiberi & apponi, quod adeo nihil addit ad sensum, ut Vitium quoque sit illud apponi? Ratio autem istorum Imperfonalium Passivorum *Egetur* &c. nequaquam supponit Accusativum Activis addendum. Vide & Plaut. Cistell. I, I. 108. sed e contrario formantur illa ab Activis Absolutis sine Accusativo; atque adeo vel nul-

lum plane habent Suppositum, veluti illa, quæ a Neutris, *Egeo*, *Sedeo*, *Sto* &c. formantur, vel in medio & incerto relinquunt, ut faciunt, quæ a Veris Activis oriuntur. Nam ut dicitur absolute, *Qui amant a Lenone*, Et, *Omnes qui amant*, graviter sibi dari uxorem serunt, sine Accusativo vel Objecto certo amandi, sic in Passivo æque absolute dicitur, *Amatur*, sine ullo itidem Objecto vel Nominativo. Sed satis isthæc omnia refutavimus in principio hujus Capituli, vide pag. 272. &c.

posse multos alios recipere, dummodo per translationem idem significant, quod proprius accusativus. Recte enim dicas de aliquo avaro; ⁹ *Vivit Pecunias*, id est, tota illius vita nihil aliud est, quam meræ pecuniæ. Virg. *Corydon* ¹⁰ *ardebat Alexin*, id est, ardor, quem ardebat Corydon, erat Alexin, „[erat Ignis, quo conflagrabat Corydon.] In sacris aptissime dictum est; *Terra germinet Salvatorem*. Sic dicimus; *Somniat thesaurum*. Cic. lib. 13. epist. 28. *Tum studia illa, quibus ante delectabamur, nunc etiam vivimus*. Adrianus Turnebus lib. 10. cap. 1. *Adversariorum*, super illud Persii; *Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles*. Audacter, inquit, dictum est, Pallere Eupolidem; ut si diceret, pallere pallorem, quod est, qui palles, quod tam impense illis poetis operam impenderes, ut decolorem contraxeris insano labore vultum. Hæc ille. Similia sunt; *Alios suspirat amores*; ¹¹ *Crepat sulcos, & vineta*. de quibus suis locis.

Ad-

9. *Vivit pecunias*] Haud putem, quenquam ita locutum. Certe quod ex Cic. Fam. XIII. adfert mox Noster, alienissimum est, ut patebit ex loco tantum inspecto, qui ita se habet. *Est enim in eo cum virtus, tum studia illa nostra, quibus antea delectabamur, nunc etiam vivimus*. Manifestum est, *id vivimus* non referri ad studia, sed ad quibus.

10. *Ardebat Alexin*] Sic Gell. VII. 8. *Delphini pueros forma liberali miris & humanis modis arserunt*. Ceterum hic Accusativus per Ellipsin præpos. κατὰ omnino explicandus. Vide ipsum Sanctium cap. seq. in Voce *Doleo*, & *Perdo*. Et simile prorsus est, quod apud Comicos passim occurrit deperire aliquem. Plaut. Amph. I. 3. 19. *Te efflittim deperit*. Terent. Heaut. III. 2. 15. *Minima miror, Clinia hanc si de-*

perit, h. e. si propter hanc, & ad hujus desiderium, prorsus perit amore. Ita enim Suetonius Vesp. 22. *quasi amore sui deperiret*. Similiter expono *Pallere Eupolidem* h. e. pallere propter & ad lectionem Eupolidis, vel forsitan, sedulam declarare lectionem Eupolidis pallendo, seu pallore ex ea contracto, ut nonnulla mox explicabimus.

11. *Crepat sulcos & vineta*] Heic est Ellipsis, non tam in constructione, quam in sensu. Nam revera Accusativi hi proxime reguntur a Verbo, sed quod interpretandum cum Ellipsi & dicere, memorare: Atque adeo *crepare sulcos* est, cum crepitu memorare & jactare. Sic Plaut. Mil. III. 1. 57. *Neque publicas res clamo, neque leges crepo*. Sallust. Or. I. ad Cæsarem, *que in sulcam increpabantur*. Terent. Eun. V.

Advertendum insuper, accusativum cognatum, qui est in verbis simplicibus, posse etiam in compositis subintelligi; ut, *obiit, interiit, periit*, scilicet, *viam*, vel *iter*.

V. I. 14. *Istuccine interminata sum* hinc *abiens tibi?* Liv. I. 17. *Fremerere plebs multiplicatam servitutem.* Sall. Jug. 104. *Postquam errasse Regem, & Jugurtha scelere lapsum, deprecati sunt.* Sic excusare morbum &c. h. e. in excusando allegare. Ita vero Tacit. An. V. 2. *Magnitudinem negotiorum excusavit.* Et hinc Plaut. Asin. III. 1. 31. *Excusatio inopia.* Sic ferme & Græci. * *Ælianus* Var. Hist. X. 1. *ἐδικαιολογήσατο, πατέρα ὁ Ὀλυμπιονίκην ἔχειν, &c.* in defendendo dixit, *patrem se habere* &c. Vide plura ad Cap. seq. & Verbum *Æstuo*. & maxime iv, 5. 7.

C A P. III.

Enumerantur ordine Activa multa, quæ hactenus credita sunt Neutra, Impersonalia, vel Deponentia.

QUoniam ex Aristotele citavimus, omnem motum aut actionem aut passionem esse, nihilque medium, quod Neutrum possit vere appellari, consentaneum erit, verba *Neutra* rejicere, quibus videlicet, id, quod non est in rerum natura, velint Grammatici nuncupari. Ratio illorum, si ratio ea dicenda est, sic habet; Videmus verbum *Amo* significare actionem, & verbum *Amor* passionem: Sed verbum *Sedeo* in medio amborum est, quia nec actionem, nec passionem, significat. Sed falluntur, qui hæc comminiscuntur; nam si verum scrutari velint, invenient profecto activa omnia in duplici constituta differentia: quædam enim uni tantum accusativo junguntur: ut, *vivo, sedeo, dormio*: quædam variis accusativis; ut, *amo, amplector, judico*. In illis non apponitur accusativus, quia certissimus; in his appo-

1. *Non apponitur Acc.*] Nec apponi opus, quia nihil significabit, etiam si apponatur. Ceterum de his, quæ Auctor denuo

hic affirmat, vide quæ ad superius caput jam notavimus, & ad hoc ipsum mox notabimus.

apponitur, quia incertus. Unde illa, quæ tu vocas *Absoluta*, vera & prima sunt activa, & in primo loco activorum collocanda. Itaque *sedeo*, ² magis activum est, quam *amo*, aut *percutio*: Aristoteles enim, & Cicero in Topicis hanc regulam nobis tradunt; *Quæ se ipsis contenta sunt, meliora sunt, quam quæ egent aliis*. Et vero, quum dicis, *Petrus sedet, dormit, jocatur*, in quolibet horum sensum absolvisti, ita ut nihil desiderari videatur; at quum dicis, *Petrus fregit, percussit, vidit*, imperfectum sensum reliquisti; propterea quod manca illa verba sunt sine accusativi appositione.

Nunc ad verba enumeranda me converto, quæ falso Neutra putantur; in quibus illud velim mihi concedi, quod superius (Cap. 2) probatum est, fatismihi esse ad probandum, verbum aliquod esse activum, si in passiva [At Vide supra ad Cap. 2. & mox ad verbum *Ambulare*.] testimonia citentur, etiam illorum, quæ dicuntur ab istis Impersonalia; ut, *caletur, egetur, curritur, peccatur*: nam si, ut jam diximus, impersonalia illa ficta in passiva nulla sunt, hæ voces, *egetur, caletur*, activum verbum satis superque demonstrabunt; ut, *egetur, subaudi egestas; egeo egestatem*. Ubicunque item participium in *Dus, da, dum*, reperitur, sive solum in *Dum*, sive cum substantivo, semper denotat verbum activum; ut,

2. *Magis activum est*] Immo revera longe minus, quia non habet patientem, in quem exferat actionem suam; quum tamen secundum Aristotelem & ipsum Sanctium in omni actione vera & iusta esse debeat, quum illud, quod agit, tum, quod patitur. *Astiva* tamen etiam dicuntur, & dici possunt, Neutra Verba, quia speciem quandam Actionis in se absolutæ notant. At reliqua, quæ Sanctius dicit *imperfectum sensum relinquere*, vere sunt Activa, & ideo requirunt Accusativum pa-

tientem, in quem vera illa Actio se exferat, nisi Objectum relinquunt in incerto. Vide supra ad pag. 270. 271 & p. 273. Debuiſſet ergo Sanctius dixiſſe, Neutra, veluti *Sedeo*, &c. non, esse Magis Activa, sed, 'esse Verba potioris naturæ, ut quæ se ipsis sint contenta, & sensum absolvant sine Accusativo, quum illa vere Activa imperfectum sine eo relinquunt sensum, & cum eo demum perfectam, & veram declarent actionem.

ut, ³ *serviendum est*, subaudi *servire*; *micandum est*, sub.
micare; *bibendum est*, subaudi *bibere*.

Abeo, vide *Eo*.

„[⁴ *Abhorreo*. Cicero: *Omnes illum abhorrent, & a-*
spernantur. Dictys lib. 2. *Exemplum ejusmodi abhor-*
rentes; & lib. 4. *Parum abhorrens famam*.]

Abnuo, Salust. Jugurth. *Hic milites fessos itineris ma-*
gnitudine, & jam abnuentes omnia. „[Sicut Catull. O-
mnia omnibus annuit.] * [Intelligitur ante hosce Accu-

sativos Præpositio.]
Abstineo, Nebrissensis esse activum fatetur; sed quum
Horatius dixit, *Abstineo irarum, calideque rixæ*, neu-
trum esse arbitratûr, sed male. vide lib. IV. cap. 12.
de *Hellenismo*. *Abstine maledictis*, vel *a maledictis*, neu-
trum multi arbitrantur: sed deest accusativus *Se*, „[vel
Manum, vel quid aliud.] Brutus ad Atticum; *ut se*
maledictis non abstineat. „[Liv. 8. *Alexandrum Romano*
bello fortuna abstinuit. Plaut. Persa. *Quasi lippo oculo*,
me verus manum abstinerere haut quit, quin mihi imperet,
quin me suis negotiis præfulciat.]

Abutor, Philip. Beroaldus ad Sueton. *Dicimus*, in-
quit, *abutor hanc rem, & hac re*. Terent. *Nam in pro-*
logis scribundis operam abutitur. Cato rustic. *Donec o-*
mnem caseum cum melle abusus fuerit. Plaut. Bacch. *Nos*
aurum abusus: idem; *Nam hoc argentum alibi abutar*: i-
dem Trinummo, *Qui abusus sum tantam rem patriam*.
Vi-

3. *Serviendum est*] Nomina non magis regit vi sua Accusa-
tivism, quam *Aversor*, *Abomi-*
nans, aut ipsum *Horreo*, *Trepido*,
Stupeo &c. Quibus appositus Ac-
cusativus explicandus est per El-
lipsin Præpositionis. Eadem est
ratio Constructionis in Verbis
compluribus, quæ sequuntur a-
pud Sanctium. Vide quæ nota-
vi ad *Ambulare viam*, in extre-
mo.

4. *Abhorreo*] Hoc Verbum

Vide Utor. Quum dicimus *abutor hac re*,⁵ deest τὸ *abuti*, vel *usum*.

„ [*Accedo*, Subaudi, *accedere*, five *accessum*. Cicero „ 2. Tusc. cap. 16. *Saucii opplent porticus liberorum Æsculapii*, non potest *accedi*.] [At vide Me infra ad „ Verba, *Adeo*, *Cedo*.]

Accidit, *Accido* fere idem est quod *cado*, & sicut in *Cado* intelligitur τὸ *cadere*, sic in *accido*, Tac. *Accidit ad genua illius*, subaudi *se*, vel *casum*. [At vide me infra ad Verbum *Cado*.]

Adeo domum, vel *ad domum*, neutrum putant,⁶ tu sem-

5. Deest τὸ *abuti*] Immo vero ejusmodi nihil deest, cum talia sint vere passiva, neque requirant Accusativum, sicuti supra ostendi ad pag. 280. & 281. agens de Deponentibus. Quando autem apponitur Accusativus, explicandus is est per Ellipsin Præpositionis, eodem modo, quo explicatur junctus hisce Verbis Ablativus. Vide mox ad V. *Adversari* in extr. Rarius est, quod sensu plane passivo legitur apud Plautum *Asin*, I, 3, 44. *Ubi illae, quae dedi ante*, scil. *sunt*. resp. *Abusa: nam si ea durarent mihi* &c. h. e. utendo, dum juvabamur iis nostram in rem, consumpta sunt, nec amplius durant. Videtur Compositum hoc serius formatum, quando jam simplex *Uti* vulgari in sermone acceperat speciem deponentis, & veram ac pristinam significationem ferme amiserat. Notat enim proprie aliquid *utendo consumere*, vel ad *perversum usum convertere*, h. e. male vel perperam juvari aliquare, ita ut illa intreat, vel ad aliud convertatur, quam debuerat. Vide & hujus Capituli Not. 8. in extr.

6. Tu semper *Activum putato*] Nihil falsius. Si alterutrum dicendum, Neutrum potius semper, quam Activum, putaverim. Neque obstant exempla a Sanctio allata, in quibus quasi ab Activo accusativum regehte formata occurrunt Passiva cum suo supposito, quasi Accusativus in Nominativum esset mutatus. Nam talia reperiuntur multa, ab aliis etiam Neutris in Passivam formam translata. Sic Cæsar B. Gall. V. 18. *quod flumen uno omnino loco pedibus transiri potest*. At *transire flumen* dicitur pro, *transire trans flumen*. Vide & mox plura ad verbum *Æstare* & *Ambulare*. Illud vero ex hisce Passivis discimus, Veteres Scriptores non semper attendisse ad originem & veram phrasium naturam, sed arripuisse usum non satis semper intellectum & ex eo alias porro formasse constructiones, a Verbi natura prorsus alienas. Scilicet, quum saepe reperissent ab aliis ante se dictum, *adire aliquem*, &c. fecerunt inde *aditur aliquis*, licet ipsum Verbum *Adeo* naturâ suâ sit Neutrum, nec dictum fuerit primitus *adire* ali-

semper activum putato: nam dicimus, *adeo urbem*, & *urbs aditur*, & *adeo ad urbem*, *subaudi viam*, vel *iter*. Tacit. *Oceanus navibus aditur*. Livius; *Libri per Duum-viros sacrorum aditi*. Ovid. 6. *Fastorum*; *Sacra vir intrabo non adeunda viro*. Cic. *Illa pericula adeuntur in præliis*. Columella, *Sed granaria scalis adeantur*.

Ado-

aliquem, nisi per Ellipsin pro *adire ad aliquem*. Id vero negat Urfinus Tom. 2. pag. 274. censens Accusativum hunc regi a Præpositione ipsa, quæ est cum Verbo composita, & quæ in ea compositione retineat suam vim. *At inane hoc esse, liquet manifeste prorsus ex eo, quod idem casus jungitur etiam Verbis cum tali compositis Præpositione, quæ non Accusativum, sed Ablativum regit, veluti *Abnuere*, *Abolere*, *Convenire*, *Consulere*, *Excedere*, *Evadere*, *Prævenire*, *Præire*, *Prædicere*, *Proferre*, *Producere*, *Promovere*. Hæc omnia, & complura alia, Accusativum admittunt, quædam semper, quædam sæpissime, loco istius Casus, quem Præpositio, cum Verbis composita, ceteroqui regit. Deinde vero perpetuum hoc est ipsius Urfini, ut exemplis plenioris locutionis prolatis probet Ellipsin & ejus supplendæ rationem, ac rejiciat, si, quod statuitur ejus supplementum, nullo reperiatur loco expressum. At hic frequentissimum est apud Auctores illud & *Adire aliquem* supplementum. Non modo enim Terentius minimum quater dicit, *Adeo ad eum*, *adibo ad precatorem* &c. Sed & Plautus *Aulul.* IV. 10. 16. & Livius I. 4. *Nec adiri usquam ad jussi cursum amnis poterat*. Corn. Nepos in

Themist. cap. 7. *ad magistratus adire noli*; ubi vide Gebhardum, plura ex Nepote proferentem. Cicero *Famil.* III. 7. *Cum esset ad me aditum ab iis*. XI. 16. *Qui intempestive ad nos adeunt*. VI. 13. *Aditus ad eum difficiliores fuerunt*. Sed putidum foret, exempla locutionis tam frequentis plura velle adferre. Denique eadem est ratio Verborum cum Præpos. A, Ab, & E, Ex, compositorum, & Ablativum modo cum repetita Præpositione, modo sine ea sibi adiscendum. Terent. Eun. IV. 7. 21. *Nunquam accedo ad te, quin abs te abeam doctior*. Et sic alibi passim, immo vix aliter. Si quando tamen aliter occurrit, quis dubitet intelligi præpositionem. Eun. IV. 3. 19. *aliquid domo abeuntem abstulisse*. Sic *Abire Magistratu, Româ* &c. Sed & similiter, **Nihil gloriosum ex ore ejus exiit* apud Nepotem in *Timol.* cap. 1. & sic alibi, & apud alios: at Ellipsin habemus in notissimo illo Lucani, *exeat aula, qui volet esse pius*. Satis, nisi fallor, patet ex his inconsulta Cl. Urfini affirmatio, qua non tantum negat Ellipsin in hac Phrasi, sed etiam hoc Verbum, & similia per naturam suam Neutra, *vi præpositionis facta* tradit vere Activa, qua de re agemus etiam in sequentibus.

Adolere Verbenas, nemo activum esse negabit; at vero pro *crescere* contendunt esse neutrum: sed dicimus, *adolevit aetatem*, & *ad aetatem subaudi se*: hinc sæpe *adulta ætas*, *adultus autumnus*, *adulta vitia*. vide Nonium, & nostra Paradoxa in *Euphemismo*. *Adolescit*, inquit Festus Pompejus, *ab Olesco*, id est, *cresco*, venit: sic enim legi debet; unde fiunt *Adultus*, *Adolescens*, *Altare*, quod in illo ignis excrescat. *Adolescit puer*, subaudi *se*, vel τὸ *adolere*.* [Vide Me infra IV. 14.]

„[*Adscendere navem*. Dictys lib. 2. *Adscensis navibus*, *ventos nacti ex sententia*, *paucis diebus ad Trojam pervenere*: & lib. 3. *Adscensis curribus bellum ineunt*.]

Adulor tibi, & *adulor te*, dicimus; 7 sed in illis supprimitur cognatus accusativus; ut apud Græcos δαλέειν δαλείαν; „[quomodo Catullus *Basfare basia*. Plaut. *Vovere*, *vere votum*, *Vomere vomitum*, *Turbare turbas*, *Ludere ludum*, *Jurare jurandum*.] Tacitus lib. 16. *Ne codicillis quidem Neronem, aut Tigellinum, aut quem aliorum præpotentium adulatus est*: idem lib. 16. *At nunc colimus externos, & adulamur*. Columella lib. 7. cap. 12. *Fu-*
rem

7. *Sed in illis supprimitur etc.*] Cum incertissima sit hujus verbi origo, & proinde etiam primitiva ejus significatio, nihil certi possumus statuere de nativa ejus constructione. Crediderim tamen, Verba *Adulo* & *Adulor* fuisse prorsus Neutralia, & notasse primitus, vel ad *aulam* agere & hære propter aliquem, cui blandiaris: vel ad *ollam* hære, & expetere cibum: quamvis neque reſiculam putem Turnebi sententiam, a Græco δαλέειν, ea derivantis, quum R. & L. permutari inter se soleant, & *adulationem* canibus maxime propriam dicat Nonius. Verba autem Ciceronis, in quibus pror-

fus passiva τὸ *Adulari* creditur adhibitum, aliter exposuerim & construxerim. Nempe, *ne Assentatoribus patefaciamus aures*, nec Eos (assentatores) *adularinos finamus*. Frequens enim est illa Accusativi ante Infinitum Ellipsis. Cæsar B. Gall. II. 15, *nulum aditum esse ad eos mercatoribus*: nihil pati scil. Eos *vini inferri*. Sed & in Valerio Max. IV. 3. 4. ext. legitur, *Si Dionysium adulare velles*. Ceterum cognatus ille Accusativus, de quo jam egimus ad Caput Superius init. & mox iterum aliquid dicemus ad vocem *Æsuo*, nequitiam requiritur, nedum in verbis in OR exeuntibus.

rem adulantur. Cicero *Adulari fortunam alterius dixit 2.* Divin. *Adulo etiam dixerunt veteres.* Cicero 2. *Tuscul. ex poëta veteri, Pinnata cauda nostrum adulat sanguinem.* Valerius Max. *Si Dionysium non adulares, ista non esses.* Lucret. *Gannitu vocis adulant.* Hinc videtur Cicero traxisse passivum, Officior. 1. *Cavendum, inquit, est ne assentatoribus patefaciamus aures, nec adulari nos sinamus.* Valer. Maxim. *Tribunus militum adulandus erat: idem lib. & cap. 3. Cujus clementiam non adulatus Mucius: idem lib. 4. Ephæstionem more Persarum adulata.*

Adversor, id est, Versor ad, vel verto me tibi. Et ut *Verto sæpe reticet accusativum Se, ut, In glaciem vertere lacunæ: sic adversor⁸ reticet etiam accusativum; ut,*

8. *Reticet etiam Accusativum* Minime gentium. *Adversari* revera est passivum, æque ac *Versari*, quod significat aliquo in loco se movere, & vertere prorsum rursus. Sic ergo & *adversari alicui* est Sese advertere adversus aliquem: qua ratione æque dici posset *adversari aliquem*. Certe eo modo se res habet in ipso Activo, veluti, quum legimus apud Ter. Eun. II. 3. 51. *Illa sese interea adverterat in hanc nostram plateam.* Quin vulgo dicimus *animum advertere*, & contracte *animadvertere, aliquid*; Sensus enim est, animum advertere ad aliquid, vel forsitan aliquid advertere ad animum. Cæsar B. Gall. I. 24. *Postquam id animum advertit.* Terent. prol. Andr. *Nunc quam rem vitio dent, animum advertite.* Sed tamen in sequentibus Taciti locis plerique eruditorum interpretum partim jam ediderunt, partim edendum censuerunt etiam ex MStis, *aversari*, cujus eadem est constructionis ratio. Nam *Deos facinora sua*

aversari, sicuti editur, est idem, quod, Deos se avertere, seu averti, ad conspectum suorum facinorum. Atque hæc haud dubie præcipua est origo verborum, quæ *Deponentia* appellantur, quæque olim vera fuerunt Passiva. Nam quoniam illa Passiva idem prorsus significabant, quod Activa tunc, quum ea reciproci pronomen quidem requirunt, sed perpetua pene Ellipsi omittunt, & ideo Neutrorum speciem præferunt, hinc casu (nam casus in formandis locutionibus vel maxime valet) sæpe factum, ut illa Activa in desuetudinem abierint, & sola eorum Passiva in usu manserint, atque ita tandem pro Deponentibus passivam significationem jam habeantur. Patet id inprimis ex verbo *Vertere*, & derivatis inde. Frequens illius Simplicis & Activi usus est in sensu Neutrali, qui idem cum Passivo; id quod fit per Ellipsin Accusativi reciproci. Nam vulgatum illud, *quod bene vertat*, scil. *se*, idem revera est, quod

adversari animo, libidini, sententiæ. Tacitus lib. I. expressit

ad sensum, ac si diceret, *vertatur*. Formatur inde *versari*, quod sensum eundem exhibet, quem *versare se*, ut adeo, qui *versatur* aliquo in loco, is ex verbi vera & primitiva significatione, sese versare, seu ipse a se istic versari ultro citroque, dicatur. Clarius hoc etiam liquet ex Compositis *Revertere* & *Reverti*. Nam utrumque in usu est, licet alterum altero frequentius; & idem prorsus significat, sed tamen alterum revera est Activum, & intelligitur in eo sæpius memoratum Pronomen, alterum vere Passivum. Eadem est ratio & *Misereor* & *Misereor*, (Vide ad II. 3. N. 5. p. 165.) *Regredior* & *Regredior*; (Vide infra hoc Capite ad Verbum *Regredior*) *Lato*, *Lator*, *Delecto*, (Vide Plautum Merc. III. 2. 5.) *Delector*, *Pasco*, *Pasco*, quod postremum eodem modo ac sensu dicitur, quo *Vescor*, de quo ad superius Caput egi. Tum & *Proficisco*, h. e. porro me facio, seu facesso, & *profiscor*: *Potio*, & *potior*, de quibus vide infra ad Verbum *Potior*: *Reminisco*, h. e. in memoriam mihire, digo, & *Reminisco*, multorumque haud dubie aliorum, (Vide omnino Priscianum lib. 8. p. 797. & 799.) sed in quibus omnibus id tamen hodie non ita facile demonstrari potest, quoniam primitiva eorum significatio usu est oblitterata, & proinde nobis jam latet. Eadem ratione e contrario sæpe sola etiam Activa, in solo pene Neutrali, seu Passivo isto sensu, per Ellipsin reciproci pronominis, manserunt in usu, at-

que ita simul Passivorum usui prorsus abolendo causam dederunt. Talia sunt *Deficio*, *Proficiscio*, *Sufficiscio*, *Emergo*, *Degenero*, *Nubo*, *Excello*, *Surgo*, *Facesso*, *Propinquo*, *Vergo*, *Migro*, *Penetro*, *Subsisto*, *Trajicio*, &c. quæ minime sunt Neutra, sed plane Activa, quorum accusativus est Pronominis Reciproci. Vide & supra ad Cap. 2. & infra ad Lib. IV. cap. 3. circa finem. Interim neutiquam diffiteor, huic analogicæ observationi de verbis Deponentibus sæpe quam maxime contrarium deprehendi usum Linguae; etiam in illis ipsis Verbis modo a me memoratis, in quibus ceteroqui nullus videtur esse hæsitati locus. Cum dicimus, *Equus pascitur* sive *herbis* sive *herbas*, requirit omnino Analogia, ut id exponatur hoc modo, *equus pascit se herbis* seu *natâ herbas*, vel etiam *pascitur a Domino herbis* &c. Nam Domini proprie dicuntur *pascere* armenta. Unde Cato rogatus, *quid maxime expediret in re familiari*, respondit, *Eene pascere*, apud Cicer. de Off. II. 25. Nempe *pascere* proprie notat alere, a Gr. *πάω*. Hinc Virgil. Georg. II. 189. de campo, *qui silicem curvis invisam pascit aratris*. Sed & *pascere* quasi neutraliter cum intellectu reciproci pronominis esse adhibitum olim, patet ex Sueton. Tib. 2. *Non pascentibus pullis*, h. e. cum non pascerent se, seu non pascerentur pulli. Constat autem ex his, *et pasci* vere & natura sua significationis esse Passivæ. Ejus tamen compositum

prestitit accusativum; *Sua facinora adversari deos lamentatur*: & lib. 17. *Sed ambitionem scriptoris facile adverseris*: ibidem; *Vidistis deos infaustam adoptionem adversantes*.

Æstuo.

tum, *Depasci*, videri potest ab ipsis Veteribus ita usurpatum, ac si vere esset Activum, a quo proxime regatur Accusativus, in quem actio exseritur. Ut, quum Virgilius ait de Serpente filiolos Laocoontis devorante, *miseros morsu depascitur artus*, quis dubitet, quin vere activa significatio a Virgilio data sit huic verbo, scil. mandando & vorando consumendi artus. Similiter in Georgicis, *atque artus depascitur arida febris*. Sed Catachresis hæc est, quæ sæpe vocabula usurpat alio in sensu & constructione, quam postulabat analogia & origo, seu primitiva eorum significatio. Nec mirum, quum Scriptores debeant obtemperare usui, si pervulgatus est, usus autem fit penes vulgus. Quia vero imperitum, & harum rerum negligens est vulgus, sæpe ille usus, a vulgo ortus, est potius *abusus*, h. e. *κατάχρησις*. Quin immo similis abusus significationis etiam in Activo huius verbi reperitur apud Virgil. Georg. I. 112. *Luxuriam segetum tenera depascit in herba*. At vero recte loquendo animalia pascunt se cibo suo, non vero pascunt, & proinde nec depascunt, cibum. Sed tamen quia in pascendo, herbas morsu demetunt, hinc *depascere* pro demetere, vel pascendo se, segetes absumere, abusu quodam significationis posuit non

modo Virgilius, sed & Cicero alique. Ex his vero manifestum, ex erroribus vulgi, & abusu linguæ, significationes sæpe mutatas, & ita tandem factum, ut data videatur formæ passivæ significatio Activa, licet, si ad primum phraeos & constructionis usum recurras, passiva haud dubie fuerit: Nam ipsum illud, *miseros depascitur artus*, & *artus depascitur febris*, secundum naturam Grammatices, & significationis primitivæ analogiam, ita exponi potest ac debet, pascitur artubus illis, usque dum nihil amplius ex iis supersit. Plane ut Simplex *Pasci* apud Virgilium Georg. III. 314. de Capris, *Pascuntur vero sylvas & summa Lycei, Horrentesque rubos, & amantes ardua dumos*. Sic porro *Abuti aliquam rem* idem fere est multis in locis, quod absumere eam. Sed sicuti *absumere* proprie notat aliquid sumere, usque dum nihil ejus supersit, sic *abuti aliquam rem* est uti & juvari eâ, usque dum res plane sit consumpta vel in nihilum redacta. Plaut. Pœn. V. 4. 29. *jam diu edepol sapientiam tuam abusa est hæc quidem: nunc hinc sapit*, h. e. sapientiam, quam abs te habuit, consumpsit jamdiu, nunc sapientiam, quam habet, habet a me. Vide & supra ad Cap. 2. pag. 281. & paulo ante ad Verbum *Abutor*.

Æstuo. Staius, Pisaumque domus non 9 æstuat annum.

Anno-

9. *Æstuat annum*] Interpretare, *æstuando exhibet annum Pisaum*. Sic enim sæpe loquebatur Veteres, ut in Accusativo verbis addito efferrent id. quod Actione istius Verbi quasi exhibetur, seu effectum præstatur. Qua ratione factum*, ut verba vere Neutra acceperint aliquando constructionem & significationem ferme Activam. In hunc censum referenda, quæ sequuntur. Propert. lib. 2. el. ult. *Lyncæus ipse meus ferus insanit amores*, h. e. exhibet insaniendo feros amores, atque ita insanix ejus in materia & effectum sunt feri illi amores. Persius I. 25. *Quum sapius patruos*, h. e. quum sapientia nostra exprimimus sapientiam illam & severitatem, qua patru utuntur adversus fratrum filios. Juven. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt*, h. e. vita sua exhibent speciem Bacchanalium. Sic Ovidius, *Carmina saltantur*; Et in Arte Am. I, 501. *Et plaudas, aliquam mimo saltante puellam*, h. e. in saltando repræsentante. Horat. *Pastorem saltaret uti Cyclopa*, rogabat. Plane uti Sueton. Ner. 54. *Saltare Virgilii Turnum*. Quid aliud enim hæc significare queunt, quam saltando exhibere & agere personam Turni, Cyclopi, &c? Sed tamen origo harum locutionum fuit Elliptica. Nam *saltare Cyclopa* dicitur utique eadem prorsus ratione & sensu, qua moveri Cyclopa, de qua Phrasi superiori in capite jam egimus pag. 283. Jam vero sicuti Hæc certissime est Elliptica, & necessario per ellipsin explicanda,

sic & illa eodem prorsus modo formata fuit primitus, & accipienda etiamnum foret, ut Neutralis, nisi Ufu ipso ad naturam seu originem locutionum non satis attendente, deflexa fuisset in speciem Activæ, quæ species probatur potissimum ex Passiva Ovidii locutione, *Carmina saltantur*. Similiter vero exponere possumus, *Olet unguentum; spirat Deam, anhelat ex imo pectore crudelitatem, sonat vitium percussa maligne fidelia*, h. e. odore suo odorem unguentorum, spiritu suo spiritum Deæ & ipsam Deam repræsentat: anhelitu suo efflat & declarat animi crudelitatem: fidelia sonitu suo declarat & exhibet nobis vitii speciem. Immo vero similes sunt omnes fere locutiones, quæ Accusativum verbis, natura & usu suo ceteroqui Neutralibus, additum habent, quo materia vel effectum actionis exprimitur. Tales sunt ab Auctore nostro allatæ in verbis *Clamare, Crepare, Delirare, Eructare, Ludere, Manare, Micare, Peccare, Stillare, Sudare, Tonare, Ululare*, aliisque. Quibus adde inprimis notabile illud Flori I. 13. 17. *Cum ad iniqua pondera addito gladio, superbe, Væ victis, increparent*, h. e. increpando dicerent, *Va Victis*. Et Pomponii Melæ III. 8. de Euphrate, qui primum late diffusus in stagna, diuque sedentibus aquis, & sine alveo patulis, piger, post, ubi marginem ruxit, vere Fluvius est, h. e. ubi rumpendo terram, effecit sibi marginem & ripas. Vide etiam, quæ notavi ad Caput su-

superius plane in extremo. Jam vero, prorsus cenſeo eandem quoque rationem eſſe Accuſativi Cognati, Neutralibus juncti, maxime ejus, qui penes ſe habet Epitheton, vel Genitivum. Nam ſicuti dico *Saltare Cyclopa, Ludere Trojam, Aſſuare annum Piſaum, Manare picem, Ululare triſtia*, eadem ratione dicam, *Saltare saltationem Cyclopis, Ludere ludum Troja*, vel *conſimilem ludum*, ut ait Terentius, *Ululare triſtem ululatum* &c. Ita ergo, quum idem Terent. dicit *Hunc ſcio ſolide mea gaviſurum gaudia*, exponi illud poteſt, ſcio hunc ſuis gaudiis integre exhibiturum in hoc negotio eadem & paria meis; quamvis & aliter exponi queat, per Ellipſin ſcil. Præpoſitionis *ob* vel *propter*; ut apud Ciceronem in Ep. Famil. *Furi Homines tam gaviſos ſuum dolo-rem*. Similiter quum Cicero ait, *Magna voce juravi veriſſimum pulcherrimumque juſjurandum*; ſenſus eſt, Vel, jurans expreſſi & exhibui tale juſjurandum, ſicuti Idem ſcribit ad Atticum, *juravi morbum*, h. e. jurans dixit morbo ſe teneri: Et Cæſar B. Civ. III. 12. *idem omnis exercitus jurat*, h. e. omnis exercitus jurans promittit idem: Vel, juravi tali jurejurando, ſeu ſecundum & in aut per tale juſjurandum. Sic enim accipi poteſt etiam illud Cæſaris, quaſi diceretur, *in idem jurat omnis exercitus*. Huc refer quoque, quod Ovidius ait Metam. II. 101. *Stygias juravi-mus undas*, h. e. per Styg. undas. Quum vero nullum additur

Epitheton, vel quod Epitheti aut Deſcriptionis alicujus vicem ſuſtineat, Pleonaſmus eſt ſignificationis & conſtructionis, uſitatus etiam in aliis linguis, qui tamen eadem illa ratione eſt expediendus. Proinde quum Gellius & Alii (Vide infra in *Servio*) dicunt ſimpliciter *Servivit ſervitutem*, ſi nolis in eo ſtatuerre Ellipſin Præpoſitionis, tum vero expone id, ſerviendo exhibuit Plenam & Veram ſervitutem. Emphaſis enim quædam ineſt in illo Pleonaſmo. Vide Super. Cap. p. 273. Eam autem viſus mihi ſum rectius exprimere non poſſe, quam tali expoſitione, qua declaravi, hanc phraſin meâ ſententiâ paulo amplius quid denotare, quam faciat ſimplex verbum *Servire*. Hoc ſi animadvertiſſet Urſinus; non ita temere, opinor, abjeciſſet eam *tricarum* nomine, ſicuti facit To. I. p. 419. ad ſimplicem Pleonaſinum iſtam phraſin reſciens. Ex eo vero, quod ita Verbis Neutralibus reperiuntur nonnunquam additi Accuſativi, neutiquam colligendum, ut ſæpe jam diximus, nulla eſſe Neutra, & ſi quæ eam ſpeciem præferant, illa requirere ſupplementum Accuſativi Cognati, qui non modo non neceſſarius, ſed & extra iſtam, quam dixi, rationem ineptus prorsus eſt. Verum id potius colligendum, verba, quæ natura ſuæ ſignificationis, & potiſſimo uſu, vere Neutra ſunt, poſſe etiam per iſtam explicationem, quam modo dedi, & quandam quaſi Ellipſin ſignificationis, uſurpari Activo ſen-

pinus, inquit, nove dixit. æstuat annum, ut si æstuat æ-
stum

sensu. *Miratur* Urfinus, quod hanc mutationem fieri dicam per *Ellipsin* quendam *significationis*, in qua ipse *potius agnoscat Pleonasmum* quendam *significationis*. At vero Ellipsis utique est, quando plus intelligi debet, quam exprimitur. Ea vero est plane Grammatica, quando omittitur, quod ex legibus Grammaticæ addi debuisset. Quando itaque dicitur ex. gr. *percutere fœdus*, pro percutere porcum ad sanciendum fœdus, ut exponit Urfinus ipse, seu pro sancire fœdus percutiendo victimam, nulla in ea phrasi est ellipsis Grammatica, siquidem nihil deest, quod ad constructionem explendam addi debeat, at in ejus significatione constituenda deest tota *victimæ* mentio, quæ ad illam explendam requiritur in interpretando. Eo itaque nomine, in talibus Neutris, quæ sine Ellipsi Grammatica junctum sibi habent Accusativum, immo & in Activis, quæ ita longe petium proxime tamen regunt Accusativum, inesse dixi *quandam Quasi Ellipsin Significationis*. Porro multa etiam reperiuntur Verba, quæ Simplicia, sunt vere Neutra, eadem Composita cum quibusdam Præpositionibus, usu saltem facta videntur vere Activa. Talia sunt *Concrepare ara, Decurrere, Debellare, Deslere, Edormire, Ebulire, Ejurare, Abjurare, Præflare, &c.* Crediderim tamen, hæc quoque primitus fuisse vere Neutra, & per Ellipsin Præpositionis, licet longioris aliquando supplementi, ita constructa, at ve-

ro eam Ellipsin paulatim adeo usu ipso invaluisse, ut quædam Verba nullam retinuerint Neutralis & Ellipticæ locutionis speciem, sed omnem Activæ acceperint, ideoque etiam in Passivam Activæ respondentem transferint. Vide & infra Me ad Verbum *Currere*. Non tamen ita semper se res habuit, nec in omnibus Compositis, quæ Auctor adfert, cum Accusativo junctis. Nam is sæpe regitur etiam a Præpositione, quæ in Verbo inest, quæque per Ellipsin repetenda. Veluti in *Allatrare, Accedere, Adire, Arvidere, Assentari, Assentire, Excedere, Illucere, Illudere, Impendere, Incumbere, Inflare, Inire, Insultare, Insistere, Invadere, Obire, Præsidere, Prævehi* (intelligitur in his *prater*) *Subire, Trajicere, Transmittere, &c.* At valde in hisce adversantem mihi habeo Urfinum, qui contendit. Accusativum, his & similibus Verbis junctum, sine ulla Ellipsi regi vi præpositionis, quæ cum Verbo est composita, & quæ idcirco non repetenda sit ad supplementam Ellipsin, quam nullam ille hic agnoscit. Vide Eum. To. 1. p. 462. 463. & To. 2. p. 274. 275. Res profecto mira, quum passim occurat Supplementum illud Ellipseos, seu illa præpositionis Repetitio, nolle hic tamen agnoscere Ellipsin, quam agnoscas in Verbis, quæ cum aliis Præpositionibus sunt composita, Accusativum non regentibus. Certe enim frequenter prorsus repetita reperitur illa Præpositio, etiam cum Verbis, quæ ceteroqui frequen-

stum quis diceret. „[Lucretius 2. Hos igitur tellus omnes

„ ex-

quentissime sine ea leguntur adhibita. Quid usitatus, quam *aspicere aliquem*? Et tamen Cicero de Harusp. Resp. cap. 1. *Et simul ad Cn. Lentulum Consulem aspexit, concidit &c.* Vide me supra ad Verbum *Adeo*, & ipsum Ursinum To. 2. p. 275. ubi multa istius generis collegit. Sed & promiscue Veteres adhiberunt hæc Verba, modo cum repetita præpositione, modo sine ea. Sæpe enim omittitur, etiam durius aliquanto, & præter consuetudinem, ut in illo Plauti Trucul. iv, 2, 49. *Manum te injiciam quadrupli.* Manifestum fatis arbitror, Te non regi ab *injiciam*, sed a Præpositione in per Ellipsin omissa, quæ ceteroquin exprimitur passim. Sic *Inflare currum & rotas* apud Virgil. Æn. viii, 433. pro *in currum faciendum*. Sed & sumamus Verbum *transducere* & similia apud Cæsarem, qui B. Gall. I. 35. ait, *ne quam multitudinem hominum amplius trans Rhenum in Galliam transduceret.* At alibi omittit Præpositionem *trans*, & sic duos Accusativos huic uni verbo jungit, Veluti I. 12. *Helvetios tres jam copiarum partes id flumen traduxisse.* II. 5. *Flumen Axonam exercitum transducere maturavit.* II. 10. *omnem equitatum sagittariosque pontem transducit.* IV. 16. *exercitum modo Rhenum transportaret.* Quid nunc malis, Lector, utrum itatuere in his Ellipsin Præpositionis, quæ sæpe aliis in locis repetita occurrit, an Accusativos hosce vi Præpositionis a

Verbis quoque regi, licet ea alios etiam Accusativos unice & discrete ab se rectos habeant sibi additos? Quid dices, si insuper Hi Accusativi reperiantur cum Passivis constructi? Sic B. Gall. I. 31. *ne major multitudo Germanorum Rhenum transducatur.* & II. 4. *Belgas esse ortos a Germanis, Rhenumque antiquitus transductos.* Manifestum putem, Accusativum hic explicandum per Ellipsin Præpositionis. At nihil hæc movent Ursinum, qui ipse To. 2. pag. 270. & 272. similia adfert, quum Passiva tali Accusativo juncta, tum Activa duplicem habentia: Et tamen talia Verba To. I. p. 462. censet vi compositionis cum præpositione fieri Activa, veluti *Antevenire*, *Adire*, *Accedere*, *Allatrare* &c. Quid ergo? An etiam Passiva sient Activa per eam constructionem, quippe cujus eadem plane est ratio, sive Accusativus ille cum Passivis, sive cum Activis, construatur? Quid multa? Absurdus nihil dici potest, aut statui. Sed & quid absurdius ex cogitari potest eo, quod pag. 456. *Annueret aliquid* Neutrum dicit, & ejus Accusativum regi a Præpositione per Ellipsin suppressa, at *Annueret aliquid* esse Activum, & regere Accusativum vi præpositionis, cum qua compositum est Verbum. Quin si Præpositio, cum Verbis composita, ita communicat cum iis suam vim, ut jam absque Ellipsi Accusativum regant, quem ceteroqui nec Ipsa, nec Simplicia eorum, regunt, quare non etiam cum

„ exaestuatur aestus. Juvenal. si dixeris, aestuo, sudat, sub-
 „ audi aestum.]

Al-

cum Adverbis hanc suam vim communicant? Quare ipse Urfinus statuit *Versus* esse Adverbium, at *Adversus* Præpositionem, quia plerumque additum sibi habet Accusativum? qui tamen secundum hanc rationem regi posset vi præpositionis compositæ, ut adeo opus non esset mutare idcirco naturam totius vocabuli. Sed quæ falsa sunt, solent sibi parum constare. Adde jam his omnibus, quod eadem Constructio Accusativi reperitur passim etiam cum Verbis, quæ composita sunt cum Præpositionibus Accusativum neutiquam regentibus. Vide me supra ad Verbum *Adleo*. In his vel præcipua sunt Verba cum *E* vel *Ex*, & *Præ* composita, quibus si jungitur Accusativus, intelliguntur per Ellipsin prorsus necessariam Præpositiones, *Extra* & *Præter*. Verum hoc quoque negat Urfinus, sed sibi minus constans. Nam To. 2. p. 274. *ambigit* quidem, at To. 1. pag. 455. & 463. admittit prorsus, quod de *Ex* *Extra* dixeram. Vide Me infra ad Verbum *Egredior*. Si ergo *Exire* *muros*, *Egredi urbem*, &c. elliptice dicuntur pro *exire extra muros*, *egredi extra Urbem*, quare quæso non itidem Ellipticum habebitur *Allatrare aliquem pro ad aliquem*, *Annuere aliquid pro ad aliquid*? Hæsitat tamen potissimum in *Præ* & *Præter*. Nam ait p. 456. *ad* Præsidere provinciam, exercitum, *non satis quadrare hanc Ellipsin*. Et, *Nec in* Præjacere

castra, Præminere cæteros, *dixeris, intelligendum* Præter pro Ante. At vero disertus valde est locus Ovidii Heroid. VI, 116. *Præradiat stellis signa minorâ suis*. Ubi Accusativus regitur nec a Verbo, nec a Præpos. *Præ*, sed liquido a Præp. *Præter* per Ellipsin omiſsa. Deinde nihil est frequentius apud Auctores, quam illud *præter cæteros* pro *ante*, *supra*. Hinc apud Plautum *Asin. V. 2. 6. & 8.* promiscue hæc ponuntur ita, ut qui credebatur esse *præter alios siccus & frugi*, reperiri dicatur *ante omnes minimi esse pretii*. Nempe sicuti *Præ*, sic & *Præter*, inde derivatum, notasse itidem debuit olim *ante* & *supra*, etiam ita, ut implicite quoque significationem quietis in loco, non semper motus per locum, habeat. Sic apud Plautum *Mustela mihi abstulit murem præter pedes*, h. e. *ante*. Terent. *Erat forma præter ceteros honesta & liberali*. Sed tamen non ita constanti mansit in usu, ut dicatur *sedere præter provinciam*, *jacere præter castra*, &c. pro *Ante*. Ast in phrasium natura & Ellipseon origine indaganda vel maxime attendere debemus ad primitivam vocabulorum significationem. Utcunque sit, ipse Urfinus quoque in his tamen Ellipsin statuit, & mavult intelligi *ad*, sive *quod ad*, quod mihi in hac controversia sufficit. Ellipsis hæc porro probatur etiam eo, quod in aliis quoque Verbis Præpositiones ad eam explendam adhibentur

Allatrare ejus magnitudinem solitus erat. Livius 38. Plinius lib. 2. de Oceano; *Interna maria allatrat.* Columella in præfatione; *locupletissimum quemque allatrandi.* Vide *Latro*, & *Adco*.

10. *Ambulare viam* solœcismum putat esse Quinctilianus,

tur aliæ, quam quibuscum Verbum est compositum. Sic Cæsar B. G. III. 26. *omnium oculis mentibusque ad pugnam intentis.* Sall. Catil. 40. *Adducti in spem maximam.* Liv. I. 34. *Notitiam eam in amicitia familiaris jura adduxerat* &c. Liqueat ex his, Accusativum non regi a Verbo Composito, sed a Præpositionibus variis, vel intellectis, vel expressis. Quando autem Præpositio eadem repetitur, negari nequit Pleonasmum in his aliquem inesse. Verum is statuendus est non in expressa ante Accusativum Præpositione, sed in ea, quæ cum Verbo est composita, ut recte censet Vossius de Construct. cap. 66. Perinde enim est, siue dicam *Adire ad aliquem*, siue *Ire ad aliquem*, nisi quod Pleonasmum illo major quædam Emphasis notetur. Quod vero Ellipticus iste Accusativus Verbis compositis additus, convertitur sæpe in Nominativum Passivi, non habet id magni argumenti vim, quum ex abusu oriatur, ut Nota seq. probabimus, & agnoscit ipse Ursinus To. I. pag. 413. exemplis a me allatis usus.

10. *Ambulare viam*] Dicitur haud dubie per Ellipsin præpositionis, & proinde nec Solœcismus in hac est locutione, nec Accusativus Cognatus deest in *Ambulare per viam*. Probatur id, ni fallor, manifeste ex Cicer.

Famil. XI. 13. *Itinera multo majora fugiens, quam ego sequens.* Ubi itidem Accusativus legitur junctus verbis *fugere* & *sequi*, sed certa cum Ellipsi præpositionis. Similiter Virgil. Æn. XII. 753. *Mille fugit refugitque vias*, Cervus scilicet cui instant Canes. sic Horat. Od. I. 2. ubi Jupiter dicitur *sacras jaculatus arces pro in arces*. Obstare quidem nostræ videtur sententiæ, quod dicitur etiam *Ambulatur via*, ut & *Navigatur mare*. Sed quo magis rem perpendo, eo minus tribuo huic argumento, quod petitur a locutionibus passivis ad rejicienda verba Neutra, cum locutiones istæ sint maximam partem prorsus catachresticæ, & ex manifesto sæpe errore ortæ, sicuti jam ostendi ad Cap. 2. pag. 272. & p. 277. & hic certius etiam declarabo. Etenim si dicam *Dormio totam noctem, vixi centum annos*, nemo utique eruditorum, qui modo animum attendet, aliter accipiet hosce Accusativos, quam qui regantur, non proxime a Verbo, sed a Præpositione, ad Temporis durationem exprimendam adhiberi solita. Vide ipsum Sanctium infra IV. 13. init. Nihilominus ita accepti aliquando ab ipsis Veteribus reperiuntur, tanquam si penderent proxime & proprie a Verbo, si modo quid tribuendum locutionibus Passivis in hoc negotio.

nus, rectius dixisset *pleonasmus*: nam ut, *ambulare vi-*
am,

Nam sicuti *tu*, *Ego amo te*, respondet, *Tu amaris a me*, sic etiam ex illis Verborum Neutorum locutionibus formaverunt nonnulli similiter plane iis respondentes Passivas, Accusativo in Nominativum converso. Sic enim Cæsar B. Gall. V. 39. quum referret oppugnationem castrorum Romanorum a magna multitudine Gallorum subito factam, ait; *Ægre is dies sustentatur*. Atqui certissimum est, si in Activo dictum fuisset, *Ægre Romani sustentarent hunc diem*, non aliter id explicandum fore, quam hoc modo, *Ægre Romani sustentarent Gallos in vel per hunc diem*. Et tamen hic dicitur in Passivo, per abusum utique manifestum, ipse *dies sustentari*. Similiter Martialis. *Tota mihi dormitur hiems*. Ovid. *Jam tertia vivitur ætas; Noctes vigilantur amara*. Vide & Me infra ad Verbum *Dubito*. Eadem porro ratio est & horum seqq. *Quaque ibis, manibus circumplaudere tuorum: Finitimis quamvis circumsoner armis: Urbs aditur. Si ardeantur. Obsrepi bellica laudes videntur*. Neutiquam enim inde conficitur, in hisce locutionibus *vigilare noctem, circumsonare aliquem, Obsreperere aliquem* &c. Accusativum regi vi ipsorum Verborum, ut regi deberet, si recte converteretur in Nominativum Passivi. Nam *sonare aliquem* significat, non, sonitum ciere adversus vel apud aliquem, sed, sonitu suo aliquem exprimere, vel exhibere, ut, *Vox hominem sonat: Fidelia sonat*

vitium. Quid ergo? Accusativi illi manifeste reguntur a præpositione per Ellipsin repetenda, & tamen, quo jure, qua injuria, in Nominativos sunt conversi. Sic igitur neque ex eo, quod occurrunt aliquando, *Ambulatur via, Navigatur mare, Res illa certatur, Hic status una omnium voce gemitur, Bellum hoc tibi militabitur, Ne victoria quidem plauditur, Triumphantur Modi*, non ex eo, inquam, concludens recte, verba illa in Activa forma varios recipere Accusativos, eosque regere vi sua, licet, tanquam si ita res se haberet, formatæ sint inde Passivæ illæ locutiones abusu quodam. Revera enim Neutra sunt primitiva significatione & usu. Nam quid ex. gr. *Triumphare* aliud notat, quam triumphum agere, quæ est utique Actio in se subsistens & permanens. Quando ergo illi jungitur Accusativus alienus, is per Ellipsin præpositionis est interpretandus. Eodem enim sensu dicitur *triumphare Medos, & de Medis*. Si contendas ex passivo, priorem illam locutionem esse vere Activam, maneret tamen vel sic posterior Neutralis, atque ita prior si active sumenda, foret id ex abusu ortum, quum verbum absolute alioqui construatur, & absolutam naturam suam designet actionem. Neque verear tale quid affirmare, etiam si in quibusdam abusus ille constanti dein usu demonstrari posset confirmatus & comprobatus. Nam hoc sæpe etiam accidisse, sed ita, ut tunc simul mutata quoque

am, vel *iter*, est ἀρχαῖσμός, & πλεονασμός, ita *longum*
vel

que fuerit primitiva verbi significatio, verissimum est, ut supra jam pag. 278. 279. ostendi. Exemplo sit ex quamplurimis etiam verbum *desiderare*, quod primitus Neutrum fuit, Actionem in suo subiecto absolvens. Significavit enim, si originem vocabuli spectes, unde natura ejus & primitiva significatio eruenda, sidera constanter intueri, ut ex iis divines de rebus futuris, quas expetis & cupis. Quando ergo dicebatur, *desiderare aliquid*, dicebatur id eodem modo, quo *consulere aliquid amicos*, quo *palere*, *stupere*, *dolere aliquid* &c. Immo etiam, quo *Gestire aliquid*: cujus sensus est, gestus edere præ lætitia aut præ desiderio alicujus rei. Plautus Mil. Glor. IV. 5. 15. P. A. *Reddam impetratum*. P. Y. *At gestio*. P. A. *at modice decet; moderare animo, ne sis cupidus*. Hic vides *Gestio* ab ipso Auctore exponi per *Sum cupidus*. Hinc jam passim illud cum Infinito construitur loco Accusativi. Terent. Phorm. II. 1. 30. *Ipsam gestio dari mihi in conspectum*, h. e. valde cupio. Suetonius Calig. 6. *Gestientes vota reddere*. Cicero Famil. VI. 20. *Nihil est cur adventibus te offerre gestias*. Similiter ergo *desiderare aliquid* proprie notat, sidera spectare propter aliquid, seu per sidera explorare, utrum, quod cupis, tibi sit eventurum, nec ne. Jam vero quia Accusativus, ista licet constructionis ratione, plerumque huic verbo fuit additus, & quia eo exprimebatur res, quæ in votis erat, & propter quam

siebat illa exploratio; hinc factum tandem, simul ut ille Accusativus haberetur tanquam proxime dependens a verbo, simul ut mutaretur prorsus significatio verbi ex Neutræ seu Absolutæ, sidera intueri propter aliquid, in Activam, expetendi illud ipsum, propter quod sidera spectabas. Adde his *Petere aliquid*, simili modo & dictum & exponendum, ut ostendimus infra IV. 4. ad vocem *iter*. Similiter *Præstare alteri* est revera Neutrum & notat proprie, Stare præ altero, h. e. potiore esse altero. At usu ipso Verbum hoc factum videtur Activum quoque, quum invaluisse illa phrasis *Præstare aliquid alteri*, pro, effectum dare, exhibere. Et hinc *Præstare se Virum* scil. sibi vel alteri. Sed tamen etiam in omnibus hisce, & similibus, Accusativus videtur a Præpositione primum reclusus, & per Ellipsin positus, quasi diceretur, *Præstare alteri in aliquo negotio*, seu, quod ad aliquod negotium. Nam qui aliquem juvat aliqua re, is in ea est altero potior, seu præstat alteri. Verum ita mutatam esse paulatim ipso illo usu Primitivam Verbi significationem, negari nequit. Abusus hi revera primum fuerunt, sed qui postea adeo recepti sunt usu perpetuo, ut secundum activam illorum verborum significationem formata sint non modo Passiva, sed & Derivata quamplurima, nihil prorsus primitivæ significationis retinentia. Ad talem abusum refero etiam locutiones Passivas Impersonalium fin-

vel difficile iter ambulare, necessario & eleganter dicitur, quum

simpliciter ex Activo retentas. Nam sicuti dicimus activa forma, *Quem nihil pudet*, sic & Passiva dicitur, *Quem nihil puduit est*. Sic Corn. Nep. Attico 15. *Nunquam suscepti negotii eum pertasum est*. Immo ad hoc exemplum etiam Cicero dixit, *Quos non est Veritum, in Voluptate summum bonum ponere*; licet *Id veret me*, aut *id Veretur me*, ut *id pudet me*, non fit ullo in usu. Vide Gellium XV. 13. Non possum hæc aliter concipere, quam impersonaliter primitus dicta, *puditum est, pertasum est, veritum est*, atque aliam fuisse constructionis rationem Accusativi *Quem* in eo, *Quem nihil pudet*, aliam & ellipticam in eo, *Quem nihil puduitum est*, sed dein, perfecta neutiquam nec considerata Constructionis analogia: simpliciter unum ad exemplum alterius ex abusu a plerisque adhibitum, & sicut eodem modo construitur *licuit & licitum est*; sic per incuriam aut abusum eodem modo constructa etiam *Fudit & puduitum est*, immo hanc ipsam formam habitam paulatim pro præterito Activi, *pudet*. Patet ex his, quomodo vere mutata sæpe fuerit per abusum, & quendam vulgi errorem, verborum natura & significatio. Sed tamen neutiquam semper abusus ille usu confirmatus fuit, & proinde minime ex rarioribus quibusdam passivæ formæ locutionibus pronuntiari recte semper potest de natura constructionis & significationis Verborum in O exeuntium, ita ut ex Neutris

fiant Activa. Neque ipsi Sanctius, Scioppius, Vossius, Urfinus &c. semper recipient illam vicissitudinem, ut ex passivis locutionibus, apud Poëtas maxime occurrentibus, constituatur Natura Activorum. Sic enim Ovid: *Largaque provenit cessatis messis in arvis*, h. e. in quibus cessatum est. Idem, *cessataque tempora cursu Corripit. immensum est erratas dicere terras. Certatam lite Deorum Ambraciam*. Alii *regnata rura, sudata vestis, placenda dos est, pereunda est puppis*. Immo vulgatum est, & usu receptum, *Conclamata res*. Neque enim hæc verba referent Viri docti in numerum eorum Activorum, quæ varium recipiant Accusativum, sicuti referre deberent, si illis Poëticis locutionibus esset quippiamtribuendum ad constituendam analogiam & naturam Verborum. Nam sic recte diceretur, *Ego regno urbem, cesso arva, sudo vestem, Placeo dotem, peo puppin*, quæ certus sum a viris Doctis improbatum iri. Vide & infra ad V. *Assurgo*, ubi videbis Ciceronem ipsum conjunxisse in eandem Constructionem, *salutari, appeti, decedi, assurgi, deduci*: quæ tamen diversæ prorsus naturæ sunt & constructionis in Activo. Nec enim dicitur, *decedere*, aut *assurgere aliquem*, ut *salutare, appetere, deducere aliquem*, quod tamen ex Passivis hisce sequi deberet, si inde colligi quid posset ad naturam Activorum constituendam. Quemadmodum ergo hæc licentia quadam & abusu formata sunt,

DE VERBIS NEUTRIS, VEL FALSO ITA DICTIS. 309
quum vero dicitur, *ambulare per viam*, deest accusati-
vus

sunt, tanquam si eorum quoque activa varios reciperent Accusativos, quod tamen non faciunt, sic eadem licentia & abusu ex reliquis vere Neutris simpliciter formata sunt primum haud dubie a Poëtis, dein ab aliis recepta, Passiva, etiam illa, quæ *Impersonalia* dicuntur, quum tamen, quæ vere Neutra sunt, sicuti non recipiunt Accusativum patientem, in quem transeat sua actio, sic eadem ratione non recipiant formam passivam, cui præmitti debeat Nominativus ejusdem significationis, cujus est ille patiens Accusativus. Quin immo, sicuti, licet a *Fio* & *sum* formaverint veteres *Fitur* & *Fitur*, unde *Potestur*, Sanctius tamen aliique ea verba habent pro maxime Neutris, h. e. nec Activis ullo modo, nec vere Passivis: sic nulla proinde ratio est, etiam si occurrant *Valeatur*, *Caletur*, *Dormitur*, *Statur*, *Venitur*, &c. *Ambulatur via*, *Aditur Urbs*, *Mutuantur mala* &c. quominus etiam ista & similia verba vere tamen sint Neutra. Sed & in Verbis, quæ cum duobus Accusativis construi solent, alter utique per Ellipsin necessario est interpretandus ex ipsius Sanctii sententia, quippe qui diserte supra II. 5. in extr. *Duos Accusativos diverse rei Verbum regere non potest*. Immo id *Falsissimum* pronunciat IV. 13. init. Et tamen uterque ille Accusativus in Passivis locutionibus in Nominativum convertitur aliquando, licet nunquam simul. Præcipuum horum Verborum est *Docet*, unde dicimus *Docet te artem*,

in Activo: sed & in Passivo utrumque, licet separatim, *Tu doceris a me*; Cicero de Offic. III. 3. *Itaque quum sunt docti a Peritis, facile desistunt a sententia*. Et, *Ars vel Res quapiam docetur a me*; Cic. Famil. XII. 15. *Quæ vere erant facta, & a nobis docebantur*. Ita vides, Lector, paulatim me, explosa penitus illa objectione, quæ a Passivis petebatur, devenisse certius in hanc sententiam, ut cum Grammaticis prioribus admittam in arte nostra distinctionem verborum in *Activa*, *Passiva*, & *Neutra*. Neque vero obstat nobis, quod sæpe eadem verba reperiuntur promiscue, modo in Constructione Neutrale, modo in specie Activæ. Exempla vide in verbis, *Careo*, *Caveo*, *Consuesco*, *Decet*, *Egeo*, *Flo*, *Festino*, *Mansuesco*, *Laboro*, *Luceo*, *Nato*, *Necesse*, *Propero*, *Quiesco*, *Servio*. Nam eadem licentia dixerunt promiscue, modo Neutraliter ex. gr. *Quiesco*, modo Active *Quiesco te*, mutata insuper significatione; qua licentia unum idemque Verbum & Nomen sæpe diversis declinaverunt Modis: & qua licentia, ut modo ostendimus, per abusum, qui aliquando usu receptus, vel etiam alia ratione, ex Neutris sæpe fecerunt paulatim Activa: & qua denique multis etiam aliis verbis diversam pro lubitu dederunt significationem & constructionem, ut dixerint promiscue *litare Deos*, & *litare sacra Diis*; *Ego doleo*, & *Hos dolet mihi*; *Ludere eadem piaculo*, & *ludere poenam cadis*, aliaque similiter.

vus cognatus; nam &, *ambulator via*, apte dicitur. Cicero 2. Finium dixit de Xerxe; *Ambulare maria*, & *terram navigare*. Plinius lib. 23. cap. 1. *Si ambulantur stadia bina*. Vide *Sedeo*.

11 *Anbelare scelus*, dixit Cicero 2. Catil. Auctor ad He-

Interim non diffiteor, nonnulla habere speciem Neutrorum, seu construi constanter tanquam Neutra, h. e. sine Accusativo, quæ tamen revera & natura sua sunt Activa, & Accusativum, quoniam ille semper est idem, per Ellipsin omittunt. Talia sunt, tum quæ vim actionis suæ in Accusativum reciprocum, sed per Ellipsin suppressum, exserunt, veluti *Deficere*, *Nubere*, *Revertere* &c. de quibus supra ad vocem *Adversari*; Tum etiam, quæ quidem alienum requirunt Accusativum, sed itidem omisum, quoniam & ille unus ferme & idem, ac perpetuus est in illo verborum usu. Veluti *Imponere alicui*, scilicet fallaciam vel farcinam. *Merere* scil. stipendium. Sic *Ignoscere*, *Obtrectare*, *Officere*, *Parcere*, *Perzere*, *Plaudere*, *Providere*, *Prospicere alicui*, &c. Ceterum sicuti hæc falso accenserentur Neutris, sic nequaquam pleraque hujus Capituli, quæ inter falso Neutra memorat Auctor. Nec eum quicquam juvat, quod Accusativus iis additus aliquando reperitur. Id enim factum, siquidem Accusativus ille vere regitur Verbo, vel quod nonnulla verba Veteres promiscue construxerunt, modo ut Neutra, modo ut Activa: vel quod nonnulla ex Neutris primitus facta sunt tandem Activa per Abusum, tum etiam per peculiarem

illam rationem, de qua in superioris Notæ initio egi. Quod si nihil horum est, Accusativus ille non a Verbo, sed a Præpositione per Ellipsin suppressa regitur, non modo in Verbis, quæ Composita cum Præpositione Accusativum postulante, ut jam monuimus, sed & in aliis, ubi desideratur præpos. κατὰ. Vide talia, quæ Auctor Noster perperam in Activas vere locutiones retulit, in *Abnuere*, *Annuere*, *Cedere*, *Concedere*, *Consulere*, *Dolere*, *Dubitare*, *Conqueri*, *Erubescere*, *Errare*, *Gaudere*, *Gemere*, *Horrere*, *Latrare*, *Manere*, *Militare*, *Morari*, *Occumbere*, *Pallere*, *Pavere*, *Pasci*, *Placere*, *Pertasus*, *Sibilare*, *Sitire*, *Studere*, *Stupere*, *Succensere*, *Suspirare*, *Tremere*. Tam frequens autem est hæc Ellipsis in Lingua Latina æque ac Græca, ut quamplurima etiam, quæ videntur vere Activa, per eam tamen potius sint explicanda. Talia sunt, *Consulere aliquem*, *Metuere*, *Timere aliquem*, vel *aliquid*, *Exspectare aliquem*, *Fasidire aliquem*, & multa forsan ex iis, quæ modo concessimus etiam Active construi, Veluti *Cargo*, *Cavro*, *Egeo*, *Decet*, &c. Hæc paulo fusius & conjunctim pertractare, atque ita absolvere malui, quam ad singula verba per partes spargere.

11. *Anbelare scelus*] Simplex *Halare*, & Comp. *Anbelare*, ejus videntur

Herennium lib. 4. *Anhelans ex infimo pectore crudelitatem*, Cicero 2. naturæ Deor. *Tunc gelido validum de pectore frigus anhelans* Pers. Satyr. 1. *Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet*. Idem Cicero 3. Orat. *Verba inflata, & anhelata*.

Annuet omnia omnibus; Catul. in epithalam.

Appellere ad littus, deest navim, vel se, vel accusativus cognatus. Valer. Maxim. libro 1. cap. 7. *Quum ad littus navim appulisset*. Terentius; *animum ad scribendum appulit*: [idem; *Haud auspicato me huc appuli*] Vide in Ellipsi *Navim*.

„ [12 *Appetit merities*, Plaut. *Tempus appetit*, Livius, „ *Subaudi, viam, vel iter*: nam & sic *Petere* usurpatur. „ Virgil. *Sic Turno quacumque viam virtute petivit*. Ci- „ cero; *ille incertus ubi essem, alium cursum petivit*. Vi- „ de in Ellipsi, *Iter*.]

„ [*Arare, subaudi terram*. Varro 1. rust. 2. *Cum ho- „ mines pastoritiam vitam viverent, neque scirent etiam a- „ rare terram*.]

Ardeo te videre; *Ardet in illa*; *Ardebat amore*; *Ardet in arma, subaudi, ardorem, vel τὸ ardere*: & ut dicen- dum erat, *ardeo ardorem*; sic dicimus, *ardet pecunias, ardet virginem, Corydon ardebat Alexim*: „ [quia Cory- „ donis ignis & ardor erat Alexis.] 13 Vide *Palleo*, & *Doleo*.

Arideo

videntur esse significationis & constructionis Verba, ut modo pro Neutris, modo pro Activis, haberi debeant. Exempla utriusque usus passim obvia. *Anhelare ex intimo pectore crudelitatem* est idem ac si diceretur, anhelare spiritum, qui declaret animum crudelissimum, & consilia crudelitatis. Sic plane *Eruflare cadem*. Vide Me infra ad hoc Verbum.

12. *Appetit merities*] Vide quæ

de Verbo *Petere* & Compositis disputavimus infra IV. 4. Mea certe sententia *Appetit tempus* notat, *accedit, appropinquat*. Sicuti *petere* & *appetere aliquid* idem fuit primitus, quod, *Ruere* ad aliquid.

13. *Vide Palleo*] Immo potius Notas supra ad Cap. 2. circa finem, & ipsum Sanctium infra in v. *Doleo* & *Pereo*, aliter & paulo rectius ibi sentientem.

Arrideo. Cicero de optimo genere; *Quum aut non adhibeantur ad causas, aut adhibiti derideantur: nam si arrideantur, esset id ipsum Atticorum.* Agellius; Gn. Flavius¹⁴ id arripit.

Aspirare. Virgil. *Ventosque aspirat eunti.* Quintil. in præfatione; *Tantum ingenii aspiret.* Columella lib. 1. cap. 6. *Et modicis fenestellis Aquilonibus inspirentur.*

Assentabor, quidquid dicet mulier, Plaut. Sed hic melius desideratur præpositio. [Etiam in eo, quod sequitur] Ter. Eun. *Postremo imperavi egomet mihi omnia assentari.* quanquam Lambinus legit, *assentiri.*

Assentior, & assentio. Plaut. Amph. *Mibi quoque adsunt testes, qui illud, quod ego dicam, assentiant.* Cic. 4. *Academ.* *Vitiosum est assentiri quidquam falsum: idem; cetera assentior Crasso: idem nam neque ego assentior illud Theophrasto.* [Accusativi hi reguntur a repetenda Præpos. *Ad.*]

„ [Assuesco. Liv. *Caritas ipsius soli, cui longo tempore*
„ *assuescitur.* Horat. *Qui pluribus assuevit mentem cor-*
„ *pisque superbum.* Vide *Insuesco.*]

*Assurgo.*¹⁵ Cicero in Officiis; *Hæc enim ipsa sunt honora-*

14. *Id arripit*] Pro *ad id arripit.* Nam *Ridere, Arridere* &c. certissime sunt Neutra. Accusativus per Ellipsin Præpositionis illis additur. Nec obstat, quod etiam in Passivi Nominativum reperiatur conversus. Vide ad Verba *Ambulare, Obstreperere, Dubitare, & alia.*

15. *Cicero in Officiis*] Immo in lib. de Senect. cap. 18. Notabilis autem est conjunctio verborum diversissimæ constructionis: *Salutari, appeti, decedi, assurgere, deduci, reduci, consuli.* Longe enim aliter dicitur *Salutari, deduci, &c.* quam *decedi, assurgere.* In illis enim intelligitur solennis

Infinitorum Accusativus *Te*, quem certe hæc respuunt. Atque adeo hinc confirmatur clarissime, quod supra Cap. 2. pag. 273. & ad vocem *Ambulare* disputavi, sæpe euphoniæ & concinnitatis gratia eodem modo, quo præcedentia, construi nonnulla & formari, quæ ceteroquin eam formam & constructionem respuerent. Sic Sallust. Catil. 2. *Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent:* ubi *et navigant* æque Activum videtur, ac *et arant*, licet sit revera Neutrum. Neque tamen nescio, etiam alibi cum Accusativo reperiri constructum, sed non alia ratione,

norabilia, quæ videntur levia atque communia, salutari, appeti, decedi, assurgi. Idem 1. Inventione; Ut majoribus natu assurgatur. Sueton. Augusto; Assurrectum ab universis in theatro. Sed dices, hæc esse impersonalia: at ego Platoni & Aristoteli accedo, qui verbum sine supposito negant esse posse. Vide Surgo.

„ [Attendere, subaudi Animum. Lucill. 23. Rem cognoscat simul, & dictis animum attendat, postulo.]

Attinet, attineo, idem fere quod, teneo, seu tango: quare si hæc activa, & illud quoque. Plaut. Bacch. Ita me vadatum amore, vinctumque, attines: idem Captivis; Nunc jam cultros attinet. Tacitus lib. 1. Ni proximi prehensam dextram vi attinuissent: ibid. Post discordiis attinemur: idem lib. 13. Cujus cura attinebatur damnata veneficii nomine Locusta. Ibid. Velut vinculo servitutis attineri: ibid. Si ultra unam alteramque noctem attineretur: ibid. Sed imperium ejus attinuerunt Senatores: ibid. Ne tamen segnem militem attinerent: idem lib. 3. Attineri publica custodia. Apulejus de mundo; Quinque conjuges copula bis ordinatæ vicibus attinentur. Quum dicimus, Hoc attinet ad me, ¹⁶ deest se, vel accusativus cognatus.

„ [Audeo dicere, est audeo dictum; hinc dimicare audeatur; Nepos in Miltiade: Hostes fore tardiores, si a-
„ nimadverterent, auderi adversus se tam exiguis copiis di-
„ micare, pro, dimicationem auderi. Dictys lib. 2:

„ Eos

ratione, quam qua dicitur ambulare viam, &c. Similiter Terent. Eun. 1. 2. 113. Dies noctesque me ames, me desideres, Me somnies, me exspectes, de me cogites, Me speres, me te oblectes. In quibus alia certe ratione dicitur, Me ames, alia Me somnies, pro quo usitatus diceretur, de me somnies, æque ac dixit, de me cogites. Ceterum Assurgere alicui vere est

Activum, sed Ellipticum. Nam dicitur pro Assurgere se alicui.

16. Deest se, vel Accusativus Cognatus] Immo se, non Accusativus Cognatus, qui hic statui non potest. Et sic plerumque se res habet, quando Sanctius inter hæc dubius hæret. Plaut. Poen. V. 4. 8. Certo quidem, quod ad nos duas attinuit, prepositos fuimus, scil. se.

„ *Eos facinus ausum expletumque docent.* Livius lib. 25.
 „ *Electis ad rem tantam agendam audendamque idoneis:*
 „ & 26. *Numidam promptum ad omnia audenda.]*

Bellare, ¹⁷ supple *bellum*. Homerus, ἀπρηκτον πόλεμον πολεμίζομεν, id est, *infectum bellum bellamus*: Vide *Pugno*.

Cadendum est in unius potestatem. Cicero Attico libro 8. ep. 3. ¹⁸ *Cado* igitur activum est: nam hoc participium nisi a verbis passivis non descendit; ut, *Scelus in illum non cadit*, subaudi, *casum*, vel *se*.

Caleo, subaudi *Calere*, id est habeo calorem; unde, metaphorice, *calere virginem*, vel *virgine*; & fuisse aliquando transitivum indicat Plaut. Capt. *Quasi, quum caletur*, *cochleæ in occulto latent*: idem Truculento; *Quum caletur maxime*, id est, quum calor est, vel fit calor. ¹⁹ Vide *Æstuo*.

Careo pecuniarum, id est, habeo caritatem pecuniarum, „ [five, ut vulgo dicunt, carentiam.] *Careo pecuniis*, id est, caritatem a, vel de, pecuniis. Esse activum

¹⁷. *Supple bellum*] Immo nihil. Nam *Bellare* est plane Neutrum.

¹⁸. *Cado igitur Activum est*] Nullum esse hoc argumentum abunde probavi supra ad Vocem *Ambulare*. Neque vero dubito, quin *Cado*, cum Compositis, sit Neutrum. Colvius tamen ad Apulejum Metam. III. p. 42. *recidere*, *decidere*, pro *reicere*, *demittere*, apud Plautum & Apulejum posita putat, sed corruptis deceptus exemplaribus. Nam in hodiernis & emendationibus aliter legitur. *Intercidit* autem, quod ibidem adfert ex Apulejo in his Verbis, *nec acerba mortis mea casus foedus caritatis intercidit*, non est a *Cadere*, sed a *Cade-*

re. *Cadere* autem derivandum puto, non a κάτω, ut vult Vossius, nec a χάζω, *recedo*, aut *cappio*, *hisco*, sed a γαῖα *terra*, quia quidquid *cadit*, fertur deorsus in solum *terræ*. Sic a Gr. Κάτω, *uro*, est *Candeo* Latinis, & obsoletum *Cando*, unde *Accendo*, *Incendo*, litera N. primum, & dein D interposita, ut solet. Vide Vossium de Permutatione literarum. Porro *Cadendum* est dicitur sensu Impersonali, de quo Vide me ad Caput I. hujus Libri pag. 262. & infra ad Cap. 8.

¹⁹. *Vide Æstuo*] Sed maxime, quæ notavi ad Caput 2. de Neutris, & hoc Capite ad V. *Ambulare*.

DE VERBIS NEUTRIS, VEL FALSO ITA DICTIS. 315
 VUM ²⁰ indicat illud Terentii Eunuchos; *Præterquam tui
 carendum quod erat.* „ [Ovid. epist. Penel. *Virque mihi
 „ demto sine carendus abest.*] & olim frequenter habuit
 expressum acculativum. Nonius; *Carere rem bonam,
 dici potest.* Turpil. *Meos parentes careo.* Plautus; *Col-
 lum collaria caret:* idem, Curculione; *quia id, quod amo,
 careo.* *Careo pecuniam* citat ex Catone Cæsar Scaliger.
Nebrissentis quoque; Accusativo, inquit, jungebantur;
ut, Meos careo.

²¹ *Caveo te*, activum est Nebrissenti; at vero *cave
 tibi*, neutrum. Non ita est. Sed *caveo tibi*, subaudi
 damnum, vel malum. Vide *Metuo*. Plaut. Mostell.
Jubet cavere malam rem prius. Satis tritum est, *Cave tibi
 malum*; qua figura dixit Cato cap. 5. Rustic. *Scabiem
 pecori vel jumentis caveto.* Cicero initio Topicor. *Quum
 mihi, meisque multa sæpe cavisses:* & 1. Officior. *Et huic
 simile*

²⁰. *Indicat illud &c.*] Nequa-
 quam hoc indicat illa Terentii locu-
 cutio, ut ostendimus jam p. 306.
 &c. Ipsum Verbum apud opti-
 mæ ætatis Auctores Neutrum
 est, at apud Priscos etiam Acti-
 vum, nisi potius illas locutiones
 cum Accusativo per Ellipsin tunc
 usitatissimam Prisci formarint,
 quod magis putem. Quin cre-
 diderim fere, *Careo, Carere*, esse,
 ut solent hujus formæ vocabula,
 vere Neutrum, at *Caro, Carere*,
 quod in lana purganda propriam
 paulatim fixit sedem, esse Acti-
 vum; utrumque autem ejusdem
 esse originis; repetendæ forsan
 primitus a Verbo *Καίω, tondeo,
 scindo, dissipo*, cujus in deriva-
 tis I plerumque abjicitur, & E
 mutatur sæpe in A. Sic itaque
Careo dictum primitus fuerit de
 Eo, qui orbatu est rebus qui-
 busdam, at *Caro* de eo, qui sepa-
 rat aliquid, & separando etiam

purgat. Vide etiam, quæ mox
 ad V. *Caveo*, & dein ad V. *Ja-
 ceo*, notabimus.

²¹. *Caveo te, activum &c.*] Si
 originem spectes, videtur fu-
 isse Neutrum. Proprie enim si-
 gnificasse videtur, in *cavo* vel
caverna ago, ubi tutus sim ab
 omni aëris, pluviae, frigoris in-
 juria. Hinc *cavere sibi*, & *ca-
 vere aliquid*, h. e. in caverna age-
 re, ut sibi consulat, & propter
 aliquid in cavernam se recipere,
 ac ita prospicere sibi ad aliquid
 mali effugiendum. Sicuti autem
 a *Cavo* est *Cavea*, sic & Verbum
Caveo, ut recte censuit Varro
 lib. IV. de L. L. Sed vel maxi-
 me originem & naturam verbi
 declarat, quod huic Neutro re-
 spondet Activum *Cavare*, ut
*τοῖς Sedere, Sedare; Placere, Pla-
 care; Fugere, Fugare;* &c. Vide
 ad Cap. 2. p. 271. 272.

simile vitium in gestu motuque cavetur. Frigora & jurgia cavere, dixit Ovidius. Sallust. Jugurth. *Ita nec cavere anceps malum.* Suet. in Galba; *Cavere periculum.* Et Cicero; *Cavere insidias, & intemperantiam*: idem 1. O. rator. *quam sit bellum cavere malum*: idem; *In caverdo bello, & prædicendo*: idem Attic. *Cætera, quæ quidem provideri poterunt, cavebuntur*: idem; *O hominem cavendum mihi*: idem; *Fidem vobis habendam non esse, me vero cavendum.* Plautus, Terentius, alii, *cave malo dicunt, subaudito, te, estque hypallage, pro, cave tibi malum.* Eccles. 9. *secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo*, & Eccles. 21. *Omnis qui audiet cavebit se ab eo.*]

²² *Cede majori; Concedo præceptori; Decedam furori Tribunitio, decedere somno, subaudi, locum.* Vide Locum in Ellipfi. Plaut. in argumento Asinaræ; *Cedit noctem filius.* Valerius Maxim. lib. 1. cap. 5. *Ego vero, inquit, libenter tibi meam sedem cedo*: ita enim lego ex antiquis manusc. Ulpianus; *Cedere actori supplicationes*, dixit Virgil. *Cedamus proprium regi.* Valerius Maxim. lib. 4. *Ille cessit eam Bianti*: ibidem; *Eam provinciam collega cessit*: idem lib. 5. cap. 7. *Carissimam conjugem filio suo cedere non dubitavit.* *Concedi, Decedi, & Succedi*, passim sunt apud Ciceronem. *Certare*

* 22. *Cede majori &c.*] Verbum hoc proprie & primitus significat *Movere se, & Ire ex aliquo loco*, vel ad aliquem locum, ut liquet ex omnibus Compositis, quæ ferme unice id notant, Veluti *Abscedere, Accedere, Decedere, Discedere, Excedere, Incedere, Præcedere, Procedere, Recedere, Secedere, Succedere.* Sequitur hinc, in illa potissimum significatione querendam ergo esse verbi hujus originem & naturam, quæ prorsus est Generis Neutrius. Originem autem ejus derivem Ego ex Græco *Κείω*, pro quo & *Κίω* dixerunt, h. e. *eo, vado.* Homerus Odyss. ε. percussit eum *σχιζή δρυός, ἣν λίπε καίαν, Stipite quercus, quem reliquit abiens*, vel proficiens domo Ulysses. In derivationibus autem D solet inter vocales interponi; Sic ab *ἔω* *studo*, ab *ἔω*, *ἔδω*, *seleo*, ab *ἔω* *odor.* Quando ergo dicitur *Cedere aliquid alteri*, idem est proprie, ac si diceretur, *quod ad aliquid abscedere ab eo in alterius gratiam.* Hæc refer etiam ad ea, quæ mox de Verbo *Concedere* scripta a Scioppio leges.

DE VERBIS NEUTRIS, VEL FALSO ITA DICTIS. 317

Certare cum aliquo, subaudi *certamen*, μάχην μάχεσθαι ut in sacris; *Bonum certamen certavi*. Sedigitus poeta de Comicis; *Multos incertos certare hanc rem videmus*. Horat. *Magna, minorve, foro si Res certabitur unquam*. Ovid. 13. Metam. ²³ *Certatam lite deorum Ambra- ciam*, ubi Regius satis insulse ait, Participium contra Grammatices rationem formatum. Plaut. Casin. *Nunc specimen specitur, nunc certamen cernitur*, seu certatur.

Cesso. Virgil. *Cessas in vota precesque*, subaudi, *cessa- tionem*. Terent. *Cessatum usque adhuc est*. Virgil. *Quid- quid apud duræ cessatum est mœnia Trojæ*. Ovid. 4. Fast. *Largaque provenit cessatis messis in arvis*. „ [& 10. Meta- „ morph. *Illa moram celeri, cessataque tempora, cursu cor- „ rigit.*] Hæc participia passivi verbi sunt, & passivum sine activo nusquam erit. [At Vide p. 306. &c.]

²⁴ „ [Clamo. Plaut. Amph. *Voce clara exclamat uxo- „ rem tuam: Cistel, Noli acriter eum inclamare*. Trucul. „ Jam

23. *Certatam lite &c.*] Vide supra ad Verbum *Ambulare*, ubi de hac locutione, & illa, *Cessatis arvis*, &c. egi copiose.

24. *Clamo &c.*] Verbum hoc cum Compositis natura sua est Neutrum. Sæpe tamen additum sibi habet Accusativum, quo tunc declaratur ipsum clamoris istius argumentum, & exprimitur res ipsa, quæ clamando dicitur: aliquando etiam denotan- tur eo, sed per Ellipsin, homines, qui cum clamore vocantur, ut certe fit in locis Plauti & Lu- cili. At priore sensu habes pas- sim. Plautus Aulul. II. 4. 20. *Clamat continuo, Deum atque Homi- num fidem*. Cicero Famil. XVI. 12. *Me clamante, nihil esse bello civili miserius*. de Invent. II. 4. *Caupo non multo post conclamavit,*

Hominem esse occisum. Tacit. Ann. III. 74. *Gaudio & impetu victoris exercitus conclamabantur Imperatores*. Sueton. Aug. 37. *Nec obtinuit, reclamantibus cun- ctis, satis majestatem ejus immi- nui*. Vide supra de hoc genere locutionum pag. 300. &c. At *Inclamare aliquem* dicitur per El- lipsin Præpositionis. Unde apud Gellium V. 9. *repente in eum, sese videre quid faceret, magnum (h. e. vehementer & magna vo- ce) inclamavit*. Nihilominus et- iam Passive reperitur hoc Ver- bum apud Plautum Epid. V. 2. 46. *Inclamitor, quasi servus*, h. e. objurgor. Sed abunde ostendimus jam supra, nullum inde idoneum satis argumentum elici posse ad primam Verborum naturam & significationem convellendam.

„ Jam pol ille me inclamabit, ac adspexerit. Propert. Nec
 „ tibi clamata somnus acerbus erit. Lucil. E somno pue-
 „ ros cum mane, expergite, clamo.]

„ [Clareo. Lucret. Ex primo carmine claret; ²⁵ sub-
 „ audi clarorem; sicut Plaut. Mostel. *Ædes speculo cla-
 „ ras, clarorem merum.*]

Coëo. Virgil. Coëant in fœdera Reges; ²⁶ subaudi, coi-
 tionem, vel potius, societatem: nam coire societatem, &
 coita societas, adeo crebra sunt apud Ciceronem, ut su-
 pervacaneum sit hæc repetere. Vide Societas in Ellipsi.

²⁷ Cæno. „ [Plaut. Rud. *Scelestio rem cœnam cœnavi tu-
 „ am: & Pseud. Eum odorem cœnat Jupiter quotidie. A-
 „ pul. lib. 4. Saliarum se cœnasse cœnas crederet: idem. 9.
 „ Sacrificales epulas cœnitabat.*]

Collacrymo. Cic. pro Sextio; *Histrionum casum meum toties*
 col-

25. Subaudi Clarorem] Immo nihil. Nam revera est Neutrum, cui respondet Activum Clarare. Vide me ad pag. 271. 272. & alibi.

26. Subaudi coitionem &c.] Immo iterum nihil. Est enim & hoc absolute Neutrum. At Coire societatem per Ellipsin dicitur, Coita societas per Abusum, nisi quis malit hoc exponere, Societas, quæ coit. Sed tamen & Coitur societas dixit Cicero per abusum loquendi, hoc sensu, societas fit coeundo inter se. Vide & infra IV. 4. in voce Societas.

27. Cæno] Derivatur hoc manifeste a cœna, atque adeo notat cœna uti. Est itaque ejus Generis Verborum, quæ ex natura sua non admittunt Varios Accusativos, sed quorum actio est in se permanens. De phrasi autem Cœnare Cœnam, seu de Accusativo Cognato Vide supra ad Cap. 2. p. 271. & hoc Capite pag.

300. 301. Ceterum in optimis edd. apud Plautum in Pseud. III. 2. 53. legitur, *Eum in odorem cœnat* &c. quod tamen propter metrum istuc rejecerim, & malim cum Sanctio omittere in, licet fere intelligi putem. Possis tamen hæc etiam ita exponere, ut Accusativo denotetur materia cœnæ. Sic in Asinar. V. 2. 86. *Cœnabis hodie, ut te dignum est, magnum malum*, h. e. in mag. malum, vel, ut pro cœna habeas magnum malum. Horat. Sat. II. 8. *Nos cœnamus aves*, & Epist. II. 2. *Emptum cœnat olus*, h. e. in cœna edimus, &c. Vide *Æstuo*. At cœnata noctes meretricum apud Plautum Trucul. II, 2, 24. sunt noctes, quæ cœnam prius quasi sumpserunt, sicuti apud meretrices concubitus eadem nocte sequebatur cœnam. Neutiquam vero passivæ est significationis illa phrasis, ut voluit Ursinus To. I. Instit. p. 658.

DE VERBIS, NEUTRIS VEL FALSO ITA DICTIS. 319
collacrymavit. ²⁸ Sed hic potest deesse præpositio, &
cognatus casus *Lacrymas*.

Commiseror, Commiseratur interitum ejus; Gellius lib.
7. cap. 5.

Comperendinare. Alconius in passiva; *Ne rursus comperendinato judicio.*

„ [*Concedere, subaudi aliquid, hoc, multum, aliquan-*
„ *tum.* Terent. *Faciam ut tibi concedam, neque adversa-*
„ *bor tuae libidini: Rus abii concedens vobis.* De jure suo
„ *concedere paululum. Concedam hinc intro, atque expectabo.*
„ Plaut. *Num te fugi, num oculis concessi tuis.* Cic. *Ab*
„ *alicujus oculis aliquo concedere.*] [Vide *Cedere.*]

Conclamare. Ovid. 13. Metam. *Conclamat socios Cæ-*
far, Conclamare victoriam: Idem, Conclamatur ad arma.
Lucan. *quum corpora nondum conclamata jacent.* [Vide
quæ notavimus ad Verbum *Clamo*, & ad *Ambulo* pag.
305. & 308. *Conclamata Corpora* per *Abusum* dicuntur
illa, apud quæ conclamatio est facta.]

Concrepo. vide *Crepo*.

Concurro. Cicero: *Concurritur undique ad commune in-*
cendium restinguendum. Horat. *Concurritur hora momen-*
to, subaudi, concursus, ut curro cursum, & cursus curri-
tur. Vide *Curro*.

Confligo. *Confligitur magna ira.* Claudianus; ²⁹ subau-
di, *conflictus.* Cicero, *Confligendum puto: idem, Caute*
confligendum est.

Compluitur. vide *Pluo*:

Con-

28. *Sed hic potest deesse &c.*] Si hic potest Accusativus iste regi a Præpositione per Ellipsin omissa, quidni & in plerisque aliis, Veluti *Caveo, Cedo, &c.* At de *Cognato casu* quod hic additur, alienum est. Nam Verbum *Collacrymavit* vel Neutrum hic est, vel directe regit additum sibi Accusativum, sed verius est, Neutrum esse.

29. *Subaudi Conflictus*] Non puto. Nam impersonaliter id dicitur, & ita, ut tantum actio ipsa significetur. Veluti quum dicitur simpliciter *Amatur.* Vide Me Supra ad I. 12. extr. & III. 1. Nota 4. Ceterum *Confligere* etiam mihi Activum est, æque ac *Affligere, Infligere, Profligare,* & intelligi *Se censeo*, quod & Ursinus To. I. p. 444. jam monuit.

Conjurare. Sallust. *Sed antea conjuravere pauci contra Remp. in quibus Catilina fuit, de qua, quam verissime potero, dicam;* id est, conjuravere conjurationem, 3° de qua conjuratione, & cæt. *Agmina conjurata, Fratres conjuratos,* passim legimus.

Conqueri fortunam adversam, non lamentari decet; Cic. *Pauperiem meam conqueror.* Plaut. *Conqueri libidines, vim, contumeliam,* Ciceroniana sunt. Vide *Queror.* [Et *Doleo, Gemo* &c. Nam eadem est omnium ratio.]

Consuesco. Lucret. lib. 6. *At tunc brachia consuescunt, firmantque lacertos,* „ [id est, consuefaciunt, ad jacu- „ landum exercent.] Columell. lib. 6. *Nam ubi plau- stro, aut aratro juvenum consuescimus.* Sallust. Jugurth. in oratione Marii; *Ita ad hoc ætatis a pueritia fui, ut omnes labores, pericula consueta habeam.* Hoc verbum, & si- milia, sæpius habent 3¹ pro accusativo orationem; ut, *consuevisi carmina scribere.* Vide *Insuesco.*

Consulo tibi, putant esse neutrum, sed deest utile, vel commodum; ut, *prospicio tibi:* unde in passiva; *Bene tibi consulitur.* Cicero 7. epist. *Ego tibi ab illo consuli mallem.* 3² Vide *Utile* in Ellipsi, & infra *Prospicio.*

nuit. Possunt etiam intelligi *Arma* vel *Manus.* Nam & *configi* dicuntur res, quæ altera alteri in occursum mittuntur, vel inter se colliduntur. Sic Lucretius IV. 1210. *Semina quam Veneris stimulis excita per artus Obvia confligit conspirans mutuus ardor.* Hinc & *Corpora conflictæ* dicuntur resultare apud Eundem II. 97.

30. *De qua conjuratione* &c.] Immo vero relativum illud *qua* refertur ad sensum, quod sæpissime fit. Notum est illud Terentii in Andria, *Ubi illic est scelus, qui me perdidit:* Sed & in super longe rectius foret explere illa Sallustii verba per Ablativum *conjuravere conjuratione, de qua*

&c. quam per Accusativum. *Conjurati* vero notat eos, qui conjuraverunt, sic *Furati, Conspirati,* &c.

31. *Pro accusativo orationem*] Malim, ut heic Oratio seu Infinitum pro Dativo adhibita censeantur, sicuti illa possunt omnium Casuum vicem sustinere; & certe Verbum *Consuesco*, æque ac *Suesco, Assuesco* &c. longe frequentius cum Dativo construitur. Sed tamen si quis heic Sanctio accedere potius malit, non multum repugnabo.

32. *Vide utile in Ellipsi*] At vide istic Notas, & videbis Verbum *Consulere* esse vere Neutrum, quod notat, consilium querere, deliberare.

33. *Con-*

Contendere cursum dixit Virgilius: „ [sicut Cicero; *contendere iter.*] Plaut. Cist. II. 1. 58. *Quis est, qui recta platea cursum huc contendit suum? Contendere poplitum, tormenta, vincula, passim leges.* [Vide infra *Tendere.*]

„ [Contendere se. Licinius Macer *Repente celeri gradu se per forum in Capitolium contendit.* In *contendere cum aliquo verbis, armis, acie, subauditur, causam.* Lucrēt. „ 4. *Hunc igitur contra mittam* ³³ *contendere causam; id est, contra hunc disputare nolo.*]

³⁴ *Contingit.* Apulejus de Asinio; *Sed ut primum occursum potionem, & inchoatum gustum, extremis labiis contingebat adolescens.* Ovid. 1. *Metamorph. Contigerat nostras infamia temporis aures:* idem. 2. *Contigit ora sui.* Laetant.

33. *Contendere causam*] Vide Gronovium Patrem Observ. III. 19. Sed & passim cum Infinitivo ponitur pro affirmare, asseverare, Phædr. fab. 17. *Quem commodasse panem se contenderet.* Et fab. 77. *Quidquid putabit esse dignum memoria, Æsopi dicit; si quid minus adriserit, A me contendet fictum quovis pignore.* Ubi Dicit, & *Contendet*, in eadem prorsus constructione adhibentur. Nihil etiam frequentius apud Ciceronem, Cæsarem, Nepotem &c.

34. *Contingit*] Nullum est dubium, quin Activum hoc sit. Sed quando absolute vel etiam cum Dativo ponitur, dubitari possit, quia ignoratur ejus locutionis, si Elliptica est, (ut esse debet, si Verbum hoc etiam in ea sit Activum) supplementum. Sic Phædrus fab. 80. *Quid horum simile contingit tibi?* Et sic passim. Sed apud Plautum Amphitr. II. 2. 203. *Ut mihi extra unum te mortalis nemo corpus corpore contingit*, videmus simul Da-

tivum & Accusativum huic verbo jungi. Nusquam tamen reperimus idoneum Accusativi supplementum, quo istas locutiones Absolutas explere possimus. Certe, quod Urfinus To. 1. pag. 444. voluit, ut ex Germanismo subaudiatur *SE*, quia Germani dicant, *es trägt sich zu*, alienissimum est. Malim Ego intelligere *Vitam, Ætatem, Actionem, vel Rem*, de qua agitur. Quando autem Pronomen in Accusativo additur, tunc omittitur in Dativo. Ut apud Ovid. Metam. IX. 483. *Gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido contingit? ut jacui totis resoluta medullis!* Istic ita eodemque sensu *Contigit me*, ut dici solet *Contigit mihi*, positum est, ut adeo dubitari possit, utrum *Me* pro obsoleto Dativo, h. e. pro *mihi*, (Vide supra I. 6. 4. pag. 35.) etiam hic sit accipiendum, quod tamen non putem. Ceterum qua ratione *Contingit*, eadem & *Obtingit mihi* hoc vel illud, dicitur.

stant. lib. 2. *Sed tamen Cicero materiam tam copiosam, & uberem strictim contigit.*

Contremisco. Vide Metuo.

Corruo. Vide Ruo. Plaut. Ibi me corruere ajebas divitias. Propert. lib. 3. Voverat, & spoliū corruit ille Jovis.

³⁵ *Corusco. Virgil. 10 Æneid. Strictumque coruscat Mucronem: & lib. 8. Duo quisque alpina coruscant Gesa manu.*

Crepo. [Vide Me ad Finem Capitis 2.] Horat. Sulcos & vineta crepat mera: idem; Si quid Stertinius veri crepat: idem; Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepet. idem 2. Carmin. Quum populus frequens latum theatris ter crepuit sonum. Propert. lib. 3. Et manibus faustos ter crepuere sonos. Martial. Et Tartesiaca concrepat æra manu. Petron. Arbitr; & concrepans æra omnes excitavit: idem; Trimalcio lautissimus homo digitos concrepuit.

„[*Crescere*, putant esse Neutrum: sed ³⁶ *Activum* esse

³⁵ *Corusco*] Putem esse Neutrum, ut certe passim occurrit absolute positum. Jungitur tamen ei aliquando Accusativus, sed & Ablativus. Ovid. Metam. IV. 493. *Sibila dant, sanieque vomunt, linguisque coruscant.* Sed Heinsius etiam ibi legit *linguasque* ex quibusdam Mstis. Vide ejus Notas. Disertior ergo est Valerii Flacci locus Argon. I. 703. *fremis obice Ponti Clausa cohors, telisque salum fasibusque coruscat.* Liqueat inde, posse & illos Accusativos Elliptice exponi. Vide & infra ad Verbum *Micare*. Sed tamen si pro vero Activo in istis cum Accusativo locutionibus haberi hoc Verbum debeat, tum vero notabit, movere ali-

quid tam celeri motu, quam fulmen moveri solet.

³⁶ *Activum esse arguit*] Urfinus pag. 491. sequitur Sciopium in origine hujus Verbi *Cresco* constituendo. Sed secedit pag. 499. ab illo, quum negat esse Activum, & subintelligendum SE; quoniam licet ejus formæ verba plerumque retineant significationem Primitivi, non tamen semper retineant, veluti *Augesco*, *Integresco*. Sed tamen, quum pleraque retineant, crediderim sane in paucis illis, quæ videntur a reliquis discrepare hac in parte, & ab Activo in Neutrum Genus transisse, statuendam potius Ellipsin Reciproci Pronominis.

„ esse arguit Passivum participium. *Cretus*, quod est natus, factus; sicut ab *Hio*, formatum fuit *Hiasco*, & *Hisco*; & a *Labo*, *Labasco*; ab *Amo* *amasco*; a *Caleo* *calesco*; a *Consueo* *consuesco*; sic a *Creo* *creasco*, & *creasco*, in quo subauditur, *me*. Primum ergo *Creasce* *se*, vel *Crescere*, fuit nasci, exsistere, quod postea, per Metonymiam antecedentis pro consequenti, significavit *Augeri*: sicut vicissim per metonymiam consequentis pro antecedente, *Augere* usurpatur pro *Creatre*; & hinc *Auctor* dicitur pro *Creator*. *Lucret.* 5. *Nam quodcumque alias ex se res auget, alitque*, id est, procreat; velut ipse ibidem interpretatur his verbis: *quod procreat ex se omnia*. Indocte proinde scribunt, *Autor*, vel *Author*. *Liv. Andron. Erotopæg. Nöste, dieque decretum, & auctum*; id est, quod decrevit, & auxit se.]

„ [*Cupere aliquem*, tritum est; legimus tamen *Cupere alicujus*, pro, cupidum esse, *Plaut. Trin. Quanquam domi cupio, operitur tamen*. *Symmachus; Vestri cupiunt Puteoli*, ³⁷ ubi subaudis, *cupiditatem*, sicut Poëta *Vetus* apud *Cic. Qui neo te amet, nec studeat tui*; subaudi, *studium*, id est, qui minime sit tui studiosus.]

³⁸ *Curro*. Vide *Concurro*, *Decurro*. *Virgil.* 5. *Æneid.*

Cur-

37. *Ubi subaudis cupiditatem*] Immo vero *copiam*, *prasentiam*. Ita mox *studeat tui* scil. *rationibus, fortunis*. Est autem *Cupere* plane Activum. At quando dicitur *Cupio tibi* pro faveo, videtur certe Neutraliter construi, æque ac *Bene* aut *Male* *alicui Volo*. Possis tamen supplere, *Cupio tibi omnia bona*. Possis etiam ita hæc expedire, ut Genitivus his verbis sit additus, quia vocabula ab iis formata, veluti *cupidus*, *studiosus*, &c. cum eo casu construi solent. Sæpe enim vocabula ejusdem significationis

imitantur alterum alterius constructionem. Vide Me infra ad Verbum *Interdico*.

38. *Curro*] Verbum hoc actionem in se permanentem notat, atque adeo est vere Neutrum, plane ut *Ambulare*, de quo vide me supra. Accusativi ergo, qui huic Verbo leguntur additi, per Ellipsin Præpositionis sunt explicandi. Res etiam manifesta ex compositis, quæ omnia constructionem & significationem habent Neutram, præter unum *Decurrere*, quod ipsum Neutraliter quoque possit exponi, ut

Currit iter tutum non segnius equore classis. „ [Prop. U^o „ *sciat indociles currere lymphæ vias.* Vide Priscian. in *Cursus curritur.* Cicero 3. *Offic. qui stadium currit.* Juven. *Curritur ad vocem jucundam.* Terent. *Si qua est laboriosa, ad me curritur.* Cic. 7. Verr. *Curritur ad prætorium.* Virgil. *Nec si cuncta velim, breviter decurrere possim.* *Vitam decurrere, decursa vita, decurso spatio.* *Decurritur, decurrebatur, passim obvia.* „ [In *Currere via, subaudi, cursum.* Propert. *Hæc eadem rursus Eygdame curre via.*] Vide *Sedeo.*

Decedo. Vide *Cedo, & Affurgo.*

Decet, Dedecet. Ovid. 1. *Metam. Ista decent humeros gestamina nostros.* Statius; *Si non dedecui tua jussa.* Ovid. *Nec dominam motæ dedecuerè comæ: idem; Lacrymæ decuerè pudicam.* Sallust. Jugurthino; *Quæ ab Imperatore decuerint, omnia suis provisa.*

„ [Decidere, pro transigere, pacisci, subaudi, rem, „ *Dictys lib. 5. Multo sermone invicem habito, ad extremum binis millibus talentum rem decidunt.* Cicero; *Magno cum aliquo decidere.* Sen. 2. *Controversiar. 5. Pro incolûmitate mariti vicaria morte decidit, pro, ita rem pacta est, ut mariti sui vice moreretur.*]

Declino. Plautus *Aulul. Declinavi paululum me extra viam.* Ovid. 2. *Metam. Neu te dexterior tortum declinet, ad anguem.* Dicimus *declinare cursum, urbem, mala, & mala declinantur, &, a malis declinare.*

De-

Decurrere campum, vitam &c. idem fit, quod, *Currere usque ad finem, quod ad campum, vitam &c.*

39. *Urbem, Mala*] At hi duo Accusativi per Ellipsin Præpositionis primitus huic Verbo, quod tamen vere Activum puto, fuerunt additi. Rectius suum Accusativum Verbo, ut Activo, addidit Pomp. Mela III. 5. *Araxes ex*

precipiti in subjecta casurus non declinat statim undam. Et Livius I. 28. *Si quo Ego (Tullus Hostilius) inde agmen declinare voluissim.* Confer & Verbum *Inclinare* infra. At alia est ratio Constructionis, quando dicitur *declinare Urbem.* Non enim Urbs declinatur aut deflectitur, sed Homo se declinat ab Urbe, seu quod ad illam Urbem attinet.

40. *De-*

Decurro. Vide Curro.

Deficio. Horat. Animus se te non deficit equus. Ovid. Deficior prudens artis ab arte mea. , [Plaut. Afin. Si intelligam te deficere vita, pro, deficere defectum e vita. , Propert. Nec me deficiet nautas rogitare citatos; id est, non desinam interrogare nautas.] Quintil. Aqua ciboque defecti. Varro lib. 3. Rustic. cap. 16. Ne deficiant animum. Dicimus ⁴⁰. deficiunt me pecunie, & mihi pecunie. Cæsar; Quum tela militibus deficerent, subaudi se, vel Defectum. .

Degenerare a parentibus, subaudi se, ⁴¹ vel genus. Columel. lib. 7. cap. 12. Venus canibus carpit vires, animosque degenerat.

*Dego. Cicero pro Sylla; Ut cum Lentulo, & Catilina, & Cethego sædissimam vitam & miserrimam degeret: idem pro Roscio; Vitam in egestate degere. Catull. ad Manlium; Otia pacato degeret in thalamo. * Lucret. lib. 2. Quantisque periculis degitur hoc ævi, quodcunque est. , [Plaut. , Most. A mane usque ad noctem in foro dego diem] Vide Vivo, [vel potius confer Ago, cujus compositum est.]*

Delinquo. Vide Pecco.

Deliro. Lactant. de Opificio Dei cap. 6. Illius enim sunt omnia, ⁴² quæ delirat Lucretius.

⁴³ Desino artem. Cicero, & Sueton. Tiberio; Artem desituros promittentibus veniam dedit.

De-

40. Deficiunt me pecunia.] Sic Cæsar B. Gall. II. 10. Res frumentaria eor. deficere cepit. Phædrus fab. 86. Paulo ante vacua turbam deficiunt loca, scil. in theatro. Rationem autem loquendi hanc olim fuisse puto, Pecunia deficiunt se apud me, Pecunia deficiunt se mihi, loca deficiunt se, quod ad turbam tantam. Sed non adtenderunt ad eam constructionis rationem, qui dixerunt, Deficior ab arte mea, de-

fectus pilis, ut Phædrus loquitur fab. 87. Vide & me infra ad Verbum Penetrare.

41. Vel genus] Malim, vel animum, indolem.

42. Quæ delirat] At vide supra ad Cap. II. Nota ultimâ, & hoc Cap. ad Verbum, Æstuo, & facile perspicies hujus locutionis rationem.

43. Desino artem] Etiam Siner e est Activum. Plautus Men. II. 3. 1. Sine fores sic, abi, volo o-

Despero. Martial. *Desperabantur promissi praelia Martis.*
Cic. *Sive restituimur, sive desperamur: idem Attico; Pacem enim desperavi.*

Detraho tibi, subaudi, laudem, vel simile aliud. Horat. *Nec ego illi detrabere ausim Harentem capiti multa cum laude coronam.*

„ [*Differt hoc ab illo, subaudi se, nam Differre est, aliud alio ferre, dissipare, ut stent locis diversis, sive distent.*]

Discumbo. Virg. *Stratoque super discumbitur ostro.* Aulus Gellius; *discubitum est.* Cicero, *Mature veniunt, discumbitur,* 44 „ [*subaudi, cubitus.*]

Disputo. *Disputare rationem, non semel dixit Cicero.* Plaut. Aulul. *Ubi disputata est ratio cum argentariis.* idem Menæch. *Ut hanc rem vobis ad amussim disputem:*

Doleo. Ovidius; *Tu vero tua damna doles:* „ [*idem; Quæ venit indigne pœna, dolenda venit.* Propert. *Frigidaque Eo me dolet aura gelu.* Justin. lib. 12. *Ut tantum hominum, velut vulnera, indolesceret.*] Statius; *Bellorum extrema dolemus.* Cicero; *Meum casum doluerunt:* idem. 4. Tuscul. *Dum modo doleat aliquid, doleat, quod lubet.* Sueton. *Se quoque respondit vicem eorum dolere.* 45 Hic, & in aliis multis verbis, potius videtur deesse

periri scil. eas fores. Et Mostell.

I. 1. 68. *Dum interea sic sit, istud Actutum sine,* h. e. dum interea mihi sic sit, ut nunc est, contemno & nihili facio illud *Actutum*, quod mihi minaris. Sed plerumque pro Accusativo habent hæc Verba sibi additum Infinitivum aut integram Orationem. Reperimus eorum etiam Passiva Participia. Gellius II. 12. *Non ad augendam, sed desinendam seditionem,* Cicero Famil. IX. 21. *Qui primus Papius est vocari deus.* Quando autem dicitur *Desinere* absolute, intelligo vel infi-

nitum, rei, de qua agitur, proprium, ut apud Melam II. 1. *Alio, quam desinit, nomine exoritur,* scil. fluere: vel Pronomen *se*, ut in illo Horatii *Desinat in piscem.*

44. *Subaudi Cubitus*] Immo vero nihil. Nam exempla hæc sunt locutionis Impersonalis, quæ simplex actio denotatur sine ullo Supposito. Sed & Verbum hoc, ut & reliqua ejus compositionis, sunt Neutra.

45. *Hic & in aliis multis &c.*] *Apagæ Accusativum Cognatum,* qui alienus est ab hoc Verbo. Nam

deesse accusativus cognatus, & præpositio *Æ*, ut, *doleo dolorem circa casum tuum*. Huc refer illud, *Corydon ardebat Alexin*, id est, Ardebat ardorem de Alexi, vel circa Alexin.

Dormio, Edormio: Adag. Endymionis somnum dormis.
Mar-

Nam qui intelligemus cum in his locutionibus, *Hoc dolet mihi*? quidve significabit, *Hoc dolet dolorem mihi*? Neque vero sufficit ad probandam verbi naturam, unius generis locutiones tantum adferre, non item alias considerare. Quid ergo? Crediderim hoc Verbum fuisse natura sua Neutrum, & significare dolorem sentire vel percipere ex aliqua re, quæ ubi exprimitur, Accusativo tunc per Ellipsin exprimitur. Plaut. Pseud. V. 2. 21. *Ni doleres tu, ego dolerem*. Et cum Ablativo. Livius XXIX, 21. quanquam parum injuriis civitatis suæ doluerit. Hinc jam *Doleo tuum casum, Doleo pedes*. At quando dicitur, ut apud Terent. Eun. I. 2. 13. *Ubi hoc tibi doleret istudam, ut mihi dolet*, quod frequens est Præcis & Optimis Auctoribus, possit id videri primitus dictum per duplicem, sed facilem & usitatam Ellipsin, pro *doleret tibi animus propter hoc*. Confirmari id videtur ex Terentio Phorm. V. 8. 64. *Vin' primum hodie facere, quod Ego gaudeam, Et quod Tuo Viro oculi doleant*. Ubi manifeste quod in illa phrasi ponitur pro propter quod. Pro eo etiam De quo in eadem phrasi dicitur apud Plaut. Trucul. II. 8. 2. *Nam mihi de vento misera condoluit caput*. Et in Mercat. II. 3. 54. *Ubi in portum sum advectus, nescio qui* (h. e. de qua

causa.) *ANIMUS mihi dolet*: Sed tamen quum Phrasis illa, ut diximus, sæpissime adhiberetur, videntur multi Veterum *quod Hoc*, & similia, accepisse pro Nominativo, & Verbum *dolere* pro dolore facere alicui; atque ideo per Abusum, vel mutationem quandam significationis, (de qua vide me supra p. 278. 298. & 306. 307.) fuerunt eo sensu & constructione diſerte prorsus locuti. Sic Phædrus fab. 48. *Adjecit id, quod sentiebat maxime doliturum amanti*. Istic enim *quod* est quidem Accusativus, sed Verbi Infiniti, qui plane respondet Nominativo Finiti: atque adeo idem est, ac si diceretur, *Ea res dolet Amanſi*. Atque ita Alii. Plautus diſertissime in Trucul. II. 8. 3. *Quid mihi futurum est, cui due Ancille dolent*, h. e. dolorem faciunt, quia eas tibi donando perdidisti. Ceterum in hac quoque locutione *Doleo* manet Neutrum, nec admittit varios Accusativos, notatque simplicem actionem, & in se permanentem, & ideo construitur cum Dativo. Sed in eo, quod Sanctius profert ex Propertio I. 16. 24. *Me media noctes, me sidera prona jacentem, Frigidaque Eo me dolet auragelu; quod dolet me* ponitur pro *dolet meam vicem*. Vide locum & Interpretes. De Verbo *Ardebat* Vide me supra in Nota penult. ad Cap. 2.

Martial. *Tota mihi dormitur hyems.* Cicero; *Edormi crapulam; & exhala.* Plaut. Amph. *Mane, dum edormiscam unum somnum.* In facris: *dormierunt somnum suum viri divitiarum.* Terent. *Atque edormiscam hoc villi.* Plaut. *Omnemque edormivi crapulam.* „ [Catull. *Nobis nox est*
 „ *perpetuo una* ⁴⁶ *dormienda.*]

„ [Dubito. Ascon. in 2. Verr. *Pedestre iter propter Ver-*
 „ *ris insidias dubitat.* Cicero; *Turpe est dubitare Philoso-*
 „ *phos, quæ ne rustici quidem dubitant: Nihil affirmans, o-*
 „ *mnia dubitans, restat ut hoc dubitemus, uter Roscium oc-*
 „ *ciderit.* Livius 21. *Vobis necesse est aut vivere, aut se*
 „ *fortuna dubitabit, in prælio potius, quam in fuga mortem*
 „ *oppetere.* 47 *Ubi subaudi, dubitationem, id est, si du-*
 „ *bia erit fortuna.*]

„ [Ebut-

46. *Dormienda.*] Vide supra ad Verbum *Ambulare.*

47. *Ubi subaudi dubitationem*] Apage & hoc supplementum, quod plane absolum est. Verbum ipsum est Neutrum, & notat deliberare de re aliqua, & ita consilij etiamdum esse incertum. Deliberationem meram notat, & suspicionem etiam ad credendum pronam, apud Cicer. pro Sulla cap. 24. *De quo (Sulla) etiamsi quis dubitasset antea, num id quod Tu arguis, cogitasset, sustulisti hanc suspicionem, quum dixisti &c.* Sic Nepos in Thrasyb. cap. 1. *Si per se virtus sine fortuna ponderanda sit, dubito, an hunc primum omnium ponam.* Sueton. Claud. 35. *Quum eum Camillus minari evulsola cedere imperio juberet, dubitavit, adhibitis principibus Viris, an obtemperaret.* Tacitus Ann. IV. 57. *Dubitaverat Augustus Germanicum rei Romana imponere.* Ovidius Metam. VII, 678. *Qua tamen e silva teneas hæstile recisum, Jam dudum dubito,*

h. e. cogito. Vide & supra I, 15, 1. p. 116. Omnibus his in locis, sed & aliis compluribus, Verbum *dubitandi* notat consultationem affirmationi propiorem, quam negationi, quæ ceteroqui maxime ejus significationi inest. Quando autem ei jungitur vel Accusativus, vel Infinita locutio, per Ellipsin id fit Neutris verbis solitam. Sic Ovid. Metam. VI. 194. *Hoc quoque quis dubitet?* Nepos in Hannib. cap. I. *Si verum est, quod nemo dubitat, ut Poëlus R. omnes gentes virtute superavit.* Auctor B. Alex. cap. 52. *L. Laterensis quum id non dubitaret.* Neque vero obstat, quo minus hæc, tanquam Verbi Neutrius, per Ellipsin explicentur, quod etiam plane Passiva ejus occurrant, ut occurrunt apud Poëtas. Ovid. Metam. II. 20. *& intravit dubitati testa parentis,* h. e. Solis, quem dubitarant nonnulli esse Patrem Phaëtonis. Et VI. 208. *En ego vestra parens &c. An Dea sim, dubitor.* Sed & apud Tacitum An,

„[*Ebullio*. Cic. *Virtutes ebullire, & sapientias*; *Dixerit Epicurus, semper beatum esse sapientem, quod quidem solet ebullire nonnunquam*. Cato; *Ubi ebullit vinum, ignem subducito, subaudi se*. Seneca in *Apocol. Claudius animam ebullit, & eo desit vivere videri*.]

Efflo. Cic. de *Senect. Odorum, qui efflarentur ex floribus*. Ovid. 7. *Metam. Vulcanum naribus efflant aripedes tauri*. Virgil. *Æn. 1. Letos oculis afflat honoris, Cæsariem, & lumen purpureum*. Plin. lib. 36. *Flaturque foliis, donec rufescat*. Ovid. 4. *Fast. Exultant comites, furiosaque tibia flatur*. Lucret. lib. 5. *Flaret e corpore flammam*.

Egeo pecuniis, est *egeo egestatem a pecuniis*, „[five a parte pecuniarum.] *Deesse autem egestatem; vel potè egere*, satis indicat illud *Plauti Pseud. Quid agitur Calidore? Amatur, atque egetur acriter*, id est, amatur amatio, egetur egestas: sæpe enim deest *Nomen*, unde *genitivus regitur*; ut, *tædet me ciborum*; subaudi, *tædium*. Sic *Livius dixit lib. 26. Quoad vel capitis, vel pecunia judicasset; subaudi iudicium*. Cato apud *Agellium; Vitio vertunt, quia multa egeo*. Varro lib. 4. *ling. Latin. Dives a Divo, qui, ut Deus, nihil indiget*. „[*Sallust. Jug. Collis magna parte editus, & præcepit⁴⁸ pauca munimenta egebat*.] *Nonius Marcellus quum disputat, genitivum poni pro accusativo, utitur his exemplis; Fastidit mei, & Argenti indiges. Tu meo periculo dices elegantissime; Turpem egere egestatem. Vide Indigeo.*

„[*Egre-*

An. XIV. 7. *Evasisse matrem Neronis, hætenus adito discrimine, ne auctor dubitaretur*, h. e. evasisse illam, & adiisse discrimen, nullo alio cum effectu, quam ut ne dubitaret quisquam de Auctore illius discriminis, qui erat Nero. Sed jam satis superque ostendimus ad verbum *Ambulare*, etiam a Verbis vere Neutris formata & adhibita, sed

per Abusum, Passiva, quod & contra ea, quæ Auctor mox tradit de Verbo *Egeo*, observandum. Vide & infra ad Verba *Obstrepere, Regnare, Superfedere* &c.

48. *Pauca munimenta egebat*] Incertissima est hujus loci Lectio, etiam in MStis. Vide *Sall. Jug. cap. 98. vel, ut Vassius distinxit, cap. 103. & ibi Notas.*

„ [Egredior. Sallust. *Raro egressus fines suos.* Servius in Æneid. 2. notat, utrumque dici, ⁴⁹ *Egredior urbem, & urbe.* Sed in hoc posteriore subauditur *grefsum, vel viam.*]

Emergo. Cicero Harusp. respon. *Tum se emergit, & fertur illuc:* idem 2. Naturæ Deorum; *Ut sese emergens ostendat Scorpius alter:* „ [& 2. Divin. *Tibi de me cogitanti subito sum visus emersus ex flumine.*] Cornel. Nepos in Attici vita; *Quibus ex malis ut se emerferat.* Terent. Adelph. *Unde emergi non potest.* Cornel. Fronto in voce, *Emergit se,* citat Sallustium in 4. Histor. *Ubi se laniata navigia fundo emergunt.* Vide *me, te, se,* in Ellipsi.

Emigro. vide *Migro.*

Emineo. Curtius lib. 4. *Famque paulum moles aquam eminebat.* [intellige *extra.*]

Eo. Virgil. 6. Æneid. *Itque, reditque viam toties.* Horat. 1. epist. *Ire viam, quam monstrat eques.* Virgil. 4. *Longam incommitata videtur ire viam:* & 4. Georg. Plaut. Rudent. *Tu abi tacitus tuam viam.* Cicero pro Mur. *Redite viam: eodem duce redibant:* ibid. *Istam viam dico, inite viam.* Præsto aderat sapiens ille qui inire viam doceret. Sueton. *inito honore.* Quare quum Maro dixit; *Te consule inibit,* ⁵⁰ *deest viam.* „ [Cum legimus, *Ire* „ *via*

49. *Egredior urbem*] Ellipsis in eo est præpositionis *extra*, tanquam si diceretur *egredior extra urbem.* Sic mox *Eminebat aquam*, pro *em. extra aquam.* Res manifesta ex verbo *Erumpere*, quod Activum esse, & requirere Accusativum *Se*, si per Ellipsin est omisus, recte probavit Sanctius. Quando ergo alius illi jungitur Accusativus, ut apud Virgil. Æn. l. v. 580. *jamdudum erumpere nubem Ardebant*, necessario per hanc Ellipsin Præposi-

tionis ille est explicandus, ut sensus sit, *erumpere se extra nubem.* Vide & mox ad Verbum *Evado* similia. Ellipsin autem hanc supplevit Terent. Hec. IV. 1. 48. *Ne extulisse extra edes puerum usquam velis.* Sic porro *prævehit* dicitur pro *prævehi præterlitus.* Vide me supra ad Verba *Adeo* & *Æstuo.*

50. *Deest Viam*] At de hoc verbo *Eo*, vide quæ notavimus ad Verba *Adeo* & *Ambulo.*

„*via*, subaudimus *itum*, id est, *itionem*. Lucret. *Nec sentimus itum cujusviscumque animantis*. Cicero; *Quis noster itus, reditus, vultus.*]

Equitare: Plinius lib. 8. de Ceraelis; *Atque etiam equitantur praeliis.* „] Hor. *equitare in arundine longa*, „ subaudi, *equitationem*.

„ [Erro. Cicero; *Si erratur in nomine*, subaudi *error*. „ Ovidius; *Immensum est erratas dicere terras* [Vide su-

„ pra p. 308.] Virgilius; *Relegens errata retrorsum Littora*. Plaut. *Scio quid erret*. Terent. *Teneo quid erret.*]

„ *Erumpo*. Virgil. *Erumpunt portis*, subaudi *se*. idem Georg. *Diversi erumpunt sese radii*. Cæsar 2. *Civili Portis se foras erumpunt*. Virgilius 4. Georg. *Et caput uude altus primum se erumpit Enipeus*. Tibull. 4. *Fontibus ut dulces erumpat terra liquores.* „ 52 Vide *Erumpo*.

„ [Erubescō. Cic. *Affines te erubescunt*; Epicurus *voluptates non erubescit*. Hor. „ 53 *Non erubescendis adurit ignibus*. Virgil. *Nostra nec erubuit silvas habitare Thalia*, pro, *habitationem silvarum.*]

Eructo. Cic. Catil. 2. „ 54 *Eructant eadem bonorum*, & in Sacris; *Eructavit cor meum verbum bonum*: *Labia mea eructabant hymnum.*

„ 55 *Evado*. Sueton. Tiber. *Carmillus me evasit*. Virgil. „ Gra-

51. *Equitantur*] Sic Florus III. 4. 5. *Dum perfidum glacie flumen equitatur*, ubi vide Grævii Notas. Verbum autem est Neutrum, licet Passivum illud aliquando reperiatur. Vide ad Verba *Ambulo*, *Dubito*, *Obstrepo*, &c.

52. *Vide Erumpo*] Haud dubie reponi debet *Emergo*. Sed & abest a Salmant. ed. hoc ipsum *Vide Erumpo*. Addidit Editio Patavina, sed per errorem manifestum.

53. *Non erubescendis*] Sic Vel-lejus II. 130. *Dolenda adhuc re-*

tulimus, veniendum ad erubescenda est. Sed tamen vel sic Neutrum hoc est verbum.

54. *Eructant eadem*] Locus est Catil. II. 5. de sociis Catilinæ, *qui accubantes in conviviiis eructant sermonibus suis eadem bonorum atque urbis incendia*, h. e. inter ruētandum proferunt, minantur. De qua ratione loquendi egimus jam supra ad Cap. 2. Nota ultima, & ad verbum *Æstuo* in hoc Cap. & maxime ad v. *Anhelo*.

55. *Evado*] Neutrum hoc est, ut *Vado*, & *Invado*, & *Pervado*. Ceterum diversa in Accusativis huic

Gradus evaserat altos: [idem; *ſamque propinquabam portis, omnemque videbar Evafiffe viam.* Dictys lib. 2.
 „ *Qui primi fuga Græcos evaſerant.* Livius 28. *In loca*
 „ *tuta evaſit, ſubaudi, Viam.* ſicut Virgil. *Nec ſpatium*
 „ *evaſit totum, nec pertulit iſtum*; id eſt, non ivit per to-
 „ *tum ſpatium.* Lucil. de equo; *Qui colles camposque*
 „ *gradu perlabitur uno, Omne iter evadit.*] Liv. *Exercitum*
caſum, evaſumque ſe eſſe.

Evenit. Vide *Sedeo*, & ſupra lib. 3. cap. 1.

„ [*Excedo.* Cicero 1. Catil. *Quot ego petitiones tuas*
 „ *parva quadam declinatione, & ut ajunt, corpore, ex-*
 „ *ceſſi*; pro vitavi. Sic legit ibi Servius. Livius 24.
 „ *In agro Tarentino nihil violatum, neque uſquam via ex-*
 „ *ceſſum eſt.*] [Vide ad Verba *Cedo* & *Egredior.*]

„ [*Excello.* Feſtus; *Recellere, reclinare, & Excellere,*
 „ *in altum extollere*: idem; *Lingua, promontorii genus non*
 „ *excellentiſ, ſed molliter in planum devexi.* Cato apud
 „ Agell. 13. cap. 23. *Plerique ſolet animus in rebus ſecun-*
 „ *dis excellere, ſubaudi ſe, pro excelli, extolli, efferri.*
 „ Apulejus 10. de Afino; *Nates recellere, pro reducere,*
 „ *retrahere.*]

Exeo. Vide *Eo.*

• *Exhalo.* Cicero; *Convivii crapulam exhalaffent*: idem
 Philip. *Edormi crapulam, & exhala.* Virgil. *Sævumque*
exhalat opaca Mephitin: idem 2. Georg. *Quæ tenuem ex-*
ha-

huic verbo additis eſt Ellipſis, diverſis itaque præpoſitionibus explenda. Nam *Evafit me, malum, necem*, &c. dicitur ut *Eſ fugit me* &c. & intelligitur quod ad me, *zard*. At *Gradus evaſerat altos*, expone *Ev. per gradus altos in rogem.* Porro *Evafiffe viam omnem* notat *Ev. per vel extra omnem viam.* Neutiquam ergo hic Accuſativus *Viam* ita accipiendus, ut qui proxime a Verbo regatur, quod vult Sci-

oppius. Certe non magis *ſubaudiendus* ille eſt in abſolutis huius Verbi locutionibus, quam *Gradus*, aut *Alia*. Sic enim & *Æn.* VI. 425. *Evaditque celer ripam irremediabilis unda*, h. e. evadit extra & ultra ripam, eam poſt ſe relinquens. Et Tacitus *Ann.* I. 51. *Primi agminis copia evaſerunt ſilvas*, h. e. extra ſilvas. *Ann.* XII. 35. *amnem haud diffi-*
culter evadit, h. e. extra amnem in ulteriorem ripam.

halat nebulam. Lucretius 5. *Pulveris exhalat nebulam, nubesque volantes.*

Exsulo. vide *Veneo*, & *Vapulo*. *Exsulo*, id est, extra solum eo. Deest accusativus cognatus. Euripid. Andro. *ὅς ἐγὼ φεύγω φύγας*, id est, quale exsilium exsulo? 56 „[Hygin. Fab. 26. *Medea iterum exsulatur.* Dictys „ lib. 5. *Decernitur, Antimachum ex omni Phrygia exsulandum.*]

„ [*Faceffere*, pro *abire*, *recedere*, *subaudi*, *se*. Plaut. „ Men. *Dictum faceffas doctum.* Afran. Incis. *Multa ac „ molesta, potin', ut dicta faceffas?* Titin. Gemin. *Ut „ res suas procul ex ædibus faceffat.* Cic. *Periculum inno- „ centi faceffere: ut paulisper faceffant rogamus.*]

Fastidio. Virgil. *Invenies alium si te hic fastidit Alexis.* Liv. *Dum nullum fastiditur genus: idem; pars fastidita.* Horat. *Fastidire lacus, & rivos ausus apertos*, „ [Plaut. „ *Fastidit mei*, 57 *subaudi, fastidium.*]

Faveo. *Favetur*, apud Ciceronem sæpe positum, 58 *fatis ostendit, Faveo activum esse; „ [Ætati illi non modo „ non invidetur, verum etiam favetur.* Charisius quidem „ lib. 5. in Idiomatis linguæ Latinæ ponit; *Faveo tibi, „ & Faveo te.*] Vide *Invideo*.

Festino. Ovid. 2. *Metamorph. Tum quas induat illa,* 59 *fe-*

56. *Hyginus*] Ex his Scripto-ribus, utpote ætati ferioris, & styli fere barbari, neutiquam petenda, quæ ad naturam linguæ, & veram verborum significatio-nem indagandam pertinere vo-lumus. *Exsulare* haud dubie est prorsus neutrum.

57. *Subaudi fastidium*] Immo potius *Negotium*. *Fastidire* cum Accusativo significat proprie fastidium ostendere, ad conspectum & usum alicujus rei. Atque adeo Accusativus ille non pendet a Verbo, licet ex Passivo

patreat, ita tamen eum accepisse aliquando etiam ipsos Veteres.

58. *Satis ostendit*] Nihil minus. Satis superque jam probavimus, Formæ Passivæ ne veram quidem Constructionem id ostendere, veluti *tota mihi dormitur hiems*, nedum Impersonalem, quæ prorsus respondet Verbis Neutris. Nam sicuti hæc non habent Accusativum, in quem transeat sua Actio, sic Impersonalia, quæ dicuntur, non habent certum Nominativum, qui suscipiat vel patia-tur illam actionem transeuntem.

59. *Festi-*

19 *festinat vestes*. Tacitus de moribus German. *Nec virgines festinantur*. Virgil. 6. *Tunc iussa Sibyllæ, haud mora, festinant iussi*. Apulejus lib. 3. *Sed primo diluculo remedium festinabitur tibi*. „[Dictys lib. 3. *Græci cuncta, quæ militia poscebat, summis studiis festinabant*.]

Fio inter neutro-passiva refertur a Grammaticis, id est, inter monstra. Mihi verbum est Substantivum: nam factum est a φύω Græco; unde suo latinum, & postea *fio*. Scaliger lib. 5. de causis cap. 3. A φύω, inquit, *Fuo nostrum, & ipsum Fio; Sum autem, ab εἶμι; Est, ab εἶσι*. Habuit aliquando passivum, Prisciano teste lib. 8. *Postquam diutius fitur: & Græco ritu fiebantur Saturnalia*. Certe infinitum fieri mere passivum videtur: sed,

59. *Festinat vestes*] Passim quidem ita Auctores, etiam Optimi. Sall. Jug. 77. *Ni id festinaret, in summo periculo salutem suam fore*. cap. 81. *Callidus id modo festinabat, Bocchi pacem imminuere*. Tacitus Ann. IV. 28. *Mortem in se festinavit*. Sic *festinata missio*, Ann. I. 52. *Festinatis honoribus*, Plinius Paneg. cap. 69. *Animo cupienti nihil satis festinatur*, Sall. Jug. 64. Lique hinc sic satis, etiam Active tandem construi solitum hoc Verbum, licet origine sua & præcipuo itidem usu fuerit Neutrum. Apud Gellium XVI. 14. Verrius Flaccus a *Fando dici* id tradit, quod merito rejicit Gellius; sed nec ipse multo melius a *Fessus* derivat. Rectius omnino censet Vossius, *Festinare* & *Confestim* ejusdem esse originis, & hoc quidem primitus idem fuisse, quod *confertim*, sed usu dein distinctum in diversam Orthographiam & significationem, ut unum ad Tempus proximum & continuum, alterum ad Res

conjunctas & spissas referatur. Hinc jam *festinare*, h. e. confestim & crebro motu aliquid agere. Cato apud Gell. d. I. & Festum in *Properare*, ait, *Aliud est Properare, aliud Festinare*. *Qui unum quid mature transigit, is Proberat, qui MVLTa simul incipit, neque perficit, is Festinat*. Relinquo differentiam hanc significationis in medio, at hoc accipio, quod *Festinare* non tantum notet proprie confestim & continuo se movere, sed & confertim, seu multo motu, multa simul velle agere, ut solent festinantes. Hinc Sullust. Catil. 27. *dies noctesque festinare, vigilare*, cap. 31. *festinare, trepidare*. Plaut. Casin. II. 7. 9. *Ut trepidabat, ut festinabat miser*. & III. 2. 28. *Miseri ut festinant sonnes*, h. e. satagunt, in continuo sunt motu, varia agitant. Nec enim de una re vel actione hæc dicuntur. Et Sticho IV, 1. 39. *Apud nos ecclia festinat cum splendore*, sedulo & multum laborat parando cœnam.

DE VERBIS NEUTRIS, VEL FALSO ITA DICTIS. 335
 sed, ut dixi, 60 mihi Substantivum est, *fio senex*, id
 est, *sum senex*.

61 „ [Flagro. Hygin. Fab. 129. *Jupiter cum fulmine*,
 &

60. *Mihi Substantivum est*] Immo vero est vere Neutrum, ut apud Græcos *φύω*, unde est formatum, & unde habemus adhuc *Fui*, *Futurus*. Sed & olim a Latinis dictum est quoque *Fuo*. Hinc Plautus Milite, II. 3. 28. *quid me suat, nescio*, pro *fiat*, vel *futurum sit*. & II. 6. 12. *Memento, ne isthac res mihi magno malo suat*. Sic alibi sæpius. Sed & hinc emendandum arbitror in Sticho IV, 2, 12. *Edepol te vocem libenter, si superfiat locus*. Nullus enim dubito, quin scripserit Plautus *superfiat*, h. e. *superfit*. Nam eo sensu adhibetur ab illo non tam *Fiat*, quam *Fuat*. Ceterum illud *Fieri* in usu Linguae Latine; tantum abest, ut sit Verbum Substantivum, quod vult Sanctius, & ut notet idem quod *Esse*: ut ab Eo non tantum distinguatur ipsa significatione, sed & diserte ei opponitur aliquando. Plinius Paneg. cap. 20. *Ut Pater patria Esset ante, quam Fieres*. Cic. Famil. II. 17. *Qui tali animo Sunt, deteriores Fiunt rogati*. Hinc jam, quando Plautus ait Afin. II. I. 24. *Polenta Fit in pistrino*, notat id non, *Est*, sed, *Paratur*. Sed & construitur, quasi haberetur pro Passivo & *Facio*: sic Sallust. Catil. 51. *Quid in illos jure Fieri posset, querebant*. Cap. 55. *Ipsæ Lentulum in carcerem deducit: idem Fit ceteris per Praetores*. Cicero Famil. III. 9. *Fiebam crebro a meis per literas certior*. Quin adeo convenit & *Fio*

significatione sua cum Verbo *Facior*, non cum *Sum*, ut ideo ipsum illud *Facior*, quod in Compositis cum Præpositione, veluti *Afficior*, *Conficior*, *Efficior* &c. frequens satis est, ex usu communi prorsus tandem excluserit, & ita quidem, ut hoc *Fio* etiam in compositis cum aliis Verbis respondeat Activo *Facio*, quasi vere ejus esset Passivum. Veluti *Calefacio*, *Calefio*, *Tepefacio*, *Tepefio*, &c. *Interficere*, & hinc eodem sensu *Interferi*. Plautus Trin. II, 4, 131. *Istic oportet obseri mores malos, si in obserendo possint interfieri*, h. e. interfici, extingui. Lucretius III, 885. *Post mortem fore, ut aut putrescat corpore posto, Aut flammis interfiat, malisve ferarum*, h. e. penitus absumatur. Verum quia τὸ φύειν apud Græcos etiam Active sumitur pro generare, hinc & apud Latinos etiam *Fio* olim activam quoque significationem habuisse videtur. Unde *Fieri* passive passim pro generari, nasci. Plautus Cistell. actu 5. *Non moror, aliena opera mihi Fieri plures liberos*. Trin. IV. 2. 90. *Ubi absinthium Fit*, h. e. nascitur. Mercat. V. 2. 102. *Zacyntho ficos Fieri non malas*. Hinc jam *Fitur*, *Fiebantur*, ex Catone Censorio apud Priscianum, & Composita apud Plautum *Desieri*, *Conferi*, *Effieri*, *Interferi*. Sed & hinc *Fetus*, *Fecundus*, *Femina*, &c.

61. *Flagro*] Mihi etiam Hoc est vere Neutrum, idque probat ipsa

„ & tonitribus venit, & Semelem conflagravit. Auctor
 „ ad Heren. Quomodo urbs acerbissimo concidit incendio
 „ conflagrata?]

Fleo. Flere funera. Ovid. Terent. Andr. *In ignem po-
 sita est, Fletur.* Silius 5. *Longo ævo flebitur.* Ovid. *For-
 tuna flenda.*

Flo. Vide Efflo.

Fluo. Græce *ρέω.* Homer. Odyss. 9. accusativo jun-
 xit; *ρέει ἀγλαὸν ὕδωρ κρήνη ὑπὸ σπηλῆς*, id est, *fluit lim-
 pidam aquam fons sub specu.*

„ [*Fluctuat.* Lucret. *Fluctuat incertis erroribus ardor a-
 „ mantum, subaudi se.* Seneca de vita beat. *Deprehensi
 „ in mari Syrtico, modo in sicco relinquuntur, modo torrente
 „ unda fluctuantur.* Sic in Medea; *Ut dubium pelagus ser-
 „ vet, haud aliter meum cor fluctuatur.*

62 *Fruor.* Cato Rust. *Pabulum frui occipito.* Cicero
 pro

ipfa Constructio & Usus fere
 perpetuus. Nam quæ Scioppius
 hic, & Urfinus To. 1. pag. 458.
 ex Propertio I. 13. extr. *Nec sic
 caelestem flagrans amor Herculis He-
 ben*, adferunt, idonea nequaquam
 sunt ad Activam Verbi naturam
 constituendam contra innumera
 fere exempla Neutralis Construc-
 tionis. Verbum autem hoc
 derivem a Nomine **Flagrum*,
 non contra, ut vult Vossius. Li-
 tera enim R in ista Nominum
 terminatione vix unquam est ex
 primitivo orta, sed semper est in-
 siticia. Sic *scalprum* a scalpo, *se-
 pulcrum* a sepelio, *Fulcrum* a
 fulcio, *Clausurum* a claudio &c.
 Ipsum itaque *Flagrum* a Gr. *φλέ-
 γω*, *uro, incendo*, deduxerim; at
 inde Verbum *Elagro*, quod pro-
 prie & primitus videtur notasse,
 ita cædor flagris, ut ardeam.
 Hinc passim construitur cum Ab-
 lativo etiam in metaphoricis

locationibus *flagrare inopia, infam-
 ia, libidine*, &c. Mox *Fleo* ex
 illis est Verbis, quæ natura sua
 vere sunt Neutra, sed frequenti
 usu Ellipticæ locutionis accepe-
 runt tandem quandam etiam Ac-
 tivi Verbi speciem. At *Fluo*
 plane & unice est Neutrum; ut
 &, quod dein sequitur, *Fugio*,
 eo ipso, quod vere Neutrum
 est, discrepans a vere Activo
Fugo, fugare, sicuti differunt
*Placere & Placare, Sedere & Se-
 dare, Rigere & Rigare, Clarere,
 unde Clarescere, Inclarescere, &
 Clarare, unde Declarare.*

62. *Fruor* &c.] De hoc Ver-
 bo, & mox sequenti *Fungor*, Vide
 quæ notavimus supra p. 280. 281.
 in loco Plauti ex Mostell. I. 1.
 45. quem Sanctius in posteriore
 Verbo adfert, deleverim cum
 Gronovio *Me*, vel saltem distin-
 xerim post *me*, quasi diceretur,
 veluti per Appositionem, *sine me
 vivere*,

DE VERBIS NEUTRIS, VEL FALSO ITA DICTIS. 337
pro Milone; *Nobis hæc fruenda relinqueret.* Apulejus
lib. 9. *Beatam illam, quæ tam constantis sodalis libertatem
fruitur.*

Fugio. Lucanus 1. *In bellum fugitur.*

Fungor libertate: subaudi, *functionem*, vel *τὸ fungi*.
Terent. *Ita attente tute illorum officia fungere.* Tacitus
lib. 3. *Suprema erga memoriam filii sui munera fungerentur.*
idem lib. 4. *Et hominum officia fungi.* Varro; *Munici-
pes, qui una munus fungi debent, dicti.* Terent. *Hominis
frugi & temperantis functus officium:* idem; *Major filius
tuus Æschinus, nec boni, neque liberalis, functus officium
viri.* Plaut. Mostell. *Tu tibi istos habeas turtures, aves,
piscēs, sine me alliato fungi fortunas meas:* idem Amph. *Hic
munus fungatur tuum:* idem Trinummo; *Cui pibit est, qui
munus fungatur suum:* ibid. *Sequere hæc, mea gnata, ut mu-
nus fungaris tuum.* Cic. 3. Tuscul. *Quemadmodum ocu-
lus conturbatus non est probe affectus ad suum munus funge-
dum.* Sueton. August. *Minore molestia, Senatoria mu-
nera fungerentur, quo in loco Beroaldus; Accusativo,
inquit, casu extulit, quod nos ablativo dicimus. Vetus
autem est, & elegans loquutio; sicut Potior illam rem,
pro, illa re, Veteres dixerunt: Ita Fungor munus, pro, mu-
nere.* Plaut. Menæch. *Parasitus octo hominum munus fa-
cile fungitur. Vide Utor.*

Furere. Virgil. Æneid. 12. *Hunc sine me furere ante
furorem.* Liv. *Et nunc id furere, idem agre pati. Sed
hic melius deerit.* Vide *Insanio.*

Garrire. Horat. lib. 1. Satyr. 10. *Comis garrire libel-
los:* idem; *Dum quidlibet ille garriret.* Martial. lib. 1.
*Garris & illud, teste quod licet turba. Garrire libellos dixit
(inquit Turneb.)* ⁶³ *quasi garrire garritum.*

Gaudeo.

vivere, ut vivo, sine fortunas meas
fungi alliato. Sed forsan omnium
erit expeditissimum, si legamus,
*Sine me alliato fungi, & fortunas
meas.* Certe nihil tunc supere-

rit hæitationis. Sensus enim est,
sine Me, & fortunas meas, fungi
alliato, seu defungi eo ad ex-
plendam famem.

63 *Quasi garrire garritum*] Im-
mo

Gaudeo. Terentius Andria; *Hunc scio solide solum mea gavisurum gaudia.* Cælius ad Cic. 8. Famil. Puto ut suum gaudium gauderemus: ibid. furit tam gavisos homines suum dolorem. Catull. *Gaudia, quæ gaudeas.* Gellius lib. 9. cap. 9. *Latona gaudium gaudet genuinum & intimum.* Statius lib. 9. *Tu dulces lituos, ululataque prælia gaudes.* Cic. *Nihil est neque quod metuamus, neque quod gaudeamus.* Et in Sacris; ⁶⁴ *gaudeat se tellus tantis illustrata fulgoribus.*

Gemo. Cic. Attic. lib. 2. *Atque hic status, qui una voce omnium gemitur: idem; occulte suum malum gemit.* Virgil. *Nunc Amyci casum gemit.* Cicero pro Sextio; *Accepisset respublica plagam, quam acceptam gemere possit.* Virgil. *Daphnæ tuum Pænos etiam ingemuisse leones Interitum.* Prudentius Psych. *Nec doleas, quia turpe tibi gemuisse dolorem.* Ovid. *Fortuna gemenda: idem 13. Metamorph. Non mea mors illi, verum sua vita gemenda est: ibid. Teque gemunt, virgo.*

Germino. Plinius lib. 16. c. 25. *Quibusdam germinatur germinatio.* Et in Sacris; *terra germinet Salvatorem.*

Glaciare. Horat. lib. 3. Od. 10. *Positas ut glaciēt nives puro numine Jupiter.*

„ [Gratificare, subaudi, gratiam. Sall. *Non assentando, neque concupita præbendo,* ⁶⁵ *perversam gratiam* „ *gratificans.*]

⁶⁶ *Hic.*

mo vero, quasi garriendo effunderelibellos, vel comœdias, quæ colloquiis plebejis constant, facere. Sic Vivere Bacchanalia, Crepare Leges. Vide supra Not. ult. ad Cap. 2. & hoc Cap. pag. 299. 300. 301.

64. *Gaudeat se*] Phrasin hanc inscitam puto & barbaram. At Verbum ipsum est Neutrum, æque ac *Doleo*, *Furo*, quod præcedit, & *Gemo*, ac *Horreo*, quæ mox sequuntur. Vide & pag. 301.

65. *Perversam gratiam gratif.*]

Verba sunt Sullustii ex orat. I. ad Cæsarem. Sic Jug. 3. *Potentia paucorum decus atque libertatem suam gratificari.* Cic. Fam. I. 10. *Cur enim hoc tibi non gratificer?* Vel sic tamen putem Verbum hoc proprie Neutralis vel Passivæ fuisse significationis, ut notaverit gratum fieri, gratiam ineundo; atque adeo Accusativos ejus, per Ellipsin Præpositionis, primum adhibitos. Sed *gratificare*, h. e. gratum se facere aliis, fuisse olim Acti-

⁶⁶ *Hiemare*: Plinius lib. 19. cap. 4. *Decoquunt alii aquas, mox & illas biemant*: idem libro 9. *Hiemato locu.*

Hiulco Catull. ad Manlium; *Quum gravis exustus a-stus hiulcat agros.*

Horreo, horresco. Cic. *Et si omnium conspectum horreo*: idem; *Horreo crimen ingrati animi*: idem; *Deorum tamen numina horrent.* idem; *Ut ipsam victoriam horrent.* Lucan. lib. 1. *Horruit Alcides, viso jam Dite, Megæram.* Apul. lib. 6. *Cujus totæ provincia nomen horrescunt.* Cic. *Imbecillius horrere dolorem, & reformidare.* *Perhorresco* semper habet accusativum.

Jaceo. Virg. *Facet extra sidera tellus, subaudi; se, vel jacere; ut, jacent sub arbore poma,* ⁶⁷ *quia nihilest quod non*

Activum, sub quo intellectum fuerit *SE*, existimem. Solent enim ejus formæ Verba esse *Activa*. Sic *Uxores* dicuntur *Magnificare* suos *Viros* apud Plautum in *Sticho* I. 2. 44. *Carcer & exilium Horrificasse dignitatem Marii* apud *Florum* III. 21. Et passim *sacrificare victimam.*

66. *Hiemare* Plinius] Plinii hæc vere sunt *Activa*. Sed ceteroqui Verbum hoc notat frequentissime, *Hiemem esse*, seu *Hibernam tempestatem*, vel etiam in *hibernis aere*, quo utroque sensu vere est *Neutrum*: ut adeo hinc liqueat esse Verba, quæ & *Activam & Neutram* vere habent, vel acceperint, usu ipso constructionem & significationem. Sic *Horrere* est trepidare ad alicujus rei conspectum, sed sæpe *Horrens* occurrit pro *Horrorem* aliis incutiens. Tacit. Hist. II. 88. *Milites tergis ferarum, & ingentibus telis horrentes, sacrum erant Urbi R. spectaculum.* Plinius Panegy. cap. 81. *lustrar*

salus, excutere cubilibus feras, superare immensa montium iuga, & horrentibus scolis gradum inferre. Ovid. Metam. IV. 778. *perque abdita lonæ, Deviaque & silvis horrentia saxa fragosis.* Et sic passim Virgilius (Vide Aen. I. 165. & 311. & II 230.) silvis tribuit *Horrentem umbram*, h. e. non religiosam, aut venerandam, ut vult Servius, sed horridam, & horrorem animis ingredientium incutiens. Possis tamen etiam hæc omnia *Neutraliter* interpretari, ut notetur hirsuta asperitas, quæ horrida est. Sic inculti capilli dicuntur *Horrere* apud Tibullum II. 3. & *Horridus ac Squidus* Homo conjunguntur, & opponuntur *Scito*, apud Plautum Trucul. V. 41. & 42.

67. *Quia nihilest &c.*] Satis hæc refutata dedimus Cap. 2. atque adeo *jacere, sedere, stare*, & similia, prorsus sunt *Neutra*. Sed & inepta penitus, quæ hisce subaudiri volunt *Sanctius & Scioppius*. De rã *Jaceo* res quoque patet ex

non agat, & si agit, aliquid agit. Vide *Sedeo*, & *Sto*.
 „ [*Jejunare*, subaudi, *jejunium*. Zachar. 7. Numquid
 „ *jejunium* jejunastis mihi?]

Ignosco tibi, subaudi, *peccatum*; ut, *Indulgeo*. Cic.
Hanc culpam ei facile ignoscamus. Plautus *Amphit*. *Ve-*
latis manibus orant, ignoscamus peccatum suum. Propert. 1.
Jupiter ignosco cetera furta tua. Virgil. 4. Georg. *Ign-*
scenda quidem, scirent si ignoscere manes: idem *Culice*;
Parvum si Tartara nossent peccatum ignovisse. Quinctil.
 in declam. *Ignoscite malorum periculorum motus; ignoscite*
humana discrimina. Ovid. lib. 1. *Artis; vitioque ignosci-*
tur omni.

⁶⁸ *Illuceo*. Plaut. *Bacch*. *Vulcanus, Sol, Dies, Luna,*
Dii quatuor, scelestiorem nullum illuxere alterum. Vide *Luceo*.

Illudo. Virgil. 10. *I nunc, & verbis virtutem illude*
superbis. Terent. *Satis superbe illuditis me*: idem *And*.
Pene illusi vitam filiae.

Impendo. *Impendet tibi calamitas*, subaudi, *se*; ut,
Nox precipitat, & ver appetit. Dicimus etiam; *Impen-*
det homines mors. Terent. *Phormio; Ita nunc impa-*
tum subito tanta te impendent mala. [At vide *Faceo* &
Illuceo]

Imponere, pro *fallere*, dicunt esse neutrum, melius
 qui concinnavit promptuarium linguæ Latinæ; ait e-
 nim deesse, *impositionem*. Mihi videtur ⁶⁹ deesse *Clitel-*
lam. vide *Ellips*. *Clitella*.

70 „ [*In-*

eo, quod aliud est ejusdem origi-
 nis & significationis, sed jam A-
 ctivæ, Verbum, conjugatione di-
 versa ab hocce distinctum, nem-
 pe *Facio*, cujus effectum & con-
 sequens hoc Verbo, *Faceo*, denota-
 tur, plane uti a *Pendo* activo est
Pendeo neutrum, a *Sedo*, *Placo*,
Fugio &c. Activis, Neutra *Sedo*,
Placo, *Fugio*, &c.

68. *Illuceo*] Accusativus hic
 non regitur a Verbo, sed ab re-

petenda & intellecta Præpositio-
 ne *In*. Et eodem modo se res
 habet in Verbis sequentibus, *Il-*
ludo, *Impendo*, *Incubo*, *Incum-*
bo. Certe Simplicia eorum om-
 nium sunt vere Neutra. Ne-
 que enim dicitur Latine, *Lucere*
aliquem, sed *Lucere* & *Prelucere*
alicui facem (vide infra Verbum
Luceo) quod est, *Lucere alicui*,
 vel lucem præbere, per facem.

69. *Deesse Clitellam*] Vel *Sar-*
cinam.

DE VERBIS NEUTRIS, VEL FALSO ITA DICTIS. 341

70. „[*Incipere*, subaudi, *principium*. Terent. Heaut.
„ *Neque quod principium incipiam ad placandum scio*. Plaut.
„ Stich. *Principium quo pacto occipiam, id ratiocinor*.
„ Virgil. *Vix prima inceperat aëtas*.]

„ [*Inclinare* Livius lib. 5. *Cum omnem culpam Sergius in collegam inclinaret*: ibid. *Neutro inclinata spe*.
„ *Plebe ad id consilium inclinata*.] [Vide ad *Declinare*.]

Incubare, quum de avibus dicitur, deest ova; unde, ova incubantur. Plin. lib. 2. *Quod si una natura omnes incubaret*.

Incumbo. Sallust. 3. Hist. citante Frontone; ut *sustinere corpora plerique nequeuntes, arma sua quisquis instans incumberet*: idem; verbo incumbit illam rem.

71. *Indigeo*. Vide Egeo. Varro lib. 1. cap. 31. *A quo, quod indigent potum, poma dicta esse possunt*. Potum habet antiquus codex, ut ait Turneb. „ [Si quis tamen
„ malit *Potui*, sicut alii libri habent, ut sit priscus ablativus, pro *Potu*, oratio per infinita cognata sic suppletur; *indigent indigere potu*, sive a *potu*, hoc est, indigentiam. Vide supra Egeo.]

Indulgeo tibi, 72. subaudi, *indulgentiam, vel peccatum*.

Mar-

cinam. Sic certe Plautus Mostell. II. 2. 83. *Ludosego hodie vivo presenti hic seni faciam &c. hinc speculabor procul, unde adveniensi sarcinam imponam seni*.

70. *Incipere*] Verbum hoc & sequens *Inclinare* vere sunt Activa. Sub utroque, si ut Neutra videntur construi, intelligitur SE. Quod sub hocce *Principium* subaudit Scioppius, ineptum est. Neque ita, ut ille tradit, editur apud Terent. Heaut. V. 4. 21. sed, *neque quod principium capiam ad placandum, scio*. Sunt tamen, qui istic legant *incipiam*, sed &, qui *inveniam*. At apud Plautum Stich. I. 2. 17. reperio, quod edidit Scioppius. Nec tamen inde sequitur, hoc ergo alibi sub-

audiendum.

71. *Indigeo*] *Indigeo* & *Egeo* pariter sunt Neutra. Absurdum porro his verbis pro Accusativo addere Infinitum Modum, qui æque, ac alii Modi, requireret Accusativum. Nam æque activum est *amare*, ac *amo*. Ita vero sæpius repetendus foret Infinitus, *indigeo indigere indigere* &c. sed inepta hæc sunt. Notandum autem construi hoc Verbum etiam cum Infinito, qui tum ponitur loco Genitivi. Gellius IV. 1. *Sed hoc plane indigeo addiscere*, h. e. hujus addiscendi indigeo & cupidus ideo sum.

72. *Subaudi indulgentiam*] *Malim Me*, seu Pronomen recipro- cum. Sic plane Juvenalis Sat. II.

Martial *Indulgent patientiam flagello.* Tacitus lib. 1. *Cunctaque, quæ Germanicus inaulserat.* Juven. *Sese indulgisse Tribuno* Lucill. citante Nonio: *Tu qui iram indulges nimis.* Afranius citante eodem; *Male merentur de nobis heri, qui nos tantopere indulgent in pueritia.* Sueton. Domitian. *Exilium indulsit:* ibid: *Ut damnatis liberum mortis arbitrium indulgeatis:* idem Claudio; *Quum esdario indulsisset rudem.* quæ verba non intelligens Erasmus in annotatiunculis ad Suetonium, inquit; *indulsisset, pro, amisisset:* Nisi velis typographi esse lapsum, & emendandum, *manumisisset.* Apulejus lib. 5 de Asino; *Indulge fructum, & tibi devota animam recrea.* Petron. Arbit. *Nec diu tamen lacrymas indulsit.* Macrobi. lib. 1. Satur. *Feriæ, quas indulget magna pars mensis Jano dicati.* Terent. Eunuch. *Nimis me indulgeo.* Ubi Donatus, *Mi; sic veteres quod nos mihi dicimus:* Alibi, *Te indulgebant, tibi dabant.* Vide Ludo, & Ignosco.

Inire viam. Vide Eo.

Inflare sonum, inflare tibias, vela, calamos, & similia trita sunt: & Calami inflantur.

Ingemo. Vide Gemo.

In-

165. *Et tamen unus Armenius Zalates cunctis narratur Ephebis.* Mollior, ardenti sese indulgisse Tribuno. Urfinus To. I. p. 458. putat Verbum hoc vi præpositionis adfiscere Accusativum. At plerique Accusativi hic a Sanctio memorati pendent a significatione ipsius Verbi, non a Præpositione. Possit tamen id ferri, quando Accusativus Personæ huic Verbo jungitur, veluti apud Terentium, *Te indulgebant, Nimis me indulgeo:* nisi tamen in his intelligendus sit potius Dativus *libidini*, vel ingenio suo. Nam *indulgeo* videtur significasse olim fere idem, quod *Concedo, Permitto.* Certe hæc significatio in omnes Verbi phrasés sic satis

convenit. At si originem Verbi quæramus, deduxerim id, non ab *algeo*, nec ab *urgeo*, sed a *Dulcis*, literis C & G inter se permutatis, ut solet frequentissime. Ita vero significabit proprie, *Dulcis* esse alicui, & erit Neutrum, cui additi Accusativi, saltem plerique, per Ellipsin Præpositionis sint explicandi. Activum ejus videtur serius formatum, & ideo retinuit C. Hinc *Indulcare*, a Simplicem *Dulcare*, unde & *E-dulcare*, de quibus vide Vossii Etymol. in v. *Dulcis*. Sed paulatim etiam illud *Indulgere* usu ipso accepisse videtur significationem activam *permittendi se, vel Aliquid, alicui,*

Ingredior. Ingredi Junonium, Adag. 73 „[deest gradum, ingressum.]

In'anio, „[subaudi, insaniam, vel stultitiam] Horat. 2. Serm. Huic ego vulgum errori similem cunctum insanire docebo. Propert 2. 74 Lynceus ipse maus seros insanit amores. „[Sen. de vita beat. Hilarem insaniam insanire, & „per risum furere.] Horat. Quam me stultitiam insanire putas. Sic enim legit Lamb. Vide Furore.

Inservire alicui, 75. subaudi servitutem. Sed & alios accusativos explicat Plaut. Mostell. Si illum inservibis solum: ibid. Non est meretricum, unum inservire amantem. Cic. Nihil est a me inservitum temporis causa. Plaut. Matrone est, unum inservire amantem. Vide. Servio.

Insisto. Virgil. 6. Nulli fas casto sceleratum insistere limen. Ubi Servius; Insisto illam rem dicimus, 76 non, illi rei, quod qui dicunt, decipiuntur, propter Insto illi rei. Cicero 3. Orat. Quoniam igitur modo tantum munus insistemus.

73. *Deest gradum] Sed & præpositio Ad. & sæpe IN, quæ passim apud Ciceronem additur. Eadem intelligitur quoque in phrasi Inservire aliquem. At ingredi Junonium notat ad modum Junonis ingredi.*

74. *Lynceus ipse] Vide de hoc loco supra ad Verb. Æstuo pag. 299. 301. Verbum autem hoc est Neutrum, sed in locis a Sanctio allatis Accusativo exprimitur materia vel effectum insaniendi.*

75. *Subaudi servitutem] Immo nihil. Est enim plane Neutrum: sed & quando adduntur alii Accusativi, oriuntur illi a Præpositione per Ellipsin omissa, & ex Verbo repetenda.*

76. *Non illi rei] Falsissimum illud; nam passim etiam hoc modo locuti sunt Optimi Auctores. Livius XXXVII. 60. Cui rei potissimum insisteret. Cicero Acad.*

IV. 29. Illustribus rebus insists. Tacitus Hist. II. 70. Insistere Bribiacensibus campis concupivit. Ovidius Metam. VIII. 52. Gnostiaci possem castris insistere Regis. Ratio autem loquendi hæc est, ut Accusativus regatur non a Verbo, sed a Præpositione intellecta: verbum tamen Activum sit, & sub eo intelligatur SE, ut sub Simplici Sisto. Cæsar B. Gall. VI. 5. Totus & mente & animo in bellum Treverorum & Ambioris insisteat. Et similiter cum Ablativo, Idem IV. 33. In iugo insistere. Cicero Somn. Scip. cap. 6. In quo qui insistent, adversa vobis urgent vestigia. Similis Præpositionis Ellipsis statuenda est in seq. Verbis Insto, & Insulto, sed quæ vere Neutra sunt. At Insuesco est ex illis, quæ modo sunt Activa, modo Neutra.

mus. Plaut. Milit. Insiste hoc negotium sapienter: idem Capt. Proinde omnes itinera Insistant sua: idem Milit. Quam jam insistas viam. Terent. Eunuch. Quem percontor? quam insistam viam? Stat. Theb. 5. Summisque insistitur astris.

Insto huic rei, subaudi, operam, vel instare. Virgil. 8. Æneid. Parte alia Marti currumque, rotasque volucres instabant.

Insuesco. Horat. 1. Serm. Insuevit pater optimus hoc me, ut fugerem. quem locum contra fidem omnium librorum pervertit Lambinus; ego Turnebo assentior lib. 30. cap. 19. Columella lib. 6. Maxime tamen habetur salutaris amurca, si tantundem aquæ immisceas, & ea pecus insuescas: idem 1. Atque ubi ceperunt aliquod incrementum habere, sic insuesci debent: ut in id, & cæt. Vide Consuesco, & Assuesco.

Insulto. Tacit. 4. Qui nunc patientiam senis, & segnitiam juvenis, juxta insultet. Sallust. Multos a pueritia bonos insultaverat. Sic citat Servius 9. Æneid. Terent. Eunuch. Ne tu istas faxo calcibus insultabis frustra. [Intellige IN.]

Intendo proprie de arcu dicitur; transfertur ad alia. Supplebis igitur, vel arcum, vel animum, vel mentem. Horatius, Si non intendis animum studiis & rebus honestis. Sallust. Ubi intenderis ingenium, valet. Hinc in sacris: Deus in adjutorium meum intende, subaudi arcum, vel mentem.

Interdico tibi ludum, 7^s nemo negabit esse activum. Sueton.

77. *Instabant*] Sic Plautus Pœn. IV. 2. 96. *Tantum eum instat exitii*, h. e. instat in eum, vel ad eum. Plane ut impendat, quod vide paulo ante. Cum Dativo Pl. Persa IV. 3. 22. *Tibi multa bona instant a me.* 78. *Nemo negabit esse Activum*] Est sane Activum, ut Simplex *Dico*, & reliqua ejus Composita, atque adeo regitur ab hoc Verbo Accusativus, quando dicitur *Interdico tibi Urbem*. Sic Sueton. Aug. 27. *illum interdicta Urbe dimissum.* & Claud. 23. *Ut hi, quibus a Magistratibus provincia interdicerentur, Urbe quoque & Italia submoverentur.* Minus autem recte dicitur *Interdicere ali-*

DE VERBIS NEUTRIS, VEL FALSO ITA DICTIS. 345
 Sueton. Domitian. *Interdixit histrionibus scenam.* Livius
 lib.

aliquem. Nam etiam si cum Ablativo rei construatur, vel sic Casus personæ additus Verbo, est Dativus, non Accusativus. Et tamen Nepos in Hamil. cap. 3, *moribus eorum non poterat interdici Socero Generi.* Sed eo denotatur Res interdicta, h. e. usus & convictus Generi. Ast longe disertior est locus Gellii xv, 11. in passivo, *Philosophi scito ejecti, atque Urbe & Italia interdicti sunt.* Sequitur enim hinc, in Activo dicturum quoque Gellium, *interdicere Philosophos urbe &c.* Quæ porro dabitur ratio constructionis cum Ablativo? Sueton. Aug. 66. *alteri ob ingratum animum domo ex provinciis suis interdixit.* Et sic sæpe. Nempe *interdicere* proprie notat Interloqui, interficere. Sic A. ad Herenn. II. 11. *In presentiarum hoc interdicare non alienum fuit, ut hujus infantia garrulam disciplinam contemneremus,* h. e. interponere. Sed ab hac laxa & lata significatione devenit ad magis peculiarem & usitatam, sed remotiorem, *vetandi*; ortam, ut videtur, ex eo, quod in media actione, si quid diceret vel faceret quis, quod Prætori displicebat, Hic interdicebat, seu edicebat, ne illud diceret vel faceret. Etenim *Inter* in Compositis sæpe habet significationem impediendi quid & prohibendi ac penitus tollendi. Sic *intercedere*, præter laxiorem significationem, proprie quoque notat in mediam actionem se ingerere ad eam impediendam. Unde Tribunis proprium hoc fuit ver-

bum, qui potestate impediendi omnia erant instructi. Neque etiam quando dicitur *Intercedere pro aliquo*, directe id designat deprecationem aut animum deprecandi, sed animum impediendi aliorum consilium, siue hoc precibus & bonis verbis fiat, siue vi & jure potestatis. Sic apud Sueton. Cæs. 30. *Si quidde Tribunis pl. intercedentibus pro se gravius a Senatu constitutum esset.* Aufon. Edyll. 16. in extr. *Ipsæ intercedunt Heroides,* h. e. vel verbis vel facto impediunt ulteriorem pœnam. Similiter *intercipere* notat aliquid in medio capere, & sic impedire, ne perveniat ad destinatum sibi locum. Terent. Eun. I. 1. ult. *Nam quod nos capere oportet, hac intercipit.* Et sic Sus apud Ovid. Metam. XV. 113. rostro cruens semina agri, dicitur *spem anni intercipere*, h. e. spem, quæ jam erat, extinguere: Et Jupiter apud Florum II. 4. *intercepisse votum Marti nuncupatum.* Denique passim ita *intercipere literas.* Ad eundem ergo modum *Interdicere* implicitam habet significationem impediendi aliquid Verbis, seu prohibendi, ne quid fiat. Hinc construitur cum seq. *ne.* Plaut. Persa IV, 4. 69. *Servitus mea mihi interdixit, ne quid mirer meum malum.* Terent. Hecyr. IV. 1, 48. *Interdico, ne extulisse extra ades puerum usquam velis.* Phædr. fab. 68. *Interdicit, ne cum malefico Usus bonus consociet ulterius rei.* Sed locutionis cum Ablativo nullum reperio aut comminisci queo idoneum supplementum, nisi forte *vitam*; vel

lib. 34. *Fæminis duntaxat usum purpurae interdicens?*

Quum

cum Sanctio *interdictum*, ut plenior locutio sic se habeat, *interdico tibi vitam tuam ab aqua & igni, a domo mea, ab urbe, a bonis*. Certe *Inter* in Compositis solet ita cum Ablativo constructui. Sic enim dicimus, *Intercludere alicui viam, & aliquem viam*. Etiam cum Præpos. Livius I. 27. *Ne intercluderentur ab oppido*. Cic. Famil. VIII. 1. *Interclusus ab reliquo exercitu*. Sic plane interesse quid dicitur *ab aliquo*. Vide infra ad III. 5. n. 4. Similiter ergo *Interdicere alicui aqua*, pro *ab aqua*. Sed tamen duri aliquid habere videtur Elliptica hæc locutio, *Interdicere alicui aqua*, scil. *vitam* vel *interdictum*, at cogitandum nobis, illam ex primis & antiquissimis temporibus, quando formatæ sunt phrasæ, quarum Ellipses in usu deinceps manserunt, forsitan esse repetendam, quibus id quod postea durius visum, non fuit durum. Sed & accessisse potuit Abusus, magis ad significationem & constructionem prohibendi, quam ad huius ipsius Verbi propriam, attendens. Certe quanto magis acciem mentis hanc in rem intendendo, tanto certius mihi videtur, multas phrasæ a Veteribus ex abusu, & analogiæ neglectu aut incitiam, temere formatas, dum attendebant non tam ad originem & primitivam constructionem verborum, sed unice ad significationem paulatim usu receptam, a qua deinceps constructionibus formatis etiam longius processerunt. Sic omnibus Verbis, quibus implicitam dede-

runt Veteres significationem quandam accusandi, damnandi, absolvendi, dederunt quoque eorum constructionem cum Genitivo. Veluti *increpare aliquem scilicet vitia, avaritia, Captare & capere impudicitia, Urgere criminum, Adstringere & Alligare se furti, Conventire furti, Teneri furti, Liberare ejus culpa Regem, Purgare civitatem omnis facti hostilis, Interrogare alicujus facti, Postulare injuriarum, Prehendere mendacii, Infamare temeritatis, Citare Capitulis, Perdere capitulis*. Vide Ursinum To. 2. p. 208. & 209. Sic & Plautus Trucul. iv. 2. 49. *Ego te manum injiciam quadrupli*. Scilicet sicuti Verbis Accusandi Genitivus additur, non tantum criminis, sed & pænæ, veluti *accusare capitulis*, ita & hic Genitivus quadrupli, ad pœnam, quæ petitur, notandam, additur phrasî, quæ notat vocare aut rapere in jus. Sic quia dicimus, *Hoc est te dixum*, eodem plane sensu & constructione *equum* adhibetur. Plautus Bacchid. III. 3, 84. *Plus vidissem, quam deceret, quam me atque illo equum foret*. Prol. Rud. 47. *Is leno, ut se equum est, flocci non facit fidem*. Trucul. II. 1, 12. *Ita equum factu est*. Possent hæc quidem omnia, ut Elliptica, expleri: sed vix dubito, quin Auctores ita locuti sint simpliciter, quia altera phrasîs, cujus sensum hisce suis exprimunt, ita constructui solebat. Similiter Verba quædam & Nomina retinent constructionem sui Primitivi, ab sua natura ceteroquin alienam. Ovid. Metam.

Quum vero dicitur, vel absolute, *prator interdixit*, vel *interdixit illi aqua & igni*, deest *Interdictum*, ut sit, *Prætor interdixit illi interdictum ab aqua & igni*; vel de aqua & igni. Plin. lib. 39. cap. 1. *Interdixi tibi de medicis*. Cicero pro Cecinna; *Prætor interdixit de vi hominibus armatis*. Dicitur etiam, *interdixit illi aquam, & ignem*. Cicero pro domo sua; *Velitis, jubeatis, ut M. Tullio aqua, & ignis interdicatur*. 79 Deesse *interdictum*,

VII, 809. *quum satiata serena dextera cadis erat*. Scilicet quia *satis, satias, satietas* cum Genitivo construi solet, etiam verbum hoc ita construitur. Vide & supra ad verbum *Cupio*. Plautus Cistell. I. 3. 17. *Paternum servum sui participat consilii*, quum ceteroquin hoc Verbum construitur cum Accusativo & Dativo, vel Ablativo cum Præpositione, at hic cum Genitivo, quia *Particeps & Expers* cum Genit. construi solent. Sic *Potiri rerum*, quia sic quoque *Potis, Potens, Compos, Impos*, construuntur. Similiter ex Veteri Poëta apud Ciceronem, *Qui te nec amet, nec studeat tui*, qui *Studium* quoque & *Studiosus* Genitivum sibi vel maxime adfiscunt. Sed & hinc factum, ut cum Adverbia ab Adjectivis formata eorum sequantur constructionem. Livius XXVII, 48. de Elephantis, *inter duas acies versari, velut incerti, quorum essent, haud dissimiliter navibus sine gubernaculo vagis*. tum etiam Nomina Verbalia retineant aliquando Constructionem seu Casum Verborum, quibus derivantur, veluti, *quid tibi hanc rem curatio est; quid tibi huc reditio est; multos ejus honori video esse fautores. Servius opulento ho-*

mini dura est; insidie Consuli, non procedebant. Fustitia est obtemperatio scriptis legibus. Denique naturalis Linguae Latinae constructio aliquando etiam obliteratur per Græcismum. Sic *regnavit populum agrarium* apud Horat. Od. III. 30. quia Græci *βασιλεὺς* cum Genitivo construunt. Vide & similia supra in *Cupio*. Refer huc etiam Pronomen relativum, quando in eodem casu ponitur, qui jam præcessit, licet Verbum, cui jungitur, alium requirat. Vide Me infra ad IV. 12. 2. Sic ergo & *interdicere*, cum accepisset jam significationem *Prohibendi*, quia hoc Verbum usitatissime cum Ablativo construitur, videtur & illud paulatim eandem denique accepisse constructionem, Accusativo per Ellipsin omisso. Vide & infra ad Cap. 5. Nota. 4.

79. Deesse *interdictum*] Male sine dubio hæc prioribus jungebantur sine ulla fere distinctione; quod præter mentem fuit Sanctii ipsius factum, qui duo diversa in hisce probare nititur: Prius, dici etiam, *Interdixit illi aquam*, quod probat ex his apud Ciceronem verbis, ut *M. Tullio aqua & ignis interdicatur*, licet in Nostis Edd. legatur istic *seni*.

Vide

Etum, vel *interdicere*, indicat illud Ciceronis de Senectute; *Ut quemadmodum nostro more male rem gerentibus patribus, bonis interdici solet.* Plinius Epist. 76. *Carent enim togæ jure, quibus aqua & igni interdictum est.* Cicero 1. de Finib. *Sed id neque feci adhuc, nec mihi tamen, ne faciam, interdictum puto. Voluptatem interdicerem.* Horat. 1. epist. *Cui sic per vim est interdicta voluptas.* Ovid. 10. Metamorph. *spes interdicta.* „ [Nepos Hamilc. Socero „ gener interdici non poterat.]

Interest. Vide lib. 3. cap. 5.

„ [Invadere, ⁸⁰ subaudi invasionem. Plautus Afin. „ act. 5. sc. 2. *In oculos invadi optimum est.* Potest etiam „ subaudiri *viam*; ut, Virgil. *Tuque invade viam, vaginaque eripe ferrum.*

Invideo tibi vestem; & *Cæli te regia nobis invidet*, tria sunt. Cicero; *Invidetur enim commodis hominum ipsorum*: idem; *quia non modo non invidetur illi ætati, sed etiam favetur.* Ovid. epist. *Troadas invideo.* Cui consonat Horatianum illud in arte Poët. *Ego cur acquirere pauca, Si possum, invideor.* Cicero 3. Tuscul. citat Accium in Menalip. *Florem quisnam liberam invidit metum?* deinde addit; *male latine videtur, sed præclare Accius; ut enim videre, sic invidere florem rectius, quam flori dicitur.* Nos consuetudine prohibemur, poeta jus suum tenuit, & dixit audacius. Hæc Cicero, aliquanto fortasse superstitiosius, ⁸¹ „ [putans, *Invidere aliquem non aliud*

Vide Cap. 18. pro Domo. Alterum, Deesse *interdictum*, quando Verbum hoc cum Ablativo construitur, quod ex Cicerone de Senect. &c. probare contendit. Distinguendum hic ergo ante Deesse, maxima distinctione.

80. Subaudi *invasionem*] Immo potius IN, ut liquet ex Plauti loco. Sic & Sal ust. Jug. 32. *Tanta vis avaritie in animos eorum invaserat.* Gell. V. 19. Li-

berti in jura ingenuorum per adoptionem invadunt. Plautus Epid. V. 2. 5. *Flemina invadunt mihi in genua.*

81. Putans *invidere &c.*] Revera nihil aliud est primitiva significatione *invidere aliquem*, quam Intueri aliquem. Sed sicuti sæpe fit, ut generalis vocabuli significatio quasi propria evadat peculiari usui, sic & huic verbo, quod primitus generale fuit

„ aliud esse quam Intueri, seu videre in aliquem, cum
 „ fit, obliquo & maligno oculorum intuitu fascinare a-
 „ liquem; velut ex Catullo discimus, cui *Invidere* &
 „ *Fascinare* idem sunt, epig. 5. & 7. Versus proinde Ac-
 „ ciani sententia est, quis florem liberorum meorum
 „ fascinauit? Sicut Virgil. *Nescio quis teneros oculus mi-*
 „ *hi fascinat agnos*; utque Horatius ait de Invido; *Quis*
 „ *obliquo oculo mea commodu limat?*] Differunt autem
Invideo tibi, & *Invideo te*: in illo enim aliquid semper
 desideratur; ut, *Invideo tibi*, subaudi, *rem aliquam*,
bona, vel *fortunam*, aut integram orationem; ut, *Invi-*
deo tibi, quod bene cantes: in hoc vero nihil potest sup-
 pleri.

Irruo. Vide Ruo.

Jurare alicui, vel jurare per Deos, ⁸² subaudi *jusju-*
ran-

fuit, propria sedes data est in peculiari illo intuitu, qui fit cum livore & fascinatione: atque adeo *Invideo te* notat maligno oculo & animo te intueor continuo, *Invideo tibi bona* idem fere notat, nisi quod Dativus declarat eum, ad cujus rationes pertinet & malum hæc mea Invidia: at *Invideo dignitati tua*, est simpliciter idem, quod ipsam actionem, invidendi exerceo erga dignitatem tuam, atque adeo neutralem tunc & constructionem & sensum habet, qui in prioribus est Activus. Sallust. Catil. 58. *Si virtuti vestra Fortuna inviderit*. Tacit. Ann. I. 22. *Ne hostes quidem sepulturae invident*: Ubi vide Pichenam & Gronovium, qui etiam in his locutionibus intelligit Accusativum, ut per Ellipsin omisum, sed incertum & duriusculum. Ceterum sæpius hoc fit, ut Activa, meram tantum actionem

significancia, neutrali constructione adhibeantur. Vide supra Cap. 2. pag. 274. 275. Sed & sic *Supplicare alicui* proprie per Ellipsin dicitur pro *Supplicare genua sub aliquo*, at usu loquendi dein positum est directe pro, supplicem esse, & precari pro salute sua, inmo & pro, sacra diis facere. Unde passim, *Supplicare thure & mero*. Vide Plautum prol. Aulul. v. 24. & Sueton. Aug. 35.

82. *Subaudi jusjurandum*] At vide supra ad Verbum *Æstuo* pag. 301. Cum duplici Accusativo & diversæ Præpositionis Ellipsi ponitur hoc Verbum apud Virgil. *Æn. XII. 197. Hæceadem, Ænea, terram, mare, sidera, juro. Latonaque genus duplex, Janumque bisfrontem*, h. e. in hæc eadem, in quæ tu jurasti, juro & Ego per terram &c. Idem conjunxit *Æn. VI, 324. Jurare & fallere numen*: quæ diversæ sunt constructionis. Nam *jurare nu-*
men

randum. Cicero 5. *Fam. Magna voce juravi verissimum pulcherrimumque jusjurandum.* Cæsar 3. *Civil. Hoc idem jurant reliqui legati: & statim; Atque idem omnis exercitus jurat.* Cicero *Attic. Qui denegat, & juravit morbum.* Ovid. 2. *Metamorph. Stygias juravimus undas.* Petron. *Arbiter; In verba Eumolpi sacramentum juravimus.* Et in sacris; *Jusjurandum, quod juravit, cæt. ex Græco ad verbum: ὅρκον, ὃν ὥμοσε.*

Jurat. Vide supra cap. 1. lib. 3.

Labore. Cicero *Attic. 83 Ad quid laboramus res Romanas?* „[*Quid ego laboravi aut quid egi? Quod sit humanis manibus laboratum.*] Euripides *Androm. τί μόχθον μόχθεῖς*, id est, *quid laborem laboras?* Cicero *Lentulo; Laboratur vehementer.* „[*Virgil. Arte laborata vestes.* Horat. *Unguentum, quod mea laborarunt manus.*]

„[*Latendum est domi, subaudi Latere, seu latibulum.*] [Immo & hoc Verbum est plane Neutrum.]

Latro. Lucan. 1. 84 *Flebile sevi latraverē canes.* Horat. 1. *epist. cervinam pellem latravit in aula: idem Epod. 5. Senem adulterum latrent Suburanae canes.* „[*Lucret. Nil aliud sibi naturam latrare.* C. Oppius in vita *Africani; Quod canes neque latrarent eum, neque incurrent.*]

Libet. Vide *Pœnitet.*

85 *Luceo.* Plaut. *Cas. Lucebis nova nupta facem: idem Curc.*

men dicitur pro *jur. per numen.* Nec obstat, quod Ovidius *Heroid. II. 23. jurata nuvina dixit,* quum sapissime, ut passim ostendimus, Neutorum constructio Elliptica in Passivum convertatur.

83. *Ad quid laboramus &c.* Aliter hic locus, qui est ad *Attic. IV. 16.* legitur in optimis edd. nempe, *quid celabore res Romanas?* Ceterum Verbum hoc est vere Neutrum, quod tamen aliquando etiam Active sumitur. Sic Tacitus *Germ. 45. Frumentum*

ceterosque fructus patientius, quam pro solita Germanorum inertia, laborant. Cicero *Famil. III. 13. quam illa ipsa, propter quæ Hac laborantur.*

84. *Flebile sevi &c.* h. e. vel Flebiliter latraverē, vel latranda Flebilem dedere sonum. At *cervinam pellem latravit, Senem latrent*, dicitur pro ad conspectum cervinae pellis, ad consp. Senis, vel propter cerv. pellem, propter senem.

85. *Lucio*] Verbum est plane Neu-

Cure. *Tute tibi puer es lautus: lucas cereum.* Sic dicimus *prælucere* alicui *facem*, *cereum*, *funalem*. „ [Plaut. Perf. „ act. 5. sc. 3. *Tibi fortuna lucrificam faculam allucere volt.*] Vide *Illuceo*.

Ludo. Terent. Eunuch. *Et quia consimilem jam olim luserat ille ludum.* Horat. 3. Car. *ludum insolentem ludere pertinax.* Sueton. *Trojam ludit turma duplex: Idem, ludit assidue aleam.* Martial. *Insidiosorum sit ludis bella latronum.* Juvenal. *Posita sed luditur arca.* Vide *Illudo*. [Sed potius Notas ad verbum *Æstuo*.]

„ [*Madeo*, subaudi *madere*, vel *madorem*; sicut in „ *Clareo*, *clarorem*. Vide *Clareo*.] [At utrumque est vere Neutrum.]

⁸⁶ *Maneo*. Plautus *Mane me*. Pomponius Mela libro 1. *Postquam in eo, quod convenerat, non manebatur.* *Trium est, quæ te manent infortunia.* „ [Lucret. *Temporis æterni, in quo sit mortalibus omnis Ætas, post mortem restat quæcunque, manenda.*]

Ma-

Neutrum, sed quod apud Plautum & similes recepit quoque Accusativum per usitatissimam illis temporibus Ellipsin. Res vel homo *lucet* absolute, ut Ignis, & Sol, vel *lucet alteri*, h. e. lucem emittit & præbet alteri, at quare? scil. per *facem*, per *funalia*, &c. At vere Activum hujus significationis est *Lucare*, sed quod obsolevit, ast in Compositis *Collucare*, *sublucare*, *interlucare*, remansit. Derivantur hæc non a *Luco*, sed a *Luce*, unde & *Lucere*. Nam significationem habent Lucis sacris contrariam, quippe quos cædi nefas erat. Illa autem Verba notant cædendo & aperiendo facere lucem. Festus, *Collucare dicebant, quum profane sylva rami deciderentur, officientes lumini.* Idem, *Sublucare arbores,*

est, ramos earum supputare, & veluti subtus lucem mittere; Collucare autem, succisis arboribus locum implere luce. Videmus hinc etiam ipsas arbores per solitum abusum dici, *sublucari*, quomodo Paulus Sent. Rec. v. 6. 13. diferte loquitur, quum proprie. locus, ut *collucari*, sic *sublucari*, debeat dici.

86. *Maneo*] Etiam hoc Neutrum est. At ea cum Accusativo constructione notat, expectare, seu manere in eodem statu, usque dum aliquid fiat. Gellius VII. 3. *non ire obviam cogitatis sceleribus, sed Manere, operisque, ut, quum admissa perpetrataque fuerint, tum denique puniantur.* Plautus Trucul. IV, 3, 69. nam haud mansisti, DUM ego darem illam. Stichus I. 2. I. *Qui manet, ut*

Mano. Horatius; *Fidis enim manare poetica mella Tefolum.* Plinius cap. 13. *in attritu sudorem purpureum emanat: idem; manat picem.* [Vide ad Verba *Maneo* & *Æstuo*.]

Mansuesco. Varro lib. 2. cap. 1. *Sic ex animalibus, quum propter eandem utilitatem, quæ possent, sylvestria deprehenderent, ac concluderent, & mansuescerent.* Vide *Insuesco*.

Medeor. Terent. Phorm. *Quas, quum res adverse fient, paulo mederi possis.* Cic. 12. epist. 15. *Hæc mederi voluerunt.*

Medicor, vel Medeor. Plaut. Mostel. *Ego istum lepide medicabor metum.* Virgil. 7. *Æneid. Sed non Dardanix medicari cuspidis ictum Evaluit.* Ubi Servius; ⁸⁷ *Medicor illam rem, & rei.* Active dixit Ovidius *Capillos medicare:* & Virgilius 1. Georg. *Semina vidi equidem multos medicare ferentes.*

Memini, Recordor, Reminiscor hujus rei, subaudi, *memoriam, vel recordationem.* Cicero pro Archia; *Et pueritiæ memoriam recordari ultimam.* Vide *Mentio* in *Ellipsi*. [Sed & istic meas Notas.]

Mereo, pro milito, putant esse neutrum; sed deest stipendium, vel potius Æra; ut sit, Meruit ara sub Cæsare. Vide *Stipendium* in *Ellipsi*.

Me-

moneatur semper officium suum. Hinc eleganter ibid. v. 37. *Mane pulvinum;* h. e. mane in eodem statu, antequam confidas, usque dum pulvinum adtulerim, in quo fedeas. Et in Amphitr. I. 3. 48. ubi Jupiter alloquitur Noctem, *Nunc te, Nox, qua me mansisti, mitto,* h. e. propter me mansisti in eodem loco, ne progredieris. Activum huic Neutro respondens videtur esse sequens *Manare*, quod continuum significat motum, sed leptom, & qui in eodem fere fit vel ma-

net loco. Intelligi autem sub eo putem, Pronomen reciprocum *Se*. Nam alii Accusativi, qui adduntur aliquando huic Verbo, notant materiam vel effectum istius motus. Neque obstat diversitas quantitatis, quippe quæ etiam reperitur in *Placere* & *Placare*, *Sedere* & *Sedare* ac *Siders*.

87. *Medicor illam rem*] Ego hanc phrasin sic exposuerim: occupor & versor in medicando propter illam rem, vel per causam istius rei. Vide supra ad Cap. II. p. 279. 280. Certe *Medicare* Acti-

Metuo tibi, dicunt esse neutrum, nec advertunt⁸⁸ deesse

Active, & *Medicari* passive, non uno in loco adhibuit Ovidius, sed & Alii. Horatius Od. III. 5. *neque amissos colores Lana refert medicata fuco.* Martialis XIV. 207. *Sume Cytheriaco medicatum nectare ceston.* Hinc ergo, qui in medicando multum ac diu est & occupatur, dicitur *medicari*, h. e. medicantem agere huic aut illi malo, vel propter hoc aut illud malum. Eadem haud dubie est Constructionis ratio in Verbo *Mederi*, quod plerumque Dativum sibi adsciscit.

88. *Deesse malum, vel &c.* Ego vero omnia Verba *Metuendi* Neutra esse puto, æque ac *Tremere*, *Tremisco*, *Contremisco*, hic itidem allata, & cum Accusativis quoque constructa. Nempe *Metuo malum*, *Metuo Ut* vel *Ne* &c. notant proprie, in sollicitudine sum propter malum, in sollicitudine sum ea gratia, Ut, vel Ne, hoc fiat. Vide infra ad IV. 15. Res est manifesta ex illis *Ut*, & *Ne*, quæ non denotant ipsum malum, quod regatur & dependeat proxime ab illo Verbo, tanquam Activo, sed rem desideratam, cujus desiderio sum in metu. Sed & patet res ex loco Virgilii non satis intellecto, Ecl. III. 110. *quisquis amores Aut metuet dulces, aut experietur amarus.* Recte Servius sensum exposuit, *timebat pro dulcibus, ne eos amitteret.* Sed propius est, ut hæc interpretemur, quisquis erit in sollicitudine propter dulces amores, ne mutantur aut amittantur. Liquidum ergo, Accusativum illum non notare istuc malum, quod horrebat aut exspe-

ctabat, sed bonum, quod retinere cupiebat, & propter quod ideo in metu erat; nam *res est solliciti plena timoris* etiam amor. Usu tamen rarius id evasit, ut bonum dicatur quis *metuere*, & ideo ambiguitatis vitanda causa distinxerunt tandem Veteres constructionem hujus Verbi ita, ut malum ponerent in Accusativo per Ellipsin exponendo, at rem desideratam & amatam, propter quam sumus in metu, & cui nolumus mali quidquam evenire, in Dativo. Utrumque habemus in uno versu apud Terent. Andr. I. 3. 5. *Si illum relinquo, ejus vitam timeo, sin opituler, hujus minas,* h. e. in timore sum de ejus vita, quam servari cupio, & propter hujus minas, a quibus mali quid exspecto. & II. 5. 8. *Nunc nostra timeo parti, quid hic respondeat,* h. e. exspecto cum sollicitudine quadam pro nostra parte, tanquam malum aliquod, quid hic resp. Et Ovidius Metam. VII. 68. *Aut se quid metuam, metum de conjugis solo,* h. e. si propter quid in metu sim, in metu ero propter solum conjugem, ut rem bonam & amatam. Sic promiscue ait Terent. Andr. I. 2. 5. *Verebar quorsum evaderet,* & Hec. I. 2. 118. *Cura est, quorsum eveniturum hoc fiet.* Unde liquet *Verebar* notare istuc in cura & sollicita expectatione eram, quorsum evaderet. Sic Andr. I. 5. 29. *timeo, incertum hoc quorsum accidat.* Phor. IV. 3. 3. *Quam timeo, adventus hujus quo impellat patrem.* Eun. IV. 3. 3. *Hoc quid sit, vereor.* Plautus Trucul. IV. 3. 35. *Me-*

esse malum, vel incommodum, vel accusativum cognatum, juxta Græcum & Latinum proverbium, ἀδὲς δέ-
 διας δέ, id est, metum inanem metuisti. Cic. 3. Verr.
 Nullam majorem pupillo metuo calamitatem: idem, Sed
 quum eadem metuam ab hac parte: idem, A me insidias
 metuunt. Seneca epistola 66. Non contremiscamus inju-
 rias, non vulnera, non egestatem. Plaut. Metuo meo amo-
 ri moram; idem Mostell. Servi, qui quum culpa careant,
 tamen malum metuunt, cæt. Virgil. 3. Æneid. Sonitum-
 que pedum vocemque tremisco: idem Ceiri; Nunc tremere
 instantis belli certamina dicit. Idem 4. Georg. Utraque
 vis apibus pariter metuenda: ibid. Sin duram metues hye-
 mem, subaudi apibus. Plinius lib. 18. Tria namque tem-
 pora fructibus metuebant. In sacris epist. 1. Petri 3. cap.
 † δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, id est, timorem autem i-
 psorum ne timueritis; vel, Terrorem ipsorum ne terrea-
 mini, vel metuatis. Eadem ratio est de verbo Timeo.
 Plinius libro 17. cap. 16. Dant agris, quibus vini noxam
 timent. Livius 4. Famem cultoribus agrorum timentes. Vir-
 gilius 2. Æneid. Et quæ sibi quisque timebat. Erratigi-
 tur Valla lib. 3. cap. 45.

Mico

zuo, Patres quot fuerint istius pue-
 ri. Et v. 46. Timeo, quam mox
 nominer, h. e. cum sollicitudine
 expecto. Sallust. Hist. I. in O-
 rat. Lepidi, neque jam quid exi-
 stimetis de illo, sed quantum au-
 deatis, vereor, ne ante capiamini,
 quam &c. Omnia hæc eo ten-
 dunt, ut liqueat, Verba hæc
 Metuendi esse Neutra, & neu-
 tralem proprie significationem
 habere sollicitudinis propter ali-
 quam rem, utque aliquid fiat,
 vel non fiat, aut Sollicitæ Expe-
 ctationis, quid fiat vel futurum
 sit, vel quorsum aliquid evadat.
 Sed & idcirco, ut a reliquis
 Neutris, (Vide supra ad Caput II,
 p. 273.) sic & a Timeo diceba-

tur Timefacio Lucretius II. 43.
 His tibi tum rebus timesacta reli-
 giones Effugiant animo pavida. Et
 a Paveo, Pavesacio, Gellius II.
 29. itidem hoc pulli pavesacti ma-
 tri nunciant. Ceterum hæc ani-
 madverti velim, ut primitiva
 Verborum significatio & Con-
 structionis Analogia cognoscatur.
 Nullus tamen dubito, quin ple-
 rique veterum paulatim his Ver-
 bis accusativum addiderint tan-
 quam Activis, quum & crebro
 ea in Passivo adhibuerint, Ac-
 cusativo in Nominativum con-
 verso. Sed quod, ut sæpe jam
 dixi, non subvertit veram ac pri-
 mitivam significationis & constru-
 ctionis rationem,

Mico. Virgil. Culice; *Sanguineumque micant ardorem luminis orbes.* Varro; *Micandum erit cum Græco,*⁸⁹ [sub-
„ audi micare digitis.]

[*Migrare in agrum, subaudi se, vel migrare, vel migrationem.* „ [Hyg. fab. 259. *Ut in se gloriam tantam*
„ *migraret.* [Vide ibi Munkerum] Turpil. *Hetæra;*
„ *Rhodiensis se istuc commigravit jamdiu.* Liv. 10. *Ingressi*
„ *urbem desertam milites, paucos ætate graves inveniunt,*
„ *relictæque, quæ migratu difficilia, ea diripiunt; id est,*
„ *quæ difficulter asportari poterant.]* Gell. lib. 2. cap.
19. *Atque ita Cassita nidum migravit.* Livius, & *Romam inde frequenter migratum est.* Martial. *Migrandum est mihi, vel illi.* Titinnius apud Nonium, in voce *Senium;* *Quot pestes, jurgia, senia, sesemet hisce emigrarunt ædibus?*

Militare, subaudi militiam. Lactant. lib. 7. cap. ultimo; *Infatigabilem militiam Deo militemus.* Horatius; *Libenter hoc, & omne 2° militabitur bellum in tuæ spem gratiæ.*

Miseret. Vide Pænitet.

Mæreo. Cicero 1. Tusc. *Quum graviter filii mortem mæreret:* idem ad Terentiam; *Sed mæreo casum ejusmodi.*

Ta-

89. *Subaudi micare*] Immo vero Neutrum est & hoc Verbum. Ipse Virgil. Georg. III. 84. de Equo, *si qua sonum procul arma dederet, stare loco nescit, micat auribus, & tremis artus.* Immo cum duplici Ablativo, ibid. v. 439. de Angue, & *linguis micat ore trifuleis.* Sed & absolute dicitur, *Attoniti micare sinus gelidusque cucurris, Ut mihi narrasti, dura per ossa tremor,* apud Ovid. Heroid. V. 37. h. e. tremuerunt, moverunt se; Et *Micare digiti semianimes præcisæ jam & jacentis manus,* AEn. X. 396. h. e. se subinde leviter movere. Quando

ergo Idem dixit in Culice *micant ardorem oculi,* accipiendum id ita, ut significetur, micando & se movendo declarant ardorem, plane ut ipse *ardor ex oculis acris* bus dicitur micare a Lucret. III. 290. Sic autem *anhelare crudelitatem, spirare Deam, sonare vitium* &c. Vide supra ad Cap. 2. not. ult. & hoc Cap. p. 300. &c.

90. *Militabitur bellum*] Vel sic verbum hoc est Neutrum, & actionem in se permanentem significat. Quando dictum est *Militare hoc bellum,* per Ellipsin primitus fuit dictum, quæ tamen postea neglecta vel non a-

Tacitus. 16. *Ut non aliquam mortem mæreat.* 9¹ Vide *Mereo*.

Morari, 9² subauditur *se*, vel *moram*. „ [Plautus „ *Merc. Ego me moror*: pro quo in *Pseud. It dies, ego „ mihi cesso*]

Morior. Hebræi dicunt *Morieris mori*. ut *Genes. cap. 1.* ubi nos habemus; *morte morieris*. Illud *morte* infinitivus est Hebræis: sic Hispani, *Male muertemue- ras*. Cic. *Moriendum est*, subaudi *mori*, ut sæpe dixi- mus.

„ [Nare, subaudi *natatum*. Virgil. *Cul. Elysiam tra- nandus agor delatus ad undam*: pro tranaturus me.]

Nato, subaudi *aquas*, vel *in aquis natationem*. Martial. lib. 1. *Sacris piscibus hæ natantur undæ*: idem 14. *Ipsa suas melius charta natabit aquas*: idem 6. *Canaque sulphureis nympha natatur aquis*. „ [Ovid. de *Arte*; *Novit, quæ mul- to pisce natantur aquæ*. Hygin. fab. 257. *Flumen ita „ increvit, ut transnatari non posset.*]

Navigo. Virgil. 1. *Gens inimica mihi Tyrrhenum navi- gat aquor*. Cicero 2. de *Finibus*; *Maria ambulavisset, terram navigasset*. Plinius lib. 2. *Totus hodie navigatur oc- cidens*. „ [Horat. *Unda omnibus enaviganda.*]

Ningitur. Vide *Pluo*.

Nitor. Virgil. 12. *Æneid. Alternas longa nitentem cu- spide gressus*.

Noceo tibi, subaudi *noxam*. In pandectis tit. de *No- xalibus act. Qui noxam nocuerit*. Livius lib. 9. *Atque ob eam rem noxam nocuerunt*. Apulejus lib. 1. *Metam.*

Quæ

nimadversa est, ut liquet ex eo, quod in *Passivum* quoque est versa isthæc locutio. Sic & *Bel- lare*, *Triumphare*, *Navigare*, &c.

91. Vide *Mereo*] Voluisse cre- diderim *Pereo*, quod significatio- ne neutrali & usu convenit, seu simile est τῷ *Mæreo*, licet & *Salmantic.* ac *Patavina* edd. præ- ferant hoc *Mereo*. Utrumque

autem & *Mæreo* & *Pereo* Neu- trum est, ac per *Ellipsin* jungit sibi *Accusativum*.

92. Subauditur *se*] At Vide me supra ad Cap. 2. p. 297. 280. Re- liqua, quæ sequuntur, *Morior*, *Nare*, *Nato*, *Navigo*, *Nitor*, vel *Passiva* sunt, vel vere *Neutra*. Vide me supra ad *Ambulare*.

Quæ sæmina cum perinde, ac multi, noceretur, publicitus indignatio percrebuit. „ [Vitruv. lib. 2. cap. 7. *Petræ spissis*
 „ *compactionibus solidatæ, nec a tempestatibus, nec ab ignis*
 „ *vehementia nocentur: & cap. 9. Larix a tineâ non noce-*
 „ *tur.*] Vitruvius lib. 2. *Larici a carie vel a tineâ non*
nocetur. Seneca; *Sapienti non nocetur, non a paupertate,*
non a dolore: idem epist. 103. *Nonne te noceant, sed ne*
fallant: idem libro 5. *Controversi. Dum filium vindico,*
ubi me gravissime nocere possit, ostendi. Plaut. Mil. *Jura*
te nociturum esse hominem de hac re nemirem: ibid. *Juro*
per Venerem & Martem, me nociturum neminem. Sic
 enim legunt emendatiores. Livius. 3. *Qui Deorum quen-*
quam nocuerit. Et in Sacris; *Judica Domine nocentes me.*
 Et Eccles. 27. *Relinque proximo tuo nocenti te.* Βλάπτω
 σὲ, dicunt Græci, id est, *noceo te.*

„ [Nubilare. Varro 1. Rust. 3. *Si nubilari cœperit,*
 „ *subaudi cælum; id est, nubibus obduci.* Cato rei rust.
 „ 88. *Ubi nubilabitur, sub tectoposito, cum Sol erit, in*
 „ *sole penito.]*

Nubo. Varro de lingua latina; *Neptunus dicitur, quod*
mare & terras obnubat, ut nubes cælum, a nuptu, id est,
opertione, (ut antiqui,) a quo nuptiæ, & nuptus dictus. Hæc
 ille. *Caper de Orthographia; Mulier nubit, quia pallio*
obnubit caput suum genasque. Tertull. de velandis vir-
 gin. *Etiâ velatæ ad virum adducuntur.* Servius Æneid.
 11. *Nuptiæ dictæ, quod nubentium capita velentur.* Arnob.
 lib. 4. *contra gentes; quod aqua nubat terram, appellatus*
est cognominatusque Neptunus. Donatus in Hecyram
 Actu IV. sc. 4. v. 34. *Nuptam mecum, quasi tectam & o-*
pertam uno cubiculo mecum: nubere enim est operiri, tegi-
que, unde & nubes, quod tegere solent cælum, dicuntur.
 Virgil. *Arsurasque comas obnubit amictu.* Illa prima ver-
 ba Donati, ejus esse genuina non credo: nec enim mu-
 lier nupta dicitur, quod operiatur in cubiculo cum vi-
 ro, sed quod faciem & oculos cooperiret, propter pu-
 dorem, quum viro traderetur. quem morem indicat

Claudianus, *Flammea sollicitum prævelatura pudorem*. Lucan. 2.

*Non timidum nuptæ leviter tactura pudorem,
Lutea demissos velarunt flammea vultus.*

Tunc præterea *Nubere* non est passivum, neque significat *operiri*, & *tegi*, sed *operire*, & *tegere*; & quum dicis, *illa nupsit regi*, deest *se*, vel *vultum*, vel *oculos*. Columel. in horto;

*Alma sinum tellus jam pandet, adulta que poscens
Semina, depositis cupiens se nubere plantis.*

Hinc *Obnubo*, quod nemo activum esse negaverit. Plaut. Pers. *Hic cum mala fama facile nubitur*. γάμος γαμῖν dicunt Græci, id est, nuptias nubere.

Obdormio. Vide *Dormio*.

93 *Obedio*. Apulejus lib. 10. *Hæc omnia perfacile obedi-
ebam*. Livius lib. 4. *Utrunque obeditum Dictatori est*.

OBIRE munera, & similia, trita sunt; sed quum absolute dicimus, *obiit ille*, deest *mortem*, aut *diem*; vel potius *viam*, vel *ire*. Nam omnia Composita Simplicis accusativum recte admittunt. Vide *Eo*. Terent. *Ea obiit mortem*. Vide ibi Donatum. Virgil. *Morte obita*. Cicero pro Milone; *Teterrimam mortem obiret*. „ [Sic,
„ 94 *Exire limen*. Terent. Hecyr. *Mater consequitur, jam
„ ut limen exirem, ad genua accidit misera*.]

Ob-

93. *Obedio*] Verbum hoc, quando attendimus ad Simplicis naturam, quam sequuntur plerumque Composita, ut recte ait Sanctius in verbo *Obire*, Activum esse debet, sed construitur semper ut Neutrum, eodem prorsus modo, quò Simplicis Participium adhibetur, *Esse Duci, Magistratui, dicto Audientem*. Hinc Gellius II. 29. *ut ad laborem capessendum nihil conentur, & statim dicto obedi-
diant*. Ut adeo, si quædam u-

su facta recte dicuntur Activa, hoc quoque usu ipso factum dici possit Neutrum, ea ratione, quæ Activa aliquando absolute ponuntur, ut in nullum certum tendant objectum. Vide & supra in *Invideo*.

94. *Exire limen*.] Integrum est, *exire extra limen*. Nam *Ex* præpositio composita cum Verbis Neutris sequente Accusativo, declarat Ellipsin statuendam & *Ex-
tra*, ut jam sæpe diximus. Ce-
terum

Obsequor tibi, subaudi obsequium. Terent. Adelph. *obsequor omnia.* Gellius lib. 2. *Quædam esse parendum, quædam non obsequendum.* Forte in iis melius intelliges præpositionem ꝥ. [Recte & vere.]

„ *Obsonare obsonium.* Plaut. Stich. *Ibo, atque obsonabo obsonium.*]

Obsto. Cicero 3. Philip. *Nec si non obstat, propterea etiam permittitur.*

Obstrepo. Cicero pro Marcello; ⁹⁵ *Obstrepit clamore militum videntur bellicæ Imperatorum laudes.* Livius, *Decemviro obstrepebatur.* Virg. Cul. *Hinc illi geminas avium vox obstrepat aures.*

„ [Obtrectare, ⁹⁶ subaudi laudem, vel obtrectationem.

Occubuit pro patria, subaudi necem, vel mortem. Sueton.

terum *Obire* ejusdem est naturæ, cujus *Simplex ire*, & *Composita ejus Exire, Abire, Adire* &c. atque adeo *Obire diem, mortem, munus*, dicitur pro obire ad & ob diem, ob mortem, ob munus. Sic Accius apud Festum in *Mœnia: Signa extemplo canere, ac tela ob mœnia offerre imperat.* *Ob* enim olim sæpissime pro *ad* fuit positum. Vide omnino Festum in *Mortem obiisse*, & in *Ob*. Ita tamen hoc accipiendum, ut simul implicitam habeat significationem *in* *Circum, Juxta, Propter, Contra*, immo & alicujus moræ, quæ vel ex officio, vel ex impedimento, oritur. Officium declaratur verbis *obediendi, obsequendi*: hinc *Obstetrix*, quæ adstat parturienti officii & adjumenti causa. Impedimentum verbis *obstrependi, obstandi* &c. Utrumque verbis *occurrenti, offerendi, observandi* &c.

⁹⁵ *Obstrepit clamore &c.*] Vel maximo hæc indicio sunt, sæpe usu vel abusu adulteratam voca-

bulorum naturam, neque eam in Verbis semper ex Passivis locutionibus constituendam. Certum enim, *Streperet, & Obstreperet alicui, Adstreperet, Perstreperet* &c. esse Neutra, atque adeo Accusativos illis, sed rarius, per Ellipsin fuisse additos. Et tamen hic prorsus Passivæ dicuntur laudes imperatorum *obstrepit clamore militum*, manifesto abusu. Sic & Ovidius Fastor. vi, 10. *Secretus ab omni Voce locus, si non obstreperetur aquis.* Sed Vide supra in *Ambulare, Dubitare, Laborare* &c. Æque neutra sunt *Obstare & Occumbere*, quæ itidem pro Activis habet Sanctius.

⁹⁶ *Subaudi laudem, vel obtrectationem*] Ferri prius potest, non item posterius. Sed varia possunt subaudiri, maxime, *famam, fortunas, vitam.* Verbum enim hoc natura sua Activum est. Phædrus præfat. lib. 5. *Hunc (librum) obtrectare si volet malignitas, imitari dum non possit,*

ton. *Voluntariam occubisset necem.* Cicero 1. *Tuscul.* *Mortem pro patria non dubitavit occumbere.* Livius, *Qui pugnantes mortem occubuissent*: idem lib. 3. *Honestam mortem occubuisse.* Itaque *occumbere ferro, occumbere morti, subaudi se*; vel intelligitur accusativus cognatus. [immo nihil, nam vere neutrum est.] Vide *Mortem* in Ellipsi.

Officio tibi, deest accusativus cognatus, qui quum in usu non est, ⁹⁷ ad infinitum recurremus, quod est proprie

fit, obtreffet licet. Tacit. Ann I. 17. *Non obtreffari a se* (milibus legionariis) *Urbanas* (prætorianorum) *excubias.* At sæpe etiam tanquam Neutrum construi videtur. Suetonius Callig. 35. *Nullus denique tam abjecte sortis fuit, cuius non commodis obtreffaret.* Neron. 18. *ne obtreffare parentis gloriæ videretur.* Sed forsan intelligendum aliquid. Sic fere Gellius IV. 15. *multi conati sunt* (in Sallustio) *reprehendere pleraque & obtreffare.*

97. *Ad Infinitum recurremus &c.* Sustinet Infinitum aliquo modo vicem Nominis, dum loco sententiæ, quæ constructionem aliquam absolvit, adhibetur, & ita usum exhibet omnium pene Casuum. Sed tamen manet Verbum, & rectionem Verbi retinet. Quapropter si Verba vere sunt Activa, eorum Infinita æque regunt suum Accusativum, ac Finita. Et Analogia vult, ut, sicuti in *Lego* statuitur Ellipsis Nominativi *Ego*, & Accusativi, quo notetur res, quæ legitur, sic in *Legere* similiter plane agnoscat Ellipsis tum Accusativi, qui plerumque Infinitum, ut Nominativus Finitum, præcedet, tum alterius Accusa-

tivi, qui regitur ab Infinito non minus, quam a Finito. Atque idcirco illa Ellipsis Infiniti loco Accusativi, cum suo Verbo, foret vere infinita, & proinde inepta. Nam quicquid ex. gr. post *Officio & Pergo* intelligimus, idem intelligendum post *Officere & Pergerere*: & proinde, si Infiniti esset Ellipsis in *Pergo*, eadem foret in *Pergerere*, & sic vere infinita deberet esse vocabuli ejus iteratio in integra locutione, *Pergo pergerere pergerere* &c. Scio quidem, a Plauto dici *Pergo pergerere*, sed per pleonasmum, (Vide infra lib. IV. cap. 3. & ibi Notas) non vero, ut inde pateat, *non Pergo* desiderare post se Infinitum suum loco Accusativi, quod semel quidem eum in usum recipere posset, non in infinitum: quum sit ex iis Verbis, quæ alium ac varium requirunt Accusativum, æque ac *Peragere*, unde, nisi si potius ex *Perrigere* obsoleto sit, quod Ego malim, contractum putat Scioppius. Vide infra. *Officio* autem vere etiam est Activum, & requirit Accusativum, vel reciprocum, vel incerti negotii, qui est *aliquid*. Ceterum tempore Lucretii videntur dixisse etiam *Officere aliquem*, quod

DE VERBIS NEUTRIS, VEL FALSO ITA DICTIS. 361

prie nomen verbi; ut, *occumbit occumbere*, *Officio officere*, *Pergo pergere*. Cicero 1. Orator. *Quod cuicunque particulae celi officeretur*. Lucret. lib. 2. *Officiuntur, uti cogantur tardius ire*.

Oleo. Cicero, *Ceram, ac crocum olere*. Horat. *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum*. Martial. *Quod olent tua basia myrrham*. Cicero; *Olent illa supercilia malitiam*. Terent. *Olet unguenta*. Martial. libro 14. *Dedicias Nini vos redolet nurus*. Plaut. *Non omnes possumus olere unguenta exotica*. Quintil. lib. 7. *Verba omnia & vox hujus alumnus urbis oleant*. [Vide supra ad *Aestuo* p. 301.

Oportet. Vide supra lib. 3. cap. 1.

„ [Opetere, subaudi mortem, quod saepe Cicero ex-
„ primit. Virgil. *Queis ante ora patrum Trojae sub mœni-*
„ *bus altis Contigit oppetere*.] [Vide infra IV. 4. de Ellipsi
ad vocem *Iter*.]

PALLEO. Propertius lib. 1. *Quis te cogebat multos pal-
lere colores?* Persius; *Iratum Eupolidem praegrandi cum se-
ne palles*. Quem locum citans Turnebus, 98 ut supra
diximus; sic, inquit, dixit; ut *pallere pallorem*. Hora-
tius lib. 3. *Et scatentem belluis pontum, mediasque fraudes
palluit audax*: idem, *Pindarici fontis qui non expalluit hau-
stus*. Vide *Aestuo*, *Metuo*, & *Pavesco*. Perf. Satyr. 5.
Recutitaque Sabbata palles.

Palpo. Juvenalis; *Quem munere palpat Carus*. Ovid.
Pectora praebet palpanda manus.

Parco

quod est, *Officere se*, vel *aliquid*,
ob & adversus aliquem. Ille ve-
ro hanc locutionem ita accepit,
tanquam si iste accusativus rege-
retur a Verbo in significatu im-
pediendi, ut patet ex Passivis,
quæ inde formavit, qua de re
supra ad Verbum *Ambulare*, *Du-
bitare*, *Metuere*, & modo ad *Ob-
strepere*.

98. Ut supra diximus.] Vide

cap. 2. extr. quæque nos ibi no-
tavinus, ubi hanc locutionem
explicuimus. In reliquis hujus
Verbi exemplis sine hæsitazione
intellige præpos. *nam*, nisi quod
illud Propertii, *multos pallere co-
lores*, ut & illud Juvenalis, *re-
cutitaque sabbata palles*, eodem
modo videantur exponenda, quo
ista, de quibus egimus ad Ver-
bum *Aestuo*.

Z 5

99. *Dreft*

Parco tibi, ⁹⁹ deest accusativus cognatus, qualiscunque sit: nam *parcere alicui rei*, est esse parcum in illa re. Virgil. 10. *Argenti atque auri memoras quæ multa talenta, Natis parce tuis.* idque indicat passivum. Cicero 2. *Attic. Nec parcitur labori.* Livius; *Precantes ut a cædibus, & ab incendiis parceretur.* Plinius lib. 16. *nec corpori ipsi parcitur:* & lib. 17. *Parcitur vestigiis.* Admittit & alios accusativos, ut *peccatum, errorem, culpam.* Gell. lib. 16. cap. 19. *Vitam modo sibi ut parcerent.* Terent. *Nil parcant seni:* idem; *Hanc ego vitam parsi perdere?* ubi *perdere* est accusativus. *Parcere a sanguine & cædibus, subaudi manum, [vel Se]* nam *parcere* est abstinere; ut; *Parcere pecuniis, [Parce metu.]*

Pareo. Statius, *Non adeo parebimus omnia matri.* Gellius lib. 1. *Quædam non esse parendum.* Si velis in iis deesse præpositionem; non repugnabo, ¹⁰⁰ dum accusativum cognatum intelligas; juxta illud Livii lib. 9. *Dico paretur.* Cicero; *Cui paretur.*

Parturio. Horat. 1. *Carm. Nec pariturit imbres perpetuos.*

Pascitur herbas, & herbis, dicimus. Virgil. 4. *Georg. Pascuntur & arbuta passim:* & 3. *Pascuntur vero sylvas, & summa Lycæi.* [Vide ad Verbum *Adversor* p. 298. 299.]

Paveo, subaudi pavorem. Tacitus; *Plures bellum pavescere.* Lucanus lib. 7. *Pavere pugnam.* Silius, *Pavescere prodigia.* Tacitus lib. 1. *Nec imperitum adolescentulum, nec seditiosum exercitum pavescerent.* Vide *Pallere, & Aestuo, & Metuo, [sed & Me istic in Notis.]*

Peccare peccatum. Græcis est tritum, ἀμαρτεῖν ἀμαρτίαν. Hinc eleganter legimus in *Threnis*; *Peccatum peccavit Hierusalem.* Cicero 1. *Naturæ Deorum; Empedocles autem* ¹⁰¹ *multa alia peccans, in Deorum opinione tur-*
pissi-

⁹⁹. Deest *Accusativus cognat.*
Immo reciprocus, vel varius. Sall.
Jug. 107. *Quanto sibi in prælio
minus pepercissent, tanto tutiores
fore.* Intellige *pugnam, vel vitam.*

¹⁰⁰. *Dum Accusativum cognat.*
Deest vere præpositio, nec quidquam amplius.

¹⁰¹. *Multa alia peccans* In his
vel deest Præpositio, vel, si ma-
lis

pissime labitur; ibidem, *Atque etiam Xenophon paucioribus verbis eadem fere peccat*: idem 1. *Officior. Quo in genere in Rep. multa peccantur*: idem *Paradox. Multa peccant. Terent. Adelph. Te plura in hac re peccare ostendam. Sallust. Jugurth. Quæ deliquisset, inulta fore sperabat.*

Penetrare in ædes, ¹⁰² *subaudi penetrationem*, vel *se*, vel *pedem*. Gellius lib. 5. *Speluncam nactus, in eam me penetra, & recondo*. Plaut. *Trinum. Quin prius me ad plures penetravi*; ibidem, *Ne penetrarem me usquam*: idem *Amphitruo, in fugam se penetrare*: idem *Menæch. Nec hunc*

lis nullam hic esse Ellipsin, tam vero denotatur Accusativo id, quod peccando fit, qualia habuimus plura ad finem cap. 2. & in hoc cap. ad γ. *Ætuo*. Sed prius verius puto. Cicero *Famil. IV. 13. Ut hoc ipsum, quod maneam in vita, peccare mihi videar. Tacit. Ann. XI. 36. Sponte an coactus tam magna peccavisset, nihil referre.*

102. *Subaudi penetrationem*] Ineptissimum hoc est. Rectius intelliges *se*, quod passim occurrit, vel etiam *pedem*, ut apud Plaut. *Men. II. 3. 49. neque huc unquam in portam penetravi pedem*. Prius tamen est longe usitatus, & ideo, sicuti idem est *revertere se* & *reverti*, sic *penetrare se* & *penetrari*. Unde Lucretius IV. 1240. *Aut penetrare locos æque nequit, aut penetratum Ære admiscetur muliebri semine Semen*, ubi *penetratum Semen* dicitur, quod se penetravit in locos muliebres. At *penetrare locos* alia insuper, atque adeo duplici, dicitur Ellipsi pro *penetrare se in locos*. Præpositio hæc *In*, imo & *Ad*, sæpissime exprimitur. *Penetrare in palestram, in portam, ad plures*, Plauti sunt. Sic

in Dardaniam, Liv. XL. 58. *in hac ipsa templa*, Cic. *Somn. Scip. cap. 7. ad Urbem Hospitis* Ovid. *Metam. XV. 8. Sed sæpe etiam omittitur. Tac. Ann. I. 69. Id Tiberii animum alius penetravit. Virgil. Georg. II. 504. Penetrant aulas & limina Regum. Florus III. 4. Piso Rhodopen Caucasumque penetravit. Sulp. Sev. lib. I. Quod victor Ægyptum atque Æthiopiam penetraverit. In omnibus hisce intelligi præpositionem *In*, vel *Ad*, vel *Per*, nullum potest esse dubium. Et tamen multi Auctores hoc non satis animadvertentes, vel negligentes, converterunt has locutiones quoque in formam passivam. Lucret. II. 539. *Ut penitus nequeat penetrari* sc. *India*. Tac. *Ann. II. 68. Nec vado penetrari poterat amnis*. Florus III. 10. 15. *Nec semel Rhænus, sed iterum quoque, & quidem ponte facto, penetratus est*. Liqueat ergo etiam hinc, quam parumtribuendum sit Passivis illis locutionibus ad constituendam naturam & constructionem Activorum, quod sæpe jam ostendimus. Vide Me ad Verb. *Deficio, Obsitro*, &c.*

hunc intra portam penetravi pedem. Tacitus lib. 5. *Nihil tamen Tiberium magis penetravit.* „[Lucretius 4. *Quæ penetrata queunt sensum progignere acerbum.* [Stat. 4. *Sil. Limina penetrata mortis.* Apulejus lib. 8. *Metam. Improvisi conferto gradu se penetrant.*

„ [Perennare, ¹⁰³ subaudi se, id est, per annos se conservare. Ovid. *Defuit ars vobis, arte perennat amor.* „ Colum. *Ut diutius perennent boves, non confecti vexatione simul operum, & verberum.*]

¹⁰⁴ *Pereo.* compositum ab eo; & ut eo viam dicimus, sic *Pereo viam*, id est, *perficio viam*; „ [& *Pereo iter*, est „ eo per iter. Catul. *Qui nunc it per iter tenebricosum, mortis, puta.* Prop. *Per te immaturum mortis adimus iter.*] unde pro *Mori* accipitur; & qua forma dixit Virgilius, *Corydon ardebat Alexim*, [vide ad Cap. 2. extr.] sic dixit Plautus in Trucul. *Tres unam pereunt adolescentes mulierem*, „ sicut Catullus, *Illum deperit impotente amore.*] Plaut. Epid. *Hæcine ubi scibit senex, puppis pereunda est probe.* Homer. 3. Iliad. Σὺ δὲ κεν κακὸν οἶτον ὀλῆαι: id est, *Tu autem malam mortem peribis.* Vide *Obire*, [sed maxime, quæ notavimus ad Verba *Adeo* & *Ambulo*.]

Pergo in urbem, subaudi *iter*, vel *Pergere*: [At vide me supra ad Verbum *Officio*] nam apud Plautum tritum est, *Pergo pergere*: ut in Pseud. *Pergitis pergere?* „ [Terent. „ Phorm. *Domum ire pergam.* Ubi Donatus; *Hoc nos ellipticōs dicimus, Domum pergam.*] Cic. in Acad. *Itaque confestim ad eum ire perreximus*: „ [idem, *Quæ cum ita sint, Catilina, perge, quo cœpisti*, supple *iter*: sicut „ Ter.

^{103.} *Subaudi Se*] At quæ huius Ellipseos ratio? Mihi hoc Verbum est plane Neutrum, itidem ut sequens *Pereo*.

^{104.} *Pereo*] *Perire* est plane Neutrum, ut ostendi supra ad Verbum *Adeo*. Notat autem ire ad finem usque, sic *Perdere*, *Perimere*, *Perrogare sententias* &c.

In loco Plauti in Epid. qui est I. I. 70. *Puppis pereunda est probe*, Salmasius non absurde legit *Pereunda est*. Nisi malimus credere olim huius Formæ Participia etiam Neutris adtributa, ut *Pereundus* sit, qui perire debet, sicuti *Placenda dos*, quæ placere debet, apud Eundem Plautum.

, Ter. Hec. act. 1. sc. 2. *Pergam, quo cæpi, hoc iter.* Liv. *Triginta navium classe ire obviam hosti pergit.* Sallust. Jugurtha, *Igitur Carthagine duo fratres missi maturavere iter pergere.* Cicero in Arato; *Post hunc ore fero Capricornus vadere pergit*: idem Attic. *Pergo præterita.* Livius lib. 22. *Pergit deinde ire sequentibus paucis.* Virgil. 6. *Æneid.*

Observans, quæ signa ferant, quo tendere pergant. Cicero 1. de divinatio. *Si ire perrexisset.* Valerius Flacc. lib. 4. Argon.

Contra omnes validis tenui discrimine remis

Pergere iter. Græc. βῆ δ' ἐνναί, id est, *pergit ire.*

„ [Est autem *Pergere*, 105 factum ex *peragere*, sive perficere, agere usque ad finem. Horatius; *Ambo propositum peragunt iter.* Ovid. *Et brevius, quam nos, ille per-*
„ *egit iter.* unde Tacitus, *Pergere aliquid* pro conari dixit. Annal. 1. *Prospere cessura, quæ pergerent.* Vide
„ infra sub initium libri quarti.]

„ [Pertinet, tubaudi se; sicut, *Quo tendunt ista ver-*
„ *ba? vel quo pertinent? Vide Tendere.*]

Piget. Vide Pænitet.

Placeo. Plaut. Trinum. *Si illa tibi placebit, placenda*
dos

105. *Factum ex peragere*] Convenit quidem significatio utriusque Verbi. Sed tamen ratio Grammatica, & Præteriti ac Supini Formatio, suadent potius, ut ex *Perrigere* obsoleto contractum censeamus; plane ut ab *Rego* est *Porrigo* & *Surrigo*, unde contracta *Porgo* & *Surgo*. Construitur autem illud *Pergo* sæpe cum Infinito ita, ut fere nihil, nisi perseverare, vel aggredi aliquam rem, significet. Sic accipiendum est illud Taciti An. I. 28. *Prospere cessura, quæ pergerent*, scil. facere, h. e. quæ facerent, vel facere cœpissent.

Hist. I. 40. *Milites Rom. quasi Vologesen folio depulsuri, ac non Imperatorem suum trucidare pergerent*, h. e. aggrederentur, vel se moverent ad eum trucidandum. Virgil. *Æn.* I. 372. *O Dea, si prima repetens ab origine pergam*, scil. narrare, *Et vacet annales nostrorum audire laborum.* Et passim ita Lucretius II. 347. *Horum unum quodvis generatim sumere perge.* Et v. 945. *animantem grandior ictus... repente adfligit, & omnes Corporis atque animi pergit confundere sensus,*

dos quoque est, quam dat tibi: idem: Forma placita est.
 „ [Cicero; Dolabella valde desideranti volo placere, nec vi-
 „ deo quid. Recte ergo dixeris; ¹⁰⁶ Placebo tibi hanc
 „ rem. Terent. And. Postquam me amare dixi, compla-
 „ cita est tibi. Et Hecyr. prol. Hæ ubi sunt cognita, pla-
 „ cita sunt.] Ovid. 2. Fast. Est virtus, placitis abstinnisse
 bonis. Horat. 4. Carm. Quod spiro, & placeo, si placeo,
 tuum est.

Plango. Ovid. 13. Metamorph. ¹⁰⁷ Consuetaque pecto-
 ra plangit: idem, Plangitur, & trepidans ad/ringit vincu-
 la motu.

Plaudo, ¹⁰⁸ pro accusativo cognato alios etiam reci-
 pit. Virgil. 6. Æneid.

Pars

^{106.} Placebo tibi hanc rem.] Si
 verbum hoc esset vere Activum,
 foret forsan potius ex illis, quæ
 Accusativum sibi reciprocum po-
 stulant, licet per Ellipsin ple-
 rumque omisum. Sed liquido
 est Neutrum, cui respondet A-
 ctivum Placo, Placare. De quali-
 bus Verbis diversæ Conjugatio-
 nis in Activam & Neutralelem si-
 gnificationem distinctis, egimus
 supra ad Cap. II. pag. 271. &
 hoc Capite ad Verba Caveo,
 Faceo, &c. Ex loco Ciceronis ni-
 hil quoque elici potest in sensum
 Activum, quum quid istic ponat-
 ur pro in quo, vel κατά τι, ut
 passim fit. Placitus porro est,
 qui placet, prout hæc Participia
 etiam Activam, tanto magis
 vero Neutram, habent significa-
 tionem. Vide supra ad I. 15. 4.
 pag. 132. &c. Quod vero Plautus
 Trin. V. 2. 35. Si illa tibi pla-
 cet, placenda dos quoque est, di-
 xit, extraordinarium est & inusi-
 tatum, & una hæc forsan ratio-

ne expediendum, quam attuli ad
 Verbum Pereo.

^{107.} Consuetaque pectora plan-
 git.] Sine Ellipsi hoc dicitur. Et
 sic Petronius in carm. de Tro-
 jæ Halosi, Facet Sacerdos inter
 aras victima, Terramque plangit.
 Et Lucretius VI. 114. Aut ubi
 suspensam vestem, chartasque vo-
 lantes, Verberibus venti versant,
 planguntque per auras. Et Ovidius
 Metam. VIII. 528. Plangere ora
 sua in luctu. Immo & Plangitur,
 pro plangit se, apud Eund. Metam.
 XI. 76. de Avilaqueis implicita,
 & expedire se annitente, atque
 ideo concutiente alas. At quando
 jam dicitur Plangere mortuos, ut
 fit apud Pomp. Melam I. 9. id
 vero per Ellipsin est explican-
 dum, quasi diceretur plangere
 se, vel pectus propter mor-
 tuos.

^{108.} Pro Accusativo Cognato.]
 Accusativus, qui in absoluta lo-
 cutione intelligitur, est Manus.
 Sic plane volucres dicuntur plau-
 ders

Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt.
 Statius 1. Sylvar. *Aquas plaudere natatu* : idem 5.
Nec fratrem cæstu virides plausere Theramnæ. „ [Ovid.
 „ *Quaque ibis, manibus circumplaudere tuorum.*] Ci-
 cero Attic. *Propter vicinum malum* ¹⁰⁹ *nec victoriæ*
quidem plauditur. Quidam emendarunt, *victoriæ*;
 sed utroque modo passivum est. Cicero de Ora-
 tore; *Nemo pedem supposit in illo judicio.* Mar-
 tial. 12. *Pulvereumque fugax hippodromon ungula*
plausit.

Pluere. Cæsar Scalig. cap. 9. *Ineptiunt autem,*
qui Pluit, & hujusmodi, putabant autodetera, quum
tamen sit activum verissimum. Pluit sanguinem, &
 lapides, *dicimus in historiis*; & terra compluta est.
 Hæc ille. Apulejus lib. 1. Florid. *Totum istud*
spa-

dere alas, h. e. concutere & alli-
 dere ad corpus. Ovid. Metam.
 XIV. 507. *& remos plausis cir-
 cumvolat alis.* Et v. 577. *Sub-
 volat, & cineres plausis everberat*
alis. At Virgil. Æn. V. 516.
*Latam & plaudentem alis colum-
 bam dixit, scil. Se. Plaudî etiam*
dicitur, quod leviter & blan-
de percutitur. Sic de Equo Vir-
 gil. Georg. III. 186. *Blandis gau-*
dere Magistri Laudibus, & plause
sonitum cervicis amare. Et Æn.
 XII. 86. *Circumstant properi au-*
riga, manibusque laceffunt Pectora
plausa cavis. At *pedibus plau-*
dere choreas est idem, ac si di-
 ceretur, pedibus plaudendo ter-
 ram choreas facere, vel agi-
 tare.

109. *Nec victoria quidem plau-*
ditur.] Edidit Victorius & alii,
victoria. Vide locum ad Attic.
 XIII. 44. Sed utrumque ferri
 forsan queat. Et eadem ratione ac
 jure Cicero potuisset istuc dicere,

Victoria plauditur, quo alibi, *Ob-*
strepî laudes videntur, & Ovidi-
 us, *tu circumplaudere*, & Florus
 III. 4. *Glacie flumen equitatur.*
 Scilicet ostendimus supra ad Ver-
 ba *Ambulare*, & *Obstrepere*, ex
 abusu has locutiones ortas, qui
 fecit, ut Accusativus figurate &
 elliptice exponendus, acciperetur
 pro eo, qui proxime a Verbo
 regatur, atque ita in Nominati-
 vum Passivi converteretur. Hinc
 etiam factum, ut veris quoque
 Activis alieni addantur Accusa-
 tivi, iique dein in Nominativum
 Passivi quoque convertantur. Vi-
 de Me supra ad Verbum *Pene-*
trare. Sed & ita dicitur ex. gr.
Plui & Rorari terra, quæ pluvia
 irrigatur, & ipsa aqua, quæ cœ-
 lo demittitur: *Sudari mel*, &
Vestis, & similiter multa alia. Sed
 tamen, quum, si legatur hic ex
 MStis *victoriæ*, sensus sit expedi-
 tissimus, accesserim & Ego lubens
 Victorio.

spatium, qua pluitur, & ningitur. Adag. Aſinus compluitur: itemque; nec compluitur, neque ſole adurit. Plaut. Quam mihi amor, & cupido in peſtus perpluit meum. Huc refer omnia verba quæ dicuntur naturæ. Propert. lib. 2. ad Cynth. *Sollicito lacrymas depluit a Sipſylo.* [Vide & ſupra ad Cap. I. p. 262.]

Pœnitet me peccati ¹¹⁰ nihil aliud eſt, quam, poena tenet me peccati. Plaut. Stich. ſcena 1. *Et me quidem hæc conditio nunc pœnitet.* Accius apud Agell. lib. 13. cap. 2. *Neque id ſane me pœnitet.* Igitur illa quinque verba, *Miſeret, Tædet, Pudet, Piget, Pœnitet*, proprie activa ſunt; ut *piget me* hujus rei, id eſt, pigritia hujus rei piget me, vel tenet; & in paſſiva legimus, *error pudendus; Magiſter non pœnitendus*; & verba pigenda dixit Ovid., [cu-
„ jus etiam eſt in epiſt. Didon. *Cauſas habet error*
„ *honeſtas. Adde fidem, nulla parte pigendus erit.*] Terentius Adelph. *Facite, quod nobis lubet*: idem Phorm. *Quare obſecro ne plus minusve faxit, quod nos poſtea pigeat.* Plaut. Caſina; *Ita nunc pudeo*: idem Menech. *Adoleſcens quaſo loquere tuum mihi nomen, niſi piges.* Vide ſupra caput 1. de perſonalibus libro 3. Livius lib. 1. *Sub haud pœnitendo magiſtro.* Seneca lib. 1. de ira: *ira tædet, quæ invaſit.* Suetonius Auguſto; *Pertæſus ignaviam ſuam.* idem; *pertæſus morum perverſitatem.* Terentius; *Non te hæc pudet?*

III. Potior.

¹¹⁰. Nihil aliud eſt, quam *genus &c.* ex abuſu ſunt At *etc.*] Immo vero Elliptica hæc locutio ſupplenda eſt hoc modo: *negotium peccati me pœnitet.* Sicuti pro eo, quod Plautus dixit, *Hæc conditio me non pœnitet*, potuiſſet utique dixiſſe, *hujus conditionis*, ſed non aliter, quam ut intelligatur *res vel negotium.* *Magiſter non pœnitendus, error pi-*

genus &c. ex abuſu ſunt At *pertæſus ignaviam* manifeſte dictum in ſignificatione paſſiva per Ellipſin præpoſ. *non*. Nam ſicuti Active diceretur, *Tædet me ignavia*, vel *ignaviæ*, ſcil negotium, ſic Paſſive item *pertæſus ſum ob ignaviam.* Vide & ſupra Cap. I. Not. 6. & maxime Lib. II. cap. 3.

III. *Potior*. Plautus *Afin. Fortior malum qui patitur, idem post potitur bonum.* Terentius; *Hic potitur gaudia: idem; sine labore patria potitur commoda.* Lucretius lib. 5. *Quorum unus Homerus Sceptra potitus,* cæt. Ovid. 9. *Metamorph. Nec tamen est potienda tibi.* Cicero 1. *Tuscul. Sic ad decem millia annorum gentem aliquam urbem*

no-

III. *Potior*. Nullus dubito verbum hoc natura sua, & vera significatione, esse passivum. Scilicet *potire* significavit olim se vel alium compotem reddere alicujus rei, sive malæ, sive bonæ, unde *Compos culpa* est Reus apud Plaut. *Trucul. IV. 3. 16. Et Nam hoc mihi haud labori est, laborem hunc potiri, si me impiavi,* Rud. I. 3. 7. h. e. redigi in potestatem, quod ad hunc laborem, seu miseriam, attinet, vel fieri compotem istius laboris. Ita vero *Potiri* idem est, quod compotem fieri, nec recipere potest Accusativum aliter, quam per figuram Ellipseos, si recte res perpendatur. Cum quo hoc verbum, ut & *Fungi* ac *Vesiri*, non tantum *recentioris ævi auctores* ut affirmat temere Urfinus To. 2. p. 309. sed & Antiquissimi & optimi construxerunt, ut ex Sanctio nostro liquet. At Activum *Potior* fuisse revera significationis istius & olim in usu, patet ex Plauti *Amphitr. I. 1. 22. Qui fuerim liber, eum nunc potivit pater servitutis,* h. e. fecit ut habeam servitutem, seu ut sim in servitute. Respondet ei Passivum *Potitus servitutis* apud Festum. Et similiter Pl. *Epid. IV. 1. 5. Gnata mea hostium est potita,* h. e. redacta est eo, ut sit penes hostes, seu in hostium potestate. Eodem modo se res

habet in *Compotire*, ri. Pl. Rud. IV. 2. 6. *quæ piscatu me uberi compotivit,* h. e. compotem fecit. Ibid. 1. 3. 2. *Ita hic solis locis compotita sum,* h. e. compos eorum facta, ut in iis sim. Atque ita, si vera omnium significatio posset indagari, pleraque, quæ creduntur Deponentia, possent forte etiamnum redigi in ordinem Passivorum. Certe sic mox *Proficiscor* verè est passivum & *Proficisco*, quod olim adhibitum fuit, æque ut illud, unde proxime deducitur, *Proficio*, & similia *Deficio*, *Facefso* &c. subintellec[t]o pronomine reciproco. Ut adeo *proficiscor* passive idem significet, quod Active *proficisco me*: plane ut *Revertor* passivum respondet activo *Reverto me*, & ut paulo ante habuimus *Plangitur* pro *Plangit se*. Sed sicuti sæpius dicebatur olim simpliciter *Reverto*, quam *Reverto me*, & *Facefso*, quam *Facefso me*, sic eodem pronomine per Ellipsin onisio occurrit apud Veteres magis *proficisco*, quam cum pronomine. Pl. Mil. Glor. IV. 8. 19. *Obsecro licet complecti,* priusquam *proficisco*. Vide & supra ad Cap. 2. & ad Vocem *Adversor* in hoc Cap. De Origine autem hujus Verbi *Proficiscor*, & natura significationis, vide etiam Georg. Henr. Urfinum cap. 9. *Observ. Philol.*

nostram potituram putent. Pacuvius, citante Nonio; Regnum potior; conjugem mactō inferis. Sisenna lib. 4. Historiar. Omnia quæ diximus loca statim potitus: idem; hostes loca superiora potiti.

Præfideo. Tacit. lib. 3. Quæ ubi cognita P. Vellejo, is proximum exercitum præfidebat, Alarios equites, ac leves cohortium mittit in eos: idem l. 4. Et haud spernenda illic civium sociorumque manus littora Oceani præfidebat. [At Vide me ad Verbum Egreddior, sed maxime ad V. Æstuo in fine.]

„ [Prandeo, subaudi prandium, vel cibos. Horatius;
„ Si pranderet olus patienter: idem; Luscinias soliti impenso
„ prandere coëmtas. Sic cænare cænam. Vide Cæna. [At
vide Me ad Verb. Cæno, quod ejusdem est naturæ, cu-
jus hoc Prandeo. Utrumque enim est plane Neutrum.]

Procedo in urbem, subaudi iter, vel viam, Cæsar. 1. Gall. Jam processerant viam tridui. [Vide Me ad V. Ambulo & Cedo.]

Proficiscor, subaudi viam, vel iter. [At vide Me paulo ante ad Potior.] Propert. lib. 3. Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas. Fest. Pomp. Profecturi viam, Herculi, aut Sanco sacrificabant. [Videtur excidisse Propter. Vide Festum.]

Propero. Virgil. 4. Æneid. Anne vides toto properari littore circum: ibid. Hæc pater Æoliis properat dum Lemnius oris. Horat. Hoc opus, hoc studium parvi propereamus, & ampli. forte &c. „ [Propert. Quod si forte tibi „ properarint fata quietem. Dictys lib. 1.] Plaut. Aul. Nunc domum properare propero. Mortem per vulnera properare, Virg. 9. Æneid. Hinc delubra occulta celeritate properantur. Tacit. lib. 1. Inoffensum iter properaverat. Juven. Satyr. 3. Hæc inter pueros varie properantur. Virgil. 112. Properate jussa.

„ [Pro-

112. *Properate jussa*] Vide & supra ad V. Festino, licet hoc Propero Activorum ordine move-

re prorsus nolim. Nam nimis frequenter non modo Activum occurrit, ut apud Sall. Jug. 37. a-

„ [Prorumpo. Virgil. *atram prorumpit ad æthera nubem.*]

Proruo. Vide Ruo.

Prospicio tibi. Provideo tibi, subaudi utile, vel commodum. Livius; *Qui sedem senectuti vestrae prospiciunt.* Vide supra Consulo, & Utile in Ellipsi.

Provideo. Vide Prospicio. „ [Cæsar. 6. Gall. *Rem frumentariam providet, castris idoneum locum deligit.*] Terent. Adelph. *Quæ si non astu providentur, me aut herum pessum dabunt.*

Pudet. Vide Pœnitet. Martial. *Sed si te non pudet istud, Hoc saltem pudeat, Galla, negare nihil.* Apul. lib. 7. *Quamquam nec istud puduit, me cum meo famulo factum conservum.* Plaut. Casina, *Ita nunc pudeo, atque ita nunc paveo.* Terent. *Hæc non te pudet?* Lucanus; *Semper metuit, quem sæva pudebunt supplicia.* Terent. *Quem nec pudet quicquam.* „ [Ovid. 4. Fast. *Nec gener est nobis ille pudendus, ait.*]

Pugno, ¹¹³ subaudi pugnam; Græce μάχην μάχεσθαι. Plaut. Pseud. *Priusquam istam pugnabo pugnam.* „ [Ne, pos Hannib. *Hæc pugna pugnata Romam profectus est.*] Cicero pro Muræna, *Ex omnibus pugnis, vel acerrima mihi videtur illa, quæ cum rege commissa est, & summa contentione pugnat.* Catull. *Pro qua mihi sunt magna bella pugnata.* Hor. 3. Car. *Et pugnata sacro bella sub Illo.* Plaut. Men. *Nec sero veniam depugnato prælio:* idem Amph. *Hæc illic est pugnata pugna.* Vide Lamb. lib. 2. Oda 6. Lucilius citante Donato in Adelph. *Vicimus, & socii, & magnam pugnâvimus pugnam.* Cicero pro Roscio;

lia, quæ incepto usui forent, properare. Ubi vide Rivium. Sed & Passivum. Idem Jug. 105. *Initiis properandi causa.* Tac. An. II. 6. *Mille naves sufficere vise properateque.* Plinius Paneg. 51. *hinc porticus, inde delubra occulta celeritate properantur.*

113. Subaudi pugnam] Mihi Verbum est Neutrum, sed quod sæpe junctum sibi habet Accusativum, quo denotatur materia vel effectus pugnae. Vide de hoc Accusativo Cognato, quæ diximus ad Verbum *Æstuo*, & ad Cap. 2. p. 273. &c.

scio; *Quod a vobis hoc pugnari video.* Horatius 4. Carminum; *Prelia pugnare*: idem; *Si quis bella tibi terra pugnata, marique.* Sallust. *Quæ negotia multo magis, quam prælum male pugnatum a suis, regem terrebant.*

QUADRARE. Horat. *Et quæ pars* ¹¹⁴ *quadret acervum.*

¹¹⁵ *Queror.* Cæsar. 3. Civil. *Calamitatem, aut propriam suam, aut temporum queri.* Plaut. Aulul. *Pauperiem meam conqueror.* Vide *Conqueror.*

Quiesco. Apul. lib. 9. *Metam. Post multum equidem temporis, somnum humanum quievi.* Et esse activum *Quiesco*, ¹¹⁶ satis indicat passivum illud Terent. act. 4. sc.

2. Andr.

114. *Quadret acervum*] h. e. quartam ejus partem constituat, seu faciat, ut quatuor partibus constet. Locus occurrit Epist. I. 6. 35. Sic *Quadrans* dicitur pondus vel nummus, qui assen quadrat, h. e. in quatuor partes dividit. Quia vero quadrata figura censetur optima, & facile congruit ac conjungi potest aliis figuris, hinc *Quadrare* vel neutraliter, vel potius cum Ellipsi Pronominis reciproci, ponitur pro congruere, accommodatum esse & aptum alicui rei. Sulpic. Sev. lib. II. Hist. Sacra: *quam prater eundam non putavi, siquidem & Chronicis consentiret, & ita illius nobis ratio quadraret, ut per ordinem Regum usque in brimum Cyri annum LXX. annos impleret.*

115. *Queror*] Qui adduntur Accusativi, revera a Præpos. per Ellipsin omissa reguntur. Vide quæ notavimus ad Verbum *Doleo*. At quando Ovidius *Metam. IX.* 303. ait, *moturaque duros Verba queror silices*, sensus est, in querendo profero talia verba. Vide supra ad Cap. 2. in extr. & hoc ad Cap. V. *Æstuo.*

116. *Satis indicat Passivum*] Neutiquam id indicat, non magis, quam *Stari, Sederi* &c. indicant, verba *Stare, Sedere* &c. esse Activa. Nam Impersonaliter illa dicuntur, ut hic *Quiesci*. Ceterum in loco Terentii dubium est, quo referatur *Quibus*, unde tamen pendet sensus & constructionis ratio. Nempe præcessit: *Siccine Me atque Illam nunc miseros sollicitarier? Nam idcirco arcessor, Nuptias quod mihi apparari sensis.* Dacieria vertit ita quasi Charinus ad hæc responderet Pamphilo illa verba *Quibus* &c. & *Quibus* intellexisset de Pamphilo & Glycerio, *En quel repos n'aurez-vous pas esté, si ce coquin s'y fust tenu?* At Ego referendum *Quibus* prorsus censeo ad *Nuptias*, ut sensus sit, a quibus nuptiis, quæ nunc nos omnes perturbant adeo & sollicitant, quam facile potuerat esse quies, si modo hic Davus quievisset. Sic *Quiescerent pugna* apud Gellium IX. 13. h. e. abstinerent. Et *Requiescens a Reip. pulcherrimis muneribus, otium sibi sumebat aliquando*, apud Cic. de

2. Andr. *Quibus quidem quam facile potuerat quiesci, si hic quiesset.* „[Plaut. Most. *Tu quiesce rem hanc petere,* „ quasi dicat, quiesce petitionem hujus rei: idem Mil. „ *Potin', ut hominem mihi des? quiescas cætera.*] Vide *Dormio, & Requiesco.*

RECORDOR. Vide *Memini.*

Redire. Vide *Ire, & Obire.*

Redoleo. Vide *Oleo.*

¹¹⁷ *Redundo.* Ovid. 3. Trist. *Sive redundatas flumine cogit aquas:* Et 6. Fast. *Anne redundatis fossa madebit aquis.*

Refert, idem est, quod *refero.* Vide librum 3. cap. 1.

¹¹⁸ *Regno,* subaudi *regnum;* Græce βασιλεύειν βασιλείαν. Horatius; *Et regnata petam rura Phalanto:* idem 3. Carm. *Et regnata Cyro Bactra parent.* Virgil. *Acri quondam regnata Lycurgo.*

Regredior, subaudi *gressum.* Ennius, citante Nonio; *Qui nunc incerta re atque inorata* ¹¹⁹ *gradum regredere conare?*

Remi-

de Offic. III. 1. Sic cum Infinito, non modo apud Plautum Mostell. V. 2. 51. sed & apud Gell. II. 28. *Sed Dei nomen, cui servari ferias oporteret, edicere quiescebant,* h. e. abstinabant eo. Ceterum *Quiescere & Requiescere* vere sunt Neutra; Hinc conjunguntur apud Sueton. Claud. 30. *Stanti, Sediti, & Quiescenti.* Sed tamen occurrunt etiam Active constructa. Vide infra in *Requiesco:* sed & Me supra ad Verba *Ambulo* pag. 308. *Careo, & Consuesco.*

^{117.} *Redundo*] Non magis est Activum, quam *Undo,* & omnia ejus Composita, *Abundo, Exundo* &c. *Inundare* cum Accusativo jungitur, sed per Ellipsin repetendæ Præpositionis. *Redundare aque* non magis faciunt *Redundare* Activum, quam *Cessare, Regnare, Certare,* faciunt similia Participia. Vide me ad Verba

Ambulo, Dubito, Obstrepe.

^{118.} *Regno, Subaudi regnum*] *Miror Urfinum* To. 1. p. 460. ubi, quia Tacitus An. XIII. in quantum Germani regnantur dixit, non adeo fastidiorum se ait, *Regnare urbem active,* quantopere mihi hæc phrasis sordeat. Certe rationem Grammaticam non obstare, licet auctoritas forte deficiat. Respicit ea, quæ notaveram ad Verb. *Ambulo* pag. 308. quæ videas velim. Certe liquebit sic satis, si recte, nec obstante, ut ait Urfinus, ulla ratione Grammatica, dixeris active *Regnare Urbem,* eodem jure etiam *Dormire totam hiemem, Vigilare amaras noctes, Cessare arva, Errare terram,* &c. Active & sine Ellipsi posse dici.

^{119.} *Gradum regredere*] Manifestum hinc, dixisse Vetustissimos etiam *Regredere* scil. *Gradum,*

Reminiscor. Vide Memini.

Requiesco. Virgil. Et mutata suo; requierunt flumina cursus: idem in Ceiri; Quo rapidos etiam requiescunt flumina cursus. „ [Calvus in Io: Sol quoque perpetuos meminit requiescere cursus. Sallust. Paulum requietis militibus.] Propertius libro 2. Eleg. ultima, ex Scaligeri correctione; *Quamvis ille suam lassus requiescat avenam: ibidem, antepenult. Jupiter Alcmenam geminas requieveras Arctor.* Vide *Quiesco*, [& quæ istic notavi.]

Resideo, 120 Residere pœnitentiam, dixit Plinius pro,
seden-

dum, vel *Se*. Inde vero sequitur *Re* Regredi esse Passivum, & ejusdem indolis & significationis, cujus est *Reverti*. Sic ergo & *Aggredi aliquem* ponitur pro *aggredi ad aliquem*, seu *aggredere se ad aliquem*. Repugnare quidem videtur, quod Priscianus lib. 8. p. 792. ex Ciceronis quadam ad Nepotem epistola, sed deperdita, adfert, *Hoc resisterat etiam, ut a te filius aggrededer dolis*. Nam ibi *aggredi* passive ponitur, & ita ut Passiva locutio *Ego aggrededer a Te*, respondeat Activæ directæ & sine Ellipsi, *Tu aggrederes Me*. Sed præterquam quod talia fragmenta dubiæ aliquantulum sint fidei, nihil adeo certi ex Passivis locutionibus ad constituendam Verborum in O naturam, vel negandam, si aliunde ea probetur, elici potest. Vide quæ paulo ante ad Verbum *Regno*, & dein ad *Superseleo*, atque alibi jam notavimus. Sed & ostendimus jam sæpe, mutari ea aliquando per abusum constructionis, ut Verbis etiam vere Activis addatur Ellipticus plane Accusativus, qui & ipse per Passivas locutiones convertatur tamen in Nominativum. Vide,

quæ notavimus, ad Verba *Obstrepere*, *Plangere*, *Plaudere* Nota 108. *Rorare*, &c.

120. *Residere pœnitentiam*.] Ridiculus ille est error Torrentii ad Suetonium in Cæs. cap. 4. & qui eum sequuntur, Sanctii atque Aug. Buchneri, in explicandis & construendis verbis Plinii, dum putant Accusativum *pœnitentiam* regi a participio *residentis*; quod potius una cum suo Substantivo *Athamantis* ab illo Nomine regitur, cujus Accusativus pendet a verbo *exprimere*. Sensus enim est, voluisse artificem *exprimere*, tum *furorem* Athamantis, quando præcipitabat filium, tum ejusdem *pœnitentiam*, quum jam residebat, postquam præcipitarat filium. Furor est in præcipitante, *pœnitentia* in *resistente*. Neutraliter ergo hic ponitur *residere*, at vero *residere ferias* active forsan dicitur, sed ea ratione, qua *astuare annum*, *vivere Bacchanalia*. Vide supra ad vocem *Æstuo*. In Ciceronis loco, ut sensus sit verbis congruens, legerim cum Salmasio ad Plaut. Epid. III. 4. *quia residentur mortuis*, scil. *feriæ*. Sed & habent vulgatæ edd. *quia*. Nam

sedendo agere, lib. 34. cap. 14. *Aristonidas artifex quum exprimere vellet Athamantis furorem, Learchum filium precipitare volentis, & precipitato illo residentis pœnitentiam.* Sic emendat ex antiquis Levinus Torrentius. Plaut. Capt. act. 3. *Venter gutturque resident esuriales ferias*, pro, *sedendo agunt.* Cicero de leg. 2. *Denicales ferias appellat, quibus residentur mortui*, quod scilicet *sedendo mortuis feriarentur.*

„ [Resisto. Dictys lib. 2. *Neque amplius resisti adversum eos poterat.*]

Resurgo. Vide in *Surgo.*

„ [Revertere, subaudi se. Cicero; *Legati re inorata reverterunt.* Lucretius de Injuria; *Atque unde exorta est, ad eum plerumque revertit.*]

„ [Rideo, subaudi risum. Cicero 7. Fam. epist. 25. *Ne rideamus γέλωτα σαρδόνιον*, id est, *risum Sardonium.*]
[Immo est Neutrum, ut *Gaudeo, Doleo, &c.*]

Roro. Plinius lib. 17. cap. 10. *Si roraverit quantum-*

lum.

Nam integer est locus *Denicales*, que a Nece appellata sunt, quia *residentur mortui.* Manutius edidit, quia *residunt mortui.* At antiquissima Mediolanensis anni 1499. exhibet longe aliter, & forsan rectissime. *Nec vero tam Necia, quæ a nece appellata sunt, quæ resident mortui.* Necia videtur ex Græco Νέκυα ortum: certe Νέκυες notat defunctos, Νέκυα & Νεκρία actionem, quæ ad mortuos pertinet, seu librum, in quo de mortuis agitur.

121. *Si roraverit &c.*] Diversi generis forent hi Accusativi *Rorare imbrem* vel *pruinam*, Et *Rorare rosas* vel *oculos.* Priores exposuerim, ut *Crepo sulcos &c.* Vide Notam ult. ad cap. 2. & hoc Cap. ad Verb. *Æstuo.* Posteriores, licet Passivis locutionibus, quarum magnam rationem non

esse habendam sæpe jam diximus, (Vide ad Verba *Ambulo, Dubito, Regno, Supersedeo, & Obstrepo*) firmentur, tamen per Ellipsin a Præpos. *In* regi putem. Sic Lucret. III. 470. *Circumstant lacrymis rorantes ora genasque.* Si quis tamen Active hæc malit accipere, non valde refragor, rem in medio facile relicturus. Sed tamen neutraliter ceteroqui potissimum construitur hoc Verbum. Idem Lucret. II. 976. *Et lacrymis spargunt rorantibus ora genasque.* Virgil. Cul. 75. *Rorantes lacte capella.* Sueton. Aug. 92. *Si ingrediente se inter forte rorasset.* Cicero de Senect. c. 14. *in symposio minuta & rorantia.* Festus V. in *Rorarii.* *Ante imbrem fere rorare solet.* Confer infra Verbum *Sudo.*

luncunque imbrem. Ovid. *Scribimus, & lacrymis oculi rorantur obortis:* idem 3. *Fastor. Mollis erat tellus rorata mane pruina:* idem 2. *de Ponto; Roratas rosas. Et in Sacris; Rorate cæli desuper, & nubes pluant justum.* *Vide Pluere.*

Ruo, subaudi ruinam. Terentius; *Quid si nunc cælum ruat?* Ubi Donatus supplet, *se*, qui accusativus exprimitur in Compositis. Horat. 4. *Carmin. Multa proruat integrum cum laude victorem.* Terentius Adelph. *Vide, ne ille huc intro se irruat:* idem Eunuch. *Illico omnes proruunt se foras.* Catull. ad Manlium, *Nam mihi quam dederit duplex Amathuntia curam Scitis, & in quo me corruerit genere.* Virgil. 12. *Ruet omnia late:* & 2 Georg. *Et ruit atram Ad cælum picea crassus caligine nubem.* Horat. lib. 2. *Satyr. 5. Unde Divitias, arisque ruam, dic, Augur, acervos?* Terent. Adelph. *Ceteros ruerem, agerem, tunderem, & prosternerem.* Plaut. *Rudente, Corruere divitias*, id est, congregare. Lucr. 5. *Quum mare permotum ventis ruit intus arenam.* Virgil. 1. Georg. *Cumulosque ruit male pinguis arenæ, subaudi agricola.* Livius 8. *Ut ferme fugiendo in media fata ruitur.* Apul. 1. *Florid. Et querit, quorsum potissimum in prædam superne sese ruat fulminis vice.* M. Varro; *Spicæ corruuntur in corbem.*

Rutilo. Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. *Capillos cinere rutilarunt*, Plin. lib. 28. *Gallorum hoc inventum rutilandis capillis.* Liv. lib. 37. *Comæ promissæ, & rutilatæ.* Tacitus lib. 20. *Crimis propexus, & rutilatus.*

SALTO [Vide Me supra ad Verb. *Æstuo* in init.] Ovid. 5. *Trist. Carmina saltantur theatro:* idem 2. *Trist. Et mea sunt populo saltata poemata sæpe.* Horatius 1. *Serm. Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat.* Juvenal. *Chironomon Ladam molli saltante Bathyllo.* Eurip. *Androm. πῆδημα πηδῆσας*, id est, *Saltationem saltans.* „ [Quo-
„ modo Scipio Æmilianus apud Macrobius 2. *Sat. 10.*
„ *dixit; Quum saltationem impudicus servulus saltare non*
„ *posset.*]

„ *Sa-*

„ *Sapio*. Plaut. *Ego meam rem sapio*. Pers. *Quum sapimus patruos*: idem; *neque demorsos sapit ungues*. Ennius apud Ciceronem; *Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam*. [Vide itidem ad V. *Æstuo* in init.]

Satisfacio, est, facio satis, ut, satis accipio; ubi *Satis*, pro accusativo est. Nihilominus tamen Cato Rustic. cap. 149. dixit; ¹²² *Donicum pecuniam satisfecerit*.

Satago. Vide lib. 2. cap. 3. in Rectione Genitivi.

Servio servitutem, tritum fuit, a Græcis sumptum; *δουλεύειν δουλείαν*, Cicero in Topicis; *Quorum nemo servitutem servivit*: idem pro Mur. *Si servitutem servient*. Quintil. *Servus est, ut antiqui dixere, qui servitutem servit*. Plaut. Aulul. *Nam qui amanti hero servitutem servit*. idem Trinum. *Tuis servivi servitutem imperiis*: ibid. *Tibi servitutem servire*: idem Milit. *Nam ego jamdiu apud hunc servitutem servio*. Liv. lib. 40. *Qui servitutem servissent*. „ [Turpil. *Quæ mulier volet sibi suum amicum esse diutinum, modice & parce ejus serviat cupidines*.] Cic. 1. Offic. *Ut communi utilitati serviatur*. Martial. lib. 2. *Non bene, crede mihi, servo servitur amico*. Sen. de Tranquill. *Assuescamus cænare posse sine populo, & paucioribus servis serviri*. Ex his exemplis bene intellectis, ¹²³ extirpantur verba, quæ isti fingunt Impersonalia passivæ vocis, & simul verba Neutra. Vide *Inservio*.

¹²⁴ *Sedeo*. Priscian. verba sunt hæc ex lib. 18. de Imper-

per-

122. *Donicum pecuniam satisfecerit*] Duo hic sunt Accusativi, quorum alter est *Satis*, alter manifeste additur per Ellipsin præpos. *κατά*, quod ad, quam priscis illis scriptoribus frequentissimam fuisse, sæpius diximus.

123. *Extirpantur verba*] Immo vero ex his exemplis probatur, Veteres, sicuti multa alia promiscue usurparunt, sic etiam Verba nonnulla tum in Elliptico, qui Activi speciem præfert, tum in Neutrali sensu & con-

structione adhibuisse. Vide quæ disputavi ad vocem *Ambulare*, maxime pag. 306. Quod hic reperis *servire alicui cupidines*, eodem est modo accipiendum, quo paulo ante *satisfacere pecuniam alicui* & *Serviri a paucis* eodem, quo supra *Obstrepuntur laudes*; Vide ad Verba *Plangere*, *Regnare*, *Supersedere*.

124. *Sedeo*] Verbum hoc est vel maxime Neutrum. Neque ullis hic argumentis ad id probandum opus. Tantum dicam, A a 5 lique-

person. construct. pag, 1134. *Nam quum dico curritur, cursus intelligitur; & sedetur, sessio, & ambulatur, ambulatio, & evenit, eventus, & similia: quæ res in omnibus verbis etiam absolutis necesse est ut intelligatur; ut vivo vitam, ambulo ambulationem, sedeo sessionem, curro cursum. Vide Curro.*

„ [Sibilo, ¹²⁵ subaudi *sibilum*, vel alium accusativum.

„ Ho-

liquere rem etiam ex eo, quod alia sint ejusdem originis, sed diversæ conjugationis, Verba vere Activa, huic Neutro quasi opposita, nempe *Sedare*, h. e. facere, ut animus, ægritudo, ira, tumultus, turba, &c. confideat, Plaut Pœn. V. 4. 93. *Multorum annorum miseras nunc hac voluptate sedo.* Ut & *Sidere*, quod proprie notat demittere se ad sedendum vel quiescendum, atque adeo reciprocum pronomen ad sensum absolvendum requirit. Quando autem res dicuntur *Sidere*, tum vero illæ quoque accipi ita debent, ut quæ se demittant ad inferiora, ubi quiescant. Sed apud Plautum Trin. II. 2. 19. compositum *Confido* alium sibi Accusativum, activo maxime sensu junctum, habere creditur. Verba sunt Patris ad Filium, *Hæc tibi, si mea imperia capefferes, multa bona in pectore confident*, h. e. confidere facient, ut volunt Interpretes. At Ellipsis Pronominis Reciproci usitatissima istic quoque statuenda est solito sensu. Sic, in Mundi origine *sidebant campi* apud Lucret. V. 493. Tacit. An. I. 70. *Ut levior classis vadoso mari innaret, vel reciproco sideret.* Hinc jam diversa notant *Desideo* & *Desido*. Phædr. fab. 55. *Ruinam metuens Aquila desedit ramis.* Plaut. Bacchid. II.

3. 4. *Filium meum tamdiu tibi desidero.* Suet. Cæs. 2. *desedit apud Nicomedem*, & cap. 4. *ne desidere in discrimine sociorum videretur*, h. e. quiescere & manere otiosus eodem in loco. At *Mores desidentes* scil. se, sunt pessum euntes, apud Livium in Præfat. *Terra septem jugerum spatio in cavernam desedit* sc. se, apud Obsequ. cap. 96. Ceterum *Obsideo Urbem*, *Circumsido Urbem*, per Ellipsin dicuntur, pro *Sedeo ob*, vel *ad Urbem*, *sido me* cum exercitu, h. e. castra pono, *circum Urbem*. Hinc explicandum illud Lucretii IV. 352. *Aër crassior caliginis, qui cuncta foramina complet, obsiditque vias oculorum*, h. e. demittit se ob & in vias oculorum. Et Virgil. VII. 334. *ne Æneade possint Italos obsidere fines* h. e. demittere se ob, vel undique in, Italos fines, ad confidendum & habitandum in iis. Sallustii Catil. 45. *Occulte pontem obsidunt*, ut habent MSti, h. e. occulte in insidias se demittunt & subsidunt ob vel juxta pontem.

125. *Subaudi sibilum.*] Immo nihil. Nam Neutrum est. Accusativus, qui additur, per Ellipsin est interpretandus, licet in Composito *Exsibilare* etiam in Passivi Nominativum convertatur. Sic, quod sequitur, *Silio*, &

„ Horat. *Populus me sibilat, ac mihi plaudo ipse domi.*]

„ *Sitio.* Ovid. 1. Fast. *Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.* Et, ut *Sitis sitim*, vel *sitire*, dicendum erat, sic per translationem dixit Cicero lib. 3. ad Q. Frat. *Neque sitio honores, neque desidero gloriam: & 5. Phil. Sanguinem nostrum sitiebat.*

„ *Somnio.* Plaut. Rud. *Mirum, atque inscitum somniavi somnium.* Sueton. Galba, *Somniavit speciem Fortunæ, cæt.*

„ [*Solvere*, pro, *solvere navem.* Vide Ellipsin; „ *Navem.*]

„ *Sono.* Virgil. *Nec vox hominem sonat: idem Culice, Sonat liquorem:* „, [& 7. *Æneid. Verberaque insonuit. Ubi* „ *Servius, pro, verberibus insonuit, aut, per verbera.*] *Perfius; Sonat vitium percussa maligne fidelia.* „, [Ovidius 4. „ *Trist. 10. Hic ego finitimis quamvis circumsoner armis.* „ *Pedo ad Liviam; Tales balcyonum ventosa per æquora* „ *questus Ad surdas tenui voce sonatur aquas.*] [Vide Notam ult. ad Cap. 2. & hoc Cap. ad Verb. *Æstuo.* pag. 301.]

„ *Spiro*, vel *exspiro.* Arnob. lib. 1. *Nunquid suas animas exspi-*

& passim *Rideo*, cum Accusativis junguntur eadem ratione. Si quis tamen hisce Accusativis objectum actionis directe significari malit, atque adeo active eos regi, non valde repugnabo, neque in hoc Verbo, neque in seqq. *Sitio*, *Somnio*, *Sono*. Sed vel sic verum manet, esse ea etiam Neutra, & fuisse primitus vel maxime. Nec enim sequitur ex eo, quod Verbum aliquando active reperitur constructum, semper ergo esse Activum, & minime Neutrum, quod est *πᾶσι τοῖς ψεύδῃ* Sanctii & Scioppii. Consideranda in his origo & prima Verborum significatio, quæ si simplicem, ab-

solutam, & in se permanentem actionem primitus notant, sunt Neutra: ista autem actio videtur aliquando transire in objectum aliquod, non proprie patiens, sed propter quod illa actio fit. Objectum illud si Accusativo solo exprimitur, Ellipsis ea est Præpositionis *Ob* vel *Propter*. Ellipsis vero illa si valde frequentatur, tunc Verbum illud paulatim usu ipso accipit speciem Activi veri. Sic *Ridere*, & *Sibilare*, sunt primitus Verba actionis per se absolutæ, sed præmissa Accusativis videntur transire in objectum aliquod, quod tamen proprie non patitur illam actionem, sed ejus causa est finalis.

exspiraverunt venti? Apulejus de mundo; *Quum move-*
tur, spirat illos spiritus. Ovid. 3. *Metamorph. Deam spi-*
rat mulier. Virgil. *Comæ divinum vertice odorem spirave-*
re. Horatius 3. *Carm. Quod spiro, & placeo, tuum est.*

„ [Propert. *qui nunc magnum spiramus amantes.*]

„ [Stillabit amicis ex oculis rorem, Horatius in Arte]

„ Sicut idem, *Manare poetica mella.* [Vide de Utro-
que Verbo supra pag. 300.]

Stipulari stipulationem. l. 3. §. 1. D. jud. fol. l. 42. §.
ult. D. solut. matri.

Sto. Plin. in epist. *Standum est epistolis Domitiani.* Vox
in *du*, *a*, *um*, non potest esse, nisi a verbis regenti-
bus accusativum; ut, *vivendum est*, subaudi, vivere
Plaut. Pseud. 7. *Quid agitur?* P. *Statur hic ad hunc mo-*
dum, id est, *statur stare*, vel *statio*. [At Vide ad Cap.
2. init. & ad V. *Ambulo hoc Capite.*]

Studeo. Horatius; *Hoc studet unum.* Cicero de redi-
tu suo; *Quum vero literas studere cæpit.* Plaut. Mil.
Magis metuant, minus has res studeant. Cicero Philip. 6.
Unum sentitis omnes, unum studetis; idem de Finib. *Illud*
quod studet, facere possit ornatius; idem Tuscul. *Hæc quum*
disputant, hæc student. Ter. *Quin tu hoc potius stude.*
„ [Cum ergo legis; *Studere alicujus*, vel *alicui*, pro,
„ studiosum esse ¹²⁶ subaudi *studium*. Poëta vetus a-
„ pud Ciceronem. 3. de natura Deorum; *Qui te nec*
„ *amet, nec studeat tui.*]

Stupeo. Virgil. *Pars stupet innuptæ donum exitiale Mi-*
nervæ. Petron. Arbit. *Ceterum dum ego omnio stupeo.* [Vi-
de supra ad *Doleo* & *Gaudeo.*]

¹²⁷ *Subire onus, molestiam, manus*, trita sunt. Pomp.
Mela

¹²⁶ *Subaudi studium.*] Nihil
minus. Nam tantum abest, ut in
his locutionibus vere Neutrali-
bus intelligendus sit Accusativus,
ut etiam in prioribus per Ellipsin
videatur interpretandus, tan-
quam qui a Præpositione rega-

tur. De Genitivo per Ellipsin
Nominibus Adjectivis aut Verbis
juncto vide supra II. 3. & ibi
Notas 6. & 12. ut & hoc Ca-
pite ad Verbum *Interdico*.

¹²⁷ *Subire onus &c.*] Sic mox
Succedere muros. Intellige autem
im

DE VERBIS NEUTRIS, VEL FALSO ITA DICTIS. 381
Mela de quodam Specu; & quo magis subitur, obscurior.
Vide Eo.

„[*Subsistere* Livius 9. *Præpotentem armis Romanum acies
subsistere nulla, nec castra, nec urbes poterant.*]

Succedo. Fronto in verbo, *Succedo illam rem*, citat
Sallustium in 3. hist. *Muros successerant.* Vide *Cedo*, [&
quæ istic notavimus, ut & quæ modo diximus ad V.
Subeo.]

Succenseo. Gellius lib. 6. cap. 11. *Psillos re aquaria
desectos*, ¹²³ *eam injuriam graviter Austro succensuisse.* Ari-
stoph. in Pluto. μέμφιν δικαίαν μέμφομαι ταύτην, quæ
tonant, *Hanc accusationem accuso*, vel *succenseo*, vel *ex-
posculo.*

Sudo. Virgil. *Et duræ quercus sudabunt roscida mella*;
idem, *Pinguia corticibus sudent electra myrica.* Statius 5.
Theb. *Gelidove labor sudatus in Æmo.* Quintil. *Et
vigilandæ noctes*, & *in sudata veste durandum.* [Confer
Verba *Plango*, *Regno*, *Roro*, & quæ istic notavi, sed &
quæ ad V. *Ambulo* pag. 305. & 308.]

„[*Sufficere*, pro satis esse; sicut in contrario ejus;
„*Deficere*, subaudiri potest *se*. Ut enim Cæsar dixit;
„*Tela militibus deficiunt*, similiter dici potest, *Sufficiunt*,
„quod est, quasi præbent se in aliorum deficientium
„locum; nam & Virgil. dixit, *satis humorem tellus suf-
„ficit*: &, *pecori frondem*, *Pastoribus umbram sufficere*,
„pro, præbere.] 129 Su-

in his *Sub* vel *subter*, ut in ver-
bis cum *præ* compositis, & ac-
cusativum habentibus, *præter*,
cum *ex* compositis, *extra*. Vide
etiam quæ notavi ad Verbum *Ad-
eo*. Sæpe tamen alia quoque
hiscæ Compositis additur Præpo-
sitio. Liv. l. 26. *Sensim ad mon-
tes succedunt.* Lucret. V. 1369.
*Inque diem magis in montem suc-
cedere sylvas Cogebant, infraque
locum concedere cultis.* Sed & cum
Dativo Verba hæc construuntur

sæpissime. Cæs. B. G. II. 6.
Succedere portis.

128. *Eam injuriam graviter
succensuisse*] h. e. propter eam in-
juriam. Sic passim Terentius,
Andr. II. 3. 2. *Si id succensent
nunc.* & II. 6. 17. *Sed est, quod
succenset tibi.* Verbum ipsum est
plane Neutrum, & notat pro-
prie, censionem Censoris ægre
ferre, & ideo mullare, aliter post
illum censendo.

¹²⁹ *Supersedere.* Agell. lib. 2. cap. 29. *Operam supersedemus.* Livius 6. *Rebus divinis supersederi iustum.*

„ [*Suppeditare* fumitur pro abundare, aut non deesse,
 „ est tamen Activum. Cicero in Catil. *Omnibus rebus*
 „ *omissis*, ¹³⁰ *quibus nos suppeditamur, eget ille Senatu;*
 „ *Equi-*

^{129.} *Supersedere.*] Neutrum est, æque ac Simplex *Sedeo*. Casus, qui additur, a Præpositione pendet subintellecta & repetenda, *super*, atque ideo construi hoc Verbum potest cum utroque Casu, qui ab illa Præpos. regitur, Accusativo & Ablativo, sed cum hoc construitur maxime. Nam de Accusativo res incerta est. Certe locus Gellii ab Sanctio allatus aliter se habet. Verba sunt, *Cognati operam quam dare rogati sunt, supersederunt*: Intellige *dare*, prout passim hoc Verbum cum Infinitivo construitur. Valer. Max. II. 6. 6. *Supersedeo te habere civem*, h. e. non curo. Et II. 8. 6. *rogari, ut venire supersedeant*. Sueton. Aug. 93. *Deflectere paulum ad visendum Apin supersedit*. Et passim Livius. De Ablativo, cuius, vel Dativi, (nam & cum Hoc construitur *Supersedeo*) vicem sustinet Infinitivus in istis locutionibus, res est notissima. Nihil ergo adhuc Activi certi habemus. Quod si significationem indagemus, reperiemus propriam apud Sueton. Neron. II. *Eques R. elephantum supersedens*. At metaphorice notat sedere & quiescere super aliqua re, ut adeo eam non cures, vel ea abistas, aut non utaris. Plaut. Pæn. I. 3. 5. *Supersede istis verbis*, h. e. omitte ea, abstine iis. Omni ergo ex parte si consideremus Verbum hoc, est illud pla-

ne Neutrum. Sed in passivo tamen occurrit, & disertioribus longe locis, quam est ille Livii, a Sanctio allatus. Cicero vel Cælius Famil. VIII. ep. 8. *Si mihi non dedisset eas, potuit supersederi*, scil. edendis ludis, vel petendis abs te pantheris. Auctor ad Herenn. II. 17. *Hæc Causa, Judicialis fieri non potest, sed quod potest vel ad Senatum, vel ad Consilium, venire, non visa est supersedenda*. Verum & hoc ipsum est indicio, ex locutionibus Passivis, ut sæpe jam diximus & probavimus, non debere constitui primam Verbi in O naturam, utrum Activum id, an Neutrum sit, immo neque ipsam Constructionis naturam. Nam sunt etiam Activa, quæ præter Accusativum suum, quem vere regunt, etiam alium habent sæpe, sed per Ellipsin certissimam sibi additum. Et tamen hic ipse sæpe etiam in Nominativum Passivi invenitur conversus. Vide ad Verba, *Penetrare, Plangere, Trajicere*. Sequeretur inde, regiergo etiam istum Accusativum proxime a Verbo Activo, quod tamen falsissimum est.

^{130.} *Quibus nos suppeditamur*] Legitur in Cicerone *suppeditamus*, hoc, ut videtur, sensu: quibus rebus, seu quarum ope, nos facile subministramus necessaria huic bello: plane ut Terent. Eun. V. 8. 46. *Ut tuo amoris suppeditare possis sine sumptu tuo*. Et Heaut.

„ Equitibus, urbe, ærario. Livius; Manubia vix in fun-
 „ damenta fani suppeditavere, id est, suffecere, fatis fue-
 „ re. Cic. Cui si vita suppeditavisset, consul factus esset,
 „ subaudi se.]

Suppeto. Sallust. de Rep. Alibi quidem quæ mens suppe-
 „ tit, eloqui non dubitabo. „ [Curt. lib. 7. Alimentis con-
 „ gestis, quæ tanta multitudini vel per biennium suppetere-
 „ „¹³¹ subaudi se.]

Supplico. Plinius lib. 13. Iliacis temporibus non suppli-
 cabatur thure. Cicero 2. Agra. Voluerit populo supplicari.
 [Vide Me supra ad Verbum Invideo.]

Sup-

Heaut. V. 1. 45. Si illi pergo sup-
 peditare sumptibus. Plaut. Afin.
 II. 3. 17. Itaque hercle jam cla-
 more ac stomacho non queo labori
 suppeditare. Videtur autem ver-
 bum hoc revera esse Activum,
 & notare primitus, aliquid sub-
 jicere alicuius pedibus, dein vero
 laxiore sensu, præbere alteri &
 subministrare aliquid commodi.
 At quando absolute sine Accu-
 sativo reperitur positum, intel-
 ligitur SE, vel ALIQUID, at-
 que adeo, sive de Hominibus,
 sive de Rebus adhibeatur, notat
 præbere se, vel aliquid subsidii,
 alteris, quod idem est ac suppete-
 re, adesse, sufficere, succurrere.
 Sic illud Livii I. 50. Manubia vix
 in fundamenta fani suppeditavere,
 h. e. præbuere se, suffecere. Plaut.
 Trin. V. 1. Ita gaudium gaudiis
 suppeditat, h. e. præbet se, adest,
 suppetit. Tac. An. IV. 4. Volun-
 tarium militem deesse, ac si suppe-
 ditaret, non eadem virtute agitare.
 Liv. XXX. 25. defendebatur egre-
 gie, quoad tela suppeditarunt. Cic.
 de Offic. I. 4. parare ea, quæ sup-
 peditent & ad cultum & ad victum,
 h. e. præbeant se, idonea sint.

Lucret. I. 548. Materies ut suppedi-
 tet rebus reparandis. Et III. 738.
 At neque cur faciant ipsa, quare-
 ve laborent, Dicere suppeditat, h.
 e. præbet se nobis, in promptu
 est, illud dicere. In Catilinaria ta-
 men Ciceronis pro suppeditamus
 mallet superamus. Nam neque
 suppeditare notat abundare, ut ex-
 ponit Scioppius, & mea interpre-
 tatio, quam modo dedi, Elli-
 pseos esse paulo longioris ac du-
 rioris forsan videbitur.

131. Subaudi Se] Non putem.
 Nec enim unquam Active con-
 struitur hoc Verbum, neque id
 Analogia derivationis & signifi-
 cationis permittit. Locus ille
 Sallustii ex Orat. 2. ad Cæsarem,
 aliter est explicandus, quam fa-
 cit Sanctius. Verba sunt, Mihi
 quidem quæ mens suppetit, eloqui
 non dubitabo, h. e. quæ mens &
 animi sententia mihi sit. Sic
 Gell. III. 3. Cujus nunc mihi no-
 men non suppetit, h. e. non adest,
 non succurrit. Plaut. Rud. II.
 4. 36. Fugiam hinc, res ita sup-
 petit subito mihi, h. e. evenit,
 accidit, se præbet. Pseud. I. 3.
 100 Ut ad litationem hodie suppe-
 tat

Supplodo. Vide Plaudo.

Surgo, „ [subaudi *me*, vel *corpus*,¹³² vel *surgere*, aut „ *surrectionem*.] Valer. Flacc. 5. *Surgitur in somnos*. Juvenal. Satyr. 4. *Surgitur, & misso procures exire jubentur*. *Consilio*. „ [Plaut. prologo Pseud. *Exporgi melius est „ lumbos, atque exsurgier*: idem extrema Epidico; *Lumbos surgite, atque extollite*. Livius 7. *Mucrone surrecto, „ pro, sublato, sursum erecto*: nam *surgere* factum est „ *ex surrigere*; sicut apud Horatium *surpuerat*, pro, „ *surripuerat*.]

Suspiro. Tibull. lib. 4. *Quod si forte alios jam nunc suspirat amores*. Horat. lib. 3. Od. 2. ¹³³ *Illum adulta virgo suspiret &c.*

Taceo. Perf. *Dicenda tacendaque calles*. Plaut. Mil. *Taceo te*. Terent. Eunuch. *Nec hoc quidem tacebit Parmeno*: ibidem, *potest taceri hoc*. Ovid. 2. Amor. *Amor tacetur in medio mari*. Terent. Adelph. *Ignotum est, tacitum est, creditum est*. Mart. in princip. *Fucinus, & pigri taceantur stagna Neronis*. Cicero, *Multa tacui*.

Tadet. Vide *Pœnitet*.

Ten-

tat satias Jovi. Lucret. I. 149. *Et tamen ut plage quoque possint suppetere ipsa, infinita opus est vis undique materiai*, h. e. fieri, obvenire, se præbere. Liv. II. 56. *Rudis in militari Homine lingua non suppetebat libertati animoque*, h. e. non succurrebat, subveniebat. Proprie enim hoc Verbum idem notat, quod *succurrere*, & *subvenire*, eademque significationis analogia. Hinc *Suppetia*. Vide Me infra IV. 4. ad Vocem *Iter*.

132. *Vel surgere aut surrectionem*] Vellem hæc abessent, quæ nihili sunt. Recte ceteroqui se reliqua habent, quæ hic traduntur. Nam *Surgere* revera est *Activum*, & contracte dicitur pro *Surrigere*. Tantum illud hic iterum observari velim, quomodo Usus

unum idemque Verbum in Duo diversæ scriptionis & constructionis distinxerit. Nam idem est *surgere* & *surrigere*. Ast illud fere semper Neutrali ponitur specie, h. e. cum Ellipsi Pronominis Reciproci. At hoc passim Active cum variis Accusativis. Sueton. Vitell. 17. *Mentum mucrone gladii subrectum*. Statius Theb. II. 27. *atque omnes capitum subrexit hiatus*.

133. *Illum adulta virgo suspirat*.] Hic accusativus certissime per Ellipsin Præpositionis huic Verbo jungitur, plane ut *deperire aliquem*, *ardere Alexin*, & multa similia. Dicitur etiam *suspirare in aliqua*. Ovid. Fast. I. 417. *Hanc cupit, hanc optat, sola suspirat in illa*.

Tendere in urbem, subaudi *cursum*, vel *iter*, vel *se*. Virgil. *tendere iter velis*; *iter ad naves tendebat Achates*; idem, *Et gressum ad mœnia tendit*. Plaut. Pseud. *Tenes, quorsum hæc se tendant, quæ loquor.* „[Et Cist. *Qui est,* „ *qui recta platea cursum huc tendit suum?* Sen. *sidera contrarium mundo intendunt iter.* Hirt. de bello Afric. „ *Faustus Afraniusque iter in Hispaniam intendebant.*] Virgil. *Ceiri, Nam se ad patrium tendebat semita limen.* Vide *Eo*, [sed potius *Contendo*.]

Timeo. Vide *Metuo*.

Titillo. Horat. *Ne vos titillet gloria*. Cic. Fin. *Si ea voluptas esset, quæ quasi titillaret sensus*: idem Offic. *Hominum multitudinis levitatem & voluptatem quasi titillantium.*

Tono. Virgil. *Tercentum tonat ore Deos*. Plin. præf. *Quanto tu ore patris laudes tonas*. [Sic *Crepere*, *Increpare*: Vide supra Not. ult. ad Cap. 2. & ad V. *Æstuo*. Cap. 3.]

„ [Trajicio. Valer. Maxim. lib. 5. cap. 1. *Naves ut* „ *prospicerentur, quibus se tuto in Africam trajiceret*. Cic. „ *Marius parva navicula in Africam trajectus est*. Brutus „ ad Cic. *Alpes se trajicere*. Plancus ad eundem, *Exer-* „ *citum Rhodarum trajicere.*]

„ [Transmitto. Cicero, *Grues maria transmittunt, sub-* „ *audi se*: idem, *Cæsar in Africam transmisit*: & *Trans-* „ *mitti mari supero.*] [Vide Me supra ad V. *Æstuo* in „ extr.] pag. 303-304.

Triumpho. Gellius lib. 2. cap. 11. *Triumphavit triumphos novem*. Cicero 2. Offic. *Et ex ea urbe triumphari*. Horat. 3. Carm. *Medis triumphatis*. [Vide ad V. *Am-* „ *bulo*, p. 306.]

Tremo, Tremisco. „ [Propert. *Et domus intactæ te tre-* „ *mit Arabia*. Horat. *Unde periculum, fulgens contremuit* „ *domus Saturni veteris*. Propert. *Nec tremis Ausonias,* „ *Phæbe fugate, dapes.*] Vide *Metuo*, *Horreo*, *Abhorreo*. &c.

„ [Turbo. Plaut. Bacch. *Nunc adest exitium Ilio, turbat equus lepide ligneus*, ¹³⁴ subaudi turbas : sicut ibid.

VACO. Val. Max. lib. 4. cap. 3. *Deinceps & iis vacemus, quorum animus aliquo in momento ponendi pecuniam nunquam vacavit.* Locus est obscurus etiam doctis ; ¹³⁵ sed deest *Vacationem*, ut si dicas ; *Nunquam vacas studendi*, subaudi *vacationem*, ut Cicero loquitur.

Valeo, subaudi *valetudinem*, quæ si nobis non esset, valere non possemus, ut nec vivere sine vita. Plaut. *Perfa, Quid agitur Sagaristio? ut valetur?*

Vaporo. Virgil. 11. *Et templum thure vaporant* : & alibi *vaporatas aras*. Horat. in Epist. *Lævam discedens curru fugiente vaporet.*

Vapulo. Verbum hoc non solum Grammaticos omnes, sed etiam Quinctilianum conturbavit, qui lib. 9. cap. 3. *Neutro-passivum*, ut ipsi loquuntur, esse putavit. Omnes mihi videntur hujus verbi etymon, significationem, & constructionem, ignorasse. *Vapulo* ductum est a Græco ἀπολλύω, *pereo*, vel ab ἀπολῆμαι, *peribo*. *Peri*, vel *Vapula* sæpe reperias apud Comicos in futuro imperandi, atque etiam *plora*. Vide in Antiphrasi *Viola*.

¹³⁶ Si-

¹³⁴. *Subaudi turbas.*] Potius *Bes*, aut simile quid. *Turbare turbas* notat proprie turbando omnia ciere turbas, ut *Crepare sulcos*. V. Not. ult. ad Cap. 2.

¹³⁵. *Sed deest vacationem*] At *vacatio alicujus rei vel muneris* significat immunitatem & concessum otium ab aliquo negotio, sicuti id ex innumeris exemplis constat. Atque ita, qui *vacasse nunquam vacationem ponendi pecuniam in aliquo momento* dicuntur, forent homines avari, qui nunquam cessaverint, aut immunes fuerint ab illo pecuniæ æstimandæ studio : contra quam sensit Valerius Max. qui abstinentes, seu

pecuniam contemnentes, commemorare istuc vult & incipit. Si ergo locus Valerii est integer, intelligendus potius erit Dativus *Negotio*, quod certe vocabulum sæpissime per Ellipsin omissum est ante Genitivos. Vide supra II. 3. & quæ istuc notata. Sensus autem tunc erit, nunquam vacavit, seu nunquam se dedit illi cogitationi, quæ ponit pecuniam in aliquo momento. *Vacare* porro est prorsus Neutrum, itidem ut *Valere*, quod sequitur. At activum est *Vacuare*. Quando autem dicitur, *si vacat tibi*, intelligit *animus vel tempus*.

136. Si-

136 Significat igitur *Vapulo*, male ploro, vel doleo. Est etiam *Fustuarium* accipere. Græco proverbio dicebatur, *capas ede*, vel *plora*, quum significabant, se aliorum minas non curare. Vide Petr. Victor. lib. 13 Var. cap. 12. & Adag. *capas edere*. Id latine dicitur *Vapula*. Sæpe apud Plaut. & Terentium tervi, vocati ab heris suis, respondent, *Vapula*, quum non existiment se id heris dicere. „[Plaut. *Perfa* II. 3. 17. *quid herus faciet* „ *mibi? Verberibus cædi jusserit, compedes imponi? Vapu-* „ *let, ne sibi me credat supplicem fore. Va illi. Mibi jam* „ *nihil offerri potest, quin sim peritus. Terent. Eunuch.* „ *Usque eo illius ego magnifica verba ferre possum, verba* „ *dum sint; verum si ad rem etiam conferet, vapulabit. id* „ *est, contemnetur, pili non fiet, in malam rem abire* „ *jube-*

136. Significat igitur *Vapulo* &c.] Immo vero, quum derivetur a Græco ἀπολλω, ac ejus Præterito Medio, ut recte sentit Sanctius, & ulterius confirmavit G. H. Ursinus Observ. Philol. cap. 9. extr. significat potius *pereo*, male *mulcor*. Quapropter Varro recte *Vapula* pro *peri* positum censuit. Atque ita apud Ter. Eun. IV. 6. 4. *Si ad rem conferet, vapulabit*, significat, non, *contemnetur* &c. ut mox Scioppius, sed, male *mulcabitur*, malum habebit. Et hinc Idem in *Adelph.* II. 2. 5. *verberare* & *vapulare* opponit tanquam relatæ aliquo modo ad se invicem significationis. Ita Plautus *Amphitr.* I. 1. 178. *Hinc enim mihi dextera vox aures, ut videatur, Verberat. SO. Metuo, vocis ne vice hodie hic Vapulem, quæ hunc Verberat.* Et disertius *Mil. Glor.* V, 19. & 22. *Fura nociturum te nemini, quod tu hodie hic Verberatus, aut quid Verberabere. PY. juro &c. Quod ego hic hodie Vapulo.* Sic & Lucretius

IV 937. ubi quum dixisset Corpus ab aëre extrinsecus crebro ictu *pulsari*, sed & intus *verberari* etiam ab aëre, qui ducitur atque reflatur, subjicit, *Quare utrimque secus quum corpus vapulet.* Sed & ipsum illud *vapulare* quando *Fieri* alicui dicitur, notat utique passionem verberandi. Ita vero non modo Terent. *Phorm.* V. 6. 11. verbis paulo post ab Auctore allatis, sed & Plaut. *Asin.* II. 4. 72. *Vapula. id quidem tibi hercle fiet, ut vapules.* Diserte etiam Plaut. *Pœn.* IV. 2. 33. *Ut, ubi vapulandum est, tu corium sufferas*, h. e. manifeste, non, plorandum est, sed, ubi Ego verberandus ero, tu præbeas tuum corium, quod verbera mihi destinata excipiat, Quin inde omnis etiam Res, quæ mali quid patitur, aut interit, *Vapulare* dicitur. Sic *vapulat peculium* apud Plaut. *Stich.* V. 5. 12. quum magnam accipit cladem.

„jubebitur.] Et idem esse *Vapulare*, quod *dolere*, aut *plorare*, declarat eleganter proverbium, *Vapula Papyria*. quod proverbium ex Festo integrum adducam, quoniam Erasmus, quia corruptum & decurtatum legerat, minus explicavit; *Vapula Papyria*, inquit, in proverbio antiquis fuit, de quo Sinius Capito sic refert, tum dici solitum esse, quum vellent minantibus significare, se eos negligere, & non curare, fretos jure libertatis. Plaut. in *Fœnerat*, *Heus tu*, in *Barbaria* quod dixisse dicitur *liberta suæ patronæ*, ideo [lege, id ego] dico, *Libertas salve*, *Vapula Papyria*. In *Barbaria*, est in *Italia*. *Ælius* hoc loco *Vapula* positum esse ait pro *Dole*; *Varro*, pro *Peri*, teste *Terentio* in *Phorm*. *Non tu manes?* *S. Vapula*. *P.* id tibi quidem jam fiet. & Plaut. *Curcul*. *Reddin'*, annon, mulierem, priusquam te huic meæ *machææ* objicio *mastigia?* *S. Vapulare* ego te vehementer jubeo: ne me territes. *Hæc* Festus. „ [Vere autem *Varronem Vapula*, per „ *Peri*, interpretari, ex hoc altero *Plauti* loco apparet, „ *Curcul*. 1c. ult. *Ego te vehementer perire cupio*, ne me „ *nescias*.] ¹³⁷ Nec dicitur latine, *Pueri vapulant a præceptore*, quod passim inculcant Grammatici, uno tantum *Quinctiliani* testimonio freti, qui libro 9. cap. 2. *Sic*, inquit, ut testis in reum rogatus, an ab reo fustibus vapulasset, & innocens, inquit. Sed hoc dictum aut *Quinctilianus* non intellexit, aut locus depravatus est; nam *Tullius Ruffianus* antiquus *Rhetor* in figura *Apophasi*, sic citat: *Et testis interrogatus ab reo num fustibus vapulasset, innocens, inquit*. Hæc vera lectio, & inter-

pre-

¹³⁷. Nec dicitur Latine.] At vide quæ hic *Scioppius* & nos supra, I. 2. I. pag. 9. disputavimus. Adde etiam, quæ *Doctiff. Urfinus* To. 2. p. 318. tradit. Verba antiqui *Rhetoris*, quem *Sanctius* mox *Tullium Ruffianum*, sed rectius alii & ipse *sanctius* infra. IV. 16. init. *Julium Ruffi-*

nianum appellant, potius ex *Quinctiliano* explicanda, quam contra: Nam *Testis in Reum*, non ab *Reo*, fuit rogatus, ast ab *Reo* vapulavit. Sed & utriusque verba convenient optime, si in *Rhetore* distinguatur post interrogatus.

pretatio est, non quæ ex Quinctiliano citatur. „ [Se-
 „ neca tamen extrema Apocolocyntiosi sic loqui-
 „ tur, *Producit testes, qui illum viderant ab illo fla-*
 „ *gris, ferulis, colaphis, vapulantem.* Et quidni di-
 „ catur *Vapulare ab aliquo*, sicut *Perire ab aliquo*?
 „ Propert. lib. 2. Eleg. 27. *Solus amans novit,*
 „ *quando periturus, & a qua Morte.* Ovid. *Disci-*
 „ *pulo perii solus ab ipse meo.* Plin. *Periit ab Anni-*
 „ *bale.*]

Veneo. In hoc verbo negotium nobis facessit idem Quinctilianus, cujus testimonio Grammatici freti audent dicere, *Servi veneunt a Mangone*, ¹³⁸ quod ineptissime latine dicitur. Verba Quinctiliani sunt lib. 12. cap. 1. *Certe Fabricius Cornelium Ruffinum, alioqui & malum civem, & sibi inimicum, tamen, quia utilem sciebat Ducem, imminenti bello, palam Consulem suffragio suo fecit, atque id mirantibus quibusdam respondit, a cive se spoliari malle, quam ab hoste venire.* Hæc ille. cui accedere non possum in hac phrasi, *ab hoste venire.* Dictum Fabricii sic effertur, *Malo compilari, quam venire; & ita citatur a Cicerone 2. de Oratore. Veneo itaque fit ex venum, adverbio, & eo, is; ut Ire pessum, ire venum, mittere pessum, mittere venum.* Si tamen contendas posse dici, *Servi veneunt a Cicerone*, non significabis, Ciceronem vendere, sed alium, volente aut iubente Cicerone, id est, a parte Ciceronis. Sic Plautus dixit; *Ubi sunt, qui amant a lenone.*

138. *Quod ineptissime Latine dicitur.*] Immo vero satis recte, & duplici quidem ratione. Nam *Servi à Mangone*, sunt servi in ditione ac dominio Mangonis: Et sic utique eodem prorsus modo dicitur, *amare mulierem a lenone.* Plautus Mil. Gl. II. 2. 5. *Quemque a milite hoc hominem videritis in nostris tegulis.* Ter. And.

III. 1. 3. *Ab Andria est ancilla hæc.* Sed & *veneunt a Mangone* recte dicitur, & significat, opera Mangonis veneunt, seu Mango vendit eos. Plane sicut cap. seq. *leges, Madescit ab Austro, dolet a sole caput, A vento unda tumet.* Et similiter Gell. V. 14. *A vitio studioque estentationis fit loquacior.*

lenoxe. Denique ridiculi sunt, qui verba *Neutro-passiva* excogitarunt. „[*Venum* tamen videtur esse accusativus „ nominis *Venum*, cum ¹³⁹ Tacitus dicat, *Veno exer-* „ *cere*. Itaque in *Venum ire*, *Venum dare*, *Venum as-* „ *portare*, *Venum ducere*, subauditur *ad*, quasi *ad* „ *mercatum*. Apulejus lib. 9. *Præconis voce venui me* „ *subjiciunt*.]

¹⁴⁰ *Ventilo*. Juvenal. *Ventilat æstivum digitis sudantibus aurum*. Martial. lib. 3. *Et æstuantî tenue ventilat frigus concubina*.

Venio ab urbe, subaudi *viam*, vel *iter*, „[vel accusa- „ *tivum cognatum, adventum, leu venire*, Hebræorum „ *more; ut Habac. 2. Venire veniet, & non tardabit.* „ *Pro quo vetus interpres, Veniens veniet.*] Ovid. 1. *Fast. Seu quod ad usque decem numero crescente veni-* „ *tur*.

¹³⁹. Tacitus dicat.] An. XIII. 51. *Militibus immunitas servare-* „ *tur, nisi in iis, quæ veno exerce-* „ *rent*. Et sic XIV. 15. *exstructa* „ *caupone, & posita veno irritamen-* „ *ta luxur*. Sic ergo legendum e- „ *tiam* An. IV. 1. *ex unico istius* „ *partis MSto: non sine rumore, A-* „ *picio diviti & prodigo stuprum veno* „ *dedisse*. Hinc jam in Accusativo „ *Venum ire* & inde *Venire*. Gell. II. 18. *Ex libertate in servitutem ve-* „ *num ierat*. Cicero Famil. XIV. 6. „ *Ex literistuis cognovi prædium nul-* „ *lum venire potuisse*, h. e. vendi.

¹⁴⁰ *Ventilo*.] Videtur hoc quo- „ *que Verbum esse & Neutrum* „ *& Activum*. Prioris est naturæ „ *apud Sueton. Aug. 82. æstate aper-* „ *tis cubiculi foribus, & sæpe in peri-* „ *stylio saliente aqua, atque etiam* „ *ventilante aliquo, cubabat*. At „ *ventilare frumentum active vide-* „ *tur dici pro mittere & excutere* „ *in ventum*, Columella I. 6. *si* „ *exese fruges in horreo ventilentur,* „ *& quasi refrigerentur*. Hinc jam „ *explicandum est illud Juvenalis* „ *Sat. I. 28. Ventilare æstivum au-* „ *rum*, h. e. in aërem mittere, ut „ *frigusculum inde vel ventulum* „ *contrahat vel percipiat*. Et Mar- „ *tial. V. 32. de puero in Tauro,* „ *vagus ille per armos Currit, & in* „ *toto ventilat arma bove*, h. e. ja- „ *ctat & movet in aërem*. Huc „ *refero etiam illud XII. 18. Dum* „ *per limina te potentiorum Sudatrix* „ *toga ventilat*, h. e. movet con- „ *tinuo*. Sed *flabello Ventilare æsu-* „ *anti apud Martialem III. 82. no-* „ *tat flabello & ventilando frigus* „ *excitare & facere æstuantî, pla-* „ *ne ut Juvenalis Sat. III. 253. &* „ *cursu ventilat ignem*, h. e. curren- „ *do excitat, & movet in aëre*. „ *Confer ea, quæ ad Verbum Æ-* „ *suo notavimus*.

tur. Horat. *Ventum erat ad Vestæ*. Apul. lib. 9. *Quam veneramus, viam capeffit*. [At vide *Ambulo, Curor, Eo*.]

¹⁴¹ „ [*Vereor*, subaudi *vereri*. Plaut. Bacchid. „ *Hic vereri perdidit*, id est, *verecundiam*. Ci- „ *cero*; *Quos non est veritum in voluptate sum-* „ *mum bonum ponere*. Hinc discimus, priscis in u- „ *su fuisse, Veretur me*, pro, *verecundia seu* „ *pudor me afficit*, sicut *Pudet me*: & sicut *Ve-* „ *reor* postea dici cœpit, similiter veteres *Pudeo* di- *cebant*.]

Vescor. [Vide pag. 280. ad cap. 2.] Tacit. in vita *Agricolæ*; *Eo ad extremum inopiæ venire, ut infir-* „ *missimos suorum mox, sorte ductos, vescerentur*. Pli- „ *nius lib. 8. cap. 10. Ideo si caprinum jecur vescantur*: „ *idem 10. Aves nonnullæ vescuntur ea, quæ rapuere* „ *pedibus*. Et lib. 11. *Qui Absinthium vescuntur*. Ti- „ *bul. 1. 2. Sic usque sacras innoxia laurus vescar*. Vi- „ *de Utor*.

¹⁴² *Vigilo*. Vide *Dormio*, & *Sudo*. „ [Liv. 10. *Tota* „ *nocte vigilatum esse*.] Ovid. *Noctes vigilantur amaræ*: „ *idem 1. Trist. Aspicies illic positos ex ordine fratres, Quas* „ *studium cunctos evigilavit idem*. Propert. 3. Eleg. 13. „ *Nox vigilanda mihi*.

Vivo. Terent. *Nam ego vitam duram, quam vixi usque* „ *adhuc*.

¹⁴¹ *Vereor*, subaudi *Vereri*] *lare* construitur, ut *Elaborare, Ex-* „ *At vide me supra ad Verbum* „ *Metuo*. De loco Ciceronis, & „ *sibulare*, & similia, quæ speciem „ *phrasi Veritum est me*, vide, quæ „ *Activi usu ipso acceperunt; sed* „ *notavimus ad Cap. 2. p. 278. &* „ *quæ a prima origine Neutra tamen* „ *maxime ad hoc Caput pag.* „ *fuisse credo, atque ideo Versum* „ *370. Ovidii hanc in sententiam exponi* „ *posse putem, idem studium vigi-*

¹⁴² *Vigilo*.] Est verbum sine „ *lavit ad finem usque, quod ad hos* „ *dubio Neutrum*. De locutionibus „ *libros, h. e. usque dum perfecti* „ *ejus Passivis egimus jam supra ad* „ *essent hi Libri*. „ *Verb. Ambulo pag. 305. At Evigi-*

adhuc. Plaut. Epid. *Vitam ut vixissent olim in adolescentia*: idem Amph. *ut profecto* ¹⁴³ *vivas atatem miser*: in Poenul. *Per quem vivimus vitale ævum*: Merc. *Qua causa vitam cupio vivere*: „[Et Persa, *Faciam ut mei memineris, dum vitam vivas.*] Cic. de Senect. *Tertiam enim atatem vixerat*. Ovid. *jam tertia vivitur etas*. Quintil. *Qui vitam beatam vivere volet, philosophetur oportet*: idem lib. 3. *Accusatoriam vitam vivere*. Ovid. *Vivitur exiguo melius*. Cicero lib. 13. epist. 28. *Tum studia illa nostra, quibus ante delectabamur, nunc etiam vivimus*. [At Vide Cap. 2. extr. ad pag. 290] „[Juvenal. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt*, [vide Notas supra ad v. *Æstuo*.] pro, *vitam per bacchanaliorum tempus vivi solitam*.] vide Dego.

Ululo. Lucan. 1. *Ulularunt tristia Galli. & Centum ululata per urbes*. [Vide ad *Æstuo* pag. 301.]

„*Vomo*. Plaut. Rud. act. 2. sc. 6. *Pulmoneum nimis velim vomitum vomas*.]

Utor. Terent. *Mea bona utantur*: idem Adel. *Mea, quæ præter spem evenere, utantur sine*. Plaut. Afin. *Cætera, quæ volumus uti, græca mercamur fide*. Cato Rust. de villico. cap. 142. *Quomodo villicam uti oportet*: idem, *vicinas, aliasque mulieres quam minimum utantur*. Charil. lib. 5. *Utor hac re, nos dicimus, apud veteres autem & Utor hanc rem, dictum*. Nonius Marcell. citat Turpilium in Peleo, *Nuptias abjeci, amicos utor primores viros*. Lucil. Satyr. *Quem metuas sæpe, interdum quem utare libenter*. Vide *Abutor*, [& me supra ad Cap. 2. p. 281.]

CAP.

143. *Vivas atatem miser*.] *Vivere vitam* qua ratione dicatur, exposuimus jam supra ad Cap. 2. pag. 273. & ad Verb. *Æstuo* p. 301. Eadem ratione recte quoque dici potest *vivere atatem*, ut liquet ex seqq. apud Sanctium. At hic in Plauto Amph. IV. 2. 3. *Ut vivas atatem miser*, alia certe

est constructionis ratio, & ponitur *atatem* absolute, pro, per omnem atatem, per longam atatem. Sic Afin. I. 1. 6. *Ut tibi superstitis uxor atatem fiet*. Et Men. V. 1. 20. *Nam me atatem viduam esse mavelim*. Terent. Heaut. IV. 3. 38. *Censes me atatem velle id assimularier*.

CAP. IV.

De Verbis passivis, contra omnium Grammaticorum opinionem. Dativus a nullo Verbo regitur. PER significat causam administram seu instrumentalem. A & AB non significant causam efficientem principalem. (sed Vide Notas) Ab illo, pro a parte illius, A te, id est, tuo jussu.

SÆPE quidem Grammatici, nunquam tamen ita egregie delirarunt, quam in verborum passivorum deliramentis tradendis: ajunt enim, ¹ rem, quam vo-

cant

1. *Rem quam vocant Agentem* &c.] Non adeo iterum delirant in ea quidem sententia Grammatici priores, qui censuerunt, quando rem Agentem in passiva locutione exprimi necesse erat, tunc istis modis eam exprimi debere, seu solere. Et vellem ostendisset Sanctius, quo alio modo aut ratione efferendam existimaret, nisi forte existimaverit, quod videtur, rem Agentem plane nulum in passiva locutione habere locum, dum mox hanc artis suæ regulam memorat: *Passivum verbum nihil præter Suppositum desiderat.* Id quod ego sane miror in Sanctio, cum cap. 2. hujus libri ipse dixerit ex Aristotele, in omni actione esse alterum quod agat, alterum quod patiat; & certe Passio multo minus concipi queat sine ejus Auctore, h. e. sine Agente, quam Actio cujuscunque significationis sine Patientem, cum multorum verborum Actio non transeat in ullum patientem, Passio vero vix ulla sit, nisi quæ profecta ab Agente. Verum qui-

dem, quod passivum verbum nihil necessario desideret in Constructione Grammatica præter Suppositum, & proinde res Agens, quando relinquitur in incerto, non semper exprimitur. Sed eodem modo se res habet in verbis vere Activis, quæ item, ut passiva, nihil aliud desiderant, siquidem accusativus Patientis eadem ratione, qua Agens in passione, potest omitti, nec ad perficiendam orationem requiritur. Patet id ex Livio l. 56. *Hoc exteritus visu, statuit mittere Delphos, nec responsa sortium alii committere ausus, filios per ignota maria in Graciam misit.* Vides primum hic poni *mittere* sine Accusativo, qui etiam non requiritur ad explendam orationem seu sententiam, quandoquidem *mittendi* simpliciter decretum prius à Rege factum, quam decrevisset, quem mitteret. Similiter cum ait Terent. Andr. l. 2. 14. *Meum gnatum rumor est amare*, scimus utique necessario fuisse istius actionis aliquod objectum, sed

cant Agentem, in passiva, in casu sexto cum *a*, vel *ab*,
vel

quoniam id vel ignorabatur, vel tanti non erat, ut exprimeretur, ideo accusativus istius objecti non modo recte omittitur, sed & nullus certus, licet in verbo vere Activo, quasi per Ellipsin omissus, desideratur. Vide &, quæ disputavi supra ad Cap. 2. init. pag. 275. 276. & infra ad Cap. 8. Sic vero etiam, quando dico, *Tu amaris in hac Urbe*, non necesse, ut exprimam omnino, à quibus ameris, licet tamen esse debeant illic, qui te ament. Vide & mox Nota 4. At vero si jam exprimere illos velim, non video, qua alia ratione id rectius faciam in lingua Latina, quam qua voluerunt Grammatici Veteres. Nec evertit banc sententiam, quod tum Dativus ille, tum præpositio *A* vel *Ab*, sæpe etiam cum passivis alio in sensu & usu jungantur. Frequentissime enim id accidit aliis etiam, tum Casibus, tum Vocabulis, ut varium habeant usum, sensumque varium recipiant. Certum utique est Genitivo enuntiarimodo ipsum possessorem, modo rem possessam: immo memoravimus supra ad pag. 174. 175. & 247. occurrere aliquando duos Genitivos uno in commate, quorum alter sit quasi Activus, alter quasi Passivus. Similiter quidni & Dativus modo Agentem, modo Patientem, aliquo modo exprimat, ita ut tamen simul semper notet etiam aliquam acquisitionem, quæ æque sit Agenti ac Patienti. Quid multa? Manifeste utique Agens exprimitur in Dativo apud Liv. I. 31. Ro-

manis ab eisdem prodigio novendiale quoque sacrum susceptum est, h. e. Romani susceperunt per causam ejusdem prodigii &c. Sic & Sallust. Jug. 107. *sæpe ante paucis strenuis adversus multitudinem bene pugnatum*. Atejus Capito apud Gell. IV. 6. *Tib. Coruncanio Pontifici Max. Ferie Prædicaneæ in atrium diem inaugurata sunt*. Cæsar B. Gall. IV. 22. *Neque has tantularum rerum occupationes sibi Britannia anteponendas judicabat*, ubi duplex est Dativus, quorum alter utique Agentem Cæsarem, qui anteponeret, alter quodam modo rem patientem, cui Cæsar alia nolebat antepondere, notat. Similiter Plautus Mercat. IV, 4, 1. *Nam mihi amatori Seni coquenda est cœna: atque equidem cum recogito, Nobis coquenda est, non quoi conducti sumus*. Ubi *Mihi* est Dativus agentis seu coqui ipsius, at *Seni* & dein *Nobis* sunt quasi Patientis, seu illius, in quorum usum res fiet. Ovidius Metam. VII, 824. *Nympham mihi credis amari*; at v. 828. *Ut mihi narratur*. Ubi prius *Mihi* manifeste est Agentis, qui amabat nympham, at posterius Patientis, cui alius rem narrabat. Suetonius Cæsare 19. *Eandem ob causam opera Optimatibus data est, ut provincia futuris Coss. minimi negotii decernerentur*. Tacit. de German. 3. *Ara Ulyssi consecrata*. In quibus omnibus, pauci strenui utique sunt, qui pugnarunt, *Pontifex Max.* qui serias inauguravit, *Cæsar*, qui non anteposuit, *Optimates*, qui operam dederunt, *Ulysses*, qui aram consecravit. Vide

vel in dativo debere collocari. Nec defunt hebetiores, qui addant, etiam in casu quarto cum *per*; ut, *Res agitur per eosdem creditores*. Totum falsum est.

Ac de Dativo quidem facile deicientur: nam uno aut altero male intellecto testimonio nituntur. Cicero dixit, *Neque senatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur*. Sed deberent illi advertere, sæpe apud Ciceronem, & alios, reperiri in activa eundem Dativum. Cicero pro Balbo; *Non ut vobis rem tam perspicuam dicendo probaremus*. Itaque hoc non probatur mihi, est, tu hoc mihi non probas. Cicero. Attic. lib. 4. *Quos libros, ut spero, tibi valde probabo*. Addunt ex Virgil. *Nec cernitur ulli*, id est, ab ullo. Nec Servium consulunt, qui id Græce dictum ostendit. Mihi tamen hic & ubique dativus acquisitionem significat: & quemadmodum Dativus a nullo verbo regitur, ita cuivis orationi aptissime jungetur: (vide supra lib. 2. cap. 4.) nec enim aliter significat, quum dico, *Da pecunias mihi*, quam quum dico, *Filius mihi peccat*, aut, *Non omnibus dormio*. Itaque *Non cernitur ulli*, id est, nulli ostendebatur, nulli erat conspicuus. Unde aptissime Apulejus de Deo Socratis, Homeri versiculum vertit,

Soli

Vide & Urfinum To. 2. p. 327. 328. Sic & A vel AB significet sane à parte, ut vult Sanctius; nihil tamen id obstat, quo minus simul adhibeatur ad exprimendum Agentem, à cuius utique Parte proficiscitur Passio. Certe longe aliter ponitur, apud Terentium Hec. Prol. II. v. 10. *Ut ab eodem* (Poëta) *alias discerem novas Comœdias* Sallust. I. Histor. *Omnis Gallia, nisi quæ à præludibus invia, fuit perdomita*. Liv. I. 3. *A domo Numitoris, alia comparata manu, adjuvat Re-*

mus. XLII 60. *Cecidere ab Romanis ducenti Equites*. Cæsar B. Gall. II. 7. *Qui nuncii ab iccio venerant*. Aliter apud Ovidium *In festo ne vir ab hoste cadat* Pompon. de Or. juris, *Omnia manu à Regibus gubernabantur*. Cicer. *Ut scias eum a me non diligi solum, verum etiam amari*. His exprimitur Agens, a quo quid agitur: illis, unde & a qua parte quid acciderit. Vide & Urfinum To. 2. pag. 320. & seqq.

Soli perspicua, ast aliorum nemo tuetur.

Addunt etiam ex Martiale lib. 2. *Si cui forte legēris: & si totus tibi triduo legatur.* Sed hi videntur ignorare Romanorum morem, ² qui legentes anagnostas audiebant. *Habebant* (inquit Vives lib. 1. de corrup.) *proceres Romani in illis imperii occupationibus lectores, quos Græca voce ἀναγνώστας nominabant, qui epulantibus, qui dormitantibus, lavantibus, deambulantibus, iter facientibus, legerent.* Imo & ab ipso Martiale discite, dativum in passiva esse acquisitionis, lib. 10. *At non & stamina differt Atropos, atque omnis scribitur hora tibi.* Plaut. *Mibi istic nec scribitur, nec metitur:* „ [Idem Trin. act. 3. sc. 4. *Dicat „ literas apud portitorem resignatas sibi.* Ubi manifeste „ Dativus acquisitionis est, non actionis: non enim „ ipse literas resignavit, sed alii. Propert. lib. 3. e. „ leg. 4. *Nec mihi mille jugis Campania pinguis aratur.* Ubi similiter non actionis, sed acquisitionis, „ Dativus est.] At, inquiunt, in passivis participiis patet dativus rei agentis: ut, *Dicte mihi, dicende nobis.* Respondeo, Dativos illos, non propter participia, sed propter verbum substantivum esse positos; ut, *Sunt mihi amici:* ubi etiam acquisitio significatur, non actio, vel passio, ut, *Causa docenda mihi est*, id est, mihi, non aliis, expedit causam docere.

Qui asserunt rem agentem in accusativo collocari cum *per*, magis falluntur: nam quum Cicero dixit: *Res agitur per eosdem creditores*, non significavit, creditores agere rem, sed Regis amicos agere rem per creditores. Istorum error satis refellitur ex innumeris testimonio.

2. *Qui legentes anagnostas &c.]* ptum est prorsus, illa Martialis Verum id quidem, sed qui tam verba, & similia, ad solam lectionem per anagnostas referre. lubenter etiam, dum alia agerent necessaria, ex aliorum hominum lectione proficere studebant, ipsi quoque per se legunt vel maxime. Quare inde & infra Not. II.

stimoniiis, ubi in voce activa *per* adhibetur. Q. Curtius libro 9. *Invitatumque ad epulas per Boxum quendam Macerianum in convivio occidit.* Cæsar 3. Civil. *Pompejus frumentum omne per equites comportaverat.* Cicero, *Mirifice mihi & per se, & per Pompejum blanditur Appius:* idem, *Nihil interest, utrum per procuratorem agas, an per te ipsum.*

3 Si præpositio *per* non significat rem agentem, ut facile demonstrari potest, nec *a*, vel *ab* significabit: nam Cicero interrogatus *per per*, respondit *per a*. Locus est in prima & secunda epistola lib. 5. ad Famil. ubi Metellus inquit, *Non putaram Metellum fratrem ob dictum, capite ac fortunis PER TE oppugnatum iri*, cui respondet Cicero, *Quod scribis non oportuisse Metellum fratrem tum ob dictum a me oppugnari:* ibidem od Lucejum, *Quum hoc demonstrat me a te potissimum ornari celebrarique velle:* subdit paulo post, *Neque autem ego sum ita demens, ut me sempiternæ gloriæ per eum commendari velim, &c.* Vide infra.

Si *per a*, vel *ab*, res Agens significaretur, semper apponeretur, vel saltem suppleretur ablativus cum præpositione: sed in multis 4 suppleri non potest; non est
igi-

3. Si Præpositio *Per &c.*] Res profecto mira, ita argumentari Sanctium, quum plane contrarium ex iis, quæ sequuntur, Ciceronis locis colligere debuisset. Nempe sicuti A & AB cum passivis designant plerumque rem Agentem, sic & *PER* eandem designare aliquando, quum istis promiscue & eodem plane sensu pro A vel AB ponatur, licet ceteroqui causam, ut dicunt, instrumentalem plerumque notet. Nam quis est ille Agens, qui oppugnavit Metellum, nisi Cicero, *Per quem & A quo* dicitur istic

oppugnatus? Vide & Ursinum To. 2. p. 326.

4. Suppleri non potest.] Neque necesse, ut semper suppleatur, vel addatur Passivæ locutioni Agens, sicuti neque in Activa semper requiritur Patiens: neque semper inveniri aut dari commode potest, certe non in Verbis Neutralibus, quæ Noster etiam pro vere Activis habet. Sed & minus vere dicitur, in plerisque sequentium suppleri aut dari non posse Ablativum Agentis. Supple enim, *in quo agitur Populi Rom. gloria*, scil. a nobis. *Æschines in*
De-

igitur res Agens ablativus. Cicero pro lege Manil. *In quo agitur populi Rom. gloria, agitur salus sociorum, aguntur certissima populi Rom. vectigalia*: idem, *Æschines in Demosthenem invebitur*. Virgilius, *Tum vero in curas animus diducitur omnes*. Huc adde illa, *Linquor animo; consternor mentem: videris esse doctus; afficior pudore*, & innumera ejusmodi. Regula igitur Artis nostræ Grammaticæ vere est; *Passivum verbum nihil præter suppositum desiderat*.

A, vel *ab*, ut in universum dicam, sive in activa, sive in passiva, significat *a parte*, „ [tamquam si quærenti *Unde?* respondeatur, *Hinc, Illinc*: ut si quærat quis; unde petetur *viaticum?* eique ego respondeam, „ *a me petatur*, stolidus esset, qui mea verba sic acciperet, quasi ego *viaticum* petere debeam. Ita dicimus;] *Ventus flat ab Oriente*. Et cum Cornelius Tacitus dixit; *Trepidatur a Casare*, non significat, Cæsarem trepidare, sed a parte Cæsaris, hoc est, Cæsarianos. Et Cic. 2. Offic. de Alexandri Pheræi morte, quum inquit, *Ab ea est enim ipse propter pellicatus suspicionem interfectus*, non significat, ipsam Theben manu sua interfecisse

Demosthenem invebitur, scil. ab impetu iræ. Sic *Linquor animo* dicitur pro *ab animo*: *Consternor mentem*, & *Afficior pudore*, scil. ab ea re: *Videris esse Doctus*, scil. mihi, vel a me: *Animus diducitur*, scil. ab se ipso; plane sicuti, si Activo dicerem, *Animus vertit tunc in omnes curas*, Sanctius utique, & recte, intelligeret *se*. Eadem prorsus in his omnibus Passivi est & Activi ratio Grammatica. Ut Passivum nihil præter suppositum desiderat, sic & Activum. Æque enim integra est oratio apud Terentium Andr. I. 2. *Omnes qui AMANT, graviter sibi dari uxorem ferunt*: Et Adelph. I. 2. 3. *Obsonat, Potat*,

Amat? dabitur a me argentum; ac illa *Glycerium Amat*. At, si jam Activo addere volumus rem Patientem, facimus id Accusativo. Si Passivo Agentem, ope Præpositionum utimur. Ita ergo *Pamphilus amat*, quam? *Glycerium*. *Glycerium amatur*, a quo? *a Pamphilo*. Vide & paulo ante Nota 1. Nihili ergo sunt, quæ toto hoc Capite contra hanc sententiam traduntur, licet ea adoptet etiam Gallicus N. Methodi Auctor.

5. *Non significat, ipsam Theben &c.*] At quorsum hæc? quum eodem iterum modo se res habeat in Activis locutionibus, seu innumeri occurrant Nomina-

regem, quem Thesiphonus, Pitholaus, & Lycophron ipsius Thebes fratres trucidarunt. Sic Plutarchus in Pelopida, & Diodorus Siculus lib. 16. Ann. 4. Olymp. 105. Pomponius Mela lib. I. cap. 21. *urbem Dioscuriada a Castore & Polluce conditam* dicit, quam re vera Amphitus & Telchius, aurigæ Castoris & Pollucis, condiderunt. Vide Solinum. Terent. Phorm. *Non potest satis pro merito ab illo tibi referri gratia.* Hanc phrasin sic retulit Cæsar 1. Civil. *Pauca apud eos locutus, quod sibi a parte eorum gratia relata non sit pro suis maximis beneficiis, dimittit omnes incolumes.*

Hic me locus admonuit, ut varia subjungam testimonia,

minativi Agentium, eodem plane modo explicandi. Sic apud Ciceronem de Invent. II. 50. *Lex dicitur supplicio afficere.* Augustus apud Sueton. cap. 65. *Nepotem in insulam transportasse*, cap. 79. *modo tondere, modo radere barbam.* Multitudo plebis, apud Aelianum Var. Hist. XIV. 8. *ποιῆσαι τὴν γραφὴν. fecisse picturam*, quam ad ejus arbitrium & sententiam mutaverat identidem pictor. Neutiquam enim ipsi suis manibus fecerunt, qui in his fecisse quid dicuntur. Et tamen in Grammatica ratione Nominativi illi declarant utique personas Agentes, sive per se id egerint, sive per alios, quod discrimen ad Grammaticam rationem nihil facit. Disertissimus est locus, Quum I. 1. §. 12. D. de Vi, *Dejecisse etiam is videtur, qui mandavit vel iussit, ut is deiceretur: parvi enim referre visum est, suis manibus quis deiciat, an vero per alium. Quare &, si familia mea ex voluntate mea dejecerit, ego videor dejecisse.* Tum 2. Sam. XII. 9. ubi, quum

David curasset Uriam occidi, dum mandaverat Joabo, ut eum periculis objiceret in pugna contra Ammonitas, quorum gladio etiam periit, Deus ergo per Nathanem Prophetam ingerit illi, *Tu Uriam percussisti gladio, ut uxorem ejus tibi caperes in matrimonium, Occidisti eum gladio Ammonitarum.* Sic ergo & Thebe ipsa interfecit maritum suum, at non per se, sed per fratres suos: atque adeo ut a Davide Urias, sic & *Alexander Pheræus a Thebe*, ac tot alii Illustres Viri a Tyrannis, Tiberio, Caligula, Nerone &c. recte dicuntur *Interfecti*. Vide etiam Rupertum ad Pomponium Jctum de Orig. juris §. 30. Georg. H. Ursinum in Observ. Philol. cap. XI. pag. 217. &c. denique Me ad Aelian. XIV. 49. ubi & videbis, eosdem Magistratus dici in Activo, modo *iussisse virgis cadi*, modo simpliciter *virgis cecidisse*, quod contra seq. §. Auctoris nostri velim observes.

monia, in quibus eadem res nunc per *a* vel *ab*, nunc aliter enuntietur. Liv. lib. 26. Dec. 3. cap. 15. de Jubelio; *Me quoque jube occidi, ut gloriari possis, multo fortio- rem, quam ipse es, virum abs te occisum esse.* Valer. Maxim. lib. 5. cap. 2. de eodem Jubelio; *Quid ces- sas in me cruentam securim distringere, ut gloriari pos- sis aliquando, virum fortio- rem, quam ipse es, tuo jus- su interentum.* Idem Valer. Maxim. lib. 5. cap. 3. de Carbone; *Sed nobis tamen tacentibus, Gn. Carbonis jussu tuo interenti mors animis hominum ob- versabitur:* Idem rursus de eodem, lib. 6. cap. 2. *Vidi Gn. Carbonem, cum in summo esset imperio, a te equite Rom. trucidatum.* Huc adde illa paulo ante re- lata de Metello & Lucejo.

Sed jam ad asylum sacrarum litterarum confugiam, ut pervicaces Grammaticos convincam. D. Paulus 6. ad Rom. §. 7. ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας,

id

6. Ut pervicaces Grammaticos convincam.] Etiam hæc inania sunt, quum A vel Ab varios & diversos habeant usus ac signifi- cationes, quarum una non ex- cludit alteram. Vide quæ no- tavi ad initium hujus Capituli. Frustra ergo Auctor mox etiam o- peram dabit accumulandis tot lo- cis, in quibus illæ Præpositiones aliud quid, quam Agentem, no- tent. Possent enim longe plura proferri, in quibus manifeste de- signant eum, unde Passio directe oritur, & exhibetur alteri. Pro eo, quod tradit Auctor Valeri- um dixisse, *Atellani ab Oscis ac- citi sunt*, h. e. *Romani acciverunt illos ab Oscis*: annon æque recte & usitate dixisset, *Atellani acciti sunt a Romanis ex Oscorum civita- te*? Et annon in his longe aliud quid notaret *a Romanis*, quam

in illis *ab Oscis*? seu annon nota- ret eos, qui suam in urbem ac- civerint Atellanos? Sed neque quæritur, quid A vel Ab proprie notet etiam in passivis locutioni- bus, verum id in quæstione est, an, si in illis Agens debeat ex- primi, id per eas præpositiones cum suis Ablativis præcipue & potissimum fieri soleat, nec ne. Sed & in Græcis D. Pauli ver- bis dicitur ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, non ὑπὸ, quæ proprie est Præpositio cum Passivis construi solita, quum ἀπὸ in alium plerumque, & sen- tentiæ loci Paulini convenien- tem, usum adhiberi soleat. Latini utriusque vim una Præpositione A vel AB exprimunt, veluti, Is- raëlita liberati sunt a Deo, h. e. ὑπὸ, & a servitute Ægyptiaca, h. e. ἀπὸ.

id est, *Qui enim mortuus est*, [scil. peccato, in Dativo: Confer ejusdem capituli §. 2.] *justificatus est a peccato*. Verte in activam more Grammatico, & in hæresin incurres, sic; *Peccatum justificavit illum*, qui mortuus est. Quid absurdius? *A peccato justificatus est ille*, hoc est, a parte peccati, quia non pertinet ad eum peccatum. Ita dixit Pilatus, *Innocens ego sum a sanguine justis hujus*. „ [Sicut Virgil. *Siccæ sanguine fauces*, pro, a sanguine, id est, non humentes a sanguine.] Obscurius illud Matt. cap. 11. & Luc. 7. *Justificata est sapientia a filiis suis*, id est, doctrina non pertinet ad hanc generationem. Et Hieron. 10. *Stultus factus est omnis homo a scientia*.

A, vel *ab*, idem esse, quod *a parte*, multis possem testimoniis ostendere. sed accipe pauca; ac primum in verbo Substantivo. Plautus Curc. *Tam a me pudica est*, quasi soror mea sit. Terent. Hecyr. *Narrat, ut virgo a se integra etiam tum fiet*: idem, *Ab Andria est ancilla hæc*: idem Heaut. *Tantumne est ab re tua otii tibi?* Valer. Maxim. lib. 2. cap. 4. *Atellani autem ab Osciis acciti sunt*, id est, Romani acciverunt illos ab Osciis. [Vide Notam 6.] Cicero pro Muræ. *Nostri, inquam, illi a Platone & Aristotele, moderati homines*, id est, Platonici, & Aristotelei: idem 3. Orat. *A ceteris silentium fuit*: idem pro Mil. *Beatos esse, quibus ea res honori fuerit a civibus suis*: idem pro Rabir. *Quorum impunitas fuit, non modo a judicio, sed etiam a sermone*: idem 1. Orat. *Vide ne hoc totum, Scævola, sit a me*. Ciceroniana sunt, *Locus a frumento copiosus*; *a magistratibus nuda respublica*; *ab amicis inops*; *a propinquis nudus*; *a suis munitus*; *orba ab optimatibus concio*. „ [Dictys lib. 6. *Ubi multa indi-*
„ *gna*

7. *Doctrina non pertinet &c.*] cognoverunt. Confer Luca VII. Immo vero, doctrina laudatur §. 29 & 35.
ab iis, qui eam receperunt &

„ gna expertus, ad postremum a Polyphemo plurimos socio-
 „ rum amiserit.] Cicero 3. Orat. Nihil isti adolescenti,
 neque a natura, neque a doctrina, deesse sentio. Terent.
 Heaut. Sed hic actor tantum poterit a facundia, quantum,
 &c. Cicero; a voluntate scriptoris stare; aut, a se potius,
 quam ab adversariis stare; a senatu stare. Ter. Andr. Con-
 crepuit a Glycerio ostium: idem; Sed quid ab illo crepuerunt
 fores? Ovid. „ [epist. Dejan. Infesto ne vir ab hoste ca-
 „ dat: & 5. Metam. Magna feres tacitus solatia mortis
 ad umbras, A tanto cecidisse viro: idem 13. Metam. Oc-
 cidit a magno, sic DI voluistis, Achille. „, [Alio sensu
 „ dixit Liv. lib. 25. Plures ab Romanis equites ceciderunt.
 „, significat enim, plures Romanos interfectos.] Prop.
 Solus amans novit, quando periturus, & a quo. Lucan.
 Quis nolit ab isto ense mori. Ovid. 3. de Ponto; Disci-
 pulo perii solus ab ipse meo. Cic. 2. Offic. Phalaris non
 a paucis interiit, ut hic noster? idem, a valentiore interire.
 Plin. lib. 11. Quum periit ab Annibale. Liv. lib. 1. U-
 trinque pugnam ciebant, ab Sabinis Metius Curtius, ab Ro-
 manis Hostius Hostilius. Cic. Tantum amorem sibi conci-
 liarat a nobis omnibus. Plaut. Most. Qui a patre ejus con-
 ciliarem pacem. Terent. Eunuch. Ne quis forte inter-
 nunciis clam a milite ad eam cursitet. Cic. Attic. Mare
 nunc, quia a sole collucet, albescit. Horatius, Multaque
 merces desluat tibi equo ab Jove. Virg. Qui nunc Misenus
 ab illo dicitur, id est, propter Misenum; sic, Dux
 dicitur a ductu, & rex a regendo. Plin. ab amicitia ejus
 Graecchanus appellatus. Plaut. Cistell. Doleo ab animo, do-
 leo ab oculis, doleo ab ægritudine. Plin. l. 24. c. 8. Si ca-
 put a Sole dolet. Cic. Et a me insidias metuunt. Ovid.
 Nubibus assiduus pluvioque madescit ab Austro. Cic. l. A-
 cad. Nunciatum est nobis a M. Varrone, venisse eum ab
 Roma. Val. Max. lib. 4. cap. 3. Interim velim, ne mihi
 a Sole obstes. Cic. 2. Nat. Et si est calor a Sole, sese op-
 ponant. Ovid. 1. Metam. Postquam vetus humor ab igne
 percaluit Solis. Lucret. lib. 6. & in lucem tremulo rare-
 scit

scit ab aestu. Cic. Attic. *Quum Romæ a iudicibus forum refrixerit.* Cic. *Salvebis a meo Cicerone.* Quinctil. lib. 3. *An timendum a rege bellum?* Ovid 2. *Fastor. Sed tamen a vento, qui fuit, unda tumet.* Cæsar. lib. 3. civil. *Hæc a custodibus classium loca maxime vacabant.* Plaut. Epid. *A morbo valui, ab animo ager fui.* „ [Cic. *Mars communis saepe spoliantem jam & exsultantem evertit & perculit ab abjecto.* Itaque si dixisset; *Spolians percussus est, ab abjecto, non aliud intelligendum esset, quam percussus fuisse ex parte abjecti, velut instrumentum, per quod Mars eum perculit.*]

Sed quid in his moramur, si sola hac ratione hoc evincere possemus? Si præpositio *a*, vel *ab*, cum eodem verbo, & eodem sensu, in activa & passiva reperitur, insipientis præceptoris erit, utrobique rem agentem explicare. Verbi gratia, *Dabuntur a me pecuniæ*, non est, *Ego dabo pecunias*; sed *dabo a me pecunias*, quod Hispanè dicitur; *De mi parte, ô a mi cuenta.* Adferamus igitur exempla, ubi *a* vel *ab* eodem sensu in activa & passiva, in uno eodemque verbo, reperitur.

Abalieno. Cicero; *Neque vero M. Tullius animum a vestra abalienavit potestate.* Plaut. Mil. *Istuc crucior a viro me tali abalienarier.*

Abducere animum a solitudine, & puerum a Gramma-

8. *Non est, Ego dabo pecunias.* Immo vero potest utrumque notare, & frequentius notat directe hoc ipsum. In altero sensu recte potest dici, *Dabuntur tibi pecunia ab Avo*, ita ut hoc ab *Avo* non referatur tunc proxime ad ipsam dationem, sed ad *pecunias*, quæ, cujuscunque manibus datæ, veniunt ex arca Avi. Similia vide mox ad Vocem *Amo*, & adde omnino Urfinum To. 2. pag. 323 324. In sequentibus confundit semper Sanctius

significationes diversas. A vel Ab, quæ respondent Græcis ἀπό & ἀπὸ. Vide supra Not. 6. Certe longe alius est sensus in illis, *Navis a prædonibus abducitur*, alius in his, *Uxor a marito abducitur.* Istic Prædones sunt, qui navem abducunt, hic Maritus, a quo Alius abducit uxorem. Sed & in multis ἂν A non Verbis proxime, sed Nominibus, in construendo jungendum est. Vide Notam seq.

maticis; & abducere a nido, trita sunt, Cic. *Nave a prædonibus abducta*; *A marito ad divortium uxor abducitur*, teste Donato. „ [Plaut. *Pœn. Filius abductus a patre puer septuennis surripitur.*]

„ [Accipere ab aliquo, & accipi. Livius 10. *Similius vero est, a Gallo hoste, quam Umbro, eam cladem acceptam.* Ita, *Ab illo acceptæ, vel allatæ, literæ*, non significat illum accepisse, vel attulisse, sed literas illius esse acceptas, aut allatas.]

Accipio. Terent. *Adelph. Abs quivis homine, quum est opus, beneficium accipere gaudeas.* Cicero Acad. *Quæ a quovis accipi oporteret, & quæ repudiari.*

Adfero. Cicero Senect. *Eique dona a sociis attulisset*: idem 3. leg. *Cui ne reditus quidem ad bonos, salutem a bonis potuit afferre*: idem Attic. *Et plus a vobis præsidii, quam a cæteris opis ad salutem potest afferri*: idem, *Nuncii a Parthis adferuntur.*

Aufero. Cicero pro domo sua, *Clodius pecunias consulares abstulit a senatu*: idem Attic. *Totam Academiam a nominibus nobilissimis abstuli.* Plaut. *Pseud. Auferetur id præmium a me, quod promisi per jocum?*

Amo. Plaut. *Pseud. Ubi sunt isti, qui 9 amant a lenone*: idem *Pænulo, Amant a lenone hic.* Cicero, *ut scires, eum non a me diligi solum, verum etiam amari.*

Audio. Cicero de Senect. *Sæpe a majoribus natu audi-*
vi:

9. *Amans a lenone.*] Hæc non pendent proxime a Verbo, sed ab intellectu Nomine mulieres. Et similia occurrunt etiam in *Adfero*, *Do*, *Habeo*, *Lego* & *Reddo*. Nam in hisce, *Literas a te mihi stator tuus reddidit*, & a te, refero non, ad reddidit, sed, ad literas. Atque ita Cic. Famil. IX. ep. 16. *Levior est plaga ab amico, quam a debitore.* ep. 21. *Nihil tibi opus est illud a Trabea.* Sic *Hospes a Zacyntho, ostium a Glycerio,*

nuncius ab illo, pecunia ab argentario, & quamplurima similia. Vide supra ad Caput 3. & Vocem *Veneo*. At alio sensu dicitur *eum a me diligi, Præsidii plus a vobis potest adferri.* *Navis a prædonibus abducta*; *dabitur a me argentum.* *Musculus defenditur a nostris ex turri*, quod, ut & reliqua, Sanctius male pro sua attulit sententia. Sic *Haberi a me tibi hunc honorem, Haberi ludibrio a suo vi-*
ro. &c.

vi: idem 3. Finib. *Esseque hominis ingenui, velle bene audire a parentibus: nostros senes commemorare audiui ab aliis senibus auditum.* Claud. de raptu libro 1. *Iam magnus ab imis Auditur fremitus terris.*

Avello. *Sperat se a me avellere; Non ab ea rep. avellar.* Sic divello, & revello.

Avertit oculos ab illo; *A iudicibus oratio avertitur.*

Do. Cicero Attic. libro 14. *Ame hoc illi dabis: idem pro Flac. Ab Attilio Servilio dicit se dedisse, & a suis fratribus: idem Attic. Se a me quodammodo dare.* Plaut. Capt. *Viaticum ut dem ab trapezita tibi: idem Menæch. Da sodes a te, post reddidero tibi.* Terent. Adelph. *Dabitur a me argentum.* Cicero 1. Verr. *Tempus, quod mihi ab amicorum negotiis datur: idem Attic. Datur mihi epistola a sororis tuæ filio: idem 1. Leg. Nullam tibi a causis vacationem video dari: idem lib. 7. epist. Ad Cæsarem litteræ mihi dantur a te.*

Defendo. Virgil. *Dum teneras defendo a frigore myrtos.* Plinius, *Vestes a tineis defendit hac herba.* Cæsar 2. Civil. cap. 11. *Musculus defenditur a nostris.* Cicero 2. Agrar. *Ab hostibus defendi paludibus.* Vide Munio, & Prohibeo.

Dejicere oculos a Rep. *Dejectus ex aliquo, & ab aliquo loco.*

Desidero abs te aliquid; *Desideratur a magno philosopho gravitas.*

„ [Desperare ab aliquo. Cicero in Pison. *Te spem habere a Tribuno plebis, si tua consilia cum illo conjunxisses;*
 „ *a Senatu quidem desperasse, id est, te nihil tibi de Senatu polliceri posse.*]

Emo & Redimo. Plaut. Rudent. *Qui prædam ab eo emerat.* Val. Max. 1. 4. c. 2. *A piscatoribus in Milesiæ regione verriculum trahentibus quidam jactum emerat.* Cicero Offic. *Aut captos a prædonibus redimunt: Cicero 1. Verr. Emtum est ex senatusconsulto frumentum ab Siculis, prætor Verre: idem pro Sextio; Ex his princeps emitur ab inimi-*

cis meis. Plaut. Epid. *A lenone quædam ut fidicina, quam amabat, emeretur sibi.* Sueton. August. *Cajum & Lucium adoptavit domi per assem, & libram, emtos a patre Agrippa.* Livius Dec. 4. lib. 4. *Ut captivi ab Annibale redimantur.* Juven. Satyr. 4. *Monstrum nulla virtute redemptum a vitiis.* Ovid. in epist. *Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuisset.* Vide Peto & Postulo.

Eripere a periculo; ¹⁰ *Vereor ne eripiat a nobis regia causa.*

Excludo. Cicero pro Cluent. *Excludere ab hereditate.* idem Verrin. 5. *Excludere aliquem a negotio.* Terentius Andr. *Ut ab illa excludar.* Cicero 1. Orat. *Repelli & excludi a gubernaculis civitatum.*

Exigere aliquid ab aliquo. Quinctil. lib. 1. *A Grammaticis exigitur poetarum enarratio.* Cæsar 1. Civil. *Pecuniæ a municipiis exiguntur.*

, [Exspectare ab aliquo. Cicero; *Omnia volo a me potest, stules, & expectes:* idem; *Diligentiam a me expectari* , puto.]

Extorquere aliquid ab aliquo, tritum est. Cic. *Pecunia omnis ab eo extorta, atque erepta est.*

Facio. Cic. de univers. *Mundus per se, & a se, & patitur & facit omnia:* idem 1. Invent. *Commune est quod nihilo magis ab adversariis, quam a nobis facit:* idem de Orat. *A se aliquid facere.* Tritum est, *hoc factum a vobis.*

, [Ferre ab aliquo. Vide supra *Ansero.* Plaut. Rud. , *Nisi multis blanditiis a me gutta ferri non potest, id est, tu a me non feres guttam aquæ.]*

, [Furari ab aliquo. Cic. *Si ego tuum ante legissem, furatum me abs te esse diceres.]*

Flagito. Cic. ad Appium, *Flagitare promissum ab aliquo per litteras.* Cic. pro Sext. *Flagitabatur ab his quotidie*
cum

10. *Vereor ne eripiat a nobis.*] lectum est, at nunc in optimis
Locus est ex Cicerone Famil. I. & ad MStos emendatis edd. le-
g. ubi olim quidem ita vulgo gas eripiat a nobis sine A.

cum querelis bonorum omnium, tum etiam precibus senatus, ut meam causam susciperent. Vide Postulo.

Habeo. Terent. Phorm. *Otium a senibus ad potandum ut habeam.* Cicero Bruto; *Nullas adhuc a te litteras habebamus: idem pro Sext. Habere beneficium ab aliquo: idem 1. Offic. Scenicorum quidem mos tantam habet a vetere disciplina verecundiam, &c. idem 12. Famil. Habeas eos a me commendatos: idem, habere praesidium, vel spem, ab aliquo: idem in Vatin. Quare ne tibi hunc honorem a me haberi forte mirere: idem pro Caelio, Eam dignitatem in M. Caelio habitam esse summam, hodieque haberi ab omnibus.* Egregius locus est in Plauti Menæch. act. 5. *Ludibrio pater habeor.* SE. unde? MUL. *Ab illo meo viro.*

Impetro. *Civitatem ab aliquo impetrare, tritum est.* Cic. Amicit. *Quid postules ab amico, & quid patiare a te impetrari.* Plaut. Mostel. *Aliud quidvis impetrari a me facilius perferam:* „ [Et Rud. *Decet id abs te impetrari.*] Val. Max. lib. 4. cap. 3. *A servis vix impetrari potest, ne eam suppellectilem fastidiant, qua uti Consul non erubuit.* Cæsar. 1. Civil. *Ægre ab iis impetratum est, ut in senatu recitarentur.*

Lego, as. Cic. pro Cluent. *Itaque e testamento legat pecuniam grandem a filio: idem in Topic. Uxori ancillarum usumfructum legavit a filio.* In passiva tritum est apud Jurisperitos. *Domus legata est a Titio.* Vide Brissonium, & Hotom. in A vel AB, & pensita phrasin.

Lego, is. Cic. Attic. 16. *ABruto legi Antonii edictum: sic dicimus, Legi a te litteras.* Ovid. 3. Pont. *A posteritate legi.* Cic. *Liber tuus legitur a me diligenter, id est, per meos; ut, Trepidabatur a Cæsare.* Et captus oculis etiam diceret, *Terentius legitur a me diligenter.*

Li.

II. *Terentius legitur a me &c.* locutione sicuti Agens concipitur & habetur ille Cæcus, sic & in Passiva. Disertissimum etiam est illud Ovidii, *a posteritate legi.* Sed talia reperies plura in seqq. Vide & supra Nota 2.

Libero. Cic. *Liberavi hunc a Cæsare*, tritum est: idem, *liberare se ab aliquo*: idem, *A scelere certe liberatus sumus*: idem, *Te a quartana liberatum gaudeo*. Vide *Separo*.

Mitro. Cic. 13. Attic. *Ab illo mihi mittas*: idem, & *a me missi sunt*.

Movebo hunc a sacra linea: remove te ab illo: removen-
tur a vitiis.

Munio. Tacitus lib. 10. *Sævus ille vultus, & rubor, a quo se contra pallorem muniebat*. Colum. *Quantumque res patietur, a frigore & tempestate muniemus*: idem, *Hortum ab incurſu hominum pecudumque munire*. Horatius; *Inclusam Danaën munierant satis nocturnis ab adulteris*. Lucret. lib. 3. *Quod lethalibus ab rebus munita tenetur*. Cæsar. 2. Civ. *Tecta atque munita ab omni ictu telorum*. Tacitus, *munitus ab insidiis*. ut Horat. *Tutus ab infestis latronibus*. & Ovid. *Tutus ab insidiis*. Vide *Defendo*.

„ [Mutari ab aliquo, id est, ex eo, siue pro eo, siue
„ qui fuerat. Virg. *Heu mihi qualis erat, quantum muta-*
„ *tus ab illo Hectore?* Ubi ridiculus sit, qui *Ab rem A-*
„ *gentem* significare putet.]

Numero. Cicero pro Flac. *Si prætori dedit, a quaestore numeravit*: idem 2. Phil. *a se numerare*. Mart. *Omnis ab infuso numeretur amica Falerno*. Vide *Solvo*.

Pello. Liv. lib. 2. *Tarquiniensis ab sua parte Romanum pepulit*. Terent. *Quisnam a me pepulit tam graviter fores*: idem, *Et istum æmulum ab ea pellito*. Cæsar. 1. Gall. *Quum hostium acies a sinistro cornu pulsa*. Liv. *Cætera a fronte pulsa*.

„ [Perire ab aliquo. Plaut. Poen. act. 4. sc. 4. *Me-*
„ *tuo ne a te perdam*, pro, peream. Ovid. *Discipulo perii*
„ *solus ab ipse meo*. Plin. *Qui periit ab Annibale*.]

Peto

12. *Metuo, ne a te perdam*.]
Locus est in Poen. IV. 2. 62.
Metuo, dum hero insidias parem,
ne a te perdeam, pro *peream*:
littera D, ut videtur, interposi-

ta, quod fieri creditur etiam in
ardeo ab *areo*, *gaudeo* a *gaveo*,
unde *gavissus*. Gronovius Pater
legit *pendeam*, h. e. tua opera
pendeam in cruce.

13. *Vides*

Peto a te, tritum est. Cicero. 6. epist. *Nec tamen ipse, a quo salus petitur, habet explicatam rationem salutis suæ: idem 1. Divinat. Ut ab ejus solo, in quo est humatus, oracula peterentur.* Mart. *A caupone tibi fex Laetana petatur.*, [Livius 6. *Ab Latinis Hernicisque res repetita. pro, „ Romani a Latinis repetierunt.*] Vide Emo, & Reposco.

Postulare ab aliquo, tritum est. Cicero 1. Leg. *Veritas a te postulatur: idem 2. Tuscul. Quod ergo & postulatur a fortibus, & laudatur, quum sit, &c. idem lib. 1. Postulatur a te jamdiu, vel flagitatur potius historia.* Cicero Philip. *Sed quoniam ab hoc ordine non fortitudo solum, sed etiam sapientia, postulatur, &c. Vide Emo.*

Prohibeo vim ab amico, & amicum a vi, dicimus Cic. 3. Offic. *Nam & a rep. forensibusque negotiis, armis impiis vique prohibiti.*

Projicere, & Rejicere a se mala, tritum est. Cic. *A liberis suis abstrahi, & a conjuge abripi, & ab aris focisque innocentem projici.* Nota hæc Infinita verba.

Promo. Cic. 2. Orat. *Ne ipse aliquid a me promissus videar. idem, Juris utilitas vel a peritis, vel de libris depromi potest. 1. Orat.*

Reddo. Cic. *Litteras a te mihi Stator tuus reddidit: idem, Litteræ mihi redditæ sunt a te: idem, Litteræ mihi redditæ sunt in senatu ab Lentulo.*

Rapere ab aliquo, tritum. Horat. 3. Carm. *aut aquosa raptus ab Ida.*

„ [Recuperare ab aliquo. Hygin. Fab. 69. *Ut exercitum sibi commodaret ad regnum a fratre recuperandum: „ & Fab. 85. Pelops a Lajo filium bello recuperavit.*]

Repellere servitutem a civibus, dixit Cicero ad Brutum: Cic. 1. Orat. *Repelli & excludi a gubernaculis civitatum.*

Reposco. Cic. 1. Verr. *Nihil est quod minus ferendum sit, quam rationem ab altero vitæ reposcere eum, qui non possit suæ reddere.* Valer. Maxim. lib. 3. cap. 6. *Quum a Scipione ratio in curia posceretur, id est, quum Tribuni ab eo peterent rationem. Vide Peto & Postulo.*

Separo. Cic. Lucejo; *Qui omnes a perpetuis suis historiis ea, quæ dixi, bella separaverunt*: idem 4. Acad. *Quoniam vera a falsis nullo discrimine separantur*. Ovid. 1. Amor. *A domina separari*. Vide *Libero*.

Solvo. Cic. 5. Attic. *Sed etiam hoc dicit, se a me solvere*: ibid. lib. 7. *Ab Egnatio solvat, quod tibi debet*: idem pro Planc. *ab aliquo persolvere*: idem: *Id a vobis persolvere me finite*. Plaut. *Res solvetur ab trapezita meo*. Cicero, *Solutus a cupiditatibus*. Ovidius, *Ab amplexu alicujus solvi*. Vide *Numero*.

Sumo. Terent. Adelph. *Postremo a me argentum, quantum est, sumito*. Cicero pro lege Man. *Ab eodem Pompejo omnium rerum egregiarum exempla sumantur*. Ovid. 2. Amor. *Fastus sumuntur ab imagine speculi*.

Tego. Cæsar. 3. Civil. *Qui portus ab Africo tegebatur, ab Austro non erat tutus*.

Verbum igitur passivum solo supposito contentum est Cicero lib. 15. epist. citat versiculum Nævii, *Letus sum laudari me abs te, pater, laudato viro*. Sed attende, quomodo distinguat idem Cicero lib. 5. ad Lucejum; *Placet enim Hector ille mihi Nævianus, qui non tantum laudari se letatur, sed addit etiam, a laudato viro*: item pro Milone? *Factum ne sit? at constat, a quo? at patet.*¹³ Vides particulas, *a quo*, separari a verbo passivo. Vide *Habeo* supra. Denique eodem prorsus manente sensu, activa oratio¹⁴ in passivam verti non potest. Unde fal-

13. Vides particulas &c.] Recte; sed sic etiam separari queat Accusativus a Verbo suo. *Aamat, at quam? Glycerium*. Sic plane Plautus in Pænulo IV, 2. 37. *Dii omnes Deaque ament*. MI. *Quemnam hominem? ST. Nec te, nec me, Milphio, neque Herum meum adeo*. MI. *Quem ament igitur? ST. Alium quemlibet*. Vide me & supra Nota 1. pag. 494. & Nota 4. ad pag. 398.

14. In Passivam verti non po-

test.] Immo vero potest. Nam quid discriminis, quo minus idem plane sit sensus, reperitur in hisce, *Milo occidit Clodium. & Clodius occiditur a Milone*. Si quis dicat, *a Milone* hic notare etiam operâ vel jussu Milonis, idem notat etiam Activa locutio, ut ex qua neutiquam sequeretur, *Milonem sua manu, & per se, occidisse Clodium*, de qua re Vide me supra Nota 5.

15. Cui

falluntur Alciatus lib. 2. Parerg. cap. 28. & Rævard. lib. 2. cap. 5. Variar. qui putant, valere stipulationem etiam in passiva voce, ut, *dabis? dabitur*. Id ostendunt ex loco Plauti in Pseud. act. 4. 6. 15. ubi Simo dicit; *Viginti minas dabin?* Respondet Ballio, *Dabuntur*. Sed in sequenti scena sic se excusat Ballio v. 126. *Anferetur id præmium a me, quod promisi per jocum?* Quasi dicat, ego nec vere promisi, nec vere, aut ex formula, fui stipulatus, sed jocosè, & quasi coactus: 's cui Simo re-

spon-

15. Cui Simo respondet &c.] Nihil hæc ad rem, nec ad eludendam Stipulationis vim passiva forma in respondendo conceptæ. Quin immo ex isto Plauti loco, si quid Plauto in his tribuendum, vel maxime manifestum est, valere eam, seu valuisse saltem istis temporibus. Nam non tantum Simo non aspernatur eam responsionem, ut minus legitimam. sed & Ballio, qui reus erat promittendi, nequitiam opponit dein exceptionem, tanquam non rite, *nec vere, aut ex formula*, ut ait Sanctius, respondisset, dum ad *Viginti minas dabin?* responderat, *Dabuntur*; sed tanquam si per *jocum* omnia egisset, stipulationem XX. minarum ultro Simoni deferendo, & sic stipulanti se obligando: nequitiam vero *coactus*, quod male item Auctor noster ponit. Eam vero *joci* exceptionem quum non accipi a Simone videret, ne tum quidem ad alteram illam confugit, sed plane agnoscit obligationem ita promittendo factam, & proinde rogat, ut ergo vicissim Simo *Item Pseudolum*, auctorem omnis mali, & qui se quidem, ut ipse ait, *perdiderat, sibi dedit*, scil. noxæ. Vide Plaut. IV. 6. 16. & 7. 128. Sed & Scena seq. 8. ait Simo,

Bene ego illum tetigi, nempe Ballionem. at qua re? non alia, nisi stipulatione ista, cui Ballio se obligaverat, respondendo simpliciter, *Dabuntur*. Sic videmus plane aliud ex hoc Plauti loco patere, quam quod persuasum nobis vellet Sanctius. Sed & si maxime talis responsio in formula stipulationum olim fuisset rejicula & invalida, ejus rei non illa foret causa, quod veteres Romani censuissent, activam orationem, *Ego Dabo*, non posse eodem sensu verti in passivam, seu passiva hac exprimi, *Dabitur a me*; Sed quod, quando simpliciter dicebatur, *dabitur*, vel *Dabuntur*, in ea responsione inesset ambiguitas, quæ omnino abesse debet a formulis Legum & Juris, quia in ea non exprimitur, nec etiam necessaria ratione Grammatices intelligitur, sicuti intelligitur in *Dabo*, certa persona, quæ ista stipulatione obligetur. Ea vero si exprimatur, addito *a me*, sicuti nulla amplius superest ambiguitas, sic nulla prorsus in illa stipulationis formula superesse poterat difficultas, cum ex sententia Ulpiani etiam respondens *Quidni?* interroganti *Dabis?* obligetur, ut patet ex L. 1. §. 2. Dig. de Verb. Oblig.

spondet, *De improbis viris auferri præmium & prædam decet.* Quæ dixi de verbis passivis Latinis, eadem de Græcis dicta esse velim: in omni enim idiomate passivum solo supposito contentum est. Et quamvis vernaculæ linguæ careant omnino passiva voce, dicimus tamen; *corre se, anda se, acabò se la guerra, mejor se vive en el campo, que en la ciudad.* „[Si corre, si va, si fini la guerra, meglio si vive nella campagna, que nella Città.] ubi solo supposito etiam subintellecto perficitur oratio.

C A P. V.

De Verbo Substantivo, Sum, Fuo, Fio, & de his formis, Mea interest, tua refert.

FUNDAMENTUM sive radix omnium verborum est verbum Substantivum, quod Græce φύω, latine *Fuo*, vel *Fio* dicitur. Et φύω quidem a φύσις, id est, *natura*, dici certum est, nisi mavis a φύω φύσις; Et verbum Εἶμι, Latinis *Est*, & Εἰμι *Sum*, apte & vere verbum est Substantivum, repugnante etiam Cæsare Scaligero cap. 112. qui contendit, per verbum hoc etiam accidens significari; ut, *Cæsar est albus*: in quo quantum fallatur ostendimus alibi, quum disputavimus contra Dialecticos, Accidens non prædicari de substantia: nam in voce, *Albus*, deest *homo*: alioqui sonaret, *Cæsar est albus Cæsar*. Vide Ellipsin IV. 3. in principio.

Tua interest, nostra non refert, dixi esse accusativos plurales. Hoc præclarum inventum debemus Cælio Calcagnino in epistolis, deinde Julio Cæsari Scaligero. At isti, quia meum inventum esse credunt, sibi ducunt pal-

1. Nisi mavis &c.] Sane malim. Quum pervulgata nimis est hæc derivationis analogia, quam ut in dubium vocari debeat. Sic enim φύσις deducitur a φύω, ut

ἐλκυσις ab ἐλκύω, μέσις a μέω, γνῶσις a γνῶω. Ceterum de *Fuo* & *Fio* vide jam supra III. 3. 6^{ca} ad verbum *Fio*.

palmarium, quum me impugnant; ego tamen, ut meum, defendam.

Præpositio ante verbum, ² nunc compositum verbum efficit, nunc fertur in casum ulteriorem; ut, *argutos interstrepere anser olores*. de quo late Lambinus lib. 2. Od. 7. Ad hunc modum se habet *Interest*: dicimus enim, *Murus interest inter me, & te*: Et, *mea interest hoc facere*, id est, Est inter mea negotia. Horatius: *Nil intraest oleam, nihil intus in nuce duri*, id est, nihil est intra oleam duri: idem, *Villa, quæ super est Claudii cauponas*, id est, quæ est super cauponas. Hic valde miror acumen Grammaticorum, ³ qui comminisci potuerunt *mea, tua,*

2. *Nunc compositum verbum efficit &c.*] Plerumque componitur cum Verbo, & quando ferri etiam videtur in casum ulteriorem, tunc intelligenda iterum per Ellipsin eadem præpositio, vel etiam alia ejusdem originis & significationis. Ut quum dicitur, *Egredior urbe, & Urbem*, in illo repetenda præpositio *E* vel *Ex*, in altero, *Extra*. Hinc passim Verbis Compositis junguntur Casus, quos non natura Verbi, sed Præpositionis, requirit. Tacitus Ann. I. 13. *Ambulantis genua advolvatur*. Similiter VI. 49. Corn. Nepos Timoth. 2. *Gentes, quæ mare illud adjacent*. Lucilius, *Ut quæ res me impendet, azatur*. apud Festum in v. *Me*, sed qui male eam pro *mibi* positam putat. Nam ita quoque Terentius Phorm. I. 4. 2. *tanta te impendent mala*. Ælianus Var. Hist. XIV. 6. *μήτε τοῖς παρελθόντων ἐπικαίμεν, μήτε τῇ ἐπιόντων προκαίμεν*. Ubi idem Verbum cum diversis Præpositionibus compositum diversos etiam recipit casus, prout eos illæ requirebant:

Sæpe tamen etiam præpositio ante Verbum, sed & alibi, poni sola sine casu & compositione videtur, vel tanquam adverbium aliquod, vel ita, ut casus, qui requiritur, per Ellipsin sit omissus. Cic. pro Sulla cap. 8. *Me meum genus suo ante non ponere gaudeat*. Sall. Catil. 3. *Quæ sibi quisque facilia factu putat, æquo animo accipit: supra, veluti ficta pro falsis accipit*, h. e. quæ supra se & suas vires putat. Cap. 23. *Ubi periculum advenit, superbia atque invidia post fuere*. Et alibi passim. Quin & Gell. I. 22. *τὸ Superesse*, quando significet reliquum esse, restare, monet *divise pronunciandum, ut non una pars orationis esse videatur, sed dua*. Vide supra cap. 3. ad Verba *Adeo, Æstuo* in fine, *Egredior, &c.*]

3. *Qui comminisci potuerunt &c.*] Hanc tamen sententiam etiam & contra Sanctium ac Scalligerum tuetur Vossius de Construct. cap. 29. munitus auctoritate Prisciani, qui lib. XVII. *mea, tua, &c.* additum verbis *interest* &

tua, sua, esse ablativos singulares. Pudet recensere ratio-

& *refert*, exponit in re mea, tua, &c. Sequitur Vossium per omnia, & Sanctium, quem ceteroqui fideliter sequi solet, diserte jam relinquit Auctor Gallicus Novæ Methodi L. L. pag. 379. tum Bangius de Syntaxi Verborum pag. 1101. Utuntur autem duplici pariter argumento. Prius est ex ratione metri apud Terent. Phorm. V. 7. 47. *Etiā dotatus soleo*, CH. *Quid id nostra?* Ph. *Nihil?* Ubi posterior syllaba vocabuli *Nostra* necessario videtur producenda, & ideo statuendum, esse illam Ablativi casus. Sed profecto tanta invaluit licentia in metro Comico, ut vix inde quid certa ratione probare vel refutare queas. Deinde vero putem pene legendum scandendumque hoc modo: *Etiā-dotatis sole-o qu id-* (per diarefin) *id no-stra Nil*. Nisi malimus statuere, excidisse voculam *ante nihil*: quo pacto etiam plana omnia forent, & sana. Certe ex uno hoc & dubio prorsus loco non debuisset illud affirmari, quum plura alia apud Terentium occurrant, in quibus manifeste controversa hæc syllaba vel littera A corripitur. Sic in Eun. II. 3. 28. *Fac tradas, mea nil refert, dum potiar modo*. Ut & in Heautont. IV. 5. 45. *Eō nunc consugies, quid mea? num mihi datum est?* Et Phorm. IV. 5. 11. *Datum esse dotis*. DE. *quid tua, malum, id refert?* CH. *magni, Demipho*. Alterum petit Vossius & Auctor ille Methodi ex ratione Ellipseos, cujus supplementum se deprehendisse putant apud Plautum in

Perfa, *Mea istuc nihil refert, tua refert gratia*. Censent itaque, quoties dicitur *Refert, interest, mea, tua, Ciceronis*, semper intelligendum *de gratia*. Sed vel hoc indicio sit, quam non semper habenda sit fides etiam fide ceteroqui dignissimorum hominum citationibus, & quam male faciant, qui cum Auctoribus loca ipsa, ubi verba laudata occurrant, non designant. Verba illa Plauti invenies in Perfa IV. 3. 68. sed plane aliter se habentia in omnibus, quas vidi, edd. etiam illis Angelii, & Coel. S. Curionis: nempe, *Mea quidem istuc nihil refert, tua ego refert gratia*. Vides, Lector, neutiquam *gratia* referri ad phrasin *Mea refert, tua refert*; & proinde collabi plane sententiam Vossii, quæ unico hoc loco nititur. Sed & repugnat prorsus ei Analogia significationis & constructionis. Nec enim Latine dicitur ulla ratione, *Hoc interest, Hoc refert, mea gratia*: ut neque alterum, quod ex Prisciano arripiunt, *Hoc interest, Hoc refert, in re mea*. Nolim equidem negare prorsus, quod facit Sanctius, Latine dici *Hoc est in re mea*. Sed nihil ex eo elicies ad probandam illorum constructionem & usum. Deinde locus Plauti, incertum ubi, (nam nec Actum aut Scenam, nec Comædiam nominant) *Utrumne veniat, nec ne, nihil in re est mea*, quo refutari ajunt Sanctium, ille vero valde mihi est suspectus, ut quem æque ac superiorem male exhibuerit Vossius. Videtur enim scripsisse

tiones, quibus id probent, aliquas tamen, honos sit auribus, proferam. *Ablativus Re*, inquit, *pro-*
scit

psisse Plautus, *nihil interest mea*. Utcunque sit, absonum certe & durum plane est dictu, *Hoc refert*, vel *Hoc refert se, in re mea*. At latinissime & quam planissime dicitur, *Hoc interest inter mea*, aut *illius, negotia*, & hinc contractius, usitata & in superioribus a me & Sanctio declarata Ellipsi, *Hoc interest mea*, aut *illius*. Cic. Famil. II. 19. extr. *Quod ego & mea, & Reip.*, & maxime tua, interesse arbitror. Similiter refert mea concisius dicitur etiam ex Donati sententia ad Terent. Phorm. IV. 5. 11. quem Prisciano opponimus, pro *refert se ad mea negotia*. Cujus locutionis ratio, quoniam adhuc obscurior est, & parum intellecta, liquidius hic nobis erit ostendenda. *Referre omnia ad suam utilitatem*, ait Cic. de Sen. 13. & Famil. III. 10. ad dignitatem. XII. 22. h. e. in omnibus rebus spectare utilitatem suam, seu ita gerere omnia, ut pertineant ad utilitatem suam, ut congruant utilitati suæ, ut utilitatem suam cum iis jungat. Sic de Offic. I. 30. *Victus cultusque corporis ad valetudinem referantur, & ad vires, non ad voluptatem*, h. e. valetudini inserviant &c. Hinc jam passim apud Plautum, *Quam ad rem istuc refert?* pro *refert se*, h. e. cui rei id inservit, quam ad rem istuc attinet. Omittitur hic jam Accusativus reciprocus, sed retinetur adhuc præpositio *Ad*: pro quo tamen etiam dixit, *Cui rei retulit, te id assimilare?*

Truc. II. 4. 40. Sed & in plurali invenias hanc phrasin. Plautus Persa IV. 4. 44. *percontari volo, qua ad rem referunt*, scil. se, h. e. pertinent. Ceterum quia frequentissimi tandem usus fuit hæc locutio, omitti denique cœpit non modo Accusativus ille reciprocus, sed & *ad negotia*, maxime si exprimeretur is ipse, ad quem se referret res, quæ memoratur. Veluti, *id Mea minime refert*, h. e. minime se refert ad negotia mea, minime ergo ad Me attinet. Et cum Genitivo Nominis Substantivi, quem male Verbo *Refert* negant Bangius de Synt. Verbor. p. 1096. & Vossius in Gramm. Minore, Sallust. Jug. 111. *Faciendum aliquid Boccho? quod Romanorum magis, quam Sua, retulisse videretur*, h. e. quod videretur magis attinuisse ad rem Romanorum, magis conjunctum fuisse cum negotiis Romanorum, quam cum Suis. Plin. Paneg. cap. 40. *Nihil iniquitatis referre existimans, exigas, an constituas*, h. e. prorsus non referre se, non attinere, ad negotia iniquitatis, utrum &c. Quinçtil. IX. 4. ab ipso Vossio laudatus, *Plurimum refert compositionis, qua quibus anteponas*, h. e. plurimum refert se, seu pertinet, ad compositionem recte faciendam. Immo cœpit tandem etiam simpliciter dici *Refert*, pro, opus est, expedit, interest. Cic. Fam. VIII. 10. *Te aliquid, quod referret scire, retinuisse*, h. e. quod scire, referret se

scit Mea, Tua, Sua: nam Interest mea, idem est, quod est in re mea. Sed falluntur cum suo Calepino: neque enim dicitur latine, *Hoc est in re mea*, sed *e re mea*, aut, *in rem meam*. Addunt præterea, quia *Re est fæmininus ablativus*, ideo additur *mea*. Næ isti Lynceos habent oculos, qui ablativum, *Re*, tam clare prospexerint. Jam deinde mileret me Laurentii, qui dicat, sonantius dici, *Interest mea*, quam, *interest meo*, quia *mea* collocatur in medio, & est vox suavior. Contra hos advoco Aristotelem. ex cujus doctrina scimus, voces compositas nullam habere rationem partium singularium, imo

se ad ejus negotia, expediret ejus rationibus. Plaut. Epid. II. 1. *Quos pudet, cum nihil refert*, h. e. quos pudet in eo negotio, ad quod Pudere nihil se refert, nihil attinet, vel, quos pudet tum, quum Pudere nihil refert se, nihil facit, ad rem. Vatinus ad Cicer. *Sed quanti id refert, si tamen fato nescio quo accidat*. h. e. ad quanti momenti negotium refert id se, vel ad quanti momenti mea negotia refert id se, quantum id juvat, & ad rem attinet. Vide seq. Notam 5. de hac Genitivi, *Quanti, Magni, Pluris*, &c. constructione Tac. An. VI. 2. *Bona Sejani ablata ærario, ut in fiscum cogerentur, tanquam referret*, h. e. tanquam ea translatio ab ærario in fiscum, referret se, seu attineret, ad rem præsentem, tanquam in eo quid situm esset discriminis. Suet. Oth. 4. *Nihil referre, ab hoste in acie, an in foro sub creditoribus caderet*, h. e. nihil attinere ad rem istud discrimen, nihil interefse. Sic, ni fallor, in clario-

rem lucem dedimus hanc locutionem, ad quam adhæserunt Viri Eruditissimi, neque Recentiores modo, sed & ipsi Veteres. Unde Verrius Flaccus apud Festum, *Refert* opinatur per errorem dici, quum rectum sit *rei fert*: quo nihil ineptius puto, quodque ideo miror probatum etiam a Vossio. Et tamen hæc opinio forte in causa fuit, quare *Refert* primam habeat productam, nisi si distinguendæ significationis causa id ita evenerit potius. Sed & ipse Sanctius errat haud dubie, quando mox cum Scalgero *refert id mea*, exponit directe & active, *id representat mea negotia*, & Donatum putat non attigisse scopum, quem ille attigit verissime, quum in isthac phrasi, *quid id tua refert*, deesse per Ellipsin censet *ad*, ut sit *ad tua*, scil. negotia. Urstinus vero, quæque hic disputavimus, omni ex parte recepit & approbavit. Vide eum To. 2. pag. 194. & 200.

imo nec partes ipsas aliquid significare: nam in hoc nomine *Onnipotens*, *Omni* nihil significat, quatenus est pars dictionis, sicut nec *potens*. Cur igitur dices, *Re* in compositione esse aliquid, cui addas, *mea, tua, sua*, nam in voce *Agricola*, non poteris addere ad τὸ *agri, felicitis, vel fertilis*.

Sed quid in Grammaticorum tenebris refutandis operam perdimus, ac non potius in his verbis Suppositum clarissime ostendimus? Cicero Attic. lib. 3. epist. 19. *In Epirum me statui conferre, non quo mea interesset loci natura*: idem 4. Finib. *Mihi non satis videmini considerare, quid intersit naturæ quæque progressio*. Terent. Adelph. I. 1. 51. *Hoc pater, ac dominus interest*. Plaut. Mostell. 2. 1. 60. *Pluma haud interest*,

4. *Hoc Pater ac Dominus interest*] Aliena ab hac constructio-
ne, & simul durior paulo, est hæc Terentii locutio, cujus idoneam rationem aut Ellipsin vix invenias. Credo tamen dici pro *ad hoc discrimen*, seu *ad hunc modum*, *interest inter se Pater ac Dominus*, h. e. discrepat. Nempe Verbum hoc sæpe etiam discrepantiam notat, & hinc ejus quoque significationis constructionem sibi vindicavit. Gellius V. 18. simpliciter & analogice loquitur, *quid ipse inter Res Gestas & Annales esse dixerit*. At Cicero Academ. Quæst. IV. 9. *Negant illa quidquam a falsis interesse*, h. e. discrepare; Et cap. 26. *nullum esse visum verum a sensu profectum, cui non appositum sit visum aliud, quod ab eo nihil intersit, quodque percipi non possit*. Et ad Attic. V. 19. *quoniam τὸ νεωτέρον interest τῷ φθονέειν*. Hic jam omittitur ipsa etiam Præpositio. Terent. Eun. II. 2. 1.

Stulto intelligens quid interest! ubi pessime a quibusdam distinguitur. Gellius III. 14. *quid Dimidium Dimidiato intersit*. Manifeste in his omnibus τὸ *Interest* non tantum ponitur pro *discrepat*, *differt*, sed & horum Verborum constructionem adsumit sibi. Atque ideo Cicero de Finibus III. 7. in eundem sensum & constructionem conjungit illa, *Nihil esse, quod Intersit aut Differat aliud ab alio*. Sed & hinc petenda est ratio locutionis, qua Seneca utitur Nat. Quæst. I. præfat. *Quid illis & nobis interest, nisi exigui mensura corpusculi?* Livius XXVIII, 9. *Id modo in decreto interfuit, quod M. Livii exercitum reduci, Neronis manere jusserunt*, h. e. discriminis fuit. Vide & ipsum Sanætiū ac Scioppium infra IV, 6. p. 690. De assumpta Verborum ejusdem Significationis Constructione vide Me supra cap. 3. ad Verbum *Interdico*.

est, patronns an cliens fuit. Terent. Adelph. *Quid ista, Æschine, nostra?* subaudi *inter sunt*, vel *referunt*. Syntaxis est, *Æschine, quid ista sunt inter nostra negotia?* Donatus ad illud Terentii in Phorm. *Quid tua, malum, id refert?* subdit, *Et quære, quomodo dicatur, quid mea, quid tua? an deest AD, ut sit, ad mea, ad tua?* Hæc Donatus, qui etiam si omnino scopum non attingit, tamen contra Grammaticos, accusativos, non ablativos esse indicavit. De verbo REFERT, aut potius REFERO, minus est dubitandum; semper enim activum est, etiam in, *Mea refert, tua non refert*, ut, *hic puer patrem refert*, id est, repræsentat: *hoc rem tuam minime refert*. Sed accipe verum suppositum. Cicero Attic. *Quid refert una sententia omnium?* „ [pro quo vulgo dicunt, *Quid importat*, id est, affert; ut Lucrer. 3. *Aut aliam quamvis cladem importare pericli*. Et Cicero, *Detrimenda rebus publicis per homines eloquentes importata*.] Varro lib. 1. *Hæc varietas maxime refert*. Plinius lib. 7. cap. 6. *Incessus in grvida refert*: & lib. 11. cap. 51. *Multum tamen in his refert & locorum natura*: & lib. 16. cap. 33. *Neque terra tantum natura circa has refert*: & cap. 39. *Infinittum refert lunaris ratio*: & lib. 17. cap. 24. *Refert & tempus anni*: & lib. 18. cap. 21. *Plurimum enim refert soli cujusque ratio*: & capit. 31. *Longitudo in his refert, non crassitudo*. Lucrerius lib. 4. *Usque adeo magni refert studium, atque voluntas*. „ [Ubi subaudi *Quid*, vel *Aliquid*, sicut „ idem

5. *Ubi subaudi, Quid*] Immo aliquid amplius. Nempe *refert se ad magni momenti negotium*. Sic apud Terentium Phorm. IV. 5. 11. *Quid tua, malum, id refert?* CH. Magni, Demipho. h. e. propter quid refert se id ad tua negotia? respondente altero, refert se id ad mea magni momenti negotia. Sic *magni inter-*

esse, Cicero Famil. II. 19. *Magni enim videbatur interesse, ad eam necessitudinem, quam nobis fors tribuisset, consuetudinem quoque accedere*, h. e. esse inter nostra magni momenti negotia. Videntur hæc quidem sic satis expedita. Possis tamen Genitivis hisce etiam peculiarem in hac locutione dare Constructionem & El-

idem lib. 1. *Propterea magni quid refert semina quæque*
Cum quibus, & quali positura contineantur Plaut. Pers.
 act. 4. sc. 4. *Quid id ad me, aut ad rem meam refert,*
Persæ quid rerum gerant? Et mox; *Nunc ad illud ve-*
nies, quod refert tua. Et sc. 5. *Prius percunctari volo,*
quæ ad rem referunt: idem Mil. act. 2. sc. 1. *Quid me-*
minisse id refert ad hanc rem tamen? Et Trucul. act. 2.
 sc. 4. *Cui rei retulit te assimilare?* Ex quo loco appa-
 ret, nugari Verrium, cum *Refert* explicat *Rei fert*,
 quasi *Re* sit Dativus, non Ablativus.] Præterea au-
 tem hinc intelliges apertissime, errare Grammaticos,
 quum dicunt *mea, tua, sua*, esse ablativos scæmininos,
 quia ex illorum regula in oratione infiniti verbi di-

cen

Ellipsin, ferme, uti fit, quando
 junguntur Verbis *asimandi*. Nam
 sicuti, quum dico, *Ego id parvi*
facio, aut *puto*, sensus est, *E-*
go id negotium facio, aut *puto*,
negotium parvi momenti. Ovi-
 dius in Epist. Deianitæ ad Her-
 culem v. 10. de Jove, *cui nox,*
si creditur, una Non tanti, ut
Tantus conciperere, fuit, h. e. non
 fuit tanti momenti negotium,
 ut eâ unâ Tu tantus concipe-
 reris. Florus IV. 12. *Utinam*
vincere Germaniam tanti non pu-
tasset, h. e. non putasset ne-
 gotium tanti momenti. Sic quan-
 do dicitur, *illud nostra refert ma-*
gni, id ita supplere queas; *Il-*
lud, quod ad, tantæ, seu tan-
quam existens, aliquod magni mo-
menti negotium, refert se ad nostra
negotia. Alterutro certe modo,
 sed mea sententia, priore po-
 tius, supplenda hæc & accipi-
 enda videntur. Et sic Plautus
 Bacchid. III. 4. 20. *Mea illud ni-*
hilo pluris referet. Et Rudente
 IV. 3. 27. *Nihilo pol pluris sua*
hoc, quam quanti illud refert mea.

Locum Lucretii, quo uno heic
 nititur Scioppius, iterum depre-
 hendo, parum integra fide ita
 citari, quum versus isti occur-
 rant lib. 2. v. 759. & ita legan-
 tur, *Propterea magni quod refert,*
semina, &c. Neutiquam ergo
 istic apparet *magni quid*, sed ab-
 solute ponitur *magni refert*. Et
 ita iisdem ferè verbis lib. I. v.
 817. & 907. *Atque eadem, magni*
refert, Primordia sæpe Cum quibus
& quali positura contineantur.
Jamne vides igitur, paulo quod
diximus ante, Per magni referre,
eadem primordia sæpe Cum q.
&c.

6. *Quia ex illorum regula &c.*] Nullam omnino vim, nullam
 rationem in hoc argumento per-
 spicere possum. Nam si *Mea,*
Tua, Sua, essent Ablativi, quod
 tamen non sunt, manerent uti-
 que etiam in Infinitis locutioni-
 bus, nec ulla ratio foret aut causa
 mutandi istic casum. Perinde
 enim est, siue dicas, *Tua refert,*
ut hoc cognoscas, siue *Scio, tua re-*
ferre, ut hoc cognoscas. Recte

cendum esset; *Dico, vel arbitror, meam referre; ajunt meam interesse, non mea.* Sed contra Plinius lib. 14. *Manifestum est, patriam solumque referre, non uvam;* & lib. 21. *Diximus & terram referre plurimum.* Dicimus itaque Latine, *Mea interest, nostra refert, regis interest; cujus, vel cuja interest, vel refert, subaudi, officia, opera, munera, vel negotia.* & *Interest* ab *Inter*, non, a *Re*, componi; diserte indicant illi Horatiani versiculi Satyr. 2. lib. 1.

*Rem patris oblimare malum est ubicunque? quid inter
Est in matrona, ancilla peccesve togata.*

Tum præterea, si verum esset, ablativum *Re*, in *inter-*
est, & *refert*, (ego in *Interest*, *re*, non invenio) mo-
vere has tragoedias, illud *Re*, deberet produci. Sed
Horatius dixit in arte:

Interest multum Davusne loquatur, an herus.

Non igitur illic, *Re*, est, sed *Inter*. At dices, *Refert*
imperfonale, *Re*, producit, quia significat, *res fert*.
quam hoc falsum sit, disputavimus in Arte, quum de
Re egimus in quantitate. „ [Juvenalis quidem⁷ perspi-
„ cue corripit; *Sportula quid referat, quantum rationibus*
„ *addat.* Vulgo Itali dicunt, *Quanto importa la parte,*
„ id est, quantum refert, affert, apportat. Terent.
„ *Nescit hoc lucri quantum ei damni apportet.* Ubi & *Im-*
„ *portat* dici potuisse, jam modo ex Lucretio, & Tul-
„ lio apparuit.]

CAP.

autem Plinius utroque in loco.
Nam *diximus & terram referre*
plurimum, pro, diximus & ter-
ram prodesse plurimum, seu,
pertinere & referre se ad istius
rei rationes. In Finito dicere-
tur *Terra quoque refert plurimum*,
vel, ut dixit, *Plurimum refert*
soli cujusque ratio. Vide ipsum
Sanctium pag. sup.

7. *Perspicue corripit* } Haud ita
perspicue. Nam *referat* habet hic
vulgatam significationem referen-
di aliquid in suas rationes. Vide
locum, qui est in Satyra prima.
Accedit, quod alibi passim pro-
ducatur imperfonale hoc *refert*.
Certe aliis locis probari debuisset
contrarium.

CAP. VI.

De Verbo Infinito, seu impersonali. Infinitum est Nomen Verbi, non determinatur a Verbis: pro omni casu potest poni. Tempus est abire Latine dicitur & usitate.

ANXIE torquentur Grammatici, dum, quæ verba infinitivum determinent, expiscantur; sed frustra sudant, & nihil explicant. Quanto rectius Priscianus, qui ex antiquis sic disputat: *Vim Nominis rei ipsius habet verbum Infinitum; unde quidam Nomen verbi hoc esse dicebant: dico enim, bonum est legere, ut si dicam, bona est lectio. Hac ille.* Minervæ placet, Infinitum semper esse verbum, sed ejus totum sensum & orationem sumi pro aliquo casuum. Aliquando verò Nomen verum est; ut, *Scire tuum; Nostrum vivere.*, [Sic *Fieri & Facere*, nomina sunt, & *Factum* significant, ' *Quoad ejus fieri potest*, id est, possibile est; *quoad ejus facere*

,, po-

I. *Quoad ejus fieri potest.*] Perperam has locutiones accepit Scioppius. Neutiquam enim Genitivus iste regitur a *fieri* vel *facere*, tanquam veris Nominibus, quod neque sensus locutionis patitur, (nam quid tandem foret, *Quoad ejus factum potero?*) sed a suppresso provocabulo *Aliquid*. Idem enim est, ac si diceretur, *Quoad aliquid ejus facere potero.* Gronovius pater in hisce locutionibus maluit legi *Quod* pro *quoad*. Vide Eum ad Liv. XXVI. 32. *Se mandatos Consuli, quod sine iactura reip. fieri posset, fortunæ ejus civitatis consuleret.* ubi ex MStis restituit *quod*, cum vulgo ederetur *quoad*. Similiter XXXIX. 45. *Id eos ut prohiberet, quod e-*

jus sine bello posset, pratori mandatum est. Ubi itidem sic primus edidit ex scriptis codicibus. Et notandum, hic jam omitti *quod* *facere* vel *fieri*, & manifeste in ista lectione *quod* *ejus* regi a *quod*, sicuti sæpissime regitur talis Genitivus a Pronominibus. Terent. Eun. I. 2. 122. *Quicquid hujus feci, causa virginis feci.* & V. 6. 10. *Quicquid hujus factum est, culpa non factum est mea.* Heaut. III. 3. 10. *At mihi fides apud hunc est, nihil me istius facturum.* Plautus Casin. III. 2. 26. *Si quid ejus esset.* Mercat. IV. 3. 37. *Nihil hercle istius quicquam est.* scil. negotii, quod tu suspicaris. Cæsar B. Gall. III. 4. *quarum rerum a nostris fieri nihil poterat.* Certum porro est,

D d 3

„potero, pro, ejus rei factum.] Sed jam exemplis per omnes casus ductis rem explicemus.

In recto dixit Horat. *Virtus est vitium fugere*, Ubi τὸ *Fugere* suppositum verbi est, ut sit, *Fugere vitium*, id est, *Fuga vitiorum, est virtus*: sic alibi, *Dulce est desipere in loco*, id est, *desipere in loco est negotium dulce*. I nunc, & dic, Verbum, *Est*, determinare infinitum. Attende diligenter verba Ciceronis 3. Officior, *Non enim falsum jurare pejerare est, sed quod ex animi tui sententia juraveris, sicut verbis concipitur more nostro, id non facere, perjurium est*. Vides hic, *Pejerare* & *perjurium* idem omnino esse: idem 3. Tuscul. *Si autem caderet in sapientem aegritudo, caderet etiam iracundia*: subdit deinde, *Etenim si sapiens in aegritudinem incidere posset, posset etiam in misericordiam, posset in invidentiam*: & paulo inferius sic colligit; *Cadit igitur in eundem & misereri, & invidere*. Hinc tu quoque collige, *Invidentiam* & *Invidere*, *Misericordiam* & *Misereri*, non differre. Ovid. 2. Metamorph. 2. *Posse loqui eripitur*, id est, *potestas loquendi*.

Pro

τὸ *Quod* sæpe isto sensu poni pro *Quantum*, Sueton. Nerone 31. *Quod ubique esset custodia*, h. e. quantum captivorum. Cæsar B. Gall. III. 16. *Tum, navium quod ubique fuerat, unum in locum collegerat*. Sic *Quod in te uno fuit*, Plautus Capt. III. 4. 2. & alibi. *Quod in te est*, Terent. Heaut. IV. 8. 4. & Adelph. IV. 5. 58. *Quod poteris*, Eun. II. 1. 8. & Heaut. III. 1. 7. Simile est, quod ait Cæsar B. Gall. I, 35. *Senatus censuit, ut, quicumque Galliam obtineret, quod commodo Reip. facere posset, Aduos defenderet*. Et sic passim Cicero in Epistolis, quando quid alium rogat. Sed tamen alterum quoque satis pro-

bum est & frequens. Certe in optimis reperias Edd. *Quoad ejus facere poteris* apud Cicer. Famil. III. 2. *Quoad ejus fieri possit* V. 8. & de Invent. II. 6. & ad Heren. I. 2. Intellige in omnibus his locis aliquid: sic nihil supererit hæsitacionis. Sed & sæpe, uti hic, integris locutionibus præmittitur hæc vocula *quoad*. Sic Cicero Famil. X. 24. *quod ipse, quoad ego nosse potui, humanissimi fuit sensus*. Pro Archia cap. 1. *Quoad longissime mens mea potest respicere spatium præteriti temporis*, Pomp. Mela, I. 8. *Nam gregibus, quoad potest, parcitur*. Plautus Afinar. II. 2. 30. *Vocæ summa, quoad vires valent*. 2. *Posse loqui &c.*] Adde Cicer.

Pro Genitivo. Cicero, *In spem venio tuum adventum appropinquare.* Plaut. Mostell. *Nolo facere mentionem te has emisse.* Terent. Phorm. *Summa eludendi occasio est mihi nunc senes, & Phædria curam adimere argentariam.* Virgil. *Sed si tantus amor casus cognoscere nostros:* idem 3. Æneid. *Certa mori:* ut ante dixerat, *Æneas certus eundi.* Catul. *Surgere jam tempus, jam pingues linqere mensas.* Horat. *Indocilis pauperiem pati.* Pomp. Melalib. 2. cap. 1. *Famam habent, solere pro victimis advenas cadere.* Ovid. *Signa dedi venisse Deum.* Plinius lib. 7. cap. 55. *Pueritium ista deliramentorum, avidæque nunquam desinere mortalitatis, commenta sunt.* Cicero, 3 *Haberemque in animo navem conscendere.* Sic dicimus, *Tempus est venire, hora est abire, pro veniendi, & abeundi;* quod quia Græcorum more dici, & poëtis tantum concedi credit Val- la lib. 1. cap. 25. Oratorum etiam exemplis confirma- bo. Cicero Attico lib. 10. *Quamquam tempus est, nos de illa perpetua jam, non de hac exigua, vita cogitare:* idem 1. Tuscul. *Tempus est jam hinc abire me:* idem 3. Naturæ Deorum, *Magnam molestiam suscepit Chrysippus red- dere rationem vocabulorum:* idem Verrin. 4. *Potestas erat sese gravissima levare infamia:* ibid. *Capit consilium de amicorum & propinquorum sententia, non adesse ad judicium:* „ [& 14. ad Attic. 13 *Cum consilium cepi legari a Cæsare:*] idem pro Quintio, *Te consilium cepisse hominis propinqui fortunas funditus evertere:* idem pro Cæcinnâ, *Nullam esse rationem amittere bujû modi occasionem:* idem in To- picis, *Sed jam tempus ad id, quod instituimus, accedere:*

ad

cer. Famil. VI. 11. *Nec enim ac- ciderat mihi opus esse,* de Offic. III. 29. *Si nihil malum esset, nisi dolere.* Lucretius IV. 769. *Præ- terea Meminisse jacet languitque sopore.* Plaut. Persa III. 1. 48. *Lubere per me tibi licere intelligo, Ve- rum Lubere haud lubeat, si li- ceat, mihi.* Alia & longe majore numero per omnes casus exem-

pla Vide apud plerosque Gram- maticos, Vossium, Bangium, Ursinum &c.

3. *Haberemque in animo &c.* Locus hic non exhibet nobis exem- plum Infinitivi pro Genitivo positi, nisi intelligi necessario quis putet consilium, quod neutiquam est opus. Sed & alienum est, quod seq. pag. ex Cæsare lib. 5. de B.

ad Heren. 3. *Tempus est ad ceteras partes rhetoricæ orationis proficisci.* Sallust. *Non fuit mihi consilium, socordia atque desidia bonum otium conterere:* idem, *Quibus in otio vel magnifice, vel molliter, vivere copia erat.* Livius lib. 30. *Tempus esse, aut pacem componi, aut bellum gnauiter geri:* idem lib. 44. *Consilium igitur cepit, transverso pariete iter in urbem patefacere.* Cæsar lib. 5. Gallic. *Respondit, non esse consuetudinem populi Rom. ab hoste armato conditionem accipere:* idem, *Consilium capit, omnem a se equitatum noctu dimittere.* Curtius lib. 7. *Sed tempus, salutis suæ, tanta jam parta gloria, parcere:* idem lib. 4. *Cupido, haud injusta quidem, cæterum intempestiva, inceserat, non interiora modo Ægypti, sed etiam Æthiopiam invisere.* Sueton. Calig. *Ita bacchantem atque grassantem non defuit plerisque animus adoriri.* Valer. Maxim. lib. 2. *Sed tempus est eorum quoque mentionem fieri.* Plinius lib. 13. in procemio, *Indocilisque nasci alibi.* Terentius Andr. *Post ubi jam tempus est promissa perfici.* Virgil. *Jam tempus agi res.*

4 Pro Dativo, seu Accusativo cum *Ad.* Horat. 1. Epist. *Fons etiam rivo dare nomen idoneus:* idem in Arte, *Tibia aspirare, & adesse choris, erat utilis.* Virgil. *Et cantare pares & respondere parati.* Pom. Melalib. 2. de quodam fonte, *potarique pulcherrimus.* Ovid. 1. epist. *Nec mihi sunt vires inimicos pellere tecto:* idem 1. Metam. *Sedit extinguere:* ibid. *Fluctusque & flumina signo Jam revocare dato.* Sallust. Catil. *Et vos servire magis, quam imperare, parati estis.* „ [pro, servituti magis, quam imperio.]

Pro

Gall. adfert Sanctius; nam constructio hic & illic est Accusativi. respondit enim, accipere conditionem non esse consuetudinem populi Rom. 4. Pro Dativo seu Accusativo cum *Ad.* Adde his Ovid. Metam. III. 596. *quo non alius conscendere summas Ocyor antennas,* *prensosque rudente relabi,* Et V. 55. *Ille quidem jaculo quamvis distantia misso Figere doctus erat, sed tendere doctior arcus.* Et v. 146. *Æthionque sagax quondam ventura videre.* Et XV. 121. *animal natum tolerare labores.* Frequens hæc constructio est Horatio. Veluti

Pro accusativo, ut illud Demosthenis, *Non tanti emo pœnitere*. Plaut. *Perf. Didici vera dicere*. Persius, *Nisi te scire hoc sciat alter*. Horatius, *Reddes dulce loqui, red- des ridere decorum*: idem, *Da mihi fallere, da justum, sanctumque videri*. Terentius, *jussi ei dare bibere*: idem, *Vultisne eamus visere?* Sic, *Cogis me flere, discedere, ri- dere*: item illa, *Pergis pergere?* *Tendit tendere, Abin- abire?* pro accusativo cum præpositione. Terentius *Heaut. Desine Deos gratulando obtundere, tuam esse inven- tam*, id est, propter inventam gnatam. Plaut. *Mostell. Mæstus est, sese has ædeis vendidisse*. Lucanus, *O faciles dare summa Deos, eademque tueri Difficiles*, id est, ad dandum, & tuendum. Virgil. *Nam me discedere flevit*, id est, ob meum discesum: „[idem, *Armari edice*, id „est, jube armaturam ut armentur.]

Pro sexto casu. Cicero 1. *Tuscul. Hominum quanta sit*

uti Od. 1, 10. *Callidum, quic- quid placuit, jocosò condere furto*. Od. 12. *Blandum & auritas fi- dibus canoris ducere quercus*. Od. 15. *Conjurata tuas rumpere nu- ptias*. Ibid. *Celerem sequi*, h. e. ad sequendum, vel etiam in se- quendo. Huc referri etiam illud Terentii possit, *Eun. I. 1. 3. An potius ita me comparem, non perpeti meretricum contumelias pro, ut non perpetiar*. Sic Ovid. in *Epist. Hypsipyles v. 144. His- scere nempe tibi terra roganda fuit*, h. e. ut hisceret. Plautus *Tru- cul. IV, 2, 26. Dedi equidem hodie ei quinque argenti deferri mi- nas*, h. e. ut deferrentur. Sic forsan Ovid. *Arte 1, 681. Fabu- la nota quidem, sed non indigna referri*, h. e. ut referatur.

5. Idem &c.] Differtiora sunt, in quibus Infinitum quasi accusa- tivus regitur a Verbo, apud Sal- lust. *Jug. 31. Pars eorum occidisse*

Tribunos plebis, alii quæstiones in- justas, plerique eadem in vos fe- cisse, pro munimento habent. Plaut. *Pœn. I. 2. 100. Ego amo hanc. At Ego esse & bibere*. Nepos *Milt. 4. Si animadverterent, auderi adversus se tam exiguis co- piis dimicare*, h. e. dimicationem, pugnam. Sic Virgil. *Ecl. 2. 43. Jamdudum a me illos abdu- cere Theltylis orat*, h. e. eorum abductionem. Cic. *Famil. VIII 14. Si scribere oblitus es. & XV. 15. Ut ipsum vinci contemnerent*. O- vid. in *Epist. Oenones V. 132. Quæ toties raptæ est, præbuit ipsa rapi*. *Duriora sunt & Elliptica*. Plaut. *Aulul. II. 4. 29. Aquam hercle plorat, quum lavat, profun- dere*, h. e. propterea quod profundat. Ovidius *Metam. XIV. 466. neve hac commenta putetis, Perpetiar memorare tamen*, scil. me ipsum, h. e. obdurabo animum ad hoc, ut ego ipse id vobis memo- rem.

fit mens, 6 difficile est existimare : idem Oratore, *Esse igitur in oratione numerum quendam, non est difficile existimare.* Sic, *dignus amari, Contentus scripsisse, Indignor servire malis.* Ovid. *O puer dignissime credi, esse Deus.* Plaut. Epid. *Ego sum defessus reperire, vos defessi quærere.* Sallust. Jugurth. *Audito regem in Siciliam tendere, id est, audito regis itinere.*

Ex his jam liquet, Latine & usitate dici, *Tempus est abire*, quod multi putarunt, tum græcam esse phrasin, tum poetis tantum concessam. Liquet item, Infinitum non sumi pro imperfecto; ut, *Dicere*, pro *dicebat*: nam intelligitur verbum aliquod. Vide *Cæpit* in Ellipsi Verborum. Verba Quinctiliani sunt lib. 9. cap. 3. *At, quæ per detraktionem sunt Figura, brevitatis novitatisque maxime gratia petuntur, quarum una est ea, quam libro proximo in figuras distuli, Synecdoche, quum subtractum verbum aliquod satis ex cæteris intelligitur; ut Cælius in Antonium: Stupere gaudio Græcus: simul enim auditur, cœpit. Hæc Fabius acute, nisi vocasset Synecdochen, quæ est Ellipsis. Melius Donatus in Hecyr. Injurias viri omnes ferre. Figura, inquit, Ellipsis est.*

CAP.

rem. At hæsito, quo referendum sit, aut cujus casus vicem sustineat infinitivus apud Terent. Andr. II. 2. 31. *Etiam puerum inde aliens conveni Chremis Olera & pisciculos minutos ferre obolo in cœnam seni.* An conveni istuc peculiarem habet significationem, talemque, quæ aliquid a Verbo *Invenire* traxerit, atque adeo notet, *conveniens comperi?*

6. *Difficile est existimare*] Illud vero, ut & quod sequitur, alienissimum est ab hoc loco. Nam infinitum hic ponitur pro Nomi-

nativo. Et ita mox in illo, *Indignor servire malis*, infinitum sustinet vicem Accusativi. At certiora sunt, in quibus Infinitum cum Ablativo jungitur. Sic Livius XXVIII. 17. *Haud cuiquam dubio opprimi posse.* Tacitus An. IV. 36. *Comperto ficta in eum crimina.* Gellius VII. 3. *Cæpto jam fieri.* Horatius Od. 1, 12. de Castore & Polluce, *Hunc equis, illum superare pugnis Nobilem*, h. e. superando. Et Ode 15. *Celerem sequi*, h. e. insequendo.

CAP. VII.

Cupio esse divitem, *Latine dicitur*; cupio esse dives, *Græce*.

VALLA libro 3. cap. 23. Spero tibi esse bonus amicus; Credo tibi fuisse fidelis, *proprie dicitur*; Per accusativum vero non, nisi alterum accusativum addas, qui antecedit infinitum, hoc modo; Spero me tibi esse bonum amicum; credo me tibi fuisse fidelem. Hoc dictum, inquit Budæus in comment. ling. Græcæ, improbare videtur illud Ciceronis Pro Quinctil. Ne, ut par quidem sit, postulat, inferiorem esse patitur: & ad Attic. lib. 10. In Italia autem nos sedentes quid erimus: nam medios esse jam non licebit. Cæsar, Tenuem sectemini prædam, quibus licet esse fortunatissimos. ¹ Curtius, Ad vestras manus confugio, invitis vobis saluum esse nolo. Hæc Budeus. Sed quia ex his, quæ ille adducit, multa pervertunt, aut invertunt Grammatici, planius hæc disquiramus. Infinitum *Esse, Dici, Haberi, Fieri, & similia*, quocunque casu præcedente, postulant semper accusativum, si modo respiciat præcedentem; qui autem præcessit casus, accusativus erit expressus, vel subauditus; ut, *Cupio dici doctum, Præceptoris interest esse doctum; Licet vobis esse beatos; Utor amico cupienti fieri probum*. Barbare enim docet Ascensus in Vallam, *Miserere volentis tibi esse amici*; &, *Dammor a nolente esse bono*. Quum vero dicimus, *Dicor esse felix, cupio dici doctus, non vacat tibi esse quieto*, Græco more dicitur, atque ita, ut Latinis canonibus defendi non possit, ut in *Hellenismo* disputabitur. Nunc autem quia & Laurentius, & Recentiores,

1. Curtius, ad vestras &c.] De hoc loco, qui occurrit VI. 9. 34. & in quo legitur nunc in optimis edd. *salvus*, Vide o-

mnino Ursinum To. 2. pag. 377. 378. Sed & apud Cæsarem B. Gall. VI. 36. reperio in ultimis edd. *fortunatissimis*.

res, hanc loquendi formam, *Cupio esse doctum*, Latine dici non posse arbitrantur, ex antiquissimis auctoribus comprobemus; & præter illa, quæ Budæus vere & apte in medium produxit, hæc attentis auribus considerate. Plaut. Cistell. sc. 1. *Quia ego nolo meretricem dicier*: „ [& Merc. act. 1. sc. 2. *Vin' tu te mihi esse obsequentem*:] ² Cicero de opt. gener. orat. *Quare si quis, qui Thucydidio genere causas in forum dicturum esse profiteatur, is, cæt.* Virgil. 8. *Æneid. Hoc signum cecinit missuram diva creatrix, Si bellum ingrueret, Vulcanique arma per auras Laturam auxilio.* Curt. 8. *Octoginta talenta constituit daturum Alexander.* Terent. Andr. *Dicam aliquid jam inventurum*: ibid. *Ut dicam*, [additur in Terentio *Me*, & ita nihil huc pertinet hic locus, qui est IV. 1. 37.] *esse ducturum, patri*: ibid. *Nam pollicitus sum suscepturum*: idem Eunuch. *Is hodie venturum ad me constituit domum.* Horat. lib. 1. epist. 7. *Vir bonus, & prudens dignis ait esse paratum*: ibid. epist. 16. *Pulchra Laverna da mihi fallere; Da justum, sanctumque videri*: idem 1. Serm. An, *ut ignotum, dare nobis verba putas*: idem, *Quo tibi, Tulle, sumere depositum clavum, fierique Tribunalum?*

2. Cicero de Orat.] Hic locus, & pleraque quæ sequuntur, nullam habent argumenti vim contra Vallam, quum tantum ostendant sæpe per Ellipsin omitti Accusativum Pronominis, quod Valla nunquam negaverit. Censuit enim ille, quum dicatur usitatissime *Cupio esse doctus*, non satis Latine ergo dici posse, *Cupio esse doctum*. Monuit hoc etiam Ursinus To. 2. p. 378. & quædam tantum probare id, quod probare contra Vallam debebant, ait. At inter hæc ipsa ab Ursino admissa reperiuntur etiam, quæ aliena sint ab instituto contra Vallam argumento. Certe illud Lucani

plane alienum est, *Concessa pudet ire via, civemque videri*. Nam quomodo tandem credimus Vallam, si aliter vellet, id elatum fuisse. Nec enim voluisset dici, *Concessa pudet ire via, civisque videri*, sed retulisset sine dubio *pudet* inter Verba, quæ, ut ait, *Nominativum recusent*. Vide me not. seq. in fine. Deinde quid differt illud hanc in rem ab illo Martialis, *qui tanti putas fieri*, scil. te, *poëtam posse*? Hoc autem *prorsus alienum* ille censet. Ego vero non video, quare hoc magis, quam illud, ipsi ita videatur,

num? Varro ling. latin. *Quum hic liber id, quod pollicitus est demonstraturum, absolverit, finem faciam.* Lucan.
 2. *Concessa pudet ire via, civemque videri.* Martial. 1.
Erras meorum fur avare librorum, Fieri poetam posse qui putas tanti, Scriptura quanti constet. Ovid. epist. *Est mihi supplicii causa fuisse piam.* Metamorph. 9. *Et me dignus eras, verum nocet esse sororem.* Martial. *Esse sat est servum, jam nolo vicarius esse.* Quintil. lib. 7. *An huic esse procuratorem liceat: & 3. Procuratorem tibi esse non licet.* „ [Cicero, *Civi Romano licet esse Gaditanum.*] Plaut.
 „ apud Festum, *Licet vos abire curriculo:* idem Casin. act.
 „ 3. sc. 5. *Redire me intro licet;* & act. 1. sc. 1. *Non*
 „ *mibi licet meam rem solum loqui.* Livius 42. 4. *Nemi-*
 „ *nem eorum per Italiam ire liciturum, subaudi esse, id est,*
 „ *fore ut neminem ire liceat.* Terent. *Nam expedit,*
bonas esse, vobis. Ovid. 13. Metamorph. *Non hæc sententia tantum est fida, sed & felix, quum sit satis, esse fidelem:* idem in Nuce; *Nocet esse feracem;* ibid. *Nudam tamen expedit esse.*

Nec

3. *Plautus apud Festum.*] Quæ Scioppius heic, & in superioribus ex Plauti Mercat. annotat, aliena sunt a Sanctii instituto. Nec enim ille heic ponit exempla, in quibus Accusativus exprimitur ante Infinitum; sed in quibus supprimitur ante, exprimitur vero post Infinitum. Magis proinde appositum est huic Sanctii consilio, quod ait Terentius Phorm. V. 2. 1. *Nostapte culpa facimus, ut malos expediat esse, h. e. ut expediat quibusdam, se esse malos.* Sic Liv. 1. 37. *Nec gesturos melius sperare poterant.* I. 58. *Cum mortua jugulatum servum nudum positurum ait.* Gell. IV. 15. *Proposuit dicturum causas, quamobrem videatur esse arduum, res gestas scribere.*

Intellige in his *seesse*. Sed & ipse Sanctius sæpe in his a Vallæ sententia refutanda longe recedit. Nunquam enim ille negasset, latine dici, *nocet esse sororem*, & multa his similia. Nam diserte eodem loco tradit: *quædam Verba, immo pleraque, cum Nominativo jungi recusant.*

4. *Neminem eorum &c.*] Verba hæc Livii XLII. 36. variis conjecturis fuerunt tentata, quia non animadversum, negationem compositam in construendo & explicando a nobis sæpe dividentiam. Sensus enim eorum est, *non liciturum, quenquam eorum ire per Italiam*, ubi posterius comma accipiendum pro Accusativo, qui Infinitum; *liciturum esse*, præcedit. Vide & supra II. 10. 1.

Nec profuerit Grammaticis, ex dogmate repetere, si præceſſerit dativus, dativum ſequi, aut accuſativum: longe enim falluntur; nam dativus ille non præcedit. In illo quippe, *Non licet tibi eſſe bono*, ſyntaxis eſt, *eſſe bono non licet tibi*, & eſt Græca loquutio, de qua in *Helleniſmo*. Imo ergo ſic ſtatuo, ubi fuerint diverſæ ſententiæ orationes, nos non poſſe loqui ſine accuſativo; Ut, *præclarum eſt eſſe poëtam; beatiffimum eſt felicem mori; Melius eſt mori pauperem, quam divitem*. Cujus generis ſunt illa, quæ citavimus; *quantum eſt, eſſe Jovis fratrem*, &, *nocet eſſe ſororem*. Cicero Marcello 4. epiſt. Denique ſi fuit magni animi non eſſe ſupplicem victori. Sed & in hac parte Græcos jure ſuo non fraudaverim, & eorum phraſin imitantes. Lucanus; *Tutumque putavit, Jam bonus eſſe ſocer*: quod damnat Valla, ſed fallitur, ut mox dicetur. „ [Vellejus 2. *Parum habebat ſumma ac-*
cepiffe, & ex equeſtri ordine Conſul creatus eſſe, pro, ſe
conſulem creatum eſſe. Propertius, *Jurabo bis ſex*
integer eſſe dies, pro, me eſſe integrum: idem, *Viſu-*
ram & quamvis nunquam ſperaret Ulyſſem, pro, ſe viſu-
ram. Agellius libro 4. cap. 11. *Is cibus tranquillitatem*
mentis quærentibus conſtat eſſe contrarius. Ubi Henr. Ste-
phanus, non animadverſo Helleniſmo, & imperite So-
lœciſmum agit.]

CAP.

5. *Imperite ſolœciſmum agit.*] Hodie tamen etiam in accuratiſſimis edd. aliter plane iſ locus legitur. Nempe, *quod habet inſtationem magnam iſ cibus, tranquillitatem mentis quærentibus contrariam*. In loco Propertii 11. 7. 45. legitur *Viſura*, & id voluit

quoque Scioppius. In Patavina tamen hujus Minervæ Ed. reperias, etiam deterius, *Viſurum*. Locutionibus his adde illud Horatii Od. 1, 2. *patiens Vocari Caſaris ultor*, pro, te vocari Caſaris ultorem.

1. Quod

CAP. VIII.

Gerunda a Passivo Participio in Dus & in Tus. Gerunda Prisca in Dum. Gerunda in Di & Do regunt Accusativum. Vox in Dus semper participium passivum est. Voces in Di, & Do, etiam Passivæ, nisi accusativum expressum habeant. Tempus est legendi librorum usitate dicitur.

Gerunda dicuntur a gerendo, vel gerundo, quod a participio gerantur & gubernentur. Apud Livium sæpe legimus, *Pro re bene gerunda.* & Servius in Virg. sæpe

1. *Quod a Passivo Participio gerantur.* Ineptissima hæc est ratio. Longe rectius Cleonius, cujus verba hisce Sanctianis seq. pag. subjecit Scioppius, ideo sic dici ait, quod nos aliquid gerere significant. Revera enim ipsam Verbi actionem, ejusque actionis moram, seu tractum rei gerendæ, notant. Male etiam puto, *Gerunda* appellari hæc vocabula, licet a re gerunda vere dicantur, & licet Sanctium heic adeo sequatur Vossius Anal. III. 9. & Construct. cap. 53. ut non tantum rectius ita vocari, sed & contra analogiam *Gerundia* vulgo appellari affirmet. Ego vero potuisse nos facile utraque ista appellatione carere censeo, sed siquidem adhibenda erit alterutra, illam ab analogia appellationum in arte Grammatica usitatarum alienissimam, hanc isti analogiæ convenientissimam, pronuncio. Etenim Veteres Grammatici nonnulli hæc vocabula habuerunt pro peculiari Verborum modo, alii pro Nominibus Verbalibus a

Participio diversis. Utrumque, ut ego quidem arbitror, male, quum sint varii & veri Casus Participii in *Dus*. Sed tamen hæc recepta Grammaticis horum Vocabulorum a Participiis distinctio, propter usitatum in iis Casibus Ellipticam constructionem, fecit, ut peculiari quoque appellatione fuerint insignita. Et ideo a prioribus Modus ille dictus est *Modus Gerundi*, vel *Gerundivus*, plane ut *Modus Indicandi*, vel *Indicativus*, *Optandi*, vel *Optativus* &c. a posterioribus vero Nomina *Gerundia*, plane uti Nomen *Participium*. Sed & ejusdem formæ sunt, *Adverbium*, *Præverbium*, *Proverbium*. Nulli autem unquam dixerunt vel *Modus Indicandus*, *Optandus* &c. aut Verba *Indicanda*, *Optanda* &c. vel Nomen *Particeps*. Ita liquet sic satis, ni fallor, rectius cum Prisciano & Aliis dici *Gerundia*, quam cum Sanctio, & Vossio, & Ursino To. I. p. 613. *Gerunda*.

sæpe dicit, *Gerundi modus*; quamvis aliquando per errorem scriptum sit, *Gerundii modus*. „ [Cledonius ait, „ *Gerundii verbum ideo dici, quod nos aliquid gerere significet; utpote, Legendi causa veni; Legendo mihi contigit valetudo; Legendum mihi erit.*]

² Olim a Participio in *Dus* quatuor gerebantur voces,

2. *Olim a Participio in Dus*] De *Gerundiis*, ut appellantur, & eorum Constructionis ratione, abunde egimus ad lib. I. c. 15. pag. 120. &c. Quæ si respicias, Lector, & diligenter consideres, facile te expedies, puto, ex iis difficultatibus, quibus impliciti sunt Sanctius, & alii. Nam, quæso Te, quæ ratio ista est, statuere, à Participio in *Dus*, quod utique Passivum est, & esse agnoscitur a Sanctio, *geri vocabula, quæ Accusativum regant*: eademque vocabula, *si expressum habeant illum Accusativum*, *Gerunda* appellare, & iis Activi Verbi non modo constructionem, sed & significationem tribuere: si non habeant additum, tum vero pro participiis passivis accipere. Si tantum discriminis in ipsam naturam & significationem vocabulorum inducere valet Accusativus, prout iis additur, vel non additur, quid causæ est, quare non omnia, quæ Passiva ceteroqui sunt, pro vere Activis item habeamus, si iis Accusativus, ut sæpe fit, reperiatur adjunctus? Si ex. gr. *Exigendus, da, dum*, est Participium vere Passivum, ut est, & tamen Genitivus ejus vel Dativus erit Activus, si dicam, *Exigendi*, vel *Exigendo sponsones*: quidni, licet *Exigor*, & *Exactus*, sint vere i-

tem Passiva, tamen hoc quidem Activum habeatur in his Plauti Trin. II. 4. *Quas sponsones tu pronuper exactus es*. Verum sicuti hoc non admitteret Sanctius, sic nec alterum illud debuerat statuisse, sed potius indagasse constructionis rationem, quæ revera eadem est in utroque quod ad Accusativum attinet, quippe junctum utrique per Ellipsin præpositionis *ata*. Urfinus tamen To. 2. p. 386. opponit nobis, *Passiva* quidem hanc constructionem Ellipticam recipere haud invita, immo exigere, at *Gerundia* ei reluctari: atque adeo nihil dari, nihil, quod ab auribus ex consuetudine sermonis Latini abhorreat, invenire in eo se affirmat, quando *exactus es* suppletur per *secundum quas sponsones exactus es*. At quis etiam ita, ut ejus verbis utar, locutus est? Sumamus quæso etiam illud Horatii, quod jam ante exposuimus, *ut qui Nunc Sisyrum, nunc azyrestem Cyclopa movetur*. Certum est hosce Accusativos per Ellipsin expediendos. At quam absonum est dictu, *moveatur secundum, quod ad, Cyclopa?* Sed & sensus ad speciem est Activus, æque ac Gerundiorum, scil. *movendo se exprimit vel agit Cyclopa*. Porro, quid tanti etiam discriminis, quod ad duritiem, est inter *Tu exactus es sponsones*, *Tu exigendus*,

ces, quæ accusativum regerent, & a participio in *Tus* una

duces sponsiones, venio ad exigendum abs Te sponsiones? Ovidius Fast. IV. 418. quum ait, *pauca docendus eris*, quid discriminis in ratione constructionis inter *Illud*, & *Hoc*, *prodeo ad docendum pauca?* Si *docendus* accusativum non regit, sed per Ellipsin sibi adsciscit, quæ ratio aliter sentiendi de *Docendum?* Si meum ergo Ellipseos supplementum admittitur in *Docendus*, quidni & in *Docendum?* Quod vero in Gerundiis quibusdam *negotium* additur, non alia est causa, quam quia sunt Participia Neutrius Generis, quæ requirant Substantivum, cuius vicem, quando incertum illud est & non expressum, plerumque *negotium* supplet. Res manifesta ex eo, quod mox adderemus, *debellato, quod ad Carthaginienses attinget?* An durius eo erit, si dicam, *debellando, quod ad Carth. att.?* An non manifeste in utroque intelligitur *Negotio*? Ita vero annon integrum habemus meum Gerundiorum supplementum, consuetudini vel analogiæ sermonis Latini satis congruens? Sed, ajunt, eodem modo, atque adeo constructione, dici *specto ludos*, & *Veni ad spectandum ludos*, & *Ho spectatum ludos*. At vero factum est idem, seu species illa juncti proxime Accusativi, verum ratio & constructio est diversissima. Ceteroqui possem itidem tradere, eodem modo dici, *Doces pauca* & *Tu docendus es pauca*. Exigo sponsionem, & *Tu exactus es sponsionem*: quod tamen falsissimum esse, ipsi ultro agnoscunt. Longe speciosius foret, si dixissent Gerundia & Supina, prout formata

sunt a Verbis, quæ vel Accusativum requirunt vel Dativum, ita sibi eisdem casus eodem plane modo adsciscere. Nempe dicimus, ut notum est, *Juvare aliquem*, *Servire alicui*. Hinc ergo Gerundia & Supina eodem construuntur modo: *Paratus sum ad juvandum Te*, *Patriam*, &c. Et *ad serviendum Tibi*. Unde Virgil. *Æn. II. Grajis servitum matribus ibo*. Neutiquam vero dicitur, *Ibo servitum matres*, pro, quod ad matres. Sed ratio diversitatis est, quod Hæc Dativum solum requirentia sunt Verba Neutra, sub quibus non ita commode intelligi potest *Negotium*, ut Priora sunt Activa, quæ *negotium* requirunt, quod tunc porro per Ellipsin Præpositionis in Objectum Accusativo exprimentum plerumque definitur. Accedit, quod Dativus per Grammaticam omnibus vocabulis potest jungi, modo patiat id sensus. Is autem idem est plane, siue dicas *servire alicui*, siue *ire ad serviendum*, vel *servitum alicui*. Denique, ut sæpe diximus, Veteres multi non satis perspexerunt semper aut indagaram rationes locutionum Grammaticas, & ideo ex locutionibus rectis sæpe perverfas formarunt. Res manifestissima ex iis, quæ seq. Cap. disputamus, ubi, quia in Activo recte dicitur, *Eunt damnatum reum*, *Eunt factum mihi contumeliam*, ostendimus præter omnem abalogiam dixisse quosdam in Passivo, *Reus iur damnatum*, *Contumelia mihi factum iur*. Videntur sane illi minime intellexisse istius locutio-

una tantum; ut, *lectum libros*. Vox in *Dum*, five in recto,

nis rationem, & tantum quia solet Accusativus, Activis Verbis additus, mutari in Nominativum Passivis præmittendum, convertisse ergo etiam istic Accusativum Activæ locutionis (licet neutiquam ille regeretur ab *Ire*, sed per Ellipsin esset adjunctus Supino) in Nominativum Passivæ locutionis, præmissum verbo *Iitur*, cuius tamen Suppositum esse nequit. Simili abusu, vel errore, quia recte, sed per Ellipsin certissimam, dicitur *dormire totam noctem*, mox hunc Accusativum, quasi directe & proxime regeretur a Verbo *Dormire*, converterunt nonnulli in Nominativum, veluti *Tota mihi dormitur hiems*. Vide complura prorsus similia in iis, quæ supra ad Caput Tertium passim notavimus. Sic ergo & in hisce Gerundiis & Supinis quidam retinuerunt forsan simpliciter Constructionem Accusativi in Activo usitatam, non multum attendentes ad Analogiam eorum, quæ Accusativum non admittit, nisi per Ellipsin. Liquet illud ex quibusdam locutionibus certissimæ Ellipseos, per quam Accusativus jungitur Verbis Neutris, vel certe Verbis, quæ non illum Accusativum, sed alium regunt, & tamen jungitur etiam Gerundiis & Supinis. Tale illud, *quam viam nobis quoque ingrediendum sit*; quum *Ingressi viam* passim quidem, sed pro *ingredi in viam*, dicatur. Sic illud a Vossio allatum, *Accesseras potatum totam noctem*, ubi Accusativus iste additur Supino, quia & Verbo addi

solet, sed per eandem utrobique Ellipsin. Ita ergo nihil mirum est, Auctores plerumque Gerundiis & Supinis dedisse eisdem Casus, quos Verbis addi solitos sciebant, ut proinde, quum dicerent, *studium juvandi vos* specie constructionis in ipso Verbo usitatæ, non ergo dicere vellent, *juvandi vobis*, sicut *serviendi vobis*. Aliter vero Gerundia hæc expedire conatus est Scoppius Parad. Lit. Ep. 2. ubi recte ea ex arte Grammatica explodenda, & pro veris Participiis habenda censuit. Sed quam reddidit constructionis rationem, durior vere est & alienior. Vult enim, cum dicitur, *Ardet desiderio discendi literas*, vel *literarum*, id accipi, quasi diceretur plenius, *discendi discere literas*, vel *discendi discere literarum*, ut tum Accusativus ille, tum Genitivus, proxime regatur a suppresso *discere*, quod ita Naturam modo Verbi retineat, modo Nominis induat. At vero durum est & absonum, nulliusque sensus, *legendum est legere*, *desiderium discendi discere*. Vel, si quis in his inest sensus, is erit, vocabulum *Legere* est legendum, desiderium discendi, quid sit *Discere*, aut quo modo *discere* fieri debeat vel possit. Præterea vix putem in lingua Latina ferendam locutionem, *discere literarum*, pro *discere literas*. Enimvero largior lubens, Infinitum subire sæpe vicem Nominis, & variorum Casuum, in Constructionibus, sed non aliter ac integra Oratio, quæ item, tanquam unum aliquod Nomen, per

recto, sive in accusativo; ut, *legendum est libros*, vel
le-

per plerorumque casuum constructionem alteri orationi seu vocabulo sæpe jungitur. Quocirca etiam si Infinitum Orationi aliquando ita se accommodet, ut speciem Nominis præ se ferat, retinet tamen naturalem sibi rectionem Accusativi. Et proinde, licet non negem posse aliquando jungi Genitivum Infinitis, sed Genitivum Agentis seu possidentis, ut dicatur, sicuti *Scire tuum*, sic *Scire Ciceronis*, pro scientia Ciceronis; tamen vel sic non putem Accusativum illum patientem, qui regitur a verbo, tum Finito, tum Infinito, mutari unquam a bonis Auctoribus in Genitivum, ut dicatur *Scire artis*, pro *Scire artem*, *discere literarum*, pro *discere literas*, & similia. Jam quanto his commodius & expeditius, quum Gerundia, quæ exeunt in *Dum*, *Di*, *Do*, sint vera Participia, Participia autem habeant naturam Nominum Adjectivorum, Adjectiva porro sine Substantivo vel expresso vel intellecto poni nequeant, & denique quum Adjectiva neutra, quando sine Substantivo occurrunt, & proinde ipsa speciem quodammodo Substantivorum præferunt, semper tamen subaudiri secum velint τὸ *Negotium*; ejusdem proinde vocabuli hic quoque statueri Ellipsin? Ut adeo, sicuti, quum occurrit *factum*, *facti*, intelligimus *Negotium*, sic idem intelligamus, si quando legimus *faciendum*, *faciendi*. Et ita optima ratione dicetur, *Legendum est mihi aliquid negotium ejus generis, quod legi potest, desiderium negotii*

literarum discendi. Nihil etiam frequentius, quam τὸ *negotium* omitti ante Genitivum, qui ab eo regitur. Vide lib. II. cap. 3. & quæ istuc notavi pag. 170. extrema, sed & confer phrasas, *Pudet me Fratris*, *Pœnitet me facti*, &c. in quibus Genitivos a vocabulo *Negotium* regi, nullum debet esse dubium. Superest tamen aliquid duri etiam hic in illis Gerundiis, quæ a Verbis Neutris descendunt, ut, *desiderium standi*, *eundi*, *convalescendi*, quippe in quibus vix videatur intelligi posse *negotium*; sed si ita, multo certe minus Infinitum horum verborum. Quid enim esset *desiderium standi stare*, *convalescendi convalescere*? Ceterum hic observandum diligenter, Participia Passiva horum verborum vix occurrere, nisi in genere Neutro, & id indicio esse, sumi hæc eodem modo, quo Impersonalia eorundem Passiva, & in eorum ordinem revera esse referenda. Jam vero superius pag. 272. 273. ostendimus, illa etiam a verbis Neutris esse formata, ad exemplum aliorum, quæ ab Activis deducuntur, non habita iusta ratione perpetuæ ceteroqui Verborum constructionis, quæ Nominativum ante Passiva, imo omnia Verba, exprimi vel intelligi postulat, quum tamen nec Nominativus istis præmitti, nec Passiva a Neutris formari satis recte queant, certe id vix ferat significatio verborum. Scilicet Impersonalibus (Vide supra ad Lib. I. cap. 12. extr. & hoc Libro ad cap. I. pag. 262.) significa-

legendum esse libros, regebat accusativum. Varro 6. ling.

tur ipsa Verbi actio, non addito, quo tendat illa, & in quod objectum se exserat. Nam *Amatur, Legitur, &c.* ita dicuntur, ut tantum designetur actio ipsa, non item certa res aliqua, quæ Nominativo exprimi debeat. Atque adeo ita etiam acceperunt hæc verba Veteres, tum Grammatici, tum Alii, tanquam si, cum nihil iis intendatur, nisi solius actionis significatio, nullus etiam Nominativus cum iis intelligatur. Sic Varro de Re Rust. III, 9. *Ova, quæ incubantur, habeantne semen pulli, curator quasriduo, postquam incubari cepit, intelligere potest.* Ubi infinitum hoc non construitur personaliter, nam sic dicendum foret, *postquam incubari cepit, seil. ova*, de quibus agitur: sed impersonaliter & quasi sine supposito, ut adeo manifeste notet ealocutio, *postquam incubatio cepit fieri*. Possit tamen pro supposito aut Nominativo haberi in Impersonalibus Verborum Activorum incertum illud, quod non exprimitur, atque ita, cum dico, *Amatur*, idem foret, ac si dicerem, *Amatur aliquid negotium*. Porro autem, quia sic usu ipso non designabatur illis nisi ipsa actio, hinc in eundem usum Veteres etiam a Neutris formaverunt & adhibuerunt talia passiva, quæ ceteroqui proprie & secundum naturalem verborum significationem & constructionem inde formari non poterant, nec debebant. Si quis ergo rogaret, *Quid agitur?* h. e. quid negotium agitur? respondebat alter,

Amatur, Statur, Vivitur, h. e. amatur aliquid negotium, seu negotium, quod agitur, est amare, stare, vivere: Ut adeo si quid in his posterioribus, *Statur, Vivitur*, & similibus, intelligi possit, id foret quidem *negotium*. Sed adhibuisse ea videntur potius ex abusu quodam Veteres, ut ipsi nihil prorsus in iis intelligerent, vel certe ea adhibendo, non attenderent ad aliquid, quod intelligi debeat, & tantummodo actionem ipsam designarent, idque eodem modo & forma, qua interrogaverant, & qua in verbis Activis commode satis responderi poterat. Vide, quæ notavimus supra ad Cap. 2. pag. 274. 275. & ad Cap. 4. init. Verum in Participiis passivis, & item quodammodo Impersonalibus, si a Verbis vere Activis descendant, aliquanto commodius intelligitur *Negotium*, veluti quum dico, *Actum est*. Nam in eo revera *Negotium* intelligi, patet ex Terent. Phorm. V. 8. 20. *Hoc actum est*, h. e. hoc Chremetis negotium est actum plane & desperatum. Clarissimum enim ex *Hoc*, intelligi istuc *Negotium*: Patet tamen illud etiam ex eo, quod pro *Actum est*, &c. dicitur etiam *Acta res est*, & proinde sensus illius est, *Negotium*, quod in manibus est, est negotium actum. Sic Terent. Heaut. III. 3. 3. *Acta hæc res est*. h. e. res hæc est res acta prorsus, ut nulla spes sit residua. In Neutris Verbis Ellipsis ista est durior & minus certa, veluti apud Liv. VII. 8. *Diu non perlitatum renuerat Dictatorem*. Sensus enim est,

ling. Latinæ, *Quocirca radices ejus in Etruria, non in La-*

est, negotium non factæ diutius tempore peritiationis. Quid enim aliud dicemus adphrasin hanc expediendam, nisi forsan & hoc Participium velimus esse Nomen Substantivum, ut Gerundia volunt esse? Sed inanissimum hoc foret. & revera tali Participio designari ipsam & solam facti actionem, colligendum videtur ex tot similibus locutionibus, quibus factum solo Participio declaratum pro causa alterius rei adfertur, & quibus tunc additur Substantivum etiam Personæ. Florus II. 6. 2. *Urebat nobilem Populum ablatum mare, raptæque insulæ*, h. e. non ipsum mare aut insulæ urebant, sed negotium Ablati sibi maris, seu, quod Ablatum sibi esset mare. Tacitus Hist. I. 89. *Cæcinnæ jam Alpes transgressus exstimulabat Othonem*, & II. 76. *An extidisti tibi trucidatus Corbulo?* h. e. transgressio Cæcinnæ transAlpes, & trucidatio Corbulonis. Utergo hisce Participiis additur suum Substantivum, sic & Adjectivorum Neutris, ubi ceteroquin usitatissima est Ellipsis. Hinc Elliptice, & eodem sensu, dixit Idem Hist. II. 82. *Sufficere ad versus Visellium videbatur Vespasiani nomen, & nihil arduum Fatis*, h. e. & quod nullum negotium esset Fatis arduum, si pericere id velint. Vide & ad seq. Caput. Sed tota res expedienda videtur distinguendo iterum inter Participia Activorum & Neutrorum. In his nihil magno opere necesse est, ut quidquam intelligatur, quamvis & nihil absenti in eo sit, si dicatur *perlitatum negotium*, vel *sacrificium*, æque ac *perlitata*

res divina. Sic enim Valer. Antias, *Si hæc res divine factæ, recteque perlitata essent*, ap. Gell. I. 7. Ad hæc autem Participia Neutrorum, & hunc eorum usum, refero loca Livii. XVIII. 12. *Post Asdrubalis exercitum deletum, cedendoque in angulum Brutium, cetera Italia concessum, cui non videatur mirabile?* Hic enim *Concessum* notat, postquam evenit ab Annibale negotium factæ concessionis cetera Italiâ. Et sic plane XXIII. 18. *Ubi ad mœnia accessere, solitudo visa: metu concessum barbarus ratus, moliri portas parat*, h. e. metu factam ex Urbe concessionem. Porro ita I. 53. *Ea (bellandi) arte aquasset superiores Reges, ni degeneratum in aliis huic quoque deorot offecisset* h. e. negotium, quod degeneravit in aliis rebus. Potest enim *degeneratus* accipi pro eo, qui degeneravit, ut *juratus*, *conspiratus*, &c. Et sic *negotium degeneratum* erit eodem modo explicandum. At in Activorum Participiis usitatissimum jam est, ut intelligatur *Negotium*. Hinc tot ejus generis sunt, quæ pro Substantivis vulgo habentur, *Distum*, *Factum*, *Scriptum*, &c. sed in quibus *Negotium*, ut per Ellipsin omissum, intelligi tamen debet. Supplementum hoc habemus apud Sueton. Cæs. 80. *Quæ causa conjuratis maturandi sunt destinata negotia, ne assentiri necesse esset*. Et notandum est omnino, talia ab Neutris Verbis vix reperiri usquam, quia hæc non habent Passiva Participia, nisi impersonaliter constructa, & quia sub iis vix potest intelligi *Negotium*, nisi quis velit in locutio-

Latior, quærendum est: ibidem lib. 8. Quum, inquit, utilitatis

nibus modo allatis ex Livio admittere *perlitatum negotium* pro *negotium perlationis*, &c. Sed & de Activis quod diximus, manifestum est etiam ex aliis constructionibus. Tacitus Germ. 31. *Aliis Germanorum populis usurpatum rara & privata cujusque audientia, apud Catos in consensum vertit, submittere crinem &c.* Manifeste intelligitur *negotium*, quod erat submittere crinem. Vide & sequens caput. Sed differtissima sunt, quæ legimus apud Livium I. 41. *Tum demum palam facta, absolute, ut intelligatur, negotio mortui Tarquinii.* Et XXX. 25. *Veluti debellato, quod ad Syphacem Carthaginensesque attinet.* Intelligi enim *negotio* patet vel ex *quod*. Jam vero sicuti in hoc Participio Præterito, quod nonnulli perperam voluerunt referre ad Supinorum genus, (Vide infra ad cap. 9. ubi plura hujus locutionis dabuntur exempla) intelligitur id vocabulum, sic & in Partic. Futuro, eadem utriusque ratione, commode satis intelligi potest, & debet: veluti, *proficisci ad debellandum*, (scil. *negotium*) quod ad Syphacem attinet. Nam *debellare*, licet origine sua fuerit Neutrum, tamen usu ipso, etiam in hac locutione, consideratur, ut vere Activum. In participiis ergo Neutrorum, quia semper impersonaliter adhibentur, non opus est statuere Ellipsin, aut intelligere *Negotium*, ut quod satis commode sub iis intelligi nequit. Nam sicuti Analogice non dicitur *Ire* aut *Currere negotium*, sic neque *itum*

aut *cursum*, neque *eundum* aut *currendum negotium*, dici potest aut dictum unquam fuit. Quando ergo dicitur *Conclamatum est, Perseveratum est, Procursum est, Eundum est*, impersonales eæ sunt ab Verbis Neutris locutiones, quibus tantum facta vel facienda, Verbi actio declaratur. Hæc de Neutrorum Gerundiis. At in Activis nulla prorsus est difficultas statuendæ istiusmodi Ellipseos, maxime si eorum Gerundia vel sola occurrant, vel addatur Genitivus alterius numeri, aut generis. Sed & si maxime sequatur Accusativus, vel si nihil item dubitandum, quin ille iis addatur per Ellipsin præpositionis *æ*, usitatissimam etiam Latinis, immo pene perpetuam, quando Accusativus jungitur Nominibus, vel Verbis passivis. Ut adeo si dicam, *Ardet desiderio discendi literarum*, idem sit, ac *discendi negotii literarum: discendi literas*, idem, ac *discendi negotii, quod ad literas*, cujus Ellipseos rationem uberius supra exposui. Auctor Gallicus *Nova Methodi*, in Notis Sect. 4. Cap. 1. §. 1. & 2. rejicit item sententiam Scioppij, quod ad Ellipsin Infiniti, quam ille cum Vossio statuit in hisce Gerundiis. Sed quia ipsi tamen nulla alia melior succurrebat, eo etiam prolabitur, quo Vossius primum prolapsus fuerat, sed qui dein in lib. de Construct. mutavit sententiam; scil. ut censet Gerundia non esse Participia, sed potius Nomina Substantiva, quæ proinde recte regant alium Genitivum, neque hanc modo, sed

litatis causa introducta sit oratio, sequendum, non quæ habe-
bit

sed & Accusativum, quia simul sint Verbalia Nomina, quæ rectionem Verbi sui retineant. Hic vero repetendum; quod sæpius dixi, Accusativum nunquam regi a Nomine, qualecunque illud tandem sit. Quin immo, quod ad Casus, ausim dicere, primitivas & naturales ipsi esse has eorum leges, ut Nominativus sit initium Orationis, nisi post Passiva vel Verbum Substantivum repetatur: Genitivi nullus sit usus, nisi si regatur ab alio Nomine Substantivo: Dativus addi queat omni Orationi & sententiæ, Verbis & Nominibus: Accusativus vero præmittatur quidem Orationi Infinitæ, ut Nominativus Finitæ, regatur autem tantummodo a Verbis Activis, & Præpositionibus: quod posterius etiam de Ablativo dicendum. Præterea habent utique hæc Gerundia ipsam plane Participiorum formam, habent etiam eandem prorsus significationem: id quod adeo certum est, ut ipse Ursinus To. I. p. 616. & 617. non modo tradat ejusdem plane significationis esse, sed & affirmet, sicuti Participium notat officium & necessitatem cum Temporis Futuri con-significatione, sæpe tamen etiam amittit hæc omnia, sic plane & Gerundia in Nominativo potissimum illa itidem notare, at in obliquis Casibus isthæc quoque amittere, nec ferme amplius quid significare, quam ipsum Verbi Infinitum. Utrumque ergo usum, utramque significationem, pariter & Participia illa &

Gerundia habent. An ergo utraque quum sint eadem & ejusdem significationis vocabula, erunt pro sola constructionis diversitate, modo verum Nomen Substantivum, modo Participium; An si quis eodem plane sensu dicat *legendi carminis*, seu *legendorum carminum*, participia hæc erunt, si vero *legendi carminum*, vel *legendi carmina*, vera Substantiva? Sed, ait Auctor Methodi, *si Legendum sit Nomen Adject. non differet a Legendus, da, dum, nec satis fuisset causa inveniendi novo huic vocabulorum generi*. At vero negamus in his esse *novum vocabulorum genus*, cum illa quidem sint omnibus literis ipsa & vera Participia passiva. Quæritur autem id ipsum, an recte ea Grammatici habuerint pro alia & *novi vocabulorum genere*? Ipse Vossius de Anal. III. II. contra Saturnium disputans, qui ex Supinis quoque distinctam vocum classem faciebat, non esse frustra multiplicandas res vel classes seu partes orationis, tradit; in quo eum sequitur Ursinus quoque To. I. p. 634. qui idcirco non deberent & ipsi ex Gerundiis itidem facere peculiariora vocabula formæ Participialis, *quæ Substantivi cujusdam naturam referant*. Ceterum, quo uno nituntur maxime, qui ex Gerundiis *novum vocabulorum Genus* nobis cudunt, scilicet, quod aliquando isthæc Gerundia differant, quod ad *Constructionem*, a reliquo istius Participii usu, in eo nulla inest argumendi vis, quum Constructiones in Linguis, quæ omnes suis tem-

bie similitudinem, sed quæ utilitatem: ibidem, Sic enim omnes repudiandum est artes. Lucr. lib. 1. Multa novis

poribus fuerunt vernaculæ, pendant ex vulgari usu loquendi, inque eo quam maxime dominetur Casus & Fortuna, quæ facit, ut una eademque constructio cum hoc verbo sæpissime occurrat, cum alio, licet genuino germano, profus nunquam? Quid? Nonne similiter ejusdem Nominis Substantivi sæpe unus Casus est residuus, reliqui perierunt? Nonne ejusdem Verbi unum Tempus frequentissimo est in usu, aliud defuetudine plane oblitteratum? Adeo ut hodie diversissimorum Verborum Tempora sæpe in unum conjungantur, ut *Fero, Tuli*, quod potius est a *Tello: Sum, Fui*, quod est a *Fuo*, vel *Fio*. Sed & in Constructione Positivus Participii Præsentis sæpissime occurrit modo cum Genitivo, modo cum Accusativo, at Comparativus & Superlativus cum solo Genitivo, nunquam cum Accusativo, licet ejusdem sint naturæ, quo ille. Passim enim legas *Amans Patriæ*, & *Amans Patriam*, at vix usquam *Amanzier*, aut *Amantissimus Patriam*, sed tantum *Patriæ*. Ne longe abeamus, & aliquid hic quoque de Supinis dicamus, ea certe, nullum esse debet dubium, quin sint Nomina Substantiva quartæ declinationis. Atque plerorumque horum Nominum reliqui Casus profus nulli comparent, & quorum comparent etiam omnes, eorum nulli tamen ita constructuntur, ut Supinum prius, seu ut solus Accusativus, qui peculiari usu frequentissime sibi additum

ver-
habet alium Accusativum, adeo ut eum quoque regere videatur, certe regere vulgo credatur: cum tamen necessario alii Casus ejusdem sint & esse debeant Naturæ ac Potestatis, qua iste. Quod si etiamdum hæsitās, respice quæso ipsa hæc Gerundia in *DUM, DI, DO* terminata. Quæ qualiacunque tandem sint vocabula, sive Participia, sive Substantiva, sive quid peculiare, eandem certe debent habere vim & naturam. Et tamen cum crebro & passim occurrat Gerundium in *DI*, cum Genitivo alterius Generis vel Numeri constructum, nusquam reperies eandem constructionem cum aliis Gerundiis vel aliis eorum Casibus, ut, sicuti dicitur *discendi litterarum*, *collocandi syderum*, *videndi Philomenæ*, itidem dicatur *discendo litterarum*, &c. Ipse Ursinus To. I. p. 617. de Gerundiis tradit, Temporis notationem in *Nominativo servatam*, at in reliquis casibus eam fere oblitteratam, ut non raro Vocabula nativam vim suam, cujus gratia inventa sunt, usu amittunt. Quam quæso dabis tot diversitatum rationem, si non admittes hic Fortunam & Casum? Quod si facis, mecum opinor, agnosces, nullam efferationem, ut Participia illa Neutra habeantur vel peculiariora vocabula, vel certe non Participia, quia constructionem, olim magis vulgo frequentatam, sed quam in eorum masculinis & femininis nunc certe non amplius invenias, sibi præcipue retinuerint, & quasi vindicaverint, atque ita
nunc

verbis praesentim quum sit agendum: Idem, motu privandum

nunc a reliquo ejus Participii usu, quod ad illam constructionem tantum, discrepare videantur. Satis hæc evertere & confutare mihi videntur absurdam illorum sententiam, qui tradunt, Gerundia esse vera Nomina Substantiva Verbalia, quæ proinde Genitivum natura sua regant, & Accusativum. Multis tamen eam denuo adstruere & tueri conatus est Clar. Ursinus To. 1. p. 614. &c. & To. 2. p. 384. &c. sed adeo sibi parum constans, ut sæpe vix sciam, quid sentiat. Agnoscit Gerundia esse formæ passivæ; sed negat inde inferendum, esse ergo & significationis passivæ. pag. 385. Quin adeo ille a Passiva significatione abhorreere videtur, ut etiam, quæ vulgo ab omnibus Passivæ exponuntur, ille posse ea æque bene active exponi censet p. 384. Scilicet illud Quintiliani, *Memoria excolendo, ut alia omnia, auceatur, exponit, in excolere ipsam*, Et Virgilii, *ante domantem ingentes tollunt animos Equi exp. ante domare ipsos*, Et sic reliqua. Vide & To. 1. p. 628. ubi evicisse se ait *nativam vin Gerundiorum æque Activam in iis locutionibus posse statui, ac Passivam*. Quibus quid velit, profecto non perspicio: nam Equi utique non domant alios, sed domantur, & Memoria, quæ excolendo augetur, non excolit rem aliam, sed excolitur. Sed &, si ita agatur, omnia Passiva hoc modo possint active exponi, etiam illud, *Glycerium amatur a Pamphilo*, h. e. Pamphilus amat Glycerium. Verum videtur con-

tra me disputans id potissimum agere, ut hæc Gerundia ab omni Passivo quam longissime removeat. At Idem contra Bangium disputans, To. 1. p. 616. 617. contendit, Gerundia esse Participia Passiva, quæ & Tempus notent, & necessitatem ac officium rei faciendæ. Quin quum Bangius opposuisset, Gerundia contra communem Participiorum naturam in passiva forma active significare, ille in eo nihil tale reperit, quod natura Participii talis officiat. Et To. 2. p. 387. probat Gerundia, cum Passivæ significant, etiam Passivorum more admittere Ablativum cum Prepositione *A* vel *Ab*. At si ita, vera tunc utique erunt Participia Passiva. Sed distinguit To. 1. p. 617. ut nempe illa, *standum est, amandum est*; quæ ceteroquin etiam pro Gerundiis habet, sint Participia, æque ac Passivum Partic. in DVS, quia notant, quid fieri debeat, aut necesse sit: aut in reliquis Casibus, aut ubicunque istam significationem deposuerint, sint Nomina Participialia, seu, ut loquitur p. 619. Substantivi naturam reserant, & Accusativus eadem vi ab illis, activa notatione præliis, regatur, quæ ab ipso Verbo activo regitur. At mihi res parum consentanea Analogiæ videtur, ut Substantiva regant vi sua Accusativum. Scio equidem, Ursinum & Alios tribuere Substantivis Verbalibus hanc vim, sed repugnat hoc naturæ Syntaxeos Latinæ, in qua, ut ipse Ursinus To. 2. p. 7, tradidit, *Accusativus non regitur nisi*

dum est corpora quaque. Varro Rustic. [I. 21. sed & adde

a Verbo activa significationis, vel vi hujus a Gerundio, Supino, aut Participio, vel a Præpositione, exclusis omnino Substantivis. Negari tamen nequit, reperiri apud Antiquissimos, atque adeo Plautum inprimis, Verbalia in IO, quæ additum sibi habent Accusativum. Sed quanto antiquioris est temporis, tanto propior Græcæ erat Latina Lingua, tantoque in ea frequentior tunc Græca illa Ellipsis Præpositionis καὶ etiam in Substantivis. Posteriores eam, quia durior erat, omiserunt, ac tantum retinuisse videntur in Participiis, Gerundiis, & Supinis, quæ eam sibi longo & continuo usu quasi propriam vindicaverant. Certe quod vere per Ellipsin Accusativi aliquando jungantur istis Verbalibus Nominibus, liquet ex eo, quod etiam dixerint *Domum itio, Domum reditio*. Nam nemo, opinor, dicet, Accusativum *Domum* a Nominibus istis regi, sicuti neque a Verbis *Ire* & *Redire* regitur. Vide loca apud Vossium, & inde apud Urfin. To. 2. p. 87. Deinde vero valde absonum est, Vocabula, quæ ipsa sunt Participia, sine ulla vel unius literæ mutatione, affirmare, esse etiam Nomina Substantiva. Immo longe absurdus mihi videtur, statuere, vocabulum *Discendi* tanquam Nomen Substantivum per se regere Genitivum *literarum*, &c. quam quod Scioppius voluit regi hunc Genitivum ab Infinito *discere*, quum hæc Infinita etiam tanquam Nomina construi tamen soleant. At quanto his concinnius & mol-

lius est, *Discendi negotii literarum*? Exagitat Urfinus p. 394. hanc explicationem, quia durius foret hoc supplementum in eo, Stoici Epicureis irridendi sui facultatem dederunt. Sed non animadvertit Vir Doctus, non esse hanc Gerundii, sed, quam vocant *Gerundivam*, seu Participialem, locutionem sine Ellipsi, in qua *Sui*, ut solent illa tria, *Ego, Tu, Sui*, Substantivi vicem sustinet. Vide me infra ad hoc Caput in extremo. Seu nota 15. Deinde vero dixisse videntur Veteres ad instar *Mei* vel *Tui irridendi, purgandi*, &c. etiam *Sui irridendi*, nihil distinguentes utrum hoc de pluribus dicatur, an de Uno, prout sæpe simpliciter secuti sunt in uno vocabulo aliorum similium Constructionem, etiam si ea ab illo Uno ceteroquin abhorreat. Rogat etiam, quare minus *licuerit* *Priscis certo consilio donare Gerundia activâ vi, quam Verba* (intelligit Deponentia) & *Participia Præter. Passiva*. At vero etiam horum omnium Constructio cum Accusativis primitus fuit haud dubie Elliptica: quum utique ipse Vir Doctus To. 1. p. 427. affirmet, *Omnia in OR primitus fuisse passiva*. Si ita, tunc omnibus Verbis in OR, atque adeo etiam Deponentibus, eorumque Participiis, Accusativus primitus per Ellipsin, postea fere oblitteratus, fuit additus. Sed tandem, ut rem absolvamus, & veram Gerundiorum ostendamus naturam, præmitto iterum, Ea esse varios Casus Singularis numeri ab Neutro

de Caput 20. ubi sæpius hæc locutio adhibetur] *Canes pau-*

tro Participii Passivi in DVS. Etenim eadem plane sunt Vocabula, Gerundium *Amandi*, & Genitivus illius Participii. Et sic in ceteris casibus. Eadem porro utrorumque est forma, eadem origo, eadem denique significatio. Ipse Ursinus To. 1, p. 624. Gerundia in *Dum* ait notare id, quod fieri debeat aut deceat, atque adeo esse Participia, sed tamen, quod mireris, diversa a Neutris Participii Passivi in DVS: at reliqua Gerundia in DI, & DO, esse Nomina Participialia, quia simpliciter notent ipsam rem Verbi, quæ Infinito, vel Nomine Verbali in IO, ceteroque declaratur, oblitteratam vero habeant significationem ejus, quod fieri debeat, aut deceat. Atqui in Participio illo utrumque itidem reperias. Notat enim, ut modo jam diximus p. 440. & illud quod fieri debet aut decet, sed maxime in Nominativo & Accusativo, at in reliquis Casibus plerumque notat simpliciter rem quæ fit. Sic apud Ciceronem Fabricius dicitur missus ad Pyrrhum *de permutandis captivis*, quod ferme nihil aliud notat, quam *de permutatione captivorum*. Sed & hinc docet Ursinus ipse, promiscue hæc a Veteribus adhiberi, immo elegantiorum & usatiorum fuisse Passivi illius Participii constructionem in eodem illo sensu, quam Gerundii. Denique hinc ortum, ut Recentiores ideo illam Participii Pass. constructionem *Gerundivam* appellaverint, quia sensum eundem exhibet, quem ipsa Gerundia. Multum ta-

men discriminis reperitur inter Participii illius & Gerundii Constructionem: accedit, quod multa occurrant Verborum Neutorum Gerundia, quorum Participia Passiva ordinariæ seu personalis constructionis nullo sunt, & vix ullo possunt esse, in usu. Quæ ergo illius discriminis ratio? Nulla alia, quam quod Gerundia sint Verborum Passivorum, quæ *Impersonalia* dicuntur, atque ab iis eandem acceperunt constructionem, in primis eam, unde Impersonalia suum nomen habent, quæ non requirit magnopere suppositum seu personam Verbi. Impersonalis ergo hæc constructio ipsam tantum Verbi rem seu actionem notat, nec definit aut dirigit eam in certum Suppositum vel Objectum. Cæpit autem a Verbis vere Activis seu Transiivis, in quibus per Ellipsin analogica constructio poterat facile constitui, ita tamen ut peculiare objectum actionis relinquatur in incerto. Nam quid est, quidve notat absolutum illud *Amatur*, aliud, quam *Amatur aliquod negotium, aliqua res?* Plane ut in Activo, quando quis absolute tantum dicitur *Amare*, non expresso ullo amoris objecto, intelligi potest & solet Accusativus *aliquid*. Sed utraque in locutione, quia relinquitur in medio & obscuro certum Actionis objectum, quod Passivi est Suppositum, idcirco illa Ellipsis non animadvertitur, & tantum ipsa Verbi actio designari iis locutionibus creditur, absolute prorsus positis. De Activi absolute

tuto usu Vide me supra ad Cap. 2. pag. 274. & ad Cap. 4. p. 393. 394. Ceterum quia Activum ita absolute positum, ut nullum ostendat objectum neque in proximis, in quod tendat sua actio, simile est Neutro, quod nullam actionem in objectum aliquod transeuntem notat; hinc ad exemplum Impersonalis locutionis Activorum in Passivo, quæ nihil nisi ipsam Verbi actionem significare videbatur, formarunt etiam ex Neutris similem plane locutionem in Passivo, quæ itidem nudam tantum Verbi actionem notaret, licet ceteroqui Neutrorum significatio & natura Passivam formam non reciperet, nec nisi per abusum quandam accepisse aliquando reperitur. Ut ergo idem est, siue in Activo ad questionem *quid agis?* respondeam, *Amo, Cano, siue Curro, Pugno*, quum utraque meram verbi actionem sine ullo ejus objecto notent; sic & idem est, si in Passivo ad questionem *quid agitur?* respondeam, *Amatur, Canitur, & Curritur, Pugnatur*. Nam & hæc pariter & eodem modo designant tantum actionem ipsam, sine ullo actionis aut passionis objecto. Sensus enim omnium est, *Fis res vel actio amandi, canendi, currendi, pugnandi*. Eam ergo in significationem quam formatæ sint hæc Activorum in Passivo locutiones, adhibentur idcirco eæ sine Persona seu Supposito, quod in veris Passivis est subjectum passionis. Nihil itaque mirum etiam a Neutris formatas, quæ nullum plane objectum actionis, nedum passionis suppositum, admittunt vel desiderant. Adhibetur autem ad

has locutiones tertia persona Passivi, & tantum in Singulari numero, quia earum locutionum origo prima ab Activis vere Verbis est repetenda, in quibus analogica & personales fuerunt, siquidem intelligebatur in iis *Aliquid*, seu *aliquid negotium*. Verum quia hæc Ellipsis erat usitatissima, & quia relinquebatur ita proprium actionis objectum in incerto & obscuro per generale illud *aliquid*, (unde eleganter apud Plautum curcul. II. 3. 41. Parasitus Domino dicenti, *jam edes aliquid* respondet, *nolo hercle aliquid*: *Certum quam aliquid malo*) hinc perpetua fere tandem Ellipsi fuit pretermisum, & sic ista locutio accepit paulatim speciem & nomen *Impersonalis* constructionis. Quum vero hæc Ellipsis in illis Activorum Impersonalibus jam esset pene perpetua, tum vero etiam ex Neutris formatæ fuerunt locutiones similes, quæ nudam verbi actionem in se permanentem declararent, tanto magis, quoniam Neutra ab natura sua non recipiunt passionem, nedum ut certum aliquod passionis suppositum requirant. Differunt ergo Impersonalia Passiva Activorum & Neutrorum eo, quod illa admittant objectum vel suppositum, sed generale, ut & quod objectum verum in incerto ab iis relinquatur, atque ideo per Ellipsin fere semper omittatur: Hæc vero nullum admittant. Non opus ergo, ut in hisce statuamus quoque Ellipsin *is Aliquid Negotium*, ut absque quo integer plane est, tum sensus in ejusmodi Impersonalibus Passivis Neutrorum, tum ipsa constructio, utpote in illis

demum

deinum vere Impersonalis. Sed & hinc frequentiora tandem evaserunt Impersonalia Neutorum, quam Activorum, quia hæc Elliptice feruntur tamen in aliquod objectum suæ actionis vel passionis, at Neutra minime, ut adeo per hæc commodius sola & nuda Verbi actio impersonaliter declaretur. Adhibetur autem Impersonalis ista Constructio per omnia Tempora Passiva Indicativi, Subjunctivi, Infinitivi & Participiorum, sed semper tantum in Singulari numero; eoque cum discrimine, ut in Activorum Impersonalibus possit & aliquando debeat intelligi *Negotium*, in Neutorum id nunquam desideretur. Dicitur ergo *Amabatur*, *Amabitur*, *Ametur* &c. sed & *pugnabatur*, *pugnabitur*, *pugnetur*. Porro in Perfecto, *Amatum est*, *actum est*, *pugnatum est*, *perseveratum est*, *conclamatum est* &c. Omnia hæc Impersonalem habent constructionem & significationem eodem plane modo, nisi quod sub illis, quæ ab Activis oriuntur, intelligi possit *Negotium*, & aliquando debeat, ut modo dixi; sub reliquis nec commode possit nec debeat. Vidē me paulo ante pag 437. &c. Sed & hæc Participia ab Activis formata, videntur eandem quoque constructionem Ellipticam cum Accusativo habere, quam Gerundia. Veluti in illo Plauti, *Iustam rem & facilem esse oratum a vobis volo*. h. e. Volo a vobis esse oratum negotium ad iustam & facilem rem pertinens, seu iustæ & facilis rei. Verum de hac locutione egi jam supra pag. 123. Sed & huc re-
tulērī Impersonalium Activo-

rum Passiva, *Puditum est*, *per-tasum est*, immo & ad illorum exemplum *Veritum est*, cum Accusativo, de quibus itidem jam egimus supra pag. 307. Hinc jam descendimus ad Partic. Passivum in DVS, cujus Neutrum Genus per omnes Casus Impersonaliter quoque construitur, unde Grammatici hoc non animadvertentes fixerunt nobis *Gerundia*, ut peculiariora vocabula, ab ipso Participio diversa, quæ tamen ad quam Partem Orationis referre debeant, vix sciunt. At vero genuina sunt Participia, nec quidquam hic discriminis reperiemus, nisi quod in ceteris Participium illud personaliter construitur, in his Gerundiis impersonaliter; ut & quod a Verbis Neutralibus Passivum hoc Participium, personaliter constructum, vix sit aut esse possit in usu, licet ejus Impersonalis constructio in Neutro Genere & Singulari Numero frequentissimi sit usus, plane ut eorum Verborum tota Passiva conjugatio non datur, & tamen Impersonalis illa constructio in tertia Persona Singularis Numeri per omnia fere Tempora & Modos Verbi Finiti æque ac Infiniti sic satis in Passivo frequentatur; at in Verbis Activis Participium illud, & ejus Personalis constructio longe sit frequentior, quam illa Impersonalis Gerundiorum. Quod vero Gerundia hæc revera sint habenda pro locutionibus Impersonalibus Verbi & Participii Passivi, liquet clarissimum in modum ex eo, quod æque ac reliqua Impersonalia adhibeantur tantum in Singulari numero & Tertia Persona. Nam quando dicitur *irridendi*

Mei, Tui &c. personalis ea est constructio, æque ac *irridendi puri, irridenda puella* &c. Nominativus autem Gerundiorum manifesto Tertiæ est Personæ, *pugnandum est, perseverandum est*, æque ac in Præterito, *Pugnatum est, perseveratum est*. Jam vero quam dabunt tandem rationem Grammatici, quare in illo Numero & Persona tantum adhibita fuerint Gerundia, si nolint meam hanc ab natura Imperpersonalis locutionis petitam admittere? Hæc porro Imperson. constructio ut in Verbo Finito Neutrium nullum requirit suppositum, quod Nominativo exprimi debeat, sic neque in hoc eorundem Participio ullum requirit Substantivum, quod ejus Suppositum est, & ejusdem in eo naturæ, cujus Nominativus ille in Finito Verbo. At in Activorum Passivis utrumque Suppositum admitti potest, & primitus haud dubie expressum quoque fuit. Observare illud licet in Verbis, quæ vel minimam Activæ significationis speciem habent. Certe sic Corn. Nepos Attico cap. 15. *Idem in nitendo, quod semel admisisset, tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem agere videretur*. Ubi manifestum ex sequenti quod, intelligi *negotio*, licet *niti negotium* directa constructione nunquam dicatur. Quæ & causa est, quare malint istic nonnulli *tuendo*, alii *tenendo*. Sed vulgatam lectionem tuentur MSti: & construitur passim *Niti* etiam cum Infinitivo, quod speciem quandam habet Accusativi, licet revera tunc Præpositio *Ad* per Ellipsin debeat omiſſa statui. In Verbis ergo vere Activis, res

est certissima, sub hisce Partic. Passivis seu Gerundiis intelligi *negotium aliquod*, æque ac sub tertia persona Finiti Passivi, *Amatur, agitur*, &c. licet per Ellipsin plane perpetuam utrobique prætermittatur. Multo autem magis istius Ellipseos ratio haberi debet, quando ista Gerundii constructio in certum determinatur objectum, Genitivo vel Accusativo expressum. Certum utique est, idem prorsus significari, sive dicam *studium discende lingue*, sive *discendi lingue* vel *linguam*. Quæ ratio hujus diversitatis, nisi quod prius solitæ est constructionis ut a Verbo Personali, at posteriora Ellipticæ, vel certe ejus, quæ repeti debet ab Impersonali Passivo, *Discitur, Discendum est*. In his autem sicuti intelligitur *aliquod negotium*, tanquam eorum Suppositum, sed quod semper per Ellipsin omittitur; sic & in illis sit Casibus obliquis. At certo jam objecto actionis vel Supposito passionis, alio in Casu aut Genere, addito, non alia illud ratione cum isthoc Participio Neutro connecti potest, quam per Ellipsin usitatissimam, scil. *discendi Negotii lingue*, vel *ἡνῶν, quod ad linguam*. Haud facile quidquam in eo durius commonstrabitur, quam in illo Sallustiano (Vide supra p. 205.) similis ferme constructionis, *non diffidentia futuri, quæ imperavisset*, h. e. non fecit hoc *diffidentia futuri negotii eorum*, vel *quod ad ea, quæ imperavisset*. Nemo, opinor, aliter hæc explebit. Quod si ita: quid causæ est, quare eadem locutio Futuri Partic. Passivi, *studium audiendi, quæ ille dixisset*, non eodem modo debe-

at aut possit expleri, quo illud, *Futuri, quæ imperavisset?* Fateor posse dari locutiones, in quibus supplementum hoc videri queat absolum: veluti *studium audiendi aliquid*. Suppleri enim secundum hanc rationem debeat, *audiendi negotii quod ad aliquid negotium*. Ad quæ exclamaret, *sic scio*, Ursinus quispiam, & absurdi increparet *negotium quod ad negotium*. Sed cogitandum, Veteres plerosque ipsos non satis investigasse suæ linguæ & Ellipseon in ea rationes, ut hodie plerique suas vernaculas non satis intelligunt, sed secutos simpliciter usum loquendi, quem reperiebant, atque ita constituta jam & recepta semel phrasi quadam Elliptica, similes alias ad ejus exemplum ab iis forinatas, & ita sæpe, ut neutiquam attenderent ad supplementi duritiem, quia nunquam supplementum illud exprimebatur. Innumeræ idcirco ejusmodi locutiones possunt formari, in quibus revera Ellipsis, sed absorta, statui debet: ut si quis dicat, *Varii eum varias docuerunt artes, sed quod ad Philosophiam*, Hanc Ego docui illum. Supplenda hæc necessario, *quod ad Philosophiam Ego docui illum quod ad hanc scientiam*. At quam absorta est, dicent, illa repetitio *quod ad?* Non minus tamen vera est, Scriptoris ad talia non attendentibus. Certe mea ista ratio in Gerundiis explicandis longe expeditior est, & Analogiæ Syntacticæ magis congruens, quam quod fingere sine ullo exemplo & maxima cum varietate debent alii; Nempe *Gerundia, quæ necessitatem vel officium no-*

tant, esse Participia, non minus, quam Participia in DUS. Ceteroquin esse Nomina Participialia, immo Substantiva vera, quæ regant suo quasi jure Genitivum, & tanquam Verbalia, etiam Accusativum. Vide Ursinum To. I. 616. 617. 618. Immo illa quoque in DUM eo differre ab Neutro Participii veri in DUS, quod Substantive semper portantur p. 620. Esse itaque simul Participia, quod contra Bangium ex professo asseritur p. 616. & Substantiva: quæ plus satis sunt absurda. Dein *Gerundia in DUM* Nominativi maxime Casus, *qui ceterorum sit thema*, si sint Verborum Activorum, esse ipsa Neutra a Masculino Participii in DUS deflexa, at si a Verbis Neutris sint, tunc aliunde, quam ab illo Participio, derivari, nempe vel proxime a Verbo ipso, vel potius a Participio in NS. Et tamen illa quoque priora esse a Neutris veri Participii diversa. Vide Eum p. 619. & 620. Sed hæc Varietas & confusio maxima satis superque convellit & confutat totam illorum de Gerundiis sententiam. Quapropter operæ pretium fecisse me puto longa ceteroqui fatis hac disputatione, quando Impersonalium rationem denique constitui, & simul ex iis repetendam probavi Gerundiorum naturam & constructionem, quod ab aliis jam factum haud scio, nec ipse antea satis perspexeram. Sequitur vero inde *Gerundiorum* nomine & doctrina potuisse in arte Grammatica abstineri, quum ad caput de Impersonali Verborum Passivorum constructione verius pertineant.

paucos & acres habendum. Sed hæc phrasæ, ³ quas Cicero non agnoscit, quamvis ex ipso & Cæsare aliquæ nobis falso obijciantur, in desuetudinem abierunt. Ab eadem antiquitate est illud; *Venit ad recipiendum pecunias.* Varro ling. lat. 8. *Ad discernendum vocis verbi figuras.* Multi hodie sic loquuntur, & testimonio bonorum auctorum id se facere existimant, sed falso: nam, ⁴ quæ afferuntur ex Cicerone testimonia, aliter jam leguntur; ut, *Ad orandum Deos*, pro *ad orandos Deos*. Val. Max. lib. 5. c. 2. *Super hoc ædem & aram Fortunæ Muliebris*, eo loco, quo Coriolanus exoratus fuerat, *faciendum curavit.* Alii legunt *faciendam*. [Et ita in multis legitur MStis.] Sed ex antiquitate *faciendum* potest retineri: sic enim antiquissimi loquebantur. Livius lib. 7. cap. 5. *Ad conciliandum gratiam*: & lib. 26. *Ad urbem unam oppugnandum.* Sed utroque loco ex veteribus libris legit Carol. Sigonius, *conciliandam*, & *oppugnandam*. Neque obstat illud Ciceronis in Hercule Prodicii, *Ad eligendum, quam quisque viam sit ingressurus*: ⁵ nam ibi tota oratio est pro substantivo: ut si dicas, *Creditum est*, vel *credendum est*, *Romam esse caput mundi*. Recte itaque dicitur, *legendum est*, & *legendum esse*, sed non, *legendum est*, vel *esse*, *libros*; quia illic est participium in neutrali terminatione, cujus substantivum est, *τὸ legere*;

3. *Quas Cicero non agnoscit*] At vide supra ad lib. 1. cap. 15. pag. 124. ex Cicerone & Plauto allata a me exempla. Adde etiam Marium Corradum de Lingua Lat. lib. 7. p. 279. Vechnerum Hellenolex. L. 33. & Gronovium Patrem Observ. L. 7. extr.

4. *Quæ afferuntur ex Cicerone &c.*] Sed tamen etiamdum in optimis & recentissimis editionibus legitur Famil. V. 17. *Monitus nullo loco deero*, neque ad con-

solandum, neque ad *levandum fortunam tuam*. Catil. III. 8. *Quæ ad placandum Deos pertinent.* At hic plerique MSti *placandos* habent.

5. *Nam ibi tota oratio &c.*] Id vero manifesto est falsum. Constructio est aperta & indubia, *ad eligendum viam vivendi, quam viam quisque sit ingressurus.* Verba sunt Ciceronis de Offic. I. 32. non *IN Hercule Prodicii*, sed in loco, ubi mentio fit *Herculis Prodicii*.

gere; hic vero est Archaismus, & inusitata loquutio. Illud vero Virgilianum lib. 11. *Pacem Trojano ab Rege petendum*, est in accusativo, & subauditur *esse*, ut liquet ex præcedentibus. Sed ibi contendo, ⁶ legendum esse, *petendam*, non *petendum*, ex codice antiquissimo manuscripto, qui asservatur Salmanticæ in collegio D. Bartholomei. Lucret. lib. 1. *Multa novis rebus præsertim quum sit agendum*. Sed sic optime deesse potest *Æ*.

Proprie itaque dicenda verba *Gerunda* contendimus in *Di* & *Do*, si tamen expressum habeant accusativum, ut, *legendi libros*, *legendo libros*: Aliter enim participia sunt in neutrali terminatione, quorum substantivum est, τὸ *legere*, ut, *tempus est legendi legere*. Hispanice, *Tiempos es que se lea*. Importune hic solent crocitare Grammatici, esse quædam gerundia in *di* & *do*, quæ significant passionem. Ego omnes has voces *dus*, *di*, *do*, *dum*, significare passive assevero, si accusativum non habent. Sed excutiamus, quæ ab illis solent asferri; non enim in illis explicandis inanis opera sumetur. Ovid. 5. Fast. de Arione; *Pretiumque vehendi cantat*, id est, vecturæ. Sueton. Claud. *Harpocratem, cui lectica per urbem vehendi jus tribuit*. In his 7 aut deest *se*, aut intelligitur Substantivum τὸ *vehere*, vel *vehi*, aut dicendum est, verbum *Veho*, peculiaris esse cujusdam significationis: nam *vector* est, qui vehit, & qui vehitur. Livius lib. 5. *Is, quum in pace instituisset pueros ante urbem lusus causa exercendique producere*, id est, exerci-

6. *Legendum esse, petendam*] Facilius ego crediderim MStis, qui minus cognitam locutionem præferunt, quam qui usitatum & cuilibet notam. Certe in Virgilio Nicol. Heinsius, qui longe antiquiores vidit & adhibuit codices, *petendum* retinuit; unde nullus dubitem, quicquid in contrarium contendat Sanctius, sic legendum.

7. *An deest Se.*] Vel potius *Sui*, ut passim loquuntur Auctores. Sic Cæsar, *recipiendi sui facultatem liberam dederunt Bellu-vacis*: *Neque sui colligendi hostibus facultatem reliquerunt* &c. Vide ipsum mox Sanctium pag. 455. &c. Revera autem hæc passivo sensu sumuntur, ut vere sunt Participia Passiva.

ercitationis & lusus gratia, „ [ut se exercerent, vel, ut exercerentur.] „ Cic. 1. act. in Verr: *Hæc totius Italiae frequentia, quæ convenit uno tempore undique, comitiorum, judiciorum, censendique causa*, subaudi censere, [immo Sui] „ id est, censuræ, ut censeatur.] Varro Rustic. lib. 2. cap. 7. de equo, *Si fastidium saliendo est*, subaudi equas, id est, salturæ vel coitus. Justinus lib. 17. cap. 3. de quodam regio puero, *Athenas quoque erudiendi causa missus*, id est, eruditionis, ⁸ ut sit erudiendi erudire: Hispanice, de la erudition, o del ensenamiento. Idem posset dicere, si de aliquo Doctore loqueretur, *Athenas mittitur erudiendi gratia*. Ovid. de Nuce, *Sic ego sola petor, soli quia causa petendi est*, id est, petitionis, ⁹ vel § peti. „ [Tibull. 1. eleg. 10. „ *Nec tibi celandi fas sit*, id est, ne possis celare.]

In Dativo. Plin. lib. 15. cap. 18. *Nam Alexandrinæ vix sunt vescendo*: & lib. 21. cap. 16. *Radix ejus vescendo est*, id est, apta esui: & lib. 34. cap. 25. *Ferrum rubens non est habile tundendo*, id est, tusione: & lib. 13. cap. 12. *Charta emporetica inutilis scribendo*, id est, scripturæ; idem lib. 31. cap. 6. *Utilis est bibendo, atque purgationibus*. Sic dicimus, *Maturuit nubendo puella*, id est, nuptui. Plaut. Epidic. *Epidicum querendo operam dabo*. Sed hoc gerundum est, alia participia.

In Accusativo falso Grammatici citant ex Virgilio,
Inter

8. *Ut sit erudiendi erudire.*] Immo vero exple, & expone, *erudiendi sui*, sensu itidem plane passivo. At si de Doctore diceretur, tum vero itidem passive quidem accipiendum foret, sed vel ita, ut Generale Suppositum, *alicujus negotii*, intelligatur, ut in Imperionali *Amatur*, scil. *aliquid negotium*, quod tunc in incerto relinquitur, vel, si addito Genitivo aut Accusativo actio Verbi certum in Obiectum determinetur, veluti *eru-*

diendi puerorum aut *pueros*, tum vero ita, ut intelligatur & sensus sit, *Negotii puerorum* aut *quod ad pueros*.

9. *Vel § peti.*] Immo potius, *mei petendi*, h. e. quare petar: ut supra ostendimus. Ita vero etiam Gellius III. 2. *Quod abesse a viro usurpandi causa deberet*, h. e. ut usurpetur, aut usurpata sit, ab alio ad usucapionem Viri in ea interrumpendam. Vide & Rupertum ad Sallust. Jug. 62.
10. *Ubi*

Inter agendum capras, & ante domandum boves. ¹⁰ Ubi tantum legitur, *inter agendum*, & *ante domandum*. Cicero, *Hic autem locus ad agendum amplissimus, ad dicendum ornatissimus est visus*, id est, ad actionem, & dictionem exercendam: idem primo Tuscul. Tum multitudinem pecudum partim ad vescendum, partim ad cultus agrorum, partim ad vebendum, id est, ad victum, cultus, & vecturam: „ [idem, *Facilis ad credendum*, pro, cre- „ dibilis.] Vide passiva participia in neutrali terminatione, in quibus deest infinitum verbi. Sallust. Jugurth. *Quum Jugurtha Tisidium ad imperandum vocatur*, Qui locus gravissimos viros, non solum Grammaticos, semper torfit. Cicero lib. 9. epist. 25. *Quare ades ad imperandum, seu parendum potius; sic enim antiqui loquebantur*, quasi dicat, antiqui dicebant, *imperare alicui pecunias*, id est, jubere ut pecunias solvat; sic, *ades ad imperandum*, id est, „ [ad accipiendum imperium] ut tibi aliquid imperetur. Sic Jugurtha vocatur ad imperandum *ad imperari*, id est, ut imperata faceret. „ [Var- „ ro 1. rustic. 20. *Diebus paucis boves erunt mansueti, ad „ domandum proni*, id est, ut domentur. Vellejus 2. „ *Cives Romanos ad censendum ex provinciis in Italiam re- „ vocarunt*, id est, „ ut censerentur.]

In ablativo etiam asserunt significare passionem. Quintil.

¹⁰. *Ubi tantum legitur &c.*] Verum hoc, sed intelligi tamen priore in loco; qui est in Ecl. IX. videtur *ad capellas*, vel plenius *negotium quod ad cap.* Nam verba sunt: *pascis capellas, Et potum pastas age, Tityre, & inter agendum Occursare capro... caveto.* Alter locus est Georg. II. 206. ubi manifeste jam sensu passivo id accipitur. Verba sunt, non tamen de Bubus, sed de Equis, namque *ante domandum Ingenies tollunt animos*, h. e. antequam sunt domiti.

¹¹. *Ut censerentur.*] Sic paulo

ante pag. super. ex Cicerone in Verr. *que frequentia Italia convenit undique censendi causa.* Suetonius Galba 8. *Ne ad gestandum quidem unquam iter ingressus*, h. e. ut gestaretur. Sall. Jug. 5. *quo ad cognoscendum omnia illustria magis, magisque in aperto sint.* Obsequens de Prodig. cap. 121. *Ad immolandum bos sacra injussa adnatavit per hostium classem, seque ad aram percutiendam obtulit*, h. e. ut cognoscantur, ut immolaretur.

Et il. *Memoria excolendo, sicut alia omnia, augetur.* Virgil. *Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis: idem, Uritque videndo Fœmina:* „[idem, *Fando aliquid si forte* „tuas pervenit ad aures. Ubi Grammatici, *Fando*, id „est, *dum dicitur, passiva significatione, sicut alibi activa,* „*Quis talia fando Temperet a lacrymis?*] Sed ego, ut dixi, semper significare passionem assuevero: quid enim est aliud, *defessus sum legendo*, quam *defessus sum legendis libris*, quum in illo desit τὸ *legere*? [At vide ad pag. seq.] Sic in *excolendo*, τὸ *excolere*; [in *Fando*, τὸ *Fari* „seu *fato*, id est, dictu,] in *cantando* τὸ *cantare*, vel *carmine*: nam quæ inscitia est, *Cantando* exponere cum Servio, id est, dum cantatur anguis? An alibi, quum dixit Virg. *Cantando tu illum*, intelligemus, *dum cantatur*? Deesse autem τὸ *Carmine*, satis indicant præcedentia.

*Carmina vel cælo possunt deducere lunam;
Carminibus Circe socios mutavit Ulyssis;
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.*

Vides hic Polypoton, *Carmina, carminibus, Cantando*, „[aut subaudi *Cantu*. Lucill. 16. *Jam disrumpetur meus, dius, ut Marsa colubras Disrumpit cantu*.] Sic in illo, *Uritque videndo Fœmina*, id est, *Taurus uritur*, dum videtur fœmina, *videndo*, id est, in τῷ *videri*, id est, visu ipsius fœminæ: nam τὸ *visu* potest hic passive accipi; ut in illo Virgilii a paucis intellecto, *Incipe parve puer risu cognoscere matrem*, id est, dum fit risus: risum autem matris intelligo. Posset etiam dicere; *Ridendo cognoscere matrem*; id est, dum illa ridet, ut dixit; *Urit videndo*, id est, ¹² dum videtur, hoc est, facto visu.

Sic

12. *Dum videtur, hoc est, facto visu.* Ita vero Sanætius imprudens & ignarus in meam descendit sententiam. Etenim Impersonalis plane Constructionis est hæc

interpretatio, siquidem *urit videndo* exponitur ab eo, non, dum videtur Fœmina, sed simpliciter, dum videtur, h. e. fit visus, a Tauro. Procedunt hæc in Neutrorum.

Sic intellige illud Lucretii lib. 1. *Annulus in digito subter tenuatur habendo*, id est, dum habetur, ut exponit Lambinus. „[Cæterum nihil est, quod planius faciat, „ *Cantando, Videndo, Ridendo*, esse Participia, quam quod „ ¹³ Præpositionem in illis subaudiri constat. Plaut. „ Merc. *Quid ego hic in lamentando pereor?* Ter. And. „ *In denegando queis est pudor.* Vide infra de Ablativo „ absoluto.]

Tem-

rum Gerundiis. Sic enim *anguis rumpitur cantando*, h. e. non dum cantatur anguis, sed, dum cantatur, seu fit cantatio. Sic *sando*, *excolendo*, h. e. dum fit illud, quod verbis *sari* & *excoli* denotatur. Adde Nepotem in Dione cap. 4. *Filium ejus sic educari iussit, ut indulgendo turpissimis imbueretur cupiditatibus*, h. e. dum ei indulgebatur continuo. In hisce facile patior nihil intelligi, quod Suppositi vicem obtineat, æque ac in Impersonalibus illis *Statuer*, *Sedetur*, *Cantatur* &c. At minus diserta in Gerundiis est Impersonalis constructio Activorum, quando explicari debet personaliter, veluti, *Annulus in digito subter tenuatur habendo*, h. e. dum habetur ille annulus in digito. Sic Virgil. Georg. II. 250. *de terra pingui, sed picis in morem ad digitos lentescit habendo*, h. e. dum habetur terra talis intra digitos. Hic vero intelligi necessario videtur *negotio* scil. *illius annuli, illiusque terre*. Similiter in aliis quibusdam hujus formæ & Participii a Verbis vere activis orti locutionibus, ut apud Cicer. Famil. XII. 12. *De cuius voluntate assidue audiendo, mirifice te diligit*, scil. aliquo negotio. Sensus enim est, dum ab ipso auditur assidue aliquid

negotium de ejus voluntate. Sic & illud Terentii, *in denegando modo queis est pudor*, possis explicare & supplere, in denegando aliquo negotio, vel etiam absolute cum respectu ad etiam actionem, in facienda denegatione. Sic illa, *in expectando, in arrogando*, &c. quæ mox a me adferrentur, absolute exponi possunt. At *urit videndo Femina* exponerem Ego, *videndo negotio Sui*, h. e. dum videtur ipsa.

13. *Præpositiones in illis.* Sic Cæli. Famil. VIII. 6. *Quoniam de intercalando non obtinuerat.* Gell. III. 7. *In expectando esse V.* 19. *Quod in arrogando juraretur.* Liv. VI. 14. *donec conferti abibant, pedisum labor in persequendo fuit.* X. 13. *Ille quidem in recusando perstabat.* XXV. 14. *Abrevocando ad incitandos hortandosque versus milites.* XLII. 17. *Se daturum venenum, quod nec in dando, nec datum, ullo signo deprehendi posset.* Terent. Eun. V. 2. 54. *In cognoscendo tute ipse aderis.* Scil. sororem tuam. Nam accusativus in hoc & quibusdam aliis locis, intelligi videtur. Aliquando etiam exprimitur, ut apud Varron. de Re Rust. III. 9. *In supponendo ova observant, ut sine numero imparia.*

Tempus est legendi librorum, usitate & eleganter dicitur; sed quæ sit causa hujus loquutionis multi adhuc, iidemque doctissimi, ignorant. Ego hanc esse causam aliquando arbitratus sum: Participia omnia & participialia verba, quum transeunt in nomina, amittunt verbi constructionem, & more nominum genitivum regunt; ut *Amans uxorem*, participium est, *amans uxoris*, nomen; sic *tempus legendi librorum*, id est, tempus est lectionis librorum. Postea vero mutavi sententiam, & regulam hanc generalem semper esse contendo; In adjectivo nomine, seu participio, semper deesse substantivum, *negotium*, aut infinitum verbi; ut, *legendum est*, subaudi *negotium*, vel *legere*; *Tempus est legendi*, subaudi *negotii*, vel *legere*. Hispani, *Tiempo es quise lea*. Sic *tempus est legendi librorum*, ita ut *librorum*, regatur a *legere*, [vel potius a *negotii*] quasi dicas, tempus est lectionis librorum; sed si dicas, *Tempus est legendi libros*, ¹⁴ jam non participium est, sed verbum participiale. In cæteris vero omnibus, vox in *Dus*, semper significat passionem, & participium est adjectivum. Nunc autem, quia Grammaticis non ita frequens usus videtur esse hujus formæ, *legendi librorum*, varia testimonia proponam. Cic. 2. Invent. *Fuit exemplorum eligendi potestas*: & 5. Phil. *Antonio facultas detur agrorum suis latronibus condonandi*. Sicenim legit Budæus. Idem Cic. de Divin. *Dolebis tandem Stoicos nostros Epicureis irridendi sui facultatem dedisse*: & 5. Fin. aut eorum, *quæ secundum naturam sunt, adipiscendi*: idem de univers. *Reliquorum siderum quæ causa collocandi fuerit, cæt.*, [Lucetius 5. *Timentes, ne quod ob admissum sædè, dictum, ve superbè, Pœnarum grave sit solvendi tempus adactum, pro, ne tempus jam advenerit solvendi graves pœnas.*] Sueton. Augusto, *Permissa jocandi licentia, diripiendique*
pomo-

14. Jam non Participium est [Cic.] Quasi constructio tali modo variata mutaret naturam vocabulorum eorundem; sed hæc multis refutavi jam supra p. 440. &c.

pomorum, & obsoniorum, & missilium. Plaut. Cap. No-
minandi tibi istorum magis erit, quam edundi copia. Cæsar
4. Gall. Venerunt ¹⁵ purgandi sui causa: ibid. Sui liberan-
di facultas daretur: libro 6. Purgandi sui causa ad eos le-
gatos mittunt: ibid. Ut mercatores recipiendi sui facultatem
non haberent. Livius libro 21. Nec enim vereor, ne quis
hoc me vestri adhortandi causa magnifice loqui, existimet.
Plinius in epist. Quum illorum videndi gratia me in forum
contulissem. Terent. Heaut. Date crescendi copiam, no-
varum qui spectandi faciunt copiam: sic enim dispungen-
dus est locus, qui hætenus torfit Grammaticos, &
Budæum. Varro libro 2. cap. 1. Rust. Aliquod fuit
principium generandi animalium. Gellius lib. 5. cap. 10.
Evathlus orandi causarum cupidus. In hac loquendi phra-
si dubitavi aliquando, an, quemadmodum dicimus,
veni

15. Purgandi sui causa.] Nihil
huc pertinent hæc & similia, in
quibus ipsum Participium adhi-
betur personaliter constructum
cum Pronomine, quod vicem
Substantivi prorsus obtinet. Dici-
tur ergo Purgandi sui eadem con-
structione, qua diceretur purgandi
Filii, &c. Vide me Supra I. 2.
pag. 19. & II. 13. N. 10. Vossius in
his *τὸ Sui* accipit, ut plurale, quia
de pluribus agitur, qui se purgare,
liberare, recipere, voluerint, atque
adeo easdem putat esse Construc-
tiones, purgandi sui, & purgandi
civium. Vide Eum de Construct.
cap. 53. At mihi *τὸ Sui*, ut forma
æque ac *Mei* & *Tui*, sic & in
Constructione, est Singulare, li-
cet referatur ipso sensu sæpe ad
plures. Nec enim facile reperi-
es, Venerunt purgandi suorum causa,
ut sæpe purgandi illorum, aut pur-
gandorum sui, sed semper fere pur-
gandi sui, quasi singuli se singu-
latim voluerint purgare. Sic &

Qui Ablativus Singularis sæpe e-
tiam de Pluribus dicitur, licet
ejus Plurale frequenti satis sit in
usu, veluti apud Plautum Capt.
V, 4, 6. quasi patriciis pueris aut
monedula, aut anates, aut cotur-
nices dantur, quicum lussitent, pro
quibuscum. Rud. IV, 4, 66. Ubi
sunt signa, *Qui* parentes noscere hac
possit suos, *Quibuscum* parva Athe-
nis perit. Ubi vides ad idem Plura-
le, *Signa*, referri, atque adeo pro-
miscue adhiberi, *Qui* & *Quibus*. Si
quis tamen in his, Sanctio & Vossio
suffragari, ac *τὸ Sui* accipere tan-
quam prorsus Plurale, malit, non
multum equidem refragabor,
maxime quum & Livius dixerit
Vestri adhortandi. Verum vix du-
bito, quin Livius & Alii, in
τὸς Vestri, *Sui*, non tam cogita-
verint Constructionem hanc Ge-
rundi cum Genitivo Plurali,
quam spectaverint eandem ter-
minationem & ejusdem Casus ac
Numeri speciem, tanto magis
F f 4
quia

veni causa videndi puellarum, possumus etiam dicere, *Videndi puella*: nam grammaticorum regula est, Si Gerundum habet accusativum pluralem, ut, *legendi libros*, poterit habere & genitivum pluralem, ut, *legendi librorum*. At ego quærebam, cur non posset etiam habere genitivum singularem? Terentius tandem in *He-cyra* 3. 3. 12. me admonuit, ¹⁶ utroque modo posse dici. Verba sunt Pamphili de Philumena, *ego ejus videndi cupidus recta consequor*, id est, cupidus videndi videre eam, vel ejus Philumenæ. Et in *Phorm.* *Ut neque mihi ejus sit amittendi, nec retinendi copia* ¹⁷ loquitur de amica: „[de qua tamen ibid. *Ni mihi esset spes ostensa hujus habenda.*] Ovid. 2. *Trist.* *Et spem placandi dantque adimuntque tui*: Ibid. *Olim placanai spem mihi tolle tui*, de *Fœmina*. Plaut. *Trucul.* *Scena*; Num tibi jam; II. 4. 19. *Quoniam tui videndi est copia*, loquitur de meretrice. Itaque sive de muliere, sive de homine, dicas, *cupidus sum videndi tui*, vel *videndi*: Passivum enim est participium adjectivum, id est, *videndi videre*. Unde non possum improbare illam lectionem, quæ circumfertur in epistola Acontii apud Ovid. *Sit modo pla-*

cap-

quia passim *Mei & Tui*, qui vere Genitivi sunt Singularis Numeri, sic constructi occurrant. Ast alia jam est constructio, & huc pertinens, illa, qua Terentius dixit *ejus Philumenæ videndi*, quod mox Sanctius adferet.

^{16.} *Utroque modo posse dici.* Desertissime ita in I. 22. Cod. de administr. Tutor. *Accedit, quod ipsius pecunia fenerandi usus vix diuturnus est.* Prioris vero generis locutionem etiam Dictys Cret. lib. IV. cap. 8. adhibet, *qui peterent eorum, qui in bello occiderant, humandi veniam*, ubi

Vide Mercerum.

^{17.} *Loquitur de Amica.* Verum id quidem, sed intelligi istuc potest, *ejus, quid vel quod velis*, quod præcessit. Verba sunt *Phorm.* I. 3. 22. *Cui de integro est potestas etiam consulendi, quid velis, Retinere, amare, amittere: Ego in eum incidi infelix locum, ut neque mihi ejus sit amittendi, nec retinendi, copia.* Sequentia quoque ex Ovidii 2. *Trist.* non de *Femina* dicuntur, sed de *Augusto* & ad *Augustum*, ut recte monuit jam *Ursinus Instit. Gramm. To. 2. pag. 393.*

^{18.} *Quum*

cande copia parva tui, ¹⁸ quum legendum sit, *placandi*. Nam genitivi *mei, tui, sui, nostri, vestri*, non admittunt adjectiva. Tum deinde passim dicitur *placatio tui, cura vestri, amor nostri*. De hoc gerundo, quum habet genitivum pluralem, meras nugas egit Laurent. lib. 1. cap. 27. *Quoties*, inquit, *oporteat loqui per relativum, necesse est loqui per hoc gerundium, ut hic dies attulit initium dicendi quæ vellem; non autem, dicendorum quæ vellem.* Sed contra sentit Cicero, ut supra citavi, *Aut eorum quæ supra naturam sunt adipiscendi*. Sueton. Aug. *Reparandarum classium causa, quas tempestatibus*. cæt. ibid. Tib. *Et repurgandorum tota Italia ergastulorum, quorum domini*, cæt. Val. Max. lib. 2. *Finem profecto fruendarum opum, quibus*, cæt. Livius lib. 32. *Rerum suarum, quas possent, referendarum secum dominis jus fiebat.*

CAP. IX.

Supinum in UM admittitur, in U excluditur.

EX numero Gerundorum est etiam Supinum: geritur enim a participio in *Tus*, ut cætera a participio

^{18.} *Quum legendum sit Placandi.* Utrumque putem recte dici. Vide me supra ad I. 2. pag. 19. Certe si *placanda tui* ferri nequeat, dicendum tunc foret, *Mei, Tui, Sui*, non esse Pronomina, sed Adjectiva, sub quibus intelligatur *Negotii*. Sed tamen quia hæc pendent ex ipso usu, & quia alia adhuc desiderantur exempla similium *vis placanda tui*, sæpius autem occurrant *videndi, generandi* &c. cum Femininis constructa, nolim reluctari Sanctio & Heinsio, reponentibus in Ovidio *placandi*. Miror etiam, Sanctium hic dicere, *Genitivos Mei* &c. non admittere adjectiva, quum

supra II. 13. p. 252. 253. recte illis jungi Genitivos Adjectivorum, ipse lectorem docuerit.

I. *Ex numero Gerundorum &c.* Gerundia & Supina promiscue appellabant Grammatici Veteres & confundebant. Passim enim Gerundiis adscribunt etiam Supina in UM & U definitia: sed & sæpe Supinis ea, quæ ceteroqui proprie dicuntur Gerundia. Ita Priscianus lib. 8. pag. 822. & 823. Supina exponit, sed Exempla omnia sunt Gerundiorum, quæ istis Supina semper vocat. At pag. 808. &c. de Gerundiis agit, & iis Supina quoque accenset. Proprie tamen & accurate quum

cipio in *Dus*, & dicitur *Supinum*, quia *supine*, hoc est

ne-

loquerentur, distinguebant illa, & priora quidem *Gerundia*, at hæc in *UM* & *U* exeuntia, potissimum *Supina* dicebant, non quod, ut ait Sanctius, *supine aut negligenter agant, ac pene otiosa ac supervacanea sint*, nec, ut Vossius de Anal. III. II. quod sint a Præteritis formata, rem jam gestam significantibus, *postquam rem gestam liceat nobis esse supinis atque otiosis*, sed quod, ut censet Priscianus pag. 811. a Passivis Participiis, *quæ quidam Supina nominaverunt, nascantur*. Vere enim omnia passiva videntur primum dicta *Supina*, quia hujus Vocabuli significatio convenit Patienti, & alium Agere finenti. Sentit autem Sanctius, unum modo esse *Supinum* in *UM* definens, quia regere videtur Accusativum. Alterum in *U* exiens, quod item vulgo *Supinum* esse existimatur, demonstrat ille, esse potius certum Nominis Substantivi casum. At Scioppius Parad. Liter. Ep. 2. & Vossius Anal. III. II. & Construct. 54. ut & Ursinus To. I. p. 634. ostenderunt clarissime, utrumque æque esse Nomen Substantivum quartæ declinationis. Tanto magis miror Vossium, quod priore loco *Supinis* annumerat quoque Nominativos Participii Passivi, *Puditum est, ventum fuit*, &c. Et accessit illi in eo etiam Gallicus Novæ Methodi Auctor, adscribens ideo *Supinis* Nominativum, Dativum, Accusativum, & Ablativum, sed diversarum Declinationum, scilicet, quia *Amatum est*, & simi-

lia, in hunc censum referri volebat. At vero nihil prorsus commune habent ista cum iis, quæ proprie ut *Supina* memorantur a Grammaticis in Paradigmatibus Conjugationum. Hæc enim Substantiva sunt, illa Participia Passiva, eo usu adhibita, quo Impersonalia Passiva. Quapropter quo modo in Præsenti dicitur simpliciter *Amatur*, eodem modo dicitur in sensu Præterito *Amatum est*. Nec probari potest contrarium ex illis Livii, de quibus supra jam egimus pag. 437. &c. *Diu non perlitatum tenuerat Dictatorem*. Nam in his vel Impersonalem inesse Constructionem, vel intelligi Substantivum aliquod, atque adeo constructi hæc revera, non ut Substantiva, sed ut Adjectiva, patet ex aliis locis, in quibus etiam Participia alterius generis cum suis Substantivis tali modo occurrunt, aut ita, ut illis Participiis loco Substantivi addatur Infinitum, vel integra Oratio. Liv. XXVII. 45. *Auditum modo in acie alterum exercitum advenisse, haud dubiam victoriam facturum*. Substantivi vices manifeste heic sustinet infinitum *advenisse*, cui adjectum videmus, ut Adjectivum, *ad Auditum*. Plane ut *Nunciatum* apud Eund. xxvii, 37. *Libertas religione mentes turbavit rursus nunciatum, Erusinone infantem natum esse quadrimo parem*. Similiter XXVIII. 12. *Haud procul aberant, cum ex obviis auditum, postero die omnem exercitum proficisci, metu omni liberavit eos*. Scilicet *auditum* il-

lud

negligenter agat, & pene otiosum, ac supervacaneum sit:

Iud *Proficiſci liberavit eos*, eadem conſtructionis ratione, ac ſi dixiſſet, *auditus ille rumor*. Sic ergo & in eo quod ait VII. 12. *tentatum per dictatorem, ut ambo patricii Conſules crearentur, rem perduxit ad interregnum*, pro Subſtantivo capienda eſt omnis illa ſententia, quæ ſequitur *ut*: quaſi ſcriptum eſſet, *Negotium, ut ambo Patricii Conſules crearentur, tentatum &c.* Porro autem, ſi *ut* *tentatum* hic eſſet Supinum, haberemus ejus etiam Ablativum, non quidem *tentatu*, ſed *tentato*, & ſic plures haberemus Supini terminationes, quam quas memorant, & duos quidem diverſæ formæ Ablativos. Nam pro eo, quod dixit iſtic Livius, potuiſſet eodem plane ſenſu dixiſſe, *Tentato per dictatorem, ut ambo Patricii Conſules crearentur, res ad interregnum perducta eſt*. Sic enim idem I. 41. *Tum demum palam factò, Servius &c. regnavit* h. e. palam factò negotio mortis Tarquinii, ſeu, mortuum eſſe Tarquinium: ubi videas velim Gronovium Patrem. XXXIV. 31. *Ibi permiſſo, ſeu dicere prius, ſeu audire mallet, ita cœpit Tyrannus*. Cicero Famil. III. 5. *Tibi de noſtris rebus nihil ſum ante mandaturus per literas, quam deſperato, coram me Tecum agere poſſe*. Tac. Ann. IV. 36. *Absolviſur, comperto, ſicta in eum crimina*. XI. 10. *In cujus tranſgreſſu multum certato, pervicit Bardanes*. cap. 26. *Nec ultra exſpectato, quam dum Claudius proficiſceretur, cuncta nuptiarum ſolennia celebrat*. Vides hoſce Ab-

lativos eſſe ejuſdem plane naturæ & uſus, cujus ſunt Nominativi *Tentatum, perlitatum &c.* Et tamen nemo illos pro Supinis, aut Nominibus Subſtantivis Verbalibus unquam habuit, ſed ut ſunt, pro Ablativis Abſolutis veri Participii. Unde conſequitur, neque Nominativos in illum, ſed in hunc cenſum, eſſe referendos. Quin immo eadem locutio uſitata etiam eſt in veris Adjectivis: Liv. XXVIII. 17. *Haud cuiquam dubio, opprimi poſſe*. Vide & Gronovium Patrem Obſerv. I. 17. init. Sed & in Maſculinis Participiorum & vulgarium Adjectivorum. Sueton. Calig. 8. *In caſtris natus, patriis nutritus in armis, Jam designati Principis omen erat: ubi Conſtructio eſt, Caligula ita natus, erat ovien: plane ut Negotium diu non perlitatum tenuerat, & Tentatum negotium, ut ambo &c. perduxit rem*. Tacitus Hiſt. I. 89. *Cæcinnæ jam Alpes tranſgreſſus exſtimulabat eum*. h. e. quod Cæcinnæ tranſgreſſus erat, id exſtim. II. 82. *Sufficere adverſus Vitellium videbatur Dux Mucianus, Veſpaſiani nomen, & nihil Arduum fatis*. Ubi plane Adjectivum *Arduum* ponitur, ut illa Participia, hoc ſenſu, negotium illud, quod nihil ſit fatis arduum. Sic denique Ann. VI. 47. *Nulle in eos Imperatoris litera dabant ſuſpicionem, fieri ea &c.* q. d. id iſum negotium, quod nullæ literæ erant miſſæ, dabat &c. Verba autem Plauti, quæ itidem refert ille Methodi Auctor in hunc cenſum, *Juſtam rem & facilem a vobis oratum volo*, ſupra jam

fit: nam orationes, quæ possunt fieri per hanc vocem
cre-

jam I. 15. pag. 123. 124. explicuimus, & ita, ut in iis *Oratum* nil aliud esse, quam Participium, demonstraverimus. Jam vero, siquidem Participia sunt illi Nominativi, longe utique diversi sunt generis & naturæ ab istis, quæ in Paradigmate Conjugationum appellantur *Supina*, quippe quæ sunt vera nomina Substantiva, alterum Quarti Casus, alterum Sexti, sed ejusdem declinationis; & proinde a suis præpositionibus more nominum recta. Sanctius atque alii accipiunt illud in U etiam ita aliquando, tanquam sit Dativi casus: Veluti *Horrendum auditu* pro *auditui*. Sed hæc quoque revera Ablativi esse casus clarissime ostendit Vossius Construct. 54. extr. dum in eo casu addi Adjectivos hisce locutionibus probat. Nec enim dici *Horrendum ipsi auditu*, sed *ipso auditu*, intellecta præpositione IN. Sic mox ex Quinctiliano adfert ipse Sanctius, *Verba etiam ipso auditu acerba*, ex Plinio, *parvum dictu*, sed *immensum aestimatione*, ex Livio, *id dictu*, quam *re facilius*. Vide pag. 465. Accedit Priscianus, qui lib. 8. p. 311. diserte talia per Ablativum exponit, quum ait, *Quid enim est miserabile visu, nisi visione?* In priore, quod est Accusativi casus, subauditur præpositio AD vel IN. Plautus Trucul. IV. 2. 27. *Dedi equidem hodie ei quinque argenti deferri minas, Præterea unam in obsonatum*. Potuisset dixisse, *præterea unam argenti minam dedi obsonatum*, h. e. ut inde obsonet, sicuti pater dicitur, collo-

care *filiam nuptum*. Sic Lucretius l. 792. *Nam quodcunque suis mutatum finibus exit*, (h. e. ut mutetur seu mutet se) *continuo hoc* (exire mutatum) *mors est illius, quod fuit ante*, Quapropter, quoniam, quæ paulo diximus ante, IN commutatum veniunt, constare necesse est *Ex aliis ea, quæ nequeant convertier unquam*, h. e. veniunt, ut se commutent, vel ut commutentur. Hinc jam liquet, *Supina* non tam, vel certe non tantum, ad *motum*, sicuti plerique tradunt, sed ad *finem* quoque significandum adhiberi. Nam *Espectatum* dicitur, pro, *eo ad spectatum*, h. e. ut spectem. Sic Plautus Aulul. III. 3. 9. *Costum ego, non vapulatum, conductus fui*. Sallust. Histor. III. *Nec ego vos ultum injurias hortor*. Non est in his verbum, quod *motum* aliquem significet, sed quod actionem, quæ sibi certum quid habeat propositum, tanquam suum finem. Nam quod Sanctius mox ait, *etiam in illis esse motum, conduxi te tantatum*, &c. & quod Urlynus To. 1. p. 638. *in ipso sine inesse quandam motus significationem, qui nos moveat ad agendum*, immo To. 2. p. 407. *quum in his questio sit QUO, significationem motus ad aliquid, seu locum, ab his non abesse*; illa vero videntur longe abesse a proprie loquendo, quod tamen in explicanda rerum & verborum natura facere debemus. Diversa plane res est *motus ad locum* & *finis actionis animo conceptus*. Longe quoque petatum est, quod Vossius de Anal. III. 12. occulte motum

crebrius ad alias transferuntur; ut, *discedo lecturus*, *discedo ad legendum*, *discedo ut legam*, *discedo lectum*. Tum præterea, quum raro invenitur, rarius Accusativo junctum reperitur. Virgilius, *Suspensi*, *Euripylum scitatum oracula Phæbi Mittimus*: idem, *Venimus huc lassis quæsitum oracula rebus*. Terentius, *Cur te is perditum*? Semper jungitur verbis motum significantibus; & motus etiam est in illis; *Collocavit filiam nuptum*; *Conduxi te cantatum*, *Admitte me spectatum*.

A-

motum significari etiam ad locum, in hisce, *dare nuptum*, & similibus, tradit, quia quæ nubit, *datur alteri, ut eam domum ducat*. Quanto naturalius est, statuere in hisce actionis finem, qui declaretur ipso Supino? Verum ista oriuntur apud Viros Doctissimos ex nimio recepta semel tuendi studio. Jungitur autem hisce Accusativis, *ultum, spectatum*, & similibus, plerumque alius Accusativus, qui creditur ab istis tanquam Nominibus Verbalibus, quæ Verbi sui rectionem retineant, proxime regi. Sed repetendum hic, quod sæpe jam monui, intercedere in his Ellipsin præpositionis *κατά*, & vocis *Negotii*, ut adeo si dicam, *Eo spectatum ludos*, idem sit, ac si dicerem, *Eo ad spectatum negotii, quod ad ludos attinet*. Rationem explicuimus abunde & sæpe jam in superioribus, ac contra Ursini, qui & hic sese nobis opponit, exceptiones vindicavimus. Quare autem hæc constructio ita frequentetur cum Accusativis *spectatum* &c. non item cum Ablativis *spectatu* &c. aut aliis casibus, ejus nulla potest certa dari ratio, nisi quæ ex Fortuna & Casu est petenda,

sicuti aliquando faciendum, quum alibi jam sæpius, tum proximo superiore capite pag. 440. 441. probavimus, multis eam in rem allatis exemplis; & de hac ipsa constructione ultro affirmat etiam Ursinus To. 2. p. 85. meræ fortunæ eam adscribens. Inde ergo colligendum, non directam hanc, sed Ellipticam potius esse constructionem, quum in Ellipticis magis dominetur casus & fortuna, quam in directis. Sed & reperimus alia quædam Nomina alterius declinationis, ast pauca valde, eodem modo constructa, ut illa Supina in UM, quæ Accusativum tamen sibi non adsciscunt. Nam ut *cantatum conducere, cantatum ire*, dicimus, sic & *venum dare, venum ire, pessum dare, pessum ire*, in quibus æque ac in illis Supinis intelligitur præpositio AD, quum vera sint Nomina, sed secundæ Declinationis, certe *Venum*. Denique multi Ablativi istius formæ etiam in alia constructione, sed manifesta Nominum Substantivorum, reperiuntur, licet alii Casus istorum Nominum interierint, vel certe nobis vix usquam occurrant, Veluti *arcessitu, allegatu, natu, promptu, mandatu*, &c.

Amatu, lectu, auditu, mire conturbant grammaticos; mihi partim sunt dativi quartæ inflexionis, partim ablativi, quibus modus significatur. ² Dativi exempla sunt; *Mirabile visu*; *Horrendum auditu*, id est, oculis, & auribus; nam dativus quartæ antiquitus frequentior erat in U, ut Gell. testatur lib. 4. cap. 16. Virgil. 8. *Altissima visu*: idem, *Mirabile visu*, id est, oculis: nam ipse alibi dixit, *Oculis mirabile monstrum*. Valer. Maxim. lib. 5. *Ergo quod auditu novum est*. Plaut. Bacch. *Ista lepida sunt memoratu*: ubi aliqui legunt, *memoratu*, Sed altius hæc expendamus. Si terminatio in U supinum verbum esset, ³ aliquando haberet a, vel ab. Deinde

&c. quod cui rei adscribemus, nisi Fortunæ, aut Oportunitati constructionis?

2. *Dativi exempla sunt*] At vide, quæ in proximis superioribus pag. 460. hac de re jam notavi, & pag. seq. ipse Sanctius habet. Speciem Dativi præfert quidem ille versus Lucretii II. 408. *Omnia postremo bona sensibus & mala tactu*. Neque tamen ulla nos necessitas cogit omnino, pro Dativo etiam illud accipere.

3. *Aliquando haberet A vel AB*] Vix perspicio fatis rationem hujus argumenti. Nam primo non mutat naturam vocabulorum, sive præpositio illis præmittatur expressa, sive per Ellipsin, ob frequentissimum eorum in tali Constructione usum, pene perpetuam omittatur. Deinde occurrunt sane præpositiones etiam ante hæc vocabula in U exeuntia, ut ostenderunt Scioppius, & Vossius. Eo autem ipso evadunt vocabula ista minime verba Supina, sed vera Nomina Substantiva. An ergo voluit forsan Sanctius, si vocabula hæc essent

Verba Supina, & passivæ quidem naturæ, tum construi etiam debere, ut Passiva solent, sequente A vel AB cum alio Nomine, quod nunquam tamen fiat. Certe ipse ea, non Verba, sed Nomina esse recte statuit. Et tamen ejusdem sunt naturæ hæc in U exeuntia, cujus illa in UM, licet Usus quodammodo ea distinxerit, dum his Accusativum sæpe addidit, quem illis non addidit. Ceterum multo minus perspicio, quid sibi velit Ursinus To. I. p. 634. ubi Supina esse vera Nomina a Saturnio probatum, & inde ab Sanctio, Scioppio, & Vossio id haustum ac repetitum affirmat, additque, *ut nullum plane mihi dubium sit, quin, ubi lib. III. cap. 9. Minerva Sanctii legimus hanc primam afferri rationem, cur nullum sit Verbum Supinum in V, quia aliquando haberet A vel AB, exciderit negativa, quod non advertit Cl. Perizonius*. Fateor id me non advertisse, atque etiam nunc non advertere. Certe necdum perspicio, ubi negativa in hisce Sanctii verbis sit reponenda. Judicet Lector.

inde videmus, hanc vocem suscipere adjectivum. Plautus Stich. *Tuo arcessitu venio huc.* „[nec dubium est, quin „ recte quoque dicatur, crebris tuis arcessitibus huc veni, „ sicut narratibus; Ovidius 6. Metamorph. *Tempestiva „ meis venit narratibus hora.*] Quinctil. lib. 8. *Rebus atrocibus verba etiam ipso auditu acerba magis conveniunt.* Plinius lib. 20. *Cepæ sativæ olfactu ipso caligini medentur.* Gellius lib. 12. *Eos versus assiduo memoratu dignos puto.* Tacitus libro 20. *Copias recenti lectu auctas* Livius 37. *Et eodem armatu Cares.* Stat. 9. Theb. *Longo defessa redibat venatu.* Quod etiam testimonium indicat, hanc terminationem jungi verbis motum vel locum significantibus, & sic dici, *Venio venatu*, ut, *venio agro*, *venio de venatione.* Plaut. Menæch. *Obsonatu redeo.* Statius, *Quem tu venatu rediturum in limine primo Operiens.* Cato Rustic. *Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat.* Præterea junctura ipsius orationis indicat esse nomen. Livius lib. 31. *Id dictu, quam re facilius.* Plinius lib. 7. cap. 1. *Parvum dictu, sed immensum æstimatione.* Si *Dictu* supinum est, etiam *æstimatione* supinum erit. Cic. in Pisoni. *Quis enim te auditu, quis ullo honore, quis denique communi salute dignum putavit; idem pro Cluent. Quam levia genere ipso, quam falsa re, quam breviter responsu.* Curtius lib. 4. *Id consilium non ratione prudentius, quam eventu felicius fuit: idem lib. 8. Quis cetera auditu majora, quam vero, sustinere posse credebat?* Val. Maxim. lib. 9. *Nec ipsa verba relatione familiaria, quam dictu fastidienda sunt.* Tacitus lib. 1. *Lucos visu, ac memoria deformes.* Delirant igitur, qui dicunt, hoc supinum significare passionem, nisi velis dicere, nomina etiam aliquando hanc passionem significare: nam quum dicis, *Lande & amore dignum*, poteris exponere, ut ametur, & laudetur. Sed ostende obsecro hanc tuam passionem in his & similibus. Cic. *Perperessu aspera.* Livius 10. *Migratu difficilia:* idem in procemio; *Unde factum inceptu, quod vites, factum exitu*, id est, ut exeat, vel

vel fine ipso: idem lib. 1. *Eo tempore in Regia prodigium visu eventusque mirabile fuit*: idem vigesimo quinto, *Confilia audacia prima specie lata sunt, tractu dura, eventu tristia*. Sed opponit Laurentius, *si essent hæc nomina, haberent alios casus*. O plumbeum pugionem! quid illa? In promptu, natu major, noctu, diu, sponte, astu, impetu, vitatu, petitu, suppetias, inficias, & mille hujusmodi? Sed quid mirum, si concedamus & alios casus? quum legamus semper, *Nuptui dare*, & ⁴ *veno exercere*, & *posita veno*, apud Tacitum lib. 16. *Præda*, & *divisui esse*, apud Livium lib. 3. Denique illud, quod Supinum ultimum vocabant, ablativus, vel dativus est, per quem modum explicamus; ut si quæras, quo pacto aliquid sit mirabile, respondebo, visu, auditu, dictu, memoratu, exitu: [, vel certe Præpositio, *ab*, subau- ditur, ut sensus sit, quod ad visum, auditum, di- Etum, memoratum, vel exitum pertinet.]

4. *Veno exercere &c.*] At hoc non est, quod *Supinum* Grammatici dicunt, sed manifeste Nomen Substantivum secundæ Declinationis, quum *Supina* omnia sint quartæ. Sed & *nuptui*, *divisui*, & similia nullam habent *Supini* speciem. In Ablativo autem *Supinorum* intellexerim præpositionem, non semper AB,

ut mox vult Scioppius, sed sæpe IN. sic illud Plinii, *parvum dictu, sed immensum asimatione*, sup- plendum est utique omnino per Præpos. In Sic quando Seneca ait Epist. xc. *Facilis victu sapiens fuit*, h. e. facile vivit, & ut mox loquitur, *expeditissimus*. Manifesta autem in his Elli- psis 3^a IN.

CAP. X.

Singula participia esse omnium temporum, & Tempus Verbi, cui junguntur, adsignificare. Participium Activum cum Verbo Substantivo. Fit Nomen. Legendum est non est Gerundium, sed Participium: Ejus Usus per omnes Casus.

Utra ea quæ a me superius disputata sunt lib. I. cap. 15. animadvertendum est, Participium acti-
vum

vum sæpe jungi ¹ verbo substantivo. Cic. in Orat. *Est enim, ut scis, quasi extrema pagina Phædri, his ipsis verbis loquens Socrates.* Auctor in Sallust. *Unus enim satis est materiæ habens.* Cic. de amicis. *Quid enim erat Africanus indigens mei:* idem 1. de divin. *Est apud Platonem Socrates dicens Critoni suo familiari:* idem lib. 6. epist. *Nam si quisquam est timidus in magnis periculisque rebus, semperque magis adversos rerum exitus metuens, quam sperans secundos, is ego sum.* Liv. lib. 20. *Illæ longa oratio, nec ad vos pertinens sit.* Terent. Eunuch. *Peregrinus est, minus potens quam tu, minus notus, amicorum hic habens minus:* idem, *Primus esses proferens.* Gell. lib. 5. cap. 9. *Quum antea non loquens fuisset.* Jungitur sæpius aliis verbis; ut, *Vidi legentem: Discedens legebam.* Fit nomen, ² quoties casum verbi non habet; ut *Virtutis amans,* unde formantur comparativa & superlativa.

A-

1. *Verbo Substantivo*] Sic Sall. Jug. 31. *Si dediticius est, vestris jussis obediens erit.* Gell. V. 10. *Eloquentia discenda cupiens fuit.* Sed & cum aliis Verbis. Liv. I. 27. *Quid petentes venerint.* Sall. Jug. 22. *Legati in Africam maturantes veniunt.* Sueton. Galb. 4. *Somniauit Fortunam dicentem.*

2. *Quoties casum Verbi*] Atqui ex sententia utique ipsius Sanctii sæpissime etiam Nomina, quæ dicuntur *Verbalia*, habent casum Verbi sui. Quapropter si quid discriminis inveniri queat inter usum horum vocabulorum, ut possint dici modo vera Participia, modo vera Nomina, querendum id foret potius in adsignificatione Temporis, cui Usus diversam constructionem, licet utramque etiam Nomini convenientem, videtur accommodasse. Nam *amans virtutem* adhibetur ad notandum non modo rem i-

psam, sed & præsens illud temporis momentum, quo quis virtutem amat; At *Amans virtutis* usurpatur ad perpetuum virtutis amorem in homine aliquo significandum. Vide supra ad I. 15. pag. 119. Quod autem Participia vere certum Tempus per se adsignificent, & proinde non sint omnium Temporum, satis probavimus supra d. I. pag. 128. &c. Unum modo addemus ad defendendum Ciceronem, cujus auctoritas in his nullo suo merito sic satis ab Auctore Novæ Methodi in Notis Sect. IV. cap. 3. hac occasione labefactatur: id quod tanto fuscipiemus libentius, quoniam nobiscum plane sentit. Dicit enim pro Domo, *Non tulit, ut Interdicatur. Quid ergo? ut Interdictum sit. O cænum Erat Hanc tibi legem Clodius scripsit, ut Interdictum sit, cui non Est interdictum.* Videmus distinguere

Gg

Cica-

Amaturus jungitur omnibus verbis, & temporibus, etiam futuris. Vide supra libr. 1. cap. 15. pag. 131. &c.

Amatus jungitur omnibus verbis; ut, *amatus erat*; *comitatus est patrem*, vel *a patre*. Supra lib. 1. cap. 15. pag. 132. &c.

Amandus jungitur omnibus verbis, & temporibus, etiam futuris: ut *Lectio legenda erit*. Valla lib. 1. cap. 26. negat posse dici; *Timeo te verberandum fore*. Sed fallitur. Cicero ad App. lib. 3. *Quasi divinarem tali*
in

Ciceronem tanquam diversa, *interdicatur*, & *interdictum sit*, quæ Auctor iste ejusdem esse significationis, etiam quod ad Tempus, vult, licet forte alterum sit frequentioris usus. Certe neminem esse ait, qui non videat, *Velitis, ut interdictum sit*, eandem habere vim notandi Præsentis Temporis, quam illa Terentii, *Utinam aut hic surdus, aut hoc muta facta sit*, in quibus *facta sit* ponatur pro *fiat*. At vero & Ego neminem esse putem, qui, si modo animum attendat, non perspiciat esse aliquod Temporis discrimen inter istas locutiones, quas Cicero ita diserte distinguit, ut & inter *facta sit* Terentii, & *fiat* ejus interpretis. Nec enim voluit Davus apud Comicum, uti tunc fierent demum surdi aut muti, nam nihil eum id juvaret, quippe quum jam dicta essent, quæ nolebat audita ab hero; sed uti, antequam ista dicerentur, esset jam factus vel herus surdus, vel mulier muta. Similiter non recte poterat proprie loquendo rogari populus, ut ei, cui nondum erat interdictum, hoc ipso mo-

mento temporis jam sit interdictum: Sed recte quidem, ut ei *interdicatur*. Scilicet Præsentis quidem Temporis est *sit*, at *interdictum* Præteriti. Sæpissime autem Participium cum verbo alterius Temporis conjungi, servata tamen singulis sui Temporis significatione, abunde supra probavimus, & agnoscit ipse Auctor in hisce locutionibus, *dicturus sui* &c. Quidni ergo & in aliis, ac proinde etiam in *interdictum sit*? quod cum duo Tempora significet, differre utique debet ab *interdicatur*, quod unus est Temporis. Non diffitear tamen, potuisse ea dicentem, quæ Cicero arguit, defendi, sed non aliter, quam ut in ea locutione intelligatur *deinceps*, hoc sensu, ut ei jam statim ab hoc tempore sit deinceps interdictum. Cur ergo Cicero eum ita exagitat? Quia in legibus, quam maxime potest, proprie & sine ambiguitate ulla loqui earum Auctores debent. Manet illud certum, recte distinxisse Ciceronem inter istas locutiones.

in officio fore mihi expetendum aliquando studium tuum. Livius lib. 37. Aut sub pellibus habendos milites fore: & lib. 6. Eo quoque enim mittendos fore legatos: & lib. 8. Non id Corneliae magis familiae, quam urbi Romae fore erubescendum. Vide supra libro 1. cap. 14. pag. 114. & cap. 15. pag. 140. &c.

In Rectis plerumque jungitur verbo substantivo; ut, *legenda est lectio; legenda sunt epistolae*: sic etiam, *legendum est, tacendum est*, subaudi τὸ *legere*, τὸ *tacere*, ut jam diximus. Neque, *legendum est*, recte dicitur Gerundum nominativi, non magis, quam *lectum est*; in utroque enim deest τὸ *legere*, & utrumque participium est passivum in recto casu, & in accusativo erit, si dicas, *legendum esse, lectum esse*.

In Genitivis pendet a Nominibus genitivum regentibus; ut, *tempus est legenda lectionis, & legendarum lectionum, & legendi & legere*.

In Dativis; ut, *Terentianae comediae conferunt expolienda lingua, & scribendis fabulis. Liv. Si Resp. solvendo aeri alieno non esset, & tu solvendo non eras*, subaudi, *aeri alieno aptus, vel idoneus*.

In Accusativis dicimus, *Censeo reddendam pecuniam, vel reddendas pecunias esse, vel fore; & veni ad solvendam pecuniam, vel solvendas pecunias.* „ [Caesar 1. belli Ci- „ vil. *Misericordia civium, quos interficiendos videbat, sub- „ audi esse, vel fore, id est, interfectum iri.*] Inepte praecipit Valla lib. 1. cap. 72. esse quaedam verba, quae huic voci juncta praepositionem recusent; qualia, *loco, conduco, mando, curo*, caet. ut, *curavi mittendas literas; locavi faciendam domum*; cum aliis verbis requiri praepositionem, ut, *Veni ad salutandam matrem, vel propter salutandam*. Ridiculum profecto est, quaerere de nomine Adjectivo, quando cupiat aut respuat praepositionem: sequitur enim semper suum substantivum, ut, *vidi hominem doctum, vel ad hominem doctum accedo*. Itaque nullum erit verbum, cui ego hanc vocem in

Dum, cum præpositione, aut sine illa, non adjungam; ut, *veni ad salutandam matrem*; & *veni iterandam viam*; & *trado tibi puerum docendum*, vel *trado tibi pecunias ob docendum puerum*, curavi mittendas pecunias, vel curavi rem ante mittendas pecunias. Horat. *Hæc porcis comedenda relinques*. Itaque primus accusativus verbi non habebit præpositionem, secundo autem necessario est adhibenda.

In Ablativis semper a præpositione pendet, sed frequentius subintellecta; ut, *Sudas in componendo carmine*, vel *componendis carminibus*. Valla loco citato, *Cavendum*, inquit, *ne id verbum significet motum, quale esset, Revertor ab arando*. Fallitur longe. Cicero in Bruto, *lidem traducti a disputando*, ad dicendum inopes reperiuntur: idem, a dicendoque deterrent: idem 2. Orat. *Ipse a dicendo refugisti*. Quæ exempla, siue sint, ut isti asserunt, Gerundi ablativi, siue sint hujus Participii, subintellecto substantivo, non liberant ab errore Vallam. Cicero in Verrem; *Non videor omnino a defendendis hominibus sublevandisque discedere*: idem 3. Orat. *a regendis civitatibus totos se ad cognitionem rerum transtulerant*.

CAP. XI.

De his formis, Amaturum esse, Amatum ire, Amatum iri, & Amaturum absolute.

SUSTULIMUS ex conjugationibus has voces, *Amaturum esse*, vel *fuisse*, & *amandum esse*, vel *fuisse*, &
ama-

1. *Amaturum esse*] Haud putem fatis recte hoc quidem ex conjugationibus sustulisse Sanctium. Certe videntur ipsi Veteres id habuisse in paradigmate suo conjugationum. Unde factum, ut id, tanquam omni Generi ac Numero respondens, æque ac *Amare* & *Amavisse*, adhibuerint. Vide quæ disputavimus supra pag. 105. 106. & 112. Scioppius quidem in extremo hujus Capituli Ellipsin in ea locutione statuit, quasi intelligeretur *Negotium*. Et sine dubio fuit hæc locutionis istius origo. Sed ut usus sæpe alias per

amatum ire, vel *iri*, quia hoc Syntaxis est, non Analogiæ: ineptum enim & præposterum fuerat, in verbis conjugandis, de Syntaxi præcipere, & quemadmodum dicis, *homo doctus est*, *mulier pudica est*, sic dicis, *homo est amaturus*, vel *amatus*, vel *amandus*, *mulier est amatura*, *amata*, *amanda*. Sic vero se res habet; Duo activa participia, adjuncta verbo substantivo, totam perficiunt cujuslibet verbi activam, & duo passiva totam passivam. Sic *Amans sum*, *Amans eram*, *amans fui*, &c. & in infinitivo, *Amantem*, vel *amantes esse*, *fore*, vel *fuisse*. Rursus, *Amaturus*, *amatura*, *amaturum*, *sum*, *eram fui*, *ero*; *Amaturi*, *amatura*, *amatura*, *sumus*, *eram*, *erimus*; & infinitivo, *Amaturum*, *amaturam*, *amaturum*, vel *amatueros*, *amaturas*, *amatura*, *esse*, *fore*, vel *fuisse*. In passiva, *Amatus*, *amata*, *amatum*, *sum*, *eram*, *fui*, *ero*; in infinito, *amatum*, *am*, *um*; *amatos*, *as*, *a*, *esse*, *fore*, vel *fuisse*. Sic, *amandus*, *a*, *um*, *sum*, *ero*, *fui*; in infinito, *Amandum*, *am*, *um*, vel *amandos*, *as*, *a*, *esse*, *fore*, vel *fuisse*. Dicam adhuc planius, ² *Amatus*, *a*, *um*, *sum*, vel *fui*, non est tempus præteritum in

per abusum ac errorem a vera origine & analogia deflexit, ita & huic Ellipsi ac supplemento repugnant verba Quadrigarii apud Gellium. I. 7. *Dum ii conciderentur, hostium copias ibi occupatas futurum*. Nec enim statui istic ulla ratione potest ea constructio; aut dici, hostium copias esse negotium futurum ibi occupatas. Quid ergo? Manifeste *futurum esse* ponitur hic eodem plane modo, & eadem constructione, qua *fore*. Cujus nulla potest reddi ratio, nisi quod forte in paradigma conjugationum id habuerint, & acceperint tanquam indeclinabile infinitum, æque ut *amare*, & a-

maruisse. Unde & Gellius ait, ista *Amaturum* &c. *indefinito modo dicta*, qui neque in numeros, neque in personas, neque in genera distrahitur, sed omnia isthac una eademque declinatione complectitur; & proinde illa istic neque virilis esse generis, neque neutrius, sed adhiberi tanquam verba ab omni necessitate Generum absoluta. Rectius tamen posteriores istam periphrasin, animadverso, Neutra exempli tantum loco in paradigmate posita, per sua Genera & Numeros variarunt.

2. *Amatus sum*] Hæc satis refutata sunt ad lib. I. cap. 15. pag. 132. Nam revera *Amatus* est Participium, & proinde adfi-

in passiva, non magis, quam *amandus, a, um, sum*, vel *fui*: Verba enim in Or nullum habent præteritum: Sed *amatus sum*, præsentis vicem supplet, *amatus fui*, præteriti, *amatus eram*, imperfecti, *amatus fueram*, plusquamperfecti, &c. Utimur tamen jam promiscue, *Amatus sum*, vel *fui*, pro præterito, quod magis ex natura verbi substantivi accidit, quam ex vero præterito. Itaque *Amatus sum*, duæ sunt voces, non una.

Idem fere dicendum de *Amatum ire*, & *Amatum iri*, de quibus nescio, quas tricas inculcat Laurentius lib. i. cap. 28. Quid sit tenendum, paucis accipe. Hoc verbum *Eo*, ut notum est, motum significat, ut, *eo piscatum*; aliquando tamen ita supinis adjungitur, ut res una esse videatur, neque ulla motus vera significatio perspiciatur, ut, *Credo carmina lectum iri*, id est, legi; *cur te is perditum*, id est, perdis. Denique *lectum ire*, aut

gnificat Tempus aliquod. Id vero est Præteritum. Nec tamen propterea sentimus, *Amatus sum*, esse unam vocem.

3. *Denique lectum ire*] Immo vero Grammaticæ omnes hæ locutiones sunt Præsentis Temporis, & præsentem motum notant, licet res ipsa, quæ in iis significatur illo vocabulo, quod Supinum dicitur, Futura sit. Etenim, *cur te is perditum*, denotat, cur id agis, cur ei rei operam das, ut te perdas? ubi ea res, *perditio* scilicet *fui*, est quidem Futura, sed tamen illa operæ datio in eam rem est Præsens, & proinde verbo Præsentis Temporis, *ire*, enunciatur. Sic *credidi vos læsum iri*, non est simpliciter Præteriti Temporis, ut ait Sanctius, sed potius tria istic tempora designantur, duo Grammaticæ, u-

num sensu & re ipsa. *Credidi* notat Præteritum, *iri* durationem Temporis ex Præterito usque in Præsens. vel potius Præsens Tempus in re temporis præteriti, seu præsentem motum & initium ad vos lædendos illo tempore, quo eum motum fieri credidi. *Iri læsum* conjunctum significat *Futuram parari læsionem*. Non ergo interpretanda erant illa verba simpliciter per *Credidi vos lædi*, sed potius, credidi, ab hominibus id tunc jam agi, ut vos lædant, *iri* ad læsum vos seu vestri, & sic rationem ac viam vestri læsus, h. e. futuræ vestræ læsionis, tunc iniri. Et ita se res habet in omnibus, quæ sequuntur. Miror vero Vossium, qui de Anal. III. 17. recte omnino interpretatur locutiones *ire canatum, ire perditum*, & similes, easque variis exemplis ostendit notare

aut *iri*, non sunt tempora futuri, aut praesentis, ut
pu-

notare semper Praesens tempus, at Passivas locutiones *iri perditum* &c. vult haberi pro Futuri temporis locutionibus. *Etsi autem*, inquit, *Ire amatum*, ceteraque ejus generis, sunt Praesentis temporis, non tamen existimandum, *Amatum iri*, Praesentis quoque esse. Nam ea Futuri esse &c. Scilicet Vir Summus non distinguit inter Tempus Grammaticum, seu Analogiam locutionum, ac Tempus rei Futurae, quod ex sensu & significatione, non verbi solius, sed totius locutionis pendet. Eadem enim est ratio Grammatica *Ire perditum*, & *Iri perditum*. Utraque phrasi denotatur consilium & initium, quod Praesens est, Rei Futurae, quae res Futura est Finis actionis Praesentis. Sic in illo Livii, *In spem erecta civitas erat*, in *Africa eo anno debellatum iri*, res quidem futura erat *debellatio*, sed tunc jam sperabant, in eo statu esse hoc bellum, ut *consilium jam nunc recte ineatur*, & praepararentur omnia ad debellandum. Explicita sic hujus locutionis analogia, patet jam liquido, accusativum sequi in constructione ipsum Supinum, sed per Ellipsin Praepositionis, unde proxime regitur ille Accusativus. Ordo enim est, ex. gr. credidi, *iri* ab aliis ad laesum Vos, seu quod ad Vos. Et sic reliqua etiam quando duplex Accusativus per appositionem aut aliter additur: ut in illis Lactantii paulo post a Sanctio memoratis, *Et Erythraam se nominatum iri praelocuta est*, in quibus constructio est, non, *se iri nom.*

sed, *iri nominatum se Erythraam*. Sic si quis dicat, *spero vos istic optime doctum iri illam artem*, ordo horum est, *spero iri doctum vos illam artem*, duplici Ellipsi ejusdem Praepositionis. Verum heic difficultatem pariunt nonnulla Auctorum loca, quae alium ordinem videntur suadere. Scilicet Catonis apud Gell. XI. 14. *In illa contumelia, qua mihi per hujusmodi petulantiam factum iur.* Quin. til. IX. 2. *Reus parricidii damnatum iri videbatur.* Plaut. Rud. IV. 7. 16. *Mihi isthac videtur prada pradatum irier.* Scioppius Parad. Ep. 2. omnia haec loca immutat, legendo *Quam, Reum, isthac pradam*, opponentibus se tamen Vossio de Construct. cap. 54. & Nova Methodo. Quin & ipse Gellius suis in interpretando locutionibus satis superque significat, locum illum Catonis non esse corruptum. Vossius autem non tam rationem seu originem harum locutionum, quam significationem explicat, dum ait, *contumelia factum iur* idem esse, quod *contumelia fit*: nam *ire factum* poni aliquando simpliciter pro *facere*, & *iri factum* pro *feri*, quia quod factum iur, plerumque etiam fit. At Nova illa Methodus rationem quoque earum locutionum non esse difficilem redditu, secundum ipsa Grammatices principia, censet. Nempe *iri* hic eodem modo construi & sumi, quo sumeretur *duci*. Esse enim *Eo* verbum Activum, & proinde habere etiam Passivum. Immo ex sententia ipsius Scioppii posse etiam

putant, sed ponuntur aliquando pro præsenti, aliquando

Eor recte dici. At vero si maxime Activum sit *Eo*, non tamen vel sic, neque ex Scioppii, neque ex aliorum sententia, erit ejus Generis, ut varios recipiat Accusativos, *Eo reum*. *Eo contumeliam* &c. sed ut tantummodo Cognatum admittat, scil. *viam* vel *iter*. Et proinde in Passivo posset quidem ex sententia Scioppii dici *Eor*, sed non aliter, quam si loqueretur ipsa *Via* vel *iter*. Immo in hisce locutionibus *Iri damnatum* &c. vult Scioppius semper intelligi *viam* ante *iri*. Rectius sane, quam qui analogice & Grammaticè censent dici posse, *Reus*, vel *contumelia, itur*, Quid ergo? *Κατάχρησις* seu Abusus hic est, haud dubie primum ex incuria loquendi ortus, & eodem modo expediendus, quo pag. 305. & seq. immo per totum Caput tertium, Neutra in Passivum versa explicuimus. Etenim quum ait Horatius, *Magna minorve foro si res certabitur unquam*. Ovid. *Certatam lites Dporum Ambraciam* Cicero, *Ne victoria quidem plauditur*, Alii passim, *Triumphantur hostes*: ex abusu dicta sunt hæc omnia, dum, quia in Activo recte quidem, sed figurate per Ellipsin, poterat dici *triumphare hostes victos, certare aliquam rem in foro, plaudere victoriam*, ea nonnulli, non animadversa ratione harum locutionum, simpliciter transulerunt in Passivam formam, mutando Accusativo in Nominativum. Et proinde, sicuti *Certare aliquid in foro, Triumphare Medos*, significat certare propter aliquid, trium-

phare de Medis: sic *Certatur illa res, triumphantur Medi*, denotabit re ipsa, certatur propter illam rem, triumphatur de Medis. Jam simili pene abusu, & eodem plane sensu, dixerunt illi, *Reus iste iur damnatum*, h. e. propter istum reum itur ad damnationem, *contumelia iur factum*, pro, contumelia est, ad quam faciendam itur, seu propter quam itur ad factum. Similis porro hisce videtur etiam hæc, abusiva item, licet frequentissima, locutio: *Petrus dicitur id fecisse*, vel *esse doctus*, pro quo Analogia Linguae Latinæ postulare, *dicitur, Petrum id fecisse*, vel *Petrum esse doctum*. Sed & hic quum Activum esset, *Dicunt Petrum esse doctum*, in Passivo simpliciter, & ad exemplum etiam Græcorum, Accusativos mutarunt in Nominativos; Ut adeo, *Petrus dicitur esse doctus*, idem sit, quod, *De Petro dicitur, eum esse doctum*. Vide infra IV. 12. in Hellenismo. Hujusmodi exemplis & rationibus abusus istarum locutionum & vera lectio in Catone & Quintiliano asseri debet. At Plautum nullus dubito, recte emendatum a Scioppio, nisi quis malit cum Salmasio *iri* illuc accipere positum pro *Ire*, quod ego tamen faciendum non putem. Ceteroquin enim, sicuti *Contumelia iur factum*, quod ad sensum, revera idem est, quod, *contumelia mihi fit*, vel potius *fit, Reus itur damnatum*, idem, quod, *Reus damnabitur*, sic ergo & *præda itur prædatum* deberet similiter significare,

do pro præterito; sæpius pro futuro; *Credidi vos læsum iri*, id est, lædi, Præteriti est; *Spero carmina lætum iri*, id est, legi, Futurum est. Quæ diximus, testimoniis comprobemus. Terent. Andr. *Tu tibi in meam vitam laudem is quæsitum, scelus*, id est, quæris: ibid. *Cur te is perditum*, id est, perdis. Sallust. Catil. *Et dum paucis scelestis parcant, bonos omnes perditum eant*: idem Jugurth. *Ne ignoscendo malis bonos perditum eatis*: idem de Rep. ord. *Dignitate alios, alios civitate, eversum irent*. Plaut. Aulul. *Ut me, meosque perditum ires liberos*, id est, perderes: idem Casin. *Argentum si quis dederit, ultro ibit nuptum*, id est, nubet: idem Cistell. *Eunt depressum, quia nos libertinæ sumus*, id est, deprimunt: Idem Bacchid. *Et me ires consultum male*, id est, male consuleres. Plinius in Paneg. *Ereptum alienas pecunias eunt*. Tacitus lib. 15. *Contumelias ultum ibat*. Exempla Infiniti; Quinctil. libro 12. cap. 1. *Ultum ire scelera*, id est, ulcisci. Plaut. Cistell. *Qui mihi magis potueritis ire honorem habitum, nescio*: idem Bacchid. *Desistas tantopere ire oppugnatum*. Idem Milite, *Mibi amanti ire opitulatum*. Sallustius Jugurth. *Quippe cui Romæ omnia venum ire in animo hæserat*: ibid. *Cum maxima cura ultum ire injurias festinat*, id est, ulcisci. Mart. lib. 3. *Gaudes ducentas nuptum ire post mortes*, id est, nubere. In Passiva; Cicero 1. de divin. *Remigem quendam vaticinatum, madefactum iri minus triginta diebus Græciam sanguine*, id est, madefieri. Ter. Hecyr. *Quum interea rumor venit, datum iri gladiatores*. Plaut. Rud. *Mibi isthac videtur præ-*

re, præda prædabitur passive, atque ita etiam a Vossio exponitur. Sed tamen Plautus plane aliud voluit. Nempe *præda hac ibit ipsa prædatum*, seu *prædabitur*, activo sensu. Sequitur enim confectum, *ut cum majore dote abeat, quam advenerit*. Præda ergo futura erat prædatrix, scil. majoris istius dotis. Hæc autem sententia ef-

fertur verbis Plauti, sed ita demum, ut correctæ sunt a Scipio: Scilicet *videtur mihi irier prædatum isthac præda*, h. e. iri ab hac præda prædatum, ut præda sit, quæ eat prædatum; vel, iri ab aliis prædatum per hanc prædam, ut illa auctior abeat, quam advenerit.

præda prædatum iri. ⁴ Cic. 2. de invent. *Si illud concedatur, id non concessum iri oportet.* Plin. 2. epist. *Quæ absolutiora mihi videbantur, non fuit alienum iudicio tuo traditum iri.* Lactant. lib. 1. *Et Erythræam se nominatum iri prælocuta est.* Itaque in Activa, *Gaudes nuptum ire,* præsentis est; *gaudebis nuptum ire,* futuri; *gavisa fuit nuptum ire,* præteriti. In passiva, *Dictum iri oportuit,* præteriti temporis est; *Dictum iri oportet,* præsentis; *Dictum iri oportebit,* futuri. Ex his collige, hanc esse periphrasim, in qua verbum *Eo* non significat, ut dixi, proprie motum, sed velut coire cum supino: sic Græce διὰ φροντίδος ἔχει, pro φροντίζει, *honorat*; παίζεις ἔχων, pro παίζεις, *ludis*; ἐπιμὲν ὦν, pro sum, & multa hujusmodi. Sic Latine, *facere verba,* pro loqui; *fac nos missos,* pro mitte, & similia. Nunc expendamus locum Ciceronis in epistol. 1. lib. 5. Verba Metelli ad Ciceronem sunt, *Existimaram pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, neque me absentem ludibrio læsum iri, nec Metellum fratrem ob dictum, capite ac fortunis per te oppugnatum iri.* Cui respondet Cic. *Scribis ad me, te existimasse, pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, nunquam te a me ludibrio læsum iri: & inf. Quod scribis, non oportuisse Metellum fratrem tuum ob dictum a me oppugnari, &c.* Vides, *oppugnatum iri, & oppugnari,* nihil omnino inter se differre, quandoquidem

4. Cic. 2. de inv. &c.] Hæc duo Ciceronis & Plinii loca aliter leguntur. In Cic. cap. 9. *Quod si id concedatur, illud non concessum iri,* absque illo oportet. At apud Plinium Ep. II. 5. pro *traditum iri* in optimis jam edd. reperias *tradi*. Sed hæc monuit jam Vossius de Anal. III. 17. nescio tamen unde exhibens in utroque loco *ire* pro *iri*, & male ex eo a quibusdam colligi addens, hanc periphrasim *Concessum ire* &c. esse e-

tiam Futuri temporis. De proximo superiore Plauti loco ex Rudente egimus in Superioris Notæ extremo.

5. Nihil omnino inter se &c.] Immo differunt revera. In priore loco dicitur, *Existimaram neque me læsum iri, neque illum oppugnatum iri,* ubi *Existimaram* est temporis Præteriti, in quo Præfens fuit illud *iri*, ibatur autem ad *ledendum* & *oppugnandum*, quæ res tunc adhuc erat Futura,

dem ad, *lesum iri*, & *oppugnatum iri*: respondet Cicero per *lesum iri*, & *oppugnari*.

Gellius lib. 1. c. 8. docet, apud antiquos in usu fuisse hanc vocem, *Amaturum* in infinito, sine numeris, generibus, aut personis, ita ut purum verbum, non participium, deberet appellari, ut Gracchus; *Credo ego inimicos meos hoc dicturum*. „[Varro 1. Rust. 68. Pen- „ *filia*, ut *uvæ*, *mala*, & *sorba*, si non demseris ad eden- „ *dum*, ad abjiciendum descensurum se minitantur. Vale- „ rius Antias, Si res divinae factæ essent, omnia ex senten- „ tia processurum esse. In talibus autem nisi sit Syllepsis „ numeri, generis, aut utriusque, Ellipsin constituere „ licet, ⁶ quasi subaudiatur, *Negotium*, id est, *Res*, „ credo inimicos esse negotium talia dicturum, *Omnia „ sunt hominum tenui pendencia filo*, subaudi, *negotia*, ut „ *Negotia hominum* dicatur *Homines*; sicut Cicero „ dixit *Callisthenis negotium*, pro *Callisthene*.]

at in posteriore loco, non oportuit illum oppugnari, Præteriti prorsus est temporis illud oportuit, at oppugnari Præsentis est, & simpliciter rem oppugnationis Passivæ denotat. Utroque autem in loco illa *oppugnatio* consideranda est, ut tunc jam præterita, quando illa scribebantur, licet adhuc

futura esset, vel nondum facta esset, quando Metellus ita existimaverat.

6. Quasi subaudiatur *Negotium*.] De istac infiniti Futuri periphrasi & ejus ratione ac usu egi jam supra ad I. 14. init. & hoc Capite, nota I.

C A P. XII.

De Præpositione.

PRÆPOSITIO est vox expers numeri, quæ casibus præponitur, & in compositione reperitur. Proprium itaque est præpositionis, anteire casum nominis: nam si secus fiat, figura est anastrophe, neque propterea natura præpositionis mutatur. Contra sentit J. Scaliger de causis ling. Lat. adducitque illa trita, *Mecum*, *tecum*, *secum*, *transstra per*, &c. sed falso: Rectum enim

nim erat, *cum me, cum te, &c.* Præpositio inter particulas principatum obtinet, propterea quod casus regat, quum cæteræ omnes casum regere non possint, etiamsi aliter Grammaticis videatur. Putidum autem commentum est, Verbum regere casum aliquem media præpositione, ut si dicas, *Abstineo me a pecuniis*, quum omnis ablativus necessario a præpositione regatur, ut jam diximus. Et in hac oratione, *Omnes ibi erant præter Catonem*, nonne monstri simile est dicere, Catonem regi a Verbo erant?

Ex numero præpositionum, quas Grammatici pertinaciter asserunt, aliquas sustulimus, supra lib. I. quum de earum natura egimus.

Quapropter, *quamobrem*, præpositionis est Anastrophe; Grammatici vocant conjunctiones: sed *quapropter*, id est, *propter qua*, vel *propter quæ*; ut, *si qua, ne qua*, sunt accusativi antiqui. *Quamobrem*, cur in singulari sit conjunctio, & in plurali non item, ut, *quas ob res*, non video; „ [alioquin & *hanc ob rem*, conjunctio erit, „ quo Lucretius utitur lib. 6. *Frigidus hanc ob rem fit, „ fons in luce diurna.*]

Quocirca, id est, *circa quod*, eodem modo per anastrophe dicitur, ubi *d* aufertur, euphoniæ gratia. Sic Cæsar Scaliger: mihi tamen *Quo*, est accusativus pluralis, id est, *circa quæ*, ut mox dicetur in Conjunctionibus.

Am, regebat olim accusativum, ut, *Am terminum*, unde *ambire, ambarvalia sacra*; nunc tantum in compositione reperitur.

Præ-

I. Sic Cæsar Scaliger &c.] Non adeo male forsan: sed tamen possit *Quo* hic accipi etiam pro Dativo vel Ablativo, ut in *Quoad*. Nam *Quo, Eo &c.* pro *Qua, Ea*, dictum olim, tradit quidem Sanctius cap. 14. at Ego pluribus refutavi, & verisimiliorem vocu-

larum originem protuli. Accedit tamen ad firmandam Scaligeri sententiam, quod eodem modo dicatur *idecirco*, nisi quod *A* sit in *O* mutatum, quod in particulis fieri solet. Nam sic *Citra Citro, Ultra Ulro, Intra Intro, ergo & Circa Circo.*

I. Uti-

Præpositiones casu destitutæ mihi adverbia non sunt, sed confugiendum ad ellipsin: deest enim casus rectionis, ut in illo Virg. *Longo post tempore venit*, id est, in longo tempore post id tempus. Vide Ellipsin Præpositionum, [& supra ad II. 9. pag. 207. 208.]

CAP. XIII.

De Adverbio. Nullum casum regit, nisi pro nomine accipiat.

ADVERBIUM videtur dici quasi *adverbium*, quia verbis, velut adjectivum, adhæret, ut, *bene dormit, graviter disputat, lente ambulat*; & est proprius Modus in verbis, non ut grammatici putabant, comminiscens Imperativum, Subjunctivum, cæt. quos nos ex conjugationibus sustulimus supra lib. I. cap. 13. [At vide istic Notas.] Junguntur & adverbia aliis partibus, ut, *bene doctus, bene mane, valde velociter*. Sed hic etiam modus, quo aliquid fit, aut est, significatur.

Adverbia, nisi pro Nomine accipiantur, nullum casum regunt; ut, *Crurum tenus, Tenus* non est præpositio, quum genitivum habet, ut, *satis vini*; „[subau-
„ditur enim, *sine*, ut integrum sit, *crurum sine tenus*.
„Sallust. *Sine inguinum ingrediuntur mare*. ubi supplen-
„dum *tenus*. Vide Ellipsin, *Finis*.]

O, dicunt regere tres casus; ut, *O vir fortis, atque amicus; O curas hominum; O Cæsar invicte*. Sed quum dicunt, ait Cæsar Scaliger, O esse optandi, tantum abest, ut assentiar, ut etiam, *utinam*, putem esse inter-

jectio-

1. *Utinam putem esse interjectionem.*] Immo vero est ejusdem naturæ, cujus *ut* & *uti*. Quibus *ut* nam additur, ut aliis etiam Particulis, veluti *quianam, undenam, numnam*, apud Ter. Ad. III. 5. 42. immo & Nomi-

nibus, Plaut. Aulul. III. 2. 13. *quid tibi meisnam in edibus erat negotii?* Bacch. V. 1. 27. *Quid tibi ex filionam agre est?* Etiam extra interrogationem, certe in deliberando & dubitando. Cic. in Bruto cap. 6. *Mihi crebro in men-*

jectionem. Neque enim modum ullum apponit verbo: idem enim est, *Amarem*, & *utinam amarem*. Et, *O mihi prateritos referat si Jupiter annos*, idem est, heu, quare mihi non refert Jupiter? Neque omnino vocandi ullum adverbium sit; nihil enim detorquet, aut addit, aut tollit a Nomine. *Hac ille*. Vide quæ supra lib. 1. cap. 17. dicta sunt.

Quo, & *Unde*, sunt qui dicant regere accusativum; quia dixit Horat. *Quo mihi fortunum, si non conceditur uti?* & Cic. *Quo mihi Martis signum pacis amatori?* Horat. *Unde mihi lapidem, quorsum est opus? unde sagittas?* Juven. *Unde tibi frontem, libertatemque parentis?* * Sed in his deest verbum *Paro*, vide in Ellipsi.

En, & *Ecce* non regunt accusativum, vel nominativum. Vide Ellipsin verborum.

mentem venit vereri, et quodnam curriculum aliquando sit habitura tua industria. Sic ergo & in Optando rem futuram, sed prorsus incertam, adhibetur. Porro ante *utinam* semper integra adhuc sententia intelligenda est,

uti ostendimus I. 13. 1. pag. 88. 92. 93.

2. *Sed in his deest Verbum Paro* Vel aliud quid, quod ex sensu cognosci potest. Vide Ursinum instit. Gram. To. 2. p. 438. & Me infra ad IV. 5.

C A P. XIV.

De Conjunctione, contra omnium fere opinionem.

Conjunctio neque casus, neque alias partes orationis, ut imperiti docent, conjungit: ipsæ enim partes inter se conjunguntur, ut nomen nomini, nomen verbo, &c. Sed conjunctio orationes inter se conjungit; ut, *Cæsar pugnat, & Cicero scribit*. At vero quum dicis, *Cicero scribit, & vigilat*, duæ sunt orationes in Zeugmate figura: item; *Cicero, & filius valent*, figura syllepsis est; ut, *Valet Cicero, & valet filius*. Vide supra lib. 1. cap. 18. Sed Vide ibi etiam Notam 1.

Neque huic assertioni obstat, quod Valla lib. 3. cap. 1. &

I. & omnes Grammatici mordicus tenent, Conjunctionem semper jungere similes casus, exceptis paucis, ut *Emi drachma, & pluris*. Nec enim conjunctio inventa est, ut similes casus jungeret. Sed demus ita esse, nonne similia junguntur in illis, *emi drachma, & pluris*, quum desit pretio? Vide Ellipsin: Idem Valla lib. 3. cap. 17. *magna auctoritate es vir*, vel *magnæ auctoritatis*, & subdit, *Cæterum in eadem oratione non est utendum genitivo & ablativo, nisi velimus illud Plinianum sequi* lib. 7. Nat. H. cap. 2. Choromandarum gentem silvestrem, sine voce, stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. *Hæc Valla*: qui etiam paulo inferius adducit contra se duo Ciceronis testimonia, quæ vel non intelligit, vel non admittit; ut, *Lentulum nostrum eximia spe, summæ virtutis adolescentem*: & *Scipio Africanus id ætatis, atque his rebus gestis*. Hic sudat Valla, & nihil explicat. Idem alibi lib. 3. cap. 26. majores nugas nectit, dum Conjunctionis officium putat esse, similes casus jungere; quum, ut dixi, orationes tantum conjungat. Et hanc meam sententiam ipsa Val-

læ

I. Orationes tantum conjungat.] Verum est, conjungere Orationes, etiam si diversissimæ sint constructionis. Diversos etiam Casus junxit per Conjunctionem Gellius III. 16. *Cum faceret eodem nomine & ejusdem argumenti Comædiam*. Sall. Jug. c. 61. *Facile Numida persuadet, cum ingenio infido, tum metuenti &c.* Ovidius Heroid. V. 15. *Sæpe super stramen fœnoque jacentibus alto*. Diversissimam in verbis & in integra oratione Constructionem per Conjunctiones conjunctam videre licet apud Liv. I. 1. *Satis constat &c.* Casibus deinde variis Antenorem cum multitudine Henetum venisse in intimum maris sinum, Euganeisque pulsos Henetos Trojanosque eas re-

nuisse terras, & in quem primum egressi sunt locum, Troja vocatur. Cap. 46. *Criminandi Servii apud Patres, crescendique in curia, sibi occasionem datam ratus est, & ipse juvenis ardentis animi, & domi Uxore Tullia inquietum animum stimulante*. Sic Florus III. 20. Tandem etiam totis imperii viribus contra Mirmillonem confurgitur: pudoremque Romanus Licinius Crassus asseruit. Sall. Jug. 79. *Græci optionem Carthaginensium faciunt, uti vel illi, quos finis populo suo peterent, ibi vivi obruerentur; vel eadem conditione sese, quem in locum vellent, processuros*. Et cap. 101. *Bocchus cum peditibus, quos Velux, Filius ejus, adduxerat, neque in priore pugna, in itinere morati,*

ad.

læ testimonia confirmant; quibus etiam adde Cicer. de Nat. Deorum, *Itaque plectri similem linguam nostri solent dicere; chordarum, dentes; nares cornibus iis, qui ad nervos consonant in cantibus.* Vides vocem *Similem* nunc genitivo, nunc dativo conjungi. Horat. *Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat: idem, Hoc ego commodius, quam tu, præclare Senator, Millibus atque aliis.* Martial. lib. 12. *Si te rure colij, viridesque pigebit ad aras.* Ter. *Nam qui mentiri, aut fallere insuerit patrem.* Cic. *Me, ut sibi essem legatus, non solum suavit, verum etiam rogavit.* Salust. Catil. *Imitari bonos, quam invidere, malebant.* Cic. 4. epist. *Ne aut tibi exire ex urbe necesse sit, aut mihi accedere.* „[Plaut. Poen. prolog. *Si quid mandare vultis, aut* „ *curarier: idem Agn. Ut meque, teque, atque ingenio no-* „ *stro decuit.* Livius. 28. *Una & trajecisse me audistis, &* „ *molientem hinc Annibalem, & obsideri Carthaginem: ubi,* „ *molientem, non moliri dixit.]* Cæsar 3. Civil. *Nulla fuit civitas, quæ non Cæsari pareret, atque imperata faceret.*

De Quamvis, Licet, Quanquam, Etsi.

LAURENTIUS VALLA anxie torquetur in explicanda differentia harum particularum, *Quamvis, Licet, Quanquam, Etsi.* cæt. & tandem nihil agit.

Quamvis factum est ex *Quantumvis*, & *Quantumvis* sunt duæ voces, ex *volo*, & accusativo *Quantum*. Hinc poteris expiscari, quo in loco, aut quam in partem scriptionis, sedem habeat: est enim veluti concedentis, „ [ut desit, ² *Fac ut, dato, seu posito quod, tantum, quan-* „ *tum*

adsuerant. Val. Max. I. 1. 2. *Pont. Max. flaminem Martialem urbem egredi passus non est: religionique summum Imperium cessit.* Vide &, quæ notavi ad I. 18.

2. *Fac ut &c.*] Vel potius *etiam si*, aut *licet*. Veluti in illo Virgillii, *Quamvis multa &c.* pro quo plenius diceretur, *etiam si* exiret victima tam multa, quam multa ut exeat, vis. Hinc con-

junctim apud Cicer. ad Atticum XVI. 7. *etsi quamvis.* Ubi male in quibusdam edd. hæc commate separari puto. Nexus enim est, *mirabar te adeo mutasse sententiam, sed arbitrabar, non sine causa te id fecisse, nam certe approbator fuisti, etsi quamvis non fueris suavor mee profectionis.* Et ita mox pag. 485. *licet quamvis.* Cum quo conferendum est omnino, quod legi-

[tum vis;] neque unquam reperietur vox *Quamvis*, ubi tu non possis substituere *Quantumvis*. Virgil. *Quamvis multa meis exiret victima sepiis*, id est, quantumvis. Horat. *Ille quantumvis rusticus*, inquit. Apud Horatium semper legitur in primo præsenti; ut, *quamvis conspicitur; quamvis est monitus; quamvis fingeris ad rectum; quamvis satis tibi consulis*. 3 Alii cum secundis temporibus jungunt: Cic. *Quamvis ille felix sit, sicut est*. Virgil. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus esses*. Itaque sicut utimur, *amasti*, pro *amavisti*, ita *quamvis*, pro *quantumvis*.

Licet, verbum purum putum; ut, *Per me licet*, quod Hispanè melius explicatur, *Sea*, presupponamus. Est etiam concedentis, ut, quum quis dicit: *Veniam ad te?* 4 alius respondet, *licet*. Hinc libri *licent*, *servi licent*, id est, venduntur. Hisp. *Andar en venta*, *Estar in almoneda*, ita

legimus apud Cicer. de Harusp. resp. cap. 9. *Quam volumus, licet amemus nos ipsi, tamen nec numero Hispanos, nec robore Gallos &c. superavimus*. h. e. licet nos tam amemus, quam volumus. Patet inde ratio & significatio propria & *quamvis* etiam cum *quod* licet conjuncti. Neutiquam vero *Quamvis* est factum ex *Quantumvis*. Vide, quæ mox dicam ad Vocem *Quantum*.

3. Alii cum secundis &c.] Neque semper Horatius primis, h. e. Indicativis temporibus, neque Alii semper secundis, h. e. Subjunctivis jungunt. Etenim Horatius Od. IV. 6. *Filius quamvis Thetidos Marine Dardanas turreis quateret*. Et Serm. II. 4. *Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta. Non tamen &c.* Et sic alibi. Sæpius tamen ille primis jungit temporibus, sed & id faciunt quoque Alii, licet

hi frequentius secundis; Ovid. III. Fast. *Mœnia conduntur, quæ, quamvis parva fuerunt, Non tamen expedit transsiluisse Remo*. Vide & Vossium de Construct. cap. 67.

4. Alius respondet, licet.] Et hinc simpliciter etiam pro affirmatione & promissione in respondendo adhibetur. Plautus Amph. I. 3. 46. IUP. *Nunquid vis?* ALC. *Ut astutum advenias*. IUP. *Licet*. Capt. V. 1. 29. *Sed queso ut hominem jubeas arcessi*. HE. *Licet*. Et sic alibi sæpius. Sed in primis Rud. IV. 6. ubi per totam Scenam respondetur hoc vocabulo, adeo ut Trachalio discedens dicat, *Illum infelicit cum sua Licentia. Ita meas replevit aures, quicquid memorabam, Licet*. Est autem *quod* *Licet* seu *Liceo*, formatum vel ex Græco *Δικν*, ut voluit Vossius, D in L mutato, quod

ita ut cuilibet liceat emere, *Emas licebit*. Unde hæc duæ voces eleganter conjunguntur, *quamvis licet*. Cicero 3. legib. *At duo Gracchi fuerunt, præter eos, 5 quamvis enumeres multos licet*, cæt. Itaque in hoc sensu dices, *licet, licebit, liceat*: & quamvis sono conjunctionis efferatur, vera tamen verba sunt, in quibus deest, *ut*: nam *licet facias*, est idem quod, *licet ut facias*; 6 unde non potest

sapissime fit in derivationibus: atque adeo notat tunc *jus est*: quia, quidquid mihi licet, id quasi jure meo facio, etiam si sit iniquissimum. Unde apud Florum III. 17. *Equites R. interceptis vestigalibus peculabantur suo jure rempublicam*. Vel, quia hæc origo minus convenit in significationem venditionis & emptionis, quam Usus tribuit Verbo *Licere* & *Liceri*, forsan ergo ab *Lacio* rectius illud derivaveris, A mutato in I. ut etiam fit in omnibus hujus Verbi Compositis, veluti in *Allicio*, *Elicio* &c. ut adeo videantur veteres dixisse pariter *Lacere*, & *Licere*, sicuti *Tergere* & *Tergere*, *Fervere* & *Fervere*, *Jacere* & *Jacere*, *Stridere* & *Stridere*, ac mutata, ut hic, primæ Syllabæ vocali, *Sidere* & *Sidere*. Hinc ergo & in Compositis & *Lacio* modo ex Secunda, modo ex Tertia, Conjugatione formantur Præterita & Supina, veluti *Elicio*, *elicui*, *elicum*, quasi ab *Eliceo*, at *Pellicio*, *pellexi*, *pellectum*. Atque ita res, quæ in autionem mittitur, & oculis emptorum ingeritur, diceretur proprie *licere*, h. e. invitare & allicere emptorem, vel potius se præbere cuilibet empturo: *Liceri* autem ille, qui ita allicitur, jamque ha-

mum vorat, & pretium promittit. Sed & ita, *Hoc licet mihi*, primitus notaret, *Hoc mihi*, quasi invitatione tacita, se præbet & permittit. Hinc jam *Licet* crebro ponitur pro *Possim*. Sallust. Jug. 14. *An quoquam adire mihi licet, ubi non majorum meorum hostilia monumenta sint?* Plautus Afin. II. 4. 13. *Cui, non licet*, (h. e. non possum) *ullam rem precipere, quin eandem centies imperem*. Aulul. II. 8. 11. *Festo die si quid prodegeris, profesto egere liceat*, h. e. poteris, seu, res ita erit, ut hoc Egere tunc Te ad se quasi invitet, tibi se præbeat. Verum si quis tamen prius præferat etymon, nequamquam refragabor multum, quippe qui utrumque in medio relictum volo.

5. *Quamvis enumeres*] h. e. licet ut enumeres tam multos, quam vis. Vide paulo ante n. 2. Pro *licet* hoc in sensu usurpabant Poëtæ etiam *licebit*. Unde Ovid. Met. II. 58. *Placeat sibi quisque licebit, Non tamen ignifero quisquam consistere in axe Me valet excepto*.

6. *Unde non potest jungi Pri- mis presentibus.*] Aliter tamen locuti sunt sæpe Icti veteres. Vide exempla apud God. Ste- wech.

test jungi Primis præsentibus: non enim dices; *Licet es doctus, hoc non intelliges*; sed, *licet sis doctus*. Horat. *Licebit ter injecto pulvere curras.*

7 *Quamquam* fuit accusativus *quantum quantum*, ut
Tan-

wech. de part. L. L. & Vossium de Construct. cap. 67. Sed quæ tamen probari nequeunt, cum analogia & ratio constructionis postulet, ut Secunda tempora seu Subjunctiva sequantur in hoc usu *τὸ Licet*.

7. *Quamquam* fuit accusativus. Accuratus hic agit Auctor noster de particula *Quam*, ejusque origine ac usu, ideo & ego in hunc locum distuli meæ sententiæ explicationem. Censet ille *Quam* & *Tam* esse contracta ex *Quantum* & *Tantum*. Ego vero e contrario a *quam* & *tam* derivari puto *Quantus* & *Tantus*; plane sicuti ab iisdem *Quando* & *Tandem*. Quid ergo & unde illæ ipsæ particulae? Nempe *τὴν Quam* est accusativus pronominis relativi, & adhibetur cum ellipsi præpositionis *κατὰ*, sed ita frequenter in hoc Elliptico usu, ut prorsus jam, æque ac *Quod*, speciem præferat peculiaris vocalæ, unde idcirco aliæ dein derivantur. Nam primo quia habet quandam significationem intensiōis relativæ, quæ aliquando cum interrogatione est conjuncta, format ex sese Adjectivum *Quantus*. Deinde quia adhibetur sæpissime etiam ad denotandum tempus, veluti sit in *postquam*, *antequam*, in-

traquam &c. (de cujus constructionis ratione vide me ad II. 9. pag. 207.) hinc ortum videtur *τὸ Quando*. Atque ita forte etiam ab Ablativo *Qua*, quia & is sæpissime ita absolute adhibetur ad notandam rei qualitatem, seu rationem & viam, qua quid fiat, deductum eodem plane modo *τὸ Qualis*. Nisi malis esse hoc & *Talis* ab *ἐν*, *τῷ* vel ab *ἐλίκ*, *ἐλίκ*, pro quo Dores dixere *ἐλίκ*, *ἐλίκ*; quod Ego tamen haud malim, quippe qui longe præfero priorem a *Qua* derivationem. Obstare his videbitur forsitan vocula *Tam*, ut quæ ad certum casum in Lingua Latina referri nequit. Ast vero est ea pura puta Græca, Accusativi *τὴν*, pro quo Dores dixerunt *τὴν*, id quod Latina forma aliter pronounciari haud potuit, quam per illud *Tam*. Novimus autem ex Lingua Græca Latinam prorsus esse desumptam: & proinde sicuti in Græca sibi respondent in hac relatione *ἐν* & *τῷ*, unde & *ἐνίκα* & *τῷνίκα*, q. d. *κατὰ τὴν ὁρὰν*, *κατὰ τὴν ὁρὰν*, sic in Latina *quam* & *tam*. Et cum enclitica δὲ, ut *ἐνδε τίνδε*, sic *Quamde*, quomodo antiquos dixisse pro *Quam* exemplis idoneis probat Festus etiam ex Lucetio, qui disertè lib. I. v.

Tanquam, tantum quantum: ut Ovidii illud, Tam felix esses

640. de Héraclito, *Clarus ob obscuram linguam magis inter innanes, Quamde graves inter Grajos, qui vera requirunt.* Et hinc ortum denique crediderim *Quando*, quod Festus in XII. etiam cum E litera ultima scribi, ait. Huic vero respondisse videtur *Tandem*, pro quo item proinde olim putem dictum *Tamde*. Festus *Tame* pro *Tam* in carmine positum ait, & Lipsius Epist. Quæst. III. 20. ibi legendum censet *Tamde*. Sed nihil videtur in Festo mutandum. Nam sicuti ille *Tame*, pro *Tam*, positum ait in carmine, haud dubie, Saliari, sic Scaurus in lib. de Orthographia de Adverbio *Quum* agens, ait, *Antiqui pro hoc Adverbio Cume dicebant, ut Numa in Saliari carmine.* Vossius in Etymol. Voce *Tamen*, putat *Tandem* dici per contractionem ex *Tamendenum*. Sed alienum hoc est & absonum. *Vocula Dem*, ex enclitica δὲ formata, addi solet & aliis Pronominibus sine ulla significationis mutatione, nisi quod eam videatur aliquantulum intendere. Sic *Tantundem* est plane tantum, *Idem*, plane is ipse, *Totidem*, plane tot. Literam autem M in his esse adscitam & a posterioribus demum additam, ex multorum vocabulorum extremo liquet. Nam ita ex ἐπὶ τὸ fecerunt *Septem*, ex Δέκα *Decem*, ex ἐν item, in quo ipso hæc Litera iterum abjicitur, quando componitur cum hac vocula *Dem*. Nam *isidem* dicitur pro *isemdem*. Sed & patet illud, quod

dixi, ex antiquissima inscriptione L. Scipionis, ubi M in aliquot vocabulorum extremo omittitur, tanquam litera olim minus, at a posterioribus magis frequentata, vel certe adsciticia, & ideo addi modo, modo omitti, solita. Denique colligitur id ex eo etiam, quod sola hæc consonans in metro, sequente vocali, eliditur. Hæc vera est origo horum vocabulorum, de qua ut tanto minus dubites, sciendum est primo, Græcos tres habuisse formas Vocum, in earum initio tantum discrepantes, & se invicem respicientes, quarum prima relationem potissimum, altera interrogationem, tertia responsionem vel affirmationem exprimat. Nempe δ, πδ, τδ: ἦ, πῆ, τῆ: ὅπε, πόπε, τυπε: ἔσθ, πόςθ, τίςθ-δὲθ, ποῖθ, τῷθ: ἡνίκα, πηνίκα, τηνίκα: ἡλίκα, πηλίκα-τηλίκα &c. Deinde Iones, aliquando & Dores, sed hos rarius, pro π in secunda forma adhibuisse K: Denique Latinos Veteres ex hisce tribus formis recepisse tantum duas, nempe secundam & tertiam, sed ita, ut illi secundæ tribuerint etiam usum primæ, seu usum quoque relationis, tanto magis, quoniam una tertia, etiam apud Græcos, utrique pariter, h. e. relationi & interrogationi, congruere ac respondere debebat. Inde ergo sunt *Quam*, *Tam*: *Quum*, *Tum*: *Quot*, *Tot*: *Qualis*, *Talis*: *Quantus*, *Tantus*: Quorum priora habent sim-

esses, quam formosissima vellem, id est, tantum esses felix,

mul vim Relationis & Interrogationis, posteriora modo congruunt Relationi, modo respondent Interrogationi. Porro sicut posteriora manifeste sunt Græca tertiæ illius formæ, *Tam τὴν; Tum, τὸν, Tot, τότοι*: Sic priora sunt formæ apud Græcos secundæ, sed illius, quæ Ionica est potissimum, *Qua, καὴ* vel *κα*: *Quam, καὴν*, vel *καὶν*: *Quum, καὶν*: *Quoti & Quot, κότοι*. *Cujus & Cujas* vel *Cujatis*, Adjectiva a *κοίος*. Unde *Quojus*, quod passim apud Plautum occurrit. Sic Mercat. V, 2, 23. *Nescio quoja vox ad aures mihi advolavit*. Cistell. actu III, v. 2. *Quojam esse oportet is*. Videtur ergo diversæ esse originis a Genit. *Cujus*, qui est a *Quis*, licet & Hic eodem modum (*Quojus*) scriptus quoque apud Plautum occurrat. Quin ex hac ipsa observatione discere possumus veram distinctionem inter nomina, Interrogativum, *Quis* Masc. *Quis* Femin. *Quid* Neutrum; & Relativum, *Qui, Quæ, Quod*. Etenim prius illud est ex Græco *Τίς* formatum, at posterius ex *Κὲς* pro *Πὲς*. Neque obstat nobis, quod illud *Κὲς* Ionicum, vel Commune *Πὲς*, non reperiatur amplius in Græca Lingua per omnes casus: Sufficit enim reperiri adhuc in quibusdam, licet sub specie Adverbiorum, veluti *Πῆ, Πῆ, & Ionice Κῆ, Κῆ*. Nam veri hi sunt casus Genitivi & Dativi istius Pronominis, unde patet satis, fuisse etiam illud olim in usu. Sed ob

literatum est postea, quum ceteroquin in omnibus aliis Pronominibus, Adverbiis, &c. Secunda illa & Interrogandi forma fuerit servata. Cujus rei ratio est, quia hic Græci habebant aliud Pronomen, quod loco istius in interrogando adhibere poterant & solebant, nempe *Τίς*. Latini vero, qui ex tribus istis formis in unam Secundam contulerunt simul usum relativum & interrogativum, hic quoque eam receperunt, in Voce *Qui* ex *Κὲς*, obsoleto postea, formata, sed eam adhibuerunt itidem maxime in usum Relationis, quum ex Græco *Τίς* in usum Interrogationis admisissent *Quis*, T Græco, ut solet a Latinis, æque ac Π, in Q mutato, sicuti liquet ex *Πὲς Τίς*, upde Latini sumum *Quinque* derivarunt. Ceterum in obliquis Casibus, etiam ad interrogationem, adhibuerunt illa, quæ ab Relativo *Qui* descendunt. Nam in obliquis hic rursus in unam voculam confuderunt Latini simul relationis & interrogationis vim, & eas quidem voculas potissimum, quæ ex secunda illa apud Græcos forma manifeste sunt derivatæ, seu quæ sunt a Voce *Qui* declinatæ. Etenim a *Quis*, præter Genitivum & Dativum, *Cujus & Cui*, quos utrique, *Qui & Qui*, cenfeo communes, habemus tantum *Quem, Quid, Qui, & Quibus*, sed pro quibus a *Qui* formarunt olim *Quum*, quod residuum est sub specie Conjunctionis, tum *Quod*, etiam in usum interrogandi adhiberi solitum, ut apud

lix, quantum es formosissima: ubi deest, $\text{\textcircled{F}}$, id est,
circa

Terentium, *Quodnam ob facinus?* denique *Quo* & *Quis*. Nam hoc postremum quoque esse a *Qui* formatum, ut *illeis* ab *illi*, docet nos Festus in V. *Ques*, quæ ipsa vox olim fuit Nominativus pluralis voculæ *Quis*, sed locum suum tandem cessit Pronomini Relativo, *Qui*, æque ac *Quis* Femininum singulare *quæ* *Qua*. Ut adeo Relativum illud, ex secunda apud Græcos forma deductum, prævaluerit tandem prorsus etiam in interrogando supra *quæ* *Quis*, in plerisque certe casibus. Omnia enim reliqua cujuscunque Generis & Casus, etiam si sint Interrogativa, manifeste tamen declinantur abs *quæ* *Qui*, ut *Qui*, *Quæ*, *Qua*, *Quorum*, *Quarum*, *Quos*, *Quas*. Sed & ipsum *Qui* singulare olim etiam in interrogando fuit adhibitum. Plautus Curcul. I. 2. 51. *Qui me in terra eque fortunatus erit, si illa ad me bitet, Palinure?* Quin & in Dativo a *Qui* dixerunt olim *Quoi*, quod frequens apud Plautum & Lucretium, & sine I, *Quo*. Nam sine dubio Dativus est *Quo* in hisce, *Quo tendis?* *Quo cum pervenissent*, apud Livium I. 57. *Quo secures attulisti?* apud Petronium pag. 38. *Mariis vero signum quo mihi pacis auctori?* Cicer. Famil. VII. 23. In prioribus intelligitur *Loco*, in posterioribus *Uui* vel *Negotio*, per cujus Ellipseos rationem refertur id ad omne Genus & Numerum. Sic Plautus dignissimi, *quo cruciatus confluant*; Cicero *Me ad eam Par-*

tem venturum, quo te maxime velle arbitror. Vide plura apud Ursinum To. I. p. 394. qui tamen minus recte hinc se expedit. Eodem plane modo *Huc* Dativus quoque esse videtur, elisa itidem litera I, ex *Huic*, sicuti ejusdem fere est significationis, immo & usus, cujus *eo*, *Quo*. Unde &, sicuti hæc in Adverbii speciem transeuntia componuntur cum *Ad*, ut dicatur *adeo*, *quoad*, sic & illud, quippe a quo ortum *adhuc*. Nam particulæ hæc *eo*, *Quo*, *Huc*, *illuc*, in Compositione considerantur, ut Adverbia, quæ origine quidem sua certi sunt Casus Pronominum, sed eorum naturam & constructionem usu ipso jam quasi abjecerunt. Plane ut similia habemus in *Premodum*, quod apud Gellium VII. 7. & *Postmodo*, *Interdum*, quæ passim occurrunt, & in quibus itidem voculæ cum Præpositionibus compositæ reperiuntur, sed alio, si originem earum spectes, Casu, quam quem Præpositio ceteroqui requirit. Neutiquam ergo opus est, fingere cum Vossio in Add. ad Anal. IV. 5. & Ursino To. I. p. 394. & 920. & To. II. p. 436. immo ipso Sanctio in fine hujus Capituli (ubi itidem me videas velim) sine ullo conjecturæ istius documento, *Ad eo*, *Quoad* dici pro *Ad ea*, *Ad quæ*, vel *quæ*, scil. loca, vel tempora, vel negotia, quum nullo prorsus probetur exemplo, $\text{\textcircled{A}}$ A neutrum Plurale muta-

circa quantum, vel in quanto: item illud, Tam deest ava-

ro

tatum usquam in O. Nam *Ambo* & *Duo*, quæ Sanætius infra memorat, non habent Pluralem terminationem, sed Dualem Græcorum, quæ in O definit. Vide & infra hoc Capite ad vocem *Adeo*, & V. 4. ad vocem *Factum*. Ceterum Latini plerumque abjecerunt Græcum illud I in Dativis & Ablativis, nec tantum in Declin. secunda, sed & in quarta ac quinta. Hæc omnia hic simul exponere volui ad constituendam non originem tantum, sed & analogicam earum vocularum & pronominum significationem. Repugnat tamen his Ursinus, haud dubie, quia nova hæc illi & inaudita accidebant, atque ipse aliter antea docuerat. Nam pro omni ratione & refutatione dicit tantum, To. I. p. 921. & 953. *Tam* & *Quam* esse ex *Tantum* & *Quantum* contracta, idque se meæ sententiæ præferre. Sed probare Vir Doctus debuisset, unde ergo *Tantus* & *Quantus* essent derivata, sed & ostendere, unde, si non ex Græcismo & Græcis voculis, sit ortum, quod in respondendo ad relationem ita adhibeatur litera T. veluti ad *Quam*, *Quantus*, *Quando*, *Quot*, *Quoties*, *Quum*, &c. *Tam*, *Tantus*, *Tandem*, *Tot*, *Toties*, *Tum*. Non sufficit dicere, quod facit de postrema hac Vocula To I. p. 939. *TUM* esse ab articulo Græco Τὸν, Perizonio credat, qui volet. *Mihi a Quum* est, cui redditur. Nam Ego quid tali argumento possum reponere aliud, quam, qui volet, ne

credat. Nec enim id agitur, ut huic aut illi credamus, sed ut verum indagemus & amplectamur. Jam quod ad Constructionem attinet, eadem fere est horum ratio, sive *quantum* occurrat, sive *quam*. Illud supplendum est, κατὰ quantum negotium, hoc, κατὰ quam rem. Eodem utriusque sensu. Sed tamen magis invaluit vocula *Quam*, quam *Quantum*, sicuti longe frequentior est usus Pronominis Relativi *Qui*, quam *Quantus*, ut adeo neutiquam omnibus in locutionibus τὸ *Quantum* adhiberi soleat aut possit, in quibus adhibetur τὸ *Quam*. Sic recte dicis absolute non *Quantum Doctissimus*, sed *Quam doctissimus*, & significas hominem doctissimum, quousque, ad quam rem usque, quis esse potest. Sic quum dicis, *Doctior est, quam Cicero*, dicis doctiorem esse, præ ea re & ratione, ad quam rem & rationem doctus est Cicero. Sic *præquam* (de quo vide ad II. 7. 2. pag. 191. ut de *postquam* ad II. 9. 5. pag. 207.) & similiter *præterquam*. Nam quum Terentius ait, *verbum si mihi unum, præterquam, quod te rogo, saxis*. h. e. præter eam rem seu rationem, juxta quam est id negotium, quod te rogo. Ergo *Quauquam est doctus*, idem est, ac si dicerem, ad quemcunque ille modum est doctus. *Quamquam animus meminisse horret*, h. e. ut ut, quaquam, seu quacunque tandem ratione, animus id meminisse horret. Propertius I. 19. *Quamvis te longa remoren-*

ro quod habet, quam quod non habet, id est, tantum, quan-

tur futa senectæ, h. e. etsi ad eam, ad quam vis, rationem te remorentur, tamen &c. Vel breviter etiam si te tam remorentur, quam vis. Patet hinc etiam vis & *Tanquam*, Plaut. Cas. V. 2. *Tenebra ibi erant, tanquam nox.* h. e. erant ibi tenebræ ad eam rationem, ad quam est nox. Et divisim Terent. Adelph. V. 3. 63. *Tam excoctam reddam atque atram, quam carbo est,* h. e. atram ad eam rationem, ad quam est carbo, seu breviter, atram tanquam carbo. Sic & Plautus Pœn. II. 38. *Tam crebri ad terram accidebant, quam pira.* Potuisset & hic dixisse *Crebri ad t. acc. tanquam pira.* Terent. iterum Adel. IV. 1. 18. *Quum feri et maxime, tam placidum, quam ovem, reddo.* Idem foret sensus, si dixisset, *placidum reddo, tanquam ovem.* Quomodo loquitur Phorm. I. 2. 15. GE. *Noslin' ejus natum Phedriam?* DA. *Tanquam te. h. e. tam novum, quam Te novi.* Sed & frequentissime in his per Ellipsin etiam supprimitur verbum, *potest fieri.* Id quod fit pene, quotiescunque cum particulis intensivis conjungitur *ro quam*, ut *nimis, mire, sane quam.* Plaut. Cap. I. 2. *quod ego nimis quam cupio,* h. e. quod ego tam, seu e in ad rationem, nimis cupio, ad quam cupere possum, aut illud Cupere fieri potest, Gell. V. 14. *Est in predicandis doctrinis suis sane quam venditor.* h. e. est sane eam ad rationem venditor, ad quam potest esse. Et hinc etiam additur sæpe *ro potest.*

Plaut. Truc. IV. 2. 42. *Quam potest, uno verbo loquar.* Men. prol. 6. *Conseram, quam potero, in verba paucissima,* h. e. ad quam rationem potero. Potuisset dixisse, *conseram in verba quam paucissima.* Sed plenius paulo maluit loqui, & ita docet nos, quid in illa concisiore locutione intelligatur. Quod autem ita explicandæ sint hæ locutiones in vobis *Quam*, liquet ex iisdem plane locutionibus & constructionibus voculæ *Quantum*, a Sanctio hic allatis, & eodem profusus modo ac supplemento expediendis. Sed & ne dubites *ro Quam* esse in his pronomen Accusativi casus, eandem tibi locutionem in alio genere ejusdem pronominis & casus ostendam Ter. Eun. II. 1. *Mus nostrum ornato verbis, quod poteris, & istum amulum, quod poteris, ab ea pellito.* Ubi *quod poteris* significat, ad quod negotium; & proinde idem est *ro quam poteris.* Vide supra ad Cap. 6. n. 1. Quin immo *ro Quam* revera esse in istis locutionibus Accusativum Pronominis, ut dixi, manifestum est etiam ex illo ipso *Quantum*, de quo modo egimus, quod diversi quidem Generis, sed ejusdem est constructionis, ac insuper palam est Accusativus, in Adverbii quandam speciem adhibitus, æque ac, *multum, plurimum, nimum, minimum*, & similia. Quid ergo rationis in eo, ut *Quantum* fateamur esse Accusativum, at *Quam* negemus, licet eodem modo construantur & in cun-

eandem sensum, & Hæc palam omnibus suis literis eadem fit vox, quæ est Accusativi Feminini a *Qui*? Denique patet res etiam clarissime ex compositis, *quamvis*, & *quamlibet*. Nam alteræ partes manifesta sunt Verba, nec componuntur vel conjunguntur nisi cum Pronominibus relativis, aut Adjectivis electionem notantibus, veluti *Utor*. Inde enim dicitur *Utervis* & *Uterlibet*, æque ac ab Relativis *Quivis*, *Quilibet*, *Quantusvis*, *Quantuslibet*, *Qualislibet*. Adde his Adverbium Relativum *Ubi*, unde *Ubiusvis*. Cum aliis voculis non ita componitur illud *Vis*. Magis autem frequentantur in his locutionibus illi casus, qui per Ellipsin tanquam Adverbia videntur adhibita, ut *Quamvis*, *quidvis*, *quavis*, *quovis*, *quantumvis*, *utrumvis*. Jam quæ de mentia est, negare *Quam* in *Quamvis* esse Accusativum, cum *Quem* in *Quemvis*, *Quid* in *Quidvis*, *Quantum* in *quantumvis*, esse fatearis, æque ac cui in *cuiusvis* & *cuiuslibet* esse Dativos. Accedit jam, quod eadem prorsus sit constructionis ratio. Nam sicuti apud Ciceronem Fam. II. 17. dicit Bibulus, *quidvis se perpeti malle*, *quam videri eguisse*. &c. eoque significatur, se malle perpeti negotium, quid tandem vis, ut perpetiatur: Et Verrina II. 54. *Quidvis facere ejusmodi in rebus quamvis callide, quamvis impudenter*, ubi sicut *quidvis facere* est facere negotium, quid tandem vis, ut talis homo faciat; sic *quamvis callide* est,

tam, seu ad eam rationem callide, ad quam rationem, callide ut id faciat, vis. Sic Terent. Heaut. I. 1. 84. *Malo me dignum quovis deputem, si id faciam*, h. e. quo ut me dignum deputem, vis. Et V, 1. 55. *abeat potius quovis gentium*, h. e. in locum gentium, quovis ut abeat. Sic Hec. IV. 1. 25. *Quamvis causam hunc suspicari, quam ipsam veram, mavelo*, h. e. suspicari aliam, quam tandem vis. Adelph. II. 4. 15. *Quamvis etiam maneo otiosus hic*, h. e. maneo etiamdum hic tam otiosus, quam otiosus ut maneam, vis, aut velle potes. Præcesserat ibi, Sannionem properare in Cyprum, respondente Eo, *ne tam quidem*, quod non aliter explicare & explorare possumus, quam in hunc sensum, non ad eam quidem rationem propero, ad quam rationem Tume properare dicis vel putas. Ceterum voculæ *Vis* & *Libet* in hisce locutionibus considerantur & construuntur, ut vera Verba, quod & revera sunt. Liquet illud clarissime ex verbis Ciceronis supra p. 484. jam a me allatis, *Quam volumus licet amemus nos ipsi*. Eadem enim istic est ratio & quam volumus, quæ & quam vis in singulari & secunda persona. Sic & pro Cœlio cap. 3. *Quis enim est, qui isti ætati non possit, quam velit petulanter, maledicere?* h. e. tam petulanter, quam pet. velit. Potuisset etiam dixisse *quamvis petulanter*, quod foret, tam petulanter, quam vis, ut petulanter videatur maledictum. Sed & hinc separantur aliquando hæc verba a suis Pronominibus. Veluti apud Plau-

tum Sticho IV. 2. 47. *Quicumvis depugno multo facilius, quam cum fame.* Nempe quia Præpos. *Cum* Ablativis Pronominibus, *Me, Te, Se, Quo, Quê, Qua* postponi solet, ideo etiam hic, quasi vocula *Vis* ad Pronomen nihil pertineret, nisi per constructionem, non autem per compositionem quandam, dicitur pro *cum quivis*, separato Pronomine & Verbo, *quicumvis*. Sensus autem est, cum eo, quicum, vis, ut pugnem. Sic Sallust. Or. 2. ad Cæs. init. *Cujus rei lubet periculum facere*, pro cuiuslibet rei, seu rei, cuius rei ut periculum faciam, tibi lubet. Simili sensu Plaut. Trin. IV. 2. 137. *Dum ille ne sis, quem Ego esse (te) nolo, sis mea causa, qui lubet* h. e. is, qui ut sis, tibi lubet. Cæsar B. Gall. IV. 28. *Quantasvis magnas copias Germanorum sustineri posse*, h. e. tam magnas, quantas vel cogitatione tua vis eas esse. Martialis Epigr. XIV. 1. *Quo vis cunque loco, potes hunc finire libellum*, h. e. loco, quocunque vis finire. Patet ex hisce, separata esse vocabula, quæ videntur plerisque in unum coaluisse: & construi ea tanquam Verbum & Pronomen relativum: atque adeo τὸ *Quam* in *Quamvis* esse Accusativum Femininum & *Qui*, æque ac *Quantas* Accusativus est in *Quantasvis*, *Qui* Ablativus in *Quivis* &c. Jam vero si *Quam* in relativis istis Constructionibus cum Verbo, Nom. Adjectivo, aut Adverbio, est verum Pronomen, tum utique eadem est ratio & *Tam*, quod illi respondet, & quod a Græco τῇ vel τῶν manifeste o-

lim fuit formatum, quum vocula illa τῶν Latine non aliter potuerit scribi, quam *Tam*, M, solita Latinis Accusativi terminatione, in locum Græcorum N substituta. Quæ quum ita sint, non debebant hæc ita temere rejici ab iis, qui nihil utique speciosius habent, & tantum clamant, *Quam* & *Tam* esse contracta ex *Quantum* & *Tantum*, sine ulla rationis specie, nisi quod vulgo id ita hucusque traditum & creditum fuerit. Non negaverim tamen, ipsos Veteres, etiam Optimos Auctores, ut ferme sit longiore paulatim locutionum progressu, hisce voculis minus accurate aliquando usos, seu ita, ut difficulter constructionem & sensum analogicum invenias, & certe ut durissima evadat Ellipsis. Tale est, quando construitur *Quamvis* cum indicativo, ut apud Ovidium Ponto. I. 2. *Felicem Niobem, quamvis tot funera vidit*. Sed sciendum, sicuti quando construitur τὸ *Quamvis* cum Subjunctivo, intelligitur τὸ *Licet*, sic cum Indicativo constructum desiderat *Et si*. Vide supra Nota 2. & 3. Sensus ergo est, etsi Niobe vidit tot funera, ad eam rationem, ad quam vis illam vidisse. Eadem est ratio & *Quamquam*, pro *Quamquam*, in construendo. Nam si dictum fuisset, *quamquam vidit*, supplendum foret, etsi vidit tot funera, ad quam rationem potuit vidisse. Sed & voculæ *Quam*, in comparationibus maxime, reperias sæpe concisas valde locutiones, longisque ac longe petitis explendas supplementis. Horri-

quantum. Et esse has particulas conscriptas, ⁸ indicat illud Livii lib. 9. *Quantum Romæ terrorem fecerat, tam latam famam in Samnium ad hostes tulerat.* Deinde, quem-

ridiora ea sunt sæpe, fateor, sed & idcirco, seu elegantiae majoris gratia, omissa sunt. Nam si uteremur integris semper & plenis locutionibus, quam maxime incompta & prorsus absfona foret Latina oratio: Veluti apud Ovidium Metam. VI. 195. *Major sum, quam cui possit Fortuna nocere*, h. e. Major sum præ ea magnitudine, ad quam est ille magnus, cui possit &c. Si jam dicas, *quam ut possit Fortuna mihi nocere*, sensus erit, ad quam magnitudinem vel mensuram est illa magnitudo, ut possit &c. Durius etiam est, quod ex Cicer. Verrin. III. adfert Sanctius. *Quod iis plus frumenti imperabatur, quam quantum exarant*, si supplere velis, hoc modo id facere debeas, *plus ea re & mensura, ad quam rem est tantum frumenti negotium, quantum frumenti negotium exarant*. Similiter Verrina V. *Sexies tantum, quam quantum satum sit, ablatum esse*, h. e. *Sexies tantum negotium ejus rei vel mensura, ad quam rem est negotium tantum, quantum negotium satum sit*. Vides, quam aliena ab aurium voluptate & orationis concinnitate sint hæc supplementa, sed & idcirco etiam præcisa sunt, ut dixi, retenta tantum illa vocula, in qua vis transitionis in comparando consistit, sed quæ vis non nisi per illa supplementa explicari plane, & ut oportet, potest. Sed & id ipsum, quod ita concisæ sunt hæ locutiones, in-

dicio est manifesto, minus concinnas & jucundas auribus accidere illas, quum integræ sunt. Quamobrem supplementa illa non debent a nobis rejici, tanquam minus vera, quia forte aures nostræ & elegantia sermonis ab iis abhorrent. Vide hæc de re, seu de illa supplementorum necessitate, licet duriorum, agentem etiam Sanctium initio lib. IV. cap. 2. & quæ Nos ibi annotavimus.

8. *Indicat illud Livii*] Inane prorsus hoc est argumentum, ad probandum, *Tam* esse ex *Tantum* contractum, quia in isthoc Livii loco respondeat *Quantum*. Nam sic & *Quasi* ex *Quantum* deberet esse ortum; quia respondet *Quantum* apud Plautum Mercat. II. 2. 44. *De crepitus senex Tantidem est, Quasi sit signum pictum in pariete, pro quanti est*. Sed & sic sæpe sibi invicem respondent *Quo* & *Tanto*, *Quanto* & *Eo*. Terent. Phorm. II. 2. 14. *Quo magis novi, tanto sapius*, scil. id. feci. Adde quod in loco Livii proprie non *Quantum* & *Tam* ad se invicem referantur, sed *Quantum*, h. e. quam magnum & *Tam* latum. Neque vero quidquam in eo situm est, quod *Quantum* eodem sensu & constructione occurrat aliquando, quo *Quam*, ad probandum magis, Hoc esse ex illo contractum, quam, quæ nostra est sententia, Illud ab Hoc esse ortum.

quemadmodum passim dicimus, *Quam familiaris, quam proxime, quam maximum, quam plurimum, quam potest*: ita dixit Plautus Amph. *Nescio quantum tu familiaris sis, nisi actutum hinc abis*. Liv. lib. 25. *Simul altitudinem muri, quantum proxime conjectura poterat, permensus*. Plinius in epistol. *Dedit enim mihi, quantum maxime potuit, daturus amplius, si potuisset*. Columell. 12. cap. 21. *Exploratum habeat, quantum plurimum falsæ aquæ vinum, quod fecerit, sine offensa gustus pati possit*. Terent. Eunuch. *Comprehendi jube, quantum potest*: idem Phorm. *Quantum potest, nunc conveniendus Phormio est*. At dices, si vocula *Quam* significat *Quantum*, quid est illud, quum post eandem invenis iterum *Quantum*? Cic. 5. Verr. *Sexies tantum, quam quantum satum sit, ablatum esse*: & 4. Verr. *Majorem pecuniam Prætori pollicetur, quam quantam tu dedisti*: idem 3. Orat. *Ut majus quiddam de Lucio Crasso, quam quantum a nobis exprimeretur, suspicetur*. Et 5. Verr. *pluris senatum æstimasse, quam quanti esset annona*. Plaut. Merc. III. 1. 15. *Oratio adepol plus est hujus, quam quanti empta est*. Cicero 3. Verr. *Quum ex agris tres fratres consortes profugissent, quod iis plus frumenti imperabatur, quam quantum exararent*: idem 2. Orator. *Si te intelligerem plus conatum esse suscipere reipub. causa muneris, quam quantum præstare potuisses, cæt.* Et 3. Orator in princ. *Ac mihi quidam veteres illi majus quiddam animo complexi, plus multo etiam vidisse videntur, quam quantum nostrorum ingeniorum acies intueri potest*. Cato in rusticis, *Qui oleam emerit, amplius quam quanti emerit, omnis pecuniæ centesima accedet*. Respondeo, in usu esse vocem *Quantusquantus*. Terent. Adelph. *Tu quantusquantus es, nihil nisi sapientia es*. Cicero Attic. lib. 12. *Sed quantiquanti, bene emitur, quod necesse est*. Addo insuper, in omni comparatione deesse particulam *Præ*, ut, *doctior Cicerone, subaudi præ*; & *Cicero limatior est, quam Sallustius, vel quantum Sallustius, deest præ, ut sit, præ quam, vel præ eo, quan-*

tum Sallustius. Plaut. Amph. *Satin' parva res est voluntatum in vita, atque in etate agunda, prae quam quod molestum est*, id est, ² prae eo, quantum: idem Aulul. *Sed hoc etiam pulchrum est, praequam ubi sumptus petunt*, id est, prae eo, quantum est, ubi sumptus petunt. Sic dicimus, *Præ ut*. Ter. Eunuch. *Præ ut hujus rabies quæ dabit*. Plaut. Aulul. *Parum etiam, præ ut futurum est, prædicas*: idem Mercator. prolog. *Præ quam res patitur, studuit elegantie*.

Etsi, coaluit ex duabus partibus, *etiam & si*; deinde vero assumit socias: nam dicimus conjuncte, *Tamet si*, & *tamen etsi*; „[quoniam ¹o priscæ *Tam* significabat *Tamen*, teste Festo, quod non semel apud Plautum legitur.] Terent. Andr. *Ibo, etsi hercle saepe jam me spes hæc frustrata est*, id est, etiam si. Disjuncte etiam has

VOCES

9. *Præ eo quantum*] Immo supple, *præ ea re, ratione, mensura, juxta quam rem est id negotium in vita, quod molestum est*. Vide & supra II. 7. 2. Similiter illa Terentii, *præ ut hujus rabies quæ dabit*, accipienda sunt, ac si dictum esset plenius, *præ eo, ut sunt illa, quæ dabit hujus rabies*. Plautus Merc. II. 4. 2. *Nugas maximas fuisse credo, prout quo pacto Ego diversus distrabor*, h. e. nihili illud fuisse credo præ eo, ut est hoc, quo pacto Ego distrabor. Nihil autem hæc omnia juvant Sanctium, ad expediendas illas locutiones, in quibus *Quam* ponitur ante *Quantum*, *Quanti* &c. & tamen illud *Quam* accipi vult pro ipso *Quantum*, ut ex quo sit contractum. Sumamus verba Ciceronis, *Pluris Senatuum æstimasse, quam quanti esset annona*. Nihil huc facit *Quantusquantus*, quod plane aliud notat, atque illud *Quam quanti*, vel *Quan-*

tumquanti. Sed & quam absonum est supplementum Sanctii, pluris, *præ eo, quantum quanti esset*? Quanto rectius & facilius hoc meum, pluris præ ea re, ad quam rem est pretium tantum, quanti pretii esset annona. Vide Me paulo ante pag. 491.

10. Priscæ *Tam* significabat *Tamen*] Haud dubie *Tamen* est ortum a *Tam*, & intendit tantummodo ejus significationem. Nam si recte illius usum consideres, nihil aliud notat, quam *καὶ τὸν*, vel sic, Veluti in illis Terentii, ubi mirifice Auctor, & nescio quo sensu, illud *Tamet si* separat, *Metuit hic nos, tamet si sedulo dissimulat*: Idem enim est, ac si diceretur *Metuit hic nos tamen, etsi &c.* & sensus est, etsi hic sedulo dissimulat, vel sic nos metuit. Sic *obtundis tamet si intelligo*, pro, *etsi intelligo, tamen obtundis*, h. e. vel sic obtundis, etsi intelligo.

voces legi aliquando necesse est. Cic. In partitionibus, *Et, si incidet imprudentiæ causa*, cæt. Terent. Phormio. *Et, si tibi res sit cum eo lenone, quo cum mihi est, tum sentias*. Ibidem hoc modo usus est dictione hac *Tamet si*, ubi aliqui legunt, *Tamen etsi*. Metuit, inquit, hic nos, *tamet si sedulo dissimulat*: idem Andr. *Obtundis, tamet si intelligo*: & multis aliis in locis. Aliquando huic voci respondet aliud *Tamen*. Cic. *Tamet si causa postulat, tamen quia postulat, non flagitat, præteribo*. Vide infra, *Etsi quamvis*, in extremo hujus Capituli. [Vide & supra Not. 2.]

Acutius, quam par est, distinguit Valla has particulas, *Etsi quamvis, quamquam, & alia*; at Cicero hæc parum curat, apud quem *Etsi quamvis* conjuncte lego, ut paulo inferius dicetur.

De Quandoque.

Quandoque particula nunquam satis intellecta fuit a Grammaticis: nihil enim minus significat, quam quod illi somniant. Abscissa est ex *Quandocumque*, & ubi est vox *quandoque*, apte poteris substituere *Quandocumque*. Hor. in Arte, *Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus*, id est, *quandocumque dormitat*. Idem Ode 1. & 2. 1. 4. Carm. Colum. in fine operis, *Quandoque arabitur*, id est, *quotiescunque*. Pers. Satyr 4. *Qui, quandoque jugum pertusa ad compita figet*, cæt. *Ingemit*. Cic. in Somnio apud Macrobi. secundo Somnii cap. 11. *Ita quandoque ab eadem parte Sol, eodemque tempore iterum, defecerit, expletum annum habeto*: in vulgatis Ciceronis operibus legitur, *quandocumque*. Quam lectionem Macrobbii tuetur Aldus Manutius Pauli F. plures ex Pandectis locos adducens in confirmationem. Sueton. Julio, *Tabula ænea in monumento inventa est, conscripta literis, verbisque Græcis in hanc sententiam; quandoque ossa Capys detecta essent, fore, ut Julo prognatus manu consanguineorum necaretur*. Itaque *Quandoque* sæpius duas orationes

rationes separatas postulat, ut vox *Quandocumque*; sed aliquando utraque vox cum una oratione reperietur; dum tamén ¹¹ futurum aliquod tempus, & veluti quandam conditionem, designet. Horat. *Garrulus hunc quando consumet cumque*, id est, *quandocumque*, Hisp. *algundia*. Juven. Satyr. 5. *Pulsandum vertice raso Præbebis quandoque caput, neque dura timebis Flagra pati*. Tacit. 1. Annal. *Serviendum esse sæminæ, duobusque insuper adolescentibus, qui Remp. interim premant, quandoque distrahant*. Hisp. *que al presente la opriman, y despues la dividan*: idem 6. Annal. *Postremo Græcis verbis in hanc sententiam alloquutus; Et tu Galba quandoque degustabis imperium*, id est, *quandocumque*, Hisp. *algundia*, aliquando. Apud Ciceronem bis invenitur hæc vocula lib. 6. epist. 20. *Ego me Asturæ diutius arbitror commoraturum, quoad ille quandoque veniat*: & 3. Tuscul. non longe a principio: *In eundem cadit ut serviat, ut victum se quandoque esse fateatur*: ubi Lambinus edidit, *aliquando esse se fateatur*, ¹² ex fide manusc. Non raro hæc

VOX

11. *Futurum aliquod tempus*] Sic quidem & Plinius Paneg. 10. *Ut quandoque inter posteros quaretur, an illud jam Deus secisset*. & cap. 28. *Ex his quandoque nascuntur, quibus alimentis opus non sit*. Sueton. Aug. 94. *Fuerunt, qui interpretarentur, non aliud significare, quam ut is ordo, cujus insigne id esset, quandoque ei subiceretur*. Sed & cum Præteriti Temporis verbo reperitur, & ita, ut Præteritum designet. Liv. IX. 10. *Quandoque heic homines injussu P. R. Quiritium fœdus ictum iri sponponderunt, atque ob eam rem noxam nocuerunt, ob eam rem hosce homines vobis dedo*. Ubi simpliciter ponitur pro *Quoniam*, *Quandoquidem*, quod antea istuc edebatur, sed præter MSto-

rum sententiam. Quin sæpe antiquissimos *quod* que addidisse pronomini relativo, & inde derivatis, atque huic ipsi *Quando*, ostendit Gronovius Pater allatis exemplis ad Liv. I. 24. ut adeo hæc vocula non ex *Quandocumque* sit abscissa, ut ait Sanctius, non magis quam *Quinque* ex *Quicunque*, *Ubique* ex *Ubicunque*, sed simpliciter a *Quando* deducta; & poni possit, ubicunque hoc ipsum potest; maxime tamen adhibeatur de Futuro, sed aliquando etiam de Præterito, & Præsenti.

12. *Ex fide Manuscr.*] At Vide istuc (occurrunt autem hæc verba Tuscul. quæst. III. 7.) Vistorium, & Gebhardum, & reperies fide MStorum ferme omnium nisi illud *Quandoque*.

vox in duas partes dividitur, ut, *Quandoque*, pro, & *quando*, ut si dicas, *Quando ego te videbo, quandoque complectar.* Liv. lib. 1. *Inde ordine alii rogabantur, quandoque pars major eorum, qui aderant, in eandem sententiam ibat, bellum erat consensu fieri solitum,* cæt. Hor. Satyr. 6. lib. 2. *O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit Ducere?* Cic. 2 Div. *Vident ex constantissimo motu Lunæ, quando illa e regione Solis facta incurrat umbram terræ, quandoque eadem Luna subiecta Soli,* cæt. Prædictarum autem trium acceptionum exempla quam plurima in Pandectis reperiuntur, in quibus observandis acri iudicio est opus: nonnulla tamen ordine adscribam. Primæ autem hæc accipe, l. 2. D. solut. matr. *Dotis actio filiae non erit adempta, quandoque sui juris filia fuerit facta.* l. si fundus, 13. D. de reb. eor. qui sub. tut. ¹³ *Quandoque domino, prædium cum fructibus vindicanti, doli non inutiliter opponitur exceptio* l. quod pupillæ. D. quando dies leg. ced. *Quod pupillæ legatum est, quandoque nupserit.* cæt. l. & per iurjurandum 13. D. de acceptil. *Quandoque ei creditum fuerit, tenetur.* lib. 3. tit. 15. Inst. §. 1. *& quandoque nobis non eadem res, sed aliæ ejusdem naturæ & qualitatis, redduntur, inde etiam mutuum appellatum est:* alii legunt, *Quoniam.* Secundæ acceptionis hæc erunt, D. lib. 1. tit. 7. l. 22. de adoptionib. *Ceterum si fidei ejus committat, ut quandoque restituat, non oportet admitti fideicommissum.* l. si fundus 13. D. de rebus eor. *Quandoque domino prædium cum fructibus vendicanti, doli non inutiliter opponitur exceptio.* l. continuus 127. §. item qui, D. de verb. *Liberatur, qui se daturum spondit, si quandoque tradit.* ¹⁴ Tertiæ acceptionis, l. in

13. *Quandoque domino,*] Locutus hic ipse mox inter exempla secundæ acceptionis denuo ponitur, & sane in una istic oratione reperitur *Quandoque.*

14. *Tertiæ acceptionis*] Nihil minus, ut jam monuit Doctiss.

Dukerus de Latin. ICtorum p. 416. Etenim disertissime in istac lege aliter accipitur hæc vocula, quam vult Sanctius. Quum enim opponatur voculæ *Tum*, quæ certum temporis momentum designat, necessario ipsa er-

in substitit. 31. D. de vulg. & pupil. *Quæritur quisquis hæres, quandoque fuerit, intelligatur.*

De Quod.

Quod particula, prima linguam Latinam post Ciceronis aureum sæculum ausa est deturpare. Hæc Aristotelis & Platonis Dialecticam, & utramque Philosophiam, pessime dilaceravit; hæc Juris utriusque disciplinam barbarorum traditionibus & commentariis excarnificavit; hæc etiam in Sacrae Theologiæ commentarios & Latinas versiones ita impetum fecit, ut peritissimos alioqui viros in summum barbariæ barathrum detruserit. Quo magis irascor Erasmo Roterodamo, qui, quum in Latinam linguam Novum Testamentum vertere tentaverit, hanc pestem, quæ linguam Latinam pessum dedit, nescierit aut non potuerit evitare. Sæpe enim repetit, *dico, quod*; aut, *Dixi vobis, quod ego sum*. At dices, fidi esse interpretis, verbum verbo, ut Horatius insinuat, reddere. Fateor libentissime id, & Horatium id sentire assevero; sed idiotismos, & quatuorcumque peculiare cujusvis linguæ proprietates, nemo sanus in aliam linguam, verbum ex verbo reddens, recte transfundet. An ferenda sunt illa, quæ summus Theologus passim in scholis inculcabat, *Hoc argumentum tangit de cuspide in album?* &, *O valeat me Deus?* Quid si velis Hispanice dicere, *Saltar fuera del coro*, sicuti Latine dicitur, *extra chorum saltare*? ut loquacem satis concionatorem dicentem nuper audiui. Cur non vertimus Græcorum articulos, aut duas negationes, quæ

go denotat incertum & laxius sumptum tempus, atque adeo positum est pro aliquando, seu quandocunque. Verba sunt, sed quæ minus recte distinguuntur, in substitutione Filio ita facta, Quisquis mihi ex superscriptis Heres erit, idem Filio Heres esto, *quæritur, quisquis heres quandoque fuerit, intelligatur: an quisquis Heres TUM erit, quem Filius moriatur*. Tollenda omnino major distinctio post intelligatur, Sensus enim est, quæritur, utrum

quæ apud illos magis negant? & ¹⁵ cur non dicimus, *utor libris, quibus habeo*, quod Græcis est frequentissimum? Cur genitivos temporis in ablativo convertimus, ut, *Imperante Cæsare*? Particula græca, ὅτι, invexit hæc tanta mala, quæ vertentibus Græca Latine, aut omnino esset omittenda, aut aliter, quam per *quod, quia, quoniam*, esset explicanda. Nonne vides, quam fœde Boetius transtulerit principium secundi Posteriorum, dum inquit, *Querimus autem quatuor, quia, propter quid, si est, & quid est*. nam prima quæstio, quæ Græcis est ὅτι, significat rem ita esse, ut, Solem deficere. Cicerone multa transtulit e Græcis, ubi particula, ὅτι, passim occurrit, ¹⁶ nusquam tamen apud Ciceronem appar-

ret.

his verbis intelligatur, quisquis Heres aliquando ei fuerit quocunque tempore, an vero ille tantum, quisquis Heres TUM erit, QUUM &c.

15. *Cur non dicimus*] Sic tamen aliquando etiam Latinos loqui docet ipse infra, ubi agit de *Hellenismo*.

16. *Nusquam tamen apud Ciceronem &c.*] Existimat ergo Sanctius barbare loqui, qui dicant, *Scio quod, Dico quod, Credo quod*, & similia: ac proinde Auctorum loca, in quibus eæ locutiones occurrunt, vel conjecturis vel contortis explicationibus pervertit: nonnulla etiam suspecta habet, tanquam adulterina: immo vero ipsos etiam Senecam, Plinium, & æquales, omni in his auctoritate exuit. Interim ipse, quod jure mireris, qui eas locutiones, ut barbaras plane, tanto studio hic damnat, cavere sibi tamen ab illis in hac eadem dissertatione non potuit, dum in ejus extremo ait, *Adde, quod multi illorum Græce scripserunt*.

Cujus utique eadem est ratio, ac si Lectorem suum moneret, *Dic insuper, quod multi &c.* In contrariam itaque sententiam abierunt Manutius ad Cicer. Famil. VII. 28. Henr. Stephanus de Latin. falso susp. Vossius de Construct. cap. 20. & 62. sed maxime Scioppius, qui de his accuratissime egit in Auctario Mariangeli Ep. 6. Quibus accedit Clariss. Auctor Novæ Methodi, ut & Vorstius, qui illas quoque phrasas in Latinitatem *falso suspectam* retulit cap. 24. Ut adeo viderentur jam illuc, unde ejectæ pedem tulerant, quasi postliminio restitutæ. At vero Vir Summus, cujus ego auctoritati in hoc literarum genere quamplurimum fane tribuo, Joh. Fred. Gronovius eas prorsus iterum explosit, atque adeo, ut ad Plaut. Asin. I. 1. 37. *Nunquam magis se traduxisse dicat Scioppium, quam cum congestis aut male intellectis Auctorum locis vincere valuit*, *Scio quod, ut vulgus usurpat, Latine dici, moneatque tiro-*

ret. Quo solo argumento barbare loqui omnes assevero,
ro,

nes, ab hac Barbarie sibi caveant. Similiter ad Phædr. fab. 83. in Notis Schefferi, *aut corrupta, aut aliter pronunciat accipienda, qua in hanc rem congeserit Scioppius.* Quid faciam? Durum profecto contra tantam Viri auctoritatem & tam præcisam sententiam calcitrare. Et tamen, ut verum fatear, prorsus ego quidem cum Scioppio, &c. heic sentiam. Nam nimis certe multa & clara in hanc rem sunt Auctorum loca, quam ut ea omnia vel corrupta esse possint, vel eorum constructio non facile a quovis perspicui potuerit. Præterea iusta satis huic locutioni subest ratio, de qua deinceps videbimus. Nunc primum loca ipsa, & ea quidem, quæ apud alios non inveni, memorabimus. Cic. Amic. 2. *Querunt quidem multi, sed ego id respondeo, quod animadverti, te dolorem, quem acceperis amicissimi viri morte, ferre moderate.* In his perinde utique est, sive Respondeo quod animadverti, sive Dico quod animadverti, scripsisset Cicero. Videtur autem certa ratione hic ita locutus, ne Infinitos cumulando & aggregando orationem minus redderet concinnam. Dicendum enim ceteroqui fuisset, *sed ego id respondeo, me animadvertisse, te dolorem moderate ferre &c.* Confer etiam locum ex Offic. I. 12. mox pag. 501. a me adferendum. Fateor tamen, Voculam *id*, quæ adest, parere hic aliquid ambigui, quasi *quod* habendum sit pro Accusativo, qui regatur proxime a Verbo *Animadverti*, &

quasi reliqua tunc per expositionem ejus, quod animadvertum ab illo sit, apponantur. Sed non opus est, propterea ad talem Appositionem confugere in loco tam plano, quum *quod* etiam, quando speciem Conjunctionis præfert, revera tamen sit Pronomen Relativum, quod ante se requirit necessario nomen Substantivum & Pronomen *deuxième*, ut mox ostendemus. Disertior tamen est locus, qui sequitur Ibid. cap. 17. *Sape querebatur, quod homines omnibus in rebus diligentiores essent, ut capras & oves, quot quisque haberet, dicere posset, amicos quot haberet, non posset dicere: & in illis quidem parandis adhibere curam, in amicis eligendis negligentiores esse.* Hic locus valde est, ut dixi, disertus & notabilis, si quidem in eo a *quod* *Querebatur* simul dependet *Quod* cum Verbo Finito, quod essent dilig. & Infinitum dein cum suo Accusativo, *Homines adhibere curam & negligentiores esse*: Ut adeo hic utriusque eadem sit ratio, & *quod* cum Finito manifeste ponatur eodem sensu, quo mox Infinitum. Petron. *Quod verberatus sum, nescio.* Phædr. fab. 83. *Scio, quod virtuti non sit credendum tue.* Ubi Gronovius ex conjectura malit *Quam.* fab. 63. *O si maneret condito sensus patri, Quam graviter ferret, quod voluntatem suam interpretari non potuissent Attici, pro, Atticos non potuisse interpr.* Qui locus jam a nemine, quod sciam, tentatur. Liv. III. 52. *Scituros, quod sine*

ro, qui Dico quod, Credo quod, sciendum est quod, passim

restituta potestate rediri in concordiam res nequeant. Ubi item legitur quam Vir Summus, sed nulla alia ratione, quam suæ auctoritatis, & quia MSS. quidam habent *que* XLII. 33. P. Licinius Cos. Scitum recitari iussit, primum, quod bellum Senatus per se iussisset: deinde, quod veteres Centuriones quam plurimum ad id bellum scribi censuissent: Nec ulli, qui non major annis quinquaginta esset, vacationem militie esse. Ubi iam relinquuntur intacta. Manifeste tamen *quod* bis poni pro Infinito patet ex eo, quod tertia pars hujus Sciti per Infinitum exprimitur. XLV. 41. quam feliciter remp. administraverim, & quod duo fulmina domum meam per hos dies perculerint, non ignorare vos arbitror, ubi tamen itidem ex hypothesi sua scribere nos jubet Vir Summus, & *qua* duo. Florus I. 23. quando sensissent, quod irrigarentur ejus opera. Suetonius Cæs. 86. Neque curasse eum, quod valetudine minus prospera uteretur. Tito 8. Recordatus, quod nihil cuiquam illo die prestitisset. Augusto 43. ut ostenderet, quod erat bipedali minor. Ovid. Pont. I. 8. 26. quoror, o jucunde sodalis, Accedant nostris sava quod arma malis. IV. 14. 3. In quibus, excepto, quod adhuc utcumque valemus, Nil me præterea quod juvet, invenies. Nam perinde est, siue dicam, excipio, quod valeo, siue credo, quod valeo. IV. 11. 21. Adde, quod, (atque utinam verum tibi venerit omen) Conjugio felix jam potes esse novo. IV. 14.

45. Adde, quod, Illyrica si jam pice nigrior essem, Non mordenda mihi turba fidelis erat. III. 1. 25. Adde metus, & quod murus pulsatur ab hoste, Tinctaque mortifera tæbe sagitta madet. ubi *quod*, specie Conjunctionis, cum sequentibus. ita subjicitur verbo Activo, ut subjicitur Accusativus Metus. Quocirca non video, quomodo hæc aliter explicari queant, ac illa, Scio quod, Dico quod. Et tamen in Ovidio metri certi ratio *quod* mutari in *Quam* vel *Quum* non patitur. Similia vero his etiam illa Plauti Merc. III. 4. 10. Id illi vitium maximum est, quod nimis tardus est. IV. 2. Parumne hoc est male rei, quod amat. Ciceronis de Senect. Cap. 18. Multa in nostro collegio præclara, sed hoc in primis, quod, ut quisque etate antecellit, ita sententia principatum tenet. Flor. II. 6. 47. Parva res dictu est, quod illis diebus ager invenit emptorem. Gellii II. 18. De Episteto, quod is quoque servus fuit, recentior est memoria. Denique & hoc Cælii Famil. VIII. 14. Propositum hoc est, de quo sunt dimicaturi; quod Pompejus constituit non pari Casarem aliter Consulem fieri, nisi exercitum tradat. Ubi plane *quod* respondet Græcorum *ὅτι* in lemmatibus Capitum. Sed exemplorum satis: quibus tamen adde tot alia, quæ videri possunt apud modo laudatos Viros, aliosque, in primis illa Martialis, & Horatii apud Linacrum, de quibus infra, Catonis Prisci ex Plinio, Fusci Arellii ex Seneca Rhetore, & ipsius Ciceronis Offic.

sim blaterant. Lege libellum Ciceronis de Universitate,

fic I. apud Mariangelum. Nunc porro rationem Constructionis indagemus. Censet Sanctius, *Vocem Quod, nisi Relativa sit, locum apud Latinos non habere*. Recipimus sane illud, quia & in illis locutionibus, quas explodit, Relativam esse contendimus. Immo vero etiam ipsum *ὅτι*, quod causam dedisse huic corruptelæ Linguae Latinæ queritur Sanctius, nihil esse nisi Pronomen Relativum, etsi ab eo nunc scriptura distinguatur, ostendit accurate Doctiss. Auctor Novæ Methodi, quum de Lingua Græca agit, lib. VIII. c. 9. Et quis dubitet esse Relativum, quum sæpe pronomen, ad quod refertur, tum in Græca, tum in Latina exprimatur? veluti sit in primo illo Ciceronis loco, *Sed ego id respondeo, quod animadverti, te ferre* &c. h. e. respondeo id negotium, juxta quod negotium animadverti. Et de Offic. I. 12. *Equidem illud etiam animadverto, quod, qui proprio nomine perduellis esset, is Hostis vocaretur*. Ubi *ἃ* Quod ita refertur ad Illud, sicut *Qui* ad *Is*. Manifeste autem dicitur, animadverti, quod vocaretur, pro, eum ita vocari. Denique in disertio illo Martialis loco, de quo infra p. 508. 509. *Hoc scio, quod scribat nulla puella tibi*. h. e. scio hoc negotium, secundum quod nulla &c. Hæc enim est constructionis & ellipseos in his ratio. Statuendum enim hic esse supplementum vocabuli, ad quod referatur pronomen relativum, patet ex eo, quod, ut dixi, sæpe præmittitur ex-

pressum pronomen, cui utique subintelligi debet Substantivum negotium. Jam in ipso *ὅτι*, seu Quod, subaudiendam esse præpositionem vel *κατὰ* vel *διὰ*, h. e. ad, juxta, manifestissimum ex eo, quod sæpe pro solo *ὅτι*, cum habet speciem Conjunctionis, legatur *καθὲν*, *διὲν*, id quod jam observarunt Lexicographi, & ex sacris quoque scriptoribus ostendit Novæ Meth. Auctor. Quando ergo dicitur, *id illi vitium maximum est, quod nimis tardus est*, construe & supple, id vitium, juxta quod vitium (*καθὲν* pro *κατὰ*, *τι*) nimis tardus est, est illi maximum. *Parumne hoc est male rei, quod amat?* Supple, eïne hoc negotium, juxta quod negotium ille amat, (h. e. quod negotium in illius amore consistit) negotium parum malæ rei? Sed &, quando Phædrus ait fab. I. *Calumniari, quod arbores loquantur*. Fab. 73. *Indignari cœperant, quod dignitatem femina aquassent suam*. Quando passim legitur, *Lator, gaudeo, doleo, quod hoc factum sit*. Quando Livius dicit XXXIV. 57. *Mirari se, quod Romani æquum censeant, ei leges dicere*. XXXVIII. 10. *Eo tandem Legati, mirante Consule, quod morarentur, venerunt*: in his eadem utique ratio est & analogia Syntaxeos, quæ est in controversis locutionibus. Et ne dubites, loca illa Livii tentavit ideo quoque Vir Summus, maluitque, sed ex conjectura, utrobique *quid* pro *quod* legere: Verum ita tamen Livius etiam XXXVI. 41. *Magis mirari se,*
Ii 3
quod

tate, qui integer ex Platonis Timæo versus est, nusquam invenies *Quod*, quum tam sæpe ibi occurrat particula ὅτι. Quid igitur, dices, facit Cicero? Audi Æschili versionem a Cicerone tertio Tuscul.

O^vuxxv

quod non jam in Asia essent Romani. Quem locum quare idem ultro profiteatur se *fixe*, quum priores non ferat, fateor ejus differentię rationem me non percipere; quamvis neque recusem illud *Quid*, si habeant MSti, certe in loco XXXVIII. 10. Ita porro etiam Cicero ad Brutum ep. 17. vel potius Brutus in ea epistola, *Scribis, mirari Ciceronem, quod nihil significem unquam de suis actis.* Et Plautus Bacchid. IV. 9. 150. *Vos nunc ne miramini, quod non triumpho.* In his autem omnibus intelligitur, propter id negotium, juxta quod &c. Ad hunc vero modum etiam illud, *Scio jam, quod filius meus amet*, & reliqua, exponenda sunt ac supplenda. Nam, quod Sanctius diversas plane putat locutiones, & hæc rejicit, admittit vero illas, *Mirror quod, Gaudeo & Gratulor quod*, &c. in eo nihil inest rationis. Eadem enim est analogia & constructio voculæ *Quod*, sive dicam *scio hoc negotium, quod filius meus amet illam*, sive *Mirror*, vel *Gaudeo propter hoc negotium, quod filius* &c. Similiter vero *Scio quam*, quod præfert Gronovius Pater, & *scio quod*, eadem prorsus constructionis ratione dicuntur. Nam illud est, *scio rem, vel rationem, juxta quam amet filius*: hoc, *scio negotium, juxta*

quod amet &c. Tantummodo usus vulgi fecit aliquod tandem discrimen in significatione, dum illud *Quam* adhibuit maxime ad nexum, qui simul significet intensiorem modi, Hoc ad eum, qui significet ipsum rei negotium, sæpe tamen etiam *Modum*, unde promiscue aliquando ponitur, *Quod & Ut*. Sic ergo satis jam probatas puto has locutiones *Uso & Ratione*. Sed tamen vel sic nemini auctor sum iis temere vel passim utendi. Nam elegantia Linguæ Latinæ abhorriere tandem cœpit ab illa longiore circumlocutione, quum posset rem ipsam per infinitum breviter enunciare, cujus usus propterea longe longèque est frequentior. Sufficiat demonstrasse, posse tamen & illam adhiberi, ubi occasio non sit aliena, maxime uti vitetur concursus plurium Infinitorum. Si qui tamen vel sic hæc tam liquido probata repudient, malo suo Genio relinquendos censeo. Mihi sufficit cum alios Doctiores, tum nominatim Ursinum To. II. pag. 373. mihi assentiri, ubi disertè in his cetera omnino standum meo judicio putat, nisi quod de loco *Cicer. ex Amic. cap. 2. leviter dissentiat*, sed in quo uno loco nihil est ad totam rem vel accipiendam vel rejiciendam momenti.

Οὐκ ἐν Προμηθεῦ τὸτο γινώσκεις, ὅτι

Ὁργῆς νοσῆσης εἶσιν ἰατροὶ λόγοι.

Atqui Prometheu te hoc tenere existimo,

Mederi posse rationem iracundiæ.

Erasmus, aut Laur. Valla, dixissent, *Igitur o Prometheu hoc scias, quod iræ infirmitatis sunt medici rationes, vel sermones.* Possem innumera tibi recensere Ciceronis exempla, versâ ex Platone, Demosthene, Aristotele, Xenophonte, & aliis tum philosophis, tum poetis; sed tute ipse hoc melius expiscaberis, si puræ Latinitatis cura te tangit. Quo posito, foedissimam calumniam Ciceroni objectam contundemus. Antonius Majoragius gloriose, ut sibi videtur, de Cicerone triumphat, dum in suis Antiparadoxis, quæ contra Ciceronis Paradoxa effutiit, ignarum philosophiæ, atque totius dialectices expertem, Ciceronem demonstrare conatur. At quibus argumentis? disputatio ab ipsius Paradoxorum titulis longe dissentit: nam in quarto Paradoxo, cujus Titulus sic habet, ὅτι πάντες οἱ μωροὶ μαινόμενται, nullum argumentum adduci contendit, quod propositam quæstionem possit comprobare. Sed Majoragius non vidit, Lemmata illa ab imperitis Grammaticis esse præfixa. An Cicero tam putide reddidisset Latine? *Quod solus sapiens dives sit; & Quod omnes stulti insaniant.* Infanior profecto, qui tales titulos præfixit. Quartum illud Paradoxon, si titulus esset præfigendus, hoc sonat; ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ πολῖται, ἢ πάντες οἱ μωροὶ φεύγοντες, id est, omnes sapientes esse cives, & omnes stultos exules. Sed, ut de hujusmodi titulis in universum dicamus, quamvis longiori aliquanto, quam solemus, sermone, sic habeto; omnes titulos ad Martialis epigrammata, ad Horatii odas, „ [itemque in Valerio Max.] non solum esse alienos, sed læpe ab auctoris sensu alienissimos. Plinio pessime sunt dispositi. Aldi Manutii, Pauli F. qui

nuper in Officia & Paradoxa commentarios edidit, non possum in illis titulis non accusare oscitantiam, qui tales nugas adscribat Ciceroni. Vox igitur *Quod*, nisi relativa sit, ut aiunt Grammatici, locum apud Latinos non habet. Relatio est in illo Ciceronis, *Quod epistolam conscissam doles, noli laborare*: nam ordo & sensus est, *Noli laborare circa id, quod, vel ex eo, quod, vel propter id, quod*. Sic Martial. *Non miror, quod potat aquam tua filia, Basse*, id est, non miror de eo, quod, vel propter id, quod; deest Græce *κατὰ*, id est, ob id quod. „ [nam in talibus, *Quod*, referri ad *Id*, vel „ hic Plauti locus docet, Capt. act. 3. sc. 4. *Filium tuum „ quod redimere se ait, id nequitiam mihi placet.*] Donat. in Hecyr. act. 1. sc. 3. *Quod me accusas, deest*, inquit, *In eo, ut sit; In eo quod me accusas. An quod, id est, propter quod?* Hæc Donatus. Denique Latine dicitur, *Miror quod, barbare, dico quod, credo quod*. Sed contra meum hoc præceptum, non solum æmuli, sed amicissimi, gravissimos auctores opponunt. Ter. Andr. act. 1. sc. 4. *Audivi, Archillis, quod jam dudum Lesbiam adduci jubes*. Respondeo, inique fecisse Ant. Goveanum, qui, dum nimis religiose versus Terentii ad normam reducere conatur, Latinitatem perderet. In omnibus antiquis sic legitur, *Audivi, Archillis, jam dudum Lesbiam adduci jubes*, & constat versus, si sic metiare, *Audi-vi Ar-* cæ. Muretus in illo loco auctor est, a Goveano additum esse *Quod*. Ex epistola 17. ad Brutum citantur hæc: *Dolet mihi, quod tu non stomacharis; sed nullo sensu.* 17 Doctiores

17. *Doctiores ita legunt etc.* In optimis Edd. cum antiquissimis, tum recentissimis, ut & in MStis, teste Manutio, legitur, *quod tu nunc stomacharis*, sensu perspicuo, & quem Brutus (nam is hanc epistolam scripsit ad Atticum de Cicerone) hisce verbis exprimere voluit, vel debuit.

Etenim incusaverat multis Ciceronem, idque apud Atticum, mantissimum ut omnium suorum, ita maxime Ciceronis. Id eo credit & dolet, Atticum nunc stomachari haud dubie, propter illas Ciceronis reprehensiones. Immo ideo quoque rogat Atticum, ut sibi persuadeat, nihil

etiores ita legunt, *Dolet mihi, tu non stomacharis, amantissimum tum tuorum omnium, tum Ciceronis: quasi dicat, si mihi dolet, cur tu saltem non stomacharis? Est & alius locus Ciceronis circa finem lib. primi de Officiis, themate, Sed ab his; (cap. 43.) Idque hoc argumento confirmari potest, quod, si contigerit ea vita sapienti, cæt.*
 18 Sed tota periodus fœde dilacerata est, & sine sententia, quod miror aut Lambinum, aut Aldum, aut quemquam doctiorum, non animadvertisse. Totum autem locum sic lego, & restituo, *Id quod hoc argumento confirmari potest; si contigerit ea vita sapienti, ut omnium rerum affluentibus copiis ditetur, quamvis omnia, quæ cognitione digna sint, summo otio secum ipse consideret, & contempletur, tamen si solitudo tanta sit, ut hominem videre non possit, excedat e vita princeps omnium virtutum necesse est, illa sapientia, quam Σοφία Græci vocant, &c.* Ovid. lib. 5. de Tristibus eleg. 1.

Si

nihil tamen neque de sua in Ciceronem voluntate propterea esse remissum, sed tantum aliquid, seu multum, de iudicio. Ita vero patet, nihil in his mutandum. Certe frigeret plane illud *Dolet mihi*, si non sequeretur *Quod*, quo declaratur, quid doleat Bruto. Sed & miror, Sanætiū hanc locutionem non ferre, qui pag. sup. diserte ait *atque dici, Miror quod: & in seqq. itidem Latine dici, Quod verum dicis, irascor: immo a Plinio, eleganter dici, Gaudeo & gratulor, quod Filiam destinasti Fusco*. An ergo, si ista recte dicuntur, minus Latinum erit, *doleo, quod filiam destinasti Fusco?*

18 Sed tota periodus fœde dilacerata est. Vulgatam tamen tueri potremæ Edd. id quod indicio est, hunc locum sic in MSS.

reperiri, & proinde genuinum esse, ac recte adhiberi ad probandam phrasin, de qua agitur, si vere ad eam pertinet, ut ex Sanæti ipsius sententia facit. Sed & longe turbator est sensus & nexus in Sanæti emendatione, quam in Vulgata, quæ hæc est, *Placet igitur aptiora natura esse ea officia, quæ ex Communitate, quam ea, quæ ex Cognitione ducuntur: idque hoc argumento confirmari potest, quod, si contigerit ea vita Sapienti, ut in omnium rerum affluentibus copiis, quamvis omnia, quæ cognitione digna sunt, summo otio secum ipse consideret & contempletur, tamen, si solitudo tanta sit, ut hominem videre non possit, excedat e vita. Princeps &c.* nam hinc nova incipit Periodus. Nexus est, confirmari id hoc argumento, quod Sapienter excedat.

*Si quis delicias, lascivaque carmina, querit,
Pramoneo nunquam scripta quod ista legat.*

19 Nihil hoc pentametro vidi putidius, magisque barbarum. Quis enim dicet *ista*, in hoc sensu? Quis, *pramoneo nunquam quod*? Ejusdem farinae est cum illo apud Virgilium *Quantum omnis mundus gaudet cantante Sileno*. Et vero multa barbara inserta fuisse Catullo, Tibullo, Propertio, & aliis, docet Josephus Scaliger, & alii. Citatur ex Cornelio Gallo in quodam lyrico carmine, cujus initium est, *Lidia bella*:

Sava non cernis, quod ego languco?

Sed oden illam alicujus inepti esse censet Jul. Scaliger 6. lib. poëtices, quod mihi placet. Solus Plautus uno in loco me male habet; Nec Lambini in illo loco explicationem admitto, utpote durissimam: imo mihi placet, ut versiculus, una mutata literula, corrigatur. Locus est in 1. Scen. Asinariae; *Equidem scio jam, filius*
quod

19. *Nihil hoc pentametro etc.*] Etiam Heinsius illud uncis includit, & proscribit, ut non satis Latinum. Sed tamen non tantum MSti id habent sine ulla extraordinaria varietate, sed & nexus requirit istius sententiae carmen. Sequitur enim continuo, *aprior huius* (qui scil. querit delicias &c.) *Gallus, blandique Propertius oris aprior* scil. quam *ista scripta mea*. Quapropter Ego, fateor, accedere non possum illis, qui carmen hoc plane rejiciunt per unicam Latinitatis causam ex praesudicio ortam. Nam quae etiam Sanctius reprehendit, inania sunt. Ut *ista* hic adhibetur pro *hac*, sic mox ibid. v. 38. *Quod qua-*

rar, illa (Fortuna) *mibi pleno de fonte ministrat, Nec mea sunt, Fati verba sed ista mei*, h. e. Haec meorum carminum verba. Solet autem vocula *Quod* etiam cum Subjunctivo post verba dicendi, monendi, &c. construi. Sic Cicero, cum scripsisset, quod me cuperet ad Urbem venire. Cato apud Plinium, *Dicam, quod bonum sit*, hoc, non illud, facere. Ennius, *utinam mortem oppetam, prius quam eveniat, quod in paupertate mea senex graviter gemam*. Vide Vorstium de Latin. falso susp. c. 24. p. 237. & Urfinum To. II. pag. 374. & Terentium in Adel. in Nota proxima seq.

quod amet meus istam meretricem e proximo, Philanium. Ego lego, Equidem scio jam, filius quom amet meus. Quom, vel gom, pro quum sæpe utitur Plautus. Et Lambinus in 1. Amphit. scena, In illo, Agite pugni, jamdiu est, quod ventri victum non datis: quum, inquit, edendum curavi, 20 nam, Quod, ferri non potest. Alia multa mihi solent objici, sed ea vel male intellecta, vel ab auctoribus non valde Latinis deprompta. Primi generis sunt illa Horatii Satyr. 2. libro 2.

Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus illis nullus erat, sed credo hac mente, quod hospes Tardius adveniens vitiatum commodius, quam Integrum edax dominus consumeret.

Hic non dicit Horatius, *Credo quod, sed hac mente laudabant, quod:* nam verbum, *Credo*, parenthesi debet includi, quasi dicat, *ut credo.* Lambinus sic exponit, rancentem aprum antiqui laudabant, non quod odoratu carerent, sed quod existimarent. cæt. Ex Virgilio *Æneid. 11.* citatur, *Dicite Æneæ, quod:* sed pessime intelligitur, Va-

20. Nam, *Quod, ferri non potest.*] Sic tamen optimæ habent Edd. etiam post Lambinum, & passim ita loquuntur Veteres. Sed & sicuti in superioribus intelligitur *Negotium*, sic in his *Tempus*, hoc sensu, jam diu est *Tempus* illud, ad quod tempus non datis, h. e. diutino jam tempore non datis. Sic autem loquutos Veteres patet ex Plauto Trin. II. 4. *Minus XV. dies sunt, quod pro hisce adibus minas XL. accepisti.* Ter. Ad. III. 2. 1. *Nunc illud est, quod, si omnes omnia sua consilia conferant, atque huic malo salutem querant, auxilii nihil adferant.* Cic. Famil. VI. 2. *Non est pro malis temporum, quod*

molestie id seras, ubi jam intelligitur iterum Negotium. VII. 13. *Neque est, quod perimescas.* Livius I. 28. *Si unquam ante alias ullo in bello fuit, quod Diis immortalibus gratias ageretur, hesternum id prælium fuit.* Et sic alibi passim. Immo & in his pro *Quod* ponitur aliquando *Infinium.* Petronius, *Nunc erat à torva subministrare cornua fronte.* Virg. *Si mihi susceptum fuerit decurrere munus.* Sed & in *Asinaria* Plauti nihil mutandum censeo. Debuerat fane præjudicium contra hanc phrasin (*scio quod amet*) conceptum cedere *MStorum* consensui.

*Vadite, & hæc memores Regi mandata referte};
Quod vitam moror invisam Pallante perempto,
Dextra causa tua est:*

Dextra tua est in causa, quod non moriar. Thomas Linacer, alioqui doctissimus, supine confirmat, Latine dici, *Dico quod, assero quod*, lib. 5. circa finem & lib. 9. cap. de Conjunctionum ellipsi, pag. 427. *Adhibetur tamen sapissime*, inquit, *eadem Conjectio*, *Quod* Martial. lib. 11. *Hoc scio, quod scribit nulla puella tibi*. Horat. 2. Epist. 2.

*Si tibi nulla sitim leniret copia lymphæ,
Narrares medicis; quod quanto plura parasti,
Tanto plura cupis.*

Senec. in natur. quæst. lib. 3. *Miramur, quod accessionem fluminum maria non sentiant; æque mirandum est, quod detrimentum exeuntium terra non sentit*: item lib. 2. *Nos putamus, quod quia nubes collisæ sunt, ideo fulmina emittunt*, Plinius ad Servianum, lib. 6. ep. 26. *Gaudeo, & gratulor, quod Fusco Salinatori filiam tuam destinasti*. Auct. in Sallust. *Credo, quod non omnes tui similes incolumes in urbem venissent*. Hactenus Linacer. Nunc sex adductis testimoniis ordine respondebo. Primum est Martial. lib. 11. Epigram. 65. sic

*Nescio, tam multis quid scribas, Fauste, puellis,
Hoc scio, quod scribat nulla puella tibi.*

τὸ quod relativum est, quasi dicat; Tu multa scribis puellis, quum sis pædico, ut videlicet te ostendas puellarum amatorem, sed ²¹ ego scio, quid sit, propter quod

21. Ego scio quid sit.] Hunc sensum expressit forsan Martialis | Versu Hexametro per quid. Ac hic, ubi quod adhibet, aliud quid

quod nulla tibi rescribit; quia pueros amas. Secundum est Horatii epist. 2. libro 2.

Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ.

Narraves medicis: quod, quanto plura parasti;

Tanto plura cupis, nulline faterier audes?

12. Vides oscitantiam Linacri, qui non intellecta Horatii sententia, pessime loquutum poetam asseribat. Latinum non est, *Fateor, quod verum dicis*. at dicitur Latine, *Quod verum dicis, irascor*: nam hic relatio est, ibi nulla. Tertius locus Senecæ nihil contra nostram doctrinam; nam τὸ *quod*, bis positum, nomen est, & deest præpositio κατὰ vel ἀφ', ut sit ἀφ' τῆς? Quartus etiam Senecæ 23 glossema puto: nam Senecæ de fulminibus alia sententia est. Habes hunc locum lib. 2. cap. 32. Natur. Quæst. Si tamen Senecæ verba esse contendas, contendam ego quoque, non fore difficile, comprobare, non pure loquutum ibi Senecam. Quintus locus

quid proinde notare voluit. Nempe simpliciter rem ipsam, *nullam puellam ei scribere*, quod abunde erat causæ, quare *nescire* se diceret Martialis, *quid*, vel propter quid, *tam multis ergo puellis scribat* Faustus. Locus hic certissimum clarissimumque exhibet exemplum istius locutionis, quam Sanctius, & tot Alii, negant ac rejiciunt.

22. *Vides oscitantiam Linacri*] Nullam ego hic oscitantiam Linacri deprehendere queo, sed summam fane Sanctii. Manifeste utique Horatius utitur tali locutione: *Fateor, quod verum dicis*, seu *fateor, quod plura cupio*. Nam quæ alia esse potest Horatii sententia aut constructio? Nusquam

certe in hocce loco τὸ *Irascor* occurrit. Reliqua loca Linacri asserere nihil attinet, quandoquidem Senecæ, Plinii &c. auctoritatem in his defugit Sanctius. Quam recte, viderit ipse. Mihi enim vero in controversia de phrasi & Syntaxi Latina certissimum videtur malæ causæ argumentum, si quis Scriptorum id ætatis auctoritatem plane repudiet, & simul complura auctorum superioris ætatis loca conjectando, & ita corrigendo, (an vituando?) ad suam hypothesin conformet.

23. *Glossema puto.*] Nulla ratione. Nam Seneca loquitur ibi non tam ex sua, quam ex vulgari Romanorum sententia, vulgari

locus Plinii ²⁴ eleganter dicitur. Sextus locus Ciceronis barbarus omnino est, mirorque, non solum Linacrum, sed & ²⁵ Quintilianum, & Vallam, & cæteros, qui has putidas & barbaras oratiunculas, (quæ nomine Sallustii & Ciceronis circumferuntur) non viderint ab aliquo sciolo & barbaro esse compositas. Hoc satis indicarunt Pet. Victorius (Var. Lect. XV. 3.) & Sebastian. Corradus in sua Quæstura, (p. 115. &c.) & Alii. Quo exemplo monemur, ut ad secundi generis testimonia transeamus. Si Senecæ contra nos adferantur testimonia in hujusmodi negotio, quid negotii erit respondere, Senecæ Latinitatem multis partibus claudicare? Plinius epist. 11. lib. 2. dixit, *Adnotatum est experimentis, quod favor & misericordia acres & vehementes primos impetus habent.* Sed pro me respondebit Politianus in 1. epist. *Optaret, inquit, alius, ut oratorem Plinium saperem, quod hujus & maturitas, & disciplina, laudatur: Ego contra totum illud aspernari me dicam Plinii seculum.* Audeamus igitur jam ridere Laurentii Vallæ præceptionem lib. 2. cap. 17. *Verbis, inquit, opinionis & scientiæ damus indicativum, cum quod, Opinor, quod pater aut mortuus est, aut graviter ægrotat; Et eodem lib. cap. 20. Volo quod scribas, non autem, quod scribis.* Egregium vides dicendi magistrum. Sed aliquid dicendum est de Latinitate Digestorum, quorum auctores omnium iudicio Ciceroni æquiparantur. Lib. 1. tit. 6. l. 1. de His, qui sui vel alieni &c. *Alia diviso sequi-*

gari Etruscorum opposita. Vide locum.

24. *Eleganter dicatur.*] Si eleganter dicitur, Gaudeo, quod hoc fecisti. Irascor, quod verum dicis, pro Gaudeo te hoc fecisse, Irascor te verum dicere. tum æque Latina & elegantia sunt, *Miror, quod mare non sentit, dolet mihi, quod Tu stomacharis,* & similia.

25. *Quintilianum.*] Sint fane

orationes illæ non ab Cicerone ac Sallustio compositæ, quod lubens concesserim; quia tamen citantur nominatim jam a Quintiliano IV. 1. & IX. 7. tanquam illorum orationes, liquet inde clarissimum in modum, esse ergo antiquas prorsus, & Quintiliano ipso aliquanto antiquiores, nec proinde adeo barbaras earum phrases debere dici.

sequitur, quod quædam personæ sunt sui juris, quædam alieno juri subjectæ: & eodem lib. tit. 21. l. 1. Hujus rei fortissimum argumentum est, quod lege Julia de vi nominatum cavetur: & lib. 15. l. 30. Sciendum est generaliter, quod, si quis se scripserit fidejussisse, videri omnia solemniter acta. Ad hæc & alia multa, quæ possunt objici ex Pandectis, respondeo primum, vocem illam, *Quod*, in Plantini Pandectis inter has [] virgulas signari; & Taurellum præfatione admonere, quidquid inter ea signa contineatur, neque in Pandectis Florentinis, neque in aliis, inveniri, sed a recentioribus additum. Deinde certius & melius respondebo, non tanti mihi esse istorum judicium, qui Jurisconsultorum dictionem cum Ciceroniana comparant. Ubi tu obsecro in Pandectis tot flosculos, tot figuras verborum, & sententiarum, tot tropos, periodos, cola, commata, & illustria lumina ostendes? Imo vero si jurisperiti his dicendi generibus uterentur, dicerem, illos nescisse leges conscribere. Adde, quod multi illorum Græce scripserunt: ac demum sæculum illud Justiniani Latinam linguam non poliebat. Multa in Pandectis invenio, quæ Latinis auribus non placerent; Sit exempli gratia titulus 11. lib. 1. ubi multa, quæ a genuina Latinitate abhorreant, inveniuntur. Satis superque Juris scriptoribus gloriæ tribuimus, si inter sui sæculi homines eos dicamus præstantissimos.

De Quidem.

Quidem particula, male accepta est a Grammaticis, & aliis aliarum rerum Auctoribus. Qui se putant Latine loqui, sæpe librorum capita sic distinguunt; *Quod vera sit sententia Ciceronis; quod nulla sint verba Neutra*: sic etiam videas in principio librorum, *Libri de Dialectica longe quidem utilissimi*. Non video post antiquam illam venerandam vetustatem, qui apte & suo loco hac particula, *Quidem*, utatur: ²⁶ nam Latine non dices,

Præ-

26. Nam Latine non dices.] Haud, scio quid sibi velit omnis hæc

Præceptor quidem tuus est doctissimus. At dices eleganter,
 Præ-

hæc disputatio contra usum particulæ *Quidem*, sine subsequente adversativa; cum loca quamplurima ex Cicerone & optimis auctoribus in promptu sint, in quibus absolute ponitur post omnis generis vocabula. Quidni ergo recte dicatur, *Præceptor quidem tuus est Doctissimus?* quum Cic. Famil. IV. 3, *Servius quidem tuus in ingenuis artibus ita versatur, ut excellat.* VI. 6. *quod me quotidie Caesar magis amplectitur, familiares quidem ejus, sicut neminem*, ubi manifeste & simpliciter pro certe ponitur. Petron. *Eudoxus quidem in cacumine excelsissimi montis consenuit.* Idem, *Miserere, quemadmodum quidem soles.* Et, *Nam sine causa quidem spiritum impendere, ne vos quidem existimo velle.* Sic passim *Et quidem.* Terent. Andr. V. 6. 3. *Et quidem ego*, scil. scio, quid tibi obtigerit. Heaut. IV. 5. 27. *Et quidem jubebit postea.* Cicero Famil. X. 22. extr. *Literas tuas vehementer expecto, & quidem tales, quales maxime opto.* Valer. Max. IX. 6. ext. 1. *Et quidem cum illorum opprobrio.* Sueton. Cæs. 45. *Et quidem fluxiore cinctura.* Tacit. Germ. 44. *Clausula sub custode, & quidem servo.* Porro, quidni momentum aliquod addat affirmationi? quum id faciat in negatione, unde *ne* sæpissime additum reperitur ad vehementius negandum. Sed tamen plerumque ab ea vocula separatur, interposita alia, in quam emphasis negationis recidit. Neque vero id perpetuum adeo, ut nonnulli volunt. Nam

& apud Ciceronem, Aliosque, conjunctim reperitur *Ne quidem*, æque ac *Et quidem.* Vide Tursellinum de Particulis L. L. a Cl. Schwartzio nuper denuo editum c. 122. Sed tamen rarius est illud, & magis emphaticum, si separatur. Quin & in affirmatione passim sine ulla adversativa occurrit *Quidem* cum particulis *si*, & *quando*: adeo ut propter frequentem hunc usum hodie quasi coaluisse cum iis credatur: sicuti revera coaluit cum *Ego* vel *Et* in *Equidem*, quod omnium consensu affirmationem aliquam significat. Unde autem hanc significationem habere potuit, nisi ex Simplicem *Quidem*? Ino ne de hujus certo in affirmationibus usu atque Emphasi dubitemus, sæpissime occurrit junctum cum aliis affirmandi particulis, quæ ita per Pleonasmum secum invicem significationem suam communicant Cic. Famil. I. 5. *Et Catoni quidem profecto resistimus.* Ep. 8. *sunt quidem certe in amicorum nostrorum potestate*, ubi vide Manutium. XVI. 22. *Spero ex tuis literis tibi melius esse, cupio quidem certe.* Gellius VII. 3. *Uti causa Rhodiensium aut aqua judicaretur, aut quidem certe innotescenda.* Apud Terentium Andr. I. 2. 24. respondetur ad Interrogationem per *sane quidem*, scil. volo te id facere. Plura vide ab ipso Sanctio allata paucis paginis post. Denique quidni sine adversativa poni queat, quum sæpe ipsa vim habeat adversandi, vel ex contrario aliquid affirmandi. Cic. pro Marc. 9. *Sed nisi*
 hæc

Præceptor quidem tuus est doctissimus, sed ignavus, at ignavus, tamen ignavus. Elegantem hujus voculæ usum multis Ciceronianis exemplis explicabo; plura, qui volet, facile inveniet. Cic. 5. de Finib. Tantam vim virtutis, tantamque auctoritatem honestatis, ut reliqua, non illa quidem nulla, sed ita parva sit, ut nulla esse videatur: ibid. Illa enim, quæ sunt a nobis bonæ corporis numerata, complent ea quidem beatissimam vitam, sed ita, ut sine illis possit beata vita existere: ibid. Quum autem progrediens confirmatur animus, cognoscit ille quidem naturæ vim, sed ita, ut progredi possit longius: idem 1. Offic. Altera est res, ut quum ita sis affectus animo, ut supra dixi, res geras, magnas illas quidem, & maxime utiles, sed ut vehementer arduas plenasque laborum: De universitate, Ita totum animal movebatur illud quidem, sed immoderate, & fortuito: De amicitia, Qui negligendi quidem non sunt; sed alio quodam modo colendi: ibid. Novitates autem si spem offerunt, non sunt illæ quidem repudiandæ; vetustas tamen suo loco conservanda est. Quum hæc & alia hujusmodi discipulis indicarem, quædam mihi objecta sunt, quæ aliter se habere videntur: sed ea, ne alios fallant, huic disceptationi inferam, & locos integros apponam, ut intelligas, a longe petendam adversantem particulam, quæ voculæ Quidem debeat respondere. Cicero 1. de Orat. Si quis est, qui hæc putet arte accipi posse, quod falsum est: præclare enim se res habeat, si hæc accendi ac commoveri arte pos-

hæc urbs stabilita tuis sit consiliis, vagabitur modo nomen tuum longe lateque, sedem quidem stabilem, domiciliumque certum non habebit. ubi manifeste ponitur vel pro Vero, vel pro At certe. Sic Fam. l. 7. Cui quidem litera tua perjuranda fuerunt, mihi quidem humanitas tua admirabilis visa. h. e. mihi vero, vel certe. De Offic. l. 12. quum enumerasset præcipuos Romanorum hostes, subji-

cit nonnullorum descriptionem, Pœni fœdistragi, crudelis Hannibal, Reliqui iustiores; Pyrrhi quidem de captivis reddendis illa præclara. h. e. Pyrrhi vero, vel Pyrrhi certe. Nep. Con. 2. Hunc adversus Pharnabazus habitus Imperator, re quidem vera exercitui præfuit Conon, h. e. re autem vera. Similiter Hann. cap. 2. Vide & Turfellinum, atque ejus locupletatores dicto Capite.

possint; inseri quidem, & donari ab arte non possunt omnia: sunt enim illa dona naturæ: quid de illis dicet, quæ certe cum ipso homine nascuntur, linguæ solutio, vocis sonus, litera, vires, conformatio quedam, & figura totius oris & corporis? Neque hoc ita dico, ut ars aliquid limare non possit: neque enim ignoro, & quæ bona sint, fieri meliora posse doctrina, & quæ non optima, aliquo modo acui tamen, & corrigi posse; quasi dicat, ²⁷ inseri quidem hæc arte non possunt: Idem lib. 7. epist. 24. *Amoris quidem tui, quoquo me verti, vestigia: vel proxime de Tigellio: sensi enim ex literis tuis valde te laborasse. Amo igitur voluntatem, sed pauca de re: quasi dicat, amor quidem tuus notus est, sed de re ipsa pauca dicam, idem lib. 2. epist. 3. Meam quidem sententiam aut scribam ad te postea pluribus, aut, ne ad eam meditare, imparatum te offendam, coramque, contra istam rationem, meam dicam; ut aut te in meam sententiam adducam, aut certe testatum apud animum tuum relinquam, quid senserim, ut, si quando, quod nolim, displicere tibi tuum consilium cæperit, possis meum recordari: brevi tamen sic habeto.* Horatius lib. 2. epist. 1.

*Multa quidem nobis facimus mala sæpe poeta,
Ut vineta egomet cadam mea, quum tibi librum
Sollicito damus, aut fesso; quum lædimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum;
Quum loca jam recitata revolvimus irrevocati;
Quum lamentamur non apparere labores
Nostros, & tenui deducta poemata filo;
Quum speramus eo rem venturam, ut, simulatque*

Car.

27. *Inseri quidem hac arte non possunt.*] Hisce non declarat Sanctius adversantem particulam longe esse petendam, ut respondeat vculæ quidem, nisi addatur, sed accendi & commoveri arte possunt. quod videtur excidisse,

certe desiderari, in Sanctiana illius exempli expositione. Eodem tamen modò Salmanticensis Editio & Patavina. Plenius & uberius exposuit locum Cicero- nis mox pag. 517.

*Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
Arcessas, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
Ædituas habeat virtus.*

Virgil. 4. Georg. de Eurydice,

*Illā quidem, dum te fugeret per flumina præcepſ,
Immanem ante pedes bydram moritura puella
Servantem ripas alta non vidit in herba:
At Chorus æqualis Dryadum.*

Sed objiciet aliquis illa Ciceronis, & aliorum. Cicero;
Et athera quidem ipsum, sive cælum appellare libet. Virgi-
lius, *Ac me tunc quidem.* & alia innumera, ubi particula
respondens non invenitur. Respondeo, esse divisas per
Tmesin duas voculas, ut, ²⁸ *athera quidem*, pro, &
quidem, sive *equidem*: nos *quidem*, pro *equidem* nos, &
sic in aliis multis. Adhuc video esse, qui objiciant, sine
ulla responsione, aut compositione, inveniri particulam
Quidem: nam Latine dicitur, *qui quidem, hanc quidem,*
illa quidem, sine ullo addito. Respondeo, post *Quis,*
Que, Quod, Hic, Ille, recte opponi *quidem*, sine ad-
versante; ut, *quæ quidem, ille quidem.* Sed si conten-
das aliquid significare, dicam contra Grammaticos, ne-
que hic, nec alibi, hanc particulam, *Quidem*, affirmati-
onem significare, ut ipsi putant; ²⁹ semper enim fere
est, quod *saltem, Hic, Ille, Alomenos; Una per una;*
Alo que puede juzgar. Ut si quis roget ita, *Venitne huc*
Pe-

28. *Æthera quidem.*] Sic qui-
dem & reliquæ edd. sed videtur
voluisse Sanctius, *ut, & athera*
quidem, Et Mox, *Et nos quidem.*
Verum tamen nullam hic reperio
Tmesin constituendæ aut fin-
gendæ causam. Quin si maxime
composita hæc essent, & per
Tmesin separata, vel sic pateret
ex iis vis & usus quoque Sim-

plicis absolutus.

29. *Semper enim fere est, quod*
saltem:] Immo idem est, quod
certe, si nulla sequatur adversans
particula. Ita mox in illo Teren-
tii, *illa quidem nostra erit*, h. e.
sive mihi paratæ sint lites, seu
minus, illa certe nostra erit,
quod unum nunc agimus & de-
sideramus.

Petrus? responde, Minime, quod quidem viderim. Terentius Phorm. mihi parata lites, quid mea? illa quidem nostra erit. Ex Terentio & Cicerone aliqua mihi obijciuntur, sed 30 loci corrupti sunt. Terent. Adelph. Occidunt me quidem, dum nimis sanctas nuptias student facere; in apparando totum consumunt diem. Sed aliter legendum locum esse, jam multi viderunt: sic, Occidunt me, qui, dum nimis sanctas nuptias student facere, cæt. Cic. de Senectute, Ille autem, Capione & Philippo iterum consulibus, mortuus est, quum ego quidem, quinque & sexaginta annos natus, legem Voconiam suasissem. Dicitio Quidem, inquit Lambinus, abest ab omnibus veteribus libris. Cicero lib. 1. de divinat. in calce: Quumque animi hominum semper fuerint, futurique sint, cur ii quidem, quid ex quoque evenerit, perspicere non possint. Lamb. legit, Cur ii quid ex quoque, cæt. Obijcitur & illud, quod passim in epistolis Ciceronis legitur, Si vales bene est, ego quidem valeo. Sed error Grammaticorum est pudendus, qui has notas nescierunt interpretari. S. V. B. E. E. Q. V. id est. Si vales bene est, ego quoque valeo. Nec defunt qui sic interpretentur: nam lib. 10. epist. 34. & lib. 12. epist. 15. Si valetis, liberique vestri valent, bene est; ego quoque valeo. Cicero Paradox. 5. Qui legibus quidem non propter metum parent. Alii melius, Qui ne legibus quidem propter, cæt. Paradox. 6. Hæc quidem utrum abundantis an egentis signa sint? Lambin. & alii legunt, Hæc utrum abundantis, cæt. Aliquando tamen

30. *Loci corrupti sunt.*] Nulla est ratio corrigendi hæc loca, nisi dissentiant MSti, aut metrum. Adeffe enim & abesse iis in locis potest 30 *Quidem*. Apud Terentium nihil, nisi metri forsitan ratio, exigere possit, ut re-moveatur. In Ciceronis loco de Senectute retinere eam voculam ultimæ edd. Et quidni? cum ibidem paulo ante, cap. 4.

bis legatur, *quum quidem* ille admodum senex suavor legis Cincie fuit. Et, *quum quidem, me audiente, Salinatori dixit*. In Libro de Divin. video abesse Voculam a plerisque edd. Si ita volunt MSti, bene est; ceteroqui nulla erat ratio expungendi eam, quum, fatente ipso Sanctio, post Pronomina frequentissime ponatur.

men (ne quid dissimulem) nulla est particula, quæ adversans respondeat; sed si occultate perspicias, aliquo modo præcessit. Cicero lib. 15. epist. *Fateor ea me studiose sequuntur, ex quibus mira gloria nasci possit: ipsam quidem gloriam per se nunquam putavi expetendam; quasi dicat, gloriam quidem nunquam expetivi, sed ea, ex quibus gloria nascitur: idem lib. 12. epist. 19. Sed hoc ex re & tempore constitues; mihi quidem usque cura erit quid agas, dum, quid egeris, sciero.* Proprietas & elegantia Latini sermonis ignoratur, si particularum differentia & vis ignoretur. Sed Laurentius dum hæc scrutatur, miras tenebras offudit.

Si adverteret Laurentius, multas particulas, inter quas assignat differentias, conjuncte legi, definirer fortasse has tricas. Adverte igitur has particulas conjungi simul inter se: *Et si quamvis: Quamvis licet: Ergo igitur: Post hoc dein: Deinde postea: Mox deinde: Tandem denique: Quia enim: Quidem certe: Extemplo simul: En ecce.* Item alia fortasse.

Et si quamvis. Cicero Attic. 26. epist. 7. *Et si quamvis non fueris suator & impulsor profectionis meæ, approbator certe fuisti.* [Vide supra Not. 2.]

Quamvis licet. Cic. lib. 3. leg. cap. 10. *At duo Gracchi fuerunt, & præter eos, 3ⁱ quamvis enumeres multos licet, quum deni crearentur, nonnullos in omni memoria reperies perniciosos Tribunos.* Laurentius Valla libro 2. cap. 21. *Quamvis licet reclamant Grammatici, non dubitabo, cæti.*

Ergo

31. *Quamvis enumeres multos licet &c.* Vide hic omnino, quæ notavimus supra Nota 5. Ceterum Ciceronis hic locus vitii est suspectus. Legerim lubens, *At duo G. f. & præter eos, quamvis enumeres multos licet, quum deni crearentur, non Multos in omni memoria reperies Perniciosos Tribu-*

nos, Leves, etiam non Bonos, fortasse plures, scil. reperies. Certe ea fuit mens & sententia Ciceronis, qui Tribunatum pl. istuc excusat & defendit. Abest quidem ab antiquissimis edd. prius non, idque probat Manutius, qui postrema dein sic legi vult, *Leves etiam nunc, Bonos fortasse plures,*

Ergo igitur. Ridendi sunt Grammatici, qui inter Ergo & Igitur miras constituunt differentias. Ego dico, Ergo esse sextum casum ab Græco ἔργον, id est, opus, vel res, quasi dicas, Re vera. Particula Igitur, 3^a proprie significat Deinde. Hispanè, en consequentia, tras esto. Plaut. Amphit. I. 1. 55. Sese igitur summa virisque eorum oppidum expugnassere: idem Epid III. 3. 3. Sed qui perspicere possent cor sapientiæ, igitur perspicere ut possint cordis copiam: ibid. III. 4. 63. Quid tibi negotii est meæ domi igitur? Qua etiam forma dixit Terent. Adelph. An non hac tibi iusta videntur postea? Sed Apulejus, purissimus Latinæ linguæ Scriptor, has particulas solet sæpissime copulare. Lib. 2. Afini: Ergo igitur Fotis erat adeunda: ibid. Ergo igitur senex ille: idem lib. 3. Ergo igitur jam & ipse possum: & lib. 4. in princip. Ergo igitur quum in isto cogitationis sala fluctuarem: & lib. 5. Ergo igitur si posthac pessima illæ lamia: & lib. 7. Ergo igitur si perdideritis in asino virginem: ibidem paulo post legitur vox, Ergo, sola, Fotis ergo prolatis eratisque rebus:

at nullo profecto sensu: Certe longe meliorem præfert Vulgata Lectio. Sed neque video, qui Cicero dicere potuerit aut voluerit, nullos omnino repositos unquam Perniciosos Tribunos. Quid enim? an Apulejus Saturninus, an tot alii, qui cædes & tumultus violentos in foro excitarunt, an ipse P. Clodius non fuit ex Ciceronis sententia Perniciosus Tribunus? Deinde illud Plures videtur declarare, præcessisse Multos, Gebhardus sensum vulgatæ olim lectionis iuvare vult addito signo interrogationis, sed quæ plane istis friget, & languet, nec refutatione est digna, quippe a

proposito Ciceronis prorsus aliena, qui probare voluit, non repositos aliquos perniciosos, sed, repositos non multos, at leves & non bonos, plures fortasse repositos.

32. Proprie significat deinde. Sed & respondet aliquando Quum. Pl. Caf. II. 2. 40. Quum otium mihi erit, igitur tecum loquar, h. e., tum, ut exponit id etiam Festus, Neque vero Apulejus modo, sed & Plautus, & maxime Poætæ, sæpe dixerunt Ergo igitur conjunctim. Et sic Itaque ergo, Liv. I. 21. Igitur deinde, Pl. Stich. I. 2. 29. Igitur tum, Most. I. 2. 51. Igitur tum demum, Amph. I. 2. 11. Igitur demum, Most. II. 1. 33. & a-

bus: sed rursus paulo post, *Ergo igitur ancipiti malo laborabam*: & lib. 9. *Ergo igitur summo pavore perculsum Myrmecem*: ibid. *Ergo igitur Græce subiciens miles*: & lib. 10. in calce, *Ergo igitur non de pudore jam, sed de salute ipsa sollicitus*: & lib. 11. *Ergo igitur imperiis istis meis*: ibid. *Ergo igitur me quoque oportere*: ibid. *Ergo igitur cunctis affatim preparatis*. Vide Festum, *Igitur*.

Post deinde. D. de orig. Juris l. 2. *Post hoc dein de Autorum successione dicemus*: ibid. *Post aliquot deinde annos*: ibid. *Post deinde*.

33 *Deinde postea*. Plaut. Menech. & Cic. pro Milon. *Deinde postea se gladio percussus esse ab uno de illis*.

Mox deinde. Tibul. lib. 1. eleg. *Et simulat transire domum, mox deinde recurrit*.

Post tum. „ [Varro 5. de ling. Lat. *Censores inter se sortiuntur, uter lustrum faciat; post tum conventionem habet, qui lustrum conditurus est*. Ita legitur in veteri codice.]

Tandem denique. Apul. lib. 3. asin. in fine, *Tandem denique reversus ad sensum præsentium, arrepta manu Fotidis*: idem lib. 10. *Tandem denique rupta verecundia, sic alter alterum compellat*: idem lib. 4. *Tandem itaque asinali verecundia ductus*.

Quoque etiam. „ [Plaut. Pers. act. 4. sc. 9. *Ego faciam te quoque etiam ipsum, ut lamberis*.]

Quia enim. Terent. Phor. *Quia enim in illis fructus est*: idem Milite, *Quia enim loquitur laute*; idem Hecyr. *Quia enim qui eos gubernat animus*. Plaut. Epid. *Quia enim mulierem illam*: idem Amph. 34 *Quia enim sero advenimus*.

Qui-

33. *Deinde postea*.] Sic & Livius XLI. 24. Val. Max. IX. 1.

exter. 5. Gell. XV. 12. & XVII. ult. Similiter inde deinceps Liv. I. 44. Tum deinde II. 8. Mox de-

inde XXXIV. 9.

34. *Quia enim sero advenimus*] Et IV. 2. 24. *Quia enim te mactis infortunio*. Sic Curcul. III. 79. & Trucul. II. 2. II. Sed & certe enim

Quidem certe. Terent. Andr. *Mea* ³⁵ *quidem hercle* certe in dubio est vita: idem Phorm. *Nam tua quidem hercle certe vita hac expetenda.* Cic. Lentulo, *Illud quidem certe nostrum, consilium jure laudandum est: & lib. 2. ad Q. Frat. Agebatur quidem certe nihil: idem pro Quint. Qui ut summa haberem cetera, temporis quidem certe vix satis habui.*

Quippe quia. Terent. Heaut. *Quippe quia magnarum saepe id remedium aegritudinum est.*

Quia nam? Virgilius, *Cælicolæ magni*, ³⁶ *quia nam sententia vobis versa retro?* idem, *Heu, quia nam tanti cinxerunt æthera nimbi?* Plaut. Trucul. *Quia nam arbitrare?*

Nam cur. Plaut. Curcul. *Nam cur me miseram verberas?* Sed hic potest esse anastrophe, ut in illo Virgilio Georg. 4. *Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras Jussit adire domos.*

Extemplo simul. Livius lib. 17. *Extemplo simul pares esse cæperint, superiores erunt.*

En ecce. Apul. lib. 1. Metam. *En ecce præsumur veniam:*

enim pro ideo, vel profecto, apud Plautum Amph. II. 2. 26. *Nempe enim hi sunt, qui &c.* apud Plinium Panegy. cap. 62. *Namque enim, apud Plautum Trin. I. 2. 23.*

35. *Quidem hercle certe.*] Sic Plautus Amph. I. 1. *adeo profecto.* Aulul. II. 2. 38. *Certe adeo equidem.* Cas. I. 55. *Quidem pol certe.* Curc. I. 3. 5. *verum hercle vero.* Most. III. 5. 58. *Heracle na.* Similiter aliæ quoque particulae, sed vero, sed verum, sed autem, namque enim, quoque etiam, ubi quando &c.

36. *Quia nam sententia &c.*] In res quianam eandem habet vim

& rationem ut Nam, quam habet in quisnam, h. e. vim interrogandi. Jungitur autem ipsis potissimum interrogandi particulis, veluti Quis, Cur, Unde. Sæpe tamen iis etiam præmittitur. Ita passim Nam quis, Nam quid. Nam quamobrem? Plautus Amph. II. 1. 2. Et V. 33. *Nam cur istuc dicis.* Sic Asin. I. 1. 29. *Nam quousque?* Aulul. I. 1. 5. *Nam qua me nunc causa extrusisti ex adibus?* Aliquando etiam in medio Interrogationis ponitur, aliisque jungitur vocabulis. Plautus Aulul. II. 1. 17. *Quis ea est nam optima?* Vide & supra ad Cap. 13.

niam: & lib. II. En ecce pristinis ærumnis absolutus Lucius, de sua fortuna triumphat.

Olim quondam. Terent. Eunuch. Olim isti fuit generis quondam quæstus apud sæculum prius.

Ideo conjunctionem vocant; ego duo nomina voco, quorum cuilibet substantivum & præpositio deest. Cic. Nec ideo est Gaditanorum causa deterior. Syntaxis est, 37 nec ob id negotium in eo negotio est causa deterior.

Adeo duas partes facit Festus: ejus verba sunt; Adeo duas habet significationes; nam quum prima acuta effertur, idem significat, quod accedo; ut quum dicimus, Adeo prætorem; quum autem secunda, 38 id est, quod usque eo. Non quidem secundum rationem: quia Ad præpositio accusativis accommodata est; sed vetusta quadam loquendi consuetudine. Hæc Festus. His tu adde, Quo, eo, illo, cæt ut, Quo tendis? Eo tendit oratio. Ter. Quum illo advenio. id est, ad quæ

37. Nec ob id &c.] Vix repetitio quidquam, quo expediam rectius hoc *Ideo*, nisi si placeat id positum accipere pro *indeo*, elisa litera N. Illud autem ita contractum foret ex *in eo* vel *indu eo*, quum Veteres *indu* dixerint, ut notum, pro *in*. Porro N ita eliditur etiam in *Mostellum* ex *Monstrum*, in *Ignis*, quod creditur dictum quasi *Ingenis*, & forsan in *Ubi* & *Ibi*, quæ sane ejusdem videntur originis, cujus sunt *Unde* & *Inde*. Atque ita constructio certe foret optima, quasi diceretur, Nec *in eo*, scil. negotio, nomine, causa Gaditanorum est deterior. Possis etiam suspicari compositam hanc vocem ex *id* & *eo*, easque coaluisse in unam, propter continu-

um earum usum in interrogando & respondendo, dum rogabatur, *Fecistine id eo?* h. e. ea de causa, & resp. *id eo* scil. feci. Postea vero quum jam ita coaluissent continuo hoc usu, videtur paulatim *Id* amisisse suam significationem, & sic per Abusum, aut originis incitiam cœptum tandem hoc *Ideo* adhiberi etiam, ubi *Id* locum habebat nullum. Plane uti supra ad I. 14. pag. 105. & 106. & ad III. 11. initio, ostendimus clarissime, Futurum Infiniti *Amaturum esse* simili abusu ex Paradigmatum sumptum, & ad omnia Genera & Numeros adhibitum.

38. *Id est quod &c.*] Scripsit Festus, *idem est, quod.*

quæ tendis? vel quæ ad? vel quæusque? quasi sit, ad quæ loca ulque? ³⁹ Nam mihi sunt accusativi

39. *Nam mihi sunt Accusativi Plurales.*] Non mihi, qui prorsus putem, *Eo, Quo, Illo*, esse Dativos singulares, neglecta littera I. quæ a Græcis prioribus adscribatur, posterioribus subscribatur. Sic fere res se habet in *Huc*, quod quidem pro *Hoc* Neutro videri potest dictum, æque ac *Istuc*, *illuc*, & in Interrogatione *Istuccine*, sed & pro *Huc*, sicuti *Hoc* pro *Hoic*, & *Honc* pro *Hunc* in antiquissima inscriptione L. Scipionis, & *Quoi* pro *Cui* passim apud Plautum & similes. Vide supra, quæ notavi ad vocem *Quanquam*, pag. 486. & infra IV. 4. 30. Similiter *Alio*, itidem in Dativo obsoleto, tanquam Adverbium, Liv. I. 56. *Alio ratius spectare Pythicam vocem.* Sallust. Jug. 19. *Alio propere tempus monet.* Hinc *Aliorsum* æque ac *Quorsum* & *Horsum*. Denique sic *Quocunque*, *Quovis*, & quæ controversiam hanc ferme decidunt, *Utro*, *Utroque*, quippe quæ ejusdem sunt constructionis, cujus *Eo*, *Quo*, &c. & de duobus singularibus dicuntur. Livius I. 11. *Utroque colonia missa*, pro in utrumque locum, pagum Antemnatem & Crustuminum. Et cap. 24. *Tamen in re tam clara Nominum error manet, Utrius Populi.* Horatii, *utrius Curiatii fuerim: utroque trahunt Auctores*, h. e. utrumque ad populum. Certe nulum in his locum invenit plurale *Utraque*. Et notabile, quod

omnia hæc vocabula Dativum ceteroqui habeant in I exeuntem, *Ei, Quoi, Illi, Isti, Alii, Utri, Utrique*. Id quod valde me mea in sententia confirmat. Siquidem in illis I, quod Græci apponere vel subscribere solebant, plane rejicitur, ut sit in Dativis secundæ Declinationis, in His vero retinetur solum I & eliditur O. Videtur autem in illis rejectum denique *to* I, ut majorem Adverbii speciem, cujus usum sic satis jam habebant, præ se ferrent, quin pleraque Adjectiva, Adverbii speciem præferentia, in O desinant. Accedit, quod hæc omnia, licet duplicem vel peculiarem in quibusdam casibus videantur, ex usu vulgi, recepisse declinationem, tamen vel maxime ad formam Secundæ & Primæ, in Masculino & Feminino, declinentur, & declinata olim fuerint. Hinc ergo orta primum illa in Dativo terminatio in O, dein tamen ferme oblitterata: at in Accusativo & Ablativo inde habemus constanter *Eum, Eam, Eo, Ea, Quum*, (pro quo tamen ex altera Declinatione prævaluit dein *Quem*) *Quam, Quo, Qua*, & sic in reliquis. Nam & sæpe hæc, *Eo, Quo, &c.* occurrunt nobis, ut Ablativi, ne quis putet me semper illa pro Dativis velle accipi. Res hæc videtur sic factis manifesta & analogiæ consentanea, nisi quis unum ob stare dicat, quod Dativus in significatione motus ad locum adhiberi non

lativi plurales; ut, *quousque*, id est, ad quæ; ut sit accusativo, *quos*, *quas*, *quæ*, vel *quo*; sic *Eos*, *eas*, *ea*, vel *eo*, ut *duo*, & *ambo*. Sic *quocirca*, id est, circa quæ, „ [quoad id est, „ ad quæ, supple, loca, tempora, vel negotia.]

Deinceps non id significat quod Grammatici asserunt,

non soleat. Certe in Nominibus propriis locorum, non Dativus ita nobis occurrit, sed constanter Accusativus, veluti *tendo Romam*, *Athenas*, *Carthaginem*, *Vejos*, non *Roma*, *Athenis*, *Carthagini*, *Vejis*. Verum in multis videtur alia olim, alia, postea, invaluisse constructio. Dein videntur primum *Quo*, *Eo*, in Dativo notavisse, *quem in usum*, *cui rei* scil. interviet illud, ut apud Ciceronem, *Martis signum quo mihi Pacis auctori*? Et passim apud Ictos, *quo bonum est hoc vel illud facere*. Vide omnino infra iv, 5, 6, & considera istic etiam Ciceronis verba à Scioppio allata: *non quare, unde hæc habueris, sed quo tibi tantum opus fuerit*, pro, quam ad rem. Et sic sæpe Sallustius, *quo intenderat* scil. animum, in Jug. cap. 64, 74. &c. Accedit, quod sæpe Dativi ad designandum rei vel actionis finem reperiuntur adhibita, ut ostendimus infra iv, 4, 9, & 12. Hinc jam porro etiam pro, quem ad locum, posita *Quo*, *Eo*, ad prioris significationis instar, arbitrer. Neque obstat compositio *Et Eo*, *Quo*, *Huc*, cum

Præpos. *Ad*. Nam ex ipsius Festi verbis constat satis, in hac voce *Adeo*, illud *eo* neutiquam habitum a veteribus pro Accusativo, quum diserte dicat compositionem hanc non esse factam *secundum rationem*, scil. Grammaticam, secundum quam Præpositio *Ad* Accusativo iungatur, cui proinde hæc non erat juncta. Deinde vero componuntur Præpositiones non tantum cum Verbis & Nominibus, sed & cum Adverbiis & ipsis Præpositionibus. Vide Vossium de Analog. IV. 23. Sic *Exadversum*, *Derepente*, *Præut*, *Desub ipsis Alpibus*, quod apud Florum occurrit. Componuntur etiam cum aliis Nominum Casibus, quam quos ceteroqui regunt. Neque cum Nominativo tantum, veluti *Proconsul*, *Cum aliter*, de quo vide Festum; sed & cum Obliquis, sic *Præmodum* pro *admodum*, Vide Gellium VII. 7. *Postmodo*, *Adprime*, Denique etiam absolute & separatim ponuntur inter Dativum & Verbum, Cicerone pro Sulla cap. 8. *Memeum genus suo ante non ponere gaudeat*. Vide supra ad cap. 5. not. 2. Ita vero nihil in eo habitationis esse debet, quod *ad* cum *eo*, *quo*, *huc*, quæ pro Adverbiis ab ipsis Gram-

runt, sed quod Hispanis dicitur, *Arioo*, quasi dicas feriatim, „[seu consequenter, per ordinem:] nam proprie ad seriem spectat, Græce ἐφεξῆς. Cic. 3. de legibus in princ. Deinde etiam deinceps posteris prodebat: idem 2. divin. Tum vero ea, quæ Acrostichis dicitur, quum deinceps ex primis versus literis aliquid connectitur, ut in quibusdam Ennianis. Livius lib. 1. Ita duo deinceps reges, alius alia via, ille bello, hic pace, civitatem auxerunt. Hisp. uno tras otro. Cic. 2. Nat. D. Posse ex iis (literis) in terram excussis annales Ennii, ut deinceps legi possint, effici. Cæsar 1. Civil. His perfectis collocatisque, alias deinceps pari magnitudine rates jungebat.

Protinus, seu *Protenus*, idem enim sunt, id est, porro tenus. Hisp. *Adelante*, o continuadamente, id est, quod non sit discretum: differt enim a *Deinceps*, quia illud proprie in discretis cernitur, hoc in continuis. Quod apte significavit Virgil. quum de Sicilia loqueretur, quæ olim Italiæ conjuncta fuerat; *Quum protinus*, inquit, utraque tellus una foret: idem, *Protenus* ærii mellis cælestia dona Exequar:

Grammaticis jam olim fuerunt habita, longoque usu eam speciem & vim acceperunt, legatur compositum, dicaturque adeo, quoad, adhuc; nihilo certe magis quam in hisce, exinde, deinde, proinde, perinde, perquam, præterquam, præquam, Interibi apud Plautum, Inibi apud Gellium III. 1. & similibus. Sæpe autem dicitur *Usque adeo*: sic *Adeo usque dum* apud Plautum Amph. 1. 2. 10. & Afîn. II. 2. 62. Et

Usque adeo, donec perpulit apud Terent. And. IV. 1. 38. *Usque adeo ego illius ferre possum ineptias & magnifica verba*, *Verba dum sint*, Eun. IV. 6. 3. Similiter passim apud Plautum & Terentium occurrit *Usque adhuc*. Verum hæc nihil mutant naturam. *Eo*, *Huc*, *Quo*, quum dicatur etiam frequentissime, *Eousque*, *Quousque*, *Hucusque*, & ræ *Usque* passim etiam absolute positum reperitur.

quar : idem i. *Eclog. En ipse capellas 4º Protenus
ager ago.*

40. *Protenus ager ago.*] Sic
Scipio apud Gell. IV. 8. *Eamus
nunc protenus Jovi O. M. gratu-
latum.* Cic. *Divin.* I. 24. *prace-
pisse ut pergeret protenus, quid re-
tro atque a tergo fieret, ne labo-*

raret. Fam. III. 6. *petiit a me,
ut Laodiceam protenus irem.* Liv.
XXIII. 18. *Quod non ex Can-
nensi acie ad urbem Romam prote-
nus duxisset.*

LIBER QUARTUS.

In Quartum Librum rejicimus illa, quæ subtilioris sunt considerationis, & maxime causas Latini sermonis aperiunt.

CAP. I.

De Figuris Constructionis, & Ellipsis.

FIGURÆ Constructionis sunt Anomalia, si-
ve Inæqualitas partium, quæ fit per Defe-
ctum, per Exsuperationem, per Discordiam,
per Inversum Ordinem. In Endia seu De-
fectu, Ellipsis & Zeugma; in Exsuperantia, Pleo-
nasmos; in Enallage seu Discordia, Syllepsis; in Or-
dine perturbato Hyperbaton. Sunt igitur quatuor Fi-
guræ: nam Antiptosis, Prolepsis, Synthesis, Apposi-
tio, Evocatio, Synecdoche, cæteræ, monstrosi partus
sunt Grammaticorum.

ELLIPSIS est Defectus dictionis vel dictionum ad
legitimam constructionem; ut, *Paucis te volo; No-
ctuas Athenas. Terent. Egone illam; quæ illum? quæ me?
quæ non?* ubi Donatus, *Ellipsis est, & Apostrophe.* quasi
dicat, si ad Grammaticam spectes, Ellipsis est vocum;
si vero ad Rhetoricam, Apostrophe, id est, retinen-
tia & abruptio sermonis.

CAP. II.

Doctrinam supplendi esse valde necessariam.

SED antequam ad hoc præclarum munus accedo, il-
lud videtur refutandum, quod ab istis Latini sermo-
nis

I. *Nihil esse supplendum* | Nihil imperitius aut infulsius dici potest, si spectetur Analogia L. Latinae, aut ratio Grammatica quaeratur Constructionum & Significationum. Quin & aliis utique omnibus in Linguis homines paulatim in loquendo omiserunt, quæ vel ex continuo phrasium usu, vel ex sensu ipso, facile intelligi poterant. Fecerunt hoc simul brevitatis & venustatis causa. Diserte Suetonius Aug. 86. de Præpositionibus & Conjunctionibus, *quæ detractæ adserunt aliquid obscuritatis, etsi GRATIAM augent*. Neque tamen semper *Obscuritatem* adferunt Ellipses, sed plerumque suppleri facile possunt, etiam si sint aliquando longissimæ, ut liquet ex exemplis mox a Sanctio, & supra a Me ad III. 14. pag. 491. allatis. Patet etiam ex iis, quanto brevius & simul venustius ac concinnius loquamur per Ellipsin, quam si plenius omnia absque eâ efferre velimus. Sed haud facile quisquam amplius negabit, ut opinor, Ellipses, earumque in Lingua Lat. frequentem usum. Controversia tantum oritur nunc plerumque de singulis locutionibus & constructionibus, utrum eæ quoque Ellipticæ sint, nec ne. Etenim vidimus supra ad III. 3. quam multa sint Verba Accusativum sibi junctum habentia, quæ a Sanctio, Scioppio, &c. pro Activis accipiuntur, Accusativum proxime & absque Ellipsi regentibus, quæ tamen vere Neutra sunt, & Accusativum per variam Præpositionum Ellipsin sibi adsciscunt.

Sed & sæpe mihi in superioribus disputandum fuit contra Ursinum, qui meam phrasium expositionem Ellipticam subinde rejecerat, nec admittere volebat Ellipses, nisi quarum Supplementa apud ipsos Veteres alicubi reperirentur. Vide Me supra ad I. 13. pag. 199. & I. 15. p. 123. & I. 16. p. 147. 148. 149. Longe rectius mox Sanctius noster Ellipses statuit, quas in aliis locis ipsa *Antiquitas* aliquando *supplevit*, aut *sine quibus Grammaticæ Ratio consistere non potest*. Et infra IV, 13. disputans contra eos, qui negabant Ellipsin Præpos. *κατά* ante Accusativum, *enixeque postulabant sibi tradi testimonia, ubi hac Præpositio ponatur expressa*, pronunciat pag. 737. *Iniquos sane, qui velint sibi in L. Latina ostendi, quod Auctores, ut minus elegans, soleant subterfugere*. Et profecto innumeræ reperiuntur in Veteribus Ellipses, quarum Supplementa nusquam invenias. Quando uni Verbo junguntur duo Accusativi, alter personæ, alter rei, veluti *Doceo te Musicam* & similia, accipitur id communiter ita, ut Accusativus Rei per Ellipsin statuatur additus. At ubi usquam reperitur ejus supplementum, *Doceo te quod ad Musicam?* Et ideo haud dubie Ursinus inclinavit quidem in eam partem, ut *nihil ob stare* dicat contra Sanctium, *quo minus Unum verbum diverso respectu duos Accusativos regat*; Sed tamen victus ratione eâ, quod Accusativus ille Rei eadem Ellipsi jun-

Nam si suppleendum est, *Ego amo Dei*, & *ego amo Deus*,
erunt

jungatur etiam Passivis, agnosce-
re hic Ellipsin debuit, cujus ta-
men supplementum nusquam ip-
se reperit. Vide Eum To. 2. p.
282. Quin ipse alibi To. 2. p.
70. diserte satis tradit eadem,
quæ Ego toties contra eum
disputare debui: Neque, ait,
si durius sonat alicubi hæc sup-
plendi ratio, ideo tanquam absur-
da vel *ἀκούστος* respicienda est,
quoniam Auctores causarum Lin-
guæ suæ ignari vel incuriosi, li-
centius non raro locuti sunt. Re-
vera enim istac de causa multæ
occurrunt nobis Ellipses, quæ
durioribus & inconcinnis atque
ab usu loquendi abhorrentibus,
sed Grammaticæ tamen constru-
ctionis, locutionibus sunt ex-
plendæ. Declarat eas nobis ipse
Verborum sensus, & analogica
constructionum ratio. Quando
Livius ait XXIV. 17. *Plus duo*
millia Hostium eo die caesa tradun-
tur, Romani minus quadringentis:
facile ostendetur aliunde supple-
mentum voculæ *Quam* post *Plus*.
At quum *Plus* & *Minus* sint Ad-
jectiva certi Generis, Numeri,
& Casus, manifestum est, ad
veram & Grammaticam constru-
ctionem constituendam multa ef-
fe adhibenda, quorum integram
locutionem haud ita facile quis
ostendet. Est enim ea hujus fere
sensus, *Millia Hostium* usque ad
negotium *plus* præ ea mensurâ,
ad quam sunt *duo* millia, *tra-*
duntur caesa, Romani ad negotium
minus præ *quadringentis* tradun-
tur caesi. Nolim cum quoquam
litigare de ipsis supplementi ver-
bis, sed tamen simile quid ne-

cessario suppleri debet, ut *Plus*,
Minus, *Quam*, suam reperiant
ex analogia Grammatica constru-
ctionem. Sueton. Vitell. 13. *Nec*
cuiquam minus singuli apparatus
quadringenis millibus nummorum
constiterunt, h. e. nec c. s. a.
constiterunt millibus nummorum
usque ad negotium *minus* præ
quadringenis millibus. Ordo istius
constructionis fere est servatus a
Cæsare B. G. II. 7. *A millibus*
passuum, minus duobus, castra po-
suerunt. Plautus Epidico iv, 2,
10. *Duodecim Diis plus, quam in*
cælo est, Deorum immortalium,
Mihi nunc auxilio adiutores sunt,
pro; Dii, usque ad negotium
Deor. imm. plus in vel a *duode-*
cim Diis præ ea mensura, ad
quam est illud negotium *in cæ-*
lo, sunt mihi adiutores. *Duode-*
cim Diis Ablativi sunt non com-
parationis sed incrementi ipsius,
quo superatur unum ab altero.
Sic in contrarium in Persa iv,
6, 2. *hic sunt sexaginta mina;*
Duobus nummis minus est, h. e.
negotium in vel a *duobus num-*
mis minus præ sexag. minis est.
Durior etiam est hæc constru-
ctio in Accusativo, ut apud Te-
rentium Heaut. III. I. 42. *ancil-*
las secum adduxit plus decem. A-
delph. II. i. 46. *plus quingentos*
colaphos infregit mihi, h. e. *in-*
fregit mihi colaphos usque ad ne-
gotium *plus* præ ea mensura, ad
quam est *τὸ* infringere *quingen-*
tos colaphos. Nam ita aliquan-
do Casus Nominum in altera
parte Periodi ponuntur, ut ne-
cesse sit, ipsum quoque Verbum,
ut hic *Infringere*, ad Ellipsin
sup-

supplendam repeti. Sic apud Sueton. Tiber. 34. *Dimidiatum aprum affirmans omnia eadem habere, quæ totum, pro, quæ totum habere illi affirmant.* Flor. II. 18. *Tanti esse exercitum, quanti Imperatorem, vere proditum est; h. e. quanti imperatorem esse conitat, deprehenditur, vel simile quid.* Possis tamen illa Terentii etiam brevius exponere per Appositionem & Ellipsin copulæ, veluti, *infregit colaphos quingentos, & negotium colaphorum plus eo.* Sic enim passim, quasi per parenthesis, *non amplius, non minus*, positum reperitur: Virgil Eclog. 3. *Tres pateat cœli spatium, non amplius, ulnas,* h. e. pateat in tres ulnas, at non in amplius negotium. Livius I. 32. *Et non minus tribus puberibus presentibus diceret &c.* Sallust. Jug. 105. *Cum mille, non amplius, Equitibus.* Florus in præfat. *A Cesare Augusto in seculum nostrum, haud multo minus, anni ducenti.* Cicero Famil. XII. 1. *Adhuc ulta est injurias suas Respublicæ, nihil amplius.* Et IX. 25. *Obtemperare cogito præceptis tuis, hoc amplius,* scil. cogito, navicularum habere aliquid. Et cum copula, Nepos Alcib. 11. *Nam ea, quæ diximus, de eo prædicarunt, atque hoc amplius, superasse &c.* Liqueat itaque ex his, crebro talia occurrere, quæ expediri nequeunt ex analogia Syntaxeos Grammaticæ, nisi majorem in iis Ellipsin statuamus, cujus tamen nusquam apud Veteres integrum reperietur Sup-

plementum. Quando Plautus ait Mercat. II. 4. 13. EV. *Tute heri ipse mihi narraſti.* CH. *Satin' ut oblitus fui, Me tibi narravisse?* EV. *Haud mirum factum est: mira est Ellipsis in illo Satin' &c. quasi diceretur, Satisne (h. e. verene) hoc ita est factum, ut Ego oblitus fui?* Sic ferme τὸ Satin', Bacchid. III, 3, 87. *Satin', ut quem tu habeas fidelem tibi, nescias,* h. e. satisne ita se res habet, ut nescias &c. Suppleri hæc ita possunt. At quod tandem dabitur supplementum phrasæos, *Minime gentium*, quæ tamen Elliptica est certissime, & tantum per Usum vel Abusum orta ex aliis locutionibus, *Quovis gentium, Ubivis gentium, Nusquam gentium?* at hæc suppleri tamen possunt, licet earum supplementa nusquam itidem occurrant expressa. Sed & vulgaria sunt multa & usitatissima, quæ nusquam integre dicta invenientur. Nam ubi illud *Ens*, quod infinitis in locis intelligitur ab omnibus, exprimitur? Quin ipse Urſinus To. I. pag. 12. multa tradit Adjectiva ita absolute poni, ut ne addi quidem Substantivum intelligendum communis usus ferat, & complura alia, addit, non temere, nisi Elliptice, Substantivo suo suppresso, dicta legas. Temere ergo rejicit alibi Vir Doctus Ellipses, tantum quia earum supplementa nusquam reperiantur. Immo vero recesserunt aliquando Ellipticæ locutiones a primitiva constructione & significatione, ut jam vix amplius,

autem, *que præcepit*. Quibus apte poterit responderi, illos

plius, fatente ipso Ursino To. II. p. 328. *causa ejus*, seu ratio, *agnoscatur*, Probat illud ipse ex phrasi *Videor mihi videre* &c. & addit, *quod in aliis, idem & hic usu venire, ut longius tandem a prima origine sua usus Verbi huius deflexerit*. Sed & hinc factum sæpe, ut Nomina per Ellipsin adhibita, suppressis vocabulis, unde totus pendebat sensus, acceperint paulatim aliam & a prima valde remotam significationem, atque adeo pro Adverbiis jam a plerisque habeantur. Talia sunt *oppido*, *vero*, *numero*, *modo*, *admodum*, *propemodum*, &c. Etenim *oppido* fuit Dativus, & res *Oppido bona* dicebatur a Rusticis, quæ tam bona erat, ut vel ad dominum in *oppido* habitantem, vel simpliciter in *Oppidum* judicaretur deferenda ad opulentos istic emptores. Et solet ita Dativus per Ellipsin jungi aliis Nominibus. Sic enim dicitur quoque *Homo frugi*, & forsitan *Res Mancipi*, &c. Vide Me infra cap. 4. ad Vocem *Bona*. Certe illud ita accipere malim, quam ut Festus ait, *ortum esse hoc verbum ex sermone inter se confabulantium, quantum quisque frugum faceret, utque multitudo significaretur, sæpe respondebatur, quantum vel oppido satis esset. Hinc in consuetudinem venit, ut diceretur oppido pro valde multum. Itaque si qui in aliis rebus eo utuntur, ut puta, si qui dicant Oppido didici, spectavi, ambulavi, errant, quia nulli eorum subjici potest, quod satis est. Atqui non tam hæc vocula adhibetur, ut signi-*

ficet valde multum, sed tantum, ut significet valde, plane, penitus. Plaut. Bacchid. IV. 8. 12. *oppido interii miser*. Et v. 28. *Jam illorum ego animam amborum exsorbebo oppido*. Mostell. III. 2. 118. *Qualibet perambula edes oppido tanquam tuas*. Curcul. I. 2. 44. *oppido servata sum*. Rud. I. 3, 25. *Hoc, quod induta sum, sunt mea opes oppido*, h. e. opes meæ consistunt plane in hoc solo, quod ind. sum. Cicero Famil. XIV. 4, *præterquam oppido pauci*. Livius XLII. 29. *Oppido adolescens sacerdos lectus*. XXXIX. 47. *Nec enim multa solum, sed etiam pleraque, oppido quam parva erant, scil. quæ obiciebantur. In hisce neutiquam exponi potest hæc vocula per valde multum, nec potest hisce subjici, quod satis est, atque adeo temere, ut jam monuit Vossius in Etymologico, Festus eos, qui aliter, quam ipse censet, loquantur, errare affirmat. Manifestum ergo, notare hanc vocem valde, plane. Quod vero ex Charisii lib. 2. adferunt Vossius & alii, quasi etiam notaret illico, statim, id illi minus recte ita tradunt. Verba Charisii sunt: Oppido pro Vero aut Statim. Plaut. Bacchid. Reddidi aurum omne oppido. Posterior interpretatio Charisii, quam nunc arripiunt plerique, est falsa, at prior ferri utcumque potest, ut liquet ex inspecto Plauti loco, quem illi nescivisse videntur. Etenim Adolescens in Bacchid. III. 6. I. ait, Reddidi Patri omne aurum. Hoc dein IV. 4. 30. narrat Servo, Patri omne cum ramento reddidi. tum Servus, Red-*

didisti?

didisti? ille, *Reddidi*. Servus *Omnene?* ille *Oppido*. Hic *oppido* non significat *statim* aut *illico*, sed *prorsus*, *penitus*, *omne cum ramento*, ut paulo ante dixerat. Possis tamen etiam exponere per *Vero*, quod itidem in responsione affirmativa, ut mox videbimus, adhiberi solet. Sed & liquet ex his, quam longum ea vox paulatim a prima sua significatione & constructione recesserit, quum primo per Ellipsin significarit non, *tam Multum*, *quod vel oppido satis est*, sed, *talē*, *quod Oppido destinari debeat*, *Oppido sit idoneum*. At absolute dein adhibita ea vox Adverbii speciem, quod nihil *oppidi* significat, accepit. Similiter *Vero* & *Verum*, quæ modo pro Adverbiiis, modo pro Coniunctionibus, habentur, origine sua nihil aliud fuerunt, nisi Adiectiva Ablativi & Accusativi casus, per Ellipsin ad quid affirmandum vel confirmandum adhibita, intellectu Substantivo *Negotio*, *Facto*, *Modo*, vel *Simili*. Hinc simpliciter respondendo inserviunt, si quid affirmandum sit. Terent. Eun. III. 1. 12. *Rex te ergo in oculis gestare?* *Vero*. Plautus Persa IV. 6. 10. *In collum inapone.* *Vero fiat*. Idem Menæch. IV. 9. 37. & 49. *Ita vero* simpliciter pro affirmatione posuit. Sic *Verum*. Plaut. Men. V. 7. 35. *Liberem Ego Te?* *Verum*. Asin. IV. 1. 45. *Captiones metuis.* *Verum*. Et passim Terentius. Hinc ad asseverandum pro *cerse*, *sane*, adhibetur *ro Vero*, Cicero de Offic. III. 23. *An alteri cedas alter.* resp. *cedas vero*.

de Senect. cap. 2. *Gratissimum nobis feceris*, si &c. resp. *Faciām vero*. Sed & passim jungitur emphatice prorsus Pronominibus, *Ego vero*, *ille vero* &c. tum particulis, *immo*, *Heracle*, *Tum*, *Age*, aliisque. At frequenti usu oblitterata tandem omni Nominis Adiectivi & Ellipseos specie, utrumque absolute adhibitum significationem Coniunctionis adversativæ accepit. Non minus absolute *Numero* apud antiquissimos occurrit pronimis cito. Vide Festum, & ibi Scaligerum ac Dacerium. Atque ita Plautus Men. II. 2. 13. *Numero huc advenis ad prandium: Nunc demum obsecratu redeo*. Et Mil. Glor. V. 7. ubi quum Miles dixisset *perii*, resp. *Haud etiam*: (h. e. nondum) *numero hoc dicis*. Notat etiam *in tempore*, *tempestive*. Plaut. Amphitr. I. 1. 25. *Numero mihi in mentem fuit Diis advenientem gratias agere*, h. e. oportuno tempore, ante quam serum esset. Significatio & Ellipsis est manifesta: at quo Supplemento absolutam & unicam hanc vocem ad istam redigemus significationem? Crediderim Ego, dixisse primitus Veteres, *Numero citius*, vel *Numero iusto citius*, vel *Numero temporis iusto*. Divinent alii, quod melius sit. Satis nunc habeo ostendisse Ellipses certissimas, quarum tamen Supplementa nusquam reperi-mus. Sed omnium maxime turbat nos *Modo*, quod varia significat, scil. *saltem*, *solum*, *paulo ante*, *nunc nunc*. Certa hæc sunt, nec probatione indigent. At quum sit origine sua Ablati-

da præcipio, quæ veneranda illa supplevit antiquitas,
aut

vus Nominis *Modus*, quam excogitabimus rationem istarum significationum, aut quæ Supplementa Ellipseos, quam tamen statuere necesse est? Putem sæpe referri ad tempus, sæpe etiam ad alias res. Quum dicitur *Modo venit*, exposuerim id, *hoc temporis modo* seu momento, h. e. paulo ante. Proximum enim tempus eo notari arbitror ex Plauto Amph. II, 2., 60. ita uti dudum dixeras. *AM. Dudum? quamdudum illud factum est? AL. tentas: jamdudum, pridem, Modo. AM. Quis illic potis est fieri, queso ut dicis; Jamdudum, Modo? Videmus hinc discrepantiam significationis & Modo a Dudum, licet agatur istuc de tempore unius tantum diei, in quo tamen spatio Modo longe minus notat, quam Dudum. Videtur etiam notare tempus Futurum, ut liquet ex *Postmodo*. Livius XXVIII, 19. *Utrum in pugna, an postmodo cremata Urbe inter verbera etc. exspirarent.* Ovid. Arte I, 486. *Insequere, & vos postmodo compos eris.* Res manifesta plane ex Horatio Od. I, 28. *Negligis immeritis nocituram Post modo te natis fraudem committere?* h. e. an nihili facis comm. fraudem nocituram immeritis, paulo post ex te natis? At quum jam dicitur *modo ait, modo negat*, sensus est, *hoc modo temporis ait, altero negat.* Nam sic plane Quintil. II. 14. de vocabulo Rhetorica: *Namque uno modo fit Appositum, Ars Rhetorica, ut Navis Piratica: altero Nomen rei, qualis est Philosophia, Amicitia.**

Alii dixissent forsan, & eodem quidem sensu, *Modo sit Appositum, modo Nomen rei.* Quum porro dicitur, *Vide modo*, apud Caelium Famil. Cic. VIII. 2. *Dic modo*, Plaut. Capt. III. 4. 38. *Mutato modo*, Amphit. I. 3. 22. h. e. *ullo modo, quovis modo.* Difficilius est commodi aliquid Supplementi invenire, quando pro *solum* ponitur, nisi forte etiam tum illud *modo* pro *quovis modo* per extenuationem dictum quis putet. Sed videtur simul intelligi *tantum*: nam si dicam, *non modo indoctus, sed & arrogans est*, sensus est, *non tantum modo quovis, vel modo hoc, est indoctus.* Hinc sæpe conjungitur *Tantummodo*. Utcunque hoc sit, certum est, intelligi Ablativum Adjectivi, quo sensus perficiatur. Sic passim *sine modo, impensius modo*; scil. *justo*, apud Sallust. Jug. 47. & 75. Sed & ita *Propemodum* per se nihil notat, nisi quid addatur. Eo autem sensu, quo passim occurrit adhibitum, recte dixeris *prope justum modum, prope aliquem modum*, h. e. ferme. Denique, ut *Modo* varia ac diversa prorsus notat per varias Ellipses, sic *Admodum* absolute & Elliptice positum notat non diversa modo, sed & contraria, ut *modo* intendat significationem, *modo* imminuat, h. e. *modo idem quod plane, omnino*, significet, *modo quod ferme, circiter, non omnino*, inmo idem quod *propemodum*, *modo* etiam simpliciter affirmet & comprobet alterius dicta. Cicero Famil. V. 19. *Superiores literæ tuæ me admodum dele-*

aut ea, sine quibus Grammaticæ ratio constare non potest:

delectarunt. de Offic. I. 42. *Nihil proficiunt, nisi admodum mentiantur*, h. e. usque ad plenum mentendi modum. At Livius XL. 59. *Armorum magnam vim transtulit*, nullam pecuniam admodum, h. e. nullam fere, seu nullam ad aliquem modum. Sic XLIII. 11. *Exacto admodum mense Februario.* Cæsar B. Gall. V. 40. *Turres admodum CCXX excitantur*, h. e. circiter. Mela II. 7. *Fluvius in media admodum natus insula.* Plaut. Epid. I, 2, 1. *Rem tibi jam elocutus omnem, atque admodum meorum mœrorum summam edictavi tibi.* Et Mercat. II. 3. 65. *Horum illa nihil quidquam facere poterit admodum* h. e. ad aliquem modum, ut loquitur Pomponius de Orig. Juris initio, *Aucta ad aliquem modum civitate.* Jam in affirmando ponitur pro *ad hunc modum, quo dicis.* Terent. Hec. III. 5. 8. *Advenis modo?* resp. *admodum*, h. e. advenis hoc temporis modo vel momento? resp. *ad hunc modum* res est. Plautus Pseud. IV. 7. 54. *Hærus tuus? Ita dico. Miles? Ita loquor. Macedonius? Admodum.* Et alibi sæpius. Ita vero habemus vocabula, quæ per se sola analogiæ nihil significant, sed quorum sensus ex iis, quæ subintelliguntur, constitui debet, at quid subintelligatur, ex recepta per Usum ellipticum significatione divinari debet, quum supplementa Ellipseos nulla alicunde possint erui. Nihil itaque mirum, reperiri certas plane Ellipses, quas tamen nunc ex analogia Grammatica expedire & supplere

nescimus. Quando VEL, ita emphatice adhibetur, ut apud Suetonium Cæs. 21. *cus vel præcipua opera paulo ante libulum impugnaverat.* cap. 51. *Ne Provincialibus quidem matrimoniis abstinuisse, vel hoc Disticho apparet.* Terent. Eun. III. 1. 5. *Vel Rex semper maximas mihi agebat gratias.* Heaut. III. 3. 7. *Vel heri in vino quam immodestus fuisti.* & alibi passim apud alios quoque Auctores: in illis certa est Ellipsis, (Vide Sanctium infra cap. 7. & Meistic Nota 15. ut & c. 15.) & præmitti aliquid, immo integrum comma, intellectu saltem debet, quo referatur ad Vel: sed quid aut quæ verba in singulis locutionibus explendis requirantur, divinatu foret difficillimum, quum sine dubio ipsi Auctores paulatim consideraverint non Analogiam voculæ Grammaticam aut Ellipsin, sed solam emphaseos vim, quæ usu ipso huic voculæ jam erat tributa, æque ac nos vulgo nunc facimus in loquendo, nescientes Ellipsin, & tantum Emphasin spectantes. Quod vero integra aliquando commata per Ellipsin fuerint suppressa, probatum vide infra cap. 5. ad *Hoc dico*, & ad *Facio*, & supra ad I. 13. p. 91. in illis Terentii, *Æque quidquam nunc quidem*, pro, Nihil. Similiter apud Terent. Hec. III. 3. 18. *Mater consequitur; jam ut limen exirem, ad gemma accidit:* Supple omnino, *quum in eo essem jam, ut limen exirem,* &c. Et Cæsarem B. Gall. II. 11. *Tantam eorum multitudinem nostri interfecerunt, quantum fuit*

potest. Nulla linguarum est, quæ in loquendo non amet brevitatem: atque eo festivius quidque dicitur, quo plura relinquuntur intelligenda. *Aliud est*, inquit Fabius, *Latine, aliud Grammaticè loqui*. Excutiamus unum aut alterum poetarum versiculum. Virgil. 4. *Æneid. Nec venit in mentem, quorum confederis arvis?* Grammaticus diceret; Nec venit tibi, ô Dido, in mentem recordatio illorum hominum, in quorum hominum arvis tu confederis? Terentius Heaut. *Vel me monere hoc, vel percontari, puta. Rectum est, ego ut faciam, non, ut deterream*, Grammaticè dicitur; O Menedeme, vel tu puta me monere tibi hoc negotium, vel tu puta me à te hoc negotium percontari: quia si hoc negotium, quod negotium ego abs te rogo, rectum negotium est, ideo te illud ego negotium rogo, ut ego idem negotium faciam; at vero si hoc negotium, quod negotium tu facis, rectum negotium non est, hac quoque de causa illud negotium ego à te rogo, ut ego te ab illo negotio deterream. Quid insulsius & alius? Horatius quasi nostras partes agens, & Ellipsin amplectens, dixit lib. 1. Satyr. 10. *Est brevitatis opus, ut currat sententia, ne se Impediat verbis lassas onerantibus aures*. In comparativis sæpè multa desiderantur; ut, *Digitum medius est longior*. Syntaxis est; Ex numero digitorum medius digitus est longior, ² quam cæteri digiti sint longi. Horatius, *Si meliora dies, ut vina, poemata reddat*. Syntaxis; si diis reddit poemata meliora, quam antea

dici spatium. Atqui nullus est iustus relationis nexus inter multitudinem casorum, & spatium diei. Videtur ergo supplendum, quod istuc dicitur, hoc modo; tantam multitudinem interfece-
runt, quanta interfici potuit in tanto diei spatio, quantum fuit ab eo diei tempore spatium diei reliquum.

2. *Quam cæteri digiti &c.]*

Inmo adhuc amplius quid requiritur supplementi, ut plena sit constructio. Nempe *præ ea re, vel mensura, ad quam rem cæteri &c.* nisi quis brevius malit, sine *quàm*, nempe, *est longior præ cæteris digitis*, ut illud, quod mox ex Curtio adfertur, *Mare Ponticum dulcius cæteris*.

tea erant bona, ut dies reddit vina meliora, quam antea &c. Contra nostros Grammatistas sentit Quintilianus lib. 9. cap. 3. quum inquit, *Quæ per detractionem fiunt Figura, brevitatis novitatisque maxime gratia petuntur*, &c. Jam verò quid lepôris habebunt tot Proverbia, si integra referantur? *Lupus in fabula. Ad fractam canis. Ne futor ultra crepidam. Posterioribus melioribus. Inter cæsa & porrecta. Manum de tabula*, & mille hujusmodi. Multa etiam Grammaticæ ratio nos cogit intelligere, quæ si apponerentur, latinitatis elegantiam disturberent, aut sensum dubium facerent; hinc fit, ut præpositiones sæpè supprimantur, & sæpius participium ENS; ut, *Nate, meæ vires, mea magna potentia solus*, supple *ens*; ³ *Annibal peto pacem*, subaudi *ens*: quæ omnia imperiti ad appositionem, aut evocationem referunt. Alia rursus videmus desiderari, ⁴ quæ sine vitio suppleri nequeunt, & tamen Grammatica necessitas supplebit; qualia sunt, *tuas spes non curo, quibus me allicis; tua contemplor ora, quorum aspectu delector: vim mihi intulisti, cui resistere nequeo: tuam vicem doleo, quæ me excruciat; sustuli duos liberos, unum hic, alterum Salmantica*. Cic. *Præstantissimum jus est augurum, eorum, quæ sunt in rep.* Idem, *Unum cælum esset, an innumerabilia.* Curtius, *Mare Ponticum dulcius cæteris.* Pleraque autem subaudiri, quæ apertè dicere non possumus, docet Servius 2. Georg. 98. in illo, *Tmolus & assurgit quibus, & rex ipse Phænus*: adducitque ex Sallust. *Sertorio triplices insidiæ postæ erant, prima, cæter.* Vide eundem Servium in illo Virgilii Ecl. 3. *Bisque die numerant ambo pecus, alter & bædos.* Liceat jam nobis per Grammaticos, thesauros Ellipseos aperire, sine quibus injuriam facit

3. *Annibal peto*] Vide me supra ad I. 2. Nota 7. & infra cap. 4. N. 27.

4. *Quæ sine vitio &c.*] Scilicet Grammatico, ut liquet ex exem-

plis. Nam non sine vitio diceretur *spes, orium, vi* in Dativo, *Vicis* in Nominativo: & sic in reliquis.

facit Latino sermoni, qui se Latinum audet nominare.
 „ [Asconius Pedianus, non Grammaticus solum infi-
 „ gnis, sed etiam in primis locuples Latini sermonis
 „ Auctor, passim in Cicerone Ellipses notat, quidque
 „ subaudiendum sit, admonet; veluti in Divin. *Quam*
 „ *illa primarum, subaudi partium. Multum submittere,*
 „ *subaudi vocem, vel gestum.* Sic in 2. Verrina, *Qui se*
 „ *omnia mea causa debere arbitrabantur:* Locutio pro ple-
 „ na habetur; sed si quæras, quod integrum est, deest
 „ *facere, ut sit, Omnia facere debere. C. Verrem Romilia.*
 „ Romilia est nomen tribus, ablativi casus, ut sit, *ex*
 „ *Romilia.* Sic alibi ait, *L. Claudium Palatina.* Et 3.
 „ Verrina, *Poscunt majoribus poculis,* poscunt à pincer-
 „ na, id est, perunt, ut subaudiatur *bibere.* Ibidem,
 „ *Sartis testisque dominata est:* addidit, *que,* ut esset ple-
 „ num dictum: nam *Sarta testata* dicuntur. Et 4. Verr.
 „ *A quo mea longissime ratio.* A quo, à qua re, à quo ne-
 „ gotio, accusationis scilicet. Rursum 3. Verr. *Obti-*
 „ *git tibi consularis,* subauditur *Provincia.* Et 4. Verr.
 „ *Duci iussit,* in vincula, vel in carcerem, intelligimus:
 „ *qui cives Romani erant,* subauditur *dabantur;* *si Sicu-*
 „ *li essent,* subauditur *rei;* *tum si eorum legibus dari oport-*
 „ *eret,* subauditur *judicia:* *qui Siculi,* subauditur, erant
 „ *judices:* *si cives Romani essent,* subauditur, *rei.* Sic
 „ Terentius, *Hic in noxa est:* *hic ad defendendam causam*
 „ *adeat:* *cum ille est,* *hic præsto est:* *tradunt operas mu-*
 „ *tuas.* Hæc Ascon. qui in verbis illis Terentii, *cum il-*
 „ *le est,* supplendum monet, *reus.* Etiam Donatus in
 „ illud Hecyr. act. 2. sc. 2. *Ego sum animo leni natus,*
 „ sic annotat, *Hoc non est plenum: nam cum dicimus,*
 „ *sum animo leni, ellipticōs profertur.* Et mox scena pro-
 „ xima, *Quod me accusat nunc vir, sum extra noxam,*
 „ ibidem Donatus, *Deest,* In eo, *ut sit,* in eo quod me
 „ accusat. Et Eunuch. act. 5. sc. 2. *Desinas:* Ibi Do-
 „ natus: *Deest,* Fac, *ut sit,* Fac desinas: Et Adelph.
 „ act. 3. sc. 2. *Nunc illud est, quod si omnes omnia sua*

„ *consilia conferant, auxilii nihil afferant*: i bidem Donatus;
 „ *significat*, nunc tale negotium est, nunc tale pericu-
 „ *lum est.*]

CAP. III.

Regulæ generales. Ellipsis Cognati Nominativi, Accusativi, & Infinitivi, [sed de his Vide Notas] tum Ejusdem Nominis. Ex Numero. Pronominum Ego & Tu. Pronominis reciproci. Ejusdem Nominis diverso casu. Genitivi.

PLATO in dialogo de Ente asserit, sine Nomine & Verbo nullam effici posse orationem: multa enim nomina, ut, *leo, canis, capra*, nihil indicant; quemadmodum nec multa verba, ut, *currit, ambulat, movetur*. Idem docet Arist. 2. Perihēr. ¹ Quare Verbum sine supposito nihil significabit.

² *Curritur, sedetur, statur*, deest *curfus, sessio, statio*, vel potius, *currere, sedere, stare*. Sic in omnibus, quæ Grammatici pessimè vocarunt *Impersonalia passivæ vocis*. Vide supra cap. 1. lib. 3.

Idem intellige in verbis quæ dicuntur Naturæ; ut, *pluit, ningit, luceſcit*, subaudi, *pluvia, nix, lux*. ³ Vide cap. 1. lib. 3.

Idem in illis quinque, *miseret, tædet, pudet, piget, pœnitet*. Est enim, teste Prisciano, *miseret me tui*, ⁴ misericor-

1. *Quare Verbum &c.*] At vide Me supra ad III. 2. pag. 273. 276.

2. *Curritur, sedetur, statur &c.*] Vide quæ notavimus ad III. 1. pag. 263. & III. 2. 273. 274. denique III. 8. 2. Ubi ostendimus, hæc ex abusu quodam à Veteribus ita adhibita, tanquam non vere personalia,

h. e. sine ullo respectu Nominativi, qui vel expressus, vel per Ellipsin suppressus, præcedere debeat, & proinde tanquam sola per se sensum aliquem perficientia.

3. *Vide Cap. 1. Lib. 3.*] Tu vide istuc pag. 263. ubi aliter hæc reperiis exposita.

4. *Misericordia tenet me tui*] Immo vero sensus est, *miseria*,

ricordia tenet me tui: & *tædet me ciborum*, tædium ciborum tædet me. Verba igitur activa sunt, in quibus intelligitur misericordia, tædium, pudor, pigritia, poena. Vide cap. 3. lib. 2.

Jam igitur si in passiva intelligitur nominativus cognatus, illud etiam sequitur, & Priscianus ipse fatetur, ut accusativus cognatus intelligatur in verbis, quæ Grammatici vocant *absoluta*, quum mera sint activa; ut, *curro*, *ambulo*, *sedeo*, *supple*, *cursum*, *ambulationem*, *sessionem*, &c. Sed hic accusativus pleonasmus fugiendi causa non apponitur; sed cum adjectivo necessario adhibetur: ut, *hilarem vitam vivis*; *bonum certamen certavi*. Itaque omnia verba sunt activa, aut passiva: nam teste Aristotele, omnis motus aut actio est, aut passio, nihil medium est. Vide supra cap. 1. lib. 3.

Porro nomen verbi cognatum duplex est: nam *lectio*, & *legere*, verbalia sunt à *Lego*; sicut *amare*, &

ama-

vel malum tuum, miseret me, seu facit me miserum, tui in vicem. Quomodo Terent. *Menedemi vicem miseret me*, scil. calamitas, seu miseria ejus. Vide me supra ad II. 3. Not. 4. Nam æque in his potest alienus Nominativus perpetuo intelligi, ac in quibusdam Verbis alienus Accusativus. Veluti quum *Merere* in militia simpliciter dicitur pro *merere stipendium*, & similia. Vide me pag. 310. At *Tædet me ciborum* explicandum per supplementum *Negotium*, quasi dictum esset, *Negotium ciborum tædet me*, plane eadem Ellipsi, qua dicitur, *Venit in mentem ejus rei*, &c. Vide ad II. 3. pag. 170. & III. 3. ad verbum *Pœnitet*, ut & cap. seq. ad voces *Mentio* & *Negotium*.

5. Jam igitur si &c.] Cum in

passivis Impersonalibus non intelligatur Nominativus Cognatus, uti supra variis in locis Nota 2. designatis jam monuimus, nulla est consequentia, quæ hinc ellicitur. Sed & illud ipsum, quod hinc elicitur, falsum esse demonstravimus pag. 271. & seqq. ut & p. 301. 302. ubi rationem Accusativi Cognati, quando occurrit, per Ellipsin plerumque explicandi, dedimus. Sed & agnoscenda esse in Grammatica arte Verba vere Neutra, ad cap. 2. & maxime 3. libri III. clarissime docuimus. Infiniti quoque Cognati Ellipsin, quam pene perpetuam in Neutris statuunt Sanctius & Scioppius, refutavimus ad idem Cap. 3. ad verba *Invideo*, & *Officiq.*

amatio ab Amo. Itaque dicimus, *curro cursum*, vel *currere*, & *cursus curritur*, vel *currere curritur*: nam eodem Prisciano teste, Infinitum ipsum *Nomen verbi* ab antiquis dicebatur. Itaque *bonum est legere*, & *bona est lectio*, nihil omnino differunt. Idem docet Eustathius primo Iliad. pag. 654.

Quando igitur nomen tibi verbale defuerit, aptissime recurre ad infinitum ipsius verbi, ne cogaris rem agentem ostendere, quæ nihil agat, aut causam sine effectu; nam si Cato vivit, *vitam vivit*, vel *vivere*: & *placet placere*: & *vadit vadere*: *pergit pergere*: & *caret cedere*, &c. ⁶ Hoc apud Hebræos non esset difficile probare, qui, *ambulat ambulare*, passim dicunt: & *morie- ris mori*. Habac. 2. *Venire veniet*, & *non tardabitur*. Et apud

6. *Hoc apud Hebræos &c.*] At in his tum apud Hebræos, tum apud Græcos & Latinos, Infinitum plerumque sustinet vicem non tam Accusativi, quam Ablativi. Cum Hæbræi dicunt מור / מות / *exponendum id*, non *morie- ris moriem*, ut מור / *seu mori sit Accusativi loco*, in quem tendat proxime vis & significatio activi Verbi, sed *morie- ris moriendo*, h. e. omnino morieris; pro quo etiam dicitur *morie- ris morte*, מאותו / *ut in Plurali Numero exposuerunt LXX. Gen. II. & III. hanc phrasin. Sed tamen eadem ratione, per Ellipsin scilicet præpositionis, licet diversæ, dici potest etiam illud, morie- ris mortem*, sicuti in superioribus pag. 273. jam ostendimus. Hæc vero ita se habere patet ex aliis locis, ubi necessario Infinitum Verbo suo additum sic exponi debet, & exponitur à Græcis Interpretibus. Exod. III. 7. ראה ראייתו

videre vidi afflictionem populi mei. Heic το *videre* neutiquam est Accusativus, qui regatur à Verbo, quum alius hic sit expressus, scil. *afflictionem*; sed manifeste ponitur in constructione Ablativi cum emphatica intensione significationis, ut idem sit, quod *videndo vidi*, h. e. omnino vidi. Unde & Græci verterunt non per ἰδὲν εἶδον, ut tamen illi quidem potuissent, sed per ἰδὼν εἶδον, h. e. *videns vidi*. Similiter Esa. VI. 9. שמע שמע וראו ראו *audite audire, & videte videre*, recte exposuerunt ἀκοῇ ἀκούετε, & βλέποντες βλέψετε. Unde colligimus, quæ ipsorum fuisset sententia, quæque locutionis ejus ratio & significatio, si maxime dixissent, uti potuerant, ἀκούον ἀκούετε, & βλέποντες βλέψετε. Porro apud Græcos sicuti ἐπιδύμειν ἐπιδύμησα τῷτῃ est idem, quod ἐπιδύμειν ἐπιδύμησα, ut loquitur Lucas XXII. 15. seu κατ' ἐπιδύμειν ἐπιδύμειν.

apud Græcos non raro infinitum cognatum videas. Homerus sæpè dicit βῆδ' ἵέναι, & ἔφη φάναι. HomERICA sunt, abiit abire, & dixit dicere: „ [quod Germanicus „ idiotismus imitatur, Wir wollen gehen gehen / ibimus „ ire.] Sed & Latini aliquando in hoc genere luserunt: Catullus, negat negare. Plaut. Pseud. Pergitis pergere? Cicero in Arato, Post hunc ore fero Capricornus vadere

ἔπειθ. sicuti ἡμῶν ἐνέκησε τῆς Ἀθηναίων idem est, quod νίκη ἐνέκησε, ut ait Ælianus Var. Hist. VIII. 15. sic ergo & apud Latinos similia eodem modo, quod ad constructionem & significationem, videntur accipienda. Duo autem inprimis hic observanda; tum, Utrosque, sed Græcos maxime, addere Accusativum Cognatum Verbis suis, potius quam Ablativum; tum, addere illum tamen frequentissime Verbis potius Neutris, Hunc vèro Activis, Ratio utriusque observationis certa est & mecum faciens. Prioris est, quod apud Græcos inprimis longe frequentissima est Ellipsis præpositionis κατὰ, quæ Accusativum requirit, unde & Latini ellipticam eam constructionem accepere, & adeo quoque frequentavere. Alterius, quod verbis Neutris nullus alius additur Accusativus, atque idcirco nullum in iis periculum confusionis aut ambiguitatis, quod quia erat in verborum Activorum constructione propter alium istis additum Accusativum, maluerunt ideo istuc dicere νίκη ἐνέκησε τῆς Ἀθηναίων, quam νίκη ἐνέκησε τῆς Ἀθηναίων, quomodo in Neutris loquuntur, veluti γελῶν γέλωτα, μαλίσαν μάλιστα &c. Sed tamen

ex illo Accusativi & Ablativi promiscuo in his usu, manente utriusque significatione eadem, patet, quæ ergo sit ratio & constructio Accusativi in hisce locutionibus. Nempe eadem, quæ Ablativi, h. e. jungi eum Verbis per Ellipsin præpositionis. Denique quum per talem Ellipsin Cognatorum Nominum tum Accusativus, tum Ablativus, Verbis æque adhæreant, facile apparet etiam illud, quæ ratio sit Infiniti suis item Verbis juncti: h. e. accedere eum his iidem per Ellipsin præpositionis, neutiquam vèro tanquam Accusativum proxime à verbo rectum: adjici autem ad intendendam emphatice Verbi ipsius significationem. Quod negari miror à Clerico in Arte Critica, To. I. P. 2. Sect. I. cap. 4. §. 2. 3. quum utique nulla sit alia ratio istius repetitionis, & ipse dein cap. 12. §. 20. similem repetitionem rei affinis in Genitivo, veluti Alites Avium, Caligo tenebrarum, Vanitas vanitatum, affirmet intendere significationem. Quare immo minor statuetur Emphasis in, Moriendi morieris, Videndo vidi, Νίκη ἐνέκησε, ἐπιθυμίας ἐπεθύμησα, quam in πόλεις, μεγέθει

pergit: idem in Academ. Itaque confestim ad eum ire perreximus. Livius, *Classe ire obviam hosti pergit*. Plautus Aulul. Nunc demum properare propero. Terentius, *Domum ire pergam*; idem, *placide ire perrexit*? Cic. 1. Divin. *si ire perrexisset*. Livius 2. Pun. *Pergit deinde ire sequentibus paucis*. Virg. *Observans, quo signaferant, quo tendere pergant*: idem, *Ita farier infit*. Cic. 1. leg. *Sed jam ordire explicare de jure civili quid sentias*.

7 Hoc Infinitum cognatum intelligitur in participiis neutralibus: ut, *lectum est, legendum erit*, subaudi *legere*: *defessus sum legendo*, subaudi *legere*, id est, *legenda lectione*: *Legere enim & lectio*, ut dictum est, non differunt. Vide *Negotium* Cap. seq.

Idem Nomen, si post Verbum Substantivum sequatur Adjectivum aut Genitivus, necessario subauditur; ut, *hoc pecus est regium*, vel *regis*, valet, *hoc pecus est pecus regium*, vel *pecus regis*. Cic. pro Mil. *Casaris potentiam suam potentiam esse dicebat*: Idem pro Marcell. *Tua enim cautio nostra cautio est*: idem 2. Tuscul. *Non ego dolorem dolorem esse nego*: pro Marcel. *Quis est, qui non intelligat, tua salute contineri suam, & ex unius tui vita pendere omnium*. Terent. Hecyr. *Verum id vitium nunquam decrevi esse ado-*

peris apud Aelianum, *Ira-*
tus iracundia apud Plautum, &
memoria memin apud Eund. Cap.
v, 3. 33. *Latissime gaudere* a-
pud Gellium? Neque obstat
huic phraseos istius naturæ,
quod aliquando occurrit in lo-
cis, ubi nullam non perspici-
mus emphasin, vel certe non
magnam, quum id eveniat cul-
pa partim quorundam Scripto-
rum, qui semper fere empha-
tice volunt loqui, etiam ubi
non est magna emphaseos ra-
tio, partim nostra, qui non
semper intelligimus justam Scri-
ptoris emphasin. Vide & supra
ad III. 2. pag. 273. & III. 3. ad

Verbum Officio.

7. Hoc Infinitum Cognatum.]
At vide supra ad III. 8. pag.
435. &c. ubi hanc Infiniti Cog-
nati Ellipsin in Participiis Neu-
tris & Gerundiis liquido refu-
tavimus, & ostendimus intelli-
gi potius in iis *Negotium*, vel
Nihil, quum sit ea constructio
plerumque Imperfonalis. In mul-
tis tamen a Sanctio allatis po-
test idem fere intelligi nomen,
breviore & faciliore Ellipsi,
veluti, *Macedonum omnibus &*
quibusdam Adrianorum, pro om-
nibus Hominibus Hominum Ma-
cedonum, *Alarum altera* scil.
ala &c. Nec enim satis com-
mo-

adoleſcentiæ, ſupple *vitium*, ut ait ibi Donatus. Plauti Caſ. *Nunquam ædē pol jejuniū jejuniū eſt.* Cic. 1. Nat. Deor. *Itaque in illis ſelectis brevibusque ſententiis hæc prior ſententia eſt.* Ovid. *Pendet & a veſtra noſtra ſalute ſalus.* Terent. Heaut. *Aſſimulabimus tuam amicam hujus eſſe amicam.* Et in ſacris, *Domus mea, domus orationis eſt*: & iterum, *Domus mea domus orationis vocabitur.* Jo- han. 7. *Mea doctrina non eſt mea, ſed ejus, qui miſit me, patris*: & Pfalm. 137. *Laudate Dominum, quia bonus, ſubaudi Dominus.* Ita dicimus, *Hic non eſt honor, ſed onus*, „[id eſt, hic honor non eſt honos:] *Hoc non eſt munus, ſed pœna*, id eſt, hoc munus non eſt mu- nus. Lucan. *Neque enim iſta vocari prælia juſta decet.* Terent. ⁸ *Vis eſt hæc quidem.* Stulte igitur præcipiunt Grammatici, verbum *Eſt* regere genitivum, ſtultius etiam Dialectici, qui docent, *accidens prædicari poſſe de ſubſtantia*; ut, *Cicero eſt albus*: quod falſum eſt; nam *Cicero eſt albus*, & *Cicero eſt homo albus*, non differunt, nec plura verba hic, quam illic, enumerantur, alioqui ſi nil intelligas, ſonabit, *Cicero eſt albus Cicero.* Vide infra *Homo*: [ſed & Me ſupra I, 7. II. hæc Sanctii refutantem.

Ubi genitivus ab adjectivo videtur discrepare, præ-
cipiunt iſti, eſſe Græciſmum, aut Antiptōſim; ut,
multos militum amiſit, id eſt, multos milites. Horatius
libro 2. Satyr. 2. *Corruptus vanis rerum*, id eſt, vanis
rebus: idem 4. Carm. *Virginum primæ*: ibidem, *Nec
tu peſſima munerum ferres.* Vide Lamb. lib. 4. Oda 12.

Lu-

mode dixeris, *ex numero ala-
rum*, quæ tantum duæ erant,
altera: *Omnibus ex numero Ma-
cedonum* &c. ubi nihil utique
eſt partitionis, quum de Om-
nibus iſtius generis Hominibus
loquatur Auctor. Sic fere Ho-
ratiſ Od. 1, 29. *Quæ tibi vir-
ginum ſponſo necato barbara ſer-*

viet, h. e. Barbara virgo Virgi-
num Barbararum.

8. *Vis eſt hæc quidem.*] Hoc ex-
emplum non eſt *Ejusdem Nomi-
nis*, quum aliud intelligatur.
Sensus enim eſt, *Hæc quidem
Res eſt Vis.* Res autem illa erat
Pervicacia ſagitandi, quod al-
ter recusabat.

9. *Hiſ*

Lucanus libro 2. *Minimas rerum discordia turbat*, id est, minimas res. „ [Propert. *Omnia non pariter rerum sunt*, „ *omnibus apta*, pro, omnes res, subaudiendo *negotia*. „ Ovid. *Omnia sunt hominum tenui pendentia filo*, id est, „ omnes homines. Vide infra *Negotium*.] Sed non ita est; nunquam enim adjectivum sine substantivo erit; Supplendum igitur idem Nomen. Livius lib. 9. dec. 4. *Neque earum rerum ullam rem, in quas jurejurando obligati erant, in se aut in alios admiserant*. „ [Plaut. Men. „ act. 5. sc. 2. *Summum Jovem detestor*. SE. *qua de re* „ *rerum omnium?* [Sed in hujusmodi genitivis præter Substantivum, quod intelligi dicimus, deest etiam *Ex numero*, ut jam docebimus.

In omni Partitione, quæ fit per verbum, aut per nomina positiva, comparativa, superlativa, aut numeralia, aut denique quoquo modo, si Genitivus sit, regitur ab his particulis, *Ex numero*; ut, ² *Hispanorum alii vigilant, alii student, quidam boni, quidam mali, quidam fortiores, alii fortissimi: qui vestrum? alter horum, subaudi ex numero*. Plin. lib. 8. cap. 48. *Lanarum nigra nullum colorem bibunt*. Lucan. *minimas rerum discordia turbat*, id est, minimas res ex numero rerum. „ [Livius, *Macedonum omnibus, & quibusdam Andrianorum, ut manerent, persuasit*. Plinius, *Piscium omnibus, serrati dentes*. Dictys lib. 1. *Interim apud Trojam legatorum Palamedes ad Priamum adiit: &* lib. 2. *Reliquis presentibus, Græcorum Menelaus verba facit, solo omnium* „ *Dei-*

9. *Hispanorum alii etc.*] Sueton. Claudio 28. *Libertorum præcipue suspexit Posiden*. Mela III. 6. *His oris multa ignobiles insulae adjacent, sed earum, quas præterire non libeat, Gades fretum attingit*. Tacitus Histor. I. 31. *Tribunorum Subrium & Cerium milites adorti*. Et II. 15. *Quorum improvide secutos conversi circumvenere Equites*. Similiter Græ-

ci; Lucas Act. Ap. XXI. 16. *συνελθόν δὲ καὶ τῶν μαθητῶν σὺν ἡμῖν*, scil. πῆρες. Sic Johannes Evangel. XVI. 17. sed addita præpos. ἐκ. *ἐπὶ δὲ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῶν πρὸς ἀνάστασιν*. Aelianus Hist. Anim. I. 3. *ὁ ἰχθύς ἐκ κεφαλῆ τῶν ἐν πῆσι ἐλεσι βιβάντων ἐστίν*. Var. Hist. XIV. 49. *πρὸς τὰς τρυφὰς αὐτῶν*. Vide me ad Aelian. Var. Hist. I. 32, 6.

„*Deiphobo Hecuba assenso.*] Cicero 2. Officior. *Sed omnium societatum nulla præstantior, nulla firmitior, &c.* Sueton. in Galba 10. *Alarum altera agrè retenta in officio.* In omnibus his, & similibus, deest *ex numero*: Martial. lib. 6. *Censor maxime, principumque princeps.* Unde licebit exhibere Grammatistas, qui pueris inculcant, Superlativa regere genitivum, & Comparativa inter duo; quasi genitivus ille regatur à Superlativo, aut Comparativa solum inter duo cum genitivo reperiantur, quum sit frequens & usitatum, *major fratrum, belluarum prudentior, animalium fortiora*; sed ubique deest *ex numero*, ut exempla subiecta docebunt. Cæsar. 2. Gall. *Ex numero adversariorum circiter sexcentis interfectis*: ibid. *Ex eo numero navium nulla desiderata est*: idem 3. Civil. *Milites ex numero agrotorum ignominiam non tulerunt.* Cic. 2. Agrar. *Quorum ex eo numero, qui per eos annos consules fuerunt, multi mortui sint*, id est, multi eorum: idem 2. Fin. *Quorum è numero primus est ausus Leontinus Gorgias, &c.* idem 1. Orat. *Homo ex numero disertorum postulabat*: idem in Oeconomico, citante Prisciano, *Nemo ex eo numero hominum, qui apud nos eo numero dignantur.* Valer. Maxim. lib. 5. cap. 4. *Quum unus è numero Persarum*: idem lib. 7. cap. 2. *hominibus, è quorum turba duos retulisse abunde erit.* Ovid. Metamorph. *Furit audacissimus omni de numero Lycabas*: idem in epist. *Quarum de populo nulla relictæ tibi est*; idem 4. Metamorph. *Excipit unus Ex numero procerum, quærens, cur una sororum, &c.* Virgilius. 8. Æneid. *Quorum de numero, qui sese in bella sequantur, Præstantes virtute legit*: idem 5. Æneid. *Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit.*, [Proper-
tius, *E quarum numero me contigit una Dearum.*] Juvenal. Satyr. 6. *Quædam de numero lamiarum.* Apulejus 2. Florid. *Hippias è numero sophistarum, artium multitudine prior omnibus.* Idem ostendit & præpositio; ut, *ex omnibus doctissimus.* Valer. Maxim. lib. 3. *Erat autem is ex triginta tyrannis crudelissimus.* Plinius lib. 21. cap. 9.

Tertium ex omnibus minutissimum. Ridicula verò sunt, quæ inculcat Valla de *Unus & Solus*, lib. 3. cap. 67. esse scilicet nomina duo ex natura Superlativorum, regereque genitivum, ut, *Primus omnium*: quasi verò non etiam Horatius dixerit, *Sapientum octavus*: & Martial. lib. 8. *Nona sororum*. Rectius Thom. Linacer lib. 6. *Nomen*, inquit, cum præpositione deest, ut ante tales genitivos, Animalium fortiora, quibus est sanguis crassior: subauditur enim de numero, vel ex numero. Hæc ille. Jam igitur contra Grammatistas colligamus, comparativorum & superlativorum genitivos, (nisi sunt 1º sui positivi, ut, *avidior pecuniarum*) ab illis nequaquam regi, imo nec ad illa quicquam attinere. An non risu res digna est, quum Valla & Grammatici docent, in his orationibus, *fortiores Trojanorum superavit*, & *fortissimos Trojanorum superavit*, in priore esse genitivum partitionis, in posteriore minime? Sed horum insaniam 11 alibi exagitavimus cap. 11. lib. II.

In primis, & secundis personis, quia rusticè, nisi discretionis, aut alia impellente causa, suppositum apponitur, elegantius subticetur. „[Quærenti, *Quid facis?* respondetur, *lego*, nam Grammaticè quidem, „ non æque tamen 12 Latine dicitur, *Quid tu facis?* *Ego lego*.]

Quando suppositum agit in se, sapissime & eleganter subticentur accusativi, *me*, *te*, *se*; ut 13 *Nox precipitat*,

10. Sui Positivi.] Non tamen Genitivus hic *pecuniarum*, etiam Positivo additus, regitur proxime ab ipso Adjectivo *Avidus*, sed, ut reliqui Genitivi Adjectivis juncti, intercedente Ellipsi in *negotio*, aut simili. Vide supra lib. II. cap. 3. n. 6.

11. Alibi exagitavimus.] Vide quæ notavi de Comparativis II. 10. pag. 214. & Sanctionum de Positivis ac Superlativis II.

11. p. 226.

12. Latine.] h. e. eleganter, & ex more eleganter loquentium.

13. *Nox precipitat*.] Ita Florus IV. 2. *Sic precipitantibus fatis pralio sumpta est Thessalia*. Cic. Somn. Scip. cap. 5. *Ubi Nilus precipitat ex montibus*. De Offic. l. 1. *Qui libri jam illis fere aequarunt*, scil. *se*. Nepos Thras. 2. *Tempore ad comparandum dato*.

cipitat, hyems adventat, imber ingruit, nupsit regi, ille jam lavit, bene vortat, bene habet. Æneid. 2. per pectora cunctis insinuat pavor: & mox, Accingunt omnes operi: & mox, Et ruit Oceano nox: idem, Quis tulia fando temperet à lacrymis? Æneid. 10. Tum Zephyri posuere. Livius lib. 39. Mores quidem populi Rom. quantum mutaverint, vel hic dies argumento erit. Sueton. Claud. 22. Quoties terra in Urbe movisset. „ [Cicero 9. ad Atticum, „ Decimo quarto post die, quam ille Canusio moverat. Jam „ ista.] Bene vertat, beneres vertat, bene habet, trita sunt. Terent. Quid multis moror, subaudi me: idem, Facile ut pro Eunuchō probes, ¹⁴ subaudi te: idem Adelph. Tot res repente circumvallant, ubi Donatus docet deesse se. Nec verum est, quod docet Servius, & alii Grammatici, esse aliqua verba activa pro passivis posita; ut, nox precipitat, pro, præcipitatur: & volventibus annis, pro, volutis &c. Imo vero deest se, ut recte docet Linacer, & sæpe exprimitur. Livius libro 3. Decad. 3. cap. 19. Nam & præcipitasse se quosdam, non tolerantes famem, constabat. Plinius libro 8. cap. 36. præcipitaturi se ex aliqua rupe. Terent. Adelph. Vide, ne ille huc prorsus se irruat. „ [Valerius Maxim. libro 9. cap. 8. num. 1. „ Quam temere se Africanus superior ex Hispania duabus „ quinquere milibus trajecit ad Syphacem.] Virgil. Sequē ex oculis avertit & aufert: alibi suppressit, inquit, Dicit, & avertens rosea cervice refulsit. Varro lib. 2. Rust. cap.

Sall. Catil. 6. Imperium regum in superbiam vertit: ubi vide Notas, ut & Rivium ad cap. 52. Tacit. Ann. XII. 29. Diuturnitate in superbiam mutans: cujus Verbi similia exempla vide apud Putichium ad Sall. Jug. 104. Gell. I. 17. At si, Explicuit, diceret, imperfecto & debili numero verborum sonus clauderet: de quo Verbo vide & Gronovium Patrem ad Liv. XXII. 39. Ad-

de &, quæ notavimus de hisce supra ad III. 2. pag. 224. & III. 3. pag. 297, 298. Alienum autem est ab hac observatione, *Hiems adventat*, quod Auctor inter ejus exempla hic memoravit.

14. Subaudi te.] Immo vero Formam & Aetatem. Nam ita Terentius Eun. II. 3. 83. Præterea forma & ætas ipsa est, facile ut pro Eunuchō probes, scil. eas.

cap. 2. *Antequam calores aut frigora se fregerunt.* Cæsar 2. Civil. *Omnes se portis erumpunt.* Virg. 1. Georg. *Diversi erumpunt sese radii:* idem suppressit 4. Georg. *Erumpunt portis:* idem Ceiri, *Nam quæ se ad patrium tendebat semita limen.* Persius Satyr. 4. *Vertentem sese frustra sectabere cantum.* Virgilius sæpe reticet accusativum, ut 3. Georg. *Et totæ solidam in glaciem vertere lacunæ,* subaudi *se:* idem, *Ingeminant Austri:* idem, *Inclinat fortuna ducum.* Celsus lib. 3. *Inclinat se febris.* Vide in Thesaurō *Inclino:* idem Virgil. *Altæ neu crede paludi,* subaudi *te.* Hinc illa trita, *crede mihi,* subaudi *te;* non *credo tuæ fidei,* subaudi *me.* Cic. *Tum se emergit,* & *fertur illuc.* Suet. *Carmillus me evasit.* Huc illa pertinent, *pluit, ningit, serenat, tonat;* ut, *pluvia pluit se,* vel *pluvia pluit pluviam:* nam etiam in multis potest accusativus cognatus intelligi; ut in sacris, *Gaudeat se tellus tantis illustrata fulgoribus:* & frequenter legimus *Gaudere gaudium.* [At Vide Notas ad III. 3.]

Aliquando intelligitur idem Nomen, sed aliter atque in superioribus. Plinius lib. 7. de Cicerone, [Vide de his supra ad II. 10. pag. 213.] *Omniū triumphorum lauream apte majorem,* subaudi *laureā,* in sexto casu. Varro lib. 2. Rust. de bubus, *Transmarini Epirotici non solum meliores totius Graciæ, sed etiam Italiæ,* subaudi *bubus.* Ibid. de canibus, *Cibatus canis propior hominis, quam ovis,* subaudi *cibatus.* Plin. *Lanarum nigra,* &c. ut supra in Ellipsi *Ex numero.*

Sed non solum Nomen, unde sæpe genitivus pendet, subicitur, sed ipse etiam Genitivus, quod adnotatu dignum est. Qua de re est elegantissimus Cicero-
 nis locus, qui nostram supplendi doctrinam maximè illustrat, in 2. lib. Natur. Deorum, *Sed id,* inquit, *præcise dicitur, ut si quis dicat,* Atheniensium rempublicam consilio regi, *desit illud Arcopagi:* sic quum dicimus, providentia mundum administrari, *desse arbitrator Deorum:* Plenè autem & perfecte sic dici existimato,

Providentia Deorum mundum administrari. Hæc Cicer. Horat. *Millia frumenti tua triverit area centum, subaudi modicam: idem, Callidus huic signo ponebam millia centum, supple sestertium: idem, millia tum prænitiare pectus, subaudi passum. Peri. Satyr. 6. Diis igitur, Genioque Ducis, centum paria ob res Egregie gestas induco, subaudi boum.*

CAP. IV.

Ellipsis Nominum, & Participiorum, ordine Alphabetico.

Adjectiva nomina nunquam fient Substantiva, ut male credidit Cæsar Scaliger; nam accidens non transit in substantiam. Vide *Ars*. Nomina tamen propria undelibet trahuntur: *Julius, Julianus, Julianus*, nomina sunt Imperatorum; & *Cedo alteram*, nomen Centurionis. „[Recte proinde Charisius, *In adjectivis*, „ inquit, *absolute positis subaudiendum, quod quisque vo-* „ *luerit*; sed nempe ad exempla legendis auctoribus ob-

„ *servata.*] Itaque in omni Adjectivo scrutabimur Substantivum, hoc ordine.

Acinus vel acinum, vel grana. Colligere vinacea, vel vinaceos, tritum est apud autores rei rusticæ, subaudi *acinos*. Cic. Senect. *aut ex acino vinaceo.*

Accipiter Stellaris, Asterias, hierax, rubetarius, baliæus, fringillaris, tertiolus, triorchus, subauditur accipiter, vel falco.

Actor. Plin. lib. 7. *Spinther* ¹ *secundarum, tertiarumque Pamphilus*, deest actor. Vide *Partes*.

Ædes, Ter. Adelph. *Ubi ad Dianæ veneris*. Horat. 1. *Serm.*

1. *Secundarum tertiarumque*] *theris traxit, alter, nisi Nepotis à moribus accepisset, Pamphili tertiarum habuisset.*

Serm. *Ventum erat ad Vestæ*, ² subaudi *ædem*. A Græcis hoc manavit, qui etiam dicunt, *Eo ad præceptoris, subaudi domum, vel ædes*. Plautus Bacch. *Quin ipsa in æde Dianæ conditum est*. Cic. 2. Philip. *Qui maximo te ere alieno ad ædem Opis liberaſti*.

Ædes. Cum persuasum haberem, genitivum semper à nomine regi, diu quæſivi, unde genitivus *Domi* regeretur: donec antiquos, *per ædes domi, in ædibus domi*, locutos fuisse animadverti. Id me apertè docuit ³ Plaut. in *Casina*, dum inquit, *Inſectatur omneis domi per ædes*. Græci dicunt, μέλαθρ^{ος} δόμων; Hispanè, *En las casas de la morada*. „[Itaque ſicut Terent. dicit, „ *Solus Sannio ſervat domi*: ſimiliter Plautus Mostel. *Natus nemo ſervat in ædibus*. Nempe, *Domus* totum eſt, „ *Ædes* vero pars illa domi, in qua ſunt cubicula. Ser- „ vius in *Æneid.* 2. *Omne ædiſcium Aedes dicuntur, ſed* „ *Varro locum quatuor angulis concludum docet Ædem vo-* „ *cari debere*. Itaque *Domi* non aliter, quam *Humi*, u-

„ fur-

2. *Subaudi ædem*.] Sic. Liv. I. 33. *Quibus ad Murcia date ſedes*. cap. 41. *Habitabat Rex ad Jovis Statoris*. Cic. pro Mil. *Cum ſalcibus ad Caſtoris*. Famil. XIV. 2. *Quemadmodum à Veſtæ ad tabulam Valeriam ducta eſſet*. Similiter Græci paſſim, εἰς τὰς οἰκίας, ὅδ' οἱ φέρει εἰς ἑδ^{ραν}, ἐν φραγδαῖς γενόμενος, ſcil. εἰς. Vide me ad Aelian. V. H. I. 24.
3. *Plautus in Casina*.] *Locus eſt III. 5. 31. Hinc jam, longiore licet ſupplemento, explicandum videtur, quod legimus in Mercat. IV. 5. 1. Hera quo memiſit ad Patrem, non eſt domi*, h. e. *Pater non eſt in ædibus ſuæ Domi, loco, quem in locum ad Patrem Hera me miſit*. Sed & ſic *fere ædes aurium* dicit in Pſeudolo I. 5. 54. *Fac ſis vacivæ ædes aurium*. Nempe *Ædis* proprie no-

tat locum quatuor parietibus vel angulis concludum. Sic enim Varro teſte Servio ad Virgil. *Æneid.* II. Similiter fere Feſtus, *Ædis, domicilium in edito poſitum, ſimplex, atque unius aditus*. Hinc *Templa & Sacella*, quæ erant olim plerumque ſimplicia, h. e. unius conclavis, dicebantur in ſingulari *Ædes ſacra*, ſeu absolute *Aedes*. Talia vero fuiſſe credo etiam antiquiſſimorum hominum domicilia, ſed poſtea, auctis paulatim opibus, in uno domicilio plura extructa conclavia, ſeu plures ædes, & hinc factum, ut *Ædes* in plurali notet domum ipſam, quæ ex variis conſtabat ædibus. Apud Petronium p. 16. *in grandi armario fuiſſe dicitur ædicula*, in qua erant Lares argentei, atque alia repoſita.

„surpatur in genitivo, sicut & in ablativo, *Venire domo*, pro ab domo: *Tollere humo*, pro, ab humo, quod usurpat Virgilius. Sed Propert. *Domo*, pro, *In domo*, dixit; *Mox Amythaonia nupta futura domo*: pro quo dicere poterat, *Amythaoniae domi*.]

Æs alienum. Livius, *Quum populus solvendo non esset*, subaudi æri alieno: idem, *Quum & privati equum postularent, nec tamen solvendo æri alieno respublica esset*. Vide Aptus. „[Vitruv. 10. cap. 6. *Pecuniam contrivit, ut ad solvendum non esset*.]

Æs. *Tanti emi, quanti præsiniſti; magni doces; parvi æſtimo*; subaudi æris: omnia enim pecuniâ æſtimabantur. Colum. lib. 3. cap. 3. *Quem vulgus parvi æris posse comparari putat*. Huc refer illa, *de meo, de tuo, de suo*. subaudi ære. Plaut. Mostell. *Ratio accepti, & expensi constat*. „[Cicero 3. Verr. *Habeo & ipsius & patris ejus accepti tabulas*, subaudi æris. Asconius interpretatur, *acceptarum pecuniarum*: sic] *Quanti doces*, id est, quanti æris pretio doces. Hoc ignoravit Valla lib. 3. cap. 1. Vide, *Aſſium*, & *Pretio*.

Ætas. *Pervenit ad decrepitam*. Plinius lib. 2. cap. ult. *ſeneſta diem obiit*, ſc. *etate*. Plaut. Aulul. *Quem ſeneſta etate ludos facias*. Cic. 1. Tuſcul. *Ex his igitur, quæ hora octavam mortua eſt, provecſta etate mortua eſt: quæ vero occidente ſole, decrepita*. Salluſt. *ſeneſta etate*. *ſeneſta membra* dixit Auctor Ætnæ Lucret. lib. 3. *membris ſeneſtis*: & lib. 5. *etate ſeneſta*. Salluſt. 4. Hiſt. *Omnes quibus ſeneſto corpore animus militaris erat*. Serv. in Æn. 11. ſi dicamus, *ſeneſta*, aut addendum *Ætas*, aut intelligendum.

Ætate Varro lib. 2. Ruſt. cap. 7. *Videndum ne ſint minores trimæ, & majores decem annorum*, ſc. *etate*: idem cap.

4. *Majores decem annorum, ſc. etate*.] Dubitem ſane. Nam minores trimæ ſine dubio dicitur per uſitatiffimam Ellipſin voculæ *Quam*. Vide omnino infra cap. 7. ubi hæc ipſa Varronis verba, atque alia certioris etiam argumenti, ab ipſo Sanctio in exemplum iſtius Ellipſeos afferuntur. Quando itaque dicitur

cap. 2. *castrare oportet agnum non minorem quinque mensium.* Valla lib. 1. cap. 19. *Nam & hoc, inquit, licet dicere; Ego sum major viginti annorum, id est, etate tali, Vel, Ego sum atatis majoris etate viginti annorum.* „ [In hoc, Ubi agit nunc, subauditur etatem. Ter. Fuen- rit prestabilius ubivis gentium etatem agere, quam huc redire.]

Affectus. Cic. pro Cluent. *Cecidisse ex equo dicitur, & homo infirma valetudine latus offendisse vehementer, tubaudi affectus: idem Tuscul. Affectus optima valetudine: idem Divinat. Qui sunt morbo gravi, & mortifero affecti.* Terent. Phorm. *Tantane affectum hominem quendam audacia?*

Ali-

citur eodem hoc loco, *maiores decem annorum*, acceperim illud, quasi eadem constructione & ellipsi positum, pro *maiores, quam equi, vel, equae, decem annorum.* Et ita mox, *agnum non minorem quinque mensium*, nisi malis hoc quidem interpretari quasi per Appositionem, itidem usitatam prorsus, dictum, *agnum quinque mensium, non minorem.* Prius tamen prætulerim. Ceterum Casus, à quo reguntur tales Genitivi, sæpe omittitur. Sic Nepos Cat. 1. *Primum stipendium fecit annorum decem septemque*, scil. *Juvenis, vel Ens.* Vide infra Vocem *Ens.*

5. *Homo infirma valetudine*] Dicitur hoc, ut passim *Homo magno natu.* Sic porro Sall. Jug. 63. *Novus nemo tam clarus, neque tam egregiis factis erat.* cap. 94. *Cupidus voluptatum, sed glorie cupidior, etiam luxurioso esse.* Histor. I. in orat. Lepidi, *Homines maximi nominis, non minus optimis majorum exemplis.* Orat. 2. ad Cæsarem.

Urbs amplissimo nomine, & maximo imperio. Cicero Catil. 1. 2. *C. Gracchus clarissimo patre, avo, majoribus.* II. 2. *Quos viros, quanto alieno aere?* Cæsar B. Gall. IV. 1. *qua res eos immani corporum magnitudine efficit,* scil. præditos: nisi forsitan istuc legendum sit potius *afficit.* Sueton. Galb. 4. *Quamquam etate nondum constanti,* scil. existens, *veterem civitatis exoletumque morem obstinatissime retinuit.* Tacitus Hist. I. 8. *quedam etiam finibus adeptis,* h. e. in eo rerum statu existentes, ut fines sibi adeptos amiserint. Gellius III. 1. *Nunquam tam audaci argutia fuit noster Probus.* Idem Gellius eod. loco phrasin hanc plenius exhibet, *Eosdem esse cum corpore vegeto atque valenti.* Similiter Plautus Pœnulo V. 5. 24. *Sane genus hoc mulierosum est tunicis demissis,* h. e. genus hoc hominum, quod cum tunicis dem existit, & incedit. Nam paulo ante v. 19. dixit, *Quis hic homo est cum tunicis*

„ [Alimenta. In *Diaria*, *Menstrua*, *Annua*,⁶ subau-
ditur *alimenta*. Liv. 44. *Consul militemenstruum ferre*
„ *secum jussu*, supple *alimentum*.]

Aliquis. *Est qui dicat; sunt qui affirmant*, subaudi *ali.*
qui. Horat. *Sunt, quos curriculo pulverem Olympicum Col-*
legisse juvat.

„ [Amnis, vel aqua. *Fluvius*, vel *Fluvia*, subaudi
„ *amnis*, vel *alveus*, vel *aqua*: nam ut à *Pluo pluvius*,
„ & *pluvia*, sic à *Fluo fluvius*, & *fluvia*. Sisen. lib. 4.
„ *Oppidum inter duas fluvias collocatum*, & *transgressus*
„ *fluviam*, quæ ad mare pertinebat, supple *amnem*; nam
„ utriusque generis *Amnem* fuisse, auctoribus citatis, do-
„ cet Nonius. Virgil. *Sulfurea Nar albus aqua*, subau-
„ di *amnis*: *Nar* enim neutrum est, quia indeclinabile.
„ Cic. *Lacus Velinus in Nar defluit*. Sic cum dicimus,
„ *Albula magnus, formosus Turia ripis, altus Sequana*, de-
„ est *amnis*. [At Vide Me ad I. 7. nota 11.] Virgil.
„ libro 11. *Amnis & Adriacas retro fugit Ausidus undas*.
„ Livius lib. 1. *Tiberim fluvium*: & lib. 4. *Tiberi amne*
„ *septus*: idem, ad *Rhodanum fluvium*: idem, ad *Euro-*
„ *tam amnem*. Curtius lib. 3. *Pyramum amnem transire*:
„ *ibid. in ripa Pyrami amnis*.]

An-

longis. Expleverim itaque hanc locutionem ita, *Homo existens cum infirma valetudine*, vel *in infirma valetudine*. ut Cicero de Senectute, *Ille vir haud magna in re, sed fidei plenus*, ubi Sanctius intelligit *Constitutus*. Vide infra eam Vocem, ut & *Ens*, ac *Preditus*. Sed & de hoc usu *Ablativi* Differt. meam de *Dictye Cretensi* ad III. 1.

6 Subauditur *Alimenta*.] Potest id quidem aliquando subaudiri: & probari videtur ex Livii loco. Diserte etiam Petronius cap. 136. *Anseres medio die solebant ab annu diaria coigero*. Ve-

rum plerisque in vocabulis hujus formæ, & sub voce *Annua*, crediderim subintelligi *Aera*, vel *Sestertia*. Sic *Honorarium*, *Salarium*, *Vasarium*, *Calcearium*, *Vestiarium*, notat pecuniam vel *Aes*, quod ad eas res comparandas datur. Sueton. Vesp. 8. *petentes constitui sibi aliquid (pecuniæ) calcearii nomine*. Ner. 10. *senatorum nobilissimo cuique, sed a re familiari destituto, annua salaria, & quibusdam quingena sestertia, constituit*. Cicero in Pison. cap. 35. *sestertium centies, quasi vasarii nomine, in venditione mei capitis adscripseras*. Sueton. Tib.

Anguis, vel bestia. *Serpens* adjectivum est, à *serpo*; ut *serpens vitis*; *secta serpentia*; *aqua serpens*. Sed cum legis, *cæruleus serpens*, vel *dira serpens*, ⁷ deest *anguis*, vel *bestia*. Ovid 1. *Metamorph.* *Pythia, perdomita serpentis nomine dictos*: ibid. *Incognite serpens*. Nec audiendus est Valla, qui duo adjectiva uni tribui substantivo posse negat. Plaut. *Quasi proserpens bestia*: idem Afin. *Fac proserpentem bestiam*: *Serpentem rivum* dixit Lucanus lib. 9.

Animus, vel consilium. *Deus in adiutorium meum intende*, deest *animus*. Horat. *Si non intendis animum studiis, & rebus honestis*. Terent. *Repudio consilium*, ⁸ quod prius intenderam. Cic. 2. Agrar. *Sed attendite animos ad ea, quæ consequuntur*.

Annus.

Tib. 50. *Juliam peculio concesso a patre, præbitisque annis fraudavit*. Vesp. 17. *Consulares inopes quingenis sestertiis annuis sustentavit*. III. Grammat. cap. 23. *quantum ex schola quadragena annua ciperet*. Supplevit Livius V. 4. *An si eum ad calculos Resp. vocet, non merito dicat, Annua ara habes, annuam operam ede*.

7. Deest *anguis*, vel *bestia*.] Vel etiam *Draco*. Sueton. Tib. 71. *Serpens Draco erat ei in oblectamento, eumque sua manu cibabat*.

8. Quod prius intenderam.] Alienum hoc puto. Nec enim eadem dicitur ratione *intendere animum*, & *intendere consilium*. Prius est activæ & directæ constructionis, posterius Ellipticæ, ejus explendæ ut ratio ineatur, dicendum foret plenius, *intendere animum ad aliquod consilium*. Sic Sall. Jug. 20. *in Regnum Adherbalis animum intendit*. Et cap. 43. *ad bellum, quod gesturus erat, animum intendit*. Jam cum

Ellipsi cap. 25. *neque, quod intenderat, efficere potest, uti Adherbalis potiretur*; pro, in quod intenderat animum. Pro eo passim etiam dicitur, *quo intenderat*, Jug. c. 64. 74. &c. Sed & hinc *intendere* cum Infinitivo construitur. Sall. Jug. 92. *Quem locum summa vi capere intendit*. or. 2. ad Cæs. *Neque ullam rem in principio agere intendit, nisi illi auctores fierent*. Livius XXXVI. 45. *Effuse sugere intendit*. XII. 11. *vineis oppugnare oppidum intendit*. Tac. Hist. II. 12. *Arces Othonianos provincie sinibus intendit*, h. e. intendit animum ad eas res, quæ Infinito declarantur. Neque tamen negaverim active quoque dici, *Consilium intendere in aliquid*, vel *aliquem*: ut apud Terent. Heaut. III. 2. 2. *intendenda in senem est fallacia*. Et Cicer. de Invent. II. 34. *Nunc in alteram Concessionis partem considerationem intendemus*. At in loco Terentii, qui est Andr. IV. 3. 18. *Consilium*,

Annus. Virgil. *Adeo in teneris consuescere multum est, subaudi annis.*

Aptus, vel idoneus, vel accommodatus. Cic. 2. Philip. 9. *Nec tu solvendo eras, subaudi aptus, vel idoneus: integrum est, Nec tu solvendo ari alieno sufficiens eras.* [Liv. 38. *Paucitas conjuratorum celanda, quam agenda rei aptior erat.*] Plinius, *Ferrum non est tundendo: Idem, Radix ejus vescendo non est, id est, esui apta.* Celsus lib. 1. cap. 28. *Quodlibet puri movendo accommodatum.* Vitruvius lib. 2. cap. 8. *Ea non potest in structura oneri ferendo esse firma.* Colum. lib. 1. cap. 9. *Dummodo perpetiendi labori sit idoneus.* Vide *Æs alienum.*

Aqua. *Frigidam subfundere*, Proverb. scil. *aquam.* Juvenal. Satyr. 5. *Quando vocatus adest calda gelidaque minister: ibid. petitur decocta.* Martial. *Jam defecisset portantes caldaministros: Idem, Caldā poscis aquam.* Cic. 1. Cat. *Si aquam gelidam biberint.* Apul. 2. *Metamorph. aqua calida injecta.* Columella lib. 6. cap. 16. *perfunduntur aqua frigida.*

„ [*Piscina subauditur aqua: nam Piscinus est ad pisces*
„ *pertinens. Hinc Petimen piscinum dixit Nævius apud*
„ *Festum.*] Plu-

quod nunc repudiat, & antea intenderat, notat rationem rei gerendæ, in quam animum intenderat.

9. *Nec tu solvendo eras.*] Liv. II. 9. *Tributo plebe liberata, ut divites conferrent, qui oneri ferendo essent.* Tac. An. XI. 3. *quæque alia concilianda misericordia videbantur.* Sall. Catil. 46. *Pœnam illorum sibi oneri, impunitatem perdunda Reip. fore, scil. idoneam.* Vide etiam infra ad *Bona.* Sæpe tamen hi Dativi simpliciter in talibus locutionibus Finem notant. Tac. An. II. 37. *Nec ad invidiam ista, sed concilianda misericordia, refero, ibid. cap. 4. Tum Caesar compo-*

nenda Armenia deligitur. Cap. 21. *Subducit ex acie legionem faciendis castris.* Cap. 46. *Augenda dominationi certatur.* Sic Triumviri Reip. constituenda, agro dividendo, Prator juri dicundo. Sallustius ita ferme Genitivos adhibet, Catil. 6. *Imperium Regium, quod initio conservande libertatis, atque augende Reip. fuerat.* Jug. 88. *Quæ postquam gloriosa modo, neque belli patrādi (esse) cognovit.* Ubi Vide Rivium. Histor. I. *Omnia retinenda dominationis honesta existimat. h. e. quæ pertinent ad domin. retinendam: nisi malis intelligi in his causa, gratia.* Vide Sanctium infra ad vocem *causa.*
10. Nam-

Pluvia ingruit, subaudi aqua: nam dicimus, pluviis diebus; & apud Jurisconsultos Titulus est, de aqua pluvia arcenda. Ovid. pluvioque madescit ab Austro., [Lucr. „ Mittunt humorem pluvium; Humor quo pacto pluvius con- „ crescit in altis Nubibus.] Cato R. Rust. Quum tempestates pluviae fuerint. Æneid. 1. Pluviasque Hyadas.

Aqua, s. fluvius, s. amnis. Confluens, profluens, torrens, Adjectiva sunt, in quibus absolute positis intelligitur aqua, fluvius, vel amnis. Cic. 2. Natur. Nam ut profluens amnis, aut vix, aut nullo modo. &c. Lucanus lib. 2. Torrenti sanguine. Livius lib. 1. Pueros in profluentem aquam mitti jubet. Virgil. 2. Georg. Nec non & torrentem undam levis innatat alnus: idem lib. 10. Torrentis aquæ more furens: Idem, Torrentia flumina., [Ulpianus leg. 1. ff. de flum. Fluminum quædam sunt perennia, quædam torrentia. Perenne est, quod semper fluit; „ Torrens, quod tantum hyeme. Ovid. 2. Pont. 3. Quo „ magis admiror, non, ut torrentibus undis, Communis vi- „ tii te quoque labe trahi. Curtius 8. Urbs cingitur amne „ torrenti. Justin. lib. 4. Nusquam alias tam torrens fretum. „ Curtius lib 9. Torrentia præcipitia alveo incurrunt. Lucet. In medioque fuit torrenti flumine potans.]

Aquæ. Bajana, Albula, Calida, Frigida, Stativa, supple aqua.

Arbor. Delphica laurus, tarda morus, patula fagus, subaudi arbor: nam nomen generale rectius subauditur, aliquando additur. Plinius libro 12. cap. 21. Tæxi arboris succum. Suetonius Vesp. Arbor quoque cupressus in agro avito. Gellius lib. 9. cap. 6. Folia olearum arborum. Unde propriè Ennius dixit, Capitibus nutantes pinos, rectosque cupressos: de quo vide Gell. 1. 13. c. 20. „ [& Diomedem, qui testatur, Pinus in masc. & foem. „ genere inveniri.] Hinc Catullus dixit, ulmum maritum: nam maritus adjectivum est. Vide Virg., [In Oliva sub- „ auditur arbor, sicut in Olivum involvitur unguen.]

Colum. lib. 5. cap. 10. Eodem tempore juglandem, & pi-

pineam, & castaneam serere oportet, subaudi arbores: nam hæc nomina adjectiva sunt. Vide Nux.

Argumentum. *Antecedens, Consequens*, adjectiva sunt. sed in absolutis deest *argumentum*. Cic. in Topic. *Alia ex antecedentibus, alia ex consequentibus.*

Ars vel scientia. In illis, *Grammatica, Rhetorica, Dialectica*, deest, *ars*. Varro lib. 4. ling. *artificibus maxima causa ab arte: id est, ab arte medicina medicus ut sit; à sutrina sutor.* „ [Vide infra Taberna. Julius Firmicus, *Minerva artis textrina magistra*. Plaut. Capt. „ *Carnificinam facere, subaudi artem: sicut Idem dicit, „ facere artem ludicram: Carnificinum quoque cribrum, „ dixit Mostel.]* Ter. Hecyr. *ab arte musica: ibid. artem musicam.* Quinctil. lib. 2. 1°. *Namque uno modo fit appositum ars Rhetorica, ut navis piratica, altero nomen rei, qualis est, philosophia, amicitia. Hæc ille; cui ut in priore parte faveo, sic in posteriore obsto: nunquam enim ex adjectivo nomine fiet substantivum, ut diximus. Gell. lib. 16. cap. 10. Rei grammaticæ peritus. Plin. Hippocrates clarissimus medicinæ scientiæ.* „ [Hygin. fab. 274. *ne quis servus antem medicinam „ disceret.*]

Affium vel affibus. *Duodecim æris; octonis æris; decem millibus æris,* „ subaudi *affibus*. A. Gell. lib. 20. cap. 1.

Si

10. *Namque uno modo fit appositum*] Locus hic occurrit lib. II. cap. 14. ubi agitur de *Rhetorices* nomine & etymo, atque adeo traditur hisce verbis, eam vocem modo esse *Appositum* seu Adjectivum, veluti quum dicitur *ars Rhetorica*, modo esse *Nomen rei*, seu Substantivum, quale est *philosophia, amicitia*. At in hoc posteriore modo non fit verum Substantivum, sed Substantivi speciem accipit per Ellipsin; quod & Sanctius voluit in verbis, quæ sequuntur.

11. *Subaudi affibus*] Ego potius subaudirem *libris*, quod est vocabulum generalius, & proinde distinctionis gratia recte ac passim recipit *re æris*. At vero *asses æris* vix putem antiquis temporibus dictum, quippe quum *asses* non fuerint nisi ærei, & nil aliud fuerint olim, quam libræ æris. Unde recte apud Gellium *viginti quinque æris*, scilicet libræ, exponuntur per XXV. *asses*. Vide Dissertationem nostram de *Ære gravi*.

Si injuriam alteri facit, viginti quinque æris pœnæ sunt: quis enim erit tam inops, quem ab injuria facienda viginti quinque asses deterreant? Budæus Agricola.

„ [Auctoramentum. Livius 44. *Vix gladiatorio accēpto, decem talentis, ab rege, rex in eam fortunam recidit, subaudi auctoramento, vel præmio, quod Gladiator accipit, ut arenæ locet operam.*]

Avis. Virg. 4. *Æneid. Solaque culminibus ferali carmine bubo Visā queri. Retulit, inquit Servius, ad avem, nam Bubo masculinum est: sæpè enim mutamus genus, referentes ad generalitatem; ut si dicamus, bona turdus; referendo ad avem: aut prima est A, referendo ad Literam, cum A sit neutrius generis.* Hæc Servius; quæ verba si Grammatici adverterent, multa inepta vitarent. Ovidius, *Martia picus avis.* Martial. lib. 13. de Phasiano, *Argiva primum sum transportata carina.* Plinius de psittaco, *India hanc mittit: idem de Apodibus lib. 10. cap. 39. Hæ sunt, quæ toto mari cernuntur.* Lucret. lib. 4. de accipitribus, *Visæque volantes.* Hinc Virgilius, *Æriæ grues, & Strymonia grues.* Vide *Arbor, Amnis, Herba, Urbs.*

In illis etiam adjectivis, *ales, præpes, volucris*, deest, *avis.* Cic. in Arato, *Inde est ales avis lato sub tegmine cæli: idem, Pulcherrima præpes læva volavit avis: idem 1. Natur. cum volucres angues ex vastitate Libyæ.* Valer. Maxim. lib. 1. cap. 6. *quorum majorem numerum præpetes diripere aves.* Apul. de Deo Socrat. *igitur ales bestia prævenit: & lib. 5. Afini: Alitibusque bestiis.* „ [In Per-
„ vigilio Veneris, *Pueri mater alitis, pro alati Cupidinis.*]

Bestiæ, vel Pecudes. Ovidius. *Terra feras cepit, subaudi bestias, Cicero, Nam cum cæteras animantes abjecisset ad pastum.* Virgil. *Nulla neque annem Libavit quadrupes, neque graminis attigit herbam.* Varro 2. Rust. *Et pertinent ad feras bestias ac sylvestres.* Cicero, *Quam varia genera bestiarum, vel cicurum, vel ferarum.* Livius

vius lib. 34. *sicuti fera bestia irritata*. Valer. Maxim. lib. 2. cap. 2. *feris bestiis objecit*. Curtius lib. 5. *Quasi feras bestias ipsos posse deprehendi*: idem lib. 6. *cum feris bestiis res est*: idem lib. 8. *Mittor ad feras bestias*: ibid. *vivendum esse in solitudine, veluti fera bestia*. Potest & intelligi *pecudes*: nam *pecudes* omnia dicuntur animalia. „ [Lucretius, *Inde fera pecudes persultant pabula lata*.] Varro libro 2. Rustic. cap. 5. *Qui gregem armentorum emere vult, observare debet primum, ut sint hæ pecudes ætate potius, &c.* ibid. cap. 1. *Etiam nunc in locis multis genera pecudum ferarum sunt aliquot*. Mart. *Affuit immixtum pecudum genus omne ferarum*.

Bonæ. Homo frugi, homines frugi, subaudi bonæ:

Frugi

12. *Subaudi bonæ*] Non necesse arbitror subaudiri semper *bonæ*, quum per se sententiam hac quidem parte absolvat ista phrasis, significetque hominem frugi natum, utilem sibi vel aliis. Plaut. *Afin.* I. 3. 23. *Lena, quæ frugi esse vult, non bene agit cum quiquam amante*, h. e. utilis sibi, & suam artem diligenter curans. Neque vero *Frugi*, etiam si addatur *Bonæ*, necessario Genitivum in his esse arbitror, sed posse etiam Dativum esse, & intelligi vel *idoneus*, vel *natus*: in qua sententia certe Priscianus fuit, Vide eum lib. VI. p. 682. & lib. XI. p. 924. Et ita solent aliis quoque jungi Verbis & Nominibus Dativi. Tacit. *An.* I. 51. *Incessit itineri & pratio*, scil. paratus, idoneus. Sall. *Cat.* 32. *Quod neque insidiæ Consuli procederent*, h. e. insidiæ Consuli structæ. Cic. *Parad.* V. 3. *Quæ est ista servitus tam claro homini, tamque nobili*. Sed & ita forsan *Res Mancipi*, h. e. res,

qualis, & quo jure, Mancipi venditur a populo. Nam & hunc Dativum esse, tradit ibidem Priscianus. Vide & quæ notavimus IV. 2. 1. pag. 529. de Vocabulo *Oppido*. At Vossius *Anal.* I. 46. & Urfinus *To. I.* p. 131. Genitivum esse volunt. Et sane Plinius XXXIII. 3. *qua consuetudine in his emptionibus, qua Mancipii sunt, etiam nunc libra interponitur*. Ut adeo liquere ex eo loco videatur, rectius vocem *Mancipi* pro Genitivo haberi, ut contractam ex *Mancipii*, eo sensu quo dicitur passim *Mancipio* aliquid emi vel vendi. Denique ita Munerum nomina, veluti *XViri flitibus judicandis*, *IIIViri Reip. constituenda*, *agro dividundo*, &c. Vide supra ad Vocem *Apus*. Certe illa detractio literæ S. in Genitivis non probatur exemplis *Achilli*, *Perse*, à Servio alatis. Sunt enim hi Genitivi, non ab *Achilles*, *Perfes*, sed ab *Achilleus*, *Perfens*. Etenim tripli-

Frugi enim genitivus est à *Frux*, extrito S. „ [sicut „ in *Mebercle* factum ait Cicero, pro *Mebercules*.] Antiqui dicebant *bonæ frugis*, postea *bonæ frugi*, deinde *frugi* tantum. „ [Servius in illud Virg. *Immitis Achilli*; „ *Propter homæotelenon*, inquit, *detrahit S litteram*, non „ *solum necessitatis, sed & euphoniæ causa*. Sallust. A prin- „ cipio urbis ad bellum Persi Macedonicum. *Detrahi-* „ *tur autem S tertiæ declinationis genitivo*.] Cic. Attic. lib. 4. *Permodestus ac bonæ frugi homo*. Plaut. Capt. *Fui ego lepidus, neque bonus vir unquam, neque frugi bonæ*: idem Cal. *Bonæ frugi hominem jam pridem esse arbitror*. Ulpianus, *Sed si bonæ frugi servus intra annum*, &c. Budæus in pandect. *Frugi bonæ, & bonæ frugi, cum dicebant, probum officiosumque consummate significabant: quamquam apud Gellium, frugis bonæ legitur*. Hæc ille. Plaut. Milit. *Fac sis frugi*.

Cacumen. „ [*Cacumen* subauditur in isto Horat. *Ventum est ad summum*. Lucr. extremo lib. 5. *Namque alia ex alio clarescere corde videbant, Artibus ad summum donec venere cacumen*.]

Campus, vel Spatium. Horat. 3. Carm. *Catus idem per apertum cervos jaculari, subaudi campum*, ut notat Lambinus.

Canis.

ci modo enuntiaverunt Veteres, Græci & Latini, hæc propria nomina, ut scil. dicerent *Persa*, *sa*: *Perses*, *sis*: *Perseus*, *sei*, vel *si*. Exempla singulorum passim occurrunt. Et à Nominativis in *Eus* formatos esse hos Genitivos, multis, ut solet, ostendit exemplis Vossius Anal. II. 9. Adde, haud facile ideo reperiri tales Genitivos tertiæ declinationis in nominibus Appellativis, quale hoc *Frugi* est. Et si reperiuntur, eorum illa sunt nomina, quæ simul tertiam & quintam Declinationem

admittunt, veluti *Plebs* & *Plebes*, unde *Tribunus plebis*, & *Tribunus plebei*. Adhibetur autem hoc *Frugi* sæpe ita absolute, quasi esset Adjectivum, unde crediderunt quidam esse Nomen indeclinabile. Plautus A. sin. V. 2. 7. *Ego illum putavi Siccum, Frugi, Continentem*, cui respondetur, *At nunc scio illum Madidum, Nibili, Incontinentem*. Phædr. fab. 63. *at alteram lanificam, & Frugi rusticam*. Cicero Famil. XVI. 21. *cujus Frugi severaque est vita*.

Canis. *Molossus, Gallicus, Lacon, Canarius, subaudi canis.* Virgilius: *canibus succincta Molossis.* Horatius 2. *Sermon. simul domus alta Molossis personuit canibus.* Canis Gallicus, Ovid. lib. 1. *Metamorph.*

[„Canticum. In *Classicum, Bellicum*, subauditur „canticum. Cic. *Bellicum me cecinisse dicant.* Livius, *Vo-* „*catis classico ad concilium militibus.*]

Capilli, vel crines. Cic. *Non cani, non rugæ, repente auctoritatem asserre possunt, subaudi capilli.* Ovid. 2. *Metamorph. Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.* Lucretius 1. *Turrigero canos effundens vertice crines.*

Caro. Utor *bubula, suilla, ferina, ovilla, agnina, caprina*, subaudi carne. Sallust. *Catulis cibus erat caro ferina*: Idem, *Numidæ plerumque lacte & ferina carne vescabantur.* Pomp. Mela. lib. 1. *cibus est caro, plurimum ferina.* Horat. Epist. 15. *vilis agnina.* Vide *Lambinum.*

Castra. Curt. 3. *Stativa illic habuerat Cyrus,* 13. *deest castra.* Cic. *Omnes agros, stativa, portus.* Cæsar 3. *Civil. Eodemque die uterque eorum ex castris stativis exercitum educunt*: & paulo post, *Scipio in castris stativis bi-duo moratus.* Cic. 7. *Ver. castra stativa*: idem 12. *Philip. Hæc custodia, hoc præsidium stativum.* Sallust. *Jugurtha, plerumque milites in stativis castris habebat.*

Causa, vel gratia, vel ergo. Terent. *Adelph. Ne id assentandi magis, quam quod habeam gratum, facere ex-*
isti-

13. *Deest castra*] Idem vocabulum deest etiam, quando occurrit *Æstiva*, & *Hyberna*. Cic. *Famil. II. 13. Cum primum æstiva attigissem.* XVI. 27. *Incredibile est, quæ ego scio illos in æstivis fecisse.* Liv. XXXVII. 14. *Quieta æstiva æsturos.* Suet. *Tib. II. Ordo æstivorum tuorum.* Additur *Castra* ab eodem Suetonio in *Claud. c. I. Obiit in æstivis castris, quæ*

ex eo Scelerata sunt appellata. Tacit. *An. I. 16. Castris æstivis tres simul Legiones habebantur.* Sic *Prætorium* de Corpore Militum *Prætorianorum* absolute dicitur passim pro *Prætorio Castrum*, ut multis ex professo probavimus contra *Ulr. Huberum* in *Disquisitione nostra de Prætorio.*

istines, deest *ἐνεκα*, vel *χάριν*, id est, *causa*, vel *gratia*, vel etiam *ergo*. Virgil. *illius ergo Venimus*: Idem, *Iustitiane prius mirer, belline laborum?* Ovid. 2. Metam. *successorumque Minervæ Indoluit*. Sallust. 1. Histor. in oratione Philippi, *exercitum opprimendæ libertatis habet*. Vide Aldi scholia in Sallust. & Brissonium. Tacitus lib. 2. *Germanicus Ægyptum proficiscitur cognoscendæ antiquitatis*: ibidem, *Pugnam pro Romanis ciens, ostentandæ, ut ferebatur, virtutis*: idem lib. 3. *Erectis omnium animis petendæ à Pisone ultionis*: ibid. *Crebro se militibus ostentasset ab Narnia vitandæ suspicionis*: ibidem, *Multa populus paravit tuendæ libertatis, & firmandæ concordæ*: idem lib. 4. *Qui pecuniam à Vario Ligure omittenda dilationis ceperat*. Horat. lib. 3. *Da Lunæ propere novæ, da noctis mediæ, da puer auguris Muranæ, supple causa*. Vide Festum in voce *Ergo*, & Priscianum lib. 18. „ [*Nepos Timol. Nunc demum se 14 voti damnatum esse,*

„ id

14. *Voti damnatum*.] Dicitur id eodem modo, quo *Voti reus*. Est autem *Voti reus*, qui se obligavit Diis ad præstandum aliquid, si consequatur id, quod petit. Id vero ubi jam consecutus est, dicitur *damnatus voti*, h. e. damnatus ad præstandum id, quod voto promissit. Hinc dicitur quis etiam *damnari votis* scil. solvendis, apud Virgil. Eclog. 5. Sic porro *Damnari pœna capitalis*, h. e. ad subeundam eam. Liv. XLII. 43. *Novus deinde Prætor capitalis pœna absentes decreto damnat*. Cic. de Sen. 12. *Qui in vinculis erant damnari rei capitalis*. In his intellige *sententiâ*, vel *pœna subeunda ergo*, at istic *voti solvendi*, vel *voti suscepti & facti*, ergo. Certe *gratia*, vel *ergo*, vel *nomine*, intelligendum est etiam in phra-

si, qua quis dicitur *damnari scelerum*, quod memoravimus ad II. 3. not. 3. pag. 164. Et *damnare fraudis sub iudice* apud Tacit. Ann. III. 36. Vide & mox ad vocem *Crimine*. Sed & simili modo dicitur *Veniam defectionis impetrare* apud Curtium VI. 1. ubi & sequentia eandem præferunt constructionem in MStis, (Vide Gronovium Patrem Observ. II. 12. p. 309.) ex quibus proinde ita legendum, *Megaleopolitanis, quorum urbs erat oblecta, defectionis ejus (scil. causa) Achæi & Elei CXX. talenta dare iussi*. Immo nihil frequentius hac Ellipsi in locutionibus quamplurimis. Unde & is, qui Urbi relinquebatur præfectus tempore Latinarum feriarum, ad quas omnes ex Urbe Magistratus proficis-

„ id est , propter votum , quia id impetrarit , cuius
„ causa votum fecisset.]

Centena. *Debet decies* , aut *debet sestertium decies* , 15
integrum erat , *debet decies centena millia nummum se-*
stertium. Martial. XII. 10. *Habet Africanus millies*. Vide
Bud. de Asse.

Cibus. Terent. *Vix de demenso suo* , deest cibo : sic
dicimus , *diurno vivit* , *diario contentus est* , subaudi ci-
bo. Plaut. Stich. *vos meministis quot calendis petere de-*
mensum cibum.

Cinædus , vel puer. *Exoletus* adjectivum est , unde
exoleti dicuntur cinædi adultiores , qui jam adolescere ,
id est , crescere , desierunt , ut ait Festus. Cic. *Semper*
exoletos , *semper lupas* , *ducebat*.

Clitella. *Impono tibi* , *quia tu mihi imposuisti* , subaudi
clitellam : urbanitatis gratia non exprimitur. Cicero
Attic. *clitella bovi sunt imposita*. Plautus Mostell. *Sarci-*
nam imponam seni , id est , *clitellam* : ibid. *Vebit hic*
clitellas , *vebit hic autem alter senex* : & infra , *Ego ho-*
mines habeo clitellarios. Cic. 2 Natur. *Nos onera quibus-*
dam bestiis , *nos juga imponimus*.

„ [Cœ-

bantur , dicebatur simpliciter
Præfectus Latinarum feriarum scil.
causa. Vide Inscript. apud Spon.
Itiner. To. 1. p. 344. Ut adeo
mirer Doctiss. ceteroqui Casau-
bonum ad Capitolinum in Mar-
co Antonino cap. 4. ubi dici-
tur , *Nec multo post præfectus fe-*
riarum Latinarum , scil. fuit , tra-
dere , neque dictum aut dici po-
tuisse , *præfectus feriarum Latina-*
rum , sed *præfectus Urbi Latina-*
rum feriarum causa , quomodo
& istic rescribi proinde voluit ,
non sine manifesto , ut ex di-
ctis patet , errore. Nec tamen
opus , ut in ista locutione intel-
ligatur semper *causa* , quam pos-

sint etiam alia intelligi , veluti
sacro , aut *diebus*. Certe ita Ta-
cit. Ann. IV. 36. *Ut Feriarum*
Latinarum diebus Præfectum Ur-
bis Drusum &c. Sueton. Ner. 7.
Auspiciatus est & jurisdictionem
Præfectus Urbis Sacro Latina-
rum.

15. *Integrum erat* , *debet decies*
centena] Immo vero integrum
est , *debet decies centies sestertium*
pondus argenti in nummis , sicuti
censet , & contendit Vir Sum-
mus , Joh. Frid. Gronovius in
præclaro opere de Pecunia Vete-
re. Vide eum in primis lib. 1.
cap. 5.